

საქართველოს სსრ უსს საარქივო სამმართველო
АРХИВНОЕ УПРАВЛЕНИЕ МВД ГРУЗИНСКОЙ ССР

საქართველოს სახელმწიფო არქივები

სამეცნიერო-საცნობარო სახელმძღვანელოები

მ. გაბრიჩიძის, ა. იოშვიძის, შ. ჩხეტიას
საერთო რედაქციით

თბილისი

1960

ცენზურული სახელგნივო საინსპორიო არქივი

ქართულ ხელნაწერთა, კოლექციის აღწერილობა

II

შედგენილია ვროჟ. ს. ქაკაბაძის და ვ. გავოშვიძის მიერ

აკად. ა. ქეკელიძის რედაქციით

დაიბეჭდა საარქივო სამმართველოს სამეცნიერო საბჭოს
დადგენილებით

პეგ. რედაქტორი მ. გაბრიჩიძე

წინასიტყვაობა

საქართველოს ს. ს. რესპუბლიკის ცენტრალური სახელმწიფო საისტორიო არქივის ქართულ ხელნაწერთა კოლექციის აღწერილობის მეორე წიგნი შედგენილია ისეთივე წესით, როგორც იმავე აღწერილობის პირველი წიგნი.

აღწერილობის II წიგნი წარმოგიდგენს ძველი და აგრეთვე XIX ს—ნის ქართული მწერლობის ნაწარმოებთ. ვეფხის-ტყაოსნის და შავთელ-ჩახრუხადის ნაწარმოებთა გვიანდელ ხელნაწერთა გარდა აქ მოცემულია XVII ს—ნის პოეტის თეიმურაზ I-ის, ასევე ვახტანგ VI-ის, დავით გურამიშვილის, ბესიკის და სხვების ნაწარმოებთა სხვადასხვა ვარიანტების აღწერილობა. არის აგრეთვე XIX ს—ნის ქართველი პოეტების და მწერლების—ნიკოლოზ ბარათაშვილის, გრიგოლ ორბელიანის, ილია ქავჭავაძის, აკაკი წერეთლის და სხვათა ნაწარმოებების შემცველ ხელნაწერთა აღწერილობაც. მოცემულია ქართული ფოლკლორის მასალებიც, ჩაწერილი წინად სხვადასხვა ადგილას.

სასწავლო-სამეცნიერო დარგიდან აღსანიშნავია ლოგიკის სახელმძღვანელო, შედგენილი XVIII ს—ნეში არსებულ თელავის სემინარიისათვის (№ 366).

აღწერილ ხელნაწერთა შორის აღსანიშნავია ეტრატზე დაწერილი და მხატვრულად გაფორმებული სახარება XIV-XV საუკუნისა (№ 363), ეტრატისავე სახარება (№ 400), გადაწერილი 1534 წ. კალმახის ციხეში (სამხრეთ საქართველოში), XVI საუკუნისავე სხვა სახარება (№ 638) და სხვა. დამახასიათებელია კერძოდ ქართული მოსახლეობის იმ ნაწილისათვის, რომელიც XVIII ს—ნეში ძალად გათურქებას თავს ვერ აღწევდა, ხელნაწერი № 401 რომელიც წარმოადგენს ქართულიდან თურქულად ნათარგმნს სახარებას, დაწერილს ქართული ასოებით.

სულ აღწერილობის I და II წიგნში აღწერილია 638 ხელნაწერი. ამათში სამი (№ 107, 172, 350, უკანასკნელი ორი მოღწეულია ფრაგმენტების სახით) არის IX-X ს—ნის, XI ს—ნისა—1 (№ 200), XII ს—ნისა—4, XIII ს—ნისა—5, XIV ს—ნისა—17, XV ს—ნისა—21, XVI ს—ნისა—41, XVII ს—ნისა—72 და სხ. უძველესი ხელნაწერები დაწერილია ეტრატზე. სულ ასეთი (ფრაგმენტები-

ნად) ხელნაწერი არის 28, დანარჩენი ხელნაწერი კი დაწერილია ქალაქდზე. ხელნაწერთა შორის არის გრაგნილებიც, მათ შორის ორი ეტრატზეა. ხელნაწერები მხატვრული შემკულობით არის 25. ხელნაწერთა შორის 5 დაწერილია ასომთავრული ხუცურით, 227 ნუსხა ხუცურით, დანარჩენები კი მხედრულით.

შინაარსით ხელნაწერებში წარმოდგენილია შემდეგი დარგები: მხატვრული ჭმწერლობიდან ა) პოეზია—243 ნაწარმოები, ბ) პროზა—62, საქართველოს ისტორია—23 ნაწარმოები და მასალები, საზოგადო ისტორია—23 ნაწარმოები, რუსეთის ისტორია—5, გეოგრაფია საქართველოსი—3, საზოგადო გეოგრაფია—6, გეოლოგია და ფიზიკა—3, ქართული ენის გრამატიკები—5, ქართული და სხვა ენების ლექსიკონები—6 ნაწარმოები. შეიძლება დასახელებულ იქნას კიდევ შემდეგი განყოფილებანი: ფილოსოფია და ღვთისმეტყველება—19 ნაწარმოები, აგიოგრაფია—55 ნაწარმოები (გარდა ცალკე აგიოგრაფიული კრებულებისა), ძველი აღთქმის აპოკრიფები—11, ახალი აღთქმის აპოკრიფები—30, ასტრონომია—ასტროლოგია—5, ბიბლიოლოგია—4, საბიბლიოგრაფიო მასალები—2, მედიცინა—5 ნაწარმოები და სხ.

ხელნაწერების აღწერა შედგენილია № 341-500 პ. გაგოშიძის მიერ, დანარჩენი კი ს. კაკაბაძის მიერ. ბოლოში დართულია ორივე წიგნის საძიებლები.

როგორც პირველში, ისე მეორე წიგნში გაპარულია ზოგი შეცდომა, რომელთაგან მთავარნი, შემჩნევის მიხედვით, აღნუსხული არიან მეორე წიგნის ბოლოში.

ПРЕДИСЛОВИЕ

Вторая книга Описания коллекции грузинских рукописей Центрального государственного исторического архива Грузинской ССР составлена по образцу первой книги того же Описания.

Вторая книга Описания выявляет значительное число рукописей с произведениями грузинской поэзии и прозы старых времен, а также XIX в. Помимо поздних списков поэмы Руставели „Витязь в барсовой шкуре“ (их описано 4) и грузинских одописцев XII в. в данной книге имеется описание рукописных вариантов разных произведений груз. поэта XVII в. кахетинского царя Теймураза I-го. В разных вариантах представлены произведения карталинского царя Вахтанга VI, писателя первой трети XVIII в., а также сборник выдающегося грузинского поэта XVIII в. Давида Гурамишвили „Давитиани“, стихи и поэмы другого видного грузинского поэта того же столетия Бесариона Габашвили (Бесики). Описаны также произведения выдающихся грузинских поэтов и писателей XIX в.—Николая Бараташвили, Григория Орбелиани, Ильи Чавчавадзе, Акакия Церетели и других.

В данной книге вместе с тем имеется описание прежних записей материалов грузинского фольклора. Из научных книг и учебников XVIII века, также представленных в Описании, следует указать на неотмеченный раньше в литературе учебник логики, составленный в XVIII в.

для существовавшей тогда в г. Телаве семинарии. Затем следует отметить художественно оформленную пергаментную рукопись—евангелие XIV—XV веков (№ 363) и пергаментное же евангелие (№ 400), переписанное в 1534 г. в замке Калмахи (в южной части Грузии, захваченной турками). Характерна с точки зрения сопротивляемости насильственной туркизации со стороны находившейся под турецким владычеством части грузинского населения рукопись № 401, представляющая перевод евангелия с грузинского на турецкий и написанная грузинскими буквами.

Всего в I и II книгах описаны 638 рукописей. В числе них имеются рукописи IX—X в. числом 3 (№ 107, 172, 350, последние две представлены в фрагментах), XI в.—1 (№ 200), XII в.—4, XIII в.—5, XIV в.—17, XV в.—21, XVI в.—41, XVII в.—72 и т. д. Древнейшие рукописи писаны на пергаменте. Пергаментных рукописей и фрагментов имеется 23, остальные же писаны на бумаге. В числе рукописей имеются свитки, числом 6 (из них 2 пергаментных). Рукописей с художественными украшениями—25. Из всех рукописей 5 написаны древнейшим заглавным церковным шрифтом, 227 рукописей—старым строчным церковным шрифтом, остальные же исполнены гражданским шрифтом.

По содержанию в рукописях представлены следующие отделы: изящная литература—а) поэзия 243 и б) проза—62 произведения, история Грузии—23 (произведения и материалы), история всеобщая—23 произведения, история России—5, география Грузии—3, география всеобщая—6, геология и физика—3, грамматики груз. языка—5, словарей грузинского языка и разных—6; имеются также следующие отделы: философия и богословие—19 произведений, агиография—55 произведений (не считая отдельных агиографических сборников), апокрифы ветхого завета—11, апокрифы нового завета—30, астрономия—

астрология—5, библиология—4, библиографические материалы—2, медицина—4 произведения и т. д.

Описание рукописей данной II-й книги № 341—500 выполнил П. Гагошидзе, а остальной части—С. Какабадзе. В конце II книги приложены указатели для I и II книг: 1) хронологический указатель рукописей, 2) указатель имен, 3) географических [названий, 4) указатель рукописей по письму (шрифту) и 5) материалу письма (пергамент. бумага).

ფილოსოფიური სწავლა

8 ფ.; 18×11,5; ქალღმერთი, ლურჯი; უყდო, ფურცლებად დაშლილი ფრაგმენტები; ნაწყვეტი; მხედრული (დასაწყისი ასოები ასომთავრულით, სათაურები სიხგურით); XVIII საუკ. (ხელის მიხედვით); შემოსულია 1925 წ. პ. კარბელაშვილისაგან.

იწყება: ...რებულ—იყო ფარნაეაზ.—ქ. 92.—განჰყოფენ არსებასა ახალნი ფილოსოფოსნი და ასწავებენ ამისათვის და ვითარმედ არსება იცნობებისო ორად. ესე იგი არსებად პირველად და არსებად მეორედ.

წყდება: ანუ უმართლობისა, ბედნიერობისა, ანუ უბადრუკებისანი და სხუანი, ანუ სიმრავლენი განწყუსდილნი, ანუ განწყუსდელნი სხუათა შემთხუშვათანი.

იოანე ოპროპირი—სწავლა

6 ფ.; 15,5×11; ქალღმერთი, ლურჯი; უყდო, ფურცლებად დაშლილი ნაწყვეტი; მხედრული (დასაწყისი ასოები ასომთავრულით, სათაურები სიხგურით); XVIII ს. (ხელის მიხედვით); შემოსულია 1925 წ. პ. კარბელაშვილისაგან.

იწყება: ეპისტოლენ ნუგეშინის ცემითი, ექსორიობასა შინათვისისა თქმული თვთ იოანეს მიერ ოქროპირისა, კირაკოზის მიმართ ეპისკოპლზისა, რომელი განდევნილ იყო და ექსორიოდ წარგზავნილ და არს ესე.

მნებაეს, რათა განვმდევნებოცა ნისლი მწუხარებისა შენისა და განვაქარვენ ღრუბელნი გონებისა შენისანი.

ბოლო: გვედრები და გლოცავ, რათა განადგო მწუხარება და შფოთი შენი და ჰყოფდე ჯსენებასა ჩვენთვის ღმერთისა მიმართ (ფ. 1r—6v).

ბასილი დიდი—სწავლა ღვთისმშობლის მიცვალებაზე

7 ფ.; 21×15,5; ქალღალი; უყდო, ფურცლებად დაშლილი; ნაწვეტი, ბოლო ნაკლული; მუდგრული (დასაწყისი ასოები ასომთავრულით, სათაურები სინგურით); XVIII საუკ. (ხელის მიხედვით); შემოსულია 1925 წ. პ. კარბელაშვილისაგან.

დასაწყისი: თთუშსა აგვისტოსა იე მიცვალეზა წმიდისა ღთისმშობელისა ქვეყანით ზეცად, თქმული წმიდისა მამისა ჩვენი-სა ბასილი კესარიელისა. მამაო, გვაკურთხენ.

წინაშე ღთისა და მაცხოვრისა, რომელმან საიდუმლო სასურველი აღასრულა ცასა შორის და ქვეყანას შორის.

წყდება: ურიცხვი კრებული მახვილითა და წათებითა წარმოემართა და სლვასა მას შინა ფერგნი შეეკრნეს და თვალითა დაბრძლეს და ენანი მათნი პირსა შინა.

343

სწავლა მეორედ მოსვლაზე

8 ფ.; 21×16,5; ქალღალი; ლურჯი; უყდო, ფურცლებად დაშლილი ნაწვეტი; ნუსხური; XVIII ს. (ხელის მიხედვით); შემოსულია 1925 წ. პ. კარბელაშვილისაგან.

იწყება: ...შეირიცხების ესე სარწმუნოება მართალი და სათნო ღთისა, თუ ვინმე გასწაოთ უღრტვინველად დააჯერეთ და გსურდეთ სამღთო სწავლა.

ბოლო: და ესრეთ კეთილად რათა იქცეოდე, მაშინ მიემთხვიო სიხარულევანსა საუკუნესა და განეყრები სატანჯუშლსა საუკუნესა, რომლისა მიმცა მთხუშლვართ ქრისტე იესუ მიერ ოჯღლისა ჩუშნისა, რომლისა არს დიდება და სიმტკიცე თანა მამით და სულით წმიდითურთ, აწ და მარადის და უკუნითი უკუნისამდე საუკუნეთა, ამინ.

შინაწერები: ფ. 8v.

344

კონდაკი

10 ფ.; 21×15,5; ქალღალი; შემოცილებული ტვიფრული ტყავ გადაკრული ხის ყდა; ფურცლებად დაშლილი ფრაგმენტები; ნაწვეტი; ნუსხური (დასაწყისი ასოები ასომთავრულით, სათაურები სინგურით); XVIII საუკ. (ხელის მიხედვით); შემოსულია 1925 წ. პ. კარბელაშვილისაგან.

იწყება: საღმრთო ჯამის წირვად წმიდისა იოანე ოქროპირისაჲ. მოილოს მღვდელმან სეფე, ჯუარო დასწეროს და თქუას ჳ გზის.

წყდება: ღმერთო წმიდაო, რომელი წმიდათა შინა განისვენებ, რომელი სამწმიდათა...

მინაწერი: ქ. მაიხასაენაჲ უფალაო მარნა შუენი ბავრჯაი და მეფელაჲ მისი თითინაი სასუფაჲელსა შესაჲ (ფ. 10r).

შენიშვნა: ფურცლები სხვა და სხვა ხელით არის დაწერილი.

345

დავითნი

44 ფ.; 10×8; ქალაღი; ყდა ნეპოლილი, დაწლილი ფურცლებად, შოგა და შიგ ფურცლები აკლია; ნაწყვეტი, თავბოლო ნაკლედი; ნესხური (დასაწყისი ასოები ასომთავრულით, სათაურები სინგურით); XVII ს.; შექოსულია 1925 წ. პ. კარბელაშვილისაგან.

იწყება: ამაღლდი ცათა შინა, ღმერთოჲ, და ყოველსა ქუცანასა ზედა არს დიდებად შენი.

წყდება: და მოსპეს ძალი მეფეთა ჩუშნთა და აღაშალლოს რქა ცხებულთა თუსთა. დიდებად, აწდა.

შენიშვნა: ტექსტი იწყება შერეე კანონით და წყდება მექხრით; შემდეგ იწყება მეთოთხმეტე კანონით, შავადაშიკ და იოლოში აკლია ფურცლები.

346

დავითნი

15 ფ.; 15×10,5; ქალაღი; უყდო, ფურცლებად დაწლილი, არა თანამიმდევრულად; ნაწყვეტი; ნესხური (დასაწყისი ასოები ასომთავრულით, სათაურები სინგურით); XVIII ს. (ხელის მიხედვით); შექოსულია 1925 წ. პ. კარბელაშვილისაგან.

იწყება: შენდამი არს გალობად ჩემი მარადის, ვითარცა სასწაულ ვიქმენ მე მრავლითა და შენწუ ძლიერი ჩემი შენ ხარ.

წყდება: რამეთუ იხსნა სული ჩემი სიკუდილისაგან, თუალნი ჩემნი ცრემლთაგან და ფერჯნი ჩემნი ბრკოლისაგან.

347

დავითნი

14 ფ.; 13×10; ქალაღი; უყდო, ფურცლებად დაწლილი, ფურცლები სხვადასხვაა, არა თანამიმდევრობით; ნაწყვეტი; ნესხური (დასაწყისი ასოები ასომთავრულით, სათაურები სინგურით); XVIII საუკ. (ხელის მიხედვით); შექინილია 1925 წ. პ. კარბელაშვილისაგან.

იწყება: მარადღე კდებულებად ჩემი ჩემ წინაშე არს და სირცხვილმან პირისა ჩემისამან დამფარა მე.

წყდება: დიდებაჲ. დასასრულსა ძეთა კორესთა, გულისხმვის ყოფისათვის. ფსალმუნი.

348

დღესასწაულების წარდგომანი

16 ფ.; 14×10; ქალღღი; უყდო, ფურცლებად დაშლილი; ნაწყვეტი; ნუსხური (დასაწყისი ასოები ასომთავრულით, სათაურები სინგურით); XVIII ს. (ხელის მიხედვით); შემოსულია 1925 წ. პ. კარბელაშვილისაგან.

იწყება: ...კუალად მოიქცენოს მღუდელმან, ვიდრე ზემო დაგწერია: შეიგვიწყალენ ჩუჲნ, ღმერთო, სრულიად.—რამეთუ მოწყალე და შემოდგომად ესე.

წყდება: უკეთუ ვინმე ვიდოდის ლამესა შინა, უბრკუმეს მას, რამეთუ ნათელი არა არს მას შინა. ესე თქუად და ამისა შემდგომად ჰრქუა მათ ლაზარე მეგობარმან.

349

ღთისმშობლის მიცვალების აპოკრიფი

37 ფ.; 7×10,5; ქალღღი; უყდო, ფურცლებად დაშლილი; ნაწყვეტი; ნუსხური; (დასაწყისი ასოები ასომთავრულით, სინგურით); XVIII ს. (ხელის მიხედვით); შემოსულია 1925 წ. პ. კარბელაშვილისაგან.

იწყება: ...ნი ქუხდეს ჰაერნი ეღვითა და მეხისტეხითა ქართა სასტიკებითა ქუშყანაჲ ქოთებით და ზღუანი ფუფუნებით ოხრიდეს.

წყდება: და ამას ყოველსა ზედა წმიდაჲ არსითა და აღილოაძთა მოციქულნი შეამკობდეს და ვითარ დაღა.

350

ფრაგმენტები

1. ფრაგმენტი (3 ფ.; 14×10; ეტრათი, უყდო, დავითნის ნაწყვეტი; ნუსხური; XIV—XV).

იწყება: ქუშყანაჲ ნაყოფიერი ბიცად ოკუეთურებისათვის მკვდრთა მისთასა.

2. ფრაგმენტი (2 ფ.; 18×12; ეტრათი, ნაწყვეტი; ნუსხური, XVI საუკ.) წმიდათა ცხოვრებიდან; დაზიანებული.

იწყება: ადგილ ადგილ...

სალოსმან და...

3. ფრაგმენტი (2 ფ.; $12 \times 18,5$; ეტრატი, ნაწყვეტი; XI ს. ნუსხური; ფურცლების ნაწილებია).

სახარებიდან, იწყება: წარვიდეს და ამა [ვარსკულავი]...

აღმოსავალით წინა უძლოდა მათ.

4. ფრაგმენტები (6 ფ.; $22,5 \times 14,8$; ეტრატი; ნუსხური; XV—XVI სს.); ნაწყვეტი ქალწულ მოწამეთა ცხოვრებიდან.

იწყება: ...ინო თავი ჩემი და არა ვზრუნვიდე ქუშყანისასა, არამედ საქმესა, რომელსა მიწყის.

5. სადღესასწაულოს ნაწყვეტი (2 ფ.; $24,5 \times 17$; ეტრატი, ფრაგმენტი; ნუსხური, დასაწყისი ასოები ასომთავრულით, სათაურები სინგურით; XI—XVI ს).

იწყება: ძრწოლით ვმობენ—კურთხეულ ხარ შენ, უფალო ღმერთო, უკუნისამდე.

მინაწერი: 1v.

6. ჟამნის ნაწყვეტი (2 ფ.; $11 \times 10,5$; ეტრატი, ფრაგმენტი; ფურცლების ნაგლეჯები; ნუსხური, დასაწყისები ასომთავრულით; XI—XVI ს).

იწყება: და თქუას ყოველმან ერმან იყავნ იყავნ: დიდებაჲ. აღილუთა. აუარებდით ოჯფალსა, რამეთუ ტკბილ არს, რამეთუ უკუნისამდე არს წყალობა.

7. სამთვარიო-ბიბლიური ქორონიკონის ნაწყვეტით (2 ფ.; $13 \times 10,5$; ეტრატი, ფრაგმენტი; ნაწყვეტი; ნუსხური XVI ს.).

იწყება: მცირედ ქაროვანი თაფლიდამ ცხოვართა სიკუდილი. ორშაბათსა თუ დადგეს, ზამთარი იყოს თფილი.

8. სადღესასწაულოდან, ნაწყვეტი (1 ფ.; $23 \times 17,5$; ეტრატი, ფრაგმენტი; XVI ს.).

იწყება: დღეს აღემართების ძლიერი ჯუარი ეკლესიათათვს შეშნიერებად და სიმტიცედ მორწმუნეთა.

9. სადღესასწაულოდან, ნაწყვეტი (1 ფ. $22,5 \times 16,5$; ეტრატი; ნუსხური XV ს.).

იწყება: ∴ სახელგდვა შენ, ღთისმშობელო, შენ ხარ ლო. დი უწრთომელი (!) და ბქე, რომელსა შინა განვლო ოჯფალმან.

10. ღთისმშობლის საგალობელი (2 ფ.; $21 \times 17,2$; ეტრატი; ნაწყვეტი; ნუსხური; XVI საუკ.).

იწყება: ...ს ხარ განსაცდელთაგან ეშმაკისათა. ღალადყავსა. ისაკის მიერ იქმნა უადრეს ცათა საშოგ შენი, რამეთუ მისგან გა:პოვიდა მკსნელი.

11. მაცხოვრის საგალობლის ნაწყვეტი (2 ფ.; 25,5×18,5; ეტრატი; ნაწყვეტი, ფრაგმენტი; ნუსხური; XV ს.).

იწყება: ... ყოველთა განგარისხე მედგრობითა, ნუ განმაგდებ მე პიოისა შენისაგან, მკსნელო, ვითარცა მრავალ მოწყალე ხარ.

12. სადღესასწაულოს ნაწყვეტი (1 ფ.; 28×17,5; ეტრატი; ფრაგმენტი; ნუსხური XV ს.).

იწყება: ... პირველ მოწამეო, მოციქულო სტეფანე, პირველ დიაკონო, სიქადულო მოციქულთაო და ბჭეო მარტვილთაო.

13. სადღესასწაულოს ნაწყვეტი (1 ფ. 27×21; ეტრატი; ნუსხური; XV ს.).

იწყება: განთქმული იქმნა სამსონ წერილთა მიერ და მბრძოლთა სიმრავლე დასცა მარხვითა და შემდგომად სიბრმისა-ცა მოსრნა უცხო თესლნი.

14. სწავლა ცრემლის შესახებ, ნაწყვეტი (1 ფ.; 27,5×24,5; ეტრატი; ფრაგმენტი; ნუსხური; XVII ს.).

იწყება: ... [მდი]ნარე ცრემლთაჲ წარლუნის და განაქარ-ვებს არმურსა მას და ნისლსა ცოდვისასა...

15. სამოციქულოს ნაწყვეტი (1 ფ.; 24×21; ეტრატი, ნაწყვეტი; ასომთავრული; IX—X ს.).²

იწყება: როჲელთა იგი შემოიღონ წვალებაჲ წარწყმედი-საჲ და გაძათაეისოვფლებისა.

16. ასომთავრული ხელნაწერის ნაგლეჯი; (ეტრატი; 1,5×5; X—XI საუკ.). იწყება: ...ოჯნებისა ღმერთმან.

17. სხვადასხვა ეტრატის დაუწერელი ნაგლეჯები.

18. ასეთივე ნაგლეჯები ეტრატისა, კაბენის მონასტრიდან, ჩამოტანილნი. ნუსხური, უმნიშვნელონი. XVI—XVII ს.

შენიშვნა: ზემოთ აღნიშნული ეტრატის ფრაგმენტები სხვადასხვა წიგნებიდან ამოვარდნილს ფურცლებს წარმადგენენ, რომლებიც ჩამოტანილია სხვადასხვა ეკლესიებიდან.

351

ფრაგმენტები

112 ფ.; სხვადასხვა ზონის; ქალაღი; უყდო ფურცლები; უმრავ-ღესობა ნუსხურით, უმცირესობა მხეარულით; XV—XIX ს. (ბელის მიხე-ღვით); შემოსულია ეკლესია-მონასტრებიდან.

1. სწავლა კეთილსა და ბოროტზე. ნაწყვეტი (1 ფ. 26×17-ქალაღი; ნუსხური; XVIII ს.). იწყება: ამ... შთავიდა ბოროტა

იგი სიბრძნე მდიდრად შეტყუღსა ამას შინა გულს აქუყყანისასა.

2. ჟამნის ნაწყვეტი (2 ფ.; 15×13; ქალაღი; ნუსხური; XVIII ს.). იწყება: გამოავლინე, ნათლისა მომცემლო ოფთალო, გამოავლინე ნათელი შენი და განანათლენ გულნი ჩუშნნი.

3. ლოცვანის ნაწყვეტი (2 ფ.; 16×10,5; ქალაღი; ნუსხური; XVIII ს.). იწყება: რომელი ჰყოფ კეთილსა ჩუშნსა ზედა.

4. დავითნის ნაწყვეტი (1 ფ.; 16×13; ქალაღი, ნუსხური; XVIII ს.) იწყება: ...თვისსა და მოქცევაჲან დამთჲა მე და დავშუღრი ლაღადებთა.

5. დავითნის ნაწყვეტი (3 ფ.; 15×10,3; ქალაღი; ნუსხური; XVIII ს.). იწყება: უკეთუ უსჯულოებამან სლვათა ჩემამან გარე მომიცვა მე.

6. დავითნის ნაწყვეტი (1 ფ.; 18×21; ქალაღი; ნუსხური; XVIII ს.). იწყება: ღმერთი ზის საყდარსა მისსა ზედა ცათასა.

7. საგაღობლის ნაწყვეტი (2 ფ.; 14×10; ქალაღი; ნუსხური; XVIII ს.). იწყება: მკუღრად შეირაცხე შენ, ამისთჳსცა დასთურგვენ მძღავრი ძლიერი და იხსენ მორწმუნენი.

8. დავითნის ნაწყვეტი (1 ფ.; 15×10; ქალაღი; ნუსხური; XVIII საუკ.). იწყება: კანონი ი.—ნეტარ არს კაცი, რომელი არა მივიღა ზრახვასა უღთოთასა.

9. წმიდათა ცხოვრების ნაწყვეტი (2 ფ.; 30×20; ქალაღი. ლურჯი; მხედრული; XVIII ს. მინაწერები აქვს). იწყება: იმონსნა ჟორცინი კაცობრიენი და აღასრულნა ნიშნი და სასწაულნი ქუყყანასა ზედა.

10. დაუჯღომლია ნაწყვეტი (1 ფ.; 18.5×10,6; ქალაღი ლურჯი; მხედრული; XVIII ს.). იწყება: ღვთაღაცა სრულიად საცნაურ იქმენ მისა, რომლისათჳსცა განკვირღა შენსა გამოუთქმელისა სიბრძნესა ზედა მემობელი, აღიღუთა.

11. ქართული გრამატიკის ნაწყვეტი (1 ფ.; 11×16,5; ქალაღი; მხედრული; XVIII ს.). იწყება: ... არამედ უფროსღა არსებითთა ზედა დაისხმოდეს და დაიდებოდეს.

12. კონდაკის ნაწყვეტი (1 ფ.; 21×16; ქალაღი; ნუსხური; XVII საუკ.). იწყება: [აკ]მეგხ წმიდათა ხატთა და ყოველთა ძმათა.

13. ხელთას ნაწყვეტი; (1 ფ.; 16×13; ქალაღი; ასომთავრული; XVII ს.). იწყება: ა. ფბ. ით. აბ. ა. დღ. ა. შ. იბ.

14. კურთხევანის ნაწყვეტი (4 ფ.; 21×16; ქალაღი; ნუს-

ხური; XVlll საუკ.) იწყება: მონათელისა განგება მათ ზედა, რომელნი წვალეზისაგან მართლმადიდებლად მოიქცენ.

15. მოძღვრების ნაწყვეტი (1 ფ.; 18,5×15; ქალაღდი; ნუსხური; XVlll ს.) იწყება: ...საგან აზნაურებად აღთქმულ არს დაბადებულთა აღდგომასა.

16. ურინებულესთა ეგროპის ერთა თვისებათა აღწერის ნაწყვეტი (2 ფ.; 23×18,5; ქალაღდი; ნუსხური; XlX ს.). იწყება: ქცეეასა შინა ნემეცნი არიან: ტანადობასა შინა მალაღნი, სამოსელსა შინა მიმბაძენი, საზრდელსა შინა დიდებულნი.

17. კონდაკის ნაწყვეტი (2 ფ.; ქალაღდი; გაწყალებული; ნუსხური; XVlll ს.). იწყება: ...ამას სახლსა ზედა და ჰყუღნ ჩუღნთა.

18. ზიარების ლოცვის ნაწყვეტი (1 ფ.; 24×18,5; ნუსხური; XVlll ს.). იწყება: ...რებად და განსანათლებლად, სისხლი შენი პატიოსანი მოსატევებლად ცოდვათა.

19. სიმბოლო სარწმუნოების ნაწყვეტი (1 ფ.; 17,5×21,5; ქალაღდი, ნახევი, გაწყალებული; ნუსხური; XVlll ს.). იწყება: ერთ არს ძე ლთისა და ერთივე ძე ქალწულისა.

20. სამოციქულოს ნაწყვეტი (1 ფ.; 16,5×20,5; ქალაღდი, დაგლეჯილი, გაწყალებული; ნუსხური; XVlll ს.). იწყება: განვიხარე ფრიად, რამეთუ ვპოე შვილთაგან შენთა.

21. დავით გარესჯელის საგალობელის ნაწყვეტი (2 ფ.; 22,5,5×18; ქალაღდი, ნუსხური; XVlll ს.). იწყება: უფროსდა მოქადულ არს უდაბნო შენი, რომელსა გარესჯა სახელსდევ, ნეტარო.

22. სახარების ნაწყვეტი (2 ფ.; 23×15; ქალაღდი, დაცვეთილი, გაწყალებული; ნუსხური; XVlll საუკ.). იწყება: ძალუცა სოფელსა მოძულებად თქუღნდა, ხოლო მე ვსძულ, რამეთუ ვსწამებ მისთჳს.

23. ზატიკის ნაწყვეტი (2 ფ.; ქალაღდი; 23×16,5; ნუსხური; XVlll საუკ.). იწყება: განაძღვიძენ პირველ დაძინებულნი მკუღარნი, ვითარცა მეუფემან.

24. ჟამნის ნაწყვეტი (1 ფ. 23×14,5; ქალაღდი; ნუსხური; 1781 წ.). იწყება: თთუღსა სეკდენბერსა აქუს დღე ლ.

ანდრძი: კორონიკონს უღთ. მე ცოდვიღმან დიაკონმან აღათონმან დავსწერე, დახეული იყო, თთუღსა დეკემბერსა ზ.

25. გამოკრებილ სახარებათა ნაწყვეტი (2 ფ.; 20×14; ქალაღდი; ნუსხური; XVlll ს.). იწყება: ...გულთაღ თქუღნთაღ,

რამეთუ ძე კაცისა მიცემად არს ჯელთა კაცთასა.

26. ბასილი დიდისა და გრიგოლ ლეთისმეტყველის ქების ნაწყვეტი (1 ფ. 18,5×13; ქალალდი; ნუსხური; XVIII ს.). იწყებთა: ...მუნ შიგან, სადაცა მამისა ძისა და წმიდისა სულისა სიღამლონი იმე საიდუმლოებანი.

27. მარხვის ნაწყვეტი (1 ფ.; 20,5×16; ქალალდი; ნუსხური; XVII ს.). იწყებთა: [ნა]თელი პირისა შენისა, ოვფალო. შაბათსა დ მარხვისასა.

28. დავითნის ნაწყვეტი (4 ფ.; 17,5×13; ქალალდი; ნუსხური; XVIII ს.). იწყებთა: ...რომელთა მოაქუნდა მწელეულები მათი.

29. სახარების ნაწყვეტი (1 ფ.; 30×18; ქალალდი; ნუსხური; XVII ს.). იწყებთა: ...იყო. აღვიდა იესუ ტაძრად და ასწავებდა. უკვირდა ჰურიათა.

30. სახარების ნაწყვეტი (1 ფ.; 20,5×15; ქალალდი; ნუსხური; XVI ს.). იწყებთა: ...ყოფად ვიღრე მოსლვად ჩქადამდე შენდა რაია: ესე არს მოწათე იგი, რომელი წაშებს ამათაჟს...

ანდერძი: ა. დიდებად ღმერთსა, მაღლი ღმერთთა, კურთხეულ არს ღმერთი მამად, ძე და წმინდა სული. ღმერთო და თათათო, პირო ღმერთსო, შეიწყალეთ ამისი მხუეველი სულთა საწყალთა და მინა დედ. მამანი და მისნი მიცვალებულნი სულითა, ანი. ყოველთა სულთა ქრისტეანთა შეუნდოს ღმერთმან.

ანდერძი: ბ. სულსა ნახიველსა დკეტრეს შენდოსა ღმერთმან, მისსა მეუღლესა ანს შეუნდოს ღმერთმან, აზინ. სულსა ჯალათ. სასა შეუნდოსა ღმერთმან საუხუნესა, აინ. ვინცა მწნობა ბრძანოთ, თქვეც. შეიწყალენ ღმერთმან.

31. ჟამნის ნაწყვეტი (1 ფ.; 26,5×18,5; ქალალდი; ნუსხური; XVII ს.) იწყებთა: ... საულაესა შინა ვითარცა მკუდარი დაიდევ, ცხოვრებაო ყოველთაო, ქრისტე მეუფეო.

32. დავითნის ნაწყვეტი (1 ფ.; 25×17,5; ქალალდი; ნუსხური; XVI საუკ.). იწყებთა: რამეთუ მოვიდა ჩუწნებდა სიმშვიდე და ჩუწნ განვისწავლენით...

33. კურთხევის ნაწყვეტი (2 ფ.; 21×16; ქალალდი; ნუსხური; XVII საუკ.). იწყებთა: [თე]ხითა, რომელი იყო ას ერგასის და სამ, ესოდენ იყო და არა განსქდა ბადე იგი.

34. წმიდათა ცხოვრების ნაწყვეტი (1 ფ.; 30×22; ქალალდი; ნუსხური; XVIII საუკ.). იწყებთა: ესერა მე მივალ მეგობრისა დავითისი საბაისა კვირსიკესა თანა.

35. სიტყუა იოანე ოქროპირისა მეზვერისა და ფარისეველის კვირიაკისა, ნაწყვეტი (1 ფ.; 25×19; ქალალდი; ნუსხური; XVII ს.). იწყებთა: საყუარელნო, ორნი კაცნი აღვიდეს ტაძრად ლოცვად ერთი ფარისეველი და ერთი მეზვერე.

36. სადღესასწაულოს ნაწყვეტი (1 ფ.; 25×20; ქალაქი ნუსხური; XVIII ს.). იწყება: ... და მოგვანიკე ზეცით უხუად დიდი წყალობაჲ ღთისა მიერ...

37. საგალობლის ნაწყვეტი (1 ფ.; 26×29; ქალაქი; ნუსხური; XVII საუკ.) იწყება: [შენ მხ]რლოსა გჰუშნის გიხაროდენი, ღვთივ მიმადლებულო...

38. წმიდათა ცხოვრების ნაწყვეტი (1 ფ.; 29×21; ქალაქი; ნუსხური XVII საუკ.) იწყება: ხოლო ოდესმე დღესა ერთსა მივიდა ერთისა ძმათაგანისა მიმართ.

39. მათეს სახარების დასაწყისი, ნაწყვეტი (1 ფ.; 28×19; ქალაქი).

დასაწყისი: სახარება მათესი, თავი პირველი. წიგნი შობისა იესო ქრისტესი.

40. პასექის საგალობლის ნაწყვეტი (1 ფ.; 20×21, ქალაქი; გაწყალებული, ნაგლეჯი; ნუსხური; XVI საუკ.). დასაწყისი: ... ვიშვებდეთ, ესე არს დღე, რომელ ქმნა ოჯახლმან.

41. ზატიკის ნაწყვეტი (1 ფ.; 28×21; ქალაქი; ნუსხური; XVIII ს.). იწყება: ...ბოდეს მოციქულნი, ვინათგან გიხილეს შემოქმედი ზეცაჲდ ამაღლებული.

42. სწავლა მოძღვრების ნაწყვეტი (1 ფ.; 27×20; ქალაქი; ნუსხური; XVIII ს.). იწყება: ... უშვილოჲ და შეირთო იაკობ ძმამან მისმან, რომელი იყო ტომისაგან სოლომონისა...

43. გამოკრებილ სახარებათა ნაწყვეტი (1 ფ.; 21,5×25; ქალაქი; ნაგლეჯი; ნუსხური; XVIII ს.). იწყება: ...თა ჩემთასა, მაშინ განუხუნა გონებანი მათნი გულის კმის ყოფად.

44. სადღესასწაულოს ნაწყვეტი (1 ფ.; 29×20; ქალაქი, დაგლეჯილი; ნუსხური; XVIII საუკ.). დასაწყისი: ბრწყინვალეებითა შეიმკობიან მრავალ სახეთა მადლთა მიერ, ბიძინა დიდებულო.

45. სადღესასწაულოს ნაწყვეტი (3 ფ.; 25,5×16,5; ქალაქი; ნუსხური; XVII საუკ.) იწყება: და მორწმუნისა ვისგან არღარაჲ ესრულებოდა, მოელო პატიოსანი და ცხოველსმყოფელი სისხლი უფლისაჲ ჩუშნისა იესუ ქრისტესი.

46. პარაკლიტონის ნაწყვეტი (1 ფ.; 26×19; ქალაქი, დაგლეჯილი; ნუსხური; XVIII ს.). იწყება: ამისთვის გიგალობთ შენ, ცხოვრებისა ბქეო, ქრისტე.

47. სადღესასწაულოს ნაწყვეტი (2 ფ.; 28×20,5; ქალაქი; ნუსხური; XVII საუკ.). იწყება: მართლმადიდებელისა ეკლესია განაბრწყინვე, ამისთვის იღვაწე, ღთის სანატრელო მამაო.

48. იოანე ოქროპირის მოძღვრების ნაწყვეტი (4 ფ. 31×22; ქალაქი; ნუსხური; XVIII ს.). იწყება ...ებე შესვლა ხელ-

უბანელმან, ხოლო უფროსლა იგი არს განწმედა უსამართლო! აგან და მოხვეჭისა.

19. ზატიკის ნაწყვეტი (1 ფ.; 34×22; ქალაღი; დაგლეჯილი; ნუსხური; 1742 წ.) იწყებთ: ...უკეთუ აქეს აწღაღ დღესასწაულისა სტიქარონისა.

ანდრძი: ადიდღ ღმერთმან შერმესა მას საუქუნესა სულითა განათ-
[ლებული] ბატონისშვილი კათალიკონი დონენტი, რომლისა ბოძანებითა [ზატიკი] ესე მე ყოვლად ჯღირამან მთავარიდაკონან აპარონ წმიდა იგი გონებითა განაბრწყინებულა, რომელ არს ერგას... თუ ჩუშნითა ზატიკითა ზედან სიტყუაჲთა ანუ ასოთი, გინა ქანწილითა და ქარაგმათა მეტ ზაკლებობაჲ რამჲე იხილოთ... ის, ნუ გაჰქირდავთ, არამედ რუსული ზატიკ შორის შეგადარეთ. მუნ განგებაჲ აგმხედველეთ და ეგრეთ და ეგრეთ ს...ლი სასჯელით საჯეთ. დაე-სრულა ქრისტეს აქეთ ზღა(ბ) თთვესა იანვარსა კხ, ქარაონიკანს ულ.

50. წმიდათა ცხოვრების ნაწყვეტი 1 ფ.; 32×23; ქალაღი; ნუსხური; XVIII ს.). იწყებთ: ...სარგებელ მათში თუ იხანონ და მოიქცენ ღთისა მიიღონ ცხოვრებაჲ სულისა.

51. სახარების ნაწყვეტი (1 ფ.; 28×20; ქალაღი; ნუსხური; XVIII საუკ.) იწყებთ: ... გუწმულთა და განრღვეულთა და განკურნა იგინი და მისდევდა მას ერი მრავალი.

52. საღვთისმეტყველო წიგნის ნაწყვეტი (1 ფ.; 31×20,5; ქალაღი; XVIII ს.). იწყებთ: ...არსებისა, ხოლო გეორგმან უსჯულოებით შეწვალებაჲ თქვა ყოვლად წმიდათა გვამთა.

53. დაბადების ნაწყვეტი (1 ფ.; 27,5×19; ქალაღი; ნუსხური; XVIII ს.). დასაწყისი: თაეი. ზ. ჰრქუა მას მღუდელთ-მოდღუარმან მან—უკეთუ ესე ესრეთ არს.

54. ბეჲანიანის ნაწყვეტი (1 ფ.; 13×19; ქალაღი; ნაგლეჯი; მხედრული; XVIII ს.). იწყებთ:

აგელე გნახე, მე ღმერთსა სიკუდილსა ვეხვეწებითო და ვცი, რომ ბეჲან ცოცხალა, ჯერ ხო სრულიად არ ენე-ბითო.

55. სწავლა-მოდღვრების ნაწყვეტი (2 ფ.; 29×18,5; ქალაღი; მხედრული; XVIII საუკ.). იწყებთ: სათნოებისაჲი და სიმართლისათჲს მოდღვრებანი, ვითარ რეცა იგიცა თვით ანგელოსად ნათლისად შეიციულების.

56. ძეგლის წერა დავითისი, ნაწყვეტი (1 ფ.; 19×12; ქალაღი, ნაგლეჯი; ნუსხური; XVIII საუკ.). იწყებთ: შიციე მე, ოვფალო, რამეთუ შენ გესაე. ვარქუ.

57. ლექსის ნაწყვეტი—გეაჯები, შემობრალო (1 ფ.; 21×19; ქალაღი; მხედრული; XIX საუკ.). იწყებთ:

ვარდო შლილო, არა მზრალო,
ჰოი კეკელავ, ჩემთვის მწყურალო,

59. დაუჯდომელის ნაწყვეტი (1 ფ.; 14,5×9,5; ქალალდი, ნავლეჯი; ნუსხური; XVIII ს.). იწყებთა: ...ჯორცითა და ქალწულადვე ჰგეის ვინ იხილად ესე დედათა შორის, რამეთუ რომელი მისგან განჯორციელდა მან წმიდაჲ ყო საყოფელი თვისი.

59. დასდებელთა ნაწყვეტი (4 ფ.; 14,5×10; ქალალდი; ნუსხური; XVIII ს.). იწყებთა: იბაკოჲ ბ. მეოხებათა შინა სამარადისოდ მვედრებელი.

60. ღეთისმშობლისდაუჯდომლის ნაწყვეტი (1ფ.; 16,5×10,5; ქალალდი; ნუსხური; XVIII ს.). იწყებთა: რომელი გაბრიელ მოგართვა გიხაროდენ, სძალო, წმიდაო დედაო და ქალწულო.

61. ლოცვანის ნაწყვეტი (1 ფ.; 15×10; ქალალდი; ნუსხური; XVI—XVII ს.). იწყებთა: [გან]კურნენ უძლურებანი სულთა და ხორცთა ჩუშნათანი სახელისაჲ შენისათჳს წმიდისა.

62. ლოცვანის ნაწყვეტი (1 ფ.; 14×9,8; ქალალდი; ნუსხური; XVIII ს.). იწყებთა: ...ითა გიგლოვდა შენ და ცრემლთა მდინარისა ნაკადულნი გარდამოდოდეს უბიწოთაგან თვალთა მისთა.

63. კურთხევანის ნაწყვეტი (2 ფ.; 16×11; ქალალდი; ნუსხური; XVII ს.). იწყებთა: კათაქმეველად დაადგინეს, სარტყელი შეჰქვხნას და ფერჯთა წარჯადნეს.

64. თარგმანების ნაწყვეტი (1 ფ.; 14×10; ქალალდი; ნუსხური; XVIII ს.). იწყებთა: ...ოდის ვითარმედ რაჲჲმს განიპყრნეთ ჳელნი თქუშნი ჩემდამო, გარე მიეჰციენ თვალნი ჩემნი თქუშნგან.

65. ღეთის მშობლის დაუჯდომლის ნაწყვეტი (3 ფ.; 16,5×11; ქალალდი; ნუსხური; XVIII ს.) და ს ა წ ყ ი ს ი: იბაკონი წმიდისა ღეთისმშობლისანი, რომელსა დაუჯდომელი ეწოდების, ჳმად დ, გი. ზესთა მბრძოლისა ჩემისათჳს.

66. სამოჲაროს ნაწყვეტი (1 ფ.; 15,5×10,5; ქალალდი, ნავლეჯი; ნუსხური; XVIII ს.). იწყებთა: ორშაბათსა თუ დადგეს იანვარი, ზამთარი იყოს მოკლე, კეთილი.

67. კატეხიზმოს ნაწყვეტი (5 ფ.; 15,5×10,8; ქალალდი; ნუსხური; XVII საუკუნე). იწყებთა: ჰურიათ შაბათის დამარხვა უბრძანა, ხოლო შემდგომად ქრისტიანეთათჳს ეკლესიამ კვირიაკე განაწესა.

68. ჟამნის ნაწყვეტი (7 ფ.; 13,5×10; ქალალდი; ნუსხური;

XVIII ს.). იწყებ ა: წმიდა ხარ, წმიდა ხარ, წმიდა ხარ შენ. აწ და, ცხედრისაგან და ძილისა აღმადგინენ ჩუენ, ოჯფალო.

69. სახარების ნაწყვეტი (2 ფ.; 16×10,5; ქალაღი, დაღლე-ჯიღი და გაწყალღებული; ნუსხური; XVIII საუკ.). იწყებ ა:... და შეჰმოსეს მას თვისიე სამოსელი და წარიყვანეს იგი, რათა ჯუარს. აკუან.

352

ქრებული—წმიღათა ცხივრება

73 ფ.; 20,5×16,5; ქალაღი, ლურჯი. მუყაოს ყდა; სრული; მხედ. რული (დასაწყისი ასოები ასომთავრულით, სათავრები სინგურით); 1802 წ., 1794 წ.; ფფ. 44r 46rv 72v და 7:rv დაუწერელია. ფფ. 47—69 კიკურე-ბზე მონატულია; შემოწირულია 1924 წ. სოფ. ლალის-ყურის მცხოვრების ნიკო ზოლყაშვილისაგან.

1. ცხოვრება და განგება წმიღისა მამისა ჩენისა ნიკოლას. მთავარებისკოპოსისა მავროა ქალაქისა:

დასაწყისი: მათ ღღეთა შინა სათნო იყო ღმერთმან გა-მოცხადებაღ წერიღთაგან, რომელი წინასწარმეტყვეღთაგან იქა-ღაღნეს.

ბოლო: ხოლო აღესრულია წმიღა ნიკოლას მთავარებისკო-პოსი თთუჰსა ღეკემბერსა ხუთსა, ღღესა ოთხშაბათსა ინღიკტიონ-სა ცამეტსა, მეფობასა ქრისტეს-მოყვარისა ისტენიანესა და პა-ტრიარხოზასა მაკარისა, საღიღებელად მამისა და ძისა და წმიღისა სუღისა აწ და მარადის და უკუნითი უკუნისამღე, ამინ (ფ. 1r—43r).

2. წამება წმინღისა ღიღებუღისა მოწამისა გიორგისა.

დასაწყისი: მაცხოვრისა ჩენისა იესო ქრისტესი პირველ-საუკუნეთა მეუფებისა არა არს არცა დასაბამი ღღეთა არცა აღ-სასრული ცხოვრებისა.

ბოლო: აღესრულია წმიღა და ღიღებუღი მოწამე ქრისტესი გიორგი თთვესა აპრიღსა. ოცღა სამსა ღღესა პარასკევსა, ჟამსა მეშვიღესა ღღისასა (ფ. 47r—70v).

ანღერძი წმ. გიორგის ცხოვრების აღწერელი: ხოლო მე პასიკრატოს, მონამან წმინღის გიორგისა, პირვეღითგან: შეღღეღ უფალსა ჩემსა და აღწერე წამება მისი კეშპარიტად და ხეტარ არს, რომელსა რწენეს ქრისტე ღწერთი კეშმარიტი მსნელი ჩენი, რომღისა არს ღიღება და სიმტკიცე, თანა მამით და სულით წმინღითურთ, აწ და მარადის და უკუნითი უკუნისამღე, ამინ (71r).

ანღერძი გაღამწერის: მრავალ ჟაპიერ ჰყოს უფაღმან პატრონი მსმენელი და მკითხვეღი ჟამთა და წულთა მრავაღთა, ამინ. უღირსი მონა აღმწერი ამისი გრი-ზოღ, ქკს უპბ (71r).

ანდერძი: მის ბრწყინვალეობას ჩოლაყასშვილს ნიკოლაოზს აღუწერე ჯა-
ვიას კარია წმიდის ნიკოლაოზის ეკლესიისათვის ესე მეტაფრასი მე სრულად
კახეთის სამეფოსა დირექტორმან ალექსის ძემან დავთმან. ღმერთან ბედნიე-
რობასა და სიცოცხლესა შიდა მოახაზოს. აღიწერა ივლისს ი. წელსა ჩუბ, და-
ვით. (43).

353

ღვთისმშობლის დაუჯღომელი

13 ფ.; 16,5×10,5; ქალღმერთი; რვეული; უყდო; სრული; მხედრული
(დასაწყისი ასოები ასომთავრულით, სათაურები სინგურით); XVIII საუკ.;
შემოწირულია 1924 წ. ლალისყურის მცხ. ევრების ნიკო ჩოლაყამელიისაგან.

დასაწყისი: სახელითა მამისათა და ძისათა და სულისა
წმინდისათა ამინ. ზეთამბრძოლისა ჩემისათვის და მოლუაწისა
• უძლეველისა.

ბოლო: ყოვლისა განსაცდელისაგან იქსენ ყოველნი და მერ-
მისა სატანჯუშლისაგან გამომისსენ მლაღადებელნი ესრეთ—ალი-
ლუია. ეს ძუხლი გ გზის სთქუ და კუალად ანგელოსი წინამდგომი
და ზესთა მბრძოლისა (ფ. 2r—11r).

შენიშვნა: მერმინდელი სხვა ხელით ბოლოში მიწერილი აქვს შემ-
დეგი ლოცვები: ა. ლოცვა ბოროტთა გულის სიტყვათათვის; ბ. ლოცვა ძილად
დაწოლისა და გ. ლოცვა ძილსა შინა დაცემისა ერისკაცსა (11v—13r).

354

თუმანიშვილი—რუსულ-ძარტული სალაპარაკო ლექსიკონი

53 ფ.; 22×17; ქალღმერთი; უყდო; თაბოლო ნაკლული; მხედრული;
აქა-იქ ურვეია რუსული შაიფუჯით დაწერილი სიტყვები; XIX საუკ. (ხე-
ლის მიხედვით); შემოაუღია 1924 წ. სოფ. ლალისყურიდან.

იწყება: ჟილი—ძარღვი.

ბოლოშია ჟილი—დიდი ძარღვი.

ჰულს—მაჯის ძარღვი.

ბოლო: пространством—სივრცითა

Ей восточный—მის და აღმოსავლეთით.

предел—გალმა, სამძღვარი—граница.

втекающих—შემდინარეების (1r—52v).

შენიშვნა: ბოლოში დართული აქვს სხვა ხელით მიწერილი ანბანუ-
რით თხზული ლექსი:

იწყება: აწ ეს ვინებე ანბანთა ვინ უკეთ ვიტყვი სრუ-
ლებით,

სით მოვალთ ანუ საღ მივალთ, ვისა ვეშობთ სახელ-
თქმულობით.
წყდება: თეიმურაზის მოყმე თამაზ სხვასა ვის ეყო,
თამლის... მშვიდისა ქონება თხრილ...
და თხის სროლა. თავში მოხვედრა...

მწმ

ლექსთა კრებული

16 ფ.: 21×15,5; ქაღალდი; უყდო, რვეული; თავ-ბოლო ნაქმული;
შენდრული; XIX საუკ. შუა (ხელის მიხედვით); შემოსულია 1924 წ. ნიკო
ჩოღაყაშვილისაგან.

1. ერევან და მან იშლარამ
ხანჩალუმი გუმიშლარამ (ფ. 1r).
2. ჩახრიხაული.
როს მეფის სძალმა, გულ ბროლ ფიქალმა, სცნა ესე ყოვ-
ლნი, მას ელდა ეცა.
უქვრეტდა მასა, არა თუ სხვასა, იტყოდა მქვრეტი აქვე
დაეცა (ფ. 1v).
3. ტუჩთ ბაგეთა მაგ მშვენსა სახეს,
ანთე მთვარე დაწვსა და ბაგე... (ფ. 1v).
შენიშვნა: ეს ლექსი სხვა ხელით არის მიწერული.
4. მუშტარის გაფი გიორგი თუმანოვისაგან.
ვბქობ სიყვარულით გულის შეწირვას,
ფარვანებ ნათლის მარად შემზირვას (ფ. 2r).
5. ბაგე ვარდოს ხმაზე.
პოი, მიჯნურო, სულო, გულო.
ვარდის კონავ, თაიგულო (ფ. 2v).
6. არ ვეწყობოდი მიჯნურობას, არც მქონდა მათი სურვილი,
მარამ სოფელმან ამომ მყო მათდაპო ზრუნვილი (ფ. 3r).
7. ახ წვიმავ, წვიმავ არ დამასველო.
მიმეცი ტანჯვას, შენ მომასვენო (ფ. 3v).
8. იქნება, ხელო, შენ განკურნო ეს წყლული გული,
როცა სუსტდება და აღარ ფეთქს, ზედ ხარ გაკრული (ფ. 3v).
შენიშვნა: ეს ლექსი სხვა ხელით შემდეგში (1878 წ.) არის მიწე-
რილი.
9. განვშორდი, საყვარელო, პირდაპირ მთვარესა,
რომელიც მყვანდა მე მზისა დარესა (ფ. 4r).
10. თქმული თერშანგვისაგან ჰუმაის გუში.

- კეკელუცა ხლება მიქირს ლელიშ,
რად ვსწუხვარ დიდათ მიკვირს (ფ. 4v).
11. გარიელის ხმა დავით ბატონიშვილისაგან.
მსურს გიაშბო კირნი ჩემნი
ტრფილმან, ჰოი საყვარელო (ფ. 5r).
12. სულო მაცდურო, რად მომეგვლინე,
და განსაცდელად წარმომედგინე (ფ. 5v).
13. განა მე ამას მოვიფიქრებდი, რომ ასე უცებ გამაწვლი-
ლებდი,
როგორც ყარბსა უცხოს ქვეყნისას, გამაცრუცებდი, ხმას
არ გამცემდი (ფ. 6r).
14. ეს სიტოცხლე რისთვის მინდა,
თუ არ წენთვის, ოხ მამულო!
შენაჴნა: ეს ლექსი ილია ჭავჭავაძის არის (ფ. 6r).
15. გული ყოველთვის მიძგერის, მაგრამ ნებას არ შვრება.
ენა რას შეიძინებს, არა თქვას შენი ქება,
როს ვიხილავ შენს სახეს, ვგონებ მეცემა შვება (ფ. 6v—7).
16. ცრემლით მტირალი ბუღბული ვით იტყვის ვარდის ქე-
ბასა,
ჟამ მარად შორიდან შესტრფის, მოელის ახლოს ხლებასა (ფ. 7r).
17. ოხერის კმუნვით განვატარე დღენი მე,
როს ველირსო საყვარელსა მარად მე (ფ. 7v).
18. დაჰკოდს ისარი და ლახვარი ეშხით ჰურგულსა,
ორ პირად მჰამელნი, სისხლთა მღვრელნი დააჩნევს წყლუ-
ლსა (ფ. 7v).
19. მეგობარის ქალისაგან. ჩემ ქეთოზე.
შავო თვალებო, შეუბრალებო,
დამწვი, ხალებო, დაუმალებო (ფ. 8v).
20. ჰოი მუხთალო სოფელო, ცეცხლი მიგზნე ფარული,
ჟამ გრძლივ ვერ შეიმშენიე მიჯნურის სიყვარული (ფ. 9r).
21. ქეთოზე,—ვარდო, რათ ხარ თავდახრილის ხმაზე.
ვარდო, რათ ხარ ფერ ნაკრთობი,
გულსა სევდა შენაკრთოლი (ფ. 9v).
22. მშობელს არესა განეშორებვივარ,
უცხოს მხარესა დაემონებვივარ (ფ. 10r).
23. ქალებზე.—ა. კნეიჯნა სალომეზე.
სატრფო ყარბია, ეჰა ყვაეილო, მშვენიერი ხარ,
ლანაზნო თვალნო, გიშრის ტბანო, მჭვრეტელთა მკვლე-
ლი ხარ (ფ. 10v).

ბ. კნეიჟნა კაკოზე.

მშვენიერო, როს გიხილე, როს დამატკებე ხილვით შენით, ხელნი შენნი მშვენიერნი როს უკრავდნენ ხმასა ტკბილსა (ფ. 10v).

გ. კნეიჟნა ელენაზე.

მთიებთა მნათო,
გულსა მინათობ (ფ. 10v).

დ. კნეიჟნა თამროზე.

თამარ წყნარო, თვალ ლამაზო, მშვენიერო და მწყაზარო, კალამი კრთის ქების წერად, არ ვიცი ვის შეგადარო (ფ. 11r).

ე. კნეიჟნა ნასტინკაზე.

უმანკო ანასტასია არს მოწამეთა მგზავსია,
ახალი ყვავილოვანი, გირიტთა მართვეთა მგზავსია (ფ. 11r).

ვ. კნეიჟნა ნინიჩქაზე.

საალერსოთ. საჰერეტელად, საყვარელად კმა არს ვინა,
მსურის მცა მსხვერპლად ვუძღვნა და მარადის ესჰერეტ-
დე გინა (ფ. 11v).

ზ. დარია შალიკოვისაზე.

როს განგშორდით, სატრჟო დანო, მყის შემეჟნა ცრემლთა
დენა,
გულმან კენესით ვითა გასძლოს სიშორისა ესრედ თმენა
(ფ. 11v).

წ. დარია შალიკოვისაზე.

გიხილე მშვენო, გულის მომღხენო, ქუფრ ზამზახ დარო,
შემოსილხარა შავ-ბურვილი, გულიცა გაქეს დახურვილი
(ფ. 11v).

24. ბედის მოჩივარს.

სადა ხარ, ბედო მძინარევე, რად არ ფხიზლდები შენ გარე,
ხედავ რომ ყვავილ-მდელონი არეინ არ არის მწოლარე
(ფ. 12r).

25. ჩემ დას მარიამს სახსოვრად.

მეგობარ ტკბილად, გულისა ლღინად დამატკებ დარა,
აღზარდანი შენნი კეთილნი ზნენი (ფ. 12r).

26. მიწოზე.

ნეტარ არს დღენი, ტპბილ სანატრელნი, როს შენ გხე-
დავდი,

ვით ანგელოზსა ჩემსა მფარველსა შენა გესავდი (ფ. 12v).

27. სონაზე.

სატრფო სოფია გულთა მპყრობია,

მშვენიერთ მეფა ყოველთ მპყრობია (ფ. 12v).

28. კნ. სალომეზე მილოცვის წიგნი.

სალომე მშვენსა, გულის მომლხენსა (ფ. 13r).

29. ალექსანდრე ქავქავაძისაგან.

ვხედავ მარად ჩემსა სურვილსა, იმედი წინა უძლოდა,

აწ სურვა გულს კვლავ მწამს, მაგრამ ვარ უიმედოდა
(ფ. 13v).

30. ალ. ქავქავაძისაგან. მუშტაზადის ხმა.

უგვანთა ტრფობა, უგრძნოთ ტკობა თუ ვის გსმენიათ,
მეც მმართებს მოთქმა, ცრუნი მოთქმა, რადცა შთმენია
(ფ. 14r).

31. შენდა შეყრამდის.

შენდა შეყრამდის ვით გასძლებს გული,

სევდამ უწყალოდ მიმატა წყლული (ფ. 14v).

32. გრიგოლ ორბელიანისაგან.

მშვენიერა ხელმწიფავ,

მკლავს სიშორე შენითა (ფ. 14v).

შენიშვნა: ამ ლექსს თან ახლავს მდარე რუსული თარგმანი (ფ. 14r).

33. მართლად ბათა არა აქვს ამ დროს მეგობრობასა,

არც მტკიცე სიყვარულსა, არც ქეშმარიტს ძმობასა (ფ. 15r).

34. ახალ აღნაღოს სულისა ხმაზედ.

ვეფუცავ კრონოსის დიადა,

კრთოლვით პირს გმონებიადა (ფ. 15v).

35. რეცეპტი.

ოდეს ქაბუკსა ქალსა გული უღონდებოდეს,

სიცხე რომ არა ჰქონდეს და ისრე სუსტებოდეს (ფ. 16r).

36. ია და ვარდი.

გაზაფხულის ხანზედა ბულბული იჯდა ვარდზედა;

მიტომცა უხარიან, როცა მოდის. გზაზედა (ფ. 16v).

37. ლექსი რაფაილ ერისტოვისაგან (!).

შენ აღძარი ძველი სევდა,

გულმან იწყო კვალად ძგერა (ფ. 16v).

სვინდილისი

26 ფ.; 22×18; ქალაღი; უყლო, რეუელი; სრული; მხედრული; 1834 წ. (26r); შემოსულია 1924 წ. ნიკო ჩოლაყ-შვილისაგან.

დასაწყისი: ლოცვა ესე წარწერილი ექვს ნაწილად, თხო-
ვისი ესე ღთისა მიმართ, გლოვა არს მჭუნვარება სულისა ლმობასა
შინა.

ბოლო: მემრე ლოცვა ყოს, ვისაც ენებოს ცოცხალთათჳს
და შემდგომად ამისა მიცვალეულისათვის და სრულ იქმნას ლო-
ცვა ესე სვინდისისა (ფ. 1r—36r).

თვესა მარტსა ვ წილსა ჩყლდ.

ანდერძი: ეს სვინდისი ჩოლაყოვის კჳინა თინათინასა არს. დამწერს შეჴნ-
დეთ, თჳ შეცდომით იყოს რაჴმ მწუხარებისა გამო. საღომე (ფ. 26r).

357

წმიდათა ცხოვრება

1 ფ.; 26×18; ქალაღი; უყლო, ფრაგმენტო, ნუსხური (დასაწყისი
ასოეზი ასომთავრულით); XVII საუკ. (ხელის მიკედვით); ბერო-
სულია 1924 წ. დიმიტრი დგანაზიშვილისაგან.

დასაწყისი: რამეთუ მოიღო ქარტად ახალი და დაწერა
მას შინა სახელები ყოველთა მეფეთა პირველ თეოვილესისა.

წყდება: მაშინ კეთილად მსახურთა მეფეთა მიერ თანასამ-
სახურებითურთ განეწესეს ღღესა მას წმიდად და სანსახურებელი.

358

ღთისმგობლის დაუჯდომელი

62 ფ.; 10,5×8; ქალაღი; ტყავ გადაკრული ტვიფრული დაზიანე-
ბული ხის ყდა; მხედრული; სრული; 1787 წ.; შემოსულია 1925 წ. ეპიფა-
ნე ჯაოშვილისაგან (თელავი).

დასაწყისი: იბაკონი და იკოსნი წმიდისა ღთისმშობე-
ლისანი, ჳმად ვ ჴესთა მბრძოლისა ჩემისათჳს.

ბოლო: რამეთუ წმიდა ჳარ შენ, ღმერთო. ყოველი სული
აქებდით უფალსა, ღირს...

ანდერძი: ა. დასრულდა ესე დაუჯდომელი ჳელითა ჩემ ცოდვილისა ესტა-
ტესითა გიორგობისთვის კ ჳორონიკონს უოე. ესტატე (ფ. 62r).

ბ. ჳ. მამანო და ძმანო, თჳ რომ ტყვილი შემცდენოდეს რაჴმ, ნუ მწყევთ.
ღრამმატიკის კანონზე არის გამართული ახალზე (ფ. 62r).

ცხენის კარაბადინი

52 ფ.; 16,3×10,5; ქალაღი; უყდო, ყდა შემოწორებული; თავბოლონაკლული; მხედრული; XVIII საუკ. (ხელის მიხედვით); შემოსულია 1924 წ. ნაცვლისპეილისაგან (თელავი).

იწყება: ღათი წარემართვის, მრავლისაგან ცოტას ვიტყვი. ეს იცოდე—ადამიანის გუნება მხურვალე და გრილი არის.

წყდება: ნაკბენს ადგილს წაუსვი და კინჭრით ეციო, ერთიც დალითაც დაჭირეთ და რძით და შაქრით მობანდეთ.

360

იოანე ოპროპირი—მარკარიტი

• 100 ფ.; 21,5×17; ქალაღი; უბრალო მუყაოს ყდა; სრული; მხედრული (სათურგები ზოგიერთი სინჯურით); 1837 წ.; შემოსულია 1924 წ. სოფ. ელისენის მცხოვრების იაკობ ელიოზისძისაგან.

დასაწყისი: სწავლანი გამოკრებულნი სოფელიერნი დიდთა წმიდათაგან მარგარიტისა.

დასაბამად ქმნა ღმერთმან ცაჲ და ქუწყანა უხილავი და განუმზადებელი.

ბოლო: რაჲ. სომეხთ წვალეებისათვის, თუ რომელითა პირითა შეიჩვენებთან სომეხნი ვნებისათჳს უფლისა. განსრულდა წიგნი ესე. სამებასა ერთარსებასა ღმერთსა მხოლოსა დიდება, ამინ (ფ. 1r—98v).

შენიშვნა: ხელნაწერში მოთავსებულია 161 სხვადასხვა სწავლათმოდერება.

ანდერძ-მავარი: რომელთა იწყეს პირველად სიბრძნითა ქადაგებანი, მიმართუა ვერ უძღეს, წმიდანო, შეხნი საფერნი ქებანი;

შენი არ სრულდებთან, სასწაულთ მოკმეიდებანი და ჩუმი ისმინე ვედრება, ყავ ჩემდა შეწყალებანი.

ანდერძი: წელსა ჩუღს სა, აღიწერა აპრილის თვესა ხსა დღესა ჩუღლს (ფ. 99r).

361

კრებული

1:9 ფ.; 22×16; ქალაღი; უყდო, უბრალო მუყაოს ყდაში ჩადებული; თავბოლონაკლული; მხედრული; შიგა და შიგ ფურცლებ ნაკლული; XIX საუკ. (ხელის მიხედვით); შემოსულია 1924 წ. აგორგი ლეონიძისაგან; ერთ-ერთი ნაწილის გადამწერი გლახაკი ბერი გერმანეა (190r).

1. პოემა „გიორგიანი“; თავ-ბოლო ნაკლული:

იწყება: დაეიმარხო მისგან მცნება, დაენერგოს გულსა ჩემსა,
ხანგრძლივად მტერი ვერ იცოცხლებს საწუთროს ამათ
ბქენსა (!).

წყდება:

ამაზედ მალლით ხმა ისმა მალლისა ბრძანების,
მოვედი ლუფერი ჩემთანა, ისმინე ხმა ნების (ფ. 1r—21v).

2. სწავლა ღთის არსებობაზე, კითხვა-პასუხით, თავ ნაკ-
ლული.

იწყება: მოწათე: ეს სამი გევამოვნებთნი რანდენნი ღმერ-
თნი არიან? მოძღვარი: მარტო ერთი ღმერთი არის, სხვას ნურას
მოიგონებ.

ბოლო: საშუალი გზა დაიკირე, რომელი არს თავყვანისცემა
მამისა და ძისა და წმინდისა სულისა და ნურც ჟრით ძველს სი-
ბრძნეს ისმენ და ნურც სარკინოზთა ზღაპრობასა (ფ. 22r—40v).

3. სწავლა შეიდ საიდუმლოზე.

იწყება: მოწათე: რომელი არის შეიდი საიდუმლო, რომ-
ლისათვისაც იტყვიან წმინდანი მამანი. ვითარმედ რომლისაც ქრი-
სტეანესა შეიდი საიდუმლო არა სწამს და ან არ იცის, ის ქრისტი-
ანობითი ქრისტიანე არ არის.

ბოლო: ამათა აქვსთ დიდი სასყიდელი და არა მათ, რომ-
მელნი ქერიენი არიან, მაგრამ ზღოთიანნი, კაცის ზენწუხებელნი,
ულოცავნი, ავენანი, მომთვრალენი, მუცელ ღმერთნი და აქვსთ
დაუხბრომელი გულისთქმა სიძვირისა და სიბილწისა (ფ. 40—89v).

4. ათნი მცნებანი ღთისანი მეორეს სჯულისანი.

დასაწყისი: ა. თავი. მე ვარ უფალი ღმერთი შენი ქვე-
ყანითა ეგვიპტითა სახლისაგან კირაებისა, არა იყენენ შენდა
ღმერთნი სხვანი თვინიერ ჩემსა.

ბოლო: არა გული გითქმიდეს ცოლისა მოყვასისა შენი-
სასა... არცა რაოდენი რა არს მოყვასისა შენისა (ფ. 90v—91v).

5. სამთვარიო და საეტლო.

დასაწყისი: კვიმატი არის სცენდემბერს გ და ედ; ოკლო-
ნბერს გ და ვს.

ბოლო: შუღლს, ლაშქრობას და ლაპარაკს ერიდე, იარაღს
ნუ იხმარებ. ვინც იარაღით დაიკოდოს, ძნელათ მოიჩეს (92r—
119v).

მინაწერი: 58v.

ანდრძი: ეს არის სწავლა შეიდის საიდუმლოსი ნემკობილად თქმული.
შლოცავ გლაბაკი ბერი გერმანე, ყრმხთ, ახლად მოსწავლენო, რათა იკითხვიდეთ

და ზეპირად დასწავლიდეთ, ამისათვის დავეწერ საეროსა და სოფლურის სიტყვითა, რომ სიადვილისათვის მსწრაფად ზედ მიწვევდეთ და მტკიცედ დაიდოთ გონებასა და ჩემ ცოდვილისათვის შენდობას იტყოდეთ (ფ. 90r).

362

შახტანგ VI—სამართლის წიგნი

120 ფ.: 16×11; ქალაღი; ტყავ გადაკრული ტვიფრული ხის ყდა; სრული; ნეედრული (სათაურები სინგურით); XVIII ს. (ხელის მიხედვით).

დასაწყისი: სახელითა მამისათა და ძისათა და სულისა წმიდისათა, ამინ. სამართლის წიგნი ვახტანგ მეფისა.

ამას კადრებთ და მოგახსენებთ მეფეთა, მსაჯულთა და ყოველსა სამართალს მჯდომს კაცსა.

ბოლო: სმგ. თუ სხვს ქვეყნის კაცმა ერთმა მეორესაგან ვალი აიღოს და თამასუქი თავის შვილს გამოუგზავნოს და სამართლიანად მისცეს, თუ ვინ იცის გარდაეწყვიტოს და წიგნი აეღოს, მოწმის თამასუქი გაუტუდდება და თუ რაჲმ გამორთმეოდეს, უკლებლად მისცენ (ფ. 1r—107r).

შენიშვნა: 1. ბოლოში დართული აქვს სამართლის წიგნის სარჩევი (ფ. 108 r—118v).

2. კიდევ დართული აქვს ურების დაბადებაზე დაფიცების ლოცვა.

ანდერძი: ღმერთო, აცხოვენ ამის დანბარჯლელეი ცოდვილი მონაზონი რომანოზი (ფ. 107r).

363

სახარება

237 ფ.; 7,3×5,6; ეტრათი; ტყავ გადაკრული ტვიფრული ყდა; სრული; ნუსხური (დასაწყისი ასოები ასონთავრულით, სინგურით); XIV—XV საუკ. (ხელის მიხედვით); შემოსულია საკათალიკოზო სახლიდან: ფფ. 228—237 ქალაღი; სახარებათა თავები მხ. ტერულად არის გაფორმებული; შემოსულია 1424 წ.

დასაწყისი: სახარებაჲ მათესი, თავი. ა.—წიგნი შობისა იესუ ქრისტესი ძისა დავითისა.

ბოლო: და არიან სხვანიცა მრავალ, რომელ ჰქმნა იესუ, რომელნი თუმცა დაიწერებოდეს თითოეულად, არცალა ვგონებ, ვითარმცა სოფელმან აზან დაიტია აღწერილი წიგნები, ამინ (ფ. 16 r—303v).

შენიშვნა: ოთხივე სახარებას თავს ერთვის ზანტუი და შინაარსის მიხედვით სათაურების დასახელება.

ბოლოში დართული აქვს სახარებათა საძიებელი და გამოკრებილო სახარებანი (208v—131v).

მანაწერები: 1r—5v, 236v—237r.

ანდერძი: ა. ქრისტე შეიწყალე ამის მწერალი ილარიონ (?). (ფ. 75r).

ბ. ესე მე ყოველთა და უღირს რომანოზს ჩემს წინაშე (ფ. 203v).

ანდერძი მთარგმნელის: ესე საცნაურ ჰყავ ყოველთა და რამეთუ ესე წმიდად ოთხთავი ახლად გვითარგმნია ფრადითა იძულებითა ძმათა ვიეთმე სუდიერთა მათათა და ბეძულთა სახარებათა შეგვიწამებია ფრადითა გაზოჭულივითა და ვინცა ვინ დასწერდეთ, აწცა აქა ჰაოთ ვგუთ და თუ ამისგან ჯერ გინდესთ დაწერად, ღთისათჳს სიტყუათა ნუ სცვალდებთ, არამედ ვითარცა აქა სწერია, ვგრე დაწერეთ და თუ არა რაიმე გახუნდეს ჩვენი ყოველნი სახარებანი პირველიდგან წმიდად თარგმანთანი და კუალად ხანმეტნაცა და საბა წმიდისა ორნიცა (?) მუნით და ღთისათჳს ერთმანერთსა ნუ განარღვეთ და გლახაკისა გიორგისათჳს ლოცვა ჰყავთ (ფ. 203v).

364

იოანე ნათლისმცემლის პარაკლისი

14 ფ.: 17×11,3; ქალაღი, ლურჯი; უყდო, რვეული; სრული; მხედრული (დასაწყისი ასოები ასომთავრულით, სათაურები სინგურით); XVIII საუკ. (ხელის მიხედვით). შემოსულია 1924 წ.

დასაწყისი: პარაკლისი სავედრებელი წმიდისა იოანე ნათლისმცემლისა. მღვდელმან კურთხეულარსი, მოვედით თაყვანისსცეთ გ; უფალო, შეისმინე ლოცვისა ჩემისა.

ბოლო: დედისა მეუფისასა და ქალწულსა ქეშმარიტად, მარიამს დედოფალსა ცათა და ქვეყანისასა ლმობიერად შეუვრდეთ და ცრემლით ვევედრნეთ, რაჰეთუ ძალუძს მსწრაფლ ხსნა ჩვენი და განთავისუფლება ყოველთა განსაცდელთაგან.

მინაწერი 14v.

365

ღვთისმშობლის დაუჯდომელი და პარაკლისი

34 ფ.: 10×7; ქალაღი; შემოშორებჯლი დაზანებული ტყავის ყდა; თავბოლონაკლული; მხედრული; სათაურები სინგურით); XVIII ს. (ხელის მიხედვით). შემოსულია 1924 წ.

1. იწყება დაუჯდომელი: ფსალმუნთა და საგალობელთა, რომელთა შეესწირავთ შენდა, წმიდაო.

ბოლო: პირველ დაძინებულთა მამათა და ძმათათანა დაუსჯელად წარგვადგინენ წინაშე საშინელისა და შესაძრწუნებელისა საყდრისა შენისა, ვითარცა სახიერ ხარ მოწყალე და კაცთმოყვარე (ფ. 1r—16v).

2. პარაკლისი სავედრებელი ყოვლად წმიდისა

ლთისმშობელისა მიმართ.—მოვედით თაყვანის ვცეთ ღმერთსა ჩვენსა სამჯერ.

წყლები: და ჯელი წყალობისა შენისა ალგვიპყარ, რამეთუ სხვა შუამდგომელი (ფ. 16—31v).

შენიშვნა: ბოლოს თან ახლავს წმიდათა ხსენების დღეების კალენდრის ნაწყვეტი (ფ. 32 r—34v).

366

ლოლიკა

95 ფ. 21X16,5; ქალღმერთი; ტყავ გადაკრული ტვირთული ხის ყდა; სრული; მხედრული (დასაწყისი ასოები ასოთავოვლით, სათაურები სინგურით); XVIII საუკ. (ბელის მიხედვით); შემოსულია 1924 წ.

დასაწყისი: თავი პირველი. წინასიტყვა ფილოსოფიისათვის და ნაწილთა მისთა, § 1.

ვინათგან აწ შრომა ჩვენი არს ამას შინა, რათა ყოველნი ნაწილნი ფილოსოფიისანი უჯობეს და შესახებ აღწერით განკარგენითმცა.

ბოლო: ოდეს კითხუათა ძლითთა და მიგებათა იქმნების პაექრობა, მაშინ კარგი ესე—ზედ წოდების ეროტემატიკად, და მებრვე სოკრეტიკად, რომლისა მიერ მომგებელი წინააღმდეგომისა ანუ წინააღმდეგომი მომგებელისა, ადვილ შეცთუნებად შესაძლებელ არს. დასასრული ლოლიკისა.

შენიშვნა: ბოლოში დართული აქვს პინაქსი (ფ. 94rv).

მიწერი: ეს ლოლიკა ვახანძის ასულის ბარბარესი არის (ფ. 95r).

ანდერძი: შეწვევითა ყოვლად წმიდისა სულისათა სრული იქმნა ლოლიკა ესე თელავ-ს სემინარის სტილსა ზედა კელითა უღირსის დიაკონის იოანე კარის დიაკონისათა (ფ. 94v).

ანდერძი მავარი: წარწერასა შინა არა იგი, რაიცა ნივთი არა არს თქმად იბრძანების, არამედ იგი რაჲცა არს ნივთი განმარტებად სათანადო არს და ამისთვის სახდერისაგან, როველცა იწოდების უკუთქებითად, ლტოლვად სათანადო არს (ფ. 95r).

367

ფანაჲ—ბახტინარნაჲ

97 ფ.; 22X17; ქალღმერთი; უბრალო მუყაოს ყდა; ბოლონაკლული; მხედრული (სათაურები სინგურით); 1828 წ.; შემოსულია 1924 წ.

დასაწყისი: დაწყება პირველისა თავის ისტორიისა. ესრეთ უთქვამსთ წარსულთა მათ განსვენებულთ მოხუცთა,

რომელ სისტანის ქალაქსა შინა იყო ერთი კელმწიფე, რომლისა სახელი აზატ-ბახტი ანუ განთავისუფლებულის ბედისა.

წყდება: ...ყოველნი ლოცვისა მისსა შინა იყვნენ, რომელთა ლოცვითა შემდგომად აღსრულდა წადილი თვისი კელმწიფეს მინიჭა რა ღმერთმან ძემ ერთი.

ანდერძმაგვარი წინაიხტყვად: უპატოვემელესო მუშაღლნო ჩემო, მოწყალნო კელმწიფენო, მიმოქცევაჲან საფლასმხ და ბუნებითა მოკალურბამან ჩემან აღდ. რა რა ჩემ შორის სურვილი მედგომად დასრულებისა როსიულისა ენ ს თა, მეაწავლამცა სპარსული და თათოული ენ ნი, საააგებლოდ სპიროსა დროსა შ ნა მამულისა ჩემისა და მითცა მომკაუნა ლ. რსება ქონებად წინაშე თქმსა რაჲლიამე მკირისა ადგილისა; ანისათვის აღსასოულუბლად ესრეთისა ჩემისა მოვალეობისა და სურვილისა ვპოვე ჩემდა მოაღერად მცხოვრები ქალაქსა შინა ტურლისა, ჩიხოვნიკი მირხა სადუყ თუშმალოვი, რომელმანცა კუაილ სულობსა და ერსაგულებისამებ თვისისა თილო რა თხოვად ჩემი, არა იმერუკა წ რგებად რაი-დენისამე დროსა სწულებიანათვის ჩეთაა და მოაღინაუოააა შინა ოთხისა წლისა ჰმყო მე მეკობრად ზეძონსენებულთა სპარსული და თათრული ენებთა. სოლო დროსა ე-თაა ხსენებულთა მოქალაქთა ჩემან, ჰყო რა ჩემ მოის ნიკო და ძალი წერისა წარწერილთა ენებთა ზედა, მიზრევი, კითარცა აოს ჩველებად შოძღვარ მოწაფობისა, თარგმნად ერთისა სპარსულისა ლექსად თხუხელის წიგნისა, ფრიად კარგისა და მარჯალიტმენისა, რამელსა ეწოდების ბაბუონამა (ესე იგი წიგნი ბედნიერობისა) და მეთხუელ არს ერთის მანადინელიცგან სახელით ფანაა.

ამისთვის მეცა მიწოდებისნებრ შოძღვრისა ჩემისა მივიღებ რა ესრეთსა კადნიერებასა, რათა მცირედი რამ ნაწილი ჩემის შრომისა განვახდლო თარგმნითა ამა წიგნისათა და დავსდებ განსაზილველად წინაშე თქვენთა, არა თუ კერითა და თავმოწონებთა, არამედ კრძალითა და დიდმოწიწებითა უმორჩილესად ვის ხვე, უფალთ, მიიღოთ რა სპიროსა კუაილ ინებოთ ამა თარგმნილისა წიგნისა ჩემისა განსწი რებად და დაფარვად უკლისა ჩემისა ნაკლებულობისანი და მით არა მცეთ კიცხვად, ვინადგან ვარ მოსწავლე ახალი და გარდა ამა პირპირველისა მიზეზისა მქმნა მე კუალად სხედესა სმნი განპალეობებულნი მიზეზნი თარგმანისადმი ამა ხსენებულსა წიგნისა: ა კაცო დამალოვი, აუ ცხადად ესთქოთ მპარავი თვისისა სწავლისა ნაკ ვს არს ცაკისა მის, როსოლმანცა მიილო ერთი დრაჰკანი, წარვიდა და დაფლა ფარულად და უქმად ქვეყანად; ო. სწ. ელა დაფარული მ. გავს არს ბრილიანტისა, ქონებულისა ჯერით ქეოქსა შინა თვისსა; ყოველი ბრილიანტი, ვიდრემდის არსებობს ქერქა შინა თვისსა, არა გქმნების უადრესობად ანუ ფასი შეათფერი შორის სხვათა მეტართა ანუ ჯავართა, ვიდრემდის არა განირჩევიან იგი მისგან და გ. რათა მექმეს მე ესე სახსოვრად ანუ ძეგლად შორის თანაწორათა და მეგობართა ჩემთა მკოდნულთა მის ენებისათა.

სოლო საყვარელო მემამულნო ჩემო, აღმოპკობხველნო ამა წიგნი ანო აქა მიუცილებელ საკიროდ დევადი ჩემდა, რათა ამასთ. ნავე განგიცუადოთ მიზეზნი თვით ხსენებულსი ფანაასცა, თუ რაჲ ყოფილა ამა წიგნისა ლქედ მეთხუელსათვის სპარსულსა ენასა ზედა, მოწყალეო კელმწიფენო ესე ხსენებული ფანაა პირველად თვისსა მამულსა შინა ყოფილა მოწიფედ ერთის ფრიად ხდელის და მეცნიერისა, რომლისა სახელი შაჰმადი და ყოველთვის მასთვის უმსახურნია

და ნის საფარველს ქვეშე ყოფილა და მიიღებდა ყოველდღე მისგან ცნობასა და ნეტყრობას; გარნა მემდგომად მიმოქცევისაგანო დროასა და სიყმაწვილისა გამო თვისისა მისდაჟი ლეთისგან მინიჭებულის დოვლათისაგან (ესე იგი მოძღვრისაგან თვისისა) და მამულისა განმორებულა და წარსულა პირველად ქალაქს ვისის ყარანსა, სადაცა მოუპოვებია მხიარულებითი ცხოვრება და დამდგარა ერთსა წელსა; შემდგომად ამისა მიუღია რა ყუალად წადილი გამგზავრებისათვის მაჰადის ქალაქს, მოსულა ქალაქს ბალდადს მისთვის რომელ, რათა ბალდადის ხალიფისაგან მოეპოვნა უმეტესი პატივი და შექმნელ იყო იგი ქონების მექონედ; გარნა, ვინადგან მისგანცა ვერა რამე მოუპოვებეს ესრეთი პატივი და კეთილობაჲ, მოწასრულა ქალამის ქალაქს, სადაცა განუტარებია რაოდენიმედროჲ კთილად და განცხროჟითა და მოუპოვებამცა მენ რაოდენიმე საყვარელნი რეგობარნი და მათ რიცხვთაგან სამნი ძმანიცა, რომელნიცა მის ქალაქისა მშენიერებანი ყოფილან და სახელები მათი: პარველისა მებალი, მეორისა იოსებ და მესამესი ანუ ქალამთარი, რომელთადმი ფრიადი რეგობრობაჲ და სიყვარული ჰქონია და უმეტესად იოსებისადმი ფრიად მშენიერისა, რომელიცა თითქის მშენიერობითა და კითხვითა თვისითა წოდებულა მეორე იოსებად მის ქალაქისა; და მას უთქვამს მის ხსენებულის ფანაჲსათვის, რომელ მაქეს რა წიგნი ერთი, რომელიცა არს ათი თავი და თვით თავი იპყრობს თვის შორის თვითის დარჩებნასა მოთარობისა მგაეჲსად. პირველი თავი, ყოველი გამეჲ ქუყნისა ჯერ არს, რათა იყოს წინამხედველი; თავი მეორე, ყოველსა საქმესა შინა ჯერ არს ფიქვი; თავი მესამე, ყოველსა საქმესა შინა ჯერ არს მოთმინებაჲ; თავი მეოთხე, ყოველი მოთმინა მიიღებს მხიარულებასა; თავი მეხუთე, ჯერ არს კრძალული ყოფარ ცოდვთაგან; მეექვსე თავი, არა ჯერ არს ჰრწმუნებად საქმისა, ვიდრემდის არა ნახოს საკუთრითა თვალითა; თავი მეშვიდე, ჯერ არს მიტევებად ცოდვისა; თავი მეერე, ჯერ არს განსაოებად სიშეოსაგან; თავი მეცხრი, ჯერ არს განმორებად ნემპოებისა და მანქანობისაგან და თავი მეათე, ლეთისა წერასა ანუ გამგებლობასა არა აქვს ხსნაჲ. უთხოვნია რეგობრობისა გამო თვისისა მის ხსენებულის ფანაჲსათვის, რათა ესე წიგნი ბ.ბ.ტიარანაჲ ისტორიულად შეთხზული, მიგლო შრომაჲ შეეთაზა ლექსად სპარსულსა ენასა ზედა და მათი სახელები შესავალსა მის წიგნისასა თვითთა თვითთაჲ გამოცხადებინა; ამისათვის ზემორე წარწერის ფანაჲსაცა მიუღია რა მისი თხოვაჲ და ვედრებაჲ, შეურაცხავს თვის და შრომაჲ თვისი განსასვენებლად სულისა და შეუთხზავს წიგნი იგი ლექსად და მარცხა სახელები განუცხადებია.

აწ მეცა მიხედველი ამისი ზემორე წარწერილთ ზემ მიერ მიხეზებთა გამო ვიწყებ თარგმნად ხსენებულის სპარსულის წიგნის ბაბტიარანმისა ლექსად თხზულისას ჩველსა წელსა ლეონობისთვის რეხლდესა სახელითა და შეწერილად ლეთისათა. რომელ არს კვლმჭიფე უკვდავი, ყოველად მოწყულე რომელმან დახსნა ვარსკვლავნი და მიმოაქციეს ჰაერსა, რომელმან თვისითა თიუწლოველის მეცნიერებრთა ესრეთი ვრცელნი ცანი გარდაათხნა, ვითარცა კარავნი, უქმნა მათ ნეტად მნათობად მხედ და დაადგინა მეოთხესა ცასა მინა კვლმჭიფედ, შევიდ კარძო ქვეყნისა ზღვითა და ხმელთაურთ მნათობენ ყოველნი მისის ნათლითა.

ვეწერამ კალმისა აღმართა რა დროშანი,
ანლერდენ ტურთად ვარდ-ბულბ შროშანი,
ოც და ერთ ხეზე მჯდომი ნარჯიზოსანი,
სთარგნიდა ესრეთ სპარსულით ქართლსანი.

ნიეთა არ ყოლით, გარან პირთა ყოველთა
საჭირო ცნობა საკუთრება სახელთა,
მეც ალექსანდრე ბერძულად თქმული ძველთა,
ქართულად მეველი მწოდეს მომნათველთა.
კაცთა ბუნების ხის ძირიღდან ცენება,
მრავალ ხარისხად წიღებით იხსენება,
თაჟადთა, ჭლებთა, აზნაურთ შთამოება,
მეც აზნაური სულხანოვ გევრად მოვწერება.

368

ლოცვანი და სამღივნო წიგნი

34 ფ.; 17,8 x 10,6; ქალაღი: უყდო, რვეული; თაენაკლული; მხედრული
(სათაურები სინგურით); XIX ს. (ბელის მიხედვით); შემოსულა 1924 წ.

იწყება: [ცოდებათა შინა მ]შვა მე დედამან ჩემმან, რამეთუ
ესე რა ქეშმარიტება შევიყვარე.

წყდება: მე, ამ დავითას შვილმა იორდანემ, კარაპეტაშვილს
ოპანესას დაუგირავე.

შენიშვნა: ამ ხელნაწერში მოთავსებულია შემდეგი საკითხავები:

1. ლოცვები (ფ. 1r—4r).
2. კოთხე-მიგება სარწმუნოების განწესებაზე (ფ. 4v—10r).
3. ანბანთ ქება ღთისა (ფ. 10v—12r).
4. გამოკრებილი დღაური ლოცვები (ფ. 12r—22r).
5. ქართული ფულის საზომი ნიშნები (ფ. 22v—25r).
6. ლათინურად ფულის საზომები (ფ. 25r—26v).
7. რიცხვები ქართულა ანბანით (ფ. 26v—28r).
8. ლოცვა სწავლის მსურველთა (ფ. 28rv).
9. სამდივნო ცნობები: თამასუქის, შვილის მაისადმი მიწერილის, მოჯა-
მაგირეობის პირობის, მამულის დაგირალების და სხვა ცნობები (ფ. 27r—34r).

369

სასულიერო სწავლა-მოძღვრების წიგნი

47 ფ.; 15 x 10,8; ქალაღი: ლურჯი; უყდო, დაწლიდი; თავბოლო
ნაკლული; გაბურჯილი; მხედრული; XVIII საუკ. (ბელის მიხედვით); შე-
მოსულა 1924 წ.

იწყება: საქმესა შინა ჩემსა სრულობით აღსრულდეს, ამინ.
რათამს მწირველი ერისკენ გაბრუნდების და იტყვის უფლისაჲ
თქვენ თანა, უფლისა ჩვენისა იესო ქრისტეს ამალღებას მოასწა-
ვებს.

წყდება: რათა წყალობისა შენისა ქუშუშე ღირს იქმნას, ხო-
ლო მადლისა და წყალობისა მიერ შენისა ცხონდეს, ამინ. რა ქამს
მწირველი ერთ კერძ ზეფისკვერს წმიდას...

მანილი დიდის სწავლანი

25 ფ.: 21,5X16,5; ქალღი, ლურჯი; უყლო, დაშლილი, გაწყალე-
ბული, დაქშული; ბოლონაკლული; მხედრული (დასაწყისი ასოები ასო-
მთავრულით, სათაურები სინგურით); XVIII საუკ. (ხელის მიხედვით). შე-
ნოსულია 1924 წ.

დასაწყისი: წმიდათა შორის მამისა ჩვენისა დიდისა ვასი-
ლისა კესარია კაბადოკიისა თქმულთაგან ლეთივშენიერი სწავ-
ლანი, რომელსა ეწოდების სუფევა.

სწავლა ა. სარწმუნოებისათვის წმიდისა სამებისა, ღთისა
ხსენება მარადის კეთილ არს და განუძლომელ სულისა მის ღთის
მოყვარისა.

წყლება: რამეთუ, ვითარნიცა იყვნენ საქმენი ცხოვრებისა
ჩვენისანი, ეგე ვითარნი იქმნიან უმეტესად ძილსა შინა სიზმარნი
და უს... ესრეთ იყოს ცხოვრება შენი.

შენიშვნა: ხელნაწერში მოთავსებულია შემდეგი სწავლანი:

1. სარწმუნოებისათვის (ფ. 1r—5v).
2. სიყვარულისათვის (ფ. 5v—10r).
3. სიყვარულისათვის (ფ. 10r—19r).
4. მოყვარისა სიყვარულისათვის (ფ. 19r—25r).
5. ლოცვისათვის, ნაწყვეტი (ფ. 26).

ქრებული—წმიდათა ცხოვრება

24 ფ.: 22,5X8; ქალღი; უყლო, დაშლილი, გამურვილი; სრული;
ნაედრული; XIX საუკ. (ხელის მიხედვით); შენოსულია 1924 წ.

1. მოთბრობა ქეთევან დედოფლისა, რომელი იწამა შაჰაბაზ
უსჯულო მეფისა მიერ ქუწყანასა შირაზისასა 1624 წ.

ესე წმინდა ნეტარი და სამგზის სანატრელი მოწამე ქრის-
ტესი, დედოფალი ქეთევან იშვა ნათესავთაგან მეფეთა ქვეყანასა
შინა მუზრანისასა.

ბოლო: და დაასვენეს ალავერდს, რომელ არს ეკლესია
წმიდისა გიორგისა და აღუშენეს თავსა მისსა საცავი და მუნ შეი-
ნახეს, ხოლო მცირედი ნაწილი შეინახეს სხვათა ნაწილთა თანა,
რომელნიცა ვიდრე აქამომდე არიან მუნ (ფ. 1r—8r).

2. [ცხოვრება] დავით და კოსტანტინესი.

იწყება: თქვენა გმობთ მაჰმადსა? მიუგო წმინდამან დავით
და რქვა: წიგნი თქვენი, რომელ არს ყორანი, არა სარწმუნოდ
გიპყრისთ.

3. წამება წმიდათა დიდებულთა ორთა ძმათა მოწამეთა ქართველთა, ელისბარ ქსნის ერისთავისა და ძმისა მისისა შავლასი და წმინდისა დიდებულისა მოწამისა ბიძინასი (ფ. 11v—14r).

4. ცხოვრება და წამება წმინდისა მოწამისა კოსტანტინე ქართლელისა, რომელი იწამა ბაბივლონელის მეფის ჯაფარის მიერ 949 წ. (ფ. 14r—15v).

5. წამება წმინდისა მღვდელმოწამისა აბიბოს ნეკრესელისა, რომელი იწამა ცეცხლთ მსახურთაგან (ფ. 16r—17r).

6. წამება წმინდისა და ნეტარისა მეფისა ლუარსაბისი 1622 წ. (ფ. 17v—18v).

7. წამება წმინდისა დიდებულისა მოწამისა არჩილისა, რომელი ესე იყო მეფე ქართლისა 781 წ. (ფ. 19r—20r).

8. მოქცევა მირიან მეფისა და ყოვლისა ქართლისა წმინდისა და ნეტარისა დედისა ჩვენისა ნინო მოციქულთა სწორის მიერ (ფ. 20r—21r).

9. ცხოვრება იოანე ზედაზნელისა (ფ. 21r—23v).

10. ცხოვრება და მოქალაქეობა წმინდისა და ღმერთშემოსილისა მამისა ჩვენისა დავით გარესჯელისა (ფ. 24).

372

დავით გაბონიშვილი—ღამამატიკა

30 ფ.; 22×8; ქალაღი; უყდო რვეული; დაუმთავრებელი; მხედრული (დასაწყისი ასოები სომთავრულით, სათაურები სინგურით); 1790 წ.

დასაწყისი: კითხვა: პირველსა დაწყებასა ღამამატიკისასა, რამ სახმარ არს ცნობად? მიგება: პირველისად ოთხნი იგი გუარნი მოძღვრებითნი, რომელნიცა შეუღებებიან და ემღევიებიან ღამამატიკასა.

წყდება: ხოლო მამრავლედ და მაპიროვნედ პირსა პირველსა აქუს გუ გვ.

ანდერძ-მავარი წინახიტყვაობა არის იგივე, რაც ხელნაწერში № 310. გადამწერი არ სჩანს.

373

ლექსად თქმული წმიდა გიორგის ცხოვრება

80 ფ.; 21,5×16; ქალაღი; ტყავი გადაკრული ტვიფრული ხის ყდა, მოშორებული; დაწლილი, დახეული, ფურცლებ ამოვარდნილი; მხედრული, (სათაურები სინგურით); XVII ს. (ხელის მიხედვით); ფფ. ლ 2r, 18rv, 19r, 20v, 21v, 30v, 25v, 38rv, 42v, 47v, 66v, 67r მინიატიურებია მღვთავსებული.

დასაწყისი: ქ. კარი პირველი. წამება წმინდისა მთავარმოწამისა გიორგისი, რომელმან ინება თავით თვისით ურმის თვალზე.

ლმერთო, ცისა და ქვეყნისა, ზღვათა და ხმელთა მფლობელო, შვიდ კამარათა ცისათა გუნბადს ზედა მჯდომელო.

ბოლო: აღიდა წმიდა გიორგი, მადლისა შეიქმნა გორია, დასრულდა ესე ანბავი უტყუარი და სწორია (ფ. 2r—79v).

შენიშვნა: თავში დართული აქვს თვეთა, ღლეთა და ღამეთა ემცბის რაოდენობის ცნობები (ფ. Iv—1v).

ბოლოში აქვს ანბანთ კება:

ასრე იყო, ბეთლემ იშვა, გამობრწყინდა დიდი ღმერთი;

ერთი ვით რა აქებს ზეშთა მპყრობელს ჰენა ერთი (ფ. 79v—90v).

შინაწერები: აქვს უმნიშვნელონი შიგა და შიგ და ყდებუ.

374

ჟარამანიანი

158 ფ.; 19,5×15,5; ქალაღი; ტყავ გადაკრული ტვიფრული მუყაოს ყდა; თავ-ბოლო ნაკლული; მხედრული (სათაურები სინგურით); XVIII საუტ. (ხელის მიხ. დვით).

ო წყება: ...რდამ ჯიბილსომი ჰქონდათ რა ავლოს მივიდნენ, ნახეს ბარამი ჯიბალის დასტანი არეულ იყვნეს და მის ილაგს წყობით აღარ იდგნენ.

წყ დება: ფილოსოფოსთ ეს განყოფილება მასკულაგთათვის უქნიათ, მერმე ეს ცაში მასკულაენი დამტკიცებ..

შენიშვნა: ჟარამანიანი წყდება 154v-ზე შედეგი თბროაით: და ბანდა მიჭასა გარდაიქვა მონათა მერადს წყალი აპკურეს და ცნობასა მოვ.და. შანინ გულაა მიიკრა და ეგრე არქვა ჰე. . ფფ. 155r—158 ზე მოთავსებულია სხვა ხელით ნაწერი საქთვაროს ცნობების ნაწყვეტი.

375

ქაიზული—სასულიერო სწავლა-მოძღვრებანი

117 ფ.; 18×11,5; ქალაღი; ყყო, ყდა შემოკლილი; სრული; ნუსხური (დასაწყისი ასოები ასომთავრულით, სათაურები სინგურით); 1837 წ.

1. ანტონ ქყონდიდლის ქადაგებანი.

თქმული ყოვლად ნეტარისა მამისა ჩვენისა ყოვლად სამღდელოსა ქყონდიდის მიტროპოლიტის ანტონის მიერ დადიანის ოტიას ძისა. მეხუთესა კვირიაკესა მარხუათასა, ქადაგება აღსარებისათვის. იტყვის წინასწარმეტყუელი დიდი დანიელ.

ბოლო: რათა ქრისტესთანა ეგო მისისა უტყუელისა სიტყ-

ვსამებრ, სადაცა მე ვიყო მუნცა მსახური ჩემნი იყვნენ, რომლი-
სა არს დიდებამ უკუნითი უკუნისამდე, ამინ.

შენიშვნა: ანტონის გადაგებანი მარტო ორია (ფ. 1r—22r).

2. იოანე ოქროპირის სწავლანი—ოქროს წყარო.

დასაწყისი: წმიდათა შორის მამისა ჩვენისა იოანე ოქრო-
პირისა კოსტანტინეპოლელ პატრიარხისა თქმულითაგან, ოთივ-
შენიერთა სწავლანი, რომელსა ეწოდების ოქროს წყარო. სწავ-
ლა ა. წმიდათა წერილთა ჯელად მიღებისათვს. საყუარელო, იკი-
თხვდე ჩა საღთოთა სიტუათა.

ბოლო: რამეთუ შენ ხარ, რომელსა გსებავს ყოველთა კაც-
თა ცხოვრება და მეცნიერებასა ქვემარტებისასა მოსლვა და შე-
ნი არს სუფევა ძალი და დიდება მამისა და ძისა და წმიდისა სუ-
ლისა, აწ და მარადის და უკუნითი უკუნისამდე, ამინ (ფ. 23r
—111r).

შენიშვნა: იოანე ოქროპირის სწავლანი, ოქროს წყაროდ წოდებუ-
ლი, რიტხვით ასი არის; შევდეგ ამას თან მიხედვეს შესამა მიძღვნილი
იოანე ოქროპირისადმი: ჭოი ყოალად საწადელო, წმიდათ იოანე ოქრო-
პირო, სიტყულო ოქროს მდინარეო, ოქროს წყაროო და თან დაჩუღლი
აქეს ოქროს წყაროს თავების ხანდუჯი (ფ. 111r—113v).

მინაწერები: ფ. 114v, 115rv, 116r, 117v.

ანდერძი: წმიდანთ ღვთის შემოსილნო მამანო, გვედარებათ ყოველთა
ს ღმრთოსა ამის წერალინათა მიმღებთა და აღმოცოთხველთა ლოცუათა შინა
თქუპნთა მოიხსინებდეთ მე, ყოვლად უღიოსსა და არა ჭმიდასა და ყოვლათის
სათნოებრსაგან ცალიერ ქანილსა და უბადრესა, როჰელან აღუსწერე ესე თეკ-
ლათის მონასტერსა შინა წელსა ქრისტეს აქეთ ჩუღხ სე. აპრალის კ სე რიცხუსა.
მაქსიმე წუწუნავასაგან (ფ. 113v—1:4b).

376

შ ა მ ნ ი

143 ფ; 19×14; ქალღი; ხუდო, ყდა შემოშორებულა; თავბოლო
ნაკლული; ფურცლებად დაშლილი, დაგლეჯილი, ნუსხური (დასაწყისი
ასოები ასომთავრულით, სათაურები სიმგურით); XVII საუკ. (ხელის
მიხედვით). შემოსულია 1924 წ.

იწყება: ...ობინთაებრ სამ გზის წმიდა გალობასა შევსწი-
რავთ და შიშით ვლალადყოთ წმიდა ხარ.

წყდება: რამეთუ, დედოფალო, მუტლად იღე რამ ღმერთი
შნრბა (!) იგი პირველისა ხატისა განაახლე და კუალად დიდებულ
ჰყავე...

ვაშლიანი სამოციქულონი და წარმოშობანი

153 ფ; 19×15; ქალღმერთი: ღვთისმშობელი ხის ყდა, შემოშორებული, დაგლეჯილი; თავბოლონაკლული, გაწყალებული; ნუსხური (დასაწყისი ასოები ასომთავრულით. სათაურები სინგურით); XVII საუკ. ხელის მიხედვით); შენოსულია 1924 წ.

იწყება: ...თა შინა და სასწაულ ქუყანასა ზედა სისხლი... და აღმური კ... ისა მზე გარდაიქცეს ბნელად და მთოვარე სისხლად.

წყდება: და ჩუქცა ვწამებთ და ვიტყვთ, რამეთუ წამებამისი კეშმარიტ არს. მრავალი მინდა მიწერად თქუენდა, რამეთუ ვესაგ ხილვად თქუენდა და პირისპირ ვი...

მინაწერი: წინა ყდაზე.

378

დავითნი

11 ფ; 18×13; ქალღმერთი: ღვთისმშობელი, ფურცლებად დაშლილი, დაგლეჯილი, გაწყალებული; ნუსხური (დასაწყისი ასოები ასომთავრულით, სათაურები სინგურით); XVI საუკ. (ხელის მიხედვით); შემოსულია 1924 წ.

იწყება:... ეზოთა შინა სახლისა ღთისაჲ ჩუქცისათა ყუაოლიან უფროსად განმრავლდეს სიბერესა სიპოხისასა.

წყდება: ცხოველნიმცა ვიდრემე შთანთქნეს ჩუქცნი, რაჲმს განრისხდა გულის წყრომა მათი ჩუქცნი...

379

დავითნი

10 ფ; 20×14; ქალღმერთი: ღვთისმშობელი, ფურცლებად დაშლილი, დაგლეჯილი, გაწყალებული; ნუსხური (დასაწყისი ასოები ასომთავრულით, სათაურები სინგურით); XVII საუკ. (ხელის მიხედვით).

იწყება: მართალ უკუქ მაქციენ ჩუქცნი უფროს მტერთა ჩუქცნათასა და მოძულენი ჩუქცნი მიმოდამიტაცებდეს ჩუქცნი.

წყდება: აკურთხევედიტ ყოველი წვიმამ და ცუარი, ყოველნი ქარნი ოვფალსა უგალობდით.

380

ლექსები და წერილები

88 ფ; 25×23; ქალღმერთი: ღვთისმშობელი ხის ყდაზე; სრული; მხედრული; XVII (ფ. 2r) და XIX (ფ. 19 და სხვ.) საუკ.

1. — დასაწყისები: თქმული მეფის ირაკლის ძის ალექსანდრესაგან თვის დანიშნულზედ ყაბართოდაჲ მოყვანილზედ.
ყაბართოს იყო ერთი ნიჲ ბრწყინვალე მანათობელად,
მისევე ხანისა ასული, ვინ არის ჩერქეზ მფლობელად (ფ. 1r).
2. სასულიეროდ ქალისაგან თქმული ჩლეე წელსა.
ცოცხელი, ცოცვისაგან აიჲე ჯელია,
თორემ საიქიოს მე ვერ გიშვ. ლი (ფ. 2r).
3. აწ რაღა ვაჲყო, დედოფალო მარიამ,
ბრალნი ჩენნი მუდამ მრავლად არიან (ფ. 2r).
4. მუხამბაზის ხმაზედ 1852 წ. 21 ივნისს.
ფრანგებში ირიტუხხო, ქუჩკჩებნი უსტუბაშო,
დვორჩიკებში არყით აღაჲყალ იგიდბაშო (ფ. 3 rv).
5. მოწყალე ჯელმწიფეო! დიმიტრი იოსებისძეო!
ბეერი და დიდი ხანია, რაც თქუშნი წიგნი მივირე,
მწყურუალესავით ვეწაფე, რაც მწერე ან რაც მოიღე.
1843 წ. 14 ივნისი სიღნაღიდან ალექსანდრე ჩიქოვანის
(ფ. 4rv).
6. მისივე ლექსი:
გუშლო დამწყუშლო, რის ხელოვნებით ხარ შუმკობილი (ფ. 4v).
7. ძმაო იოსებ იოსებისძე, მოწყალეო ბრძველიძე!
ქრისტეანობის წესია და მეზობლობის ვალია,
ახლად მდგმურთ კეთილთ სახლობას მიულოცავენ მალია.
შენიშვნა: აღნიშნული ლექსა—წერ ლი ალექსანდრე ჩიქოვანსაგან
ფანქრით არის დაწერლი 1850 წ. 15 იანვ. (ფ. 5r)
8. მისივე ლექსი—წერილი ფანქრით დაწერილი 1849 წ.
ძმაო სარდონ! ხარისხით მალალ კეთილშობილო!
ჩემო მოწყალე ჯელმწიფეე, მარად მკურნალად ხნობილო
(ფ. 6v).
9. გული გულს ეტრფის, გულსა ჰსძღვნის, გულისა წამლად
სიტყვებსა,
მით იგი ჰპოობს სატრფოსა, გულისა თვისად ღბინებსა
(ფ. 7r).
10. ბეჲედო გუშლო, გულისა ნწველო, რის ჯელოვნებით ხარ
შემოცობილი,
ოქრო აღმასი, რისა რა ფასი, გული გრძ
ტკობნი.
11. მე შენს გულს ვეტრფი, გულსა ვძღვნი
მით მე ვპოულობ სატრფოსა, გულისა

12. ამბავს რასმე მოგიტხრობთ სიღნაღშია მცხოვრებელთა, მღვდელთა, ერთა, ჩინოვნიკთა და ქისიყში მსახლობელთა (ფ. 9v—12r).
13. თუმანიშვილს გრიგოლთან წიგნის პასუხი მინაწერზედ ლექსით.
შენსა მინაწერს მივიღეფ, ვითა ყრუ, ბრჯუ და შორეული, ლაფიც თავ-პირსა დაგესხას, გული რიდ გაქვეს არეული (ფ. 13).
14. ძვირად მოხდება მართებული—კაცთაგან ჭორი ბოროტი, მსგავსთა მხეცი პირუტყვებთაგან ხშირია შური ბოროტი (ფ. 13v).
15. Может быть, кратковременное ваше же удовольствие ко мне дельное или... и наоборот сочтет меня таким непостоянным, как и скрытым (ფ. 13v)
16. გველი რომ არის გველია, გარედამ სრულად ქრელია, სიბრძნე გონება თუმცა აქვს, მაგრამ მცნობათთვის მგრგვენელია (ფ. 13v).
- შენიშვნა: წინამდებარე სამი ლექსი და რუსული წერილი ერთი ხელით არის დაწერილი.
17. ამ ქალაქში ერთი ქალი მარდია, ვინც რომ ჰნახავს, ყველა კაცის დარდია (ფ. 14rv).
18. ღმერთო მაღალო, ძლიერო, დაუსაბამო მფლობელო! ცათა, ზღვათ, ხმელთა, ჰაერთა მგებელო, შემზავებელო (ფ. 15r).
19. თუალთაგან შეპყრობილნი გრძნობანი. 1849 წ. შუქნი თუალთაგან შენთანი, წამს თითქმის მიბუნდებულნი, გულსა მაწუშვენ ურვილთა—ურვანი, ცეცხლთა გზნებულნი (ფ. 16r).
20. იტყვის დაფიქრებით პავლე თეატრში. 1852 წ. დაარსებითგან სოფლისა, კაცია მარად ამა ზნისა (ფ. 17r).
21. შემდეგ კულაგ იტყვის მოედნებზედ. მეტადრე ეხლა მოდნობა რას არ მოქმედობს ხალხშია (ფ. 17r).
22. ზოგჯერ ჯერია დაჰსრუმდეს კაცი მართლისა სულითა, რაცა რა ქმნილა, რაც თქმულა ხეაშიადითაც გულითა (ფ. 18rv).
23. ღმერთო მაღალო ძლიერო, დაუსაბამო მფლობელო!

კათა, ზღუათ, ხმელთა, ჰაერთა მგებელი, შემზავებელი!
1850 წ. ტფილისი (ფ. 19rv).

24. ძმად წოდებულო ივანე! უმეტეს ძმისა ძობილო!
გრძნობით ამ ლექსსა მოგიძღვნიათ, ზამთლის შვილად
ცნობილო!

1853 წ. 17 ნოემბერს (ფ. 19ც).

25. შენ მხოლო ზეშთა ბუნებავ, კაცთა განმავებულო,
ზოგთ ზეტას შემწყნარებულო, ზოგთ ქუცაქნელს დამამხო-
ბულო (20rv).

შენიშვნა: დაწერილია ფანქრით.

26. ესე ამო სოფელი, ამოდ მიწას გრილია,
ყოველთა ჰპართებსთ საქარის კარს მისვლა ვისიე წილია
(ფ. 21r).

27. ეპიტაფია; 1843 წ. იენისის 25 დღესა.
საულაევსა ამას მდებარე ქაბუკი გარდაცვლილია,
კეთილის გულით, ზნეობით, აღსაესედ უცხო ზრდილია
(ფ. 21v).

28. დავლად სული, გონება, მოყვე მწუხარედ მქაუნვარე,
მივანდე ღმერთსა შემთხვევა და ცრემლნი გულად მდუ-
ლარე (ფ. 22r).

29. აღამ ვარ აღყუმაშა ბეგან მახ,
აღამ ვარ ახუ ზა როლა (ფ. 22v).

30. აღექსანდრე ისარლოვთან მინაწერი ცისკრის პირველი
ოთხის ნომრისათვის 1852 წ. 21 ივლ. ტფილისს.
სეხნია სეხნიას გწერ, მამითა სტეფანეს ძეო!
თქუძნი ნაბოძი ოთხს თვის ცისკარი წავიკითხეო.
შენიშვნა: ეს ლექსი ფანქრით ნაწერია (ფ. 23r).

31. ლექსი დიაკვანზედ ფანქრით დაწერილი 1852 წ.
პაპო დიაკვნის მკებელი,
მის ურვა-ტანჯვათ მგრძნობელი (ფ. 23v).

32. სფირილონს ძმობილსა რაც ვჰსწერე, შენც წარგაკითხე
ლექსია,
აწ თუ ესთქვა შენი ძმობაჲ, ძმობაზედ უკეთესია (ფ. 24r).

33. აწ მოყვრებო, გითხრათ მცნებანი,
აწ სტუმრებო, გითხრათ მცნებანი (ფ. 26r).

შენიშვნა: ფანქრით დაწერილია.

34. მჯდომარე ჩიტი ყათაზედ ჰსტვენობს,
ტყვედ ქმნილყოფობა მისი მნებელობს (ფ. 27rv).

35. სოლომონ ქვე ჰსდვას ჩონგურით შემომყეფარე,
რევაზი განზე თავდახრით თუმურებ შემომღიმარე (ფ. 28r)-
36. სადილს ვიჯექ, წავიკითხე, შენი წიგნი მონაწერი,
ვჰსტქვი ჩემს გულში, მართალია, არ სიცრუით მონაბერი
(ფ. 29r).
37. ნართალს გეტყვი არ მოგონილს, შეუძლოთ ვარ გაცი-
ვებით,
თვით თქვენც გრწმენათ წუხანდელი სპა და ჰამა არ სი-
ცრუით (ფ. 30rv).
- 38 მე მართლის გულით მოგწერე წიგნი მადლობის მახრო-
ბელი,
არც იყო პოლიტიკური, არცა ცრუობით მროტველი (ფ. 31r)-
39. თელავსა უნდა, გლახაო, დავრდომილება სახითა,
იყოს მცბიერი გულითა, მიმობხერა ჰქონდეს მახითა (ფ. 32rv)-
40. გვარჩინებულო ტომთაგან! დედ-მამ სახლობით სახეიანო,
ბრწყინულავე ყველგან თავადო, და მანდ იმერეთს ხმეიანო.
(ფ. 34rv).
41. უბრწყინვალესო კნენია ანუისი!
დიდ აბაშიძის დავითის სათნოშვილისა ასულო!
სავაჩნადოსა ტურფასა კახეთსა დასახლებულო (ფ. 35rv)-
42. ანუისიას საპასუხო წერილი (ფ. 37rv).
43. წერილი სფრიდონ სვიმონის ძისადმი (ფ. 38rv).
44. წერილი სტეფანე იაგორიჩისადმი (ფ. 39—40).
45. მივიღე ლექსად ნაწერი თქვენი ჩემდამო წიგნია,
ნაქსოვ ყოვლის ალერსით, ფერხთ მოსადები ლინგია
(ფ. 43rv).
46. ბესარიონის წიგნზე მინაწერი ლექსი.
მარტსა ოცდა ხუთსა დღესა ხარებასა,
ღირსთ გყოსთ უფალმან ნეტარებასა (ფ. 44r).
47. ნიკო აბაშიძესთან მიწერილს წიგნზედ.
გწერთ ადრი ჰსჯობდა დაწყობა საქმისა ჩემის მსჯელობა-
ადრე რიცხვთა მცირობდენ, აწ მრავლად კარს აქვს მცვე-
ლობა (ფ. 44r).
48. ძმაო სფრიდო სვიმონისძე! რაცა გწერე, ვერ მივიღე,
რა შეგცოდნე? რა გაწყინე? დავფიქრდი, თავი დავიღე (ფ. 45rv).
49. ბუნებით მონიკებული გაქვს შუღლზედ წარწერილობა,
გადღმით შეზავებული თავს თმანი ღეოვით წნულობა
(ფ. 49r).
50. სოფლისაგან ნუ მოვლი სიმართლით მეგობრობასა,
სად ჰპოებ სიყვარულსა, თუ არ მუხთლობით ძმობასა (ფ. 50r).

51. სურვილი ცეცხლათ შემქნია, გულსა მწვეავს მისი ალები,
დღე გონებით მას ვახლავარ, ძილში მას ვეტრფილღები
(ფ. 51r).

52. დასაბაჰიდგან სოფლისა,
კაცია მონაჲ ამ ხნისა (ფ. 52v).

53. კარგსა იქმ და კარგსა ნახავ,
ესე ხშირად ნათქუაძია (ფ. 53r).

54. ეპიტაფია: ქვასა ამას ქუშზე განსვენებულ არს გუამი...
(ფ. 54r).

55. აწ ჩვენ დავიწყოთ სოფლისა სარჩიელი და ბქობანი,
ფუ რამ დავაბქოთ სოფელსა, თქუშნც დავაწიეთ ბქობა-
ნი (ფ. 55r—57r).

56. მოთხრობა სიყვარულზე.

დასაწყისი: რათა მგმობენ, რომ ასე ვსცხოვრობ? განა
აიციოცხლე არ არის? განა სიყვარული სამსახური არ არის?

ბოლო: სხვა ისა რომ, მაშინ კაცსა გქონდეს სიყვარული,
ნუ გრცხენიან შენის სყვარელისა (ფ. 63r—88r).

381

წმილათა შამათა სწავლა-მოძღვრებაანი

42 ფ.: 22x17,5; ქაღალდი: ეყდო, რვეული ანა შემოცილებული;
მედრჯილი (დასაწყისი ასოები ააო მთავრულით. სათაურები სინგურით);
1836 წ. (ფ. 41r); შემოსულა 1923 წ.

დასაწყისი: სწავლანი სულიერნი წმიდისა გრიგორი
ლთისმეტყველისა, რომელნი აქა დაწესებულ არიან.

დასაბამად და აღსასრულ-დ ყოველთა საქუთა შენტა ღმე-
რთი გაქენდინ, რამეთუ კეთილ არს ღთისაგან დაწყებად.

ბოლო: და მეოთხედ, რათა მოგებული იგი მტკიცედ დაამ-
კვიდრო შენ შორის, რომელ არღარა წარსწყმიდო შენგან ვიდრე
აღსასრულამდე.

შენიშვნა: ან ხელნაწერნი მოთავსებულა შემდეგი სწავლანი:

1. გრიგორი ღთის მეტყველისა (ფ. 1r—5v).
2. ვასილი დიდისა: სახარებისათვის (ფ. 6r—13v).
3. მისივე (ფ. 14r—22r).
4. მისივე (ფ. 22r—25r).
5. მისივე (ფ. 25v—26v).
6. ათანასი აღმსარებლისა: კითხვა-მაკება (26v—41r).

ანდერძი: განსრულდა წელსა ჩუღუ იანერის დსა დღესა. ვასილი იღუ-
მენი (ფ. 41r).

ანდერძ-მავგარი წერილი: საყვარელო სძალი, ასულო, სულიერო შვილი- ჩემო, ვინაჲგან მეტრქანა მე თქვეუის ღთის მოყვარებისაგან სანატრელის ამის- წიგნის გადმოწერა, რომელ არს სულთა გამანათლებელი ა, სწავლა დიდისა გრიგორი ღთის მტყუფლასა, ბ, სწავლა წმიდიაა გასილი დიდია და კუალად გ, კითხუა-მიგებანი დიდისა ათანასესაგან თქმული, რომლითაცა აქამომდე ვერ შევანახე მეტის უცალოებითა და კუალად, რომელ ზმირად არა ვსწერ უცალოებასა გამო, კარგი ძელი ვერ დაგიწერე. ამაჲს გარდა, ღ მიო რომ ვსწერდი, ადგილ-ადგილ ჩ:წერილი არს და ამა ზემო ხსენებულის მიხეზით მეშინის რომ განაჩქრეო, მაგრამ მე დარწმუნებული ვარ თქვენის ღთის მოყვარების, მომი- ტევებთ და არცა ჩემს მამაშკალობის სიყუარულს განაგდებთ და მე ამისთვის ვსახოვ ამა წმიდათა და დიდთა მღვდელთმთავართა გრიგორის, ვა.ილის და ათანასეს, რომელნი მღკობარე არიან წინაშე ღთისა, ევედრონ ქრისტესა ღმერ- თსა, რათა მჩობილივი ცხოვრება შენა კეთილად წარგამართოს თქენის მეუ- ლით და ასულებათ თქვენითუთ, მრავალწულ მშვიდობით და სიმრთელით და მოგცეს მეკვადრე ძი და კეთილად აღვიხარდოს, რომელ მას მოსწრებოდე. ოცის წლისას და შემდგომად მკორედ მოსვლასა ქრისტესსა მარჯვენიერთა თვსთა- თანა აღკრაცავს უყენიამდე, ამინ.

382

გეჰანიანი

31 ფ. 18×23; ქალღდი; უყდო; ზოგერთი ფურცლები დაზეული: თ.ვ-ბოლო ნაკლები; მხედრული; XIX საუკუნე (ხელის მიხედვით).

იწყება: იქაური ბეჟან ადგა, წამოვიდა, ვითარ ქარი ისწრა- ფოდა,

რასაც ნახებდა, მოკლებდა, ის გურგენს ეზარებოდა.

წყდება: დღეს ცოცხალი ვერ მოვრჩები, შავი ეტლი აგო- რდება,

გაიგონა აფრასიობ, ვით ფურცელი ათრთოლდება,
თქვა, ლაშქარო მო... ალობასა უქალებდა.

383

ქარაბაღინი

17 ფ.; 22,5×10; ქალღდი; უყდო, ფურცლებად დაშლილი; მხედ- რული სხვადასხვა ხელით ჩაწერი; XIX საუკ. (ხელის მიხედვით).

იწყება წამალი სუსუნატისა თავი დაცდილი, კაპლი აზს- ტრატარი ზატურის ექვსი წვეთი დილით თბილს წყალში და- ცხრა წვეთი საღამოთი, ნახევარ სტაქნის წყლითა ღვინო და სიმ- ლამეზე ფრთხილად იყოს.

წყდება: ესენი დანაყე და წყლით მოადულე, ყოველ დილა- საღამოს თითო ფინჯანი დაალევინე, კარგია.

სწავლა ხილულთა და უხილავთა ნივთთა ზედა

8 ფ.; 18×14,5; ქალაღი; ჟუღო, რვეული; ნაწყვეტი; მხედრული (დაწყვებითი ასოები ასომთავრულით); 1826 წ.

იწყება: ეშმაკეულისა არა თანამდებ ვართ, რათა ვეძიებდეთ დიდებასა თვისსა, რათა სხუათა შეგურაცხონ ჩუენ სასწაულთ მოქმედად.

ბოლო: უკეთუ ანგელოსთაცა მცოდველთა არა რიდა ღმერთმან, მაშინ ამით არა გამოუცხადა მართლქსაჯულება კაცთა მათ, რომელთაცა ნებავსთ უსახურება (2 პეტრე 3.4) და შემდგომნი. დიდება ღმერთსა მიზღვისა ყოველთა კეთილთასა.

ა. ღვრძი: ა. აღწერი ამის წიგნისა ითხოვს წამკითხველთაგან ცთომისა მოტყეებასა, 182ბ.

ბ. თარგმნილ არს კრემენჩუკს არქიერისა გაიოხის მიერ (ფ. 8v).

385

ალექსის ცხოვრება

21 ფ.; 27,5×18; ქალაღი; ჟუღო, რვეული; მოკლე მოთხრობა, თავნაკული; მხედრული; XIX საუკუნე (ხელის მიხედვით).

იწყება: ...ვედრებოდნენ: ღმერთო. ერთი შვილის ღირსი გაგვხადევო. ისეც მეტათ ძალიან მდიდარი ბრძანდებოდენ, ამას ფიქრობდენ.

შენიშვნა: დასაწყისის თავი დაწერილია სხვა ხელით.

ბოლო: დიდის დიდებით მ[ო]ილეს და ჩაასვენეს საფლავში, იმავე წელიწადში ზედ საფლავზედ ვრ[თ]ი ჩინებული ეკლესია აღაშენეს. ვინც სასოვებით მივიდოდა იმ ეკლესიაშიდ, [ი]კურნებ[ო]და.

შენიშვნა: მინაწერად აქვს პატარა მოთხრობა კატასა და თავგზე (ფ. 20v) და საყვარელთან დამოკიდებულებაზე (ფ. 21r).

386

ლექსთა კრებული

8 ფ.; 22×17,5; ქალაღი; რვეული, უბრალო ყდაში ჩაკვრებული; სრული; მხედრული; XIX ს. ა. უნე, (ხელის მიხედვით); ერთი ლექსი კი ფანქრით გადაწერილია თელავში .882 წ. (8r); მეღნით ნაწერი, პალატონ იოსელიანის (ფ. 1r—5r) ხელს წააგავს; შემოსულია 1923 წ.

1. ჩახრუხიძე. თამარ დედოფალზედ თქმული.
85. შენ მწუნობი ხარ მნათობთა, არ ისასჳენლებ არიდენ,
შენ შუქნი ელუა ეთერთა, მხისა მწუჳრვალთა არიდენ
(ფ. 1r).
2. შავთელი.
108. თუმცა თქუჳნ ბრგუნითა, უნდო უხმართა ენათა
მიერ შესხმად ვერ უძლეთ (ფ. 2r).
3. თამარ მეფეზედ თქული შაირი.
როს ნაჳარმაგვეს მეფენი, პურად დამესხნეს (ფ. 2r)
4. კიდურწერილობა გოჩასაგან.
განთქმულია პირველ ბრძენთაგან სიდარბაისლე მესხისა
(ფ. 2r).
5. შაირი გ. საგინოვისაგან.
თქუჳნცა კარგად მოგხსენებიათ წინამძღვრისშვილი მრო-
ველი (ფ. 2r).
6. ფისტიკაურად, მეფის თეიმურაზისაგან.
აღმეძრა ბაგე გულის დადებად. ეუწყო ვისზედ შესრეთ
თქულება (ფ. 2v).
7. ფისტიკაურად, მეფის დავითისაგან.
აღამ ბრძანების განგეჳულებით დაბადა ევა, ვინ ზმნა შერ
თანად (ფ. 2v).
8. ფისტიკაურად, ნიკოლოზ რუსთკელისაგან.
პოვსხი, ჰაფხაზნი, ჯიქ-ვადელები, ხედავ ქართალელთ
ირდალს ძრავს ცაცა (ფ. 2v).
9. შაირად, ონოფრე ბოდბისხეველისაგან.
არ ბალში გამცენ დღე ესე ვით ზი შერსა თანადო
(ფ. 2).
10. შაირად, საბა ორბელიანისაგან.
აღმას ბასრი, გაღესული, დაჳკვეთს ენათ ვაი მით ზმნათა
(ფ. 3r).
11. ჩახრუხიძე, პეტრე ნეჳაძისაგან.
არსთა მარსმან, თუთ დაუარსმან, სამოთხე შექმნა აჳ ალა-
მისთვის (3r).
12. გლოვა დედოფლისათვის, მეფის თეიმურაზისაგან.
ჟამი გარდახდა შვების. მოვიდა გლოვა წუხილი,
ლხინმან მიმრიდა, შემექმნა, გულს ურვა, თუალთა წუხი-
ლი (ფ. 3r—4r).
13. შაირად, მეფის ვახტანგისაგან.
მე უმცირესმა ძმათაგან, ვახტანგმან სახელდებულად
(ფ. 4v).

14. ჩახრიხაულად, ვახტანგ ოზბელიანისაგან.
ალალებს ბაგებს, გულთ დასადაგებს, ელვარებს ვფუცავ
ზე შეთერულად (4v).
15. ვერძი მარტსა ოცდა ხუთსა, მიითვალავს მზისა სპერას,
კურო აპრილს ოცდა სამსა, ისპეკალებს იის პერას
(ფ. 4v—5r).
16. ბარამ იოანეს ძის ამილახერის საფლავის ეპიტაფია—
იამბიკოდ, დიმიტრი თუმანოვისაგან.
არ შესაძლო არს, სამის რისამე ცნობა:
პირველ ორბისა, ჰაერზედ მფრინავისა (ფ. 5r).
17. ეპიტაფია შაირ-სიტყუაობით, ვახტანგ ყაფლანიშვი-
ლისაგან.
არ შემიწყალა სიკუდილმან, უხანომ დაუნდობელმან,
სწრაფად მიმილო შეენება, მხეცმან მძვინვარედ მხმობელ-
მან (ფ. 5v—6r).
18. ანბანთ ქება, შაირად მისიეფ.
ათენს ბნელს გულსა დიასებრ, ვარდ ზამბახ შემთით
იანი (ფ. 6r).
19. შაირად, ბესარიონ გაბაშვილისაგან.
არს ბრძენ გნობით, დავლის ეთერს, ვლა ზეურობს შელვა
თნობით (ფ. 6v).
20. იამბიკოდ, ბესარიონ გაბაშვილისაგან.
ანტონი ბნელთა, განმკარგ დღე ერთა ვიოზე (ფ. 6v).
21. ბესარიონისგანეფ.
სამოთხის წულობს, დავითის ზმასა დედულობს (ფ. 6v).
22. შაირი, დიმიტრი თუმანოვისაგან.
ვერცხლის ფულის სახლი ნაგები, ბროლათა გაკეთებული
(ფ. 7r).
23. ჩახრიხაული, დიმიტრი თუმანოვისაგან.
დილის ცვართა, ანგელთ ცვართა, ვით შეიკრიბენ ესო-
დენ დიდება (ფ. 7r).
24. ჩახრიხაული, ბესარიონ გაბაშვილისაგან.
მოვედ აწ, ძმაო, ლხინად საკმაო ვზი კირთა მოქმელად
(ფ. 7r).
25. ლექსი.
ვარდისა და ბულბულისა კარგია არშიყობანი,
ამისათვის გვმართებს ვაქებდეთ, მწველთა არს მათი მკო-
ბანი (8r).

შენიშვნა: უკანასკნელი ლექსი დაწერილია 1882 წელს თელავს ფანქრით.

ჟამნ-გულანი

12 ფ.; 24×17,5; ქალაღი; უყდო, ფრაგმენტები; ნაწყვეტი; ნუს-
იური (დასაწყისი ასოები ასომთავრულით, სათაურები სინგურით); XVIII
საუკუნე (ხელია მიხედვით); შემოსულია 1923 წ.

იწყება: ...ეესა თუ ეხედვედ გულსა შინა ჩემსა, ნუ ისმე-
ნინ ჩემსა უფალი, ამისათვის შეისმინა ჩემი ღმერთმან.

წყდება: სამ ღლე დათლეთა შენითა მყოფნი ჯოჯობეთი-
სანი აღადგინენ და სოფელი განანათლე და წყუდიადისაგან ნათ-
ლად წარუძ...

კარბული—ლემსები და კარბადინი

6 ფ.; 28×18,2; ქალაღი, ლურჯი; უყდო ორეული, უბრალო ყდა-
ში ჩადებული; ნაწყუეტი; მხედრული (ავსელით ნაწერი); XVIII საუკუნე
იხლის მიხედვით); შემოსულია 1923 წ.

1. ბატონიშვილის იოანეს ნათქვაში ლექსი.
ზესთა ზეო, მალრიბ მზეო,
ცეცხლსა მიგახებ კერაზეო (ფ. 1r).
2. ლაწესა ხალნადად ყრილსა,
ნშვილდსა ქამანდად შეხრილსა (ფ. 1r).
3. ბუნოვანს გულს შენ აღმიჩნდი დარადა,
რად განწირე, რად განმაგდე დარადა (ფ. 1r).
4. კარბადინიდან.—მძოვართ ხასიათი, თუ რომელი რისთვის
მარგებლობს.—დასაწყისი: პირველი აფთრის ხასიათი.
—აფთრის კბილი ვინც ტანზედ შეიბას, კბილის ტკივილს
არგებს (ფ. 1v—3v).
5. ქვათათვის ძვირფასთა და მრავალ საქმეთა მიმართ
გამოსადეგთა და ძალებთა მათათვის.
აღმასი ფერად გავს ნიშადურსა შინაგან უბნელეს (?)
ბროლსა (4r—6r).

ვიორკი მარისთავი—მკისტოლენი

10ფ.; 22×18; ქალაღი, ლურჯი; უყდო ორეული, უბრალო ყდაში
ჩადებული; სრული; მხედრული, (დასაწყისი ასოები ასომთავრულით);
1821 წ. (ფ. 2v—8v); შემოსულია 1923 წ.

დასაწყისი: 1. ეპისტოლე დოღმატიკებრი. მათის მაღალ მსულებლობის კნიაზ ლენერალ მაიორის და კავალერის გიორგის მიერ ერისთოვისა.

მათს მაღალ პატიოსნებას უფალს, პროთოპაპს ნიკოლაოზსს, მოწყალეს ჯელმწიფეს, თქუენი წიგნი მივიღე მაისის 5 დაწერილი 1სა ამ თვესა (ფ. 1r—2v).

2. მათს მაღალ კეთილ შობილებას უფალს დავით რეკტორს, ჩემს მოწყალეს ჯელმწიფეს. ესე ოდენ-ჟამ სურვილი ჩემი დასვენებულ იყო წერად თქუენდამი და განცხადებად ჰაზრთა კეთილთა და ჯელმუჟანებელთა საღმრთოსა ტრფიალებისადმი (ფ. 3r—8v).

ბოლო: თქვენის მაღალ კეთილშობილების, მოწყალის ჯელმწიფისა ჩემისა მდაბალი მოსამსახურე გიორგი ერისთოვი. წელსა 1821 ს. ივლისის 21 ს. ქისიყით.

390

წამება დაჰით და კოსტანტინესი

8. ფ.; 37×22; ქალაღი, ლორჯი; ჟუღო რეჟული, დაწლიღი; წამება სრული, იმპოკონი დაჰით. ვოიბელი; იხუღრული (სათაურები ასომთავრულით); XIX საუ. ჟ. (გადანწერის ვინაობის აიხუღღით).

დასაწყისი: თთუჰსა ოკდომბერსა ლა ს. წამება და ლუაწლი წმიდათა დიდებულთა მოწამეთა დავით და კოსტანტინესი, რომელნი იწანეს ქუტყანასა ჩრდილოეთისასა, გუაკურთხენ, მამაო.

მეოფობასა ბერძენთა ზედა ლაის მსახურისა, ოდეს იგი განაგებდა საბრძანებელსა თვისსა კუტურთხითა მეფობისა თვისსათა, განილაშქრა სპარსთა მეფეჟან ი. ჟასრო.

ბოლო: ხოლო იწანეს წმიდანი ესე მოწამენი დავით და კოსტანტინე ქრისტეს ჟუარკმითგან 730... ქართუშლთა ზედა მეფობასა ვახტანგ გურგასლანის შვილთსა.

შენიშვნა: წამ ბ. ს. ბოლოში დართული აქეს ანტონისაგან თქმული დაჰითავრეგელი იმპოკონი (ფ. 7y—8r)

ანდერძი: სახატრელისა შიძულრისა ზაქარიას ქის ოსე გაბაევისაგან დაწერილიღ. მ გარღმოვსწერე უკუტაქლოღ ლუღელმან ეგნატი იოსელიანმან. წმიდანო ლთისანო, მეოხებითა თქუენითა შემიწყალეთ მე (ფ. 7v).

391

ზაგრაბიონი ნიკოლოზი—ლამაბიკა

40 ფ.; 23×17; ქალაღი, ლურჯი; ჟუღო რეჟული; სრული; მხედრული (დასაწყისი ასოები და სათაურები. ასომთავრულით); XIX საუ. კუნის დასაწყისის (ხელის მიხედვით); შემოაულია 1923 წ.

დასაწყისი: ქართული ღრამმატიკა.— § 1 ღრამმატიკა არს
ჰსწავლა გელაჰმდღუნელი კანონიერ უბნობისა და მართლ წერი-
სადმი.

ბოლო: 11) განმხრობიანი ანუ მოწოდებიანი შაბაშ შაბაშ
შაბაშ და სხუანი. 12) ნატურითნი ხეტარ, ეამა ნეტარძი და სხუანი.

მინაწერი: თაჲ ფურკალზე და 42v.

ანდერძი: ესე ღრამმატიკა ეყუთუნას კნიაზ დავით თაქთაჲოეს (ფ. 40v).

392

შამნი

ჲ) უ.; 19,3×15,3; ქალაღა; უყღა, ყდა ზეჰაჲლილი, ნაშთი; ნუ-
სკურ (დ.საწყ. აჲეი ასოჲია (რულათ, სიზგჲრით); XVII საუკუნე (ხელის
ნიხღვიო); შემოსულია 1923 წ.

იწყება: ...ქსენ მოიხილე ჩუღნ ცოდვილთა და უღირსთა...
თა შენთა, რამეთუ ვუსჯულოეთ და არა ვართ ღირს ახილვად
თუალთა.

წყდება: ვაჲბდეთ პირველ ქრისტეს თანა მოსაყდრესა,
რამეთუ მოუწოდეს ყოველთა დღესასწაულობად...

მინაწერები: 1r, 9v, 10r, 18r.

393

საბა-სულხან ორბელიანი—სამოთხის კარი

145 ფ.; 18,5×11,5; ქალაღი, ლერჯო; უბრალო ყდინი, დაშლი-
ლი; თანაჲლელი; მხედრული; 18)8—1810 წ.

იწყება: თავი. ზ. უქმის სასოებისათვის.—ვინათგან კაცსა
კაცისა მიმართ აჲეს სასოება, ესე არა არს კეთილ, რამეთუ დავითა
იტყვის, რამეთუ ყოველი კაცი ცრუ არს.

ბოლო: ხოლო უშჯულონი და ცოდვილნი გორკოთა მიეც-
ნენ ემბაკთა, დაითქნენ ცეცხლსა მას საუქუნესა. ვრცლად და მო-
წმინად წმიდა სახარებასა და საღვთო წერილთა იძიე.

ანდერძი დამწერის: ა. ესე არს მართალი და უბიწო საქრისტიანო მოძღ-
რობა მოკლეთ სიუყვით მე. სულხან ორბელ საბამან, თქმითა ჩემითა, რომელსა
ეწოდების სამოთხის კარი (ფ. 144v).

ბ. ესე არს მართალი და უბიწო საქრისტიანო მოძღვრება მოკლითა სი-
სიტყუათა მე. სულხან საბა ორბელიანისაგან თქმული, რომელსა ეწოდების სა-
მოთხის კარი (ფ. 145v).

ანდერძი გადამწერის: ა. დაიწერა ჩუი წელსა, მაისის კთ (ფ. 84v).

ბ. ამის დღიანი იყო დაწერილა დიდსა ქალაქსა მოსკოვს. ქრისტეს აჲეთ
ნლოჲ იანუას ია. წიგნისა აჲის გამეფებულის საბა ორბელიანის სახელი გვაჲქს

ვალი შენდობის ცემისა, რათა ჩვენცა შევიწყვალოს ღმერთმან. აღესწერე სის-
წრაფით ქალაქსა ტფილისსა იოანე პენტელაშვილმა ქრიტეს აქეთ ჩჷს, ქჷს უჷგ
მარტის ვ (ფ. 144v).

გ. რომე იყო ამისი დედანი დ.წერილი დიდსა ქალაქსა მოსკოვის ქრისტეს
აქეთ ჩლიგ, ქორონიკონს უ იენისის ბ. აწ მე გარდავიღე ქალაქსა ტფილისს
ჩჷს, ქორონიკონს უჷგ მარტის ვ იოანე პენტელოვმა. რათა ჯერ არს სულ-კეთი-
ლის საბა ორბელიანის ცხონებით ჳსუნება და ეტყოდეთ. ამ წიგნის გარდმოზ-
წერნო და მკობხელნო, ამის ასე სიჩქარის დ:წერისა, ამ რიგად აჷველ ნუსხათ
დაწერისათვის, ნუ მწყვეთ მე იოანე პენტელოვის (ფ. 145v).

394

ლექსიკონი

293 ფ.; 22×17,5; ქალღღ, ღურჯ; უბრალო ყდაში აკინძული
ხელმკორედ; ბოლო ნაკლულა; ნეფოჷლა; XVIII საუჷუნე (ხელის მიხედვით).

დასაწყისი: სიტყვასა კონა ქართული, რომელ არს ლექ-
სიკონი. ა. აბარგე, წასასულელად აამზადე.

აბებრე — აბურცე ..

წყ დ ე ბ ა: ჯოჯვანი — ტივის საყოჷ სეეტი; ჯოჯვა — ვენახის
შტოს მოტება; ჯოჯო — გოგო, ჳკლიკის უფროსია ქართოთოშ.
ჯუღამალაქ — მარმილ; ჯოჯოხეთაპეტი — მეჯოჯოხეთეთ უფროსია.

შენიშვნა: ნუსხას ბოლოში მცირე ნაწილი, — ასოების „ჰ“ და *ფ“ სი-
ტყვები აკლია.

395

სწავლა-მოკლვრება — მარგალიტი

120 ფ.; 21,5×17,5; ქალღღ; უბრალო შემოგლეჯილი ყდა; სრუ-
ლი; მხედრული; (სათაურები სინგურით); XIX საუჷუნე (ქალღღის მიხედ-
ვით); შემოსულია 1923 წ.

დასაწყისი: სწავლანი გამოკრებულნი სულიერნი დიდთა
წმინდათაგან მარგალიტისა დაბადებისაგან ღთისა.

დასაბამად ქმნა ღმერთმან ცად და ქუჷყანა ესე უხილავი და
განუმზადებელი.

ბოლო: შენნი არ დასრულდებიან სასწაულთ მოკმედებანი
და ჩემი ისმინე ვედრება ყავ ჩემდა შეწყვალებანი.
დასასრული.

შენიშვნა: ბოლოში ერთვის სხვა ხელით მინაწერი:

1. ლექსი: ნებერ შვილი გაზრდილი მამას ვ ნ წაეკიდება,
ნებაჷს პურობა და მეფობა სიმდიდრეს გამოეკიდება (ფ. 117v—118rv).

2. შექსპა, შიქუნელი ელისაბედ გურგენიძის მიერ თქმული, მეფის ნაცვლად მახვილ დიდი მთავრის დანაშენისა და დალესტინს დაპყრობის შესახებ მიძღვნილი სასტლეო პირისადმი (ფ. 115v—120r.).

396

ლექსთა კრებული

145 ფ.: 21×17; ქალაქი: მუყაოს შემოვალბული ყა: სრული; შუბრული (ათათურები სინჯური); 1839 წ.; ფგ. 128—143 დაუწერელია.

1. დასაწყისი: ანბანთ ქება თქმული ბრძნისა და მეცნიერისა ლთიე გვირგვინოსანისა მეფეთ მეფისა და თვით ხელწიფის პატრონის თეიმურაზ პირუშლისა ძიეო.

ალახვენ ჩემნი ბაგენი, ლქერაო, სამებით ქებულო;
აერსა ზედან საყდარსა, დიდებით დამკვიდრებულო (ფ. 1r).

2. ქ. ეს არის სიბრძნე ბერძენთა, პირუშლ ფილოსოფოსობა;
მკურნალობა, რიტორება, მგრამე ღრამიპატიკოსობა (ფ. 4v).

3. ძველთა და ახალთა საქართუშლოს მღელქსეთა სახელნი, ნათქუამი პირუშლისა მეფისა თეიმურაზისაგან ნაბრძანებია.

სხუა ლექსით ჩასრუხაძემა შეამკო მეფე თამარი;
არ მებრალეზს საგებრად თამარი მისი ჰამარი (ფ. 5r).

4. ალექსის ძის ნათქუამია დაეითისა.

ფშატმა თქუა: რად არ მახსენებთ, თქუმნ იქებუ უცხოლ
ავებსა;

თითონი თითოდ მოჰყევხით აფგსა, ძნელსა ავებსა (ფ. 6v).

5. სრული და უნაკლულო სხუა ანბან ქება, თეიმურაზ პირუშლისა კახთ ბატონისაგან ნაბრძანები, რომელ არს ენა რიტორი.

აღმართა ჯვარი გოლგოთას, სისხლი დასახია ადამის
ძვალსა;

აღმოსავლეთით მისცა მამული, პირველ მუნითგან გამო-
ნაველსა (ფ. 6v).

6. კახის მდიენის ონანასაგან ნათქუამი.

აღამ ბადა, გვერდით დახსნა, ევა ვრცელ ზის ჰაერია;
თვთ იქს კაცად, ლოცვით მიწას ნებ, ორ პირს ჟღერს
რა ერია (ფ. 10v).

8. ქება და დიდება წმიდისა და ერთარისისა სამებისა და ლუთაებისა, ბუნებით განუყოფელისა, ხოლო გუამებით განყოფილისა, კრებათაგან დამტკიცებული, ლექსად თქმული მეფის პატრონის თეიმურაზ პირუშლისაგან.

აღვალო პირი, სიბრძნე ძვირი ზესთა ძალისა ჩემისა
მბობად;

ღუთისათვის რამე ნათლად არს ღამე, უღრმესსა რასმე
თქუმნად მოთხრობად (ფ. 11r).

9. გაბაშვილის იოსების ნათქვამი, მოძღვრის ზაქარიას ძისა, ანბანთ ქება ელისაბედ ბატონიშვილზედ, მეფის თეიმურაზის ბსა ასულზედ.

აღკაზმე ასე ასპიროზ, ამარტა ასად აგეა;

ბაია ბინდი, ბროლ ბაზმა, ბალახშ ბეზვეი ბაგეა (ფ. 14r).

10. პირველის მეფის თეიმურაზის თქმული გლოვა დედოფლისათვის.

ჯამი გარდასდა შებებისა, მოვიდა გლოვა წუხილი;

ლხინმან მიმრიდა, შემექნა გულს ურეა, თვალთა წუხილი
(ფ. 15 v).

11. ანი და ჰოი. კუალად მეფის თეიმურაზისაგან თქმული ფისტიკურად.

აღიეძრა ბაგე გულის დადებით, ეუწყო ვის ზედ ჰესრეთ
თქმულება (ფ. 15v).

12. ფისტიკურად ანბანთ ქება მეფის დავითისაგან. რომელსა უწოდდენ [ი]მამ-ყული-ხანად.

აღამ ბრძანების განგებულებით დაბადა ევა, ვინ ზნა
მერს თანად (ფ. 17r).

13. ეს მეფის ვახტანგისაგან ნაბრძანებია, საუყენოდ იყავ სახსენებელი მისი სუფევით.

მე უმცირესმან ძმათაგან, ვახტანგმან სახელ დებულად.

ვჰქმენ ოთხ-წელ მცხეთა, ყრბნისი, სადგურ კამარა გებული
(ტ. 17r).

14. ჰოი და ანი. რუსთველის ნიკოლოზისაგან თქმული ფისტიკურად.

ჰოესნი, ჰათხახნი, ჯიქ; ვადელები; ხედავ ქრთაღელთ წი-
რდალს ძრავს ცაცა (ფ. 17v).

15. გაბაშვილის ზაქარიას მოძღვრისაგან თქმული თორმეტს ეტლზედ, რომელ არიან ზოდიაქონი, ანუ ბურჯნი ლექსად თქმული ოთხ-ტაეპოვანი.

ვერძი მარტსა ოცდა ხუთსა, ნითვალავს მზისა სპერას
(ფ. 17 v).

16. ანბანთ ქება ჩახრიხაულად თქმული.

არს კაცთა ტომი დიდებით მჯდომი, შორის ჰაერთა ცას
საწყაროსა,

ბეთლემს შობილს ლუთად შემკობილსა, ჰნებავს ქუტსკენილსა არ და-
ყაროსა (ფ. 18r).

17. ეს ანბანთ ქება ყაფლანიშვილის ვახტანგის ნათქვამია იმერელ მეფის დიდის სოლომონის დედის დედოფლის თამარის ქებად. მსმენელთა გასინჯეთ გუარი ლექსთა, ვითარ ჰაზრი და ლექსი გაწყობილია.

აჰა ანბად აღვამაღლოთ, აწ აფვისა აღნაგობა,
ბეწვ ბნელობა, ბროლ ბადრობა, ბაგეების ბადახშობა
(ფ. 19r).

18. ე'ეც მისვე ვახტანგ ყაფლანიშვილისაგან არის ნათქუამი
ანბანთ ქება, ოთხ ტაეპოვანი, ჩახრუხაულად, კარგს გოარზედ.

ა. ალაღეს ბაგებს: გულს დასადაგებს, ელვარებს, ვფუ-
ცავ ზე შეთერულად.

ბ. ლექსნი შაირნი იწერნეს, სხუათადმი შესაქცევარად
(ფ. 20r)

19. კუალად ანბანთ ქება თისტიკური ღარიბი.

ან ამას ვტირი, ბან ბნელსა მჯდომი, გან გულსა მდულ-
სა, დონ დადაგული (ფ. 20r).

20. სხუა გუარნი ლექსნი დაიწყებან, რომელ არს შაირნი-
ვქონებ, რომ დიდის მეფის თეიმურაზისაგან იყოს ნაბრძანები.

ღმერთო, რომელი შენ სუფევე ჰაერთა თანა ცაშიგან,
შენ ხარ სავესება ყოველთა, რაც არის ქუშყანაშიგან (ფ-
20v).

21. ანბანთ ქება ცხრა ლექსად ნათქუამი ღარიბი.

ანო, აღმოსტქუამ სიტყუასა ცხელის ცრემლთა მტირალი,
ბანო, ბროლისა მიჯნურსა დაევმობ, მოუდვას ვინ აღი
(ფ. 23r).

22. ეს ანბანთ ლექსნი სათარგმანებელნი ამოცანად მეც-
ნიერთათვის საამო, ხოლო უცბთათვის ფრიად საჭიროდ გულის
ვმის საყოფელნი, ნათქუამი პეტრე [მ]კალობლის სიონელის ტფი-
ლისის ქალაქელის ნეკაძეს მიერ. ჩახრიხაული.

არსთა მაარსმან, თვით დაუარსმან, სამოთხე შექმნა აქ
ადამისთვის;

ალაგო მიწით. იგ კმუნვილ ჰყო მიწით, მაშინა მკვიდრ
ჰყო აქ ადამისთვის (ფ. 23v).

23. დავით აღლექსიძის ნათქუამი ჟამსა სიყრმისასა.

უფრინავს თვალნი, გასკვირავს ლალნი, ლაწვთა ზედ ასი-
დეს ინდურნი ხალნი (ფ. 27v).

24. წამება ქეთევან დედოფლის შაბაზისაგან თუშსა სეკ-
დემბერსა იგ სა წელსა ქრისტეს აქეთ ჩქედ სა, ქორონიკონს ქარ-
თულსა ზედა ტიბ სა, ქალაქსა შირაზს.

ღმერთო, ცისა და ქუშყნისა საბრუნავთა მაქცეო,
ზე აღმართულთა ყოველთა დამცემო, გარდამაქცეო
(ფ. 27v).

25. ეს სამი ლექსი საბა ორბელიანის თქმულია.

ა. დედოფალი ვით შეამკვეს, მათ უღოთთა სჯულის მტერთა (ფ. 34r).

ბ. წელზედ ახადეს საფლავსა, იგ ნინოს დასადარი (ფ. 35r).

გ. ესე ერანის ჯელმწიფე, შაბაზ იყო მძლავრობდა (ფ. 36v).

26. ან ამას ვიტყვი, ბან ბნელსა მკვდონი, გან გულ მდუღარედ (ფ. 37v).

27. ეს ანბანთ ქება უცხო და შევნიერი, თქმული ვახტანგ ყაფლანიშვილისაგან არს.

აჰა ამბ-თ აღვამაღლოთ, აწ ალვისა აღნაგობა,
ბეწუ ბნელობა, ბროლ ბადრობა, ბაღეების ბადასშობა
(ფ. 37v).

28. კახის მღვიმის ონანასაგან არს ნათქუამა, გვიარად ვიდრემე თავჯლაშვილისა.

აქ ბუღბუღოთ გალობისაგან, კმ[ანია] აღარ ჩივარდებინ
(ფ. 38v).

29. ჰოე და ანი, რუსთელის ნიკოლაი წასაგან თქმული ფისტიკაურად.

ჰოესნი, ჰათხაზნი, ვიქ-ჩადდეღეჭი, სუდავათ ქართალელთ
წირდაღს ძრ ეს ცაღა (ფ. 39).

30. ცხოვრება და მოქალაქეობა ალექსი კაცისა ღუთისა, ახლად შიორად გადათარგმნული, მარკებელი მწიგნულთა და მკითხველთა, თქმული სააღმის თბილელისაგან.

ღმერთო, შენ გაქებ ყოველთა ვინ შეტყის ხარ ძლიერი,
შენ გმორჩილებს ყოველი სულთგმელი—ქმნიერი და
ციერი (ფ. 39r).

31. ქება და წამება წმიდისა მარინასი.

დასაწყისია პირუშლი წმიდის მარინას ქებისა,

თვთ შევნიერი ბრწინვალე, იყო უფლისა ნებისა (ფ. 50).

32. იესეს ძირთაგან აღმოცენებულსა, დავითისა რტოდ აღმოფურჩენილისა და სოლომონის ტომად სიბრძნით საიზნოსა და და ღთისმეტყულისა, მადლისა ღირს ქმნილისა, ღვთივ გვირგვინოსანისა მეფეთ-მეფისა და თვთ ჯელმწიფისა თეიმურაზის მიერ აღმოთქმული წთი (წმიდათა) ქება, ანბანზედ ლექსად თქმული.

აღამ ვახსენოთ პირუშლად, თვთ ღმერთმან შექმნა რომელი,
აბელ და სეით მოცვისითურთ, მთასა წმიდასა მდგომელი
(ფ. 50v).

33. ხილთა ქება.

უყურეთ ხილთა ქცევასა, რისა ამბისა მთქმელია,
ფერ შეენიერი, ძირ წერილა, ცოტად ხან მდგომელია
(ფ. 63v).

34. არ ადვილია აღკრძალვა, ამოებისა ამოსა,
არ ასაგდებად აღმოვთქუ, ა მოვიმოწმებ ამოსა (ფ. 67r).

35. არსი ყოველი დამაარსი, სხუა უარსო არსად არი,
არასი ხამს შედარება, არს ყოველს ნიეთს არსადარი
(ფ. 70r).

შენიშვნა: აღნიშნული ლექსის ტაეები ანბანზეა აკრებული.

35. არსთა მარსმან, თვთ დაუარსმან, სამოთხე შექმნა აქ
ადამისთვის,
აღაგო მიწით, იგ ჯმნულ იყო ბიწით, მაშინა მკვიდრ ყო
აქ ადამისთვის (ფ. 78r).

37. გოდება დავითისა და სოფლის გამოტირილი.

გული ღონდება, ვიწყო გოდება,
ბორჯნა, ბოდება, რაც ჰაგონდება (ფ. 81r).

38. სწავლა ყრმათათჳს მოსწავლეთა და ათთა სახმართა საქ-
მეთა შეგონება.

ისმინე სწავლა, მძებნელო, მიჰყევ დავითის მცნებასა,
ჯერ მწარე ჭაშე, კულავ ტკბილი, თუ ეძებ გემოვნებასა
(83rv).

39. მამისაგან რჩევა შეილთან, თუ როგორი ცოლი შეირთოს.
შეილო, მონახე ცოლი ასეთი,
რომ მართლა სწამდეს იმ ქალსა ღმერთი (ფ. 89r).

40. ბრძოლა ძლიერი კატისა თავგთა მიმაოთ და თავგთა
სხუათა სამთ გუართა ცხოველთა თანა შეწევნითა კატისა მიმართ,
რომელი იქმნა მეფობასა სპარსთა შორის ძლიერისა მეფეთ მეფისა
შაჰუნ შაჰისა, რომელსა ნადირშაოზითაცა უხმობდენ კაცნი სპარ-
სეთისანი, თქმული შაირად ისაკ მცირისა მიერ, რომელმან დალე-
ქსა პირის პირად მოთხრობანი ამბავთა მისთანნი.

ყოველს მგრძნობელს ცხოველს შუა წინ წამოდგა ნაზად
კატა,

მას მიუგავს თავი ღომსა, სინჯაფს ბეწვი გარდამატა
(ფ. 89r).

41. ადამი ბნელს გველმან დასცა,
ევას ვაშლი ზაკეთ ცეე მან სცა (ფ. 97r).

შენიშვნა: ფურცელი, რომელზედაც ეს ლექსია მოთავსებული, ნა-
წილობრივ მოხეულია.

42. ღმერთო, რომელმან დაჰბადე უფლად ყოველთა კაცება,

შემწედ მას უქმენ გვერდიდამ, რომლით მიეცა მას შეე-
ბა (ფ. 98რ).

პ3. აქა ამბავი მეფის აბიოსისა (ეთერიანი).

იყო ხელნწიფე აბიოს, კოლხიდას იჯდა რომელი,
უხვი, პურადი, მამაცი და გმირთა გმირზედ წრეველი
(ფ. 08რ).

პინაწერები: 143v, 144rv, 145v და უჯანა ყდახე.

ანდერძი ა. წიგნსა ამას აწერია, ს-ხელად ეთერიანა,
საქმე თუმიცა ყველა ვპოვე, სიტყვა კი არ ახრიანი;
ლექსად თქმულია ყველგანა, მაგამ კი არ არს წულიანი,

და მე ვეცადე, გაეღიქმე სტრიქონი თეჩესმეტ ხშიანი (ფ. 127რ).

ბ. ეს წიგნი დაწერა ლედელმა ანდრია წიწვიანიძემ (ფ. 127რ)

შენიშვნა: ანდრია წიწვიანიძის გადაწერილია - აქა ამბავი მეფის
აბიოსისა ანუ ეთერიანი, ხოლო სხვა ლექსები სხვა ხელით გადაწერილია
სხვა გადამწერის წიგრ.

397

სოლ. ნადიროვი - ქართული ღრამმატიკა

71 ფ; 21,5 x 17,5; 6 ლაღი, მოღეუჯო; უბრალო ყდაში ჩაკერებუ-
ლი: სრული; მუდღუფი (ათაურები ასო თთავრულით); 1811 წ; ფფ.
69 და 70 დაუთუული; შემოსულია 1923 წ

დასაწყისი: განყოფა თავთა ზედა. ღრამმატიკისათვის, ნა-
წილი პირუშლი. მართლწერისათვის. ასოთათვის და განყოფილე-
ბათა მათთა.

ქართული ღრამმატიკა § 1. ღრამმატიკა არს მსწავლა კელთ-
მძღვანუშლი კანონიერ უბნობისა და მართლ წერისადმი.

ბოლო: საზოგადო ქარაგმა (-) იხმარების, ოდესცა მარ-
ტულანაკლული ლექსი აღიწერების საზოგადოთა ასოებითა, მაგა-
ლითებრ: ყ-ი, ე-ა, ა-დ და სსუანი (ფ. 5რ-67რ).

ანდერძი: წინათუშყება (!) მკითხუშლთადამ: თუქალა ცნობა კანო-
ნთა ღრამმატიკისათა კმად აღწერილ არს განსჯმნებულისა საქართუშლოს კათა-
ლიკოს პატრიარხისა ანტონისაგან მას მიერ ქანილასა ღრამმატიკისა შ ნა. გარნა
წინამთგან სიერცის გამო მისისა არა აღიღლ ძალუხსთ მსწავლად რგი მცირე-
წლოვანთა ყრმათა, ამისათვის და გულს მოადკინებისა ძლითცა თანამდებობისა
ჩემისადმი, ვერეთვე სასარგებლოდ ეა ყრმათა თანამემამულეთა ჩემთათა დაგჭ.
შუშრ შეთხუთასა შინა წინამდებარისა ამის წიგნისასა. კელცყოყან აღწერად
ამისსა ვიმეცადინე მსგავს ყოფ:დ სიტყვამა მისი როსსიულისა ღრამმატიკისა
თანა, ხოლო სსუანი კანონი ლექსთ-წარმოებისა და ლექსთ-თხუზულებისა-
ნი დაგჭადე ყუელნივე ესრეთნი, ვითართაცა მითხოვდა თსება ქართულის
ენისა. ამას წინა კვარებულნი წოდებანი, რამელთაჲმე სიტყვა ნაწილთა-მდევერ-

თან. ცხელი წყლის იუგანა მინი და სხვანი, თუქილა არიან სახელდებულ ახლეთა გარნი ა. გარმა ათა წინაღმდეგად სწუთათა ღრ. მკატიკათა გართოუსა უბაა ზღა უნა ღთა, ათაჲდ მსუბუქ და უსრულეს ცხოვისათჳს ცელიკებისა. ამის უბაა ივეუ როსსიუფიისა უნას მისწაჲფეთა. ვჳსასობჲ, რომელ გულისმო- და წიგუ ზარსდაჲსი შემქმნებელ იქნების სთაოჲბად სარგებლობისა მკარისა დასწრისა ჩემისაჲს. ბოლო უსრულესად შენაჲი ამის ცელოვნებისა უყვითჳ ჰბოღსა. ამისა ნაყუდლოგანებასა რანამჲ, არა გი ებუღ მყოფს (ე მისთჳს, არა- ნედ ითჳი იკადიბიბა სრულ ყოფად მასსა. სოკოპონ იადიროი (ფ 3r).

შენიშნა: ზელობთა „სოლომონ ნადიროი“ გადასტილია.

ბ. სრულ იქნა 1811 წელს. აპრილის 28 დღესა. ტფილის, ხელითა სო- ლონ ნაღირთვიასთა სასწუღებუად მისივე სოლიმონსა (ფ. 69v).

398

კიბორება

154 ფ: 16×10.5; ქალაქდი; ცუხე გადაკრული ტფილური ყდა; სრული; შედარული (დასაწყისა ასოები ანოთიკრულით, სათაგოები სინ- გერით; XVIII საუკუნე (ხელის ნახევრით); შეოსულია 1923 წ.

დასაწყისი: თჳს ცელოვნებისა სარიტორიასა, ესე იგი სანმკერბეთქოგსა. წიგნი. ა.

თჳს საზღუწრისა სამკერბეთქოგსა და წყალგებისა ნაწილ- თა მსოჲსა. თავი ა. მკერბეთქოგსობა, რომელიცა ითქმის რი- ტორებად არს ცელოვნება საკეთილ-მეთქოგს.

ბოლო: ხოლო მკირენი ესე სიმოკლისა მიერ დაქსულნი, კმა არიან სანმკერბეთქოგსათჳს ცელოვნებისა, სადრცებელად ღმერთ- ბანა ცაცისა იესოგსა და პატივად წმობელისა მისისა ყოველად კერას ულისა ქალწულისა ღთისანმობელისა მარიამისა. დასასრუ- ლი უგანასკნელისა ნაწილისა სამკერბეთქოგსა.

შენიშნა: ბოლოში დართული აქვს პინაქსი ანუ სარჩევი (ფ. 152r — 154r).

399

ღვთისმშობლის მიძინება

25 ფ; 22×16; ქალაქდი; უყლო, რვეული; თეზოლოგ-ნაკლული; ნებერული; XIX საუკუნე (ხელია მიხეავეით; შეოსულია 1923 წ.

იწყება: ...და დიდსა წყალობასა სველთა ჩვენთათვის, ხო- ლო განრავიდა სორცთაგან წმიდა იგი სული უბიწოსა მის დე- დოფლისა, აღიესო სახლი იგი და გარემოს მისსა სუნნელებითა მიუთსრობელითა.

ბოლო: და მარჯუენითა მავითმალღითა დაიფარენ, ხოლო ქრისტემან ჰრქუა დედასსა თვისსა ეგე ყოველ...

სახარება

227 ფ; 27 x 21; ქაღალდი; ტყვედაკრეფილი ტვირთი ეყა, გარეხილი, დაზიანებული. წინა ყდა იერიხლის ფრით შექვეცილი; დანგრეული, ფურცლებად დაშლილი გაწყვეტილი; ფურცლები არა თანმიმდევრულად შეკრებილი; 5 ფურცელი; 153. წ; ტვირთი 1923 წ.

დასაწყისი: თავი პირველი სახარებისა შეთეს თავის.

წიგნი შობისა იესუ ქრისტესი ძისა დავითისა, ძისა აბრაამისი.

ბოლო: არცაღა ებგონებ, ვითარმცა სოფელში ამაღლია აღწერილია წიგნებო. ამან (ფ. 2r—205r).

შენაშენა: ბოლოს დარჩულია აქვს სახარებათა სიძველელი (ფ. 206r—225v).

შინაწერა: ა (ქვისტის სვლით): ღმერთო და წმიდო მათი მსახრებლო და წმიდო გიორგი, შეწყალეთ რაბსანდელი ურადო, შეუდგენს ღმერთმან და მისა მეფლესა მანგუმათა შეუდგენს ღმერთმან (111).

ბ. (ტვირთი სვლით) სულა, გეგა უკოლესა მსახრისა და ბესარიონ უფაფისა ბესარიონს ბესარიონს დაუთმან, სვლით გეგა და ბესარიონს (ფ. 227r).

გ. (სივრცელით) სახელით ღმერთო, მისა, ძისა და სილისა წმიდისათა, ღმერთს ვეცხვ, მანსაიგილი ფრიდითა, დაწერეს ესა ყაღა და მათ თხოვია და შეუწირეთ წმიდა გიორგო ეკლესიასა საეპისკოპოსოსა საბოძებთაგან ემბაკსა [დაიღვქა ქრისტეს ღმერთს... თხოვია არს დღეს და პატრი და თხოვანსევა თანდათაბადა მათი და სახელით და უკოლესყოფელთ სულით წმიდითა, აწ... და ვინ რასაცა მიხედა არს ვე თხოვთაი გაყოფას ეკლესიასა... რახათა აღმოცთხვად... რათა სენს ვა ღმერთს ვე, მასილს შეუდგენს ღმერთმან, ამან. სულსა მანსაეკლესიასა და ბესარიონს ღმერთმან. მათსა ფრებდესა გარემელი ქა ქრისტესეა] შეუდგენს ღმერთმან. სულსა მისა მათ საბე... კისა შეუდგენს ღმერთმან. სულსა მასილს ღმერთმან. მათსა მანსაეკლესიასა და ბესარიონს ღმერთმან. მათსა მანსაეკლესიასა და ბესარიონს ღმერთმან (ფ. 127v).

ანდერძი: ... სრულ იქმნეს წმიდანი ესე კათალიკო კალმანის ციხესა შინა წმიდის დიმიტრის კარის ბრკუად გელაია ფრიად ყოველსა და უღოსისა და სულითა საწესლობელისა, მთავარეპისკოპოსისა რეპაროსათა ქორონიკონსა სებ და აწ ვინცა მიემთხვინეთ წმიდათა მათ წინათა, ავდ წირასათა წყევასა ნუგონ შემოთხვინეთ ღმერთს მადლითა და რაცა დედანა შინა ეწირა სიპარულესა მიკირვოდია სიგლ. რაცათა ჩენითა. და აწ თუ რამ დაწმავის ჩენითა სიგვ (?). გციითა და ჩემითა უცნობლობითა, წმინდითა თქვენის ღმერთს სიგარულითსა, რათა დმერთმან თქვენსა შეგიწყალენს დღესა მას განითვისა თქვენისა.

ამისსა ნუგალსა... გეგინაქესა რეპაროსის ნუგალს ღმერთმან და მისთა

დედა-მამათა, მაჰსა იოსებს, ყოფილსა იოაკიმეს შუენდენეს ღმერთმან. და დედა-სა .. ცნობას შუენდენეს ღმერთმან და მისთა დაძმობათა შუენდენეს ღმერთმან, ამინა - ა ვინცა შენდობა ბრძანოთ, თქუპნცა შეგინდენეს ღმერთმან, ამინ (ფ. 227r). დ.

401

თურქული სახარება

I—XIV, 1—368 გვერდი; 23x18; ქალღმერთი; ტილო გადაკრული; ხის ყდა, სრული; თურქულ ენაზე, მხედრული ასოებით დაწერილი; ნათარგმნი ქართულიდან თურქულად 1739 წ. (366); ქართული ასოებით გადაწერილი 1881 წ. ხელნაწერი ჟურნალ „მწყემის“ რედაქტორის, დავით ლაშაშვილის წიგნთსაცავიდან არის 1924 წ. წამოღებული.

დასაწყისი: ქ. სახარება და ოთხთავი იესოს ქრისტეს თათრულათ ნათარგმანევი.

ჰაზრათი. ისანუნ. მასიე ინჯილი. ნეჯაქი. იაზდი. ყადის მათე. ონ იქი შვირდლარინდან.

ჰაზრათი იესოა. მასიე დაუთუნ ოლლი. იბრჰიმუნ ოლლან-ლარუნ. დაღმალუნ. ქთაბი. ისაყ იბრჰიმდან გელდი. იალუბ ისაყ-დან გელდი...

ბოლო: ისა. ეილადი. აგერ. იაზლსა. იდი. ბირბირ. გუმან. ეღარამ. დუნიაა. სლმან. იდი. ოქთაბლარი. ქიაზლსა. გარაქიდი. ამინ. ამინ. აბადი. აბად. დეინჯა.

შენიშნა: ტიტუს თავს ერთ ის სლავერ და ქართულ ენებზე რუსულით და მხედრულით დაწერილი იოანე ნათლისმცემლის დ უჯდომელი—კონდაკინ და იოსებნი (I—XIV), რომელიც სლავერიდან ქართულად ნათარგმნია 1885 წ. მადგლის ალექსი ბ ქარაძე მიერ.

შენიშნება: ა. ბატონიშვილის იოანეს წმიდა სახარება თათრულ ენაზედ. [იონა] (ფ. 367).

ბ. შეფის სძალმან ქეთონ მანქა ეს თათრული სახარება ჩყიგ ხა წელს. თავადი გრიგალ წერეთელი. ეს ასე ეწერა ნამდვ ლში (ფ. 367).

ანდერძი; ა. ქ. ეს თათრულად ნათარგმნი სახარება დაიწერა ენკენისთვეს კვ გასულსა ქორონიკონს ჯებ (ფ. 366).

ბ. ეს თათრული სახარება გადმოცწერე 1881 წელსა მისის იმპერატორებოის დიდებულურის სე ტის ჯერე რ. ლეიტენატის, კნიაზ ნესტორ დიმიტრის ძა: წერეთლის სასახლის დთისმშობლას შობის ეკლესიის მღვდელმა ალექსი ბაქრაძემ თეთ მ. ს. კნიახის ბიბლიოთეკიდან (ფ. 1).

გ. სლავერიდან ითარგმნა ქართულად მღვდლის ალექსი ბაქრაძისა. გ. 1885 წელსა იენისის 8—12.

შენიშნება: მესამე ანდერძი შეეხება იოანე ნათლისმცემლის და უჯდომელის თარგმანს.

ძარტყმელ წმიდათა ცხოვრება

133 ფ.; 17×11,5; ქალაღი, ღჯრჯი; ტილო გადაკრული მუყაოს უბრალო ყდა; სრული; მხედრული (დასაწყისი ასოები ასომთავრულით, სათაურები სინგურა); 1815 წ. (132r). ფფ. 1r და 2v ზე მოთავსებულია მხატვრობა; შემოსულია 1923 წ.

დასაწყისი: 1. თთვესა სეკდემბერსა ათცამეტსა წამება ყოვლად დიდებულისა მოწამისა დედოფლისა ქეთევანისა, რომელი იწამა სპარსთა მეფისა შაჰაბაზ უსჯულოსა მიერ ქალაქსა შირაზისასა. გვაკურთხენ, მამაო.

საქმისა რაფსამე კეთილისა დამწყებელსა გონებაჲა კეოილი უკმს და ფრიადითა სიბრძნითა აღსავსე (ფ. 3r—46v).

2. შესხმა წმიდათა მოწამეთა ბიძინასი, შალვასი და ელისბარისი და უწყება წამებნისა მათისა. გვაკურთხენ, მამაო.

მოწამეთა სიმრავლემან გარე მომიცუეს ჩვენ მრავლითა რათმე ბრწყინვალეებითა (ფ. 48r—74v).

3. ცხოვრება და მოქალაქობა წმიდისა მამისა ჩვენისა ილარიონ ქართველისა. გვაკურთხენ, მამაო.

შემოსელამან ამან ჟამთამან ჩვენ ზედა კეთილი ნაცვალი პირველ მით შემოიღო და აწ ჩვენ მიერ შესხმადი ესე აღმოგვიცენა ილარიონ (ფ. 75r—131r).

მინაწერი: 1v.

ანდერძი: ა წმინდაო მოწამეო, დედოფლო ქეთევან, მეოხ მეყავ წინაშე ღთისა ღვდელ მონაზონს გრიგოლ ვაჩაძეს, კახელს, რომელმან აღეწერე ცხოვრება ესე შეიი ჩემთვის, რათა ოდეს აღმოვიკითხოვდე. მოვიხსენებდე ღვაწლთა და შრომათა შენთა, როცაღმან დასდევ სული შენი ჩვენ კახლთათვის და ქრისტიანობისათვის, დასახე სისხლი შენი და სუფთე წინაშე ღთისა (ფ. 47r).

ბ. ღირსო მამო ილარიონ ვაჩაძე, მეოხ მეყავ ღვდელ-მონაზონს გრიგოლ ვაჩაძეს, რომელმან აღეწერე ცხოვრება ესე შენი, რათა ოდეს აღმოვიკითხოვდე (ცხოვრებასა ამას შენსა, მოვიხსენებდე ღვაწლთა და შრომათა შენთა რომელთავეს რსხენ სახელისათვის ღთისა და მიიღე გვიოგვინი დიდებისა მეუფისაგან და მეოხ ხარ შვილია ამათ შენთა ქართველთათვის და ყოვლისა სულისა ქრისტიანისთვის. წმინდანო მამაო, რომელთა აღმოვიკითხოთ ცხოვრებანი ესე, ლოცვით მომიხსენეთ, რამეთუ თე ესე ჩემთვის აღეწერე და შემინდევით, უკეთუ ცთობა იხილოთ. აღესწერე უდაბნოსა დავით გარესჯელისასა. სრულ იქმნა დეკემბრის ოცდაცხრას წელსა 1815 (ფ. 131v, 132r).

შენიშვნა: ბოლოში დართული აქვს ზანდუკი წმინდათა ცხოვრებისა (ფ. 132r)

საღვთო ისტორია

152 ფ.; 16×11; ქალაღი; ტყავ-გადაკრული ხის ყდა; თავბოლო ნაკლული; ბეჭდული; XVIII საუკუნე (ხელის მიხედვით); შემოსულია 1923 წ.

იწყება: ოღენ ზეუვო ურიათა—მარავალსა გამობასა ეტყოდნ მასა, ხოლო ესრეთა ლამე ყოველი ვიდარე დილამდი ტანჯვა და დღესა მასა.

წყდება: ადამიანმა მოიგონოს თავისი მამავალი საქმე, ამიტომ სული წმინდა ბრძანებს: მოიგონეთ უკანდელი მამავალი საქმე.

შენიშვნა: ტექსტში „ა“ მითია.

მანუსკრიბი: 107r, 109v, 115r, 119v, 121r, 123, 124r.

404

ხრონოგრაფი გიორგი ათონელისა

133 ფ. 12×9; ქალაღი; ტყავ-გადაკრული ხის ყდა, დაზიანებული ნაკლული; სრული; ნუსხური (დასაწყისი ასოები ასომთავრულით, სათაურები სინგურით); XVI საუკ. (ხელის მიხედვით); შემოსულია ვლადიმერ ედუბაისიანამ 924 წ.

დასაწყისი: კვირიაკესა ჟამსა ზ დღისასა დეკემბერსა კე შობამ ქრისტესი, დღესა სამშაბათსა ჟამსა ზ დღისასა; იანვარსა ე ნათლის დება იყო დღესა კვირიაკესა, ჟამსა შუალამისასა.

ბოლო: ხოლო უკეთუ მათი წიგნნი და აღწერილნი წარიკითხეს, რომელნი განჯორციელებისათვის ქრისტესისა და სახარებისა და ცხოვრებათა მამათაოვის აღუწერილან, ვითარ ურიათა... და სარკინოზთა და მანიქეველთაგან...

405

სვინაქსარი გიორგი ათონელისა

307 ფ.; 15,5×10,5; ქალაღი; ტყავადაკრული ტეფრული ხის ყდა. გატეხილი და შემოშორებული; სრული; ნუსხური (დასაწყისები ასომთავრულით, სათაურები სინგურით); XVII საუკ. (ხელის მიხედვით).

დასაწყისი: სვინაქსარი, რომელ არიან კრებანი და წესნი და განგებანი, განწესებანი წმიდათა მღუდელთ მოძღვართანი, რომელსა შინა წერილ არს ეკლესიისა საწელიწდო განგებამ ფსალ-

მუნებისათვის და გალობისა და წიგნის კითხვისა და თუ რომელსა დღესა მოვიწიოთ, ანუ თუ რომელთა წმიდათა ხსენებასა დაეცადებთ ეამთა ლოცვასა და მეტელთა ღრვეასა და კუალად წერილ არიან ცხოვრებანი და წამებანი დღითი დღეასწაჟლისანი სულ მცირედ და შემოკლებულად, რათა არა ფრიადი სიმრავლე წერილისა იქმნას. თთვეთა სეკულებერსა აქუს დღე ლ, დღეთა აქუს ეამა იბ და ღამეთა ეამი იბ, თთვეთა სეკულებერსა ა გვირგვინი წელიწდისა და დაწყება ინდიკტიონისა.

ბოლო: თთვეთა აგვისტოსა ლა დადება და თაყვანისცემა პატიოსნისა სარტყლისა წმიდისა ღთისმშობელისა ხალკუპრატას (ფ. 1r—305r).

ანდერძის მსგავსი: პიი უფალო, რამ დიდი მზარე სატანჯუში ვნახე ამის დაწერაზე მე ცოდვილმა გიორგიმ. ანაო და მამანო, თუ საღუე ვკოუნებულ ვიყო, ღთის გულისათვის ნუ მწყვეთ, ჯკოანელი არაკინ არს (304v—305r).

406

მარტოის კელმწიფის ამბავი

30 ფ; 21,5 × 17,5; ქაღალდი; ლერჯო: უფალო რეველი; ბოლო ნაკლული; მადრელი (დასაწყისი ასოები ასომთავრულით, სათაურები სინურით); XIX საუკუნის დასაწყისი (ხელის მიხედვით); შემოსულია 1923 წ.

დასაწყისი: ამბავი დასაწყისი მარტოის კელმწიფისა.

იყო დიდი კელმწიფე ჩინეთისა ხოსრო შა, დიახ ძლიერი და წაღალი.

წყდება: მერმე ვეზირმან მოახსენა: ხელმწიფეო, მტერს მტრისა როგორ არ უნდა ეშინოდეს, მარამ ყველა ქვეით უნდა შოიკარგოს. მ(ის)ირს დიად ნუ აიმტერებ. ეს შეუკვეთე—ბულ-ღამუნჯადოს მეერევი-თქო, აქ ჩემის (ფ. 1r—30v).

№ 407

გადატანილია ხარსულ ფონდში.

408

დავრიანი

73 ფ; 19,5 × 15,3; ქაღალდი; უბრალო მუყაოს ყდით; ბოლო ნაკლული; მადრელი; XVIII საუკუნე. (ხელის მიხედვით); შემოსულია 1923 წ.

დასაწყისი: კოსტანტინუპოლის კელმწიფის უშვილობის მოთხრობა, თუ ვითარ შეწყებულყო.

იყო გელმწიფე ერთი კოსტანტინუპოლესა შინა მორკმული და გამდიდრებული, ყოველსა ქვეყანასა სახელგანთქმული.

წყდება: ქ. კარი მესამე გემწიფისა თანა ქალისაგან უშვილობის პასუხის მოხსენებას.—რა ქალმან გემწიფისაგან ესე გაიგონა...

მინაწერები: ა. ვიწყე კითხვად წიგნი ესე იენისის ივ და სრულ ვყავ იენისი ივ. წელს 1816 მე თავადმა აგიაშვილის ძემ თეიმურაზმა (ფ. 70 v).

ბ. ეს დაერიშიანი დადიანის ასულის ეკატერინასია. ღმერთმან სიცოცხლით ამბაროს (ფ. 73 r).

გ. ბოლოს მიწერილი აქვს გადაშლილი ლექსი „ჭოი მთვარესა“ (73 v).

409

მირონის შემჯავებისა და კურთხევის წიგნი

გრანდი; 528,8,5 x 32,3; ქალაღი; 11 ეფთ, ერთი მეორეზე მიწებებული; სრული; ნუსხური (დასაწყისი ასოები ასომთავრული, სათაურები სინგურით); XVIII საუკუნე (ხელის მიხედვით); შემოსულია 1924 წ.

დასაწყისი: შექზადებამ წმიდისა და ღმერთმყოფელისა მირონისა, ვითარ იგი სრულ იქმნების წმინდასა შინა და დიდსა ღთისა ეკლესიასა, წმიდა კათოლიკე სამოციქულო ეკლესიასა, სვეტსა ცხოველსა შინა. შესწავებამ საჯმარ არს, რამეთუ ესრეთ გვისწავიეს წმიდისა სოფიის ეკლესიისაგან, ზედა მიწვენით გამოძიებული, გამოწულულვით გამოკვლეული, თვით ხელით მსახურთაგან და მოძღვართა ამისისა შეზავებისა და სრულობისათა.

სათანადო არს ცნობად, ვითარმედ მეოთხესა შვიდეულსა წმიდათა მარხვათასა, რომელ არს შუა მარხვისა, რა ჟამს იგი თავანისცემად წინამდებარე იყო ცხოველმყოფელი ნიქი საუფლოსა ჯეარისა, დაიწყების შემხადებამ ნარდსა მირონისასა.

ბოლო: ხოლო ჩუენ ქართველთა ესრეთ მოგვეცემია და გვისწავია სოფია წმიდისა და იერუსალიმისა და ანტოქელთა ეკლესიისა: ამ: ესთენ არს წესი წმიდისა მირონის კურთხევისა და ესთენ ლოცვანი, და თქუნს, ვინათგან მოგვეცემიათ და განწესება ეკლესიათა თქუნსა, ამისითა წესითა გიღირსთ კურთხევა წმიდისა მირონისა.

410

ხმების ხიდვისა და ხმება-ვალდებულების აღრიცხვის დავთარი

12 ფ.: 21,5 x 17,5; ქალაღი; უბრალო ყდაში ჩაკერებული ფურცლები; სრული; მიდრული; 1839 წ. (1r), 1878 წ. (12r); შემოსულია 1923 წ.

დასაწყისი; 1839 წელს თავად დიმიტრი ერისთავის ყმანი, პუბლიშნის ტორგით ნაყიდი ზ კომლი, სახელდობრივ დაიწერება სოფელთა ცხრაძმასა.

ბოლო: ეს საქმე მივწერე მიროვოი პოსრედნიკსა ერისთავს 1878 წელსა, აპრილის 29 ს: ვთხოვე, რომ ეს ფულები გამოართოს და გამამიგზავნოს.

411

ქაბუღი

78 ფ.; 28 × 22,5: ქალღი: უყდო, რვეული, დაწლილი; სრული: შიგადაშიგ მოთხრობები დაუმთავრებელი; მხედრული: 1850 წ. (35v): შემოსულია 1923 წ.

დასაწყისი 1. სიდი-ნუმან და მისი ცხენი.

ერთხელ დიდსა კალიფსა ღარუნ-ალ-რაშიდას დაეცა ესრეთ ჯავრი, რომ მან არ იცოდა საით გასცლოდა. (ფ. 2r-6v).

2. აბუ და ნიუტონ.

ოდესმე ძუძუს დროს სცხოვრებდა ბაღდადში გლახაკი სახელწოდებით აბუ, რომელიცა მძიმეს შრომითა ძლივს შოულობდა თავისთვის პურსა დღიურ საზრდოთ (ჟ. 7r-10v).

3. პრინცი ახმეტი და ფეია პარიბანს.

ოდესმე იყო ერთი სულთანი, რომელსაცა ჰყვანდნენ ფრიად მშვენიერი ქალი და სამი პრინცი ძმის წულეცი (ფ. 11v-22r).

4. მოგზაურობა მიცვალებულის ღორბუნისა.

სულთანი კამალარსკისა მახმუდი ერთხელ აღსდგა დილით შემდეგ ცუდის ძილისა ესრეთ მოწყენილი, რომ ჰქონდა თითქმის თავისი თავი სამძიმოთ (ფ. 22v-25v).

5. ალბონდოკანი.

ერთხელ კალიფი ღარუნ-ალ-რაშიდი ჩუქულებისამებრ თვისსა დასეირნობდა ქუჩებში ბაღდადისა, თანა ჰყვანდა თავისი დიდი ვეზირი ჯაფარცა (ფ. 26r-35v).

6. აბუ-მალომედი, გვარად წოდებული ზარმაცი.

ღარუნ-ალ-რაშიდი ერთხელ დილით ადრე ესრეთ ბეჯითად საქმობდა თავისს კაბინეტში, რომ თითქმის ვერ გაიგო, როგორ შევიდა მასთან წყნარად ყმაწვილი მეუღლე მისი ზობეიდა (ფ. 38r-47r).

7. პადმანაბა და ლასან.

ქალაქი დამასკოში სცხოვრებდა ოდესმე ერთი ლიმონადჩიკი, რომელსაც ჰყვინდა გერი, სახელად ლასან (ფ. 48r—51v).

შენაშენა: ფუ. 49r და 50r მოთარობა შეწყვეტილია და შემდეგ ისევ გრავირდება.

8. საზნი დანი.

მის აქეთ მრავალი წელიწადია, სპარსეთ შინა ჰმეფობდა კეთილი და მართლმთავეული შახი, სახელად ხოსრო (ფ. 52r—67r).

9. ალი-ბაბა და ორმოცი რაზბონიკი. მრავალი წელიწადი არს მას აქეთ, რაც ერთს დადს სპარსეთის ქალაქსა შინა სცხოვრებდნენ ორნი ძმანი. ერთს ნათგანსა ერქო კაზიმ, ხოლო მეორესა ალი-ბაბა (ფ. 68r—78r).

412

სწავლა-მოძღვრება, მარგალიტი

538 ვერდი; 17 • 11; ქალაქი; ტყვედაკრული ტვიფრული ხის ყდა; ბიჯი-მაცული; ნუსხური (დასაწყისი ასუები ასომთავრულით, სათაურები სანგურით); 1787 წ.; შემოსულია 1923 წ.

დასაწყისი: სახელითა მამისათა და ძისათა და სულისა წმიდისათა. სწავლანი სულიერნი გამოკრებულნი წმიდისაგან მარგალიტისა დაბადებისაგან.—დასაბამად ქანა ღმერთმან ცაჲ და ქვეყანა.

წყდება: ესე არს ოცდა ათ სამეტ წელ მეფობდა ტომისაგან იუდასა მეფე დავით ზოგად ყოველთა ისრაილთა ზედა იუდიანთა.

მინაწერა: 1 გვ.

ანტერძი: განსრულდა წიგნი ესე მარგალიტი ჩაჩიკასის მღვდლის ნიკოლოზისათა. ყოველი სწავლა აქ არის შეკრებული საქარო. ღმერთო, მიტოცულე შენი წიგნი კორნილე თავის ძით და თომა რაქლით. მის ექორნიკონს უთე (352 გვ.).

413

კონდაკი

გრაფილი 9 კვდი (5 ქალაქის და 4 ეტრატის); 447,5 × 22; ქალაქი და ეტრატი ერთი მეორეზე მიწებებებული—მიყრებულია; სრული; ნუსხური (დასაწყისი ასუები ასომთავრულით, სათაურები და საყურადღებო ადგილები სანგურით); XV—XVI საუკ. (ბელის მისედეთა); წიგნი მართლმადიდებელი, ლამაზად გაფორმებული ბასილი დიდისა და იოანე კრისტოპორს სკრიპტების ენაზე; შემოსულია 1923 წ.

დასაწყისი: განგება ნუქნარისა (!) ლოცვა ა. უფალო სახიერო, სულგრძელო და მრავალ მოწყალო.

ბოლო: მადლითა დაუსაბამოსა მაშისა შენისა და წმიდისა სახიერისა და ცხოველსმყოფელისა სულისა შენისათა აწ და მარადის. სრულ იქმნა ლიტურღიათა ვასილისა.

შენიშვნა. ყდის გვერდებზე აქვს მინაწერი.

414

პერი ჰარმენიასი და პორტირისა წიგნთა ახსნა.

139 ფ.; 21 × 15,5; ქალაქი; ტყავადაკრული ტვიფრული ხის ყდა; სრული; მხედრული (დასაწყისი ასოები ასომთავრულით, სათაურები და საყურადღებო ადგილები სინგურით); 1762 წ. (ფ. 135); შემოსულია 1923 წ.

დასაწყისი: წემოკლებითი ახსნა პერი არმენიას წიგნთა. დასაწყისი და წინადადება: ახსნა იგი წინადადებულნი სიტყვანი იგივე არს დას. წყ. სიტყ. წიგნთა.

ბოლო: წინადადება წირთქმა არს და უკუთქმა, ვითარცა ცხნდ იქმნა წიგნსა ამათ შინა და მოჩობლ აოს ახსნითი, ვითარცა აღმოჩნდა პორტირისა შინა, რომელსათვის დიდება და თაყვანისცემა მამასა, ძით და სულით წმიდითურთ.

ანუარი: თქვენ ჩვენსა საყარელნი, მოყარელნი სიბრძნისანო, ჰოი, ქართლოსიანო ბრძენო! მოიხილეთ სიტყვისაჲნი ჩემისა და გკადრენ მე ლექსნი მხარბებელნი თქვენ მცნებრთანი. ამა წიგნნი მანათლებელნი გონებათანი, ამა იპყარო ჯელით ჯელოდ თრი და თრი და იქმნებიან თანანი და შეიკონეთ ბრძნისა გონებისა თქვენსა წიადთა; ეგნათჲან ეგნათენ ოქვენ საზრდითა სიტყვისათა სიტყულნი ესე, რომელ არიან რიტორებაჲ, საზღურისა წიგნი, პორტირის ახსნა და ესე ახსნა პერი არმენიასი. მიიღეთ, გიძღვრეთ ჩვენ მდაბალნი მცნაენი და მოღვაწენი თქვენდა სატრფილოთანი, მთარგმნელი მღვდელი ფილიპე და მწერალ-მწყობელ-მოღვაწელ დიასიფოს. ამა, მიიღეთ და გვაკურთხოს სულმან ოქვენმან, ამინ.

სრულ იქმნა თარგმანებითა ორი ესე წიგნი ჰარმენათგან ქართულთაჲთა, რომელ არს ახსნა პორტირისა და ესე ახსნა პერი არმენიასი. ქორთმეიკონს ჩადებ, თვესა იენისსა იე (ფ. 139rv).

415

მოთხრობა „ლიჯა“

42 ფ.; 32 × 20,5; ქალაქი, ლურჯი; უბრალო ყდაში ჩადებულნი ზოგიერთი ფურცელი მოხეული; თავბოლო-წყალული; მხედრული; XIX საუკუნე (ხელის მისეღვით); შემოსულია 1923 წ.

იწყება: ვითარცა იყო მფარველი შენი ყოვლისა მავნისა-
გან, ყოვლისა განსაცდელისაგან. აქ ლიზას დაუბრუნდა თვალთა
შინა ცრემლი და მიკარდა დედასა თვისსა და კოცნა ხელსა
ზედა.

წყდება: და მან ლიზა განატარა არა სიტყვისა თქმითა.
უკინი შევიდნენ ოთახსა ერთსა ორნი.

შენიშვნა: გადმოღებულია კარამხინის „*Сидиан Мила*“-დან.

416

მარხვანი

133 ფ.; 21,5 x 15; ქალღმერთი; ტყვე-გადაკრული ტვიფრული ხის ყდა,
გატეხილი და დაზიანებული; თაბოლო ნაკლული; ნუსხური (დასაწყისი
ასოები ასომთავრულით; სათაურები სინგურით); XVII საუკუნე (ხელის მი-
ხედვით); შემოსულია 1923 წ.

იწყება: ეშპანიცა შორს წარივლტოდენ ჩემგან და კაც-
ნი გუაქებდენ და მტერნი შეძრწუნდენ.

წყდება: ხოლო რომელნი არიან ესე, ესე იგი არს მკლვე-
ლებრნი, იგინი განმზრახველნი ჰურიავებრი, იგი შეპყრობად სასი-
კვდინენი იგი.

417

მაძსიგე აღმსარებელის სწავლანი

168 ფ.; 17 x 11; ქალღმერთი; ტყვე-გადაკრული ტვიფრული ყდა. სრუ-
ლი; მხედრული (დასაწყისი ასოები ასომთავრულით, სათაურები სინგურ-
ით); 1791 წ. (159r); გადამწერი ულირსი იერომონახი გრიგოლი (167v);
შემოსულია 1923 წ.

დასაწყისი: 1. თქმული წმიდათა შორის მამისა ჩემისა
პაქსიგე აღმსარებელისა—სწავლანი სულიერნი სამღთოსა მეცნიე-
ბისანი.

აჰა ესერა მოღუაწებთისა ცხოვრებისა თვისისა სიტყვისა
თანა სიყვარულსა თვისცა წარმოვეც სიტყუაჲ.

ბოლო: რაჲეთუ ვითარ იგი მან გესლი თვისისა სიბორო-
ტისა ხესა მას ზედა ცნობადისასა წარმოსთხია და განხრწნა ბუ-
ნება გამომხილულსი მისი (ფ. 2r—146v).

შენიშვნა: წინა ფურცელზე დახატულია ჯუარი წარწერით და ბო-
ლოში დართული აქვს სწავლათა ხანდუკი (ფ. 148r—159r).

2. თქმული წმიდათა შორის მამისა ჩემისა გრიგორი ღთის-

მეტყუწლისა გრიგორის მიმართ ნოსელისა, რაცამს იგი ესტუმრა შას. გუაკურთხენ, მამაო.

მეგობარისა სარწმუნოდას არა რაჲ არს ნაცუალი არსთაგან ამის სოფლისათა (ფ. 162r—167r).

ანდრკამავარი: ა. მაქსიმე აღმსარებლო, ქენამართო მონაზონო და სრულო ფილოსოფოსო, შენ უკვე გადიდებენ ანგელოზთა ძალნი და მხედრობანი ცათანი და უფსკრულნი ძალთანი და მათ თანა ძენი კაცთანი (ფ. 1r).

ბ. ლათიე განბრძნობილნო და სულებრ საყვარელო მამაო იოანე, ლათიე ქმნული და სულებრ საყვარელიე ესე წიგნი შეიწირე; ვითარცა მწველილი, რამეთუ შენდა შესაბამ არს ესე და შენხედავე დამიძს სასოება ჩემი, ვითარცა პირველთაგანე შენ ხარ საყვარელ, ვგრეთვე პირველი ნაშრომი შენვე მიითვალე; ვითარცა აბელის ძღუენი, ნუ ჰხედავ უნდოებასა, არამედ გულის მოდგინებასა. სულით და გულით შემუსრულით ვკანხეუშრპლობ. ღმერთმანცა არ შეურაცხჸვის, ნუცა შენ უღირს იჩენ, ამითცა მახსენე წმიდასა ლოცუასა შენსა, რათა შენგან შეყვარებულმან იესომ შენთვის განმზადებულს საეანესა მეცა მონაწილე მყოს ყოვლად უღირსი ძმა შენი, იერომონაზო გრიგოლ (ფ. 167v).

418

კრებული

66 ფ.: 21.5 × 17.2: ქალაღი: მჯყაოს ყდით; სრული; მხედრული შემოსულია 1923 წ.

დასაწყისი: 1. აღზირა, ალექსანდრე ქაეკეაძის მიერ ქართულად ნათარგმნი.

აღზირა ანუ ამერიკელნი ტრადედია. მოქმედება პირველი; გამოცხადება ა. ალვარ და გუსმან. ალვარ: მადრიტიასა უზენაესსა მმართველობასა, აწ ურწმუნებიეს შენდა მოადგილეობაჲ ჩემი (ფ. 3v—58r).

2. ლექსი ვახტანგ ორბელიანისა. ანბანქება ლექსი ჩახრუხაული და ოთხ ტაეპში სრული ანბანი.

ალაგებს ბაგებს გულ დასადაგებს, ელვარობს ეფუცავ ზე შე თოერულად (ფ. 59r).

3. ქება ანბანთა სხვა სხვისაგან, მთქმელსა ლტოლვილსა ვე-ვლტოდეთ თავ დამცველსა.

აღპზარდე არე ასპიროზ ამარტა ესად აგეა ბაია, ბინდი ბროლ ბაზმა ბალახშ ბეჩევი ბაგეა (ფ. 59 rv, 60r).

4. ანბანთ ქება. ეს ერთი ლექსი არის ყოველს სიტყვას ანბანი უზის თავბოლოს.

არა ბრძანებ გიორგ დედად, ესე ვიყავ ზეზ შეთერად (ფ. 60v).

5. ჰერ ღრუბელნი მოტირალნი, შეიდ ვარსკლოვანი,
მწყემნ მიმრიდა, დამ:გდო გულ ბინდოვანი (ფ. 65v).

6. კაიალიკოსისაგან [ანტონი I] | აბრძანებნი ღიდს ისტო-
რიაში, სსოლიო დაწერილი.

ღიატთა სუბუქ ცნობობა ბრძენთა აცვიფრებს გულებსა
(ფ.60v).

7. მუნახიბიანი ბეჭდებნი.

მეთუას ირაკლისა—მე ფერს[თ] განზანილთა მიერ ეკლესია
ვადიდე (ფ. 61r).

8. გამოცანებნი.

ოთხნი ცეკლენნი, მასვილნი წიალთა შინა ჩემთა განისვენე-
ბენ და იგი აოს სიციოცხლე ჩემდა, გაიანა ამათ მიერ იქნების სიკ-
ვდილი ჩენა და ამას შორისცა მაქეს მე ცხტლარი (ფ. 63v - 64v).

9. ბესარიონ გააშვილას მანაწიწვილი გაიოს არხიმან-
დრიტისაღნი მან ოდეს სთხოვა გაბაშვილქან არხიმანდრიტს სა-
დილად და მან სიმძღვრის მიზნით ბოდიში მიითხოვა.

მალალ ღორსებებს ქამადი ესუყე,

მძინედ მოსლვია, ვით ნიწა უყე (ფ. 64v).

10. შაირები (ფ. 65r—66):

ა. ანტონ კაიალიკოსის ნათქვი:

მოციალობდა, აღობდა ბროლუნდ. კიდობანს ხალობდა,

ბ. მისივე—ერთსა სულქმნილსა წალკოტსა კაცინი საჩხუბ-
რად სდებიან.

გ. ბესარიონის თქმული:

ჰიო ზნელი ზნელია და ყველი აუროთ სამსნელია.

დ. პეტრე ყარბის თქმული.

ბახუნს რა ანაროზია, დავროთ ყუას დაზია.

ე მისივე—ვნახე ბერი ყრნათა უყრმე და ყმარწვილი ბერთ
უბერე.

ვ. მისივე—ბაგე ვის გავს დერად ზინდი, თვალი შავი ინდი
ნინდი.

ზ. მისივე.—ოცდა თორმეტი უსულლო ერთმანეთს მიუსტიბიან.

შ. მისივე.—ორბს ვინმე ჰსტყორცნა ისარი, ცუ აქვე იქნა
ზღებარე.

მინ.წერი: თარიღიანი (ფ. 2v).

დან გადმოწერილი გიორგის ერისთავის განკარგულებით „ცისკარ“-ში გამო-
საცემად; ფფ. 30r—33v, 58rv, 61v—65v, 116v—120v და 158rv დაუწე-
რელია; შემოსულია 1923 წ.

დასაწყისი: ჰსწავლა და ხელოვნება, საბა ორბელიანის
მოგზაურობა ევროპაში.

24 იენისს ალიკორნიდამ წამოველ სხვა ქალაქებში და გარ-
შემო შენობანი ჰქონდა.

ბოლო: ვახტანგ მეფესა სმენოდა და დიდად ჰსწყენოდა
და ყოველნი დაეტუქსა. დასასრული საბა ორბელიანოვის მოგ-
ზაურობისა

შენიშვნა: ბოლოში დართული აქვს ქორონიკული ცნობები (157v).

მიწაწერი: ა. დასაწყისი ამ მოგზაურობისა, საწუხრად, დაკარგული არის
და ჯენეიდან დაეწყე დაბეკვდა. ვიციფ ჩუშნ, რომ არ შეიძლება არავის არა
ჰქონდეს სრული მოგზაურობა და ვთხოვთ უმორჩილესად გამოუგზავნონ რედაქ-
ციას დასაბეკვდელად. თ. გ. ერისთავი (ფ. 1v).

420

სადღისასწაულო

472 ფ.; 16,2×10,8; ქალაღი; ტყავადაკრული ტვიფრული ხის
ყდა; სრული; ნუსხური (დასაწყისი ასოები ასომთავრულით, სათაურები და სა-
ყურადღებო ადგილები სინგურით); 1739 წ. (ფ. 470v); შემოსულია 1923 წ.

დასაწყისი: თთუშსა სეკდემბერსა აქუს დღე ლ, დღეთა
აქუს ეამი იბ და ლამეთა სამი იბ; თთუშსა სეკდემბერსა ა დაწ-
ყება ინდიკტიონისა და ხსენება ლირსისა მამისა ჩევისა სვიმეონ
მესვეტისა და დედისა მისისა მართასი. ჯმაჲ ა. შენ სიტყუაჲ თა-
ვადისა ქრისტეს ღთისაჲ მოძღვრებისა მიერ ლოცვა გვისწავიეს
ჩუშნ ყოველთა.

ბოლო: კთ, თავის კვეთა ნათლის მცემლის. ლა, დადებაჲ
მპატოონისს სარტყლის.

ანდერძი: დიდებაჲ ღმერთსა სრულ მყოფელსა ყოვლისა კეთილისასა. დი-
დებაჲ შენდა, წმიდაო ღთისმშობელო, რომელმან ძალითა და შეწვენითა შენი-
თა სრულ ჰყავ წმიდაჲ ესე და სულთა განმანათლებელი ყოველთა მხილველთა
და მოსურნეთა წიგნი სადღესასწაულო, სრული თვისი ძილის პირით და უნაკ-
ლულთ. უფალმან უწყის, დიდად დაეშუშრ. აწ გვევდრებით, უფალნო ჩემნო,
ვინც მიემთხვენეთ და კელთ მიიღებდეთ, შენდობაჲს ყოფდეთ ჩემ ცოდვილის
ღვდლის სვიმონისათვის და თუ სადმე ასო მეტნაკლები მომსლოდეს, ნუ მწყევთ,
-ა ამეთუ ადამის ნათესავი უტორომელი არ იქმნების, უფალო. აღიწერა წელსა
უფლისასა ჩღეთ (ფ. 470 vr).

ლუკას და იოანეს სახარება

276 ფ.; 16×11; ქალაღი; ტყავგადაკრული ტვიფრული ხის ყდა, ბლონაკლული; მხედრული (სათაურები სინგურით); აქეს კამარა და მინიატურები (2v, 160v, 161r); 1779 წ. (178r); ფფ. 158v, 159rv, 160r და უწერელია; შემოსულია 1923 წ.

დასაწყისი: სახარება ლუკასი. თავი პირველი.

ვინაიღვან უკუშ მრავალთა ჭელყვეს აღწერად მოთხრობისა საქმეთათჳს გულ საესე ქმნულთ ჩვენ შორის.

წყდება: ჰრქვა პეტრეს მოწაფემან მან, რომელი უყუარდა მესოს, ჳთარმედ უფალი არს, ხოლო სიმონ პეტრეს ვითარცა ესმა, ვითარმედ უფალი არს, მოირტყა შესა[მოსი...] (ფ. 3r—276v).

ანუგრძი: ყოვლად მდაბალმან, ჩხარელიანთ შენდობილი ბერუკას ძე ბატონჯანამ ავსწერე ოთხთავი ესე წმიდა სახარება ძალითა და შეწვევითა ღთისათა წელსა უფლისა ჩლოთ, მარტის ვ ვინც აღმოიკითხოთ წმიდა სახარება ესე; თითო მამოა ჩვენოთი, მოიხსენიეთ ცოღვილი სული ჩემი, რომ მოგიხსენოსთ თქვენც უფალმან ღმერთმან, ამინ (ფ. 159).

422

სახარება

96 ფ.; 7,5×5,2; ქალაღი; ტყავგადაკრული ტვიფრული ხის ყდა; ბოლო ნაკლული; მხედრული, მეტად წერილი ნაწერი; XVIII საუკუნე (ხელის მიხედვით); შემოსულია 1923 წ.

დასაწყისი: სახარება მათესი.

წიგნი შობისა იესო ქრისტესი, ძისა დავითისი, ძისა აბრაამისა, ძისა ისააკისა, ძისა იაკობისა.

წყდება: ვითარცა მომავლინა მე მამამან, მეცა წარგავლინებ თქუშ და ვითარცა ესე სთქვა, შეჰბერა მათ და რქუა: მიიღეთ სული წმიდა, უკეთუ ვიეთნიმე მიუტევენთ ცოდუანი, მიეტევენ მათ.

423

კათოლიკაგის ლოცვანი

2:2 ფ.; 16×10,5; ქალაღი; ყდა შემოშორებული, გამურვილი; თავბოლო ნაკლული; მხედრული (სათაურები სინგურით); XIX საუკუნე დასაწყისი (ხელის მიხედვით); შემოსულია 1923 წ.

იწყება: ...ფარისა თვისისა. გალობა ყრველთა წმიდათა მისთა ძეთა ისრაელისათა, ერი რომელი მახლობელ არს მისა.

წყდება: ნეტარ არს, რომელი გამოირჩიე და შეიწყნარე, დაიმკვიდროს ეზოთა შინა შენთა.

424

გახტანზ VI—სამართლის წიგნი

78 ფ.; 17×11,2; ქალაღი; ყდა შემოცლილი, ჩრჩილისაგან ზოგიერთი ფურცელი დაკმული; სრული; მხედრული (საყურადღებო ადგილები სინგურით); 1830 წ.; შემოსულია 1923 წ.

დასაწყისი: სამართალი პირველი, შესავალი ბატონიშვილის ვახტანგის.

ქ. მყოფსა, უმყოფსა, არსისა და უარსისა და მაარსისა მკები, არა თუ ღირსად და შეძლებისა ჩემისაებრ მკებელი.

ბოლო: თუ ხაჯალაურიანი და ბორკილიანი საქონელი ვინმე ყანის პატრონმა მოკლას, ის საქონელი მკულელმა პატრონს უზლოს (ფ. 2r—76r).

შინაწერები: 1r, 77v, 78v.

ანდერძები: ა. აღესწერე სამართლის წიგნი გიგო წერეთლისა, მცირე წლოვანი ვიყავ, ათცამეტი წლისა, ათას რეას ოცდაათში, თვესა დეკემბერსა

და ძმის ბრძანება აღვასრულე, სვიმონ წერეთლისა.

სიყმაწვილით ჩქარ ნაწერი არ გამციცხოთ თქვენსა მხესა;

შეცდომა თუ რამ იხილოთ, მომიტოვოთ ღთისა მხესა;

მალმალ შენდობა მიბრძანოთ, შემავედროთ თქვენსა ღმერთსა

და ამ სამართლის დამსწავლელსა თავში დიდი [კჳუა] ძესა (ფ. 1v).

ბ. ამისთანა ერთი წიგნი არვის აქვს კაცის ძესა,

ტუბილად ასე მისალები; შვილი სწოვდეს დედის რძესა,

სხვა მრავალი კანონები შეკრებული აქა სძესა.

და ნურვინ ვაკრობთ, ვერ შეიძლებთ, დიად დიდი ფასი სძესა (ფ. 76v).

გ. აღიწერა ესე ვახტანგის სამართალი ქელითა გიგო წერეთლისათა და ვინცა შეტომა ნახოთ ამ ჩემსა აღწერილსა შინა, გთხოვთ, რომ არ შემრისხოთ და შენდობა მიბრძანოთ (ფ. 77r).

425

შოთა რუსთაველი—ვეფხისტყაოსანი

117 ფ.; 33,5×22; ქალაღი; უბრალო მუყაოს ყდაში ჩადებული, ზოგიერთი ფურცლები დაგლეჯილი და დაშლილი; სრული; მხედრული (ზოგიერთი სიტყვები სინგურით); XIX საუკ. (ხელის მიხედვით); ფფ. 7, 110—115 დაუწერელია; შემოსულია 1923 წ.

დასაწყისი: ქ. ამა ამბისა დასაწყასი პირველი.

რომელმან შექმნა სამყარო ძალითა მით ძლიერთა,
ზეგარდმო არსნი სულითა ჰყუნა ზეცით მონაბერითა.

ბოლო: დაესრულა ესე წიგნი ქორანიკონს უნსა სმულსა,
ყველაკასა უხაროდა, რიტორსა და ჳმა უსულსა,
სამლთოა და საეროცა, ვისაცა აქეს სმენა გულსა,
და უსწავლელსა სიბრძნეს მისცემს, გონიერსა—გულსა, სულსა
(ფ. 8r—107r).

შენიშვნა: ბოლოში კიდევ დართული აქეს სხვა ხელით მიწერილი:
აქა ტარხელის და მისთა ძმათაგან ინდოთ მეფის სიკუდილის ცნობა.

ქედსა ზედან გარდმოადგნეს მეტად დიდი ქარაუანი,
კაცები და სახედრები ერთობ იყვნენ შაოსნები (ფ. 107r).

აგრეთვე წინ ერთვის სხვა ხელითვე დაწერილი ლექსები და მოთხრობები:

ა. წერილი: უძვირფასესო ძეო და უპოწყალესო შვილო, ახლო ნორჩო ყვაილო ჩვილო (ფ. 1r—5v).

შენიშვნა: ამ ხემორე წერილით, რომელიც მდარე ლექსთ წყობას წარმოადგენს, მამა მოუწოდებს შვილის საოხად ოთხ-ოთხ ტაეპოვანი-ლექსებით ყველა ქართველს წმიდანებს.

ბ. მოთხრობა-იგავი. განკურნება განრღვეულისა, რომელსა განიციდდა უფალი ჩვენი იესო ქრისტე.

ოდეს შევიდა იესო იერუსალიმს, იხილა განრღვეული იგი, რომელი წვა ცხედარსა ზედან (ფ. 6rv).

შინაწერები: 1r, 6v, 107r, 108vr, 109rv, 116rv და უკანა ყდაზე.

426

ჟარამანიანი

477 ფ.; 33 x 21,5; ქალაღი; მუყაოს ყდით, დახიანებული; სრული მხედრული; 1876 წ. გადაწერილი ნიკოლოზ კაიხოსროსძე ჩაჩიკოვისაგან (477r); შემოწირულია 1925 წ. სოფელ კონდოლის მცხოვრების გიორგი ლეონიძისაგან.

დასაწყისი: აქა კარი საბურიანის შვილის ნ.რიმანის ძისა, ახალ მოწიფულისა და უცხოს ფალავანისა და გამორჩინილის ქუჩქუ ყარამანის ამბავი. სასიამოვნოდ სასმენელი, რომელაც აქედანა დაიწყობის.

რა ყარამან მას ეამად ჰაზარიექ დასტისაკენ წამოვიდა, ქუჩუკი სამისა წლისა დაუტევა.

ბოლო: ასე დამშვიდეს შვიდი იერუსალიმისა (?) სახელმწიფო, რომა თხა და მგელი ერთათა სძოვდნენ. ასეთი სიყვარულით უკუყრითა იმყოფებოდნენ. ასე დასრულდა ქუჩქუ ყარამანისა ამბავი (ფ. 2r—477r).

მინაწერი: თავში დართული აქვს გამოცანები (ფ. 1რუ).

ანდერძი: მკითხველნო, გთხოვთ თუ რაიმე საცდომა (!) ნახოთ, ნუ მწყევთ. განსრულდა ესე ქუჩუკ ყარამანის ამბავი მშენიარის და უცხო ფალავანისა ქუჩუკ ყარამანისა ხელითა ჩემითა ნიკოლოზ ქაიხოსროსძე ჩაჩიკოვისათა, წელს 1876 წელსა და თებერვლის 25 დღესა.

427

სწავლა. შვიდ სბილუმლოზი

I—II—91 ფ.; 15,5×11; ქალღდი; ყდა შემოტლილი; ბოლო ნაკლული; ნუსხური (დასაწყისი ასოები ასო მთავრულით, სათაურები სინგურით); XVIII საუკუნე (ხელის მიხედვით); შემოსულია 1923 წ. გიორგი ჯავახიშვილისაგან.

დასაწყისი: სწავლა თუ ვითარ მართებს მოძღვარსა სწავლება მოწაფისა:

მოწაფე ჰკითხავს და მოძღვარი ასწავლის: უწყოდეთ, რამეთუ მოწაფე ეტყვის მოწაფესა და მოძღვარი ეტყვის მოძღვარსა. ვინ არს ღმერთი, ან რაჲ შეუძლია?—ღმერთი ძლიერი არს და კელმწიფე და მშვიდობის მყოფელი ყოვლის ხილულისა და უხილავისა.

წყდება: მიბრძანე, როგორ ემსგავსებიან ქვეყნიერნი სამლოთოთა კრებულნი და განწყობილებანი ზეცისა უკორცოთა ანგელოზთ განწყობილებათა.

მინაწერები: Ir—IIr.

428

რუსულქართული ლექსიკონი

162 ფ.; 21,5×17; ქალღდი; ყდა შემოგლეჯილი; თავ-ბოლო ნაკლული; რუსული და მხედრული; XIX საუკუნე (ხელის მიხედვით); შემოსულია 1923 წ. თელავის მცხოვრების დავით კონკოშვილისაგან.

დასაწყისი: ѿбний—დედაკაცური, დედაბურები.

Бѣна, ნანка, ნახუшка—ბებია.

ბოლო: Щедрыи—უხვი.

Щедрю—ვსწყალობ, განვაუხებ.

429

ათას მართი ღამე

16 ფ.; 22,5×19; ქალღდი; უყვლო, ფურცლებად დაშლილი, ნაწყვეტი; მხედრული; XIX საუკუნის (ხელის მიხედვით); პარკებად გაკეთებული 1923 წ. აღმოჩენილი და ჩამორთმეულია თბილისში მღვაკერის თათრისაგან.

დასაწყისი: [საქ]ოვარზედ დაბა, თავთან მიღმა დაჯდა და ყურება დაუწყო. მოვიდა კაქკაქი, შეჯდა და დამბალს ხორცს გლეჯა დაუწყო. ვირი დამბული იყო, ვერ აეშვა და ტლინკვა დაიწყო.

ბოლო: თქვა მეოთხე: ჩემი გაწვრთნილი დიდი აქიმი იყო ყოვლის სენის მკურნალი, თვით დიდად დასნეულდა, მოვიდნენ მრავალნი მკურნალნი და რომელიც მოვიდის საშკურნალოდ, მან სნეულმან ერთი თითი აუშვირის. იგი აქიმნი ვერას...

430

სწავლა-მოძღვრება—მანანაჲ

77 ფ.; 20,5×17; ქალღი; ტყავადაკრული მუყაოს ყდა; სრული (ხანდუკი ნაკლულია); მხედრული (დასაწყისი ასოები და ზოგიერთი სათაურები ნუსხურით და ასომთავრულით, სათაურები სინგურით); XVIII საუკ. (ხელის მიხედვით); შემოწირულია 1924 წ. სოფელ ანმეტის მცხოვრების არჩილ ფოფხაძისაგან.

დასაწყისი: ლუთივ დიდებულთა წმიდათათჳს შესხმანი სულისა დამატკობელნი, რომელსა ეწოდების მანანა.

შესხმა ა. ლთივ ბრწყინვალისა და ყოვლად დიდებულისა დედოფლისა ჩენისა ღთის მშობელისა.—აღსდევ ღმერთო, განსასვენებლად შენდა კიღობანი სიწმინდისა შენისა.

ბოლო: და სხუანი ლოცვისა მიერ გაბრწყინდებოდნენ და საცხოვნებლად სულთა მათთა და სადიდებლად იესუ ტკბილისა და სიყუარულად მშობლისა მისისა მარიამ წმიდისა, ამინ ფ. 1r—77r).

შენიშვნა: ბოლოში დართული აქვს ხანდუკი სწავლა-მოძღვრებისა (ბოლო ნაკლული).

431

ლოცვანი

183 ფ.; 10,5×8,5; ქალღი; შემოშორებული ტყავის ყდა; თავ ნაკლული; მხედრული; 1866 წ. (ფ. 181); შემოწირულია 1924 წ. სოფელ ურიათუბნის მცხოვრების სევერიაზე გუგუტიშვილისაგან

იწყება: ...ქესა და წმიდასა სულსა, აწ და მარადის და უკუნითი უკუნისამდე, ამინ.—მამაო ჩვენო, რომელი ხარ ცათა შინა.

ბოლო: ყოველი ქრისტეანელი ღმერთმა დაგვიფაროს ავი საქციელისაგან, უკუნითი უკუნისამდე, ამინ (ფ. 1r—180v).

მინაწერები: 181v—183v.

ანდერძი: ღმერთი შეეწიოს ამის პატრონსა, ღმერთმან მოახმაროს ესე წიგნი, დამიწერია დაღონებულს გულითა ტუსალობისა ქვეშა, წელსა ჩყვე ს, თვესა, აპრილისა კბ დღესა (ფ81r).1

432

ლოცვანი

34 ფ.; 17,5×105,5; ქალაღი; უბრალო ტყავადაკრული მუყაოს ყდა; სრული; მხედრული; 1865 წ. (34v); შემოწირულია 1924 წ. სოფელ ურიათუბნის მცხოვრების სევერიანე გუგუტიშვილისაგან.

დასაწყისი: ესე ლოცუა ყოველთა დღეთა უნდა შემდგომად მწუხრისა გამოლოცვისა.

კურთხეულ ხარ, მეუფეო ღმერთო, ყოელისა მპყრობელო.

ბოლო: რომელთათვის გიხმობ შენ, მიქსენ მე ბოროტთაგან, შენდა მომართ ვლალადებ: ისმინე ჩემი ღმერთო, მაცხოვარო ჩემო.

ანდერძი: წელსა ჩყვე ს თვესა ივლისსა, დაეწერე ესე ხემოთა შეკრებულნი მოკლე ლოცვანი. ვინც რომ წაიკითხოთ და რაიმე შეეთომა ჰყოთ, ძმანო, მომიტევეთ, რომელიც ვარ ორი წელიწადი ტუსალობის ქვეშ და უდროთ დაასრულა ჩემი ყმაწვილკაცობა მტერმა და ამის მიზეზით ფიქრი ბევრი წარმომიდგებოდა და შეტომილობა მომიხდებოდა (ფ. 34v).

433

ავგაროზი

გრანლი; 301,5×9; ქალაღი; უყდო; თაე-ბოლო ნაკლული; მხედრული; XIX საუკუნე, (ხელის მიხედვით); შემოწირულია 1924 წ. სოფელ ურიათუბნის მცხოვრების სევერიანე გუგუტაშვილისაგან.

იწყება: უთხრა ლეგეონმა: უფალმა გარდმომავლო ზეცით, ცა ღეთისა არს და ქვეყანა ჩემი. ღმერთმან უბძანა წმინდა გიორგის: გარდახედ ქარმაქისაგან მაგისა და დაყრევინე კბილნი მცობნელნი.

წყდება: მაცხოვარო გურნისაო, მაცხოვარო ქალისაო...

ანდერძი: თქვენ შეეწიენით სამას სამოცდა ხუთო წმიდაო გიორგი, შეეწიენით და მოეხმარეთ მონასა და მხეველსა ღეთისასა სახელითა ზაქარიასა სვიმონის ძეს როსტიაშვილსა, ამინ და კირიალვისონ.

434

ავგაროზი

გრანლი; 163,5×11,2. ქალაღი; სრული; მხედრული; XIX საუკუნე (ხელის მიხედვით); შემოწირულია 1924 წ. სოფელ ურიათუბნის მცხოვრების სევერიანე გუგუტაშვილისაგან.

დასწყისი: ლოცვა ანგელოზისა მიმართ მცველისა, სულთა და ხორცთა ჩვენთას სამარადისო.

წმიდაო ანგელოზო, უფლისა ჩვენისა იესო ქრისტესო, მცველო და მფარველო მდაბლისა სულისა და ხორცთა ჩემთაო.

ბოლო: ღვთაებაო, პირო ღვთისაო, სვეტო ცხოველო, კვართო საუფლოო და ყოველნო წმიდანო, მფარველ და მეოხ ეყვე: ნით მონასა თქვენსა, ამინ.

435

ქაეზული

23 ფ.; 22×18; ქალღი; უყდო რვეული; თავ-ნაკლული და ბოლო დაუმთავრებელი; მხედრული; XIX საუკ. (ხელის მიხედვით); შემოსულია 1923 წ.

ახალი აღთქმის ისტორია, თავ-ნაკლული.

იწყება: დაუძახა თავისწნათესავებსა და ღედაკაცებსა, რომელნიც იესოსთან დადიოდნენ.

ბოლო: სახე ღედამღვთისისა იყო: ტანით მაღალი და წვრილი; თეთრი ტანოსანი... მშენიერი ყოველს ადამის შვილებზედა, რომ იტყვის წინასწარმეტყველი (ფ. 1r—5v).

შენიშვნა: აღნიშნული ისტორია ღვთისმშობლის მიცვალეზას შეეხება.

2. ღღესასწაულობა ჯუართ ამალეზისა.

წმინდა ჯუარის პოენას უკან, ეღენეს ღეღოფლის ბრძანებითა რომ იყო, ღედა კოსტანტილე ნეფისა, აშენდა საყდარი ქრისტეს საფლავზედა (ფ. 6r—9r).

3. სატანჯველი წმიდა გრიგოლისა, სომხეთის განმანათლებელისა, ტრდატი სომხის ნეფესაგან ვალრშაპატის ქალაქში.

აღექსანდრე მაკედონელი ნეფის სიკუდილის უკან არშაკმან სომხის ხემწიფის ნათესაგმან, დაიმონავა აღმოსავლეთი, სპარსეთი და პართევი, რომ არის სომხეთი (ფ. 9v—14v).

4. სატანჯველი ათორმეტი წმიდა გრიგოლის.

წამოვიდა თერტატი საბერძნეთიღგან და შემოვიდა სომხის მამულში და ნახა პარსის ლაშკარნი დამკვიდრებულნი სომხეთშია (ფ. 15r—20v).

5. წამება წმიდათა ქალწულთა რიფსიმესი და სხვათა.

ამ ღროს იყო ჰრომის ქალაქში მონასტერი. საქალწულო,

- რომელნი იყვნენ გადამდგარნი უხილავი კაცთაგან და იმათში იყო მშვენიერი და ლამაზი ქალწული, სახელით ჰრეთსიმე და მოლოზნის მთავარი გაიანე (ფ. 20v—23r).

ანდერძი: ა. შუამდგომლობითა შენის უმანკო მშობელის და წმინდა ქალწულის მარიამისა, შენ, ძეო ღთისაო და უფალო ჩემო იესო ქრისტეო, შეიწყალე საბრალო სული ამისი დამწერის ელისაბედ თუმანოვისას, მიუტრევე ცოდვანი სულთა ქმნულიცა, ამინ (ფ. 5v).

ბ. ჯუარო იესოსო, შენ შეინახე შენგან გაჩენილი უბადრუკი მხევალი მღვთისმშობლისა მანუჩარ მდიენის ასული ელისაბედ თუმანოვისა. გთხოვთ, მკითხველნო ამ დაბადებისაჲ, მე ცოდვილი შემავედრო ღმერთსა, სულით რომ არ დაეიკარგო ღვთაების წინ (ფ. 9r).

436

სამთვარიო და ხხვა სახულიერო სწავლანი

30 ფ.; 18,2x11; ქალაღდი; უყდო რვეული; თავ-ბოლო ნაკლული მხედრული; XVIII საუკ. (ბელის მიხედვით); შემოწირულია 1924 წ. თელავის მცხოვრების სანდრო ვახვახიშვილისაგან.

დასაწყისი: იესო ქრისტეს იბაკონი.

იბაკო გ. ძალი მალლისა მოციქულთა შემოსე, იესო, იერუსალიმს მსხდომარეთ, შემოსე მეცა შიშუშლსა, ყოველთა კეთილთა მომქედო (ფ. 1r—2v).

2. სამთვარიო.

მნათობთა დაბნელებისა, ბაკისა და ცისა სარტყელისა, ძრვისა და ქუხილისა.—თვესა იანვარსა თუ მთოვარე დაბნელდეს, მეფე ვინმე აღმოსავლეთით გამოვიდეს და ქმნას სისხლთა დათხევა და სძლოს მრავალთა (ფ. 3r—13v).

შენიშვნა: ბოლოში ერთვის შემდგენი სახულიერო სწავლანი:

ა. კითხვა და მიგება და სწავლა კეთილი, სოლომონ ბრძნისა (ფ. 14r—16v).

ბ. მცნებანი უფლისა ჩვენისა იესო ქრისტესნი (ფ. 16v).

გ. ანგელოზთა მოვლინებისა და საშინელი განსჯის შესახებ (ფ. 19v—24r).

დ. ცათა მოხილვა ყოვლად წმინდისა ღვთისმშობელისა მიერ (ფ. 24r—29r).

ე. კითხვა-მიგება გიორგისა (გრიგოლისა) და ანგელოზისა (ფ. 29r—30v).

შენიშვნა: ეს უკანასკნელი ბოლო ნაკლულია.

437

ქარაბაღინი

14 ფ.; 16,5x10,5; ქალაღდი, ლურჯი; უყდო, ნაწყვეტი, თავ-ბოლო. ნაკლული; XVIII საუკუნე (ბელის მიხედვით); შემოწირულია 1924 წ. თელავის მცხოვრების სანდრო ვახვახიშვილისაგან.

იწყება: პილპილის ოდენი უყავ და ცოტა ბავრუკი და მარილი უყავ, თაფლითა დაზილე, ვითაც სპაძლი შექენ და გაგრძელი, პრტულად დაქერ და ზედა დასდეე, ეამითი ეამ წყლულსა ბანდე ღვინითა.

წყდება: სხვა კიდევ ძროხის ნაღველი და ირმის რქა და-ნაყე და თაფლითა შეზილე და ჩააყლაპებდე, თუ ვისმე ყელი შე-ხუთოს და ნერწყვას ვერ ყლაპავდე, ტრედის... (ფ. 1r—14v).

438

სასულიერო სწავლა-ღარიგება

130 ფ.; 8 x 5,2; ქალაღი; უყდო, გამურვილი, ფურცლებ დაშლილი; თაე-ბოლო ნაკლული; მხედრული (სათაურები სინგურით); XVIII საუ-კუნე (ხელის მიხედვით): შემოსულია 1923 წ.

იწყება... ყოველი ასო ღრის წინააღმდეგობად გაგებღია და ყოველი სული ძალი ღრის სამსახურისაგან მოგიწყვეტია და დაგიქმებია.

წყდება: მისივე განზრახვა მუხლი (?) გამოიწერე...

439

ანბონ I — კატელორია

28 ფ.; 21 x 16; ქალაღი; უყდო, ფურცლებად დაშლილი, პარკებად ყოფილა გაკეთებული და აღმოჩენილია 1924 წ. თელავის მოვაქრის დუ-ქანში; ნაწყვეტი; ნუსხური (დასაწყისი ასოები ასომთავრულით, სათაურე-ბი სინგურით); XVIII საუკ. (ხელის მიხედვით).

იწყება... საღმე არსებობსათვს, ხოლო სხუანი კატელორია-ნი ცხადად ვისწავნეთ ლექსეულად, ხოლო ქონებაჲ ვითარ შესხმა-შექურეა.

წყდება: რამეთუ ნათესავი ვიდრემე სამგვარად იბქმის, ხოლო სახე ორგვარად. განყოფილებობათვს...

440

თჳენი

— 79 ფ.; 29 x 22; ეტრათი; უყდო ფრაგმენტები; დაზიანებული, -ხო-გიერთი ფურცლები დაღლეჯილი და დაქმული ჩრჩილისაგან; თენის ნა-წილი: ნუსხური (დასაწყისი ასოები ასომთავრულით, სათაურები სინგუ-რით); XIV საუკუნე (ხელის მიხედვით); ჩამოტანილია 1924 წ. გულგულის ეკლესიიდან.

იწყება: წყობათა მათ მტერისათა მოღვაწებითა წინა აღუ-
ღმგ შექურვილი ჯაჰვითა მით სულისა წმინდისათა და მართლ
უკუნ აქციენ სულნი უკეთურნი და განიოტენ და სიხარულით ღმე-
რთსა უგალობდი, მამაო იოანიკ, ყრმანი და მღუდელნი...

წყდება: ლამპროთა ბრწყინვალითა წარსდგე წინაშე სამე-
ბისა, რომლისათვის შოკრა ასოთა დაითმინე... ყრმათა ყოვლად
არად შეირაცხე, სამგზის სანა[ტრელო] ...მეო, ამისათვის მორწ-
წმუნენი სარწმუნოებით გნატრით [შენ], პირად პირადი პორფირი
სისხლითა...

მინაწერები: 34v, 41rv, 44v, 74v.

441

სასულიერო სწავლამოძღვრებანი

29 ფ.; 35,3v 22. ქალაქი: უყდო რვეულები: სრული; მხედრული
(ხოგიერთი დასაწყისი ასოები ასომთავრულით); XIX საუკუნე (ქალაქის
მიხედვით), შემოსულია 1923 წ. დარის მონასტრიდან.

დასაწყისი: 1. ნეტარისა ევსუქი ხუცისა იერუსალიმელი-
სა. შესხმა ხარებისათვის ყოვლად წმიდისა ღმრთისმშობელისა,
გუაჟურთხენ, მამაო.

ყოველი ვინ კეთილ ცნობიერი ენაჲ სამართლად მოიკითხამს
ქალწულსა ღმრთისმშობელსა და ჯერონად ძალისაებრ მიემ-
სგავსების მთავარანგელოზსა გაბრიელს, რამეთუ იგი გიხარო-
დენ ეტყვის მას (ფ. 1r—3v).

2. იოანე მთავარეპისკოპოსისა თესალონიკელისა სიტყუაჲ
განკაცებისათვის უფლისა ჩვენისა იესო ქრისტესი და ხარებისა-
თვის ყოვლად წმინდისა ღმრთისმშობელისა. გუაჟურთხენ, მამაო.

ღამე წარხდა, ხოლო დღე მოგვეახლა, ჰვმობს მოციქული
(ფ. 3v—5v).

3. წმიდათა შორის მამისა ჩვენისა იოანე ოქროპირისა სი-
ტყუა ხარებისათვის ყოვლად წმიდისა დედოფლისა ჩვენისა ღმრთის-
მშობელისა და მარადის ქალწულისა მარიამისა. გუაჟურთხენ, მა-
მაო.

კუალად სიხარულისა სახარება, ვითარმედ განთავისუფლე-
ბისა უწყება (ფ. 5v—8v).

4. წმიდათა შორის მამისა ჩვენისა იოანე ოქროპირისა, კოს-
ტანტინეპოლელ მთავარეპისკოპოსისა, საკითხავი დიდისა ხუთშა-
ბათისა, განცემისათვის უფლისა ჩვენისა იესო ქრისტესისა. მამაო,
გუაჟურთხენ.

მკმუნუარედ ვახედავ დღეს ეკლესიასა სახითა და ფრიადცა შეწუხებულად, რომელი საანმჯმნო ჰყოფს (ფ. 9r—10r).

5. წმიდათა შორის მამისა ჩენისა იოანე ოქროპირისა კოსტანტინეპოლელ მთავარეპისკოპოსისა სიტყუა ვნებისათვის მაცხოვრისა ჩენისა იესო ქრისტესისა ძისა ღთისა და კუალად დღესა, რომელსა განაელინა ადამ სამოთხით, ამასვე დღესა შევიდა ავაზაი სამოთხედ. მამაო, გუაკურთხენ.

გუშინ აღთქმულისა მას ვალისა დღეს მნებავეს აღსრულებად, საყვარელნო, და ვეძიებ, თუ სადა დავებქდეთ მაშინ სიტყუაჲ (ფ. 10v—13v).

6. წამება წმიდისა მოწამისა თეოდორესი, გუაკურთხენ, მამაო.

ტბილ არს და საწადელ კსენება მოწამეთა და სავსე საღთოთა მადლითა (ფ. 14r—19r).

7. წამება წმიდათა ორმოცთა სევესტიას ტბასა შინა წამებულთა მოწამეთა, რომელთა სახელები ესე არს. გუაკურთხენ, მამაო—ისიხი, მელიტონ, ირაკლი, სამარაგდოს, დომნოს (ფ. 19v—34v).

8. ცხოვრება წმიდისა მამისა ჩენისა ონოფრი განწორებულისა და სხუათა მეუღაბნოეთა, რომელნი იხილნა მამამან პაფნოტი. გუაკურთხენ, მამაო.

ცხოვრება საღმრთო სანატრელი და საქმენი სარგებელნი სულისანი, ისმიხეთ, საყვარელნო ძმანო (24r—28r).

442

სადღესასწაულო, გახოქრევილი

138 ფ.; 32×21; ქალაღი; უყდო, ფურცლებად დაშლილი, დახიანებული, თავ-ბოლო ნაკლული; ნუსხური (დასაწყისი ასოები ასომთავრულით, სათაურები და საყურადუბო ადგილები სინგურით); XVII საუკუნე (ხელის მიხედვით); მოტანილია 1924 წ.; დარიის მონასტრიდან.

იწყება: [და]სდებელი ესე თვისის ჩასართავით: აღდგინ ღმერთი და განიბნინენ ყოველნი მტერნი მისნი, პასექი ბრწყინვალედ შუწნიერი აღმოგვიბრწყინდა.

ბოლო: სრულ იქმნა ძალითა ღთისა ერთარსითა წიგნი ესე სადღესასწაულო საუფლოთა დღეთა და დიდთა წმიდათა დღესასწაულთა და სხუათა შემდგომთა

აღწერა: ბრძანებითა საქართველოს ქვაბთავეის ღთისმშობლის ეკლესიის კანდელაკის ძის მღუდლის იოანე ხუცესათა, რომელი ფრიად გულსმოგინე იყო, რათამცა წიგნისა ამის აღწერა თვისსა ცხოვრებაში ეხილვა და რა-

მელსა გულითად ეძიებდა, მადლმან ყოვლად წმიდისა სულისამან, რომელი ყოელისა კეთილისა მიხეზი არს, მღუდელი ესე იოანე მისწიფა მას თვისსა საწადელსა აღსრულებად, იღვაწა თვისითა სამღუდლოთა ღვაწლითა და დადვა ქელთა თვისთა ნაღვაწი ეკლესიისათვის მსგავსად ორისა მის მწულილისა, რომელი დადვა ქერიჲჲან. ეგრეთჲე ამანცა ორნი წიგნი დასხნა სადღესასწაულო და ზატიკი გამოკრებული, რათა ამათ მიერ დღესასწაული იდღესასწაულებოდეს და მომლუაწებლისა ამის წიგნის საფასისათ კურთხეჲას მიჲფენდეთ და ცთომილთა უდრტიწიველად ...ვაჲდეთ. აღმწერი წიგნისა ამის დიაკონ-მგალობელი მეფის კარისა (ფ. 138v).

443

მარხვანი

46 ფ.; 32 x 22; ქალალდი; უყდო, ნაწყევტი, ფურცლებად დაშლილი დაზიანებული; თაე-ბოლო ნაკლული; XVIII საუკუნე (ხელის მიხედვით) ნუსხური (დასაწყისი ასოები ასომთავრულით, სათაურები და საყურადღებო ადგილები სინგურით); მოტანილია 1924 წ. დარჩის მონასტრიდან

იწყება: დაშინებულთა ესე არს ქრისტიანეთა (?) ქეშმარიტთა სასწაული ესე არს უტყუელთა მონაზონთა საქმე, რათა მარადის მზა იყუნენ ქირთა მიმართ.

წყდება: და განწმიდოს უფალმან ქუყყანა ერისა, [ი]ცანთ და გულის ჳმას ყავთ, რამეთუ მე ვარ.

444

გიცვალეზულთა მოსახსენიებელი წიგნი

66 ფ.; 21 x 17,3; ქალალდი; მოვარაყებული ტყავის ყდა; სრული; მხედრული; დაწერილია სხვადასხვა დროს მე XIX საუკუნეში; გადაწერის სვიმონ ტაბიძე (66v); გადაწერის ადგილი დარჩის მონასტერი (1r); მოტანილია 1924 წ. დარჩის მონასტრიდან; ფფ. 2v, 4v, 5r, 39r—მოხატულია; ფფ. 2r, 4r, 5v, 39rv,—58v, 67rv ცარიელია.

დასაწყისი: მოიხსენე უფალო, სასუფეველსა შენსა მამანი და ძმანი შესუწნებულნი და რომელთა ცხოვრება შენთვის დადვეს.

ბოლო: მოსახსენებელად ენასტასია და ტატიანასი და ყოველთა, რომელთაც მიიღეს მონაწილეობა შემოწირვისათვის.

445

წოთა რუსთაველი—ვაფსისტაოსანი

134 ფ.; 32,5 x 21; ქალალდი; უბრალო მუყაოს ყდით; სრული; მხედრული (სათაურები სინგურით); XIX საუკ. (ხელის მიხედვით); ილია ქავკაჲაძის წიგნთავანი, მოტანილია 1924 წ.

დასაწყისი: ამა ამბავის დასაწყისი, პირველად ამო და სასმენელად მშვენიერია, ჰსწავლისათვის მოშაირეთასა ტარიელი-სა და ნესტან-დარეჯანისა. ამ წიგნსვეფხის ტყაოსნობით უხმობენ.

რომელმან შექმნა-სამყარო, ძალითა მით ძლიერითა, ზეგარდმო არსნი სულითა ჰყუნა ზეცით მონაბერიითა.

ბოლო: მისთანა ტახტზედ დავეჯდა, ალხინა მკურეტთა ლხენამან,

და გააგელმწიფა გვრგვნი ზეცით მოსულმან ზენამან.

შენიშვნა: ხელნაწერი 1582 ტაეპოვანია.

446

სადღესასწაულო

147 ფ.; 22×17,3. ქალღი; ტყავგადაკრული ტვიფრული ხის ყდა; მხედრული (დასაწყისი ასოები ასომთავრულით, სათაურები სინგურით); სადღესასწაულო ნაკლულია და შეიცავს 25 მაისიდან 31 აგვისტომდე გამოკრებულ დღესასწაულთა საგალობლებს. XVIII საუკუნე (ხელის მიხედვით); შემოსულია 1923 წ.

დასაწყისი: თთუჴსა მაისსა კე. მესამე პოენა წმიდისა თავისა იოანე წინამორბედისა ემა ო. ჰოი სასწაული საკვირველი, ჰოი დიდებულო იოანე, უნათლეს მზისა თუალისა.

ბოლო: სახარება ლუკასი: მას ეამსა შინა შევიდა იესუ დაბასა; დასასრული: და დაიმარხონ იგი. განიცადე: სასმელი ცხოვრებისა.

447

მანანა

101 ფ.; 16×11; ქალღი; ტყავ-გადაკრული ტვიფრული მუყაოს ყდა; სრული; მხედრული (დასაწყისი ასოები ასომთავრულით, სათაურები და საყურადღებო ადგილები სინგურით); XVIII საუკ. (ხელის მიხედვით); შემოსულია 1923 წ.

დასაწყისი: ღთივ დიდებულთა წმიდათათვის შესხმანი სოჯლისა დამატკობელნი, რომელსა ეწოდების მანანაჲ. შესხმა ა ღვთივ ბრწყინულისა და ყოვლად დიდებულისა დედოფლისა ჩუშნისა ღთისმშობელისა.

აღსდევ, ოვფალო, განსასვენებელად შენდა, შენდა კიდობანი სიწმიდისა.

ბოლო: და სხვანი ლოცვისა მიერ განბრწყინდებოდენ საცხოვენებლად სულთა მათთა და სადიდებლად იესუ ტკბილისა და სიყვარულად მშობელისა მცისა მარიამ წმიდისა, ამინ.

შენიშვნა: ბოლოში თან ერთვის სარჩვეე მანანასი (ფ. 100r—101r).
ანდერძი: სრულ იქმნა სულისა დამატებობელი მანანაჲ, დიდებად ღთისა
დღისა. იყავნ, იყავნ.

448

სწავლა—მოძღვრებათა კრებული

37 ფ.: 23 x 18,5; ქალღი; უყდო რვეული, გამურვილი; ფფ. 12 და
23 ნაკლევებია; ზოგიერთი სწავლა თავისა ან ბოლო ნაკლულია; მხედრუ-
ლი; XIX საუკუნე (ხელის მიხედვით); შემოსულია 1924 წ.

1. დასაწყისი: განმარტება რაოდენიმე ეკლესიისა და
წირვისა.

წმინდა ეკლესია სახე არს ხილულისა მის ყოველისათვს. წმი-
და ღვთისმეტყველი გრიგოლი იტყუის: ღმერთმან პირველად
მოიგონა უხილავი იგი სოფელი (ფ. 2r—11v).

2. კითხვა-მიგებანი.

კითხვა: ქვიანი იგი ათორმეტნი ბრწყინვალენი ჰარონის კვა-
რთსა ზედა რა არს? მიგება: ათორმეტი მოციქული სახე იყო
(ფ. 13rv).

3. სიტყუა დაბადებისა მისთვის და სამოთხის შუშნიერები-
სათვს.

დასაბამად შექმნა ღმერთმან ცა და ქუშყანა და ყოველნი
დაბადებულნი არა რაისაგან სიტყვით არსებაჲ მოიყვანნა
(ფ. 14r—15r).

4. რა ჟამს ეკლესიაში შეხვიდე, ეგრეთ გონებდე თავსა შენ-
სა, ვითარცა ზეცას შესულხარ (ფ. 15r).

5. თქმული წმიდისა დიონოსი არიოპაგელისა სიტყუა და-
ბადებისა სამოთხისა და ადამისათვის, დანიელისაგან თქმული გა-
ნგებულებითა მამისა და ძისა და წმიდისა სულისა.

შეიქმნენ საუკუნენი მიუწდომელნი და გამოუთქმელნი ჟამნი
მიუწდომელნი (ფ. 15v—19r).

6. კითხვა-მიგება გრიგორი ღვთისმეტყულისა.

წმიდა გრიგორი განმანათლებელმან ორმოც დღეს და ორ-
მოც ღამეს პური არა ჰსქამა და წყალი არ დალივა და ითხოვა
ღვთისაგან ანგელოზი (ფ. 19v—21v).

7. კითხვა-მიგება ვასილისა და გრიგოლისა.

ვასილმა კითხა: რა ჟამს არცა ცა იყო და არცა ქვეყანა, რა-
ზედ განსვენებდა საყდარი ღვთაებისა?

წყდება: ესეცა უწყოდეთ, ვითარმედ არა არს ბრძანება, რათამცა გველმან იხილოს გემო ყურძნისა, სთქუ ამას გულმან, იხილოს გემო ყურძნისა (ფ. 21v—23v).

8. ლეთისმშობლის წილხდომილობა, ანდრიას მოციქულობა და წმიდა ნინოს ქადაგება საქართველოში (თავი და ბოლო აკლია).

იწყება: იერუსალიმს, სადაცა მიიღო კურთხევა პატრიარქის მიერ, ხოლო ზაბულონმან დაუტევა რა სოფელი, განეშორა იგი კერძოდ იორდანისა.

წყდება: და შემოერთყა მას გარეშე სიბნელე თვალთა, ილოცვიდა კერპთა, გარნა არავითარსამე შემწეობასა აძლევდენ იგინი (ფ. 24v—28r).

9. ქვეყნის შექმნაზე ნაწყვეტი, თავ-ბოლო ნაკლული.

იწყება: რომელი ცა უზე არს წყლისა მიერ ქმნულისა.

წყდება: და მან შექმნა ზღვა იგი და ქვეყანა ქმნულთა მისთა არს ცასა, რომელი (ფ. 29rv).

10. ლექსის ნაწყვეტი.

მშობელნო, ნუ სტირთ, ნუ სწუხთ, გლოვა რის
სარგებელარს.

სულთქმა და მწუხარება რაისა მარგებელ არს 30r).

11. ვაი სიკუდილო, სიკუდილო, ყოელისა შემწუხებელო, ქორცის მსწრაფლად მომკვლელო, სისხლის ამღულღებელო (ფ. 30v—32v).

12. ვერც ექიმთა მიშველეს, ვერცარა წურბლებითა, ვაჟ ქურდო, სიკუდილო, კაცის დამლონებელო (ფ. 33r—34r).

13. სიტყუა წმიდასა და დიდსა პარასკევსა ქრისტეს ვნებისასა.

არა დაგიტევენე თქუშნ ობლად, მოვიდე თქუშნდა
(ფ. 34v—36v).

შენიშვნა: ბოლო ნაკლულია.

14. თავნაკლული სიტყუა, თქმული რომელიდაც მოწაფის გასვენებაზედ.

იწყება: იხილეთ ეგრეთვე, საყვარელნო ძმანო! ვითარ ძმასა აჰას ჩვენსა, ახლად ყვაეილოვანსა ჭაბუკსა, გუშიმ ჩვენთანა მზრახველსა, ჩვენთანა მოხარულსა და ჩვენთანა მქცეველსა, უსწრო სიკუდილმან.

ბოლო: ნეტარ ხარ შენ და ნეტარ არს გზა, რომელსა წარმართებულ ხარ შენ დღეს, რამეთუ ადგილი ნეტარი და განსასვენებელი მიგელის შენ,

კურთხევაანი

103 ფ.; 14×10; ქალაღი; უყდო, ფურცლებად დაშლილი, დაკმული ფურცლების ნაგლეჯ-ნაწილები; ნაწყვეტი; ნუსხური (დაწყებითი ასოები ასომთავრულით, სათაურები სინგურით); XVIII საუკუნე (ხელის მიხედვით); შემოსულია 1924 წ.

იწყება: ...ლტოდეს ამოებისაგან სოფლისა და ყოვლისა ბოროტისაგან განზრახვისა მტერისა.

წყდება: ლოცვა აღგებისა სახლისა.

უფლისაჲ მიმართ. ღმერთო, ყოვლისა მპყრობელო, რომელმან შექმენ ცანი მაცნიერებათა შენითაჲ რომელმან დააფუძნე ქუცყანა სიმტკიცესა ზედა თვსსა, რომელი შემოქმედი დაბადებულთა ხარ ყო...

450

პარაკლიტონი

144 ფ.; 31×21,5; ქალაღი; ყდა შემოშორებული, დაცვეთილ-დაგლეჯილი ფურცლები; თავ-ბოლო ნაკლული; ნუსხური (დასაწყისი ასოები ასომთავრულით, სათაურები სინგურით); XVIII საუკ. (ხელის მიხედვით); შემოსულია 1924 წ.

იწყება: ნათელი... გამოგვიბრწყინდა შენგან, სძალო, და განაბრწყინვაჲ სოფელი ჯუარცმითა და ენებითა.

წყდება: ხორო.—განვაწყოთ, ერნო, და უგალობდეთ ჩუძნ ქრისტეს მოწამეთა ანგელოზთა კრებულსა შეერთებითა და ყოვლისა ქუცყანისა მნათობთა, რომელნი...

451

პარაკლიტი

12 ფ.; 21,5×16. ქალაღი; ტყავ-გადაკრული მუყაოს ყდა, დაცვეთილი, დაზიანებული ფურცლებით; სრული; ნუსხური (სათაურები სინგურით, დასაწყისი ასოები ასომთავრულით); XIX საუკუნის დასაწყისი (შინაარსის მიხედვით); შემოსულია 1924 წ.

დასაწყისი: მღუდელმან კურთხეულ არსი. გუნდმან: ამინ, დიდება შენდა, ღმერთო ჩვენო, დიდება შენდა. მეუფეო ზეცათაო ბოლო: რამეთუ შენსა გარეშე სხუა ღმერთი ჩუძნ არა ვიციო.

ანდერძი: სრულ იქმნა. დიდება ღმერთსა სრულ მყოფელსა ყოვლისა კეთილისა. მღუდელი პეტრე ტაბლიევი (ფ. 12r).

452

სალმართო ისტორია

35 ფ.; 23,5×18; ქალღი; უყდო რვეული; ფურცლებად დაშლილი; თავ-ბოლო ნაკული; მხედრული; XIX საუკუნე (ხელისა და ქალღდის მიხედვით). შემოსულია 1924 წ.

იწყება: ... საკუთხეველსა მღუდლები კერპებისა დარჩება და მოლები მღე... დასწვა მასზედა, განამრავლა სარწმუნოება, განაშენა იერუსალემი, როგორც იყო წინასწარმეტყველმა აუწყა: იუდიანთ სამეფო წარიტყუწნება, ამისთვის დიდათ შესწუხდა ოსია მეფე.

წყდება: და გარდამოვიდენ ანგელოზები და გარდააგორეს ლოდი იგი და მცველნი ურიები დაეცნენ, აღსდგნენ და გაიპარენ შიშისათვის მათისა.

453

პარაკლისთა წიგნი

96 ფ.; 16,5×10; ქალღი; ტყავ-გადაკრული ტვიფრული მუყაოს ყდა; დაზიანებული; სრული; მხედრული (დასაწყისი ასოები ასომთავრულით, სათაურები სინგურით); 1802 წ. (ფ. 96 r); შემოსულია 1924 წ.

დასაწყისი: ღთივ შემკობილნი პარაკლისი, ყოველთა წმიდათათვის მოსაზეებელნი.

პარაკლისი სავედრებელი წმიდისა ღვთისმშობელისა, ყოველად ბრწყინვალეთა ღღესასწაულთა მისთათჳს, - მღუდელმან: კურთხეულ არსი. გუნდმან: ამინ, დიდება შენდა, ღმერთო. მეუფეო ზეცათაო.

ბოლო: და ამათ მიერ ყოველთა კეთილთა მიზეზი ღმერთი იდიდების, რომელსა შეენის ყოველი დიდება, პატივი და თაყუანისცემა აწ და მარადის, უკუნითი უკუნისამდე, ამინ.

შენიშვნა: ხელნაწერში მოთავსებულია შემდეგი პარაკლისები:

1. ღთისმშობლის პარაკლისი (ფ. 4r).
2. ჯვარის (ფ. 15r).
3. ანგელოზთა (ფ. 22v).
4. იოანე ნათლისმცემლისა (ფ. 30v).
5. წინასწარმეტყუელთა (ფ. 39r).

6. მოციქულთა (ფ. 47r).
7. მოწამეთა (ფ. 56r).
8. მლუდელმთავართა (ფ. 64v).
9. ღირსთა ღმერთშემოსილთა მამათა (ფ. 73r).
10. იესო ტკბილისა (ფ. 82r).

454

იოანე ნათლისმცემლის პარაკლისი

18 ფ.; 17,5×10,5; ქალაღი; მუყაოს უბრალო ყდიო; სრული; მზე-დრული (დასაწყისი ასოები ასომთავრულიო, სათაურები სინგურით); XVIII საუკუნე (ქალაღის მიხედვით); ფ. 1v—3v, 17r—18r დაუწერელია; შემოსულია 1924 წ.

დასაწყისი: პარაკლისი—სავედრებელი წმიდისა იოანე ნათლისმცემლისა.

მლუდელმან—კურთხეულ არსი, მოვედით თაყუანის ვჰსკეთ გ გზის.

ბოლო: ღმობიერათ შეუვრდეთ და ცრემლით ვევედრნეთ, რამეთუ ძალ უძს მსწრაფელ ჯსნა ჩუშნი და განთავისუფლება ყოველთა განსაცდელთაგან.

მინაწერები: 1r, 18v და წინა-უკანა ყდებზე.

ანდერძი: ღმერთო, აცხოვნე მწერალი ამის გრიგოლ ბერი ს-ო (!;ფ. 16v).

455

ქურთხევაანი

193 ფ.; 20×16; ქალაღი; უყდო, ყდა შემოშორებული; თაე-ბოლო ნაკლული; ნუსხური (დასაწყისი ასოები ასომთავრულიო, სათაურები სინგურით); XVIII საუკ. (ხელის მიხედვით); შემოსულია 1924 წ.

იწყება: ...შინა ცხოველთა შენთასა და შეაერთე ესე სამწყოსოსა საშვედრებელსა შენისასა და დიდებულ ჰყავ სახელი შენი თანაჲ ამის შორის.

ბოლო: ...ყოს ხოლო თუ ნაყოფი, უკეთუ არა მერმე მოჰკუ-შთე იგი. განიცადე: უფალი ძლიერი და მტკიცე, უფალი ძლიერი ბრძ...

456

საღმისასწაულო

327 ფ.; 20×15; ქალაღი; ტყავ-გადაკრული ხის ყდა; დაშლილი ფურცლებად; თაე-ბოლო ნაკლული; ნუსხური, სხვადასხვა ხელით ნაწერი (დაწყებითი ასოები ასომთავრულიო, სათაურები სინგურით); XVII საუკ. (ხელის მიხედვით) შემოსულია 1924 წ. საგარეჯოს ღმრთისმშობლის ეკლესიიდან.

იწყება: ვადიდო და მოვიდოდთან შენდა შიშით ძენი იგი დამამდაბლებელთა შენთან და განმარისხებელთა შენთან.

წყდება: და მოაქციოს თუ ვინმე იგი, უწყოდენ, რამეთუ რომელმან მიაქციოს ცოდვილი გზისაგან საცთურისა...

შენიშვნა: ნუსხა გამოკრებილს სადღესასწაულოს წარმოადგენს.

457

ვმ. ნინის პარაკლისი

16 ფ.; 22,5 X 18; ქალაღი; უყდო, რვეული; სრული; ნუსხური და მხედრული (დასაწყისი ასოები ასომთავრულით და ზოგიერთი სათაურები და საყურადღებო ადგილები სინგურით); 1373 წ. (ფ. 14v); შემოსულია 1924 წ.

დასაწყისი: პარაკლისი წმიდისა მოციქულთ სწორისა ქალწულისა ნინა ქართველთ გამანათლებლისა.

შეიმოსების მღუდელი ფილონითა და იტყვის—კურთხეულ არს ღმერთი ჩუჲნი.

ბოლო: ჰოი ყოვლად ქებულო ნინა მოციქულო, მოხედენ ვედრებასა მონათა შენთასა და გვიხსენ ყოველთა განსაცდელთაგან.

ანდერძი: დასრულდა წმიდის ნინას საგალობელი პარაკლისი ჩყოგ ჰა წელსა, იანერის კბ ჰ ბოდბის წმიდის ნინას სობოროს მღუდლის გრიგოლ ანდრეას ძის ნიკურაძისაგან. ვუძღენი სოფლის ნინოწმიდის ეკლესიას (ფ. 14v).

458

ლოცვანი

129 ფ.; 15,5 X 9,5; ქალაღი; მუყაოს ყდით; დახიანებული, დაშლილი; სრული; მხედრული; (დასაწყისი ასოები ასომთავრულით, სათაურები სინგურით); 1812 წ. (ფ. 129v); ჩამოტანილია 1924 წ. ბოდბის მონასტრიდან.

დასაწყისი: ლოცუანი შუა ღამისანი. რაჟამს აღსდგე ძილისაგან, განეშორე სარეცელისაგან და ჰსთქუ:—ლოცვთა წმიდათა მამათა ჩუჲნთათა, უფალო იესო ქრისტე, ღმერთო ჩუჲნო, შეგვიწყალენ ჩუჲნ, ამინ.

ბოლო: და კუალად სერობასა საიდუმლოსა შენისასა, ვითარცა ზემო ითქუა.

ანდერძი: აღიწერა უდაბნოსა ღირსის მამის დავით გარესჯელისასა ლოცვანი ესე უღირსისა მიერ ბერისა იეროჲმონახისა ნიკოლოს ვაჩნაძისა. მხილველთაგან ლოცვის მოქნენ და ცთომის შენდობის მახოველი, რომელიცა სრულ იქმნა იულისის ლ წელსა ჩუიბ (ფ. 129v).

საღმრთადაწერილი

222 ფ.; 31 x 20; ქალაღი; ტყავგადაკრული ხის ყდა, დაშლილი, დახიანებული; თავ-ბოლო ნაკლული; ნუსხური (დასაწყისი ასოები ასომთავრულით, სათურები და საყურადღებო ადგილები სინგურით); XVII საუკ. (ხელის მიხედვით); შემოსულია 1823 წ. თელავის მცხოვრების ეპიფანე ჯაოშვილისაგან.

იწყება: ...მები მხოლოო ერთარსებაო და სამგვამოვნებით ...უფალო მთავარსა ქერუბინთასა და ღმერთ მთავარსა სერაბინთასა.

წყდება: ხოლო მან მცირედი ქვაჟ უჩვენა ვითარ სამოსელი და ლოკდა და ცნა... მარილი უნდა და მოართვეს რაოდენ ქვა განუტე[ხე]ლი და მან მოხლიჩ...

სხვადასხვა კვლავიდან გაღმრთებული მინაწიკების პირები

15.; 22,5 x 18; 36 x 22; ქალაღი; უყდო, რვეული; სრული; მხედრული; XIX საუკუნე (ხელის მიხედვით); გაღმრთებული დეკანოზი მიხეილ იოსებისძე ხელაშვილი (4r); გადაწერილია მეღნით და ფანქრით; შემოსულია 1823 წ. თელავის მცხოვრების ვლადიმერ ხელაშვილისაგან.

დასაწყისი: ოთხთავს სახარებას თექვსმეტს გვერდზედ აქვს სხვადასხვაფერი მხატვრობითი სვეტები.

ბოლო: მეფის თეიმურაზის რძალმან, დედოფალმან ელენემ, ესე ჯვარი მოვსქედე ჩემთ ხელმწიფეთ მკუდართ მოსახსენებელად, ჩემის თავის საღმრთაღმლოდ და ჩემის სულის მოსახსენებელად. ენკენისთვის ვ, ქორონიკონს ტობ სა.

შენიშვნა: უმთავრესად ალავერდის ტაძრის მინაწერებია.

ვარდიევი—ლექსები

8 ფ.; 22 x 18; ქალაღი; უბრალო ყდით; სრული; მხედრული; 1875 წ. (ფ. 8r); ავტორი ვარდიევი; შემოსულია 1923 წ. თელავის მცხოვრების ვ. ხელაშვილისაგან.

დასაწყისი: 1. ღრუჟინაზე.

ღრუჟინაში შესვლა ვაი რა ძნელია,
ყოველი კეთილი ჩვენთვის ბნელია (ფ. 1r).

2. ნინას ქება.

ერთხელ ვნახე ქალი ერთი, მე რა გითხრა მისი ქება,
ნინა ჰქვიან სახელათა, ვისთვის ეხლაც გული კვდება
(ფ. 6r).

3. ვარდი.

ვეტრფი მე ვარდსა დაღონებული.
სხვა ყვავილთაგან ხელ აღებული (ფ. 8v).

ანდერძი: ჩყოე-სა წელსა იენისის იმ სა რიცხესა ოთხშაბათსა დღესა და-
ესწერე ესე ლექსები მე... ვარდიევემა (ფ. 8r).

შენიშვნა: ამ ანდერძში, „მე... ვარდიევემა“, წაუშლია საბა კაბა-
შვილს და ავტორად „მე საბა კაბაშვილ“ს ასახელებს; მაგრამ, როგორც
თვით ნაწერი აჩვენებს, ყველა ლექსები ვარდიევის ხელითაა დაწერილი.
ამიტომ ავტორად ვარდიევა მისაჩნვეი და და არა საბა კაბაშვილი.

462

იესო ძრისტავს ეპისტოლე ელმის მთაშრის ავგაროზის მიმართ

1 ფ.; 33X22; ქალაღი; უყდო; შუახე გახეული ორად; მხატვრუ-
ლად გაფორმებული წრეებით; სრული; მხედრული (ხოგიერთი დასაწყისი
ასოები ასომთავრულით და სათაურები სინგურით); XIX საუკ. (ხელის
მიხედვით); შემოსულია 1924 წ.

დასაწყისი: ეპისტოლე, მიწერილი იესო ქრისტეს მიერ
ავგაროსის მიმართ.

ნეტარ ხარ შენ, ავგაროს და ქალაქი შენი, რომელსა ჰრქვიან
ელესია.

ბოლო: ხოლო რაე. ცხად ჰყოფს, რამეთუ მხილველ ვყავ
ნათესავსა კაცთასა, ხოლო დონი ცხად ჰყოფს, ვითარმედ ყოვლი-
თურთ მართალ და სამარადისოდ ცხოველ ვარ და ვგიე უკუნის-
სამდე.

ანდერძი: წმიდისა ამის ეპისტოლის მადლო, დაიცვე და დაიფარე მსასოე-
ბელი შენი მონა ლუკა (ფ. 1r).

463

რუსულ-მართული ლექსიკონი

22 ფ.; 22X17,5; ქალაღი; რვეული, უყდო; სრული; რუსულათ და
მხედრულათ; XIX საუკ. (ხელის მიხედვით); შემოსულია 1923 წ.

დასაწყისი: Собрание обще-употребительнейших слов—შეკრება საზოგადო უსახმარებულესთა ლექსთა.

О религии—სარწმუნოებისათვის.

Бог—ღმერთი.

ბოლო: Лакей слуга—მოსამსახურე

Господин, госпожа—ბატონი, ქალბატონი.

464

მარჯიანი

10 ფ.; 17,5×21,5; ქალაღი; უყდო, რვეული; ნაწყვეტი, თაე-ნაკლუ-ლი; XIX საუკუნე (ხელის მიხედვით); შემოსულია 1924 წ.

იწყება: თაეის მისის ძმებისაგან საღიმის და თურიმ მისი საყვარელი.

ერაჯ დაჯდა ორთაღში და ვითამ ცისკარს ანათობდა,

ვითამ ვარღი გაშლილიყო, მათგან აესა ანაზრობდა.

ბოლო: შექნეს ცემა საშინელი, დაერიენენ ერთმანეთსა,

ჰოი აღი ცათამღი აღმიოღა, ქვეც დაბნელდეს მათთვის მზია.

დასრულდა ერაჯიანი სრულია.

მინაწერი: ფ. 10წ.

ანღერიძე: ესწერ მე ბაქრაძის ასული გულანდარ (ფ. 10რ).

465

კჰული აღთქმის ისტორია

19 ფ. 22×17,4; ქალაღი; უყდო, რვეული; ნაწყვეტი; მხედრული; XIX საუკუნე (ხელის მიხედვით); დაწერიღია თბიღისში; შემოსულია 1924 წ.

იწყება: შემდგომ აბელისა სიკვდიღისა და შობა სეთისა. თაეი აბელისა სიკვდიღზეღ.

აწ უფალმან ღმერთმან გამოუგზავნა ანგელოზი აღამსა და ევასა.

ბოლო: წაიყვანა შინა დააყენა ხუცად ღვთის ვედრებათ აბრამი და ბერად კეთიღ მოქმედებაში თეთრი წვერით, რომ აღამიღგან დაწყობიღი აბრამამღინ წვერი არ გასთეთრებია აბრამის მეტსა, ამინ.

466

ღეძისი, შაიკისი და ამოცანები (ხალხური სიტყვიარება)

20 ფ.; 21×17,5; ქალაღი; უყდო რვეული; სრული; მხედრული, რუსულით ნარევი; ფანქრითა და მელნით ნაწერი; XIX საუკუნე (ხელის

მიხედვით); შვეკრებილი და ჩაწერილი უნდა იყოს 1882 წ. გრიგოლ
წიკლაურის მიერ (ფ. 13r); შემოსულია 1924 წ.

დასაწყისი: გემში ჩავექქ, ზღვას გაველი, ფრანგის ქვე-
ყნები ვნახეო...

ბოლო: Вот выдать (?) ли через реку тот мост, ку-
да нам путь лежит.

შენიშვნა: ხელნაწერში მოთავსებულია შემდეგი ლექსები:

1. გემში ჩავექქ; ზღვას გაველი (ფ. 1v).
2. გადავხედე ჩერქებთ მინდორს, ნისლი იდგა შავი მთისა (ფ. 1v).
3. ელა, მელა, სამოსელა, თხეს კობალა, ყვარჯენა (ფ. 2r).
4. ლექსი ნანასი.—ქალო, შენი ქმარი ვნახე ქალას ტირიფონაშია (ფ. 2r).
5. აქკალას ქორი აფრინდა, არავეი ჩაინადირა (ფ. 2r).
6. გადმიშვი, მთაო მალალო, ნისლი მოგიხვეენია (ფ. 2r).
7. გადავიხედე გორასა, ქალაქში დიდი ერია (ფ. 2v).
8. მანგლისი რო ააშენეს, წყარო ადინეს მილითა (ფ. 2v).
9. მალლა მთაში წყარო დის (ფ. 3r).
10. შენ, ბიჟო, დევსნებოდე ჩემ უკან-უკან დვენასა (ფ. 4v).
11. მე იმერეთით მავალი, ქალი მინახავს მრავალი (ფ. 4v).
12. ნეტავი, შვილო, მაგ ტანსა (ფ. 5r).
13. გინდ მეძინოს, გინდ მელვიძოს, მაინც სულში მაზიხარ (ფ. 5r)
14. გენაცვალე, ვარდი სტო (ფ. 5r).
15. იამა [გუმობა შობითა, ვარდმა გაგზარდა კებითა (ფ. 5r).
16. შეილოსნობის წამალი.—იყო და არა იყო რა, იყენენ ცოლ-ქმარნი
იმთ არა ჰყავნდათ შეილები (ფ. 5r).
17. Во имя отца и сына и св. духа (ფ. 8r)-
18. თეგერაანთ ქორწილშია, ძალლი იწვა ლოგინშია (ფ. 13r).
19. ლექსი ნანასი.—ქალო, შენი ქმარი ვნახე, ქალას ტირიფონაშია (13r).
20. გარდმიშვი, მთაო მალალო, რა ნისლი მოგიხვეენია (ფ. 13v).
21. გარდვიხედე გორასა, ქალაქში დიდი ერია (ფ. 13v).
22. მანგლისი რო ააშენეს, წყარო ადინეს მილითა (ფ. 14r).
23. მალლა მთაში წყარო დის, ნარინჯის ფერად გადმოდის (ფ. 14r).
24. ინდოეთს ერთი ხემწიფე, ინით იღებდა თითებსა (ფ. 15v).
25. გემში ჩავექქ, ზღვაში გაველ (ფ. 16r).
26. შენ, ბიჟო, დევსნებოდე ჩემ უკან-უკან დვენასა (ფ. 16r).
27. ვენ მოკლამს ხარსა ირემსა, მარიანობის თვისასა (ფ. 16r).
28. მე იმერეთით მავალი, ქალი მინახამ მრავალი (16v).
29. ნეტავი, ქალო, მე და შენ ერთმანეთს დაგვატოლოა (ფ. 16v).
30. იმერეთი დამივლია, ქართლი შემიჯერებია (16v).
31. ია დაიგე, ბულბულო, ვარდხედ მოიშალეო (ფ. 16v).
32. ქორო, ფრენა ვინ გასწავლა, შავარდენო—ნადირობა (ფ. 17r).
33. ნეტავი, ქალო, მე და შენ ყანები მოგვეცა ზიარი (ფ. 17r).
34. გუშინ ბიკმა, დედა ბოძმა, ჩვენი ეხო გადიარა (ფ. 17r).
35. ყველა ფრინველი ხეზე ხის, მწყერი ალაგზე გოგდება (ფ. 17v).
36. ვალმა-გამოლმა ყანა ვმეყოლოში გკამე დიკისა (17v).
37. ნეტავი, შვილო, მაგ ტანსა წამწამსა ჩამაზიარა (ფ. 18v).
38. გენაცვალე, ვარდის სტო, მებრალეები რომ მარტო (ფ. 18v)

39. იამა [გ]შობა შობითა, ვარდმა გაგზარდა ქებითა (18v).

40. ჳიკლი-ჳიკლი ქვასა, მგელი იჯდა ქვასა (ფ. 18v).

41. რუსული ანდაზები (19v).

467

ივან-არაკნი

99 ფ.; 19,2X13; ქალღმერთი; ორი რვეული, ორ ნაწილად, უბრალო ყდებით; სრული; მხედრული; XVIII საუკ. (ხელის მიხედვით); ორივე რვეული ერთი ხელით დაწერილია შემოსულია 1924 წ.

დასაწყისი: დამწყსოს თავისი მსახურნი, არ თუ დაუნა-
შავებელს გაუწყრესა...

წყდება: მუდამ ირჯებოდნენ და იგებდნენ, როგორც
განბრქვალული მეფე[ე]...

შენიშვნა: ხელნაწერი შეიცავს შემდეგს ივან-არაკებს:

ნაწილი I.

1. ღარიბი ჳელმწიფე (ფ. 1r).
2. ხელმწიფე და რწყილი (ფ. 1v).
3. ხელმწიფე და მისი ღამაზი და (1 ფრ).
4. ხელმწიფე და მეუღაბნოე (2 ფრ).
5. წაწყმედა და ცხონება (ფ. 3r).
6. ქალი და მწირაეი მღუდელი (ფ. 4v).
7. მეუღაბნოე და ცხონოსანი (ფ. 5r).
8. ჳვრის დადებით მკდრის გაცოცხლება (ფ. 6r).
9. საცა იყოს საუნჯე თქვენი, მუნცა იყოს გული თქვენი (ფ. 6v).
10. აღსარების მთქმელი (ფ. 7r).
11. გლაზაკი და ერთი ქვეერი ოქრო (ფ. 7r).
12. ხელმწიფე და ძვირფასი თვალი (ფ. 8r).
13. აღექსანდრე ელჩი (ფ. 12r).
14. ქურდი კაცი (ფ. 15r).
15. საფლავის მთხრელი კაცი (15v).
16. ხუთი უცნობი საქმე (ფ. 16v).
17. დაკალიანებული ხელმწიფე (ფ. 16v).
18. ბეზირგანი და კამეჩი (16v).
19. ტყუილი ფიცი (ფ. 17v).
20. სასტიკი ხელმწიფე (ფ. 18v).
21. ხელმწიფე და მარგალიტი (19 r).
22. ხელმწიფის ვენახი (ფ. 19r).
23. ხელმწიფე და ჩვენება (ფ. 20r).
24. ბოროტი ხელმწიფე (24r).
25. ყვაეი და მელა (ფ. 25v).
26. არწივი და კაკაბი (ფ. 26r).
27. მონადირე და კაკაბი (ფ. 26r)

28. მშიერი მგელი (ფ. 26r).
29. მელა და ოსტატობა (ფ. 27r).
30. ქურდი შვილი (ფ. 27v).
31. მელა და მორიელი (ფ. 28r).
32. ლომი და მელა (ფ. 28v).
33. მაიმუნი ხელმწიფედ (ფ. 29v).
34. რქიანი მხეცი (ფ. 31r).
35. წამლად სარგები კვერცხი (ფ. 31v).
36. ხლვის მხეცის საზრდო (ფ. 32 r).
37. მამასახლისი და ანახლი ძაღლი (ფ. 32v).
38. ცოდვაში ჩავარდნილი მარტომყოფელი (ფ. 33r).
39. კატა და თაგვები (ფ. 34r).
40. ხელმწიფის მესაწოლე კატა (ფ. 34v).
41. მონადირე და კურია (ფ. 35r).
42. სამი აქლემი და სამი მელა (ფ. 35r).
43. ძერა და წიწილებიანი კრუხი (ფ. 36r).
44. მშვიდი რძალი (ფ. 36v).
45. მძახალი კაცის საცოლეთ (ფ. 37r).
46. მელა და აქლემი (ფ. 37r).
47. მღვდელი და ქვრივი დედა-კაცი (ფ. 38r).
48. კაცის მკვლელი კაცი და ვეშაპი (ფ. 38v).
49. დეკულები და ხარები (ფ. 39).
50. ღორი და მელა (ფ. 39v).
51. ორბის გაკაბუყება (ფ. 40r).
52. ორბი და ორბის ფრთიანი ისარი (ფ. 41v).
53. ციფებიანი კაცი (ფ. 40v).
54. მგელი და მელა (ფ. 41r).
55. მელა და ბატონის ოქმი (41v).
56. მელა, მგელი და მონადირე (ფ. 42v).
57. ხელმწიფე და გველი (ფ. 43v).
58. ერთი აბახის მქონე კაცი (ფ. 44v).
59. გველი და კაცი (ფ. 45v).
60. ლომი და კატები (ფ. 47r).
61. ლომი და ნადირები (ფ. 48r).
62. აქლემი და მგელი (ფ. 49r).
63. მაიმუნი და ბადე (ფ. 50r).
64. გვრიტი (ფ. 50r).
65. ყვავი და მისი ბარტყები (ფ. 60v).
66. გვრიტის, ყორნის და ორპირპის მამები (ფ. 50v).
67. მშიერი მელა (ფ. 51r).
68. მელა და საკმეველი (ფ. 51r).
69. დიდობა და პატივი ქვეყნისა ამაო არის (მელა და ყინული) (ფ. 52r).
70. მელა და ჯაკვის პერანგი (ფ. 52r).
71. კვიციანი ვირი (ფ. 52v).
72. წყალში ჩავარდნილი ვირი (ფ. 53v).
73. კორწილში დაპატიებული ვირი (ფ. 54r).

74. მგზავრი და დაკარგული დრაჰკანი (ფ. 54v).
75. ვაჰარი და ჟურდი (ფ. 55r).
76. მთვარის დაბნელება და ნათელის მოსვლა (ფ.56v).
77. ზამთარი და გახაფხული (ფ. 57r).
78. ლორი და ნეხვის ჭია (ფ. 57v).
79. კიანკველა და ლომი (ფ. 58r).
80. მიწის მუშა და ფრინველები (ფ. 59r).
81. რასაც დასთეს, იმას მოიმეი (ფ. 59v).
82. გლაზა და მწვადი (ფ. 60v).
83. ინდოური ხელმწიფეთ (ფ. 61r).
84. უშვილო დიდებული კაცი (ფ. 61v).
85. დაროსულებული ქალწული (ფ. 62v).
86. მოლაღატე კაცი (ფ. 63r).
87. ცალთვალა-უცხვირო-ყრუ და ხელ-ფეხ მოჭრილი კაცი და ხელმწიფე (ფ. 64r).
88. ლომი და მგელი (ფ. 64v):

II. ნაწილი . :

89. მგელი და მსუქანი ვირი (ფ. 66v).
90. მელა და კაკაბი (ფ. 67r).
91. მელა და ჩიტი (ფ. 68r).
92. აისორის მღვდელი და სომეხი (ფ. 70r).
93. ავადმყოფი ლომი (ფ. 70v).
94. აქიმები (ფ. 72v).
95. სამი გამხმარი ადამიანის თავი (ფ. 73r).
96. მოავადმყოფებული ლომი და მხეცები (ფ. 74v).
97. მგელი, თხა, დეკეულები და ვირი (ფ. 75r).
98. თეთრი ქათამი და ავადმყოფები (ფ. 77v).
99. მიწაში დაფლული ოქრო (ფ. 78r).
100. ტკბილ-ფოთლოვანი ხე (ფ. 79r).
101. ათი ვაჰარი და დამშეული ქვეყანა (79v).
102. ქალაქი მრავალი მისასვლელი გზებით (ფ. 82r).
103. თავეცი და კატა (83r).
104. გველის ხუთად მოკეცვა (ფ. 83v).
105. გველი მინდორში (ფ. 84v).
106. ჟურდი და სახამთრო (ფ. 85v).
107. თაფლოვანი ხე, კაცი და ვეშაპი (ფ. 86r).
108. კაცი და ანზხლი ცოლი (ფ. 86v).
109. კეთილი კაცი და ქარავანი (ფ. 89r).
110. დეკანოზი და მისი სამღვდლოთ გამზადებული შვილი (ფ. 91v).
111. მეცნიერი და შვირდები (ფ. 92v).
112. მლოცავი ყმაწვილი (ფ. 96r).
113. მელა და არწივი (ფ. 98r).
114. ბოსტანი ნიგზის ქვეშ (ფ. 98r).
115. ცოდვილი კაცი (ფ. 99r).
116. მკეხარა ცალესია (ფ. 99v).

წახი აღსარებისა

55 ფ.: 18×14,5; ქალღი; უყდო რვეული; სრული; მხედრული; 1787 წ (ფ. ფ. 46v); შემოსულია 1924 წ.

დასაწყისი: წიგნი აღსარებისა სათქმელი.

მოძღუარმან მოწაფე ეკლესიად მოიყვანოს, ანუ სენაკად და სთქვას: კურთხეულ არს ღმერთი, წმიდაო ღმერთო.

ბოლო: მისი ბრძანება უნდა აღვასრულოთ, რათგან მტერს ულოცავს მოყვარეს უფრო უნდა ლოცვა. ამათ ყოველთა კეთილთა დამაბნელებელი ანგარება არს (ფ. 1r—48r).

ბოლოში ერთვის: ა. საიდუმლოს შესასრულებლად მღვდლის შემზადების წესი (ფ. 47r—48r).

ბ. ცხოვრება წმიდისა მოწამისა ზოსიმესი, გადმოღებული ბერძულიდგან პეტრიწის მიერ (ფ. 48r—53v).

გ. თეოდორეს ბეკედი და წმიდა გიორგი (ფ. 53v).

დ. იოანე ოქროპირის სწავლა სინანულზედ (ფ. 54r).

ე. სული წმიდის გარდამოსლვაზე (ფ. 54—55v).

ანდერძი: ესე შვიდნი ცოდვანი, მომკვლენი სულისანი, და შვიდნი წამალნი მომაკუდინებელთა მათ სენთაგანმე უყუდაუნი ტფილელ მიტროპოლიტის ნიკოლოზ ორბელისშვილს აღწერა და მისგან აწ მე გადმოვსწერე. გვეედრებით ყოველთა მბილველთა ამისთა, რათა შენდობას ბრძანებდეთ მისთვის და აგრეთვე ჩემ უღირსისა ხუცესმონაზონისა მიხაილისათვისცა, რომელმან აღვსწერე ესე მით, რამეთუ ფრიად შემძლებელ არს ლოცვა მართლისა შეწეუნად. დაიწერა ქალაქსა წელსა დასაბამითგან ვსკე, ქრისტეს აქეთ ჩღზ.

ლოცვანი.

35 ფ. 18×11; ქალღი ლურჯი; უყდო ნაწყვეტი, თაე-ბოლო ნაკლული მხედრული; XVIII საუკუნე, ხელის მიხედვით; შემოსულია 1924 წ.

იწყება: ... ტრაპეზისა და იქმენ მწუხარე გულითა და სიმდაბლით ევედრე ღმერთსა, რათა წმიდა ყოს სენიღისი შენი, რათა არა განგწიროს ცოდვამან შენმან.

ბოლო: რამეთუ შენ ხარ მფარველი ჩემი და შენდამი არს გალობა ჩემი მარადის და შენდა დიდებასა და მადლობასა და თაყუანისცემასა აღვაგლენთ, თანა მხოლოდ შობილით შენით ძით და ყოვლად წმიდით, სახიერით და ცხოველსმყოფელით სულით შენითურთ აწ და უკუნითი უკუნისამდე, ამინ.

ლოცვანი

51 ფ.; 18×11; ქალაღდი; უყდო, რვეული; სრული; მხედრული; XIX საუკუნე (ხელისა და ქალაღდის მიხეჯეი); ფფ. 1rv, 35v—39v, 47v—51v დაუწერელია; შემოსულია 1924 წ.

დასაწყისი: ლოცვა დილისა.—სახელითა მამისათა და ძისათა და სულისა წმიდისათა. ამენ. უფალო, აღახვენ პირი ჩემი, რათა უგალობდე წმიდასა სახელსა შენსა.

ბოლო: მისიეე მოწყალე მეოხებითა, ახლანდელთ ბოროტთაგან და სამარადისო სიკუდილისაგან დავისნებოდეთ. უფლისა ჩვენისა ქრისტეს მიერ, ამინ. ღუთიული შეწევნა ჰგიებდეს მარადის ჩვენთანა, ამინ.

471

ზილოსოზიის საკითხავი

14 ფ.; 17,5×11; ქალაღდი; უყდო, რვეული, გამურვილი; თავბოლო ნაკლული, ნაწყეტი, ანბანზე დალაგებული საკითხები; მხედრული; XVIII საუკუნე (ხელის მიხეჯეი); შემოსულია 1924 წ.

იწყება: ერთობასა მიმართ არ მოიღების, რადე—მართობა. ერთობასა და მხოლოობასა არსებანი, მეორენი მრავალთადმი თვისს ქუშეთა გარდაცემითა არა წარასწყმედენ. § 115.

წყდება: საზღუარი მოძრაობითისა ადგილის ცუალებისა. § 223.

საზღუარი მოძრაობითისა აღორძინებისა § 224. საზღუარი...

472

ქარაბაღინი

81 ფ.; 22×15,7; ქალაღდი, ლურჯი; ყდა შემოგლეჯილი, რვეულები; თავბოლო ნაკლული; მხედრული; XVIII საუკუნე (ხელის მიხეჯეი); ფ. 81 ნაგლეჯია; შემოსულია 1924 წ.

იწყება: ჩაიდოს კიდენ სამი მარცვალი, ხმელი ყურძენი ბანბით კბილ ქვეშ ჩაიდოს, კიდენ ან შავი ან წითელი კუნელა დანაყე თაფლით და ცხარე ძმრით.

წყდება: თაფლი, შაქარი და ფურის კარაქი ერთათ აურიოს დალიოს, კიდენ ინა კვერცი აურიეე, პირზე წაისოს, პატარა ხანს დააცალოს, მეგრედ დაიბანოს. გაღამაზდება.

დავითნი

131 ფ.; 19x16; ქალაღი, ნარევი ლურჯი ქალაღით. ტყავ-გადა-კრული დაზიანებული ხის ყდა; სრული; მხედრული; მათ შორის ხელნა-წერია ფფ. 1—16, 35, 36. 56, 61, 65, —97, 100, 105, 108, 109, 112; დანარჩენი ფურცლები ძველი სტამბის ნაბეჭდს წარმოადგენს; XVIII საუკუნე (ხელი-სა და ნაბეჭდის მიხედვით); შემოსულია 1924 წ.

დასაწყისი: დავით წინასწარმეტყველისა და მეფისა გა-ლობა. კანონი ბ. ფსალმუნი დავითისი ზედა წარწერილი ებრაელ-თა შორის.—ნეტარჲარს კაცი, რომელი არა მივიდა ზრახუასა ულ-მრთოთასა.

ბოლო: აქებდით მას წინწილითა ლალადებისათა, ყოველი სული აქებდით უფალსა. დიდება (ფ. 1r—113r).

შენიშვნა: ბოლოში დართული აქვს გამოკრებილი საგალობლები (ფ. 113v—131v).

474

ლოცვანი

78 ფ.; 17,5x11,5; ქალაღი; ყდა შემოშორებული; თავ-ბოლო ნაკ-ლული; მხედრული; 1836 წ. (72v, 73r); გადამწერი ტერ იოსება (73v) ფფ. 3r, 28v, 30r, 33v, 46r, 64r, 67v, 72r, მოხატულია; შემოსულია 1924 წ.

იწყება: ...ველს ზრახვასა სიტყვასა და საქმესა ჩემსა და სიმდაბლით დავარდნილი თაყვანსა გცემ შენ...

წყდება: ... ანგელოზისა... მავედრებდე მე სიტ... მიბარე-ბიდ სულსა... გატარებდა...

ანდერძი: მოხსენება.

ჩემსა ძალზე მეტი საქმე დიაკნობაშიდ ავსახე, სადნობელი მადანისაგან წერვის ასონი ჩავსახე, საბეჭდავი არ მენახა, ორი საქმე გამოვსახე, კურსი ვკარი, ჩამოვასბი, ქალაღზედა ასო ვსახე. წამკითხველსა გიადვილებს, ამ წიგნის თარელი ნახე, ჩინი ასრ ჯელთ დაიპყარ, ყარი მის ახლოს მონახე, ოცდაათი ლარსი შეჭარ, ექვსი მასთან გამოვსახე, სრული თარელი მან გამცნოს. მებუთე თვის შეიდი ნახე. აღვასრულე იესოს ძალით ზემოხსენებულ თარელსა, სასჯელი ბერი გავწიე, გვირგვინათ მივეცი ვრსა; სახელი დავდე პარტეზი, ქართულად ბალი თარგმნესა, მომიხსენეთ მეც ძმანო, თქვენი ლოცვის წილი მხედესა. უ. მ. ქ. ტერ იოსებ 1832.

შენიშვნა: უკანასკნელი სტრიქონი ბეჭდის წარწერაა.

ლოცვანი

17 ფ.; 17,2×11,2; ქალღმერთი; ტყავ-გადაკრული მუყაოს ყდა; თაე-ბოლო ნაკლული, ნაწყვეტი; მხედრული (სათურები სინგურით); XVIII საუკუნე (ხელის მიხედვით); შემოსულია 1925 წ.

იწყება: ...ინე უბოლო შეწუხებათაგან ჩემნისა და მომეც მე ადგილი სუფევასა შინა შენსა, რამეთუ შენ ხარ კაცთმოყუარე უფალი.

წყდება: ქებით დიდ მადლობას შემოგწირამ განუზომელ მოწყალებისა შენისათვის, რომ დამიცევ და მომწიე ამ დილის ეამსა.

მინაწერები: ფ. 16r და წინა ყდაზე.

476

სომხურ კოლექციისა და დატანილი

477

კურთხევანი

61 ფ.; 15×10,5; ქალღმერთი; შემოგლეჯილი ყდა, დარჩენილია ცალი ტყავგადაკრული ხის უკანა ყდა; თაე-ბოლო ნაკლული, ნაწყვეტი; ნუსხური (დასაწყისი ასოები ასომთავრულით, სათურები სინგურით); XVIII საუკ. (ხელის მიხედვით); შემოსულია 1925 წ.

იწყება: მტვრ არს გზა. ქვეყანასა ზედა კაცნი სიკუდილსა და ცოდვასა დაეგმონეთ ურჩებითა, ხოლო შენ სახიერ ხარ, უცოდველ და უკუდავ...

წყდება: და უკეთუ კურნებაჲ მოწვევულ ყოს ამას ზედა სულისა მიერ, გინა წყევა ანუ თუ თავით თვისით კრულ იყოს...

478

ლოცვანი და კითხვა-მიგვებითი სწავლანი

105 ფ.; 14×10,2; ქალღმერთი; ყდა შემოშორებული, თაე-ბოლო ნაკლული; მხედრული; ავხელით ნაწერი; XVIII საუკ. (ხელის მიხედვით). შემოსულია 1925 წ.

იწყება: არამედა გვიხსენ ჩვენ ბოროტისაგან, ამინ და კრიალისუნ.

წყდება: წმინდაო მარიაჲ, მეოხე, წმინდაო ღთისმშობელო, მეოხე წმინდაო ქალწულთაო, ქანწულებთაო (!) მეოხე.

ძილის პირნი, დასდგულნი და წარდგომანი

38 ფ.; 16,7×10,5; ქალაღი; უბრალო მუყაოს ყდა; თაე-ნაკულღი; მუედრული (დასაწყისი ასოები ასო-მთაერულით, სათაურები სინგურით); 1860 წ. (წინა ყდა); გადამწერი მიხეილ ახსიევი (წინა ყდა); ფფ. 35, 36, 37r, 38 დაუწერელია; შემოსულია 1925 წ.

იწყება: ნეტარ არს კაცი, აღილღია, რომელღ არა მივიღა ზრახვასა უღმრთოთასა, აღილღია.

წყდება: და ვითარცა მეუფისა ყოველთასა შემწყნარებელსა ანგელოზთაებრ უხიღაეად ძღვნის შემწირველთა წესთასა, აღილღია.

480

ებრატის ზრახმენტი

1 ფ.; 10,5×14,5; ეტრატი; ნაშთი-ნაწყვეტი; ნუსხური; XVI საუკ. (ხელის მიხედვით); შემოსულია 1925 წ.

იწყება:... ჳელმან რჩეულმან დაიპყრას ადვიღად, ხოლო ზაკულნი იგი იყვნენ წარსატყუენეელ.

წყდება: რომელი ეკრძაღებოღის [ღერთ]სა თჳსსა, დაიცვას სული თჳსი, ხოლო წარმღებმან ბაღითა შეაძრ...

481

ძილის პირნი

95 ფ.; 15,5×10,3; ქალაღი; ტვიფრული ტყავის ყდა; სრული; ნუსხური (დასაწყისი ასოები ასომთავრულით, სათაურები სინგურით); XVII საუკ. (ხელის მიხედვით); ფფ. 91v—95v დაუწერელია; შემოსულია 1925 წ.

დასაწყისი: ძილის პირნი და [საგაღობელნი ღთის]შმოღბელისანი.

ჳმაღ ა. უგაღობსი. სასწაულითა იჳსნა ერი თვისი უფაღმან და ზღუა მღღეღვარე სიტყჳთა განაჳმო პირველ.

ბოლო: ხოლო შენ, ისრაიღ სიკეღდიღ მიმეც და არა შეიკღღიმე, მამაო ჩემო, შეუნღვე უგუნურთა (ფ. 1r—91r).

ანღერძი: ღმერთო, შეიწყაღე დამწერი ამისი ცღღეღი ვესტათი, მგაღღობელი (ფ. 91r).

იბაკონი ღთისმშობლისანი

180 ფ.; 8,2×5; ქალღმერთი; ტყავადაკრული ტვიფრული ყდა; სრული; მხედრული (სათაურები სინგურით); XVIII საუკ. (ხელის მიხედვით); აქვს ხარების მინიატიურა (ფ. 6v); ფფ. 178r—180v დაუწერელია; შემოსულია 1923 წ.

დასაწყისი: იბაკონი წმიდისა ღთისმშობლისანი, რომელსა დაუჯდომელი ეწოდების.

ზესთა მბრძოლისა ჩემისათვის და მოღვაწისა უძლეველისა. ბოლო: მამაო, მცხენ მე ჟამისა ამისგან, არამედ ამისათვის მოველ ჟამსა ამას... (ფ. 7r—175r).

შენიშვნა: თავში დართული აქვს ძილად მისვლის ლოცვა—უფალო ღმერთო ჩემო, თაყვანისცემ და შეგივრდები და გმადლობ შენ (1r—5v).

ანდერძი: ქ. ღმერთმან მრავალ ჟამიერობას კეთილ საცხოვრებელად მოაზმაროს მცირე ლოცვა ესე ყარან მდივნის ძეს სოლომონს და სულისა საცხოვრებელადცა მუნ საუკუნოდ. აღიწერა ლვინ... (ფ. 175v—177v).

483

კათალიკოზი ანტონ I—მეტაფიზიკა

232 ფ. 16,1×11; ქალღმერთი; უყურო, ყდა შემოშორებული; სრული; მხედრული (სათაურები და დასაწყისი ასოები ნუსხურით და ასომთავრულით); XVIII საუკ. (ხელის მიხედვით); შემოსულია 1923 წ. დიმიტრი ხახუტაშვილისაგან.

დასაწყისი: ზედ დადგინებანი მეტაფიზიკაჲსანი: წინა სიტყუაობა ბუნებისათვის და თვისებისა მეტაფიზიკაჲსა. § 1.

დაღათუ გულის მსიტყულობენ რომელნიმე, ვითარმედ ყრმათამი სხოლათა შინა აზნაურთა სწავლათა მესწავლელთა.

ბოლო: და თვთ არავისგანმე განიგების, მაშასადამე ნებისა მიმართ მისისა ესთა შევრდომილ არიან ნიეთნი ყოველნი, ვითარმედ არავისაგან შეკრულ არს მიგებად პასუხისა. დასასრული ყოვლისა მეტაფიზიკისა.

ანდერძი: ნეტარ არს კაცი, რომელმან ჰპოვა სიბრძნე და მოკუდავმან, რომელმან იხილა გონიერებაჲ. ესე უმჯობეს არს მოსაგონებლად, ვიდრე ოქროა და ვერცხლი საუნჯისა უპატიოსნეს ძვირფასისა ანთრაკისა. ანტონი (ფ. 232v).

484

კინკლოსი

53 ფ.; 21×15,3; ქალღმერთი; ტყავადაკრული ხის ყდა; სრული; მხედრული (სათაურები და საყურადღებო ადგილები სინგურით); აღმწერი მეფე ვახტანგ VI, აღწერის ადგილი ისპაანი; თარიღი 1713 წ.

(49v); გადაწერილი პაპუნა მუშრიბი, გადაწერის თარიღი 1734 წ. (49v) ფფ. 3v, 4r—5r, 50v—53v დაუწერელია. შემოსულია 1923 წ.

დასაწყისი: ქ. დასაბამითგანისა გაყოფა რომ გინდოდეს, რამთენიცი დასაბამითგან იყოს რიცხვი, დაასხი. თუ ოცდა რვაზედ გინდოდეს გაყოფა, ოცდა რვა დაუსხი ქვეშ...

ბოლო: იანვარს ბ —ჟმადღ, სახარება ზ; თებერვალს ე —ჟმად ა, სახარება ა; მარტს ვ —ჟმად ა გი, სახარება ე; აპრილსა გ —ჟმად ა, სახარება თ (ფ. 6r—48r).

შენიშვნა: თავს ერთის ხელთა (2r); ბოლოს კიდევ ლექსი, თქმული [ვახტანგ VI-ის] მიერ.

მიწა ვართ კაცი ყოველი, მიწისაგან დანაბადია,

სახელთაგან კაცისა, კვამლთა განბნეულია (ფ. 48v).

მინაწერები: 1r, 2r, 3r, 49v, 50v.

ანდრძი აღწერილობა: ოდეს გარდავემატე ცოდვითა ტომსა მას ჩემსა მანასეს, ამისთვის მსგავსად მისა მივეცი მეცა კელთა უცხო თესლთასა, ქრისტეს აქეთ ჩლიბ აპრილსა კბ წამოველ ტფილისით და ივლის დ მოველ ისპაანს და აწ ვიმყოფები აქა. დალატათუ პატივეცემულ ვარ, არამედ მწირ ვარ. წესია ჩემებრთა მწირთა თავის წინობა და ხალვა, ვინათგან ესე ესრეთ არს. უქმად ყოფას ეუფლების მოწყინება და ვინათგან მოწყინება დედა არს ყოვლისა ცოდვისა, ნუ. უკვე შევსძინო ცოდვა ცოდვასა ზედა. ავიღე კელთ საქმარად წინა მდებარე ესე უკეთუშეცა არს ქართლსა შინა კინკლოსნი; კელთა და ქორთონიკონი, მიზებითა, მრავალნი ვერას ცნობენ და არცა იცნობება, რაოდენი ამა შინა წერილ არს დალატათუ სხუანიცა იშობოდა საქმენი უქმობისა წამლად, იტყვის მოციქული: შეეწოდეთ ურთიერთსა, თუცა ხმისა მის მსმენელნი ჩემთვის თემთა და ძმათა ჩემთაგანი არავინ არს და განვდებულ ვიქმენ ვითარცა მკვდა[რი] მოძაგებული მათგან, ხოლო მე არავე დამაშერალ ვარ შეწვენას მათსა, რაოდენი რა ძალმიც, ხოლო კელთ საქმარი ჩემნი აქათგან ვერა რომელი ესრეთ მეწვიიან, ვითარ ესე, და ამაღ დავშერ და აღუსწერე და გამოვიღე თვით თავით ჩემით მე მფეჟან ვახტანგ ვინც გამოიყენოთ, რასმე შენდობასა ყოფდეთ ჩემთვის ქრისტეს აქათ. ჩლიგ. ჩემდაცა ჯერ იყო აღწერა, ნუ უკვე რისხვასა შინა არა მოიხსენოს წყალობა, ასე მომიხდეს საქმე, სამღდელოთაგანი აღარავინ მყვანდეს (ფ. 49rv).

ანდრძი გადაწერის: ქ. ეს კინკლოზი თავილდარმა გაბრიელამ მე, მუშრიბს პაპუნას, მეფის კინკლოზიდან გარდამაწერინა წელს ქრისტეს აქათ 1734. ვინც წაიკითხვიდეთ, შენდობას გვიბრძანებდეთ (ფ. 49v).

485

ჟამანი ქორთონიკონებით

10 ფ.; 14×9,3; ქალაღი; უყდო, ნაწყვეტი, ფურცლებად დაშლილი; ნუსხური (დაწყებითი ასოები ასომთავრულით, სათაურები და საყურადღებო ადგილები სინგურით); XVII საუკ. (ხელის მიხედვით); შემოსულია 1923 წ. ილია კობაიძისგან.

იწყებთ: ...იწყებიან იანვარსა ლა, ჯორცი აიკრიფების, ფებერვალს იდ, ხარებაჲ ...ის კჯრის ზ.

წყდება: ამაღლება მაისს იდ, სულის წჳიდის მოსლვად
შაისის კდ, ყოველთა წმიდაჲ კვირიაჲე მაისს ლა, მოცაქულთ მა-
ჩხვად დღე კმ, წსენებაჲ მათი ბ.

მინაწერები: 9v, 10r.

486

მატიანე ღარღვევისათვის ქალაქისა ფრიიისა

167 ფ.; 28×16,5, ქალაღი, ლურჯი; ტყავ-გადაქრული მუყაოს
ყდა; სრული; მხედრული (სათურები სინჯურით); XVIII საუკ. (ხელის
მიხედვით); შემოსულია 1923 წ.

დასაწყისი: მატიანე ღარღვევისათვის სამეფოსა ქალაქი-
ისა ფრიიისა საკელმწიფოსა. პირად პირადთა ძველთა აღმწერ-
ლებთაგან შემოკრებული.

მატიანე, რომელსა შინა წერილ არს ღარღვევა ქალაქისა
ტროადისა, ფრიიის საკელმწიფოსა და აღშენება მისი და დიდ-
ნი ამქედრებულნი ბრძოლანი, ვითარ იბრძოდენ მისთვის მეფენი
და მთავარნი ქუწყანისანი და რასათვის დაემხო ესე ოდენი და
და ესე ვითარნი სამეფო ტროიანელთა მფლობელთა.

ბოლო: ტროადი დიდი აღშენა წელსა აოდ მსაჯულისა
ისრაილისასა და იდგა წელიწადსა ასოთხმეოცსა, სრულის შემუს-
რვილებითა დაეცა წელსა დავით მეფისა ისრაილისასა.

შენიშვნა: ხელნაწერს აქვს მინაწერებად ლექსები და შაირები, თქმუ-
ლი აღ. ქაქავაძისა, გრიგოლ ორბელიანისა და სოლომონ ქობულაივის
მიერ (1rv, 2rv, 167r).

ანდერძი: ჩოლაცაშვილისა მიერ გივის ძისათა (166v).

487

ლექსთა ქრებაული — ხალხური სიტყვიერება

10 ფ.; 21,5×13,5; ქალაღი; უყუო რვეული, უბრალო ყდაში ჩა-
დებული; სრული; მხედრული, ნაწილი ფანქრით ნაწერი; XIX საუკუნე
(შინაარსის მიხედვით); შემოსულია 1923 წ.

დასაწყისი: 1. აღექსი ოცი წლისა, სალდათში გიბარებენო,
სალდათად არა მკალიან, ზიეს უტანივარ ძირსაო (ფ. 1r).
2. გიორგი ჰაიაშვილო, ბევრს არას აძლევ მტერსაო,
წყალობელი გყავ ბატონი, წიგნებს გიგზავნის კრელსაო
(ფ. 2r).

3. ნეთის მოკვლა უნებურად ეჯიბისგნით.

გლახამ თქვა: დღენიმც კრულია
დაბადებისა ჩემისა,
რაც რომ მე გავჩნდი, ვერ ვნახე
დღე ერთი გახარებისა (ფ. 4r).

4. ბაყაყები.

ერთხელ თურმე ბაყაყებმა ღმერთს მიმართეს ვედრებითა,
შეგვიბრალე, შეგვიწყალე, მეფე მოგვეც მალლა ცითა
(ფ. 10v).

488

ჟამნ-გულანი

256 ფ.; 14,3×10,2; ქალღი; ტყავადაკრული ხის ყდა; თავ-ბო-
ლო ნაკლული; მხედრული (სათაურები და საყურადღებო ადგილები სინ-
გურით); XVII საუკ. (ბელის მიხედვით); შემოსულია 1923 წ.

იწყება: უფალო. ყოველსა დღესა წვრთა არს ჩემდა, უფ-
როს მტერთა ჩემთასა, მეცნიერ მყავ მე მცნებათა შენთა (შუა ლამის
ქამნიდან).

წყდება: ჯმა ზ, სახარება ი. პავლე ლგ; ჯმა მ, სახარება ია,
პავლე ლდ; მეექვსესა დაწყებასა ჯმათასა, ჯმა ა, სახარება ა, პავ-
ლე ლე (სახარებათა და ხმათა საძიებლიდან).

489

საზოგადო ისტორია, ნაწ. I

168 გვერდი; 22,2×17,3; ქალღი; ვარაყიანი ყდით; სრული; მხე-
დრული (ზოგიერთი დაწყებითი ასოები ასომთავრულით); 1828 წ. (1r);
მთარგმნელი სოლომონ რანმაძე (1r); შემოსულია 1923 წ.

დასაწყისი: გარდამოცემა პირველი, ისტორიისათვის სა-
ზოგადოდ.

კითხუა I. რაჲ არს ისტორია? მიგება: ისტორია არს ნამ-
დვილი და ქცემარითი აღწერა წარმოებულთა შემთხუშვათა, გან-
ყოფილთა მომდინარეობისამებრ დროთასა.

ბოლო: კითხუა: ვისგან მიიღეს კრიტელთა სჯულნი თვის-
და? მიგება: მათის სჯულისმდებელის მინოსისაგან, ძისა იუპიტე-
რისა და ეპროპისა. დასასრული პირველისა ნაწილისა.

საზოგადო ისტორია, ნაწ. II

217 გვერდი; 22,2×17,3. ქალღი; ვარაყიანი ყდა; სრული; მხედ-
რული (ზოგიერთი დაწყებითი ასოები ასომთავრულით); 1828 წ (1r);
მთარგმნელი სოლომონ რაზმაძე (1r); შემოსულია 1923 წ.

დასაწყისი: ნაწილი მეორე. გარდამოცემა პირუტლი; მე-
შვიდე ძველი ეპოხა: დაფუძნება რომისა წელსა 3250 ას სოფლი-
სა დაბადებითგან. რომის ისტორია.

კითხუა: პირუტლ გამომიცხადეთ მე შობა და მიმოსვლა რე-
მისა და რომულისა, ვიდრეღა იწყებდეთ თქუშნ თხრობასა რო-
მაელთ დასახლებისათვის?

ბოლო: კითხვა: რომლითა მოწმობითა დაამტკიცებთ თქვენ
მიერ თქმულთა ამერიკისათვის? მიგება: მე დავამტკიცებ მას ის-
ტორიულითა და პოლიტიკებრითა განძსჯითა პროფესორის გიო-
რგი გორნიისათა, რომელიცა გამოიცა ლეინდენს შინა წელსა
1668^{სა}, განძსჯასა 32^{სა} ზედა წარწერილობათა გამოცდილება ძვე-
ლის ამერიკის ისტორიისა, უწინარეს მისღვისა მუნ ღიშპანელთა-
სა. დასასრული მეორისა ნაწილისა.

საზოგადო ისტორია, ნაწ. III

206 გვერდი; 22,2×17,3; ქალღი; ვარაყიანი ყდით; უნაკლულ
დაუმთავრებელი; მხედრული (ზოგიერთი დაწყებითი ასოები ასომთავრუ-
ლით); 1828 წ. (1r); მთარგმნელი სოლომონ რაზმაძე (1r); შემოსულია
1923 წ.

დასაწყისი: ნაწილი მესამე. გარდამოცემა პირველი. პირ-
ველი ახალი ეპოხა; წელიწადი დასაბამითგან სოფლისა $\frac{5500}{4000}$
შობა ქრისტესი.

კითხვა: რომელსა დროსა ჰგონებთ თქვენ ქრისტეს შობასა?
მიგება: სოფლის დაბადებითგან 4000-სა წელსა.

წყდება: ათინის ორატორნი, რომელნიცა იწოდნენ სოფი-
სტებად, არიან ფავორინე, დიონოსიოს, მილეტელი ელიოდორ,
პალემონ, ღერმოკრატ, იულიოს, ტიტიანე, ასპასიოს, რომელიცა
ასწავებდა რომსა შინა დიდხანს, ნიკაგორ და აბსირტე.

შენიშვნა: მესამე ნაწილი დაუმთავრებელია.

მიცვალებულთა და ცოცხალთა მოსახსენავილი წიგნი

35 ფ.: 21,5×16,5; ქალაღი, ლურჯი; უყდო რვეული; სრული; მზე-
დრული, რუსული ნარევი; 1850—1897 წწ. 2r,—26v); წიგნი განკუთვნი-
ლი და დაწერილია ტფილისის დარის ფერისცვალების მონასტრისათვის; ფფ. 13 r, 15r—18r, 27r—35v დაუწერელია; შემოსულია 1923 წ.

დასაწყისი: О здравии и о спасении архiereев преосвященных, митрополита Юны, митрополита Давида (წერეთელი), архиепископа Евгения, архиепископа Исидора...

ბოლო: 1897 წელსა გადიწერა ახალში მარტო სახელები, თვინიერ გვარებისა, რადგან მოხსენებაში არა საჭიროებს გვარი.

შენიშვნა: ამ მოსახსენებელში მკლევარი საყურადღებო ცნობებს იპოვის მე XIX საუკუნეში ცოცხალ-გარდაცვალებულთა ჰოგიერთ ქართველ-მოღვაწეთა შესახებ.

სწავლა-მოძღვრება, განჯრახვანი

94 ფ. 15,8×10,2; ქალაღი; ტყავადაკრული ტვიფრული ხის ყდა განზრახვანი სრულია და მხედრულით, ხოლო ღთისმშობლის მიცვალება — ბოლო ნაკლული, ნუსხურით; XVIII საუკ. (ხელის მიხედვით). შემოსულია 1923 წ.

დასაწყისი: 1. უფერადოთა ლექსთა მიერ მდაბიურთა ენათა ზედა აღწერილი ექვს ნაწილად თხოვად ესე ღთისა მიმართი: გლოვად არს მკმუნვარებად სულისაჲ, ლმობასა შინა გულისა მოწლეობისასა საწყურელსა ზედა დადგომით მეძიებელი.

განზრახვა. ა. ნუ თავმოყვარებითა და ჯორცის ნებიერობითა გასინჯავ და განსჩხრეკ თავსა შენსა, ჰოი სულო ჩემო.

ბოლო: ესრეთ ყოს შენთა კეთილითა აღვსილი სანატრელი ყოველთა ქვეყნიერთა მეფეთაგან, მარადის აღიდებდე ღმერთსა და იშვებდე უკუნითი უკუნისამდე, ამინ (ფ. 1r—70v).

2. თვესა აგვისტოსა იე, მიცუალება წმიდისა ღთისმშობელისა და მარადის კურთხეულისა ქალწულისა მარიამისა, თქმული წმიდისა და ნეტარისა მამისა ჩვენისა დიდისა ვასილისა, კესარიელ მთავარეპისკოპოსისა.

სამებამან წმიდამან ცხოველმან დიდებულმან და დაუსაბამომან და დამბადებელმან ყოველთა დაბადებულთამან, რომელ არს მამა და ძე და სული წმიდა, ერთი უფალი და ღმერთი, ამან ღირს მყო ძიებად საშინელსა საიდუმლოსა.

წყდებ: ბართლომე თქუად: მე თებადდას ვიყავ... (ფ. 71r—94v) —

ანჟერძი: განსრულდა სადიდებელად ევმანოელისა და ყოვლად კურთხეულისა დედისა მისისა. ნოემბრის კთ, ქორონიკონს უფე, ჭელითა გლანაკის ხუცის ჭილაშვილის ვასილისათა (ფ. 35v).

494

ქარაბაღინი

2. ფ.; 15,6×10,7; ქალღი; უყდო, ნაწყვეტი; მხედრული (სათაურები სინგურით); XVII საუკუნე (ხელის მიხედვით); შემოსულია 1923 წ.

იწყება: სწორი საწოლი ქენი... შექენ და აღებინე და მარტვილი (ყმაწვილი) მკუდარიცა და ცოცხალიცა ფიცხლავ გამოვა.

წყდება: ღთის შეწევნით - უსათუოდ დაორსულდების და კაცი და დედაკაცი ორივე გულის ნებას ეწევიან.—აქა ჯავარიში მაჯუნის .ხასიათს გიანბობს. ჯერ ეს...

495

ღმისთა კრებული

31 ფ.; 19,5×14,5; 44×18; ქალღი ლურჯი; ცალცალკე ფურცლები, უყდო; მხედრული; XIX საუკუნის; შვკრებილი დიმიტრი თუმანოვის მიერ ქალაქ მოსკოვში; შემოსულია 1923 წ.

დასაწყისი: 1. თქმული რასტის გუშაზედ ფანჯგაის ხმაზედ.—შუშტარის კმაზედ.

ქ. ცის მნათობთ მხერით, სხივს მოგვეფენს მზერით, ეთერის ველით პირ მანგობითა, პლანიტთ უღარა, ვერვინ უღარა მას შეენებითა ელვარობითა (ფ. 1r).

2. ანბანთ ქება.

აკრთობს, ანათობს აღნაგიანი, აელვებს აღსა აღმასიანი, ბაგე ბალახშობს ბადახშიანი, ბუტკევი ბრწყინევედა ბროლ ბადრიანი (ფ. 2r).

3. მე მიკვირს მისი, კატა ცხენად ჰყავს, მას როგორ დაჰყავს დათვი მარქაბად, რახტით კაზმული, მთათ გარდალახავს (ფ. 3r).

4. ილია მალალ გონება დიდ გვარობით დიდებული, აღვილ მიმღები სიბრძნისა, ბრძენთაგან მოწონებული (ფ. 4r).

5. თხემს ნარდიოწი ფშოდა ხშირისა გიშრის თმითა, შუბლი ნატიფად ემკო, ბრწყინვალე ნათელ მზითა (ფ. 5r).

6. თომას უქებენ მეგობარს, კრასაეცობითა ვმობილსა,
ანუ ვამგზავსოთ მინერვას, ანუ დიანას ცნობილსა (ფ. 6r).
7. ბაგეთ გაქვს ვარდის ფ...
საგდებლად თმანი ხუჭუჭი...
სხვას ალაგს არა იპოა შენის შეენე...
თუ დამიბარებ, ვერ მისწრობს შავარდენი და ალალი
(ფ. 7r).
8. ვახტანგისაგან თქმული.
აქვან ნავები შავები, ჟინდთაგან დანაცაეები,
კაეები ნაბუტკაეები, ჰირ ქუფრად ნაფუჩნაეები (ფ. 7v).
9. ხილს იხმევენ არ დია ცუდს, ხე ნაყოფიც არის მშვენი,
კარს გვირეკა ცისა მნათმა, მკვერ რიტორი იხმო ბრძენი
(ფ. 8r).
10. თეჯლიში—მზე რა მიდრკა, სიბნელესა მისეღდა,
ვის ეღარა, ჩემთვის რალა აგორა (ფ. 8r).
11. ამად რომელ არს ჯელოვნება სამეთქოთა,
გარნა სინელმან აზრისათვის მონაზონთა (ფ. 8r).
12. მეორის წიგნის პასუხი.
ნამდვილ ესე არს აზრი მამათა ჩუწნთა,
შალლად განსჯილი და დანამტკიცვი ბრძენთა (ფ. 8r).
13. სამარყანზედ თქმული.
პირ მთვარესა, ლაწე მწყაზარსა, დრო შექქმნოდა მოწეული,
სადაფსა და მარგარიტსა გარმოეღო ძოწეული (ფ. 8v).
14. მუხამბაზად თქმული.
რად მოგშორდი ქცევით ამაყიანო,
უებრო, სასურვო, კეთილ დლიანო (ფ. 8v).
15. ვნახო ლაწვისა ნათელი მზის სხივთა შესადარისა,
გულს აღარ მესვას ლახვარი ნარგიზთა ნაქუხარისა (ფ. 9v).
16. მდივანბეგის მზექაბუქისაგან ანასტასიასთან მიწერილი.
ეტრფი, ესურვი სურვილით, ბრძენთ ნასიბრძნ ნაკმაზ თქმუ-
ლებსა,
მაერთ მაკეთის, ბაკეთით ფიალს სვამ უცხოლ სრულებსა
(ფ. 10r).
17. წელსა ჩეიზ ალექსანდრე ჭავჭავაძის ასულს ნინას მენენიკის
დღეს მიუძღვანა იამბიკო ესე დიმიტრი თუმანოვმან.
ნათლისა მორგვი, ნაბრწყინი თვალ უღმელი,
იცაევს ელვასა ბუნების შესაბამსა (ფ. 11 r).
18. ნაწყვეტი მეშვიდე კარიდან.
მომეხვია, თუ არ გინდი,

რა ამოვა, აჰა მზეო, ახალი ინდი.

ამისივე გაგრძელება—კარი შერვე.

არა ვარ გლახა, გლახურად ვივლიდე მომთხოველია,
არც ყოფად მიმაქვს საეაქროდ, არ სხვაზედ გასაცვლე-
ლია (ფ. 12r—14v).

19. ჰოი სასურვეო კუკურო ვარდო, შენი ნამები ცისა დარია,
ჰოი საკვირვო, მანგნი ნაზაენი, ბაგე ლალებით ძოწის
დარია (ფ. 15r).

20. მოსკოვს ერთი კეთილშობილი მომეწონა და ეს შაირობა
იმაზე დავიწყეთ.

პირ მთვარესა, ლაწე მწყაზარსა, დრო შეჰქმნოდა მოწეული,
სადაფსა და მარგარიტსა გარმოველო ძოწეული (ფ. 15v).

21. ძველის თასლიზის ხმაზედ.

ბრწყინვალე პირბადრო, ჩემო მთოვარე (ფ. 15v).

22. იამბიკო, ჩემგან თქმული.

უცხოდ მავალი დავშთი უცხოებასა,
მნატრი საქმისა, გარნა ვერ ვპოვე მსმენი (ფ. 16r).

23. ბატონიშვილმა ლუარსაბმა იამბიკონის დაწერა მიბრძა-
ნა, რაც რუსეთში მეთქვა, დაუწერე და ბოლოს თვით მიუწერე
კიდურწერილით ესრეთ: ლუარსაბს ემძღვანე.

ლასა მანათი უებრო საქებელი,
უზადო სახის სიტურფის მქონებელი (ფ. 16r).

24. ახალს ბადრს გარე დღეს ელვა ვნახე ზოპალს შეთერსა-
ვით ის კაზმულად,

ლამაზი, მნათი, ნარინჯის ორით, პლანინტა ქღერით, რი-
ტორებს სრულად (ფ. 16v)

25. ანბანით გალექსული თავსა და ბოლოს ერთი და იგივე
ასო უზის.

ახალსა ბადებ, განმგ დიდ ედარე, ვებდავ ზროზ, შემზღმ
თვალთ ინდი კვალად

26. ანო აღნასქვით აღვის ხეოდა, ხმელეთის მზეო ჩემო,
მწეოდა (ფ. 17r).

27. ან, ასპიროზ ასფადელობს, ნიადავ ყმდების, ყვავილდების,
ბან, ბროლი ჰსცავს იავუნდსა, ვარდ იშლების, გალიმდების
(ფ. 17r).

28. სხვა რიგი მუხამბაზი.

პირ ზამბახი, ლაწვი ვარდი სადარი,
სახე საესე, მთვარის მგზავსი სადარი (ფ. 18r).

29. ყაიდა.—მზე მეთხევა, დისკო გარე მოველო,
სხიენი მისნი მხედთ საცვიფროდ დარევედა (ფ. 19r).

30. მუხამბაზი.—თხუჲს ნარღაონი ფშოდა უებრო გიშერ თმითა
შუბლ ნატიფად ემკო, ბრწყინვალე ნათელ მზითა (ფ. 18r)-

31. თეჯლისის პასუხი ამისათვის არ მოგახსენეთ: ჩვენში აშუ-
ლები რომ შეიბმიან, ვინც ცალს ვერ იტყვის, ჩონგურს ძირს დას-
დებს. მე ორ კარიანი თეჯლიში მოგახსენეთ, ვინც მაგიერ ვერ
შეიძლოს, ჩონგური ძირს დასდვას და პასუხი სადალა.

აღვკონე ლექსნი რჩეულნი ჩემად ისრისა მსობელად,
მერცხალს მისტაცე შვენება, იადონი ხარ მხმობელად.
(ფ. 19r).

32. ჩემი სამოთხე, სამოთხე ბროლ ფიქალ გულსა ესევდა,
ვგონე ისარი, ისარი პერიპატობით ესევდა (ფ. 1rr).

33. მეორე წიგნის პასუხი.

ნუ სწერ ლექსსა სააუგოს, თორემ თქვენვე მოჰყივნდებით.
ლექსი სწერეთ შესაბამი, ერთ მნიშვნელი განმარტებით.
(ფ. 19v).

34. ბაიათი.—ვარდი მეც მხედეს ეგების,
ლაწვზედ ბაგე ეგების (ფ. ფ. 1v).

35. მეფის ძეთა შესაქცევად ატტიკური განვაცხადე,
შენ რა გრჯოდასა პასუხოდ, მეღექსობა დაიქადე (ფ. 20r).

36. სიბრძნით მინერვა სრულობ, დღე კეთილობით მკულობ,
ბედნიერობით რთულობ, აპოლოს შეერთებით (ფ. 21r)-

37. ძეგლის თასლიბის ხმაზედ.

ბრწყინვალე პირო ბადრო, ჩემო მოარე,
ჟღერებლო მთიები, სად მიმეფარე (ფ. 21r).

38. ნავას მუხამბაზი.

პირ ბადრსა შვენის ელვარება ტრფიალებისა,
სათისა მშვილდი ირისეობს ბზინვარებისა (ფ. 21v).

39. მუხამბაზი.

ახლად შზე იბრწყინვალეებს, უკვდავებისა შებით,
დისკოსსა ატრიალებს შარავანდელის წებით (ფ. 21v).

40. ბესარიონის თქმული მზეკაბუჯედ.

ათინას აღზრდილს აქებდეთ ალვად ანორჩვით ასულსა,
ბნელ ბაიათა ბრკვილობა, ბრანძვ ბაბაქუა ბასრულსა
(ფ. 22r).

გონჯნი გუგანი გაშვენის გახრილად გვერდზე გასულსა,
დახე დაღრეჯით დამჩაჩულს, დედღურის დრუგით დას-
მულსა.

41. [საიათნავა]. კარგი ვაჟკაცი რომ შევიდეს ომში, თოფი-
რომ დაცალოს, ჯრმალი მოისწროს (ფ. 24r).

42. საიათნავასი.

სოფლისა და სოფელს შუა მთას ამბობენ, მართალია.
ბულბულები თქვენის ბალის გზას ამბობენ, მართალია.
(ფ. 24v).

43. საიათნავასი,

ბალი ბულბულით ავისილა, ვარდსა ნაზიც არ აკლია,
გაფენილა ია ვარდი, ზედ ლამაზიც არ აკლია (ფ. 24r).

44. საიათნავასი.

განა ჩემი თავი ქვისაგან არის,
განა ჩემი წელი მთისაგან არის (ფ. 24 v).

45. სად მიდრკა მზედ მნათობი ივერიის,
უმაგალითო უსახოსა სახისა (ფ. 25r).

46. ტუდაობის შესაქცევად რაოდენიმე შაირ-სიტყვაობა.

ვერცხლის ველს სახლი ნაგები, ბროლითა გაკეთებული,
მარმარილოს სვეტებით შეთხზული, შეერთებული (ფ. 27r).

47. ჩემს პატარა ნინას მიუწერე ანბან გალექსვით, და თუ გო-
ნებას აღევნებთ, დასასრულს შაირში ყოველსავე ზმით არის გამო-
ყვანილი სახელი.

ახალ აღნაგი აშვენებს არესა აღცისკრებულსა,
ბრწყინვალე ბუტკვი ბადებდა, ბადრსა ბროლ ბალახშე-
ბულსა (ფ. 28r).

48. ბატონიშვილის ბაგრატიც მოახლეს გულდასტანზედ მა-
ჯია კენინას ერთი შაირი ებრძანებინა და მაგიერის თქმა მიბრ-
ძანა და მე ასე მოვახსენე:

ზანგთ ლაშქარნი დარაზმულან, ნშვილდ-კაპარკით მოისრობენ,
გიშრის ქამანდს აცულებენ, ირისესა კამათობენ (ფ. 28v).

49. ყაფლანისშვილის ვახტანგის თქმული ანბანით ქება შაი-
რით.

ათენს ბნელს გულსა დიასებრ, ვარდ, ზამბახ, სე თმით იანი
კაზმავს ლალ მინას ნარგიზით, ორ პირ ეპროგიით სვიანი (ფ. 29r).

50. გაბაშვილის ბესარიონისაგან თქმული შაირად.

არს ბრძენ გნობით, დავლის ეთერს, ვლა ზეურობს სელ-
ვა თნობით (ფ. 29r).

51. მისივე. ანტონი ბნელთა განმეარგ დღე ერთა ვით ზე
(ფ. 29r).

52. მისივე.—სამოთხით წყლობს დავითის ზმარა ღღულობს (ფ. 29r).

53. ეს მეფის ვახტანგის ნაბრძანებია, საუკუნო იყავნ სახსენებელი მისი სუფევით.

მე უმცირესმან ძმათაგან, ვახტანგმან სახელ დებულად, ვჰქვენ ოთხ წელ მცხეთა, ურბნისი სადგურ კამარა გებულად (ფ. 29r).

54. რჩეულის კარაბადინისაგან ამოწერილი.

აწ ეს იცოდეთ, კაცს რომ ტკბილმა საქმელმა აწყინოს, იმის წამალი და განმაქარვებელი და მშველი მეთვე ხართუთაა (ფ. 29r).

55. კარი პირველი. ამბავი ბრძნის ჯამ ვეზირისა.

იყო ვინმე მეფე დიდი და ძლიერი სახელით და ყვანდა კაცი ფრიად მეცნიერი და იყო სახელი მისი ჯამ (ფ. 30r).

56. იამბიკო. ხუთ მუხლედი, რომლისა კიდურწერილობა არს ესრეთ: ქრისტე აღდგეს მიულოცავ აღექსეი პეტროვიჩის ერმოლოვს თავადი დიმიტრი თუმანოვი.

ქრისტე იდიდა, აცისკრ, აბრწყინვა მრავალ, როსიის გმირი, ლომ-გულ მხნე სამარადო (ფ. 31r).

496

თ. გ. თ. [თავადი გიორგი თუმანიშვილი]—სიძლარის მტრადი,
—ლემსთა კრავული

10 ფ.; 36×22; ქალაღი, მოღურჯო; უყდო რეველი; სრული; მხედრული; XIX საუკუნე (ხელის მიხედვით); ფფ. 8v—10v დაუწერელია; შემოსულია 1923 წ.

1. თახმასი, თქმული თ. გ. თ. [თავადი გიორგი თუმანოვი]. ამხმელი თუალთა განვიცდი ცათა ცთომილთ დასადარებს, სადა იგ ნარნარებს კერძოსა მას მიდამოს დასადარებს (ფ. 2r).

2. მუსტაზადი, თქმული თ. გ. თ.

ჰოი, ვითარად მწუშლად კმარად ცეცხლი მგზებთან, დეირის აღნი, დაუმცხრალნი, განახლდებიან (ფ. 2v).

3. მუხანბაზი, თქმული თ. გ. თ., ბოისალბუჟინარის ემაზე-დაც ითქვის.

ემატებილი იადონი ჰსტირს ცრემლით მქმუნვარედა, დასმახს შეჰსტრფის, ნარგიზო, გვედრებ მომეხმარედა (ფ. 3r).

4. მუსტაზადი, თქმული თ. გ. თ.
ეჭა მნათობო, ცთომილოთ მჯობო, გეტრფი სულითა,
კრონოსის ცასა, გიქებ სვლასა, სხივებრ სრულითა (ფ. 3v).
5. თახმასი, თქმული თ. გ. თ.
ვარდო ამაყო, დამწვარ ვარ მე სურვილითა სულითა,
ბულბულებრ დაგყეფ ცრემლითა სიცოცხლე განწირული-
თა (ფ. 4r).
6. მუხანბაზი ბოისალბუჩინარის ხმაზედ სათქმელი. თ. გ. თ.-
ულმოზებლო დიანავ, არ გაქეს შეწყალებანი,
მკვეთელთ ისართ მქონებო, მახსოვს გულ წყლულებანი (ფ. 4)-.
7. დუბეითი, თქმული თ. გ. თ.
დილით თვალთა აღმხილველი, აფროდიტს ვსკვრეტ ნამ-
კროლოვარებს,
ლაწვთა ზედა ამაყობით ვარდს საყვარლად ნათუჩქნარებს
(ფ. 5r).
8. დუბეითი, თქმული თ. გ. თ.
მუხთალმან ამან სოფელმან ასე შემქნა მოტირალი,
ამად ვსტირი დღეთა ჩემთა, რომელ ვარდმან დამსდვა.
ბრალი (ფ. 5r).
9. გარაილი. სხვა ხმაზედაც ითქმის, თ. გ. თ.
ბულბულს მოხვდა გულისა ლხენანი,
ვცან წალკოტისა კარნი ღიანი (ფ. 5v).
10. ოსმალის ყაიდა ილაი, თქმული თ. გ. თ.
„მე საყვარელო, ნუ დამწვავ მე მძაფრისა აღითა,
გლახ ლაწვთა ზედა ვიშიშვი, ლალისა მკროლოვარებასა
(ფ. 6r).
11. თახმასი, თქმული თ. გ. თ.
სრა არს უცხო საშუშბელი, სამოთხისა სადარია,
გარს წალკოტი ყვავილ მრავლად, სუნსა აფრქუტეს სა-
დარია.
12. მუხანბაზი, ბოისალბუჩინარის ხმაზედ სათქმელი. თ. გ. თ.
დახე, მაისის ბულბულო, ვით დღენი ნათლდებიან.
ზურმუხტის ფერად ველნი ნაზად აყვავდებიან (ფ. 7r).
13. „ვიშ რა გვიამას“ ხმაზედ სათქმელი. თ. გ. თ.
დავჭკარგე ფერითა მდიდრად შემკული; ვსტირ მიმეფარა;
იერიქოს მტილსა აღყუავებული, ვსტირ მიმეფარა (ფ. 7v)-.
14. „ახალ აღნაგო სულოს“ ხმაზედ სათქმელი. თ. გ. თ.
ვეფუცავ კრონოსის დიდადა,
კროლოვით პირს გმონბიდა (ფ. 8r).

ანდერძ-მაგვარი: სიმღერის ეტრატე. ესე სიმღერის ეტრატე ეკუთვნის
ტუფილისის საკათოლიკოსოპოლისის სასწავლებელსა შინა მყოფსა თავადს ალექსანდრე
ნიკოლოზსა (ფ. 1V).

497

**ომან მდივანბეგი ხერხეულიძე—ცხოვრება საქართველოს
მეფის ირაკლი მეორისა**

20 ფ.; 22×18; ქალაღი; უყდო რვეული; პირველ ოთხ ფურცელს
მარჯვნივ ტექსტიწურთ მოვლევილი აქეს; ტექსტი სრული, ხოლო ბო-
ლოში სარჩევს აკლია. მხედრული; თხზული ომან მდივანბეგ ხერხეულიძის
მიერ (შინაარსის მიხედვით); XVIII საუკ. (ხელის მიხედვით); შემოსულია
1923 წ. გ. ლეონიძისაგან.

დასაწყისი: ცხოვრება საქართველოს მეფის ირაკლი ბსა,
შემოკლებული ისტორია, მოქმედება საქართველოს მეფის ირაკ-
ლი ბისა.

წელსა ჩღებ სა 1722 სა დასჯდა ყენად ძე შაჰსულთან
უსენინ... და ამ ჟამად ქართლში მეფედ ვახტანგ ლეონის ძე და კა-
ხეთში იჯდა მეფედ კოსტანტინე ირაკლის ძე, რომელსაცა ეწოდა
სახელად მაჰმად-ყული-ხან, თათრობისა გამო; გარნა... მეფენი
იყენენ სიყვარულსა და ერთობასა ზედა ურთიერთისადმი.

ბოლო: რომელ მოიწია მას ზედა ჟამსა მოხუცებულებისა
შისისასა უბედურებითი, მოვიდა აღა მამად ხანი და აღაოხრა
ტფილისი და ამისათვის არა რაჲ დაუწერიათ ჯერეთ, ვინადგან
მიზეზნი და ვითარებანი განვრცელდებოდნენ (ფ. 2r—20r).

შენიშვნა: ბოლოში დართული. აქეს მცირე ქრონოლოგიური ცნო-
ბები და ბოლო-ნაკლული სარჩევი.

498

ქარაბაღინი

7 ფ.; 22×18; ქალაღი; უყდო რვეული; ნაწყვეტი; მხედრულით;
XIX საუკუნე (ხელის მიხედვით); შემოსულია 1923 წ.

იწყება: თიადორას წამალი: ღოღოშმაკას ძირი და მრა-
ვალძარღვას ფოთოლი ერთად დანაყე, კვერცხში ურივე და მე-
წუკს დაადე...

წყდება: დედაკაცსა საშეილოსნო სტკიოდეს და ან ქარები
ქონდეს, ჯამში ცეცხლი ჩაყარე და ზედ დანაყილი გოგირდი მოა-
ყარე, ისე უყაროლე. ქვეშა კიდევ დიკის მარცვალი ცეცხლით
უბოლე, კიდევ სამკედლოს წიდა გაახურე ცეცხლში აღა... (ფ. 1r—6v).
შინაწერო: 7r.

ლექსები

16 ფ.; 22×18; ქალაღი; უბრალო ყდაში ჩაკეებული რვეული; ნაკლული; მხედრული; XIX საუკუნე (ხელის მიხედვით); შემოსულია 1923 წ.

1. სხუას გული ჩემი არ დაემონა,
მხოლოდ ა—სი მარად მაქ ხსოვნა (ფ. 1რ).
2. განცვიფრებით ვსქერეტ სატრფოს ა—სა,
ბროლსა და ლალსა შავსა თვალსა (ფ. 1v).
- 3. მეღიციონერთაგანნი მწკრივად შემდგომნი აჩრდილნი.
ჩუჴნ ვართ მეგრელნი, მუნ დახოცილნი,
მე ვარ თავადი ფხეიძე გუარად... (ფ. 2რ—5).
4. მთიული.
ჩემი ამბავი უკითხავთ ბევრთა,
მარამ მე წვლილად არვისათვის მითქუამს (ფ. 6რ—16რ).
5. ღრუბლისაგან მთვარე შუქს ბნელათა ჰსცემს,
ჩანგის წკარუნსა ქვაბი ხმასა ჰსცემს (ფ. 16v).

500

ლექსთა კრებული

21 ფ.; 36×22; ქალაღი; უყდო რვეული, ჩაკეებულია უბრალო ყდაში; მხედრული; სხვადასხვა ავტორების სხვადასხვა ხელით გადაწერილი XIX საუკუნეში (ხელის მიხედვით); ფფ. 12, 14 დაუწერელია; შემოსულია 1923 წ.

იწყება: ყვავილთ მეფას მიჯნურად ყვავი აზღვენებია,
თავის ფერი ყვავილი ასე მოწონებია.

ბოლო: დიდება მათ ძულთა ქართულთა, რომელთაც
შმაფრთა მათ დროთა მოძდინარეობასა შინა არათუ ოდენ უცხო-
ვრნიათ კაცურად, არამედ განუმართლებიათცა შთამოებათა შო-
რის თვისი სახელოვანი სიცოცხლე დატევებითა ფრიად მრავალ-
თა დიდმუშნიერთა სახსოვართა.

შენაშენა: ხელნაწერში მოთავსებულია შემდეგი ლექსები:

1. ყვავილთა მეფას მიჯნურად ყვავილი აზღვენებია (ფ. 1რ).
2. მარგალიტური ვიხილე ლექსი წყობილი (ფ. 1რ).
3. მარად გეტრფი, მშენიერო, შენის ხილვის მომეც ნება (ფ. 1რ).
4. პასუხი ამისა (17).
5. ვარდო, რათ ხარ თავდახრილი, რათ მარიდებ პირსა შენსა (ფ. 2რ).
6. უმაღლესი ჭეშმარიტება (ფ. 3რ).
7. საქართველოს ისტორია XIX საუკუნესი, აკაკისი (ფ. 5რ).

8. პასუხის პასუხი პირველი (ფ. 6v).
9. პატრიოტებო, აკაკიებო, ბაკაკიებო, გოგიტულებო (ფ. 8r).
10. პირველი ლექსის პასუხი.—კოლო, ბუზებო, ლიბერალებო, რიონელებო (ფ. 9r).
11. უღვაშ სრული მელოტია, უთაური თავიანი (ფ. 10v).
12. ხარაბუზა ლენერალს (ფ. 13r).
13. რჩევა გამოცანაზედა და დამატება პასუხისა (ფ. 15r).
14. პასუხი არის გამოცანისა (ფ. 16r).
15. ქრისტიანის მიცუალება (ფ. 19r).
16. ჩემო სატრფო (ფ. 19r).
17. მოხუცებული ჩერქეზი (ფ. 20r).
18. ბოლოში დართული აქვს თავნაკლული მოთხრობა ქართველთ გმირობისა და ზნეობის შესახებ (ფ. 21rv).

501

წიგნიკაგადმოცემითი ამბავი

2 ფ. 34,5×20,5; ქალღი; უყდო; მხედრული; მე-1870 წლების ასლის (ხელის მიხედვით); დაწერილია ნიკოლოზ ლოლობერიძის მიერ; შემოსულია 1923 წ. ილია ჭყონიასაგან.

დასაწყისი: გიორგი ივანეს ძის აბაშიძისაგან გამიგონია, ლენერალ-მაიორისაგან, მარიამ დედოფლის, კაცია დადიანის ქალისა, უკანასკნელი იმერეთის მეფის სოლომონ II მეუღლისა, რომელიც მიიცვალა ს. პეტერბურს 1841 წ., ნაამბობი.

ბოლო: სუანი ბესარიონ ნიჟარაძე, ნასწაველი ტფილისის სემინარიაში, ამტკიცებს, რომ ლეჩხუმი და ზემო რაჭა ძველად სვანებით უნდა ყოფილიყო დასახლებული. ამას იმიტომ ამტკიცებს, რომ ადგილების სახელები ადვილად იხსნება სვანური სიტყვებით... ლები (სოფელი ზემო-რაჭაში) ანუ „ლეები“—„როფი“, ე. ი. ჩაღრმავებული როჯისაგან ადგილის და სხვა.

შენიშვნა: აღნიშნული ამბავი ეხება მეფის სოლომონ მეორის ცხოვრებას.

მიანწერი: ზემორე ჩაწერილი ამბები გავიგონია და ჩაწერილი ნიკოლოზ ბესარიონისძის ლოლობერიძისაგან. გაზეთის „დროების“ 1866 წ. ერთ-ერთ დამარსებლისაგან. გადმომცა კი ეს ამბები მე (ილია ჭყონიას) მისმა ძმის წულმა დავით სიმონის ძემ ლოლობერიძემ.

502

ლამხეაბი

4. ფ.; 26,7×20,8; ქალღი; უყდო; მხედრული; 1877 წ.; ავტოგრაფი რაფიელ ერისთავისა; შემოსულია 1923 წ.

1. ქალო, რას ტირი, რას ტირი, რას დავითხრია თვალები. (ფ. 1r).

2. ძველს ხელსნაწერში ენახე გალექსული ზმად გამოყვანილი განჯაფაში, კადრაკში და ნარდში სახმარი სახელწოდებანი. იქვე სწერს, რომ ესენი მეფის თეიმურაზის მეორისაგან არიან ნათქომნი.

ა. განჯაფაზედ—ამისგან ჯაფას ბევრს ენახავ, ვინ მზესა დაედარების;

ალალთა ფიცსა არ სჯერა, მას სხვა რა მოეგვარების (ფ. 1 r).

ბ. ნარდზედ—ხმა ნარნარ დიახ უხდების ბულბულსა ქიკიკიკობანი;

ია ქებითა ვერ უდრის, წითელს ვარდზე აქვს ბქობანი (ფ. 1 v).

გ. კანდრაკზედ—ნიჰად რაკირუკი მესმა, კართა ზედა კენკის ცემით;

მეფერების თავი შენი, შემობრალე ხმის გაცემით (ფ. 2 r).

3. ფშავში გაგონილი ლექსი:—გიორგი ხახაიშვილო, ყორათ ქორწილში ნაწვეო (ფ. 2 r).

4. კახეთში გაგონილი ძველებური ლექსი.

ბატონიშვილო ლევანო,
მარგალიტისა მტევანო (ფ. 2 v).

5. ფშავში გაგონილები.—ა. წყალნი წაელენ და წაჰოვლენ, ქვაშანი დარჩებიანო.

ბ. ბეჩავ, ზურაბ ერისთავო, თავი რასმე გედიდება (ფ. 2 v).

6. რაფიელ ერისთავის ზემოთქმული ლექსების განმარტება—გარჩევა (ფ. 3 r).

ხალხური ლექსები

7. იმერეთის მეფის სვიმონის მიერ ქართლის მეფესთან გაგზავნილ კაცზე.

ოფიშქვითიდან გამოქცეულსა ცხენი წყალსა მთხოვს მეჯულაზედა (ფ. 4 r).

8. ტუსალის ნათქომი—პანასკენთელო, ჯიუტო, მტერთაგან მოუქცეველო (ფ. 4 r).

9. გურიაში გაგონილი: გული მიწუსს სასიკვდილოთ, ქინძი მინდა ძმარიანი (ფ. 5 r).

10. კახეთში გაგონილები:

ა. იამა გშობა შობითა, ვარდმა გაგზარდა ქებითა (ფ. 4 v).

ბ. იმერეთი დამივლია, ქართლი შემოიჯერებია (ფ. 4 v).

გ. ჯინკარი ქირის ქირია, სატაცური—ბალღამია (ფ. 4 v).

დ. ერთი რამ მხეცი მინახამს გორსა თუ ახალგორსაო (ფ. 4 v).

ე. მე ვარ და ჩემი ნაბადი გამთენებელი ლამისა,
მოკვდები, ჯავრი ჩამყვება სამი ლამაზი ქალისა (ფ. 4v).

503

სიკვდილ-სიცოცხლის ვაგაანება

4 ფ.; 21,7×17,3; ქალაღი; უყდო; თაებოლო ნაკლული; მხედრული; XIX საუკ. (ხელის მიხედვით); შემოსულია 1925 წ.

დასაწყისი: პირველათ ავათ გახდებო, ტანთ დაგივლის
ერუანტელი;

ალარც გონება გექნება, აღარც ყურთა სასმენელი.

ბოლო: მე შენ ავ საქმეს გიპირობ, ავათ იყოს ჩემი მტერი;
ასეთს საქმესა გიპირობ, რომ სათქმელათ საზარელი.

504

სახარება

1 ფ.; 24×18,2; ეტრატ; უყდო; თაებოლო ნაკლული; ნაწყვეტი (ლუკა 9,47—10,1); ნუსხური (თავასობი სინგურით); XIV ს-ნის ახლოს (ხელის მიხედვით); შემოსულია 1925 წ.

იწყება: ...განი მათნი და მოიყვანა ყრმა და დაადგინა იგი წინაშე მათსა.

წყდება: და ამისა შემდგომად გამოირჩინა უფალმან სხუანი სამოცდაათნი და წარაელინნა იგინი.

შინაწერი: აწ ახალი და პირველი ჩაბეჭდული ქართულსა ენასა ზედა ანაღლებულისა * და სახელოვანისა საქართველოს მეფისა მეფისა გიორგისა იესეან დაჟითიან სოლომონიანისა შრომითა ფრიადითა და წარგებითა საფასითა მართლმადიდებლობითა (ცუდი ხელით).

505

მარხვანი

6 ფ. 15×10,5; ქალაღი; უყდო; თაებოლო ნაკლული; ნუსხური XVIII საუკ. (ხელის მიხედვით); შემოსულია 1925 წ.

იწყება: იგინი წიგნისა მისგან ცხოველთასა და მართალთა ნუ დაიწერებოდ, გლახაკი და დაერდომილი ვარ მე.

წყდება: და განიპო კრეტსაბმელი ტაძრისაჲ მის შორის და კმაჲ ყო იესო წმითა დიდითა და თქუა: მამაო, ქელთა...

• 506

კრიბული—კიხსები და ლიძხები

13 ფ.; 35×22,2; ქალაღი; უყდო; მხედრული; XIX საუკ. (ხელის მიხედვით); შემოსულია 1925 წ.

1. შეწლილი დარბაზში (პეესა); ბოლო აკლია.

დასაწყისი: ტახტზედ სხედან: მართა, სიდონია, ანანა და მკარინე.

სიდონია დაიდებს ორსა თითსა ტუჩებზეუ და მართას ეუბნება:

გენაცვა, ქალო, მართლა შეშლილა?

გვიამბე წვრილად, როგორ ყოფილა;

ოფლში თუ გაციებულა და მისგან გაგიეებულა?

წყდება: მებრაღვის, ვწუხვარ, რა ვნახავ ქაბუქსა,

ქალსა პურ(!) გულსა მრავალ უგრძნოსა,

ბოთ (?) უსაგონო სულითა გაცრუებულსა (ფ. 1r—8v)

შენიშვნა: ეს პიესა ბოლონაკლულია.

2. ანბანთ-ქება შესამკობლად ყოვლად წმიდისა ღმრთის-
შობლისა მარადის ქალწულისა მარიამისა, ქმნილი აზ. იოსებ
არეშოვისაგან (ფ. 9—10).

დასაწყისი: ადამის გულის ნათელი, შემცდარის ევას ღონეო.

ბოლო: ჭიღონო ყოველთ მღვდელთაო, ქებულო ხშით რაე-
დენითა

და ჭოილ საკვდავ გადიდებთ კვლავ ქებით დანაშთენითა.

3. გიხაროდენი საქართველოს (ფ. 11). დიდ ხარ შენ, უფა-
ლო, და საკვირველ არიან საქმენნი შენი.

დასაწყისი: კვალად ჩამოჰკრა ბედისა ზარმა,

ჩრდილოთ მოგებერა სიამით ქარმა.

ბოლო: რათა იძლიოს მის წინა მტერი,

ზღუა და კმელეთი მას დაემონოს,

მას უგალობდეს ყოველი ერი,

ამ დიდებაში მ.ნ. განისვენის. დ. ბ. (ავტორი).

4. ღრამის ნაწყვეტი (ფ. 13).

იწყება: (ომანის სიტყვებით) [სი]უდილისაგან გამოუხსნია,
რომ საუკუნოდ სახსოვრად დარჩება აზნაურობა და ეს მცირე
სოფელი რა სახსენებელი არის.

წყდება: ომან: საქართველოს ეტლი უკუღმა ტრიალებს,
ჩენი ძალა და ღონე თანდათან დასუსტდა და კლებულობს.

შენიშვნა: მე-12 ფურცელი ცარიელია. № 2—4 დაწერილია თაბახის
ზომის ქალღმრთელზე.

507

აკოქიფი—ადამის შემწნა

1 ფ.; 35,4×44,8; ქალაღი; უყდო; მხედრული; XIX საუკ. (ხელის
მიხედვით); შემოსულია 1925 წ.

115

დასაწყისი: ადამ და ევა დაბადებული იყვნენ (!) ხატად და მსგავსად ლუქთისა (!), ესე იგი სული მათი იყო წმინდა, უბიწო, მართალი და უცოდველი.

ღმერთმან დაადგინა იგინი სამოთხესა შინა და უბრძანა მათ არა კამად ხისა მისგან დაყენებულისა.

ბოლო: შემდგომად წინასწარმეტყულებნი სხუათა და სხუათა შემთხვევა[თა] შინა წინათ მოუთხრობდენ, რათამცა კაცთა მხილველთა აღთქმულსა მხსნელისათა სიხარული შეეწყნარა იგი დამორწმუნეთა სითა(!) ცხოვრებაი საუკუნო ქონებოდა.

508

ქრებაული—ხალხური ზღაპრები, გამოცანები და ანდაზები

20 ფ.; 22,5×18; ქალღი; უყდო რვეული; სრული; მხედრული. XIX საუკ. (ხელის მიხედვით); ჩაწერილია ნინო ზაქ. ჯორჯაძის მიერ; შემოსულია 1925 წ.

დასაწყისი: 1. ატყუა და მატყუა.

იყო ერთი კაცი. რომელსაც ატყუას ეძახოდნენ. ატყუამ აიღო ერთი თოფრაკი, აავსო ნივრით და წავიდა გზასა (ფ. 1r—2v).

2. კაცი და დედაკაცი.

იყო ერთი კაცი და დედაკაცი. ისეთი ღვთის გარეგანი იყო დედაკაცი, რომ (კაცს) არც არას აკმევედა რამეს ხეირიანს და არც ასმევედა (ფ. 2v—4r).

3. ობოლი და ქოსა მეწისქვილე.

იყო ერთი ობოლი. ამ ობოლმა წისქვილში საფქვავეი წაიღო, პური მოჭმევდა და უნდოდა ხმიადი გამოეცხო. იქ ერთი ქოსა მოსაფქვავეც იყო. ამ ქოსამ შაამჩნია ობოლს, რომ ხმიადის გამოცხოზა უნდოდა, მივიდა და უთხრა: ერთად გამოვაცხოთო (ფ. 4r—5r).

4. გასასყიდელი თხა.

იყო ერთი კაცი და დედაკაცი. იმათ ერთი თხა ჰყევანდათ. კაცი ცოტა სულელი იყო. ერთხელ დედაკაცმა უთხრა: კაცო, წაიყვანე თხა ქალაქში, ორ მანეთად გაყიდე (ფ. 5r—5v).

5. ფეიქარი და შეგირდი.

იყო ერთი ფეიქარი, იმასა ჰყევანდა ერთი შეგირდი, რომელსაც ფასო ერქვა (ფ. 6r—7r).

6. ქვრივი დედაკაცი და ბიჭი.

იყო ერთი ქვრივი დედაკაცი, ჰყევანდა ერთი ბიჭი. ხან რახელობაში მიაბარა, ხან რა ხელობაში, მაგრამ არც ერთს ხელობაზედ არ დადგა (ფ. 7r—9r).

7. სამი ქურდი.

სამი ქურდი იყო ისეთი, რომ ვერაფერი ვერა გაუმაგრდათ, რა მოსაპარაყი. ვინ იცის, რამდენი ყაზაულები დაუყენა ხემწიფემ, მაგრამ კიდევ უტეხამდნენ ხაზინას (ფ. 9r).

8. ქმრის მოლაღატე დედაკაცი:

იყო ერთი კაცი და დედაკაცი. დედაკაცს კურო ჰყვანდა და უნდოდა—ქმარი როგორმე შეეშორებინა თავიდან (ფ. 10r).

9. ლექსი—ზღაპარი.

ყმაწვილებო, შაისმინეთ, მე მოგახსენოთ ზღაპარი:

მაღალმა ღმერთმა წაჰკიდა რუსთ ხემწიფე და ხონთქარი (ფ. 11rv).

10. ლექსი—მანავ ქალი.

ჩაილურიდან გავთბოვდი მანავ ქალი მეო,
მეფიონი მამივიდა, მძიმეთ მოვიქეო (ფ. 12r).

11. დათვის სიზმარი.

დათვმა თქვა—სიზმარი ვნახე, რაც რომ თავს გადმოხდებოდა,

სულ დავიარე ხეეები, სადაც რომ მეველეებოდა (ფ. 12v).

12. გამოცანები (რიცხვით 88).

იწყება: 1. უძელო, უფეხოტყისა ნადირი, ვინც ამას არ ჯამოიცინობს, გააკეთოს სადილი (სოკო).

ბოლო: 88. დილითკოქრო ხარ, სტუმარო, სადილათ ვერცხლათ გადაიქცევი,

• თუ ცოტა შაგიგვიანდა, სპილენძად გადაიქცევი (ფ. 14r—18r).

13. ხალხური ზეპირსიტყუაობა—ლექსები და შაირები.

იწყება: 1. ქალიდამ შამოუთელია ალი მაჰმადის შვილსაო, მელანა გამოგვეპარა, თელაეის ციხეში ზისაო.

ბოლო: სოლომონ მარშალზედ ნათქვამი შაირი.

მარშალმა დამწვა, დამდაგა, ომანმან მიყო ძალაო,
ხელში თითო პური მოგვცა, შაქმაც არ დაგვაცალაო.
ქოთანი ცეცხლზედ მიგვიდგა, ლობიო ჩაგვითვალაო,
ქვა და კირის ზიდილითა ხელეები წაგვაცალაო,
ქალმის (!) ბაწარი გაგვიწყდა, მობმაც არ დაგვაცალაო!
ცოლსა და დედას... თუ ღმერთმა დაგვაცალაო (ფ. 19r—20r).

1. ლეილ-მიჯნუნიანი.

ბრძანებითა ღმრთისათა, კარი პირველი ლეილ-მიჯნურისაჲ სპარსულად ნათქუამი და ქართულად გარდათქმული ბატონის-თეიმურაზისაგან ლეჟსად ნაბრძანებით, სუფევითამცა არს კურთხევა სულისა ნისნისა, მაისის კთ ვიწყე, ქორონიკონს ფდ.

დასაწყისი: ღმერთო, რომელი თვით სიბრძნით ხარ სიბრძნისა მამცემლობით;

არსისა არა არსისა სიტყვით დამბადე მთქმელობით;
მომეც გონება, მე ვიყო მადლობით შემწირველობით
და ხელ ყო წიგნებსა სპარსთასა ქართულად მათარგმნეობით.
წყდება: წალკოტთა უმშენარესი, ბალთ უტურფესი ბაღებაჲ;
ყვავილთა ზედან ბულბული ფერად და ფერად დაღება;
ზარხოშთა წახრა მოდრეკა, სანდომად თავის დაღება.
და ზედ ფრინველთა ამოსმა, უწყვეტლად არ სულ დაღება (ფ. 1—40).

2. წამება წმიდისა მარინასა.

დასაწყისი: დასაწყისი პირველი წმიდის მარინის ქებისა, თავით შვენიერი ბრწყინვალალე (!) იყვის უფლის ნებისა, ქალწული წმინდა მლოც(ვ)ელი, მორჩილი ღვთისა ბრძანებისა

და არ ინახვის უტურფესი მსგავსი მისი წამებისა,
წყდება: რქვა მას უფალმან: მე სრულ ვიყავ თხოვა შენისა.
ნებისა,
სადა გალობენ წმინდანი, მუნ სული განახლდებისა;
მაშინ განრისხდა უმჯჯლო, ჯმა განხდა, განრისხდებისა.
(ფ. 41—49).

3. ალექსიანი.

იწყება: რომ დაეშალა, ნუ წახვალ; ეს ვისგან მოედობოდა. დედას მისსა გაყრილსა, გლახ, ცეცხლი მოედებოდა და აწ ამას იქით ეს ქალი დად უფრო მოედებოდა.

ბოლო: ილოცვიდა: მეუფეო, წყალობისა შენგან ველი, გვედრები—შემიწყალო ჩემის ამბავის გარდამთქმელი, მოაშორო, აღარ მიხუდეს ჯოჯოხეთში ცეცხლით მწველი, და ვიდრე თვალთ აღმოუღო, აღარც ედვას ყოლე მწუელი.
(ფ. 50—63r).

4. წამება ქეთევან დედოფლისა შაბაზისაგან.

დასაწყისი: ღმერთო, ცისა და ქვეყანისა საბრუნავითა მაქცეო,

მე აღმართულთა ყოველთა დამცემო, გარდამაქცეო.
წყდება: აწ ესე მიკვირს, რაცა ვქენ საქმენი გასაჩინელი.

მე ვკადრე—ველის მიყოფა იყო ბრძანე(ბი)თ გასაჩინელი,
თუცა მსუროდა, სეველითა ვიყვენით მცრემლთა მდინელი
(ფ. 63v—76).

5. წამება წმიდის გიორგისა.

დასაწყისი: ჭი დიდო წმინდავ გიორგი მთავარ-მოწამევ
ლეთისაო,

მხედარო ახოვნებით(ა), აღმოსავალო მზისაო.

წყდება: ამისთვის დაგიმორჩილე საშინელი და შავია
და რომ თქვენი რჯული უარყოთ, ღმერთს მოუდრიკეთ თა-
ვია (ფ. 77—73).

510

სადღესასწაულო ჰომილიები

262 ფ.; 22,3x17; ლურჯი ქალაღი; ტყავადაკრული ხის ყდა.
მხედრული; სათაურები სინგურით; 1821 წ.; შემოსულია 1924 წ. ილია
კანკოტაძისაგან.

1. თვესა სეკდემბერსა წმიდისა და ნეტარისა მამისა ჩვენისა იოანე მონაზონისა და ხუცისა დამასკელისა—სიტყუა შობისათვის ყოვლად წმიდისა დედოფლისა ჩვენისა ღმრთის მშობელისა და მარადის ქალწულისა მარიამისა. გვაკურთხენ, მამაო (ფ. 1—11r).

დასაწყისი: მოვედით ყოველნი წარმართნი, ყოველი ნათესავი კაცთა, ყოველი ენა, ყოველი ჰასაკი ყოველისავე (!) თანა პატივსა და მხიარულებით ვდღესასწაულობდეთ ყოველისა სოფლისა სიხარულსა შობისა დღესა.

2. წმიდისა და ნეტარისა მამისა ჩვენისა ანდრია იერუსალიმელისა კრიტელ მთავარეპისკოპოსისა—სიტყვა მსოფლიოსათვის ამალღებისა პატიოსნისა და ცხოველმყოფელისა ჯუარისა. მამაო, გვაკურთხენ (ფ. 11v—16).

დასაწყისი: ჯუარისა კრებასა აღვასრულებდეთ, აღვძრნით დღეს, საყვარელნო, ბაგენი სახედ ბობლნისა.

3. თვესა სეკდემბერსა კვ წმიდისა და ნეტარისა მამისა ჩვენისა იოანე ოქროპირისა კონსტანტინეპოლელ მთავარეპისკოპოსისა—სიტყვა ზაქარიას დაღუმებისათვის და ელისაბედის მიღვამილებისა (ფ. 17—19).

დასაწყისი: არა რაჲ არს ურჩ საზღვართა სამეუფოთა.

4. ნოემბერს კდ საკითხავი, თქმული წმიდისა და ნეტარისა მამისა ჩუშნისა გიორგი ნიკომიდიელისა რიტორისა—ტაძრად მიყვანებისათვის ღვთისმშობელისა.

დასაწყისი: ბრწყინვალე არს მიზეზი ამის კრებისა, რომლისა მიერ მიუწოთომელისა მის ნათლისა მიმართ აღიწვევიან აქა შემოკრებულნი ესე (ფ. 20—30r).

5. დეკემბერს კდ. საკითხავი თქმული ათანასი აღექსანდრიელ ეპისკოპოსისა—აღწერისათვის ღვთისმშობელის და იოსებისათვის (ფ. 30r—38v).

დასაწყისი: ვითარცა მუშაკნი იგი, რომელნი აღმოჰქუტნენ მიწათა გამოსადნობელთა ოქროდსათა.

6. პროკლე კოსტანტინეპოლელ მთავარეპისკოპოსისა—შობისათვის ქრისტესსა, რომელი ესე აღმოსთქუა დიდსა ეკლესიასა შინა სოფია წმიდას სასმენელად ნისტორ მწუალებელისა, ჰსჯდა რა იგი მუნ.

დასაწყისი: ქალწულისა კრებად დღეს, ძმანო, ენასა ჩვენსა შესხმად მოუწოდს.

7. დეკემბერს კა ბასილი ისავროელ ეპისკოპოსისა—სიტყვა ჩჩვილთათვის ბეთლემს მომწყდართა (ფ. 44—48).

დასაწყისი: კუალად მევე ბერი სიტყუათა სტადიონად შევიყუანები, კუალად დედობრივ მრავლითა შეილთ მზრდელიობითა განკაფული უძღურსა და გლახაკსა სიმდაბლისა ჩუენისა ძუძუსა ქირვებად ვიძულები გამომზრდელად.

8. იანვარს 5 გრიგორი ნოსელისა—განმარტება სიტყვისა მის „ვითარმედ ესე არს ძე ჩემი“ (ფ. 49—57r).

დასაწყისი: წყალობის მოყუარემან ამან მამამან გარდამეტებულითა თქუწნდა მომართისა წყალობისათა მომიძღუნა მე.

9. იანვარსა 3 გრიგორი ღვთისმეტყველისა—სიტყვა ნათლისღებისათვის (ფ. 57v—68v).

დასაწყისი: კუალად იესო ჩემი და კუალად საიდუმლოდ არა საცთურიანი.

10. თებერვალს ბ ამფილოქე იკონელისა—სიტყვა მიგებებისათვის ქრისტესსა (ფ. 68v—74v).

დასაწყისი: მრავალნი დიდთა მათ სახელოვანთა კაცთაგანნი საკვრველ ჰყოფენ ქალწულებასა.

11. თებერვალსა კდ თედორე სტოდიელის—სიტყვა შესხმისა პონასა თავისა იოანე ნათლისმცემელისასა (ფ. 74v—79).

დასაწყისი: მესამე არს წოდება ესე, რომელი მოაქუს ჩუწნდა ვსენებისათვს წინამორბედისა დღეინდელსა ამას დღესა.

12. მარტის კე იოანე ოქროპირისა—სიტყვა ხარებისათვის (ფ. 79v—83v).

დასაწყისი: კუალად სიხარულისა ხარებად, კუალად გან-

თავისუფლებისა უწყებად, კულადა აღმოწოდებად.

13. იენისს კდ იოანე ოქროპირისა დაღუმებისათჳს ზაქარისსა წინასწარმეტყუტლისა და შობისათჳს წინამორბედისა სიტყუა შესხმითი (ფ. 84—89v).

დასაწყისი: მოსემან დიდმან მსახურმან ღეთისამან, წინასწარმეტყუტლთა თავმან, ზღჳს მოგზაურმან.

14. იენისს კთ იოანე ოქროპირისა კოსტანტინეპოლის მთავარეპისკოპოსის—შესხმა მოციქულთა პეტრე და პავლესი (ფ. 89v—94).

დასაწყისი: ცისა და ქუწყანისა ურთიერთარს შესწორებისათჳს ჳლომასა ვხედავ დღეს.

15. აგვისტოს ვ ეფრემ ასურისა—სიტყვა ფერისცვალებისათვის უფლისა (ფ. 95—101).

დასაწყისი: აგარაკისაგან მკაჲ სიხარულისა, ხოლო ეენახისაგან ნაყოფნი სანოვაგეთანი და წერილთაგან სწავლანი ცხოველს-მყოფელნი.

16. აგვისტოს იე მიცვალება ღეთისმშობელისა—თქმული ბასილი კესარიელის მიერ (ფ. 102—130r).

დასაწყისი: რა ჟამს სულისაგან წმიდასა ღეთისმშობელსა მარიამს გულის ჳმა ეყო ჟამი განსულისა მისისა ამიერ სოფლით, მაშინ მხიარულ იქმნა სიბრძნითა საღმრთოჲთა.

17. წმიდისა და ნეტარისა მამისა ჩენისა იოანე ოქროპირისა—თქმული იგავისა მისთვის მეზვერისა და ფარისეველისა (ფ. 131—136r).

დასაწყისი: საყვარელნო, ორნი კაცნი აღვიდოდეს ტაძრად ლოცვად.

18. წმიდათა შორის მამისა ჩენისა იოანე ოქროპირისა—სიტყვა უძღებისათვის შვილისა (ფ. 136r—144).

დასაწყისი: მარადის თანამდებ ვარ ქებად კაცთ მოყუარებასა ღმრთისასა და ქადაგებად, რომელ მის მიერ ცხოველ ვართ.

19. შაბათსა ჳორცთა აღებისასა წმიდისა მამისა ჩენისა ანასტასი სინელისა—თქმული ქრისტეს მიერ შესუსნებულთათვის და სარწმუნოებით დაძინებულთა (ფ. 145—153v).

დასაწყისი: რაჲ არს ესე დღე, ჳ საყუარელნო, ვითარ მოსწრაფებით და ღირსებით შემოკრებულ ვართ.

20. სიტყუა იოანე ოქროპირისა მეორედ მოსყლისათვის უფლისა.

დასაწყისი: რაოდენთა დაგიტევებიან სოფლისა ამის წარმავალნი და ცუდნი საქმენი, ნუ კულადა აქცევთ გულთა თქუქნთა მათდა მიმართ... (ფ. 153v—159r).

21. სიტყვა ეფრემ ასურისა, თქმული ყველიერის შაბათსა—
შესუნებულათვის.

დასაწყისი: გული ჩემი მელმის, შემდობელ მექმნენით მე,
ძმანო (ფ. 159—163r).

22. შემოსლვისათვის მარხუათასა, თქმული წმიდისა მამისა
ჩენისა გრიგორი ნოსელისა, რომელი იკითხების კვირიაკესა ყვე-
ლიერისა აღებისასა. მამო, გვაკურთხენ.

დასაწყისი: ...ორთაგან არსებათა შეზავებულ არს ხილუ-
ლთა ამით ჯორცთაგან და უხილავისა ამის და პირმეტყულისა.
(ფ. 163r—171r).

23. თბრობა დიდებულისა სასწაულისა, რომელი იქმნა წმი-
დასა მას ზედა ჯურღმულსა დიდისა ეკლესიისასა სოფია წმიდის
საუფლოსაგან და პატიოსნისა ხატისა ღმრთისა და მაცხოვარისა
ჩენისა იესო ქრისტესსა, და მუნ მოსრულისა მისთვის პატრიკისა
და ქრისტეს მოყუარისა მწიგნობრისა მისისა (ფ. 171v—177).

დასაწყისი: არა რაჲ არს ესრეთ მახარებელ სულთა.
ღმრთის მოყუარეთა, ვითარ საქმეთა ღვთისა მიერ საკვირველე-
ბით აღსრულებულთა.

24. კვირიაკესა გწმიდათა მარხუათასა. წმიდისა და ნეტა-
რისა ანდრია კრიტელისა—სიტყვა პატიოსნისა და ცხოველ-
მყოფელისა ჯვარის აღპყრობისა (ფ. 178—184r).

დასაწყისი: ჯვარისა კრებასა აღვასრულებთ და ყოველივე ეკ-
კლესიისა განბრწყინდების საესებაჲ.

25. სიტყვა ოქროპირისა--ბაიობისათვის თქმული (ფ. 184r--192r)--

დასაწყისი: საკვირველთაგან საკვირველებად და სასწაულ-
თაგან სასწაულთა მიმართ უფლისათა ვიდოდეთ, ძმანო.

26. სიტყვა მისივე—იუდასგან ქრისტეს გაცემისათვის
(ფ. 192r—202r).

დასაწყისი: მცირედ საჭირო არს დღეს თქუნიისა მიმართ
სიყუარულისა თქმად.

27. სიტყვა გიორგი ნიკომიდიელისა—ჯუარცმისათვის
ქრისტესსა (ფ. 202v—218v).

დასაწყისი: მაღალსა და აღმატებულსა სახილველსა აღი-
წია ქადაგება იგი სახარებისა და, ვითარცა კმა მადლითა ნესტვსა,
ღალღებითა სასმენელად თვისისა ტკბილისა სწავლისა ყოველთავე
მიუწოდს.

28. სიტყვა ეპიფანე კპრელ მთავარეპისკოპოსისა—დაფლვი-
სათვის ქრისტესსა (ფ. 218v—230v).

დასაწყისი: რაჲ არს ესე დღეს დუმილი ქრესტიანისა ზედა,
და მყუდროება მრავალი.

29. წმიდათა შორის მამისა ჩენისა იოანე ოქროპირისა — სიტყვა ამალღებისათვის უფლისა ჩენისა იესუ ქრისტესა (ფ. 231—235r) — დასაწყისი: ბრწყინვალე არს ყოველი დღესასწაული უფლისა განგებულებისა.

30. წმიდათა შორის მამისა ჩენისა გიორგი ღმრთისმეტყულისა — მეერგასისათვის და სულისა წმიდისა (ფ. 235v—245).

დასაწყისი: დღეს დღესასწაულისათვის მცირედ ვგილო-სოფოსობდეთ, რათა სულიერად ვდღესასწაულობდეთ.

31. შესხმა და მოთხრობა ღვაწლთა და ენებათა წმიდათა ღირსთა მოწამეთა გარეჯისათა, კმნილი ანტონის მიერ აჩხიკისკოპოსისა ყოვლისა ზემოჲსა საქართუშლოჲსა დავეითიან ბაგრა-ტოვანისა (ფ. 246—261r).

ეკლესიასა პირმშოთასა ნეტარნი,
აქ ზადიკობად მოსრულნი ეკლესიად,
აღფრინდეს ფრთითა წამებისათა სიბრძნით და სხ.

დასაწყისი: არა დავსცხრე მე გალობისაგან წმიდათა მი-მართ თვსთა და საკუთართა უფლისათა.

ანდერძ-მაგვარი ბოლო: იოხდ (!), კრებულნო, ყოვლად საგალობელნო, ღუაწლის დამდებელისა ანტონისათვის გლახაკისა და საწყალობელისა, რათა აღდგომასა მას ყოვლად წმიდათა გუამთა თქუშნთასა ზიარებითა წმიდათა ენებათა თქუშნ-თათა მეცა აღვსდგე თქუშნთანა მიგებებად ღთისა, აღვიტაცო ღრუბლითა ქაე-რთა ზედა და ესრეთ მარადის ღთისათანა ვიყოფოდეთ, რომლისა არს დიდება, პატივი და თაყუანისცემა საუკუნეთა უკუნისამდე, ამინ (261r).

შენიშვნა: ეს ნაწარმოები (მე-31) სხვა ხელით გადაწერილია.

ანდერძი: ხოლო ყოვლად უხრწელსა, უბიწოსა, სძალსა მამისასა, სასძლო-სა ღთისასა, მშობელსა სიტყვისა ღთისასა, ქალწულსა ყოვლად წმიდასა, დე-დოფალსა დაბადებულთასა, უქორწინებელსა, მარადის კურთხეულსა მარიაჲს კუ-რთხევა და მადლობა თანა ყოველთა წმიდათა მისთა მორწმუნეთა და ქადაგთა თნებითა და მობერვითა საღმრთოჲსა სულისათა. როველმანცა ჯერ იჩინა ჩემ მიერცა მორთმად შრომისა სამ ათეულთა ამთ მეტაფრასთა, მებრ სამთა მათ დიდებულთა და თაყუანისმცემელთა სახედ. სათნო ყოფითავე მისითა. დაღათუ ვერ წესიერ, გარნა ვგრეთცა ვითხოვ ცთომისა მოტევებასა ვითარცა კაცი, ძმა-ნო, ერთგონებანო, თანა ძმად, ხოლო უფროსლა მონად, თქვენ კეთილ გონიერთად მლუდელმონაზონი მაჩაბელი თეოფანე მონასტერსა შინა წმიდისა დავით გარე-ჯელისასა წელსა 1821 ქებერეგლიასა 6-სა დღესა (ფ. 245v).

შინაწერი: დედაო ყოვლად უბიწო, შემიწყალე უღირსი თეოფანე (ფ. 130r — ტექსტის ხელით).

შენიშვნა: ბოლოში დართული აქვს — ზანდუკი წერილთა მათ საწელი-წლოთა მეტაფრასთა.

511

კონდაკი

50 ფ. 17, 2x10,6; ქალაღი: ტყავის ყდაში; მხედრული (სათარბები და თავი ასოები სინგურით); XVIII ს-ნის მეორე ნახევარი (ხელის მიხედვით); ფ. 36—50 XIX საუკ. II ნახ.; შემოსულია 1924 წ. ილია კანკოტაძისაგან.

საღმრთო მსახურება წმიდათა შორის მამისა ჩუშნისა იოანე ოქროპირისა.

დასაწყისი: ლოცვა წინადაგებულსა.—ღმერთო, ღმერთო ჩვენო, რომელმან ზეცისა პური, საზრდელი ყოვლისა სოფლისა, უფალი ჩვენი და ღმერთი იესო ქრისტე მოაველინე მაცხოვრად.

ბოლო: ქრისტემან, კეშმარიტმან ღმერთმან ჩვენმან, მეოხებითა ყოვლად უხრწნელისა და უბიწოესა წმიდისა დედისა თვისისათა და წმიდათა დიდებულთა და ყოვლად ქებულთა ღმრთის მკადაგებელთა და სულითა შეზღუდვილთა (!) მოციქულთა და ყოველთა წმიდათა თვისთათა შეგვიწყალნეს და გვაცხოვნნეს ჩვენ, ვითარცა სახიერ არს და კაცთ მოყვარე (ფ. 1r—35r).

ანდრძი: სულთა მნათობთა, საღმრთო მსახურებათა,

დავითიანსა გიძლვნი ძესა შანშესსა,
იბრთმელე ესე, მაღალ ღირსო მამაო,
უგლიმისა და უშე მონისა ნაქმარნი;

ჰმოქენებდე რა, მეცა მყოფდე ღირს ხსოვნის (ფ. 35r).

(შემდეგ საიდუმლო ანბანით მოყვანილია ერთი სიტყვა).

შენიშვნა: ფ. 36—50 მოთავსებულია მწუხრისა და ცისკრის საიდუმლო ლოცვები და პურის კურთხევის ლოცვა მე-19-ე ს-ნის მეორე ნახევრის ხელით.

დასაწყისი: მწუხრის ლოცვა ა. უფალო სახიერო, სულგრძელო და მრავალმოწყალეო, ყურად იღე ლოცვა ჩვენი და მოხედენ ვმასა ვედრებისა ჩვენისასა.

512

სასწაულნი ღვთისმშობლისანი

73 ფ. 22x17,2; ქალღმერთი; ყდიანი; ბოლო ნაკლები; მხედრული; XIX ს. (ხელის მიხედვით); შემოსულია 1924 წ. ი. კანკოტაძისაგან.

დასაწყისი: სასწაულნი ყოვლად წმიდა ქალწული მარია-მცისაგან ღვთისმშობლისა, მჭურვალეობა იგი, რომელი წმიდა სახელისა მიმართ ყოვლად კურთხეული წმიდა ღმრთისმშობლისა პატრიცემულ იქმნა ხუთი საკვრველი ვარდითა (!)

სასწაული ა.

ფლანდრიის ქვეყანაშიდ მონასტერსა შინა წმიდა იყო ოდესმე მთავარეპისკოპოზი კანდვარისა.

წყდება:... იგიცა წავიდოდა ყოველ დღე იმავე წმიდა ქალწულის ეკლესიაშიდ და იდგა ლოცვაზედ მას და რადგან სხვა...

513

ლოცვანი

17 ფ.; 17,5x10,8 ქალღმერთი (მცირე ნაწილი ლურჯ ქალღმერთზე); მხედრული; XIX ს-ნის პირველი ნახევარი (ხელის მიხედვით); შემოსულია 1924 წ. ილია კანკოტაძისაგან.

დასაწყისი: ლოცვა მანასე მეფისა, როდესაც შეიპყრეს ბაბილოვანთა.—უფალო ყოველს მპყრობელო, ღმერთო მამათა ჩვენთაო, აბრამისა, ისაკისა და იაკობისაო.

ბოლო: არამედ, ში უფალო ჩემო, იყავნ ყოველსა შინა ნება შენი და შეუდგე ხმასა იესო ქრისტესა მატყუარისა ჩემისა--სა (ფ. 3r—170r).

514

მღვდელმსახურთა ძცაჲის წახი

144 ფ. 8,7X6; ქალაღი; უყდო; მხედრული (სათაურები და თავასოები სინგურით); XVIII ს-ნის შუა (ხელის მიხედვით); შემოსულია 1924 წ. ილია კანკოტაძისაგან.

დასაწყისი: ყოვლისა მპყრობელო ღმერთო ჩემო, რომელ ღირს მყავ მე ყოვლად ღამესა ამას მშვიდობით დაცვად.

ბოლო: სთქუ ფსალმუნი ესე: მასზედა მშვიდობით დავსწვე და დავიძინო და განვიღვიძო, რამეთუ შენ უფალმან მხოლო სასოებით დამამკვიდრე მე.

შენიშნა: (ფ. 126r). ლოცვას აქვს შემდეგი სათაური: ლოცვა გულისა განხილვისა ლათინელთა განკარგვათაგან, ახლად თარგმნული სომხურისა ენისაგან ქართულად უ(ფლისა) იოანე ორბელიანისა ქრისტეს აქათ 1739.

2) ფ. 143—144 მოთავსებულია სხვა ხელით დაწერილი ლოცვა.

დასაწყისი:... პირველად საქმე სარწმუნოებისა, ღმერთო ჩემო, რამეთუ შენ დაუსრულებლად კემმარიტი ხარ.

515

შ. ღვანაჲის ლექსები

45 ფ. 21,8X18; ქალაღი; უყდო; მხედრული; 1874—1875 წ.; შემოსულია 1925 წ. იოსებ ჩიჯავაძისაგან.

1. ყარაბაღელი ყაჩაღი (ფ. 1—35r).

დასაწყისი: ყარაბაღია ვრცელი ადგილი,
ყოვლის სიმდიდრით არს შემკობილი,
თვალგადაუწვდომ არის მინდვრები,
შუა და შუა ჩამორბის წყლები.

ბოლო: ტანჯვისა იყო ჩემი სიცოცხლე,
თვითეულს მინუტს შიშ ქვეშ ვიყავი,
ვგრძნობ, ჩემი დღენი ბოროტად განვლე.
მივიდა თოქში და გაყო თავი.

2. გ. დენადის სხვა ლექსები (ფ. 38-43):

- 1) ჩემი თხოვნა თავადის ელიზბარ დიმიტრის-ძის ერისთავის;
2) პასუხი კნენინა ნინო ორბელიანოვისა; 3) მაშო გიორგი ჯაფარიძის ასულს; 4) შავი შალი.

შენიშვნა: „ყარაბაღელი ჯაჩალი“ დაწერილია პატიმრობის დროს 1875 წ. ტფილისის კაგუბერნიო საპატიმროში და ნება დართულია დასაბეჭდად 1878 წელს ცენზურის მიერ (ფ. 35r).

516

წმ. ივანე ბაქრაძის (!) ცხოვრება

5 ფ.; 22×17,8; ქალღვთა; უყვლო; ბოლო-ნაკლები; მხედრული; XIX ს (ხელის მიხედვით): შემოსულია 1925 წ. იოსებ ჩიჯავაძისაგან.

დასაწყისი: ცხოვრება წმიდისა იევსტაქესი.

იევსტაქე, რომ ჯერ არ იყო შექნილ, იყო ქრისტიანი, სახელათურქვა პლაკიდე, რომელიც იმყოფებოდა ჰრომის ქალაქში.

წყდება: ესე ორნი მშვენიერნი კაბუნი, რომელნიც არიან შენთან, შექნილან შენი იარახის (!) მატარებელნი. იგი(ნი) არიან შეილნი ჩუენნი...

517

მიცვალება ღვთისმშობლისა

39 ფ.; 20,5×17,5; ქალღვთა; უყვლო; მხედრული (თავასოები ასო-მთარულით); 1831 წ.: შემოსულია 1924 წ. იოსებ ჩიჯავაძისაგან.

დასაწყისი: თვესა აგვისტოსა იე მიცვალება ყოვლად წმიდისა ღმრთისმშობლისა ქუეყანით ზეცად, თქმული წმიდისა მამისა ჩვენისა ვასილი კესარიელისა. გვაკურთხენ, მამაო.

წინაშე ღმრთისა და მაცხოვარისა, რომელმან საიდუმლო სასურველი აღასრულა ცასა ქვეშე და ქუეყანასა შორის ღმრთისა მიერ დედისა თვისისათვის, სამებამან წმიდამან დაუსაბამომან, დამბადებელმან ყოველთამან...

ბოლო: იყავნ სადიდებლად შენდა ცათა და ქუეყანისა, დედოფალო მარამ, რომელმან შეე მაცხოვარი სოფლისა, უფალი ღმერთი ჩვენი იესო ქრისტე, რამეთუ მისა შეენის პატრივი, დიდება და თაყუანისცემა თანა დაუსაბამოდ მამით და ყოვლად წმიდით სულითურთ აწ და მარადის და უკუნითი უკუნისამდე, ამინ.

ანჯერი: წმინდაო ღვთისმშობელო, მეოხ მეყავ მე ცოდვილი კნენინა მყავვისა ნინო წელსა ჩყლა იელისის კგ. ხელითა ჩემი ნამუშაყართა გმსახურო, არ გაწყენინო და მომისვენებდე.

შინაწერი: აღკოსთობ შენდა, ღმერთო. ქებასა, მარჯვენით შენსა ღირს მყავს შეებასა, დანაენ სატანის პასუხთ გებასა,

უპბობდღე, ეგალობდღე შენსა მღვთებასა.
 დედაო მღვთისაჲ, შეგუედრებ სულსა,
 განმწმინდღე მწიკელთაგან, ნუ დამდებ წყლულსა,
 შემრაცებ დასობით ანგელოზთ რთულსა,
 ედემის ყუაეილთ ეკერეფღე არზრულსა
 თქველი თ-ა სვიმონ დიმიტრის ძის მაცაეის მიერ ჩემჲ წელს, აგვისტოს ი

518

ქრებული

9 ფ: 22x16,5; მოღურჯო ქალაღდი: ყდაში; თაე-ნაკულუღი; მხედ-
 რული; XIX ს-ნის პირველი ნახ. (ხელის მიხედვით); შემოსულია 1925 წ.
 იოსებ ჩიჯავაძისაგან.

1. ლექსი ალა-მაჰმად-ხანის ტფილისზე წამოსვლის შესახებ
 (ფ. 1—2r).
 იწყებთა: როგორა ეთქვა ამ თფილის[ის]...
 იაგუნდისა ზამთარი...
 ხაზინა, მოქრიღი თამას-ხანისა...
 ბაღები ჩარსი უბრუნამს წყლისაო.

ბოლო: დაჯდა, დაწერა წიგნი,

~~სის რუსი ხელმწიფეს მიმირთვი, მან გარდაიკითხოს~~
 ძალითა.

გადამეკიდა ხოჯა-ხანი, ქალაქი წამიხდინაო,

შესამეთ გამამაქცივა, ისეე მიშველე შენაო.

ეს ხელმწიფემ გარდაიკითხა, მუხლზედ დაიკრა ხელია,
 დამიძახეთ იარანალებს (მეტი არ არის).

2. აღექსიანი (ფ. 2v—9).

დასაწყისი: ქ. ერთი კაცი იყო სტანბოლსა შინა მეტათ
 შქონი და უთვალავის ოქროსი და მარგალიტისა და ვერცხლის
 პატრონი იყო.

ბოლო: ამ ეფრემმან და ანნამ კიდევ იცოცხლეს რვა წე-
 ლიწადი. ისინაც მიცვალნენ მშვიდობით, ეფრემ და ანნაე(!)არიაზ,
 ღმერთი გიშველითო.

519

ფეაკონიას წამება

16 ფ. 23,2x18,8; ქალაღდი: უყდო; მხედრული; XIX ს-ნის პირვე-
 ლი ნახევარი (ხელის მიხედვით); შემოსულია 1925 წ. იოსებ ჩიჯავა-
 ძისაგან.

დასაწყისი: თთვესა იენისსა კე—წამება წმიდისა ფებრო-
 ნიასი.

იყო დღეთა დეოკლიტიანე მეფისათა ანთიმოს მთავარი და
 იყო იგი უძღურ ხორცითა და იღვა იგი ცხედარსა ზედა.

ბოლო: იკითხვიდენ ფებრონიასათვის ცხოვრებასა რომელ-
მაც არა სმენოდათ, და მოუთხოვდა ლუსიმახო, ღირსებით სა-
ხელგანთქმული, და ამან აღსწერა ცხოვრება და მოქალაქეობა.
წმინდისა ფებრონიასი საქებლად და სადიდებლად მოწამისა ამის-
თვის და საოხებელად მსმენელთათვის, რათა აღმოჩქიბველნი-
ღირს ვიქმნეთ სასუფეველსა ცათასა ქრისტე იესოს მიერ უკუნი-
თი უკუნისამდე, ამინ.

520

მისკამიანი

111 ფ.; 20,2×15,6; ქალღი; უცდო; თავ-ბოლო ნაკლული; მხედრუ-
რული; სათურები სინგურით; XVIII ს-ნის (ხელის მიხედვით); შემოსულია
1925 წ. იოსებ ჩიჯავაძისაგან.

იწყება: ჩემსა ჰქვიან, მე მიშველის ღმერთი და სვე ჩემი,
რომელ გულისა ჩემისა წაშლები წინ მიზის ზოგჯერ სოსანსა ამ-
ბარსა და მუშკსა შუა.

წყდება: ეჰა, ზენარ საწუთროო, რად დაერჩი ესრე, რო-
მელ ეგეთისა. ნებიერობისაგან ესეთი უნებლობა მოყვარისაგან
დაემართა ამპარტაენება.

521

ქრებაული

118 ფ.; 36×22; ქალღი; ყდაში; მხედრული; 1834 წ.; შემოსულია
1925 წ. იოსებ ჩიჯავაძისაგან.

1. თქმული წმიდისა და ნეტარისა მამისა ჩვენისა ვასილისი-
—პირველი სიტყვა, ვითარმედ დასაბამად ქმნა ღმერთმან ცა და
ქვეყანა.

დასაწყისი: რომელსა ენებოს დაბადებისათვის სოფლისა
მოთხოვად დასაბამად ხილულთა ამათ შემკობისა, ესე ვითარისა.
სიტყვისა ჰშვენის დაწყებად, რამეთუ ცისა და ქვეყანისა დაბადე-
ბისა ნებაჲს უწყებად.

ბოლო: იხარებდინ მოძღვრებით ქეშმარიტებისათა ღმრთის
მსახური და იდიდებოდენ უფალი, რომლისა არს დიდება და-
ძლიერებაჲ უკუნითი უკუნისამდე, ამინ.

ანდერძი მთარგმნელისა: აწ, წმინდანო მანო, ღმერთმან გარწმუნოსთ,
ჩვენთვის ლოცვა ჰყავთ და ვითა ჰპოვოთ, ეგრეთ დასწერეთ და თუ რაზომნი
ღვაწლი გვიწახვენ ამისსა თარგმნასა, იგი ღმერთმან იცის, რამეთუ აურაცხე-
ლად ღრმა არს და შეუცდარებელი და ღმერთმან იგი პირველნიცა თარგ-
მანნი აკურთხენ, დიად ჯელი აღმიპყრეს (ფ. 1r—53r).

ანდერძი: ეს ანდერძი წმიდისა მამისა ჩვენისა გიორგი მთაწმიდელისა არს, ნუთუ უმეტრებით სხვისა ვისმე გეგონოსთ ვისმე, რამეთუ მისდამდის ესე წიგნი არ გამოჩენილიყო ენასა ჩვენსა და არცა ყოფილა.

სრულ იქმნა ძალითა ღმრთისათა ნოემბრის თ-სა დღესა, ჩუღდ-ს წელსა (ფ. 53 r).

2. თქმული წმიდისა და ნეტარისა მამისა ჩვენისა გრიგოლ ნოსელისა—კაცისა შესაქმისათვის, რომელი მიუწერა ძმასა თეისსა პეტრეს, ეპისკოპოსსა სებასტიელსა (ფ. 52—82v).

დასაწყისი: უკეთუმცა ჯერ იყო დიდება სათნოებისა მომგებელთა პატივთა მონაგებთა, იპოვნესმცა ყოველნი სიქადულნი საფასეთანი უნდო.

ბოლო: ვქმნეთ კაცი ხატად და მსგავსად ჩვენდა, რომლისა არს დიდება და ძლიერება აწ და მარადის და უკუნითი უკუნისამდე, ამინ.

3. ეპიფანე კვიპრელის თქმული (ფ. 83—108v).

დასაწყისი: ეპიფანე ეფისკოპოსი კოსტანტია ქალაქისა, რომელ არს დედაქალაქ(!) კვიპროს ქალაქისა, რომელ თქვა ათორმეტთა მათ თვალთათვის.

ბოლო: აწ გამოვაცხადნეთ მთანი ესე ყოველითა ქეშმარიტებითა, აქაოდენ კმა იყავნ თქმად და გულის კმის ყოფად ამის ყოველისათვის.

4. მგეტათათვის სახის სიტყვა წიგნთაგან, თქმული წმიდისა ვასილისა ეპისკოპოსისა კესარიელისა (ფ. 108v—116).

დასაწყისი: არს, რომელი იწოდების მსვენნი მზარისა, ვითარცა სახის მეტყველმან თქვა.

ბოლო: ღმერთმან მომეცინ მე სიბრძნე, რათა აღვადლო პირი ჩემი და აღმოვსთქვა ქება მამისა და ძისა და სულისა წმიდისა აწ და მარადის და უკუნითი უკუნისამდე.

ანდერძი (ფ. 116v ტექსტის ხელით): აღმწერი წიგნისა ამის შენდობას ვითხოვ მნილველთაგან. მღვდელი სფირიღონ ბიაევი, სრულ იქმნა ჩუღდ წელსა დეკემბრის თ-სა დღესა.

შენიშვნა: 1. ფ. 117r მოთავსებულია მაყაშვილის ოჯახის წევრთა დაბადების ჯარბილები, დაწყებული 1808 წლიდან. ჩაწერილია ყველა ერთი ხელით 1859 წ., ან ამის შემდეგ.

2. ფ. 118—120r მოთავსებულია „მთვარის კუმეტი“—წინასწარმეტყველებანი მთვარის მიხედვით.

522

გრიგოლ ორბელიანის ლექსი—სახე თამარ მეფისა ბეთანდის ეკლასიაში

2 ფ.; 34,8 x 20,8; ქალაღი; უყდო; მხედრული; XIX ს.; შემოსულია 1925 წ. ელისაბედ ორბელიანისაგან.

დასაწყისი: შენს წმიდას სახეს,
შუწნებით სავსეს,
სახიერებით განსხივებულსა,
ვეუმზერ კრძალვითა.

ბოლო: უდაბურს ტყეში ტაძარს დარღვეულს,
სად სახე მეფის,
დიდის თამარის,
ჰსჩანს ძველს კედელზე გამოხატულად.

523

მსოფლიო ისტორია

241 ფ.: 29×20,4; ქალაღი; ყდაში; მხედრული (სათაურები სინგურით); XVIII ს-ნე (ხელის მიხედვით); შემოსულია 1925 წ. მოქ. აბრამიძისაგან.

სათაური: საღმთოთა და სამღვდლოთა მსოფლიოთა მოთხრობათა შემოკლებულად მოთხრობა ხრონოღრაფისა აღიწერების ბრძანებითა კეთიღმსახურისა საქართველოს (მეტი არ არის).

დასაწყისი: სათნო უჩნდა სიბრძნითა შემოკმედსა მას ღმერთსა და უფალსა ჩვენსა, რათა შექმნას სოფელი ესე მრავლითა სიბრძნითა მისითა.

ბოლო: და ისმას ჯმა ღაღადებისა სამეზის: დეგით შიშით ფრიად მოძიებითა მარჯვენით კერძო და ჰპოოთ კაცი მწნე საყვირველი და ძლიერი მეფედ, რამეთუ საყვარელი ჩემი არს და შეწყნარებითა მით ნებაჲ ჩემი აღასრულეთ ჟამითგან დიდისა კოხტანტინესა, რომელი დაიწერა საფლავისა - მისისა საბურველსა კიდრე ჟამდმდე კირ იოანე მეფისა მეფისა პალეოლოღისასა, რომელი გარდმოსთარგმნა ესენი სხოლარმან გენადი. იქმნა წელიწადითგან განჯორციელებიდან უფლისა ჩვენისა იესო ქრისტესა... (მეტი არ არის).

შენიშვნა 1) (ფ. 1—4 მოთავსებულია ზანდუკი სათაურით): ზანდუკი წიგნისა ამის საქმეთა, რომელსა გარე შეიცავს შემოკლებით მოთხრობა, დაწყებული დასაბამითგან სოფლისა მეფობადმდე კოსტანტინე პალეოლოღისა, უკანასკნელისა ბერძენთა მეფისა.

2) ბოლოში (ფ. 241v—241) მოთავსებულია: განწყისებაჲ ბერძენთა მეფეთაჲ, რომელი დაასხა და დაადგინა მანვე დიდმან კოსტანტინე პირველმან; მეფემან ბერძენთამან.

524

ზარღ. აღეძიანგ-მისხიანგის თარგმანი—საფია, რომანი

56 ფ.: 35×22; ქალაღი; უყღო; მხედრული; 1846 წ.; შემოსულია 1925 წ. მოქ. აბრამიძისაგან.

სათაური: საფია, რომანი უფლისა როცე დე ბოვარ; რუსულით გარდმოღებული ქართულად სარდიონ ალექსიე-მესაიევი-საგან, ქ. სიღნაღი, 1846 წელსა.

დასაწყისი: ოცდაცხრასა იენისსა 16... წლისასა ერთსა შინა უმშვენიერესთა ვენეციის, პალაცკოთაგანსა, საწოლსა შინა განცხრომით მორთულსა საოცარისა გემოვნებისამებრ დროთა ლუი მეათხუთმეტისათა სჯდა ვახშმად მარკიზა გრიმანი.

ბოლო: ჰო... ახლა... დოჯე... მოკვდა... გამოილულულა ალექსანდრომ (!) და დაეცა სარეცელსა. როდესაც განაღეს ოთახი, იქ მდებარებდენ ერთმანეთზე კვლებ გადახეულნი ორი მკვდარი გვაში.

შენიშვნა: ფ. 1-ზე არის მოთავსებული შემდეგი წინასიტყვაობა მთარგმნელისაგან (განუთენილი ჟურნალ „ციცკარი“-სათვის):

სახლუარი და მნიშვნელობა „ციცკარისა“ აღმიკრჩალებენ მე ვრცლად ესთქვა რაიმე შესახებ ქართულისა ღრამატიკისა. ამისთჳს მოკლედ მოვიხსენიებ აქა მათ ენისა ცუდილებათა, რომელნი ვაწარმოვე მე ამ ჩემს თარგმანში „საფია“.

1. პირუშლი ნაკლულეანება ჩენის ენისა არის განურჩევლობა სქესთა ლექსთ დაბოლოებისამებრ. ნაკლულეანება ესე უსაგრძობელეს არს ნაცულ სატელებში, რადგანც კშირი და მიუცილებელი განუფორება არსებითისა სახელისა, თჳნიერ რომლისაცა არა განირჩეოდეს სქესი, აუშნოვებს მშვენიერ სიტყუაობას. ამისთჳს ახლად ხმარებულნი ჩემგან ამ თარგმანში ჩვენებითნი ნაცუალსახელნი არიან მამრობითისა, მდედრობითისა და საშუალოსა (რომლითაც ვიგულხმებ მე ყოველთა უსულოთა საგანთა) სქესისანი: *ესი, ესა, ეს, ეს, ესა, ესე; ეჲ, ეჲა, ეჲა. ხოლო თავისუფალი ხმარება მათი (განურჩევლად სქესთა) დაცხათჳს ლექსთა სიმშვენიერისა და ჩვეულებრივისა ხმარებისამებრ ვქმენ მე იქ, სადაცა დაერთვიან ნაცუალსახელნი ესე არსებითსა სახელსა და, მაშასადამე, არღა საჭიროა განრჩევა მათი სიტყადისა გამო უკანასკნელისა სახელისა. მაგალითებრ: ის ქალი, ის კაცი, ეს საგანი—ნაცულად: ისა ქალი, ისი კაცი, ესე საგანი.*

2. სასაუბროს ენაში მივბაძე მე ჩვეულებრივისა, მდაბიოსა გამოთქმასა ნაცულად: ზედა, ხომ, რომ, ვახმარე: ზე, ხო, რო. ხოლო დაცხათჳს მართლწერისა მოვიღე ფრანკუხულის ენისაგან ნიშანი აპოსტროფი¹ Apostrophe ('), რომელიცა ნიშნავს, რომე უკანასკნელნი ასონი მოკვეთილ არიან. მაგალითებრ: ზე, ხო, რო; მოკვეთითა ამით დავიცე მე: ა) სიმარტივე ლექსთა; ბ) დაბოლოება მათი კმოვანთა ასოთა ზედა და გ) ხმარებული ლაპარაკში გამოთქმა მათი. სამნივე ესე აძლევენ ლექსსა სირჩვლესა და ტუბილზმოვანებასა. თანდებული ზე ვახმარე ყოველს გვარში წერისა; უყეთუ შესაძლო იყოს მოუკვეთელობა უკანასკნელისა მარტუალისა, ამვე კანონით ვიხმარე: რატო, თორე, ნაცულად: თორემ, არის, რატომ.

აპოსტროფი ვგრეთვე იხმარების ჩემგან ყოველს ლექსზე, რომლისა უკანასკნელნი ასონი მოკვეთილ არიან. მაგალითებრ: ამაღამ, კაცმა, შესაძლოა, ნაცულად: ამა ღ.მეს, კაცმან, შესაძლო არს და სხვა...

3. ვრაცხ რა უქმად მათ დაბოლოებათა, რომელთაცა მოსობა არა აუშ-

¹ აპოსტროფი იხმარების ფრანკუხულს ენაში იქ, სადაცა მოიკვეთების ხმოვანი ასო (შენიშვნა აეტორისა).

ნოვებდეს ლექსთა და დაიცავდეს ვერეთე სრულსა ჰაზრსა, მოვეკეთე მე უკანას-
კნელნი ასონი ან მოთხრობითს ბრუნვაში, ლექსთა დაბოლოვებულთა კმოვანთა-
ასოთა ზედა. მაგალ.: ალექსანდრემ, ახალგასდამ, 'საიდუმლომ და სხვა ნაც-
ულად: ალექსანდრემან, ახალგასდამან, საიდუმლომან, თუმცალა რომელნიმე ლექ-
სნი, კმოვანთაცა ზედა დაბოლოვებულნი, არა ექვემდებარებიან ესე ვითარსა მო-
საობასა, მაგალითებრ: კაცი, ზეარი და სხუანი.

დასასრულ, ვუქმენ მე ამ ჩემს თარგმანში სხოლიონი ლექსთა მათ უცხო-
ქვეყნიერთა, რომელნი არა საგულხმებელ ყოფილიყუნეს ვიეთთამე მკითხველ-
თათს.

ს. ა—მ.

(სარდიონ ალექსიძე-მესხიშვილი).

525

ნადირ-შაჰის ისტორია

7 ფ.; 23,3×18; ქალალდი; უყდო ფურტლები; ნაწყვეტი, თავ-ბოლო-
ნაკლული (დარჩენილია 65—78 გვერდები); მხედრული; XVIII საუკ. ბო-
ლო (ხელის მიხედვით); შემოსულია 1924 წელს.

იწყება: ...სეფოღინ ბეგი და რავდენიმიე რჩეულნი ჯარისა
თვისისაგან და მოვიდა ქოლათას. მეორ(ე)სევე ღამესა მოკლა ჯელით
თუსით ბიძა იგი მძინარე, დაიპყრა ქოლათი. უკვე შეიქმნა სად-
გურად მწედართა მათ, საიდგანაც ავაზაკობა მათი განიფინებო-
დეს ყოველსა კერძოსა და მოზიდვიდენ მუნ ნაყოფთა სხვადა-
სხუა გუართა აღმკლებელობათათა.

წყდება: ბ. ქარქუდის ბრძოლად წოდებული ბრძოლა ესე;
აღსრულდა იულისის 19, წელსა 1733, ველსა შინა არონისასა.

526

იესე ოსებს ძის თავგადასავალი

108 ფ.; 21,7×16,5; ლურჯი ქალალდი; ყდაში; ბოლო ნაკლული;
მხედრული; XVIII ს-ნის ბოლო (ხელის მიხედვით); გადაწერილია ხელის
მიხედვით ოსე გაბაონის მიერ; შემოსულია 1924 წ. სოფ. იდლეთში მცხოვრებ
ივანე ქსოვრიშვილისაგან.

შენიშვნა: აქვს ძველი პაგინაცია, რომლის მიხედვით გვერდები-
9—12 და 43—44 დაკარგულია.

დასაწყისი: ქ. სახელითა მამისათა და ძისათა და სული-
სა წმიდისათა. მე უზადრუქმან და ქეშმარიტად დიდად ბრალეუ-
ლმან ოსეს შვილმან იესემ ვინებე თვით ჯელითა ჩემითა აღწერა-
ცხოვრებისა ჩემისა, ვინათგან ვიქმენ დასაწყისს ქიევისა და ცხოვ-
რებისა შვილთა ჩემთასა, ჯერ იყო, რათამცა ძველიცა ესე ღამე-
ტევა და შვილთა ჩემთათვის.

წყდება: თამასუქზე მარტო იესე რომ სწერია, იმას დაეს-
ვემლი, განაჩენზე ხან მსაჯულობისასა და ხან...

527.

წმილანების შესხმათა წიგნი

77 ფ.; 19,8×16; ქალაღი; უყდო; თაე-ბოლო ნაკლული; მხედრუ-
ლი (სათაურები და თაეასოები სინგურით, თაეასოები ასომთავრულით)
XVIII ს. (ხელის მიხედვით); შემოსული 1925 წ. ივ. ქსოვრელაშვილისაგან
(სოფ. იღლეთი).

იწყებ ა: ...სა[დ]იღებელი განაბრწყინეე სადიღებელად შენ-
და, ხოლო ყოველივე ერთბამად სასუფეველსა შენსა შეკრიბენ, რო-
შელნი განუმზადე მოყვარეთა შენთა.

წყდება: ესწყალობდეთ გლახაკთა; ანტონი იმარხვიდა,
იმარხვიდა ძლიერად და მარხვისა თვისისა პურსა მშვიართ მისცე-
შდა.

შენიშვნა: შინაარსი: 1) შესხმა ღვთიე მიმადღებულისა და სულთა
მაცხოვრისა ღვთისმშობლისა [ფ. 1—24r]; 2) სიტყვა იგ ღვთიე შენიე-
რისა იესოს ტბილისა ყოვლად საყვარელისა (ფ. 24v—31v); 3) შესხმა
იგ ღვთიე შეენიერისა და ცხოველმყოფელისა პატროსნისა ჯვარისა
(ფ. 31v—37r); 4) შესხმა იმ ღვთიე განათლებულისა ზეცისა ძალთა ყოვლად
პატროსანთა ანგელოსთა (ფ. 37v—42v); 5) შესხმა ნათლისმცემელისა (ფ.
42v—50r); 6) შესხმა მოციქულთა (ფ. 50r—57); 7) შესხმა მოწამეთა
(ფ. 58—65); შესხმა მღვდელთმთავართა (ფ. 66—76); 9); შესხმა ღვ წმიდისა
ღმერთშემოსილისა მამისა ჩუშნისა დიდისა ანტონისა (76v—77v).

შენიშვნა: უკანასკნელს ბოლო აკლია.

528

წმიტკვირის წიგნი

47 ფ.; 26,5×20,4; ქალაღი (ნაწილობრივ ღურჯი); მუყაოს ყდაში;
მხედრული (სათაურები სინგურით, თაეასოები ასომთავრულით); XIX ს-
ნის პირველი მეოთხედი (ხელის მიხედვით); შემოსულია 1925 წ. მოქ. მა-
ლალაშვილისაგან.

დასაწყისი: ჭიევერკი, გინა ცეცხლის სათამაშო შეიმზა-
ღებებიან ასაფრენთა ნივთთაგან, რომლისაცა არიან უმთავრესნი
ნაწილნი.

ბოლო: აღმოავლებენ ღარპიუმში და მერმეთ წმინდა სა-
ნთელში გაფისული უკვე კანათის თოკი დაწეწილი და დაშლილი
გამოდგების პატრუქად. დასასრული.

შინაწერი: კლდის ქვის გაბრწყინვალება რომ გინდოდეს, ესრეთ იქმნების:
უნდა კლდის ქუა გათქალოს, როგორც ქვის გამთლელები სთლიან, ისე წმინდათ.

მერმე უნდა წმინდათ დანაყოილი ზუფრა (ზუფარას რუსულად ნაედაკი ჰქვიან); და ტყვივა(!) ერთათ არეული ზედ დაყარო, აღილო მკადა ქუა, და(ა)სხა წყალო და ღესო ის გათლილი ქუა ვინმე განბრწყინდებოდეს; ასე უნდა იქმოდე და მერმე გასწმინდე ამ ჩვრითა და ესე იქნება ბრწყინვალე ვითა მარმარილო (ფ. 57r).-

შენიშვნა: წიგნი გადათარგმნილია რუსულიდან ბაგრატ ბატონიშვილისათვის ბაზლიძის მიერ (ეს ჩანს დახიანებულ პირველი ფურცლდან) ბოლოში წიგნს თანდართული აქვს რუსული გამოცემის დახიანებული ცალი (ფ. 48r—74v).

529

ამთხრობები საღვთო ისტორიიდან

22 ფ.; 17, 8×11; ქალაღი; უყდო; თავბოლო ნაკლული; მხედრული; XIX ს-ნის II ნახ. (ხელის მიხედვით); შემოსულია 1925 წ. მოქ. მალაღვილისაგან.

იწყება: ღირსსა შეეწიო და შეიწყალო, ესე არა არს საკვირველი, არამედ უფროსლა მე შემეწიე, არამედ მე შენ მომეცხელის შეწევნისა, რამეთუ ქვეშ მდებარე ვარ...

წყდება: ღიდ არს წყალობა შენი, ღიდ მოწყალება შენი, ღიდ ძვირუხსენებლობა და სულგრძელება და რამეთუ უკეთუ... ღირსს.

530

სამთვარიო

8 ფ.; 17,5×11; ქალაღი; უყდო; თავბოლო ნაკლული; მხედრული; XIX ს-ნის II ნახ.; შემოსულია 1925 წ. მოქ. მალაღვილისაგან.

იწყება: ...გახდება, ისიც ძნელათ მორჩება, ეგრეთვე უფალმან ღმერთმან განუჩინა და აუწყა ისრაელთა.

ბოლო: კა მთვარისა, ღღეს ნურას იმუშავებ, ნუ იყიდი, ნუ გაყიდი, ნუ ხნავთ, ნუ თესამთ...

531

ფიზიკა

31 ფ.; 17,7×11,2; ქალაღი; უყდო; მხედრული; XIX ს-ნის პირველი მესამედი (ხელის მიხედვით); შემოსულია 1925 წ. მოქალაქე მალაღვილისაგან.

დასაწყისი: თავი პირველი. საზოგადოდ ფიზიკისათვის რა არს ფიზიკა?

ფიზიკა არს ცნობა ბუნებისა და თვისებათა მათათვის რომელნიცა აქუსთ ყოველთა სჯეულთა ქვეყანასა შინა.

ბოლო: ოდეს არა რაჲსა ვიტყვი და არცა ვყოფ, ანუ ვიქმ ესე ვითარსა, რაჲცა განრისკებად და შეძრწუნებად სჯვისა შემძლებელ არსა ანუ სასიამოვნო მისდა არა არს, ვინაჲთჲან ამას ყოველსა ითვოს კეთილმოქმედება (ფ. 4r—31r).

ანდერძი: (ფ. 31r ტექსტის ხელით): ვინაცა კეთილმან გვაჲმან ივილოს ესე იგი ფიზიკა ესე და სენას რაჲმე უგვანად ნალტობი, მომიტევოს მან, რამეთუ რომლისამე მიხეზით კალამნი მყისმყისად ვამუშავე მე.

შენიშვნა: წიგნი გადათარგმნილი ყოფილა რუსულიდან. თავში (ფ. 2—3) მოყვანილია რუსული გამოცემის წინასიტყვაობის ქართული თარგმანი:

შემოკლებული უწყება ფიზიკისათვის საჭმარებლად მისის იმპერატორების დიდებულებისა კეთილმოწმუნისა კელმწიფისა და დიდისა თავადისა პავლე პეტრეს ძისათვის. პეტერბურგსა შინა, წელსა ჩღ (ფ. 2r).

დასაწყისი: წინა-სიტყუაობა. ცნობა ბუნებისა არა უმცირეს საჭირო არს მათდა, რომელნიცა განგებამან ლუთისამან განაწესა მფლობელად უმრავლესთა ერსა ზედა (ფ. 2r—3v).

შენიშვნა 1. წიგნი გადაწერილია ივანე ჩოლაყაშვილის ასულ კნი-აუნა ველენიასათვის, რომელიც დაბადებულა 1812 წ. და 1830 წ. გათხოვილა ლუბერსკი სეკრატარ თავად დიმიტრი გაბრიელის-ძე მალალოვზგ.

შენიშვნა 2. თავში ერთვის პინაქსი (1r).

შინაწერებია: 1v, 31v.

532

1788 წლის ტრაქტატის პირი

36 ფ.; 16.8×10.8; ქალალდი; ყდაში; მხედრული; (სათაურები და თავასობი სინგურით); 1825 წ.; შემოსულია 1925 წ. მოქ. მალალაშვილისაგან.

დასაწყისი: სახელითა ღმრთისა ყოვლისა შემძლებელისათა, ერთისა სამ წმიდაობასა შინა დიდებულისათა.

ადრითგან ერთმორწმუნეობამან ყოვლისა რუსეთისა იმპერიისა თანა ქართულთამან მსსახურა მფარულობითა, შემწეობითა და შესავედრებლობითა მათ ერთათა და უგანათლებულესთა მათთა მფლობელთა.

ბოლო: 325. აზნაური ყავრიშვილი,

326. აზნაური მიქელაშვილი.

327. აზნაური ტარიელაშვილი.

ერეკლე.

იენისის კს დღეს, ჩღპ წელს.

ანდერძა (ფ. 36): (ტექსტის ხელით) მისის იმპერატორების დიდებულე-ბისა კელმწიფა გკატერინასაგან გამოცემული ტრახტატი საქართუშლოს თავად-თა და ახნაურთა გუარათასა 1825 წელსა, დეკემბრის 5 დღესა გარდმოღებულ იქმნა ნანადვილთა ტრახტატთა ხედა მლჭდლის დიმიტრი ოქროვეისაგან, რომე ლიცა ვუთუჟნის მასვე დიმიტრი მლჭდელს ოქროაძეს. დიმიტრი.

533

კონდაკი

84 ფ.; 24,5 × 18; ქალაღი; ხის ყდაში; თავბოლო ნაკლული; ნუს-ხური (სათაურები და ასომთავრულიანი თავასობები სინგურიით); 1749 წ.; (ხელის მიხედვით); ფ. 20v და 53 არის თითო მინიატურა ფერადით; შემო-სულია 1924 წ. გურიის უდაბნოდან.

ი წყებ ა: რომელი აღესრულების დიაკონთა, თუ ვითარ ჯერ არს მსახურებაჲ მღღელთა თანა დიდსა მწუხრის ლოცვასა და ცისკრად.

წყედებ ა: რამეთუ შენი არს სუფევა; ოხითა მის დღისა; დიდებაჲ, აწდა, იამბიკოჲ მისიეჲ, კირილეისონი გ. დასრულდა (ფ. 1r—83r).

• ანდერძა: 1 (ტექსტის ხელით). მომიხსენე, უფალო, მე ცოდვილი სტეფანე (ფ. 83r).

2. დიდებაჲ ღმერთსა და სრულმყოფსა ყოვლისა კეთილისასა, რომელმან არა არსისაგან არსებად მოიყვანნა ყოველნი, ხოლო ჩვენ ცვაფარვათა შენთა მონდობილმან შაჰრვანშაჰისქემ ერისთავმა გიორგიმ და თანამეცხედრემან ჩუენმან ხვარაშან აღვაწერინეთ წმიდა ესე კონდაკი და შემოგწირეთ შენ ჩუენსა საესაე-სა ჯუარცმა ღთაებასა სულისა ჩუენისასა საოხად და თავთა ჩუენთა განსაძლიერებლად (ფ. 20v მინიატურის ქვევით ტექსტის ხელით).

3. დიდებაჲ ღმერთსა და სრულმყოფელსა ყოვლისა კეთილისასა, რომელმან არა არსისაგან არსებად მოიყვანნა ყოველნი. ხოლო ჩვენ ცვაფარვათა შენთა მონდობილმან ერისთავმა შაჰრვანშაჰისქემ გიორგიმ და თანამეცხედრემან ჩუენმან რაჰის ერისთავის ასულმან ხვარაშან აღვაწერინეთ წმიდაჲ ესე კონდაკი და შემოგწირეთ შენ ჩუენს საესაეს ჯუარცმა ღთაებასა სულისა ჩუენისა საოხად და ძეთა ჩუენთა განსაძლიერებლად. ვინცა ვინ იკითხვიდეთ, შენდობას გკიბძანებდეთ (ფ. 53v მინიატურის ქვევით, ტექსტის ხელით).

4) მოიჰსენო, უფალო, ველუსაშვილის ქალი თეთრუა, ღმერთო, მოიგ... (ფ. 36r, ნუსხა ხუცურით, ტექსტის ხელით).

5. დიდებაჲ ღმერთსა და სრულ მყოფელსა ყოვლისა კეთილისასა, რომელმან არა არსისაგან არსებად მოიყვანნა ყოველნი, ხოლო ჩვენ ცვაფარვათა შენთა მინდობილმან შარვანშაჰისქემ გიორგიმ ერისთავმან და თანა მეცხედრემან ჩუენმან ერისთავის ასულმან ხვარაშან აღვაწერინეთ წმიდაჲ ესე კონდაკი და შემოგწირეთ შენ ჩუენს საესაესა ჯუარცმა ღთაებასა სულისა ჩუენისა საოხად და ძეთა ჩუენთა განსაძლიერებლად. ქორონიკონს ულხ (ფ. 29v).

შენიშვნა: აქეს მინიატურები: იოანე ოქროპირისა (ფ. 20v), ბასილი დიდისა (ფ. 29v) და გრიგოლისა (ფ. 53v).

კონდაკის ნაწიტი

27 ფ.; 19,5×15; ქალაღდი; ხის ყდაში; ნუსხა ხუტური (სათაურები სინგურით); XVII ს. (ხელის მიხედვით); შემოსულია 1924 წ. გურიის უღაბნოდან.

დასაწყისი: (სათაურის შემდეგ, რომელიც გადასულია):
 თუ ოღეს ეგულებოდეს მღუღელსა წბიდისა ეამის წირვისა ქმნაჲ,
 ჯერ არს, რათა იყოს მღუღელი განწმედლი და აღმსარებელი
 თვსთა ცთომათა.

ბოლო: თაყუანისცემისა [ალეავ]ლენთ თანა დაუსაბამოთ მათ
 მით ...თ და სახიერით და ცხოველს მყოფელით სულით შენი-
 თურთ აწ და მარადის და უკუნით...

შიწერები (სხვა ხელით, ნუსხა ხუტურით, XVIII ს-ნის):

1) ღმერთო, მოიხსენე მამუკა აბულაძე ამ სოფელს სიცოცხლით, საუყუნეს ცხოვნებით, ამინ (ფ. 1r).

2) მოიხსენე, უფალო ღმერთო, სასუფეველსა შენსა ცხოვნებით იაგუნდისაი ურიშაძის ქალი, ამინ (ფ. 5v).

3) მოიკსენე, უფალო ღმერთო, ამ სოფელსა ცოცხლებით და საუკუნოს ცხოვნებითა სული მომციმელისა ქალი, ამინ (ფ. 6r).

4) ღმერთო, მოიხსენე მარიამ ცოცხლით, ცხოვნებით სასუფეველსა შენსა ამინ (ფ. 19r).

5) ღმერთო, შეიწყალე სული გიორგი ბერიძისა სასუფეველსა შენსა, ამინ (ფ. 20v).

6) ღმერთო, მოიხსენე გიორგი გალუგარე(ი) სასუფეველსა შენსა ცხოვრებით ამინ და კირიელისონ (2r).

535

კურთხევაანი

190 ფ.; 16,2×11; ქალაღდი; უყდო; თაებოლო ნაკლული; ნუსხური; (სათაურები სინგურით); XVI საუკ. (ხელის მიხედვით); შემოსულია 1924 წ. გურიის უღაბნოდან.

იწყება: უფალო, ყოველთა წმიდათა შენთათა და ღვთის-
 მშობელისათა მშვიდობა შენი მომეც ჩუენ, ვითარცა მოწყალე ხარ.

ბოლო: მეოხებითა ყოვლად კურთხეულისა დედოფლისა ჩუენისა ღმრთის მშობელისა და მარადის ქალწულისა მარიამისითა. აქა რომლისაცა საეპისკოპოზოს ეპისკოპოზი იყოს, საყდარი და წმიდაჲ დასწერონ და წმიდაჲ ნინო, და ყოველთა წმიდათა შენთა თანა, ამინ. ქარონიკონსა რომელიც იყოს და კელი ჩაურთოს.

შენიშვნა: კურთხევანში მოთავსებულია შემდეგი წესები:

1. წესი და განგება ნათელისა (ფ. 1რ—20v, თავ ნაკლულია)-
2. წესი და განგება წინდობისა და გვირგვინის კურთხევისა (ფ. 21რ--38v).
3. ზეთის კურთხევის წესი (ფ. 39რ—66v).
4. ლოცვა მცირე აიაზმისა (ფ. 66v—76v).
5. წესი პანაშვიდისა (ფ. 76v—86r).
6. წესი ერის კაცსა ზედა შესვენებულსა (ფ. 86რ—111v)-
7. ლოცვა შესლვასა ახლისა სახლისასა (ფ. 111v).
8. წესი მღვდელსა ზედა მიცვალებულსა (ფ. 112რ—144r).
9. წესი მონაზონსა ზედა აღსრულებულსა ფ. 144v—161r).
10. წესი ჩჩვლსა ზედა აღსრულებულსა (ფ. 161რ—169v).
- 11 ლოცვა სნეულთა ზედა სულთაგან არა წმიდათა კუშთებულსა ზედა (ფ. 170რ—186r).
12. ლოცვა ჟამსა სნებისა და სიყმილისასა, თქმული პატრიარქის კალისტეს მიერ (ფ. 186რ—189v).
13. მღვდელთმთაფარის მიერ სათქმელი შენდობის ლოცვა (ფ. 190rv).

536

აპოკრიფული მოთხრობები

69 ფ.; 21×16,5; ქალაღი; ყდაში; მხედრული; XIX ს-ნის II ნა-
ხევარი (ხელის მიხედვით); შემოსულია 1925 წ. იაგორ ციციშვილისაგან

დასაწყისი: ოდეს შევიდა იესო იერუსალემად, მუნ იღვტ
განრღვეული, რომელი იწვა ცხედარსა ზედა და კუნესოდა.

ბოლო: ხოლო მათ დღეთა იყო ყოველი კაცი, უცილო წე-
რისათვის პირველისა, ვითარცა წერილ არს სახარებასა ლუკასა.
დარბიოდა, ეკვეთებოდა აქა და იქი და ვერ გულისხმა ყვის ქრის-
ტესთვის, ვითარ რა უკვე არს და მას ჟამსა ეროდენ არა მოსრა-
ყრმანი, რამეთუ უცალო იყო.

537

შოთა რუსთველი—გეფხის ტყაოსანი

102 ფ.; 35,5×21,3; ქალაღი; ყდაში; თავბოლო ნაკლული; მხედ-
რული (სათაურები და ტაქების თავი სიტყვები წითურით); XVIII ს.
(ხელის მიხედვით); შემოვიდა 1925 წ. იაგორ ციციშვილისაგან.

დასაწყისი:

მე რუსთველი კელობითა ვიქმ საქმესა ამა დარი;
ვის მორჩილობს ჯარი სპარ(ს)თა(!), მისთვის ეხელობ მის-
თვის მკუდარი.

ბოლო: ქმარი შენი ძმაა ჩემი, მწადს აგრეთვე თქვენ-
დება,
ორგულთა და შემცილეთა შენთა მე ვჰქნა გაფლიდება.

538

საწყობის ნუსხა

1 ფ., 36,6X23,3; ქალღი; უყდო; მხედრული; XVIII ს. (ხელის მი-
ხედვით); შემოსულია 1925 წ. იაგორ ციციშვილისაგან.

დასაწყისი: ლიტრა. 19—39 იოანე. პირველ ეამთა ლი-
ტრა უმცირეს იყუნეს, ვიდრე აწინდელი, ვითა არს აწ ჩვეულება-
რომაელთა, კგრუ (!) იყო პირველად ყოველთაგან.

ბოლო: გვერდისა ნაოთხალსა ქსანი ეწოდება. სადა ლიტ-
რათა მცირე-დიდობა არს, ეგრეთვე ნაოთხალი და ქსანი განი-
ყოფიან.

მინაწერი ლექსები:

ა. იქმენ მღუდელად მოსაწონად,
ოსტატ ბრძენად, სხვათა მზრდელად...

ბ. დარდნი დრონი, ჩემნი მკვლენი,
იფქლის ტომნი, სხვათა მზრდელნი (ფ. 1r).

539

ლექსთა კრებული

2 ფ.; 36X22,5; ქალღი, ლურჯი და თეთრი ფურცლები; უყდო-
მხედრული; XIX საუკ. დასაწყისი (ხელის მიხედვით); შემოსულია 1925
წელს.

დასაწყისი: 1. ბნელ მოღექსეთა ლექსი.

რიტორთ გვარობ მეტყველობით, ბრძენ გონებით იმხედ-
ვარე,

სად რა გვარნი ლექსთ(ა) თხზვისა ერთი ერთსა შეუდარე.

ბოლო: ვინცა იცოდეს, დამალოს, გაუწყრეს ხმელთა მცვე-
ლია,

მამას ძალღმა... გაუწყრეს წმინდა ელია (ფ. 1r—2r)

2. თარხანოვის ლუარსაბზედ თქმული გაბრიელისაგან.

იწყება: ლუარსაბს უჩივიან, ცხელი ოფლი ედინება,
ქალი შინ ყავს მალულად, არვის დელირება(!).

ბოლო: ლხინი ყოველთვის უამად ქირად გამოვლინდება,
და ამისთანა კაცსა ზედა ეშმაკი მოლხინდება (ფ. 31v).

540—558

გადატანილია სომხურს კოლექციაში

559—569

გადატანილია რუსულს კოლექციაში

570

გადატანილია ლათინურს კოლექციაში

571—572

გადატანილია ებრაულს კოლექციაში

573—576

გადატანილია სპარსულს კოლექციაში

577

გადატანილია რუსულს კოლექციაში

578

კრიბული

101 ფ.; 34,5×22; ქალაქდი; უყდო; ცუდი მხედრულით (ზოგიერთი ადგილები წითურით); XIX ს-ნის პირველი ნახ. (ხელის მიხედვით); შემოსულია 1925 წ. სოფ. მეტეხის მცხოვრებ ი. თუხარელიდან.

1. წმიდა გიორგის ქება ლექსად.

დასაწყისი: ქ. მე ნინომ ვიწყე ამ სევდიანი გულით
ქდგებნ (!).

მობშით შევამკე წმინდა გიორგი გულის წმიდით, რომ არ
მამეცეს ვნებანი (ფ. 1v)

2. წმ. გიორგის წამება.

დასაწყისი: ქერი (!) პირველი დასაწყისი წამება წმინდის
შთავარ მოწმისა გიორგისა, რომელნი ინება თავითა თვისითა
ურმის თვალსა შესვლა.

ქ. ღმერთო, ცისა და ქვეყნისა, ზღვათა და ხმელთა მფლო-
ბელო.

ბოლო: დააგდეს ყმა და მამული სხვისთვის შესაქმელია, აოხრებული ცოლები, ვაი რა სათქმელთ ძნელია, იმათი მაცურებელი ჩემი სიცოცხლე ბნელია, აღარა მიაამება რა, ჩემთვის დაბნელდა მზენია (კიდევ ერთი ტაეპია, მეტწილად არ სჩანს, ფ. 3—27).

3. აპოკრიფი იოაკიმე და ანას შესახებ.

დასაწყისი: ქ. იოაკიმე და ანა დაბერებულ იყვნენ და შვილი არ ყამდათ. ერთსა დღესა ხზრისა (უნდა: ტაძრისა) დღეობა და წაიყვანა იოაკიმემა სამლოთო ცხვარაჲ.

ბოლო: მუნ ძეს მვედრე, მაცხონოს, მიბოძოს იქ მოწყალება და დიდხანს მიცოცხლოს გიორგი, იქ დამიმკვიდროს ცხონება (ფ. 28—41).

4. ბარამიანი.

დასაწყისი: ქ. კარი პირველი ბარამიანისა, რომელიც სპარსეთიდან მოსულია, აქ ქართულათ ნათარგმნი. ქ. ქვეყანასა ურუმეფისასა (!) და ურუმელთასა იყო ხემწიფე ქიშვერ დაუკლებელი, მორკმული სიმდიდრისაგან და გალაღებული.

ბოლო: უბძანა: შვილო ბარამ, ვითარცა ცასა მზისა შუქი არ მესლება (!), ეგრემც შენი ხემწიფობა ნუ მამესლება. შენსა სამეფოსა შექექც, შვილო, დაყავ მრავალი წელი. მანამ მათი სიცოცხლე იყო, ამ ქცევით იყვნენ (ფ. 41—56).

ანდრძი: როდესაც ვგარდაიცვალნენ, დარჩა მათი მოსაგონებლით (!) ეს ანბავი. ვინცა წაიკითხოთ, ნურვინ დამძრახამთ ამისთვის, სამართალი აღარ არის ჩემგან. რადგან სევდით სამსვე(ა) გული, მაგრამ კიდევ სევდიანმა გულმა იცის. აღწერე ნინომა ეს წერილები გასულს მარიამობისთვის სევდის გულითა, თვალის ცრემლითა (ფ. 56r).

5. ლექსი სასულიერო ხასიათის.

დასაწყისი: ქ. ევა გარდახდა მცნებასა, ჰამა ურჩების ხილია,

წავიდა, ადამს მიაართვა, ნახე—როგორი ტკბილია, ადამის მონათესავე ჩვენ გ(ვ)ყო სიკვდილის შვილია, ღმერთო, მათებრივ წყალობა ჩვენზედაც მოიხილია.

ბოლო: ქ. სიფიცხით ფრთა ვერ მოვგლიჯე, ბევროდენი დამეწეროს;

იგი გარდამხდა სოფლისა, რაც რომ თვისა დამეწეროს, უგუნურსა და პირუტყვისა მათი ბძანება აღმეწეროს.

(ნუ დამემობთ მე ამისთვის—რაც რომ აკლდეს, ვერ დამეწეროს (ფ. 56r—60r).

6. სამთვარიო.

დასაწყისი: ქ. კალენდრა, თქმული ეზეკია წინასწარმეტყველისა. უკეთუ დადგეს იანვარი დღესა კვირიაკესა, ზამთარი იყოს ნოტიო, ზაფხული ჰაერიანი, ქარიანი და ხმელი.

ბოლო; თუ მასკლ[ავი] აფრინდეს, დიდი ბრძოლა იყოს. თუ იელოს დასაელეთით, დიდი სიკვდილი იყოს. ხოლო ქვეყნისათვის კეფელნთ (!) იქუხოს, გაიფედეს პური. მარტს თუ მთვარე (მეტე არაა, ფ. 60).

ღმერთო, აცხონე ამის დამწერი ნინა მირზაშვილის ასული, რადგან მცირე წირება(!) გასწია, ეს დაწერა.

ქ. ეს წიგნი ამიწერია მე მირზაშვილისა ასულსა, სიცოცხლე გამწარებულსა, სიკვდილისგ[ან]

დასრულსა,

სამშობლო ამოწყვეტილსა, სულ უნწილოთ გასულსა და ვინც წაიკითხოს სრულიად, ცხონება უთხრან ჩემ სულსა.

ქ. წუთმა სოფელმა დამჩაგრა, მეც შემოწყრომ[ა]ს ვაპირობ; თ[ა]ვით ფეხამდინ თეთრს ვიცვ[ა]მ, მიწ[ა]ში ჩას[ვ]ლ[ა]ს ვაპირობ;

მინდა გ[ა]ვიტხ[ა]რო ს[ა]მარე, თან მიწის წ[ა]ყრას ვაპირობ და აღარ მსურს რა სხვა მეტი, სულ გულას წმინდით ვაპირობ (ფ. 62).

7. მცნება-დარიგებანი.

დასაწყისი: მცნება ესე ზემოხსენებული. ქ. არა სარგებელ არს მშობელთა სიკეთე, უკეთუ ჩვენ არა კეთილით ვიქცეოდეთ. არა კეთილ არს კაცისათვის შემძლებელისა უქმად ქამა.

ბოლო: შეწყალება ამას ქვიან. კაცმა რომ თვისი მტერი გაპირვებული ნახოს, იმას მიეხმაროს, და არგოს სიტყვითა ანუ საქმითა, ანუ მისცემითა (!) მას მამა ღმერთი საზომით მიუწყამს, რათა წმინდა ყოს მომღებელი უფალ[ან] სახელისა მისისა ამოსა(!) ზედა, იცოდეთ ნინო (სახელი ნინო სამეჯკრაა; ფ. 63—66).

ანდერძავარი ლექსი, რომელიც იმავე ნინოსი უნდა იყოს.

ქ. მაშინ დამიხსენ, უფალო, ვიყო ამ დღისა ინახე; ნათლისაღების შვილი ვარ, ჯვრისა გამამსახვი; ჩემის ცოდვისგან დარჯილი, ნიადაც ცუდის მნ[ა]ხვი; შენ გვედრები საწყალი, შენგან ვარ შესან[ა]ხვი;

ქ. შენ გვედრები ცოდვილი, უბადრუკი და უღები; სიცოცხლე მოძაგებული, მარტო, უძმო და უღები; წუთი სოფლისგან ჩ[ა]გრული, განკიცხულ გაბასრულები, და დამიხსენ მაშინ სასჯლისგან, თუ ვიყო ღირსად სრულები.

8. აპოკრიფი—ღვთისმშობლის მიცვალება.

დასაწყისი: ღვთისმშობლის მიცვალება. ეს წერილი ამას ზემოთ მცნება ქვემოთ შენდობისა (!). რაემს იგი სულისაგან წმინდისა ღვთისმშობლისა მარიამისა ეამი განსლისა (!) თვისისა.

ამიერ სოფლით გულისხმა ეყო, მაშინ მხიარულ იქმნა სიბრძნითა სამღთოთა და ლმობიერად აღივსო სიყვარულითა საუკუნოსა ცხოვრებისათა.

ბოლო: და რაოდენი დაგავიწყდა და ვერ აღიარე, ყოველივე შეგინდეს მოწყალემან ღმერთმან თვისითა კაცთმოყვარებითა, მეოხებითა ყოვლად კურთხეულისა დედოფლისა ჩენისა ღთის-მშობელისა და მარადის ქალწულისა მარიამისა, ამინ.

შემდეგ მიყვება იმავე ნინო მირზოვის (მირზაშვილის) ასულის მიერ შედგენილი რვატაეპიანი ლექსი (ფ. 67—80).

მინაწერება: ამას რომ გადმოაბრუნებთ, რაც ქრისტეს აქეთ მამხდარა ანუ ნოეს კიდობანი როგორ აშ(ნ)ებულა, ანუ მეორეთ მოსლა როგორ მოსულა, ან ცის ქვეშეთში რა მამხდარა, ყოველი სწერია. ადამსა ევას აქეთ ანუ ურწმუნობა მამადარა, სულ წმიდათ აღმიწერია. ვისაც (გინდა)თ წიგნი, დიახ კარგი საკითხავია. ღმერთმან აცხონოს მართალთა წინა წილი მისცეს ...ის შეიღს ქალს ანანს (!) იქილამ გადმოეწერე მე მირზაშვილის ქალმა ნინომ მწუხრის და დაგმულის გონებითა და ათასის ფიქრითა. ვინ იცის, რამდონი მწუხარება გამოვიარე არ თუ სიყვითთა ნამეტნავის სიციცხლითა. რაოდენსამე კიდევ მოველი დარდა ვარამს, არავინ იცის ჩემეტმა.

ქ. ღმერთო, მამო მწირის ქვრივისა და უნუგეშოს გულხელდაკრეფილისა, (ღმერთო), მიციცხლე სიმთელითა, ბედნიერებითა, მადირსე ჩემის დისწულისა. ნესი კორწინება, რადგან არის დედის ერთა და ესე ყოველი წერილი... (ფ. 80).

9. აპოკრიფი—ქადაგება და თარგმანი დაბადებისა თავი, თუ როგორ გარდმოვარდა კაცი სამოთხილამ.

დასაწყისი: დასაბამილამ გააჩინა დასნი ანგელოზნი და უფროს უფროსებისა.

ბოლო: გამქარვებელი ყოველის ქრისტიანისა ღთის შესა-ნდობ სულისა მოტეება ცოდვილისა და უნუგეშოსი, ამინ. (ფ. 81—101).

579

სამთავარიო—სამეტლო

10 ფ.: 22x18; ლურჯი ქალაღი; ჟუდო; ნაკლული; მხედრული X^vIII ს-ნის ნახევარი (ხელის მიხედვით); შემოსულია 1925 წ. იოსებ თუხარელისაგან (სოფ. მეტეხი).

დასაწყისი: ...ძნობელი, ვითარცა ქვა. ცხოველი არს ყოველი მგრძნობელი ანუ კაცი, ანუ ცხენი, ანუ ძაღლი, ანუ სხვა მოთხუცყვნი სიტყვიერი, არს ვითარცა კაცი და ანგელოზნი.

ბოლო: აწ უნდა, რომ ესეც ვიცოდეთ, ქვეყნად ვინ დაიბადა უბედურებით და რისხვით. ღმრთის მეტყველი ზოგნი ამბობენ, რომ კაენისათვის, ზოგნი იტყვიან იუდა ისკარიოტელისათვის და ზოგნი—შეჩვენებულისათვის.

ბეჟანიანი

19 ფ.; 21,5×17,5; ლურჯი ქალაღი; უყდო; თაგ-ბოლო ნაკლული მხედრული; XVIII ს-ნის ბოლო (ხელის მიხედვით, დაწერილია მეტად ცუდი ხელით). შემოსულია 1925 წ. ლევან ტლაშაძისაგან (სოფ. ოძისი).

იწყება: ტახს ვაყიდებ(ღი), შემცილე წა ხემწიფისა საჩვე-
ნე... არ მოვნელთ უქვერეტს, სიტყვა კადრეს საქებულად.

ბოლო: სურნელს სული აგოგდის წმინდის ინეს(?) გეგხარ-
გლახათ მოწყალე ხან ფერგან ...ბათ ახვალეს ნეტავი იგი სლოგი-
ნეს (?), ვისიც შენ....

581—584

გადატანილია ხომხურს კოლექციაში

585

შხსაწიკთა კონდაკი

112 ფ.; 22×16; ქალაღი; ყდაში; მხედრული (ბოლოში სომხურად); 1817—1894; შემოსულია 1925 წ. ახალციხის რაბათის ეკლესიიდან.

დასაწყისი: 1817 აპრილის პირველს მოვიდა კვირაცხოვ-
ლობა. ქ. ამიერიდან ყოველს წელსა კვირაცხოვლობად კონდაკი-
წაიკითხებოდეს და იმავე დღეს ჯმოვანი იწირვებოდეს და საფ-
ლავიც ცხადად იკურთხებოდეს წმიდა იოანეს ეკლესიის ახალცი-
ხისა ამის ქალაქისა ყოველთ კეთილმომქმედთ მორწმუნე კათოლი-
კე მიცვალებულთ სულთათვის.

ბოლო: ღმერთმან მაგიერი მიაგოს ქრისტესია გვარამ[ა]ძის
მეუღლეს მაიკოს, რომელმან შესწირა ერთი ხალიჩა 1894 წ.

შენიშვნა: კონდაკი შეიცავს ახალციხის იოანე ნათლისმცემლის კა-
თოლიკეთა ეკლესიის სხვადასხვა დროს შემომწირველთა სიას ვიდრე 1894
წლამდის. ფ. 40r—51r მოთავსებულია 1764—1913 წლებში მიცვალებულ
ახალციხელ კათოლიკე მღვდლების სია. 52 ფურცლიდან ცარიელი გვერ-
დებია. ფ. 111v—112r მინაწერებია შემომწირველთა შესახებ სომხურად.

586

მონათლულთა ჩასაწერი წიგნი

134 ფ. 20,5×15,5; ქალაღი ყდაში მხედრული; XIX ს. (1803—
1847 წ.); შემოსულია 1925 წ. ახალციხის იოანე ნათლისმცემლის კათო-
ლიკე ეკლესიიდან.

სათაური: წიგნაკი ყრმათა წოდებული, რომელსა შინა აღსაწერელ არიან ამიერიდამ წმიდა იოანეს ეკლესიის სამრევლოს სულთა შემსვლელთ მღუდელთაგან რაოდენიც ყრმანი მოინათვლიან და შედგინებთა მირონ იცხებიან და ამასსა შინავე სახსენებელ არიან მღუდელის მომნათლავის სახელი და გვარი, დღე მონათელისა და დაბადებისა ყრმისა მის, თვისა და წლის ანგარიშითა, ადგილი მონათელისა, სახელნი გვართურთ მშობელთა, სახელი ყრმისა და ნათლიისა. წელსა უფლისასა 1803, თვიდამე იანვრისა, სადიდებელად ღმრთისა და სასარგებლოდ ყრმათა სიონისა ახლისა ზედა.

დასაწყისი: წელსა მაცხოვრისა ჩვენისასა 1803. ქ. წელსა უფლისასა 1803, იანვრის 9. შაჰყულიანთ ახალციხის უმფროსმა მოვნათლე და შედგინებითად მირონი ვსცხე წმიდა იოანეს ეკლესიაში ყრმასა, შობილსა ზარდართ აკოფასაგან და მისი მეუღლე არტაპანელი გალუსტას ქალობილი ანნასაგან.

ბოლო: ამავე წელს (1842), აპრილის 13 მე ტერ სტეფან აბინოვმა მოვნათლე და მირონიც ვცხე. სჯულიერი ქორწინებისაგან ვითამც პალიათ პეტოსასაგან და ელისაბედისაგან შობილს ყრმა ასულს კატარინას, რომლის სვინა იყო გოგინათ გიქორას ძე სტეფანეი და ეს პალმაიათ პეტოსაი იყო ტერ ანტონ ოპანნოვის სამრევლო (ფ. 1r—126r).

მინაწერები 134rv

587—590

გადატანილია ხომხურს კოლექციაში

591

ლოცვანი

185 ფ.; 16×10,5; ქალაღი; ყდაში; მხედრული; XIX ს. (ხელის მიხედვით); შემოსულია 1925 წ. ახალციხის სავარდის კათოლიკე ეკლესიიდან.

დასაწყისი: სრული სინანულისათვის ასრე უნდა სთქვა: ღმერთო ჩემო, რამეთუ შენ ხარ ყოველად მაღალი და სახიერება, რამეთუ ყოველი რაიმისაგან უფრო მიყვარხარ.

ბოლო: მიმღებელნი შენნი არ მოკვდებიან და შეერთებულნი შენთან არ მოაკლდებიან.

შენიშვნა: ლოცვანი დაწერილია ქართველ კათოლიკეთათვის.

გამოკრებილი საკითხავები

43 ფ.; 20,5×16,5; ქალაღი; ყდაში; ბოლო ნაკლული; მხედრული; XIX საუკ. (ხელის მიხედვით); შემოსულია 1925 წ. ახალციხის სავარდის კათოლიკე ეკლესიიდან.

დასაწყისი: შემდგომად მწუხრისა ყოველთა იწყების მწუხრი მკუღართა, ფსალმუნა.

არა სათნო ვეყო წინაშე უფლისა სოფელსა შინა ცხოველთასა. შეიყვარე, რამეთუ ისმინოს უნჯმან ვმაჲ ვედრებისა ჩემისა.

წყდება: ეგე განგებამ ჩენისა ცხოვრებისამან ინდომა მრავალ სახით მიმცემლისა პოვნას... (ფ. 1r—33v).

შენიშვნა: ხელნაწერს აქვს მინაწერები: ქართული ასოებით ლათინური სიტყვებით დაწერილი ლოცვა 1. „თე დეთუმ ლაუდამუს, თე დომინუმ ქონფიტემურ“ (ფ. 34r) 2. „აცხოვნე უფალო ერი შენი“ ლათინურათვე. „სალეუმ ქაქ პოპულუმ ტუუმ, დომინე (ფ. 35r).

3. აგრეთვე ფანქრით მიწერილია მდარე ღირსების ქართული ლექსები. (36v—37r).

593

ლოცვანი

31 ფ.; 19,5×15; ქალაღი; ყდაში; თავბოლო ნაკლული; მხედრული XIXს.(ხელის მიხედვით); შემოსულია 1925 წ. ახალციხის სავარდის კათოლიკე ეკლესიიდან.

იწყება: არა გვეშინოდეს მტერთაგან ჩვენთა, მცნებათა შენთა მორჩილნი ვიყვნეთ და დაცვითა შენითა მშვიდ ეამს გვყო ჩვენ.

წყდება: მეორეთ ითქმის სრულიათ, მღვდელი: კირიელეისონ. მგალობელი: ქრისტე ელეისონ.

594

მწუხრის ლოცვა-საგალობლები

86 ფ.; 26,3×18,5; ქალაღი; უყდო; მხედრული (სათაურები წითურით); XIX ს.; შემოსულია 1925 წ. ახალციხის სავარდის კათოლიკეთა ეკლესიიდან.

დასაწყისი: მწუხრის ლოცვა დიდი შაფათის დღესა შინა. უგალობდეთ უფალსა ყოველნი თესლები და აქებდით მას ყოველი ერი.

ბოლო: მუხლი—ღვთიური შეწევნა ჰეიბლეს მარადის ჩვენ-
თანა. მიგება: ამინ. ყოველთა დაბადებულთაგან 75 კირიელისონ
და სხვა.

595

მეგობის ძვირის ლოცვა

50 ფ.; 22,7×18; ქალღვთი; უყდო; ბოლო ნაკლული; მხედრული (სა-
თაურები და თავ-ასოები წითურით); XIX ს. (ხელის მიხედვით); შემოსულია
1925 წ. ახალციხის კათოლიკეთა სავარდის ეკლესიიდან.

სათაური: ლოცვა ვნებისა დიდ ხუთშაბათს განთიადსა
სათქმელი პირველი სახუმლია.

დასაწყისი: ალილუია, შურმან სახლისა შენისამან შემკა-
მა მე და ყვედრებანი მაყვედრებელთა შენთანი დამეცნეს ჩემზედა.

წყდება: თვით მას კარავსა და ყოველსა მას ჭურჭელსა სა-
მსახურებელისასა აგრეთვე მსგავსად სისხლი ასხურის და კნინდა
ყოველივე იგი სისხლითა განსწმდებოდა მსგავსად სჯულისა.

596

ლოცვა

13 ფ.; 19,5×14; ქალღვთი; უყდო (დამილი); თავნაკლული; მხედ-
რული; XIX ს. (ხელის მიხედვით); შემოსულია 1925 წ. ახალციხის კათოლი-
კეთა სავარდის ეკლესიიდან.

დასაწყისი: სულო წმიდაო, ღმერთო, [ვედრე ჩვენთვის];
წმიდაო სამებაო, ერთო ღმერთო,
წმიდაო მარიაო, ვედრ[ე ჩვენთვის].

ბოლო: ეამსა კურთხეულ ვნებათა შენთასა განვლო მახვილ-
მან სიმწარისამან, რომელი ცხოველ ხარ და სუფევე ღმერთი მამის-
თანა, ერთობითა სული წმიდათანა ღმერთი უკუნითი უკუნისამ-
დე, ამინ.

597

ეამის ლოცვა

60 ფ.; 22×17,5; ლურჯი ქალღვთი; უყდო; მხედრული (სათაურები
და თავ-ასოები წითურით); XIX ს. I-ლი ნახევარი. (ხელის მიხედვით); შე-
მოსულია 1925 წ. ახალციხის კათოლიკეთა სავარდის ეკლესიიდან.

სათაური: ეამის ლოცვა ვნების კვირისა დიდ ხუთშაბათის
განთიადისა იესოს სატანჯულისა.

დასაწყისი: ა. მამაო ჩქნო, ა. გიხაროდენი; ა. მრწა--
ნსი. პირველი სახუმლიაგისა, შურმან სახლისა შენისამან შემკამა:
შე და ყუშდრებანი მაყუშდრებელთა შენტანი დამეცნეს ჩემ ზელა--
ბოლო: ლოცუა, ღმერთო, გევედრებით მოხედე ერსა შენსა
ამას, რომლისათვის ჩქნო უფალი იესო ქრისტე მიეცა ჰელთა ცო-
დვილთასა სტანჯუად და ჯუარცმად, ამინ.

598

ღვთისმშობლის ტისკრის საბალოგლავი

22 ფ.; 22,2×17,7; ქალაღი; უყდო; ბოლო-ნაკლული; მხედრული
(სათურები და თავასოები წითურით); XIX ს. (ხელის მიხედვით); შემოსუ-
ლია 1925 წ. ახალციხის კათოლიკეთა სავარდის ეკლესიადან.

სათაური: ყოვლად წმიდის ტისკარი.

დასაწყისი: მამაო ჩვენო (ღუმლით).

მგალობელი: უფალო; ბაგენი ჩემნი აღახვენ.

მიგება: და პირი ჩემი უთხრობდეს ქებულებასა შენსა.

წყდება: შენდამი ღაღადებენ ყოველნი ანგელოზნი, ცანო-
და ყოველნი საყდრობანი...

599

მოხსენება მიცვალებულთა

20 ფ.; 22×17,7; ქალაღი; უყდო; მხედრული; XIX ს. (ხელის მიხედ-
ვით); შემოსულია 1925 წ. ახალციხის კათოლიკეთა სავარდის ეკლესიადან--

დასაწყისი: მოხსენება ყოველთა მორწმუნე მიცვალებულ-
თა 2-ს ნოემბერს.

პირველს მწუხრსა.

ალილუია. სათნო ვეყო წინაშე უფლისა სოფელსა შინა
ცხოველთასა.

ბოლო: და ყოველი, რომელი ცოცხალ არს და ჰრწმენეს.
ჩემი, არა მოკვდეს იგი უკუნისამდე.

მამაო ჩვენო და სხვა, ვითარცა პირველ მწუხრისა.

600

ნათლისღების ლოცვა

23 ფ.; 22,2×17,7; ქალაღი; უყდო; მხედრული; 1876 წლის ახლოს;
შემოსულია 1925 წ. ახალციხის კათოლიკეთა სავარდის ეკლესიადან.

სათაური: გამოცხადება უფლისა, 6 იანვარს, პირველ მწუხრსა.

დასაწყისი: ალილუია. მთიების წინა შობილი და უწინარეს საუკუნობათა უფალი მაცხოვარი ჩვენი დღეს ქვეყანასა გამოჩნდა, რქვა უფალმან, ფსალმუნი 109.

წყდება: ვარსკვლავი იგი, რომელი იხილეს მოგუბმან აღმოსავლით, წინა უძლოდა მათ, ვიდრე მოვიდა.

შენიშვნა: ხელნაწერი დაწერილია იმავე ხელით, როგორც 601.

601

მწუხრსა და ტისპარაჲ მიცვალებულთა მოსახსენებელი

31 ფ.; 22,2X17,7; ქალაღი; უყდო; მხედრული; 1876 წ.; შემოსულია 1925 წ. ახალციხის კათოლიკეთა სავარდის ეკლესიიდან.

სათაური: მოხსენება ყოველთა მორწმუნე მიცვალებულთა ნოემბერს. ნოემბრის პირველს არს რა დღესასწაული ყოველთა წმიდათა, საღამოს ითქმის ვესპრო ყოველი წმიდანებისა და შემდგომ ადიდებისა ითქმის რა—უგალობდით უფალსა, ფიცხლავ იწყების ვესპრო ყოველთა მიცვალებულთა შემდეგისა დაწერილისა.

დასაწყისი: პირველს მწუხრსა ალილუია. სათნო ვეყო წინაშე უფლისა სოფელსა შინა ცხოველთასა. ფსალმუნი 114. შევიყვარე, რამეთუ ისმინოს უფალმან ხმაჲ ვედრებისა ჩემისა.

ბოლო: მგა. და ნათლითა სამარადისოთა განანათლენ იგინი. რცი განისვენოს მშვიდობით, მგა, ამენ.

ანდერძი: ეს წიგნი აღწერილ არს გრიგოლ ქაჩუხოვისაგან რომის კათოლიკე შკოლისთვინ. 1876 წელსა ოქტომბრის 25.

602

დღესასწაულთა საგალობლები და საკითხავები

143 ფ.; 22,2X17,7; ქალაღი; უყდო; ბოლო ნაკლული; მხედრული; XIX ს. (ხელის მიხედვით); შემოსულია 1925 წ. ახალციხის კათოლიკეთა სავარდის ეკლესიიდან.

სათაური: 1 ნოემბერს დღესასწაული ყოველთა წმიდათა.

დასაწყისი: პირველს მწუხრსა. ვიხილე ერი ფრიადი, რომლის აღრიცხვად არავინ შემძლებელ იყო ყოველთაგან წარმართთა მდგომარენი წინაშე საყდრისა.

წყდება: მგალობელთა: სიტყვა იგი ხორციელ იქმნა და

დაიმკვიდრებს ჩვენ შორის და ვიხილეთ დიდება მისი, დიდება, ვითარცა მხოლოდ შობილისა მამისა მიერ სავსე მადლითა და კემპარიტებითა, რომელიც (?) ყოველივე მის მიერ შეიქმნა და თვი-ნიერ.

შენიშვნა: ხელნაწერი შეიცავს შემდეგ დღესასწაულთა საკითხავებსა და საგალობლებს:

1. ყოველთა წმიდათასა, 1 ნომებერს (ფ. 1r—25v).
2. კლემენტოს პაპისა, 23 ნომებერს (ფ. 26r—33v).
3. ქრისტეს შობისა, 25 დეკემბერს (ფ. 34r—126v).
4. მოწამისა სტეფანესი, 26 დეკ. (ფ. 126—140v).
5. იოანე მახარებელისა, 27 დეკემბერს (ფ. 140v—144v).

შენიშვნა: აღნიშნული საკითხავ-საგალობლები კათოლიკების ტი-ბიკონის არიან.

603

სადღესასწაულო (კათოლიკე ეკლესიისათვის)

279 ფ.; 20,8×17,5; ქალაღი; ყდაში; მხედრული (სათაურები წი-თურით); XIX ს. (ხელის მიხედვით); შემოსულია 1925 წ. ახალციხის კათო-ლიკეთა სავარდის ეკლესიიდან.

დასაწყისი: ჰრქვა უფალმან უფალსა ჩემსა: დაჯედ მარ-ჯვენით ჩემსა, ვიდრემდის დაეხსნე მტერნი შენნი ქვეშე ფერჯთა-შენთა.

ბოლო: დიდება მამას და ძესა და ნუგეშინის მცემელსა თა-ნასწორ ქება, რომელთა მოგვცენ საუკუნო დიდება.

შენიშვნა: კანის პირველ გვერდზე სხვა ხელით სწერია: დაწერილი-ლუკა პეტრეს-ძე ქურჭიბაშვილისაგან.

ხელნაწერში მოთავსებულია შემდეგი დღესასწაულთა საკით-ხავ-საგალობლები:

1. ფსალმუნები (ფ. 1r—3v).
2. კურთხევანი პირველ სახმილავისანი (ფ. 4rv).
3. ქალწულის მარიამის ჩასახების, 8 დეკემბერს (ფ. 5r—10v).
4. შობისა უფლისა (ფ. 11r—22v).
5. წმიდისა სტეფანესი (ფ. 23r—29v).
6. იოანე მახარებელისა (ფ. 30r—35r).
7. უმანკო ყრმათა (ფ. 35v—37v).
8. კვირჩაქესა შემდგომად ქრისტეს შობისასა (ფ. 38r—40).
9. სილიბისტრო პაპისა (ფ. 40r—43).

10. წინადაცვეთისა უფლისა (ფ. 44r—49r).
11. წყალ კურთხევის წინა დღისა (ფ. 49v—54r).
12. გამოცხადებისა უფლისა (ფ. 54v—65r).
13. კვირიაკესა შემდგომად წყალ კურთხევისა (ფ. 65r—67r).
14. კვირიაკესა მეორესა შემდგომად წყალკურთხევისა—დღე-სასწაული ქრისტეს სახელისა (ფ. 67v—70r).
15. მირქმისა უფლისა (ფ. 71r—80v).
16. შვიდი ლახერისა (81r—87r).
17. წმიდისა მამისა იოსებისა (ფ. 88v—97v).
18. ხარებისა (ფ. 98r—107v).
19. აღდგომისა უფლისა (ფ. 108r—118r).
20. კვირიაკესა შემდგომად აღდგომისა—მფარველობასა წმი-ღისა მამისა იოსებისა (ფ. 115r—117v).
21. ამალღებისა უფლისა (ფ. 118r—127r).
22. კვირიაკესა შემდგომად ამალღებისა—კვირიაკესა სახმი-ღაებისა (ფ. 127v—137v).
23. ჯვარის პოვნასა ზედა (ფ. 130r—133v).
24. სულს წმიდის მოფენის (ფ. 134r—146v).
25. სამების დღესასწაულის (ფ. 147r—154r).
16. ზიარების დღესასწაულისა (ფ. 154v—167r).
27. იოანე ნათლისმცემლის შობისა (ფ. 167v—177v).
28. პეტრე-პავლობის (ფ. 177v—191r).
29. მოკითხვასა ზედა ელისაპედისასა (ივლისის; 2 დღ.) (ფ. 191r—196).
30. ქარმელის მთის ნეტარის ქალწულის მარიამისა (შალის დღესასწაული. ფ. 196r—198r).
31. დღესასწაულსა ზედა უწმიდესი მაცხოვრისა (ფ. 199r—203r).
32. კურთხევისა მარიამ დედოფლის საყდრისასა (ფ. 203v—208v).
33. ფერისცვალების (ფ. 209v—211v).
34. ყოვლად წმიდის მიცვალების (ფ. 212r—217r).
35. კვირიაკესა შემდგომად მიცვალებისა მარიამისა—შობასა მამისა მისისა იოაკიმესა (ფ. 217r—221v).
36. იოანე ნათლისმცემლის თავის კვეთის (ფ. 222r—224v).
37. ლთისმშობლის შობის (ფ. 225r—230v).
38. ჯვარის ამალღების (ფ. 231r—233r).
39. ყოველთა წმიდათასა (ფ. 334r—238r).

40. ლთისმშობლის მფარველობას (ფ. 238v).
41. ტაძრად მიყვანებასა ლთისმშობლისასა (ფ. 248v—242r).
42. წმიდისა იოსებ ლეონისა (ფ. 242r—243v).
43. მოციქულთა ფილიპესი და იაკობისა (ფ. 244r—246v).
44. წმიდისა პასკალისა (ფ. 247r—248v).
45. წმიდისა ფელიწისა (ფ. 249r—250v).
46. წმიდისა ბერნადინესი (ფ. 251r—252r).
47. წმიდისა ანტონისა (ფ. 252r—254r).
48. წმიდისა ბონავენტურასი (ფ. 254r—256r).
49. იაკობ მოციქულისა (25 იელისს, ფ. 256v—258v).
50. წმიდისა ანასა (ფ. 258v—260v).
51. წმიდა პეტრეს ჯინჯილთა (ფ. 261r—262v).
52. წმიდისა ლავრენტიოსისა (ფ. 263r—266r).
53. წმიდა ფრანჩისკეს დაკოდილებათა (ფ. 266r—269r).
54. წმიდა მათე მოციქულისა (ფ. 269r).
55. მიქელ მთავარ ანგელოზისა (20 სექტემბერს; ფ. 269v—272v).
56. (კიდევ) წმიდისა ფრანჩისკესი—სწორსა ზედა (ფ. 273r—276r).

შენიშვნა: 1. ბოლოში დართული აქვს ნაწარმოებთა საძიებელი, ფ. 276v—277v.

2. შესხმა იესოსი:

პრო მეტეო, საუკუნო დიდებისაო, დღეს მოსწყდბ სიკუდილით, იღებ გვირგვინსა უფლებისა, დიდებისა, ძღვევისასა (ფ. 278v—279r).

604

სადღესასწაულო (კათოლიკე ეკლესიისა)

294 ფ.; 23,6,6x16,3; ქალაღი; ყდაში; მხედრული (სათაურები და თავასოები წითურით); XIX ს-ნის დასაწყისი (ბელის მიხედვით); შემოსულია 1925 წ. ახალციხის კათოლიკეთა სავარდის ეკლესიიდან.

დასაწყისი: კურთხევეანი პირველი სახუმიღავისანი.
ახსნა.

შეისმინე, უფალო, იესო ქრისტეო, ვედრებითა მონათა შენთათა.

ბოლო: დიდება მამასა და ძესა და ნუგეშის (!) მცემლსა, თანასწორ ქება, რომელთა მოგვცენ საუკუნო დიდება, ამინ (ფ. 5r—294v).

ანდერძი; დასრულდა წიგნი ესე სადიდებლად ღმრთისა კელითა ყოვლად უღირსი ანტონასითა.

(ტექსტის ხელით, ფ. 293v).

შენიშვნა: (სადღესასწაულოს წინ მიუძღვის პირველ 4 ფურცელზე საგალობელი, ბოლოში კი (ფ. 294) დართული აქვს „საძიებელი გინა ხანდუი“.

2. ამ სადღესასწაულოში მოთავსებულია იგივე საკითხავ-საგალობლები, რაც ხელნაწერ № 603-ში..

605

ლოცვანი (კათოლიკეთა)

261 გვერდი; 21,5×17,5; ქალაღი; ყდიანი; მხედრულია (სათაურები და თავასობები წითურით); XIX ს. (ხელის მიხედვით); შემოსული 1925 წ. ახალციხის კათოლიკეთა სავარდის ეკლესიიდან.

სათაური: ჟამის ლოცვა ვნების კვირისა დიდ ხუთშაბათის განთიადისა: იესოს სატანჯველზედა, მამაო ჩუშნო, ა გიხაროდენი, ა მრწამსი.

დასაწყისი: ა. შურმან სახლისა შენისამან შემჰამა მე და ყვედრებანი მაყუძრებელთა შენთან დამეცნეს ჩემ ზედა.

ბოლო: გვედრები, რათა ამით გამწმიდო მე ცოდვათა ჩემთაგან და განმადღიერო და მექმნას მე ესე სულისა სარწმუნოებინა და სიყვარულისა.

ხელნაწერში მოთავსებულია შემდეგი საკითხავ-სალოცავები:

1. ჟამის ლოცვა ვნების კვირის დიდი ხუთშაბათის (ფ. 1r—26v).
2. ჟამის ლოცვა ვნების კვირის დიდი პარასკევისა (ფ. 55—96).
3. ჟამის ლოცვა ვნების კვირის დიდი შაბათის (ფ. 97—121).
4. დიდს ხუთშაბათსა და პარასკევს მწუხარზე სათქმელი ფსალმუნები (ფ. 121—128).
5. ჟამის ლოცვა მიცვალებულთა (ფ. 129—165).
6. შუა დღის ლოცვა (ფ. 165—170).
7. საღამოს სავარდის ლოცვა (ფ. 171—196).
8. აღდგომის შაბათის საკითხავნი (ფ. 198—229).
9. მარტიროლოგიის საკითხავი წინა დღესა შობისა იესო ქრისტესა (ფ. 229—247).
10. დილის ლოცვანი (ფ. 243—251).
11. ვარდობის სავედრებელი ლოცვები (ფ. 251—261).

ხალქისაწაულო (კათოლიკეთა)

268 ფ.; 24×16,5; ქალაღი; ყდაში; მხედრული (სათურები და თავასობები წითურით); ტექსტში არის 44 მინიატურა ფერადებით მდარე ხელობის; XIX ს-ნის დასაწყისი, (ხელის მიხედვით); შემოსულია 1925 წ. ახალციხის კათოლიკეთა სავარდის ეკლესიიდან.

დასაწყისი: კურთხევეანი პირველი სახუმილავესანი. ახსნა. შენისმინე, უფალო იესო ქრისტეო, ვედრებათა მონათა შენათა.

ბოლო: დიდება ზამასა და ძესა და ნუგეშინის მცემელსა თანასწორ ქება, რომელთა მოგვეცენ საუკუნო დიდება.

შენიშვნა: 1) სხვა ხელით გვ. 524—525 მოთავსებულია ლოცვა.

2) გვ. 529—530 საძიებელი;

3) გვ. 532—536 ლოცვა. ბოლოში მინაწერი: ეს წიგნი მართალი მეტყველი, ქრისტიზობისთვის 3-საწელს 1819.

4) კანის პირველ ფურცელზე სხვა ხელითვე; ეს საღლესაწაულო წიგნი არის ახალციხის პატრების ეკლესიისა, ყოვლად წმინდის საღდრი-სა. ვინც დამალოს და არ მისცეს, ყოვლად წმიდამ რისხოს იგი (ესევე მიწერილია რუსულად შეცდომებით და სომხურად).

5. ხელნაწერში იგივე საკითხავებია, რაც № 303-ში.

607

გოდება

76 ფ.; 21×17; ქალაღი; ყდაში; მხედრული; 1867 წ.; შემოსულია 1925 წ. ახალციხის კათოლიკეთა სავარდის ეკლესიიდან.

დასაწყისი: ლოცვა ვნებისა დიდ ხუთშაბათს განთიადს სათქმელი.

პირველი სახუმილავეი.

ა. შურმან სახლისა შენისამან შემქამა მე და ყვედრებანი მაცვედრებელთა შენთანი დამეცნეს ჩემ ზედა.

ბოლო: მას ახლავს პირუტყვენი ერთი ხარი და ერთი ცხვარი, რომ ჰმონებენ ყოველნი ანგელოზის დასნი.

შენიშვნა: ხელნაწერს სათურად აქვს გოდება. ახალქალაქი ჩყმზ-ვ-შ (ე. ი. 1867 წ. 3 აგვისტოს), უმცირესის მონის აღექსანდრე მეფისთვის შრომით.

608

სამკლესიო-სასწავლო წიგნი

47 ფ.; 19,7×16; ქალაღი; ყდაში; მხედრული (სათურები წითურით); XVIII ს. (ხელის მიხედვით); შემოსულია 1925 წ. ახალციხის სავარდის კათოლიკეთა ეკლესიიდან.

სათაური: უწყებულება სასწავლო, ვით თანამდებ არს მღვ-
დელი და დიაკონი მსახურებასა წმინდასა ეკლესიასა შინა შეას-
რულოს და გამზადოს სამღვდელო მოქმედებისა მიმართ, ხოლო-
უფროს და სამღვდელთა წირვისა მიმართ. და ვითარნი იმყოფებიან-
ფათერაკნი და უცნობელნი საქმეთა შეხდომანი, ვითარ მას შინა-
წარმართოს წინ დადებული მოკლედ.

დასაწყისი: მადლ მინიჭებული რჯულსა შინა მაცხოვრისა-
ჩვენისა იესო ქრისტესი წმიდისა ეკლესიისა შეიღნი საიდუმლონი.

ბოლო: და ყოველთა წმიდათა მიმართ და განმზადებულსა
კეთილსა ზეცათა შინა შემთხვეთა ყოველთა წმიდათა კეთილ სათ-
ნო ყოფილთა დაუსრულებელსა შინა საუკუნოსა, ამინ.

ანდერძი: (ფ. 47 v. ნუსხა ხუცურით, ტექსტის ხელით): ღმერთო, შეიწყალე
ცოდვილი მღვდელი გარსევანაშვილი ონისიმე. დაიწერა ესე უსტავი სამეფოს
ქალაქსა მოსკოვს, თვესა ივლისსა იე.

609

წინსაღი ქაფუხჩინთ პატრიარქის რიზისაშებრ

209 გვ.; 20,5 x 15; ქალაღი; ყდაში; მხედრული (სათაურები და
თავასოები წითურით); XVIII ს. (ხელის მიხედვით); შემოსულია 1925 წ.-
ახალციხის კათოლიკეთა სავარდის ეკლესიიდან.

დასაწყისი: პირველი კვირიაკე მოსვლისა. საკითხავი
ეფესტოლე ნეტარისა პავლე მოციქულისა ჰრომაელთა მიმართ.
ძმანო, უწყოდეთ, რამეთუ აწვე არს ეამი განღვიძებად ჩვენდა ძი-
ლისაგან.

ბოლო: ვიდრე ცნობადმდე ყრმისა მის კეთილისა გინა-
ბოროტისა შეურაცხყოს ბოროტი და გამოირჩიოს კეთილი
(ფ. 1 r—196).

შენიშვნა: 1) გვ. 197—208 მოთავსებულია ლოცვები სხვა ხელით.
2) თავში 1—2 ტექსტი შევსებულია სხვა ხელით.

610

ქრებული

124 ფ.; 20,5 x 15.; ქალაღი; ყდაში; თავნაკლული; მხედრული (სა-
თაურები და ზოგან თავასოები წითურით); 1692 წ. (ფ. 103r); შემოსულია-
1925 წ. ახალციხის კათოლიკეთა სავარდის ეკლესიიდან.

1—აპოკრიფი, იესო ქრისტეს ანდერძი (ფ. 1—91v).

იწყება: ..ლო და წმიდა არს იგი, არამედ გეტყუით თქვენ-
ხოლო თქვით თქვენ ურთიერთარს ბოროტი მისგან.

ბოლო: სხუანიცა წმიდანი და მართალნი მასთანა გამოიხ-
სნა და ბუნება ჩვენი ზეცასა აღიყუანა და დააწესა შორი სასუ-

ფეველსა. დიდება მოწყალეებასა უფლისა ღმრთისა ჩვენისა იესო ქრისტესა აწ და მარადის უკუნითი უკუნისამდე, ამინ (ფ. 1r—91v).

2. ლოცვები სომხურად ქართული ასოებით და ქართული თარგმანით ორ სვეტად (ფ. 92—102r).

დასაწყისი: ჰავატოვ ხოსტოვანიმ იევ იერეკირ პაგანიემ ქიებ (ფ. 92r—102r).

3. პატრიარქნი ჰრომისნი (ფ. 104).

დასაწყისი: ქ. პეტრე მოციქული ოზდასამი წელი.

ბოლო: ბონიფანტი ცამეტ წელ, ონორი ცხრა წელ (ფ. 104r—106r).

4. პატრიარქნი იერუსალემისანი.

დასაწყისი: იაკობ, ძმა უფლისა, ოზდარვა წელი.

ბოლო: ზაქარია ოზდაორი წელი.

მოდისტოს ერთ წელ (ფ. 106v—108v).

5. პატრიარქნი ალექსანდრისანი.

დასაწყისი: მარკოზ მახარებელი ორ წელ.

ბოლო: გრიგოლ ოზდაოთხ წელ.

ანასტასი სინელი ორ წელ (ფ. 108v—110v).

6. პატრიარქნი ანტიოქისანი.

დასაწყისი: პეტრე მოციქული და წარვიდა ჰრომელსამ წელ.

ბოლო: ანასტასი სინელი ორი წელ (ფ. 110v—112v).

7. პატრიარქნი კოსტანტინეპოლისანი.

დასაწყისი: სტაქეოს, რომელი დაედგინა ბიზინტიას ანდრია მოციქულთაგან ეპისკოპოსად.

ბოლო: კულად ნიკოლა.

თეოფილაქტე, ძე ჰრომანოზისნი (ფ. 112v—117v):

7. მეფენი ჰურიათანი (ფ. 117v—119v).

8. წინასწარმეტყველნი (ფ. 119v—120r).

9. მეფენი ასურესტანელთანი (ფ. 120r—121r).

10. მეფენი მაკედონელთანი (ფ. 121r—121v).

11. მეფენი ჰრომთანი (ფ. 121v—122).

დასაწყისი: იოლის კეისარი ხუთ წელ, აგვისტოს, ძმისწული მისი, ორმოზდათექუსმეტ წელ.

წყდება: დაიგნა მეფობა წარმართთა მეფენი ქრისტიანენი კოსტანტინეპოლისანი. კოსტანტინე დიდი ოზდაორ წელ, კოსტანტინე, ძე მისი, ოზდასამ წელ...

ანდერძი: ქ. წიგნი ქრისტეს ანდერძისა დაეწერე ბაღდასარაშვილმან დავითმან, ცრუ დიაკონმან, სომხური წიგნისაგან მადლითა და შეწყენითა სულისა წმიდითა და მეოხებითა ყოვლად წმიდისათა ღმრთის მშობლისა მარიამისა და,

ძმანო სულიერნო, ვინცა წაიკითხოთ, ანუ აღწეროთ, შენდობა უბოძეთ ამის საბაბსა დაშტელს მელიქისედეს მღვდელს, რომელი იყო კაცი ქეშმარიტი, რამეთუ უწინ ღთისათა და მერმე მისის საბაბით ესე წიგნი აღუწერე და მერმეცა მე დავითას შენდობას ნუ დაგუმაღლებთ და ღმერთმან თქვენცა შეგინდოს თქვენი ცოდვანი და მოიხსენიოს ღმერთმან მამა ჩემი ბაღდარაი და დედა ჩემი მხის-თანდარაი და ძმები ჩემი გულასპა და გასპარაი, ამინ.

აწუე, მამანო და ძმანო, ვინცა აღმოიკითხოთ და ნაკლუნოება რამე იყოს, ნუ დაგუძრახავთ, რამეთუ არა ვიცოდი ქართული წიგნის თარგმანი მართლად და არა არს გულისხმით ნაწერი, არამედ გულისუხმოებით. ამის მეტი ვერ ვათარგმანე. შემინდევით, ძმანო. ქორონიკონს ტპ (ფ. 102v—103r).

შენიშვნა: 1) ფ. 124r მე-17-ს-ნის ხელით მოთავსებულია ლექსად შესხმა გრიგოლ პართელისა. იქვე მიწერილია: ქ. დაიწერა ესე წიგნი ქორონიკონს ტპვ, კვირიკობის რეას გასულს).

2) ფ. 125v მოთავსებულია მე-17-ე ს-ნის I ნახევრის ხელით ლოცვა სომხურად ქართული ასოებით.

611

ღაჰითნი

161 ფ.; 15,5×11; ქალღი; ყდაში; მხედრული (ზოგან სათაურები წითურით); XVIII ს. (ხელის მიხედვით); შემოსულია 1925 წ. ახალციხის კათოლიკეთა სავარდის ეკლესიიდან.

იწყება: დავითისა.

ყუაე და მისმინა მე მითთ წმიდით მისით.

მე ვჰრულე და დავიძინე და უფალი შემწყნარებულ ჩემი არს.

ბოლო: შეეწია ისრაელსა, მონასა თვისსა, მოხსენებად წყალობისა, ვითარცა ეტყოდა მამათა ჩვენთა აბრაჰამსა და ნათესავსა მისსა საუკუნო.

შენიშვნა: 1) ფ. 156v—161r არის სარჩევი.

2) ფ. 161v მოთავსებულია ლოცვა.

3) ფ. 98v ტექსტის თავში არის შემკულობა.

612

ლოცვათა წესი

118 ფ.; 15,6×11,5; ქალღი; ყდაში, თავბოლო ნაკლული; მხედრული (სათაურები და თავასოები წითურით); XVIII ს. (ხელის მიხედვით); შემოსულია 1925 წ. ახალციხის კათოლიკეთა სავარდის ეკლესიიდან.

იწყება: მოქმედება ვქნა და უმფროსად ვიმკვიდრებ გულსა შინა ჩემსა მოქცევასა ჩემსა სიცრუისაგან და რისხვისაგან.

წყდება: და არა დედის გლოვა თავის შვილზედ ეტოლება შენს გლოვარობას. აჰ, საყვარელო დედავ, შენ ჰგლოვ შენს შვილსა რომ გიშობია და მე ვიცი...

ლოცვანი

48 ფ.; 17,5×11; ქალაღი; ყდაში; თაენაკლული; მხედრული; XIX ს. (ხელის მიხედვით); შემოსულია 1925 წ. ახალციხის კათოლიკეთა სავარდის ეკლესიიდან.

იწყება: სჯულისა მისებრ მოსესისა; აღმოიყვანეს იესო წარდგინებად უფლისა და სვიმონ მიირქვა მკლავთა თვისთა ზედა.

ბოლო: და ნეტარ არიან ძუძუნი, რომელთა სწოვდა ქრისტე უფალი. ჩვენ თავის სახიერ ძეს თანა გვაკუროთხოს ჩვენ ქალწულმა მარიაჲმან, ამინ.

შენიშვნა: ბოლოში დართული აქვს საძიებელი (ფ. 47r—48v).

ლოცვანი

38 ფ.; 11,2×9,2; ქალაღი; ყდაში; მხედრული (სათაურები და თავასოები წითურით); XX ს. (ხელის მიხედვით); შემოსულია 1925 წ. ახალციხის კათოლიკეთა სავარდის ეკლესიიდან.

დასაწყისი: მწუხარების სავარდე. მწუხარებისა საიდუმლო ყოვლად წმიდა სავარდე.

ერთი მამაო ჩენო და ათი გიხაროდენი ვსთქვათ და ვიფიქროთ პირველი საიდუმლო ენებისა ქრისტესი.

ბოლო: წმიდა ზიარების მიღებაზედ. სულმან ხორცმან და სისხლმან უფლისა ჩვენისამან იესო ქრისტესაჲმან დაიცვას სული ჩემი ცხოვრებად საუყუნოდ, ამინ.

ლოცვანი

67 ფ.; 10,3×8; ქალაღი; ყდაში; თაენაკლული; მხედრული XIX ს. (ხელის მიხედვით); შემოსულია 1925 წ. ახალციხის კათოლიკეთა სავარდის ეკლესიიდან.

იწყება: (გვერდი ძლიერ დაზიანებულია) გვეედრებით, ისმინე ჩენი, უფალო, რათა ჩვენ მოგვიტეო. გვეედრები, რათა ჩვენ გვეწყალობდე, რათა ქეშმარიტი სინანულის მიწვეად ღირს ვეყო.

ბოლო: მიხსენ მე ჟამსა სიკვდილისაგან ჩემისასა, მიწოდე მე შენდამი მოსვლათა. მიბრძანე მე, რათა წმინდათა შენთანა გაქებდეთ მე მარადის უყუნითი უყუნისამდე, ამინ.

კრებული

166 ფ.; 20,7×16,7; ქალღი; ყდაში; მხედრული XIX ს. (ხელის მიხედვით); შემოსულია ახალციხის მცხოვრებ პეტრე თამარაშვილისაგან შემოწირულების სახით.

1. გამოცხადება წმიდისა პრიკიტასი (ფ. 1r).

დასაწყისი: მაგალითი იმ გამოცხადების, რომელ პოვნილ იქმნა წმიდა საფლავს ზედა იასო ქრისტესი, რომელიცა აქვსთ ჰრომის წმიდა პაპათა თვისით ოთახთა შინა.

ბოლო: სისხლის წვეთი რიცხვისა მიეცე მათ ათი ნიქი გინა საჩუქარი.

2. ლოცვა მარიამ ღვთის მშობლისადმი (ფ. 1v).

დასაწყისი: ზი, ყოვლად წმიდაო მარიამ, რომელმან ღირს იჩინე გამოჩინებად ძლიერებისა შენისა.

3. გალობა ყოვლად წმიდა მარიამისა (ფ. 2—27r).

დასწყისი: აღვისილ ხარ, ყოვლად წმიდაო, ყოველი მადლით უფლისა.

ბოლო: ვევედრები მაცხოვარსა,

ისმინოს ჩენი ლოცვისა,

ყოველთა შორის უღირსი

ტერ იოსებ ხუციევისა.

4. წარმოსტჰმა ნეტარელი გენო აფეს ცხოვრებასა ზედა (ფ. 30—76r).

დასაწყისი: ესე გენო აფე იყო ასული მდიდარი თავადისა ბაგრიგატნი ქალაქის მთავრისა.

ბოლო: მეოხედ ვყოთ ჩენი სულის,

ღირსი გაეხდეთ მათი შველის;

შეგვეწიოს, ამ სოფელსა,

ღირსი გვეოს სასუფეელისა. ამენ.

5. სახალხო წინასწარმეტყველებანი, მთვარეზედ დაფუძნებული (ფ. 77r—9i).

დასაწყისი: მთვარის პირველს კარგია ყველაფრის თესვა, ნერგვა, საფუძელის ჩაყრა და გზას წასვლა...

ბოლო: 29 (დღეს თვისას) სიზმარი კარგ ანბავს მოასწავებსო. 30—სიზმარი კეთილად ახდებაო.

6. ლექსი მეფე აბესოლომსა(!) და ესთერ დედოფალსა ზედა წარმოსტჰმული, რაიც მოხვდა მათ ცხოვრებასა შინა (ფ. 92—144).

დასაწყისი: წინასიტყვაობა.

ღმერთო, რომელმან დაჰბადე

უფლად ყოველთა კაცება,
შემწედ მას უქმენ გგნრდიდან,
რომლითა მიეცა მას შეება.

ბოლო: ვინცა დაჰფლამს მისსა სხეულს,
სულს მისცემს თავის კვეთასა.
ახლა მიხვდეს უღმრთოს შგკმა,
ძალთა ფრინველთა აკრეფა.
წიგნსა ამასსწერია,
სახელად ეთერი არი,
საქმე თუმცა ყველა ვჰპოვე,
სიტყვა კი არ აზრიანი.
ლექსად თქმულია ყოველდგან,
მაგრამ არა არს წყლიანი.
მე ცდილობითა დავლექსე
სტრიქმონი (!) თექესმეტ ხმიანი.

დოსებ ელიოზისშვილის დალექსილი, პეტრე ბეგილოვის აღწე-
რილი წელსა 1874-სა მაისის 25-სა.

7. ეფიმერდინისაგან გარდმოღებული (ფ. 145—166).

დასაწყისი: თუ რაი არს ცისარტყელა და ან რა მიზეზი.
სათვისა განწესებული. როდისაც იქმნების ერთი გამომეტებული.
წყალობა ღვთისა თავის გაჩენილთათვის, წვიმითა ცისათა მორწყ-
ყავს ყოველთა ადგილთა.

ბოლო: ამ დროსა ჰქვიან სიბერე, გინა მოხუცებულობა და.
თუ კიდევ მეტი იცოცხლა, იმ დროსა ჰქვიან სულთქმა, გინა.
კენესა და საღმობა.

618

წმ. სოფიას წამება

10 ფ.; 18×11; ქალღაღადი; უყდო; ბოლო ნაკლული; მხედრული; XIX ს.
(ხელის მიხედვით); შემოსულია 1925 წ. ახალციხის მცხოვრებ პეტრე თა-
მარაშვილისაგან შემოწირულობით.

სათაჟრი: ცხოვრება და წამებულობა წმიდა სოფიასი და
სამთა ასულთა მისთა—პისტისი, ელპისი და აგაპისა.

დასაწყისი: სოფია თავისი ასულებითურთ ემსგავსების
შამუნესა და ვაჟთა მისთა.

ბოლო: ...სხვა ნაწილიც ფრანციაში და სპანიაში არიან,
რომელნიმე რომ ბრიქსიაში წაღებულსაცა იტყვიან წელსა 1600
(ფ. 1r—8r).

შენიშვნა: ფ. 8r—10 მოთავსებულია ლექსად ქება პოლოს ვართაპეტისა: .

დასაწყისი: გარდაიცვალა 1854-ში კათათვის 23-სა.
პოლოს ვართაპეტის ქება როგორ წარმოვთქვა ენითა;
მას ზედ რომ შესხმა დავიწყო, ნივთებს ვნახამ სიბერითა.
წყდება: უფალმან ნუ დაუქარგოს, ნიჭი მისცეს მადლებისა.
ხარჯის მომცემ და ზედა მდგომს, ვინც იყოს გამრჯელო-
ბასა.

619

ცხენის კარაბადინი

6 ფ.; 25,18; ქალღი; უყდო რვეული; თაე-ბოლო ნაკლული, ნაწ-
ყვეტი; გამურვილი; დახეული; მხედრული; XVIII საუკ. (ხელის მიხედვით);
შემოსულია 1925 წელს.

დასაწყისი: მოიღე ღომი ანუ ფეტვი დაქბილი, მოხარ-
შე ძმრითა ფაფასავით, აურივე ღორის ქონი, თბილ ტილოზედ
გაკარი და ზურგზედ დაადევი დახუთვილზედ.

წყდება: ეგრეთვე დაუმწითებს მეთვე პურის ცომი, შემ-
წუარი ხახვი და ღორის ქონი ერთად არეული უნდა დადვა თბი-
ლი დღეში ო[რჯერ].

620

გადატანილია ლათინურს კოლექციაში

621

ლოცვანი

186 ფ.; 11,8×7,5; ქალღი; უყდო; მხედრული; XIX ს. (ხელის მიხე-
დვით); შემოსულია 1925 წ. პეტრე თამარაშვილისაგან (ახალციხე).

დასაწყისი: ლოცვა ყოვლად წმიდა სამების მიმართ
სათქმელი. თაყვანს გცემ შენ, ზი მამაო ზეციერო, ღმერთო ქეშ-
მარიტო.

ბოლო: მეათედ იხილოს ყოვლად წმიდა მარიაში თვისი
სიკვდილისა წუთს თვალითა თვისითა.

შენიშვნა: ფ. 184v—186 მოთავსებულია სარჩევი, რომლის ბოლოში
სწერია: აქ დასრულდა საძიებელი, ორმოცდასამი ლოცვისა თავიანთი ნუმ-
რებითა ხელისაგან პეტრე ბეგილოვისა.

622

გადატანილია ხომხურს კოლექციაში

ქალაგებანი

514 გვ.; 17X11.7; ქალაღი; ყდაში; მხედრული; 1799 წ.; შემოსუ-
ლია პეტრე თამარაშვილისაგან 1925 წ. (ახალციხე).

დასაწყისი: რადგან ყოელად წმიდა მარია მ აღმალღდა
მეფედ მეფისა დედად, მართლითა მიზეზითა წმიდა ეკლესია პა-
ტივს სცემს.

ბოლო: როგორც ღმერთს დასასრული და ბოლო არ აქვს,
ასევე მათს სატანჯველს ბოლო და ოხქანი აღარ ექნება. უნდა
იტყრონ მუღამ ნიადაგ და უკუნისამდე, რომ ღმერთმან გაშაროსთ,
ამინ.

შენაშენა: 1) წიგნს აქვს სათაური (გვ. 1ა): წიგნი, რომელსა ეწო-
ღების ქადაგებათა, საღ შვიციან (60) მშენიერნი და ლამაზნი ქადაგებანი, შე-
მოკლებული ვისამე ცოდვილი და უხმარი დიაკუნისაგან საღიდებლად ღთისა და
დედის მის ქალწული მარიაშისა და კვალად სასარგებლოთ სულიერო ძმათა და
დათა ჩემთა და შესაწეწენლად მოწესე უფალთა, წელსა უფლისასა 1798 მაისის
დამღვეს, სოფელსა აბასტუბნისასა, მღუდელთ მთავრობასა შინა ფიოს პაპისასა.

2) გვ. 1 ბ-დ მოთავსებულია სარჩევი, რომლის ბოლოს ტექსტის ხელით
სწერია: დასრულდა ქადაგებანი საქებლად ღთისა და სასარგებლოდ ქრისტიან-
ნეთ ძმათა და დათათვის წელსა უფლისასა 1799 იანვრის 10.

3) ქადაგებათა ქართულ ტექსტში შიგადაშიგ ჩართულია სომხური ცალკე
სიტყვები და წინადადებანიც, მაგ. გვ. 39: „რომელსაც უფროსი ერთად უწოდებ-
ბენ, საბრალო ცოდვილები არის ეს, რომ სომხურად ვიტყვით.

4) უკანასკნელ გვერდზე ტექსტის ხელით მიწერილია მხედრულად: ეს ქა-
დაგების წიგნი ოცხელი თუმანთ ტერ ანტონისა არის და ფასი არის 10 ყურუში.

ქალაგებანი

90 ფ.; 19X12.2; ლურჯი ქალაღი; ყდაში; მხედრული; 1798 წ.; შე-
მოსულია 1925 წ. პეტრე თამარაშვილისაგან (ახალციხე).

დასაწყისი: ქადაგება, სარწმუნოებასა ზედა თქმული.

თავი პირველი.

ყოველნი ქრისტიანენი დაბადებულნი არიან სასუფეველსა
შინა ეკლესიისა.

ბოლო: ჰოი ქრისტიანთ სიცოცხლეო, მოგვეხმარე და მო-
გვარჩინე საუკუნო წაწყმედისაგან. შენ ხარ ჩენი იმედი, შენგან
ველ(ი)თ შეწევენასა სააქაოს და გახარებასა საიქიოს უკუნისამდე.
ამინ.

ანდერძი (ფ. 90V): აღსრულდა ქადაგების წიგნი ესე ქრისტეს ქორონი-
ჯონს 1798 თიბათ. 25.

- შენიშვნა: 1) ფ. 90V მოთავსებულია წიგნის საძიებელი (სულ დასა-
ხელებულია 18 ქადაგება).
2) ტექსტში შიგა და შიგ ჩართულია სომხური გამოთქმანი და ფრაზები

625

ქადაგებანი

64 ფ.; 18 x 11,3; ქალაღი; უყდო; მხედრული; 1798 წ. ახლოს, შე-
მოსულია 1925 წ. პეტრე თამარაშვილისაგან (ახალციხე) შემოწირულების
სახით.

დასაწყისი: ქადაგება სამოციქულო ყოვლად წმიდის მა-
რიამის, განწმედასა ზედა თქმული. ესავ გაუქრობელი ცეცხლით
იყო ანთებულ თავის ძმა იაკობზედ მტერობითა.

ბოლო: ვითარცა ეკალმან არ მოარჩოს ისრაელის სიტყვის
თესლი, დათესილი შენს გულშიდ ან შენი საქმე არის, რომ ისრე
განამზადო გონება შენი, რომ ზედ დათესილმა ღმრთის სიტყვამ
ინაყოფიეროს კეთილად საუკუნო სიხარულშიდ უკუნიით უკუნი-
სამდენ, ამინ.

- შენიშვნა: 1) ტექსტში შიგადაშიგ ჩართულია სომხური გამოთქმანი
და წინადადებანი.
2) ხელნაწერი დაწერილია იმავე ხელით, როგორც № 623 და 624.

626

ლოცვანი

15 ფ.; 20 x 16; უყდო (დაშლილი): ბოლო ნაკლული; მხედრული
(სათაურები და თავსოები წითურით); XIX ს-ნის პირველი ნახევარი (ხე-
ლის მიხედვით); შემოსულია 1925 წ. ახალციხის კათოლიკეთა სავარდის
ეკლესიიდან.

დასაწყისი: კვირის ლოცვა ცისკარსა: გიხაროდენ მიმად-
ლებულო მარიამ (ჩუმათ). უფალო, ბაგენი ჩემნი აღახვენ.

წყდება: და შენ ყრმა წინასწარმეტყველი მალლისა იწოდი,
რამეთუ წარსძღვე შენ წინაშე პირსა უფლისასა განმზადებად გზა-
თა მისთა.

მიცემად მეცნიერება ცხოვრებისა ერსა თვისსა მოტეეებითა

627

ვადატანილია სომხურს კოლექციაში

ვალი, ყვავილაიით აღვსილი.

588 გვ.: 21,2×17,6: ქალაღი; ყდაში; მხედრული; 1880 წ.; შემოსუ-
ლია სოფ. ივლიტას (მესხეთში) მცხოვრებ მღვდელ სერაბიმ მერაბაშვი-
ლისაგან 1925 წ.

წინასიტყვაობა (გვ. 1—9): დასაწყისი: ზარის და-
რეკა ესე გამოაღვიძებს, ცოდვის ძილს განაფრთხობს, ჩოღფოტი
გულს ვისმებს სტუქსავს და კეთილსა გზაზედ არონიებს.

მოთხრობა პირველი.

მიწერილი წიგნი უფლისა იესოსი ქრისტესი ვისამე საყვარე-
ლი სულისადმი შესაგონებელი კირთ გაწევასა ზედა. თავი ა. მშვე-
ნიერმან პასუხთ მიგებამ სურვილისამან განვლო გულითგან გულ-
სა იესოსი ქრისტესი და ნეტარისა გამიღლა ქალწულისა გამე-
რინოს დიდისა მთავრის ასულისასა.

ბოლო (ფ. 288v): აწ ამ მოთხრობით გამოცხადდა, რომ
ცოდვა კაცს შეიქმს ეშმაკების სასაცილოსა და სინანული გახდის.
კაცებსა ღვთის შეიღებსა. დასრულდა 1880.

ანდერძი (ლექსად, გვ. 577—580):

დასაწყისი მოთარგმანე ვარ წიგნისა ამის.

პაპის მორჩილ წმიდა მამის.

მრწმუნებელი ერთი ღმერთის,

ერთ არსების, სამი გვამის.

ბოლო: მამულღე ღმერთს ვევედრება,

ტერ ივან შევედრება,

რათამცა მისს სამართალში

არა ჰქონდეს დაყუვედრება.

წინაშენა: გვ. 581—588 მოთავსებულღა სარჩევი.

ანდერძთ მაგარი: წიგნსა ამას ეწოდების ველი, ყვავილებით აღვსილი, შე-
მოკრებულნი ვით ყოვლად მშვენიერნი ყვავილნი საკლესიო მოთხრობათაგან
ტალიანურისა(!) სომხულს ენაზედ, რომელსა შინა შეიციმიან საუცხოო მშენიერნი
მოთხრობანი სამეოცდაათხუთმეტნი, შრომითა იონან მოძღვრისა თოხათელი
ეპისკოპოსისათა, და სომხურიტგან ნათარგმნი ქართულს ენასა ზედა სასარგებ-
ლოდ და სამზარულოდ სულიერად ძმათა და დათა ჩვენთა შრომითა ტერ
იონან მამულღვისათა ახალციხელისა მიხეხისათვის ცხოვნებისა და მჭურვალ-
ობისა აღმოშობილთა მათ და მსმენელთა სადიდებლად ღვთისა და პატივისცე-
მად ყოვლად კურთხეული ქალწულისა.

თარგმნობილი სომხურიტგან ქართულს ენაზედ ტერ იონან მამულღვი-
საგან(!); ახალციხეს. 1880 წელსა. მაშ აბა მოიხსენიოთ ღრცითა (ფ. 1ა).

ძაღვაგვის წიგნი

165 ფ.; 22,3×16,5 ქალაღი; ყდაში; ბოლო ნაკლული; მხედრული;
XIX ს. (ბელის მიხედვით); შემოსულია 1925 წ. სერაბიმ მერაბიშვილისაგან;
(სოფ. ივლიტა).

დასაწყისი: ქადაგება მეორე დოვანე მახარობელის დღესა-
წაულის სათქმელი, ვითარ სიკეთით განამდიდრა დოვანე და მი-
სივე შემდეგნი... მოიქცა პეტრე და იხილა მოწაფე იგი, რომე-
ლი უყვარდა იესოს, მისდევდა, რომელი იგი მიეყრდნა სერობასა
მას მკერდსა მისსა და ჰრქუა მას: უფალო, ვინ არს, რომელი მიგ-
ეცმს შენ.

წყდება: ამისთვის ეკლესი(ა)სტესა შორის ამბობს: ადამიან-
სა, სიკუდილი თუ სიცოცხლე, ავი თუ კარგი, რასაც ინატრებს,
შეიცემის მას. ხომ შეგიძლია, რომ ერთის მამაცობითა...

630

წაკითხის წიგნი

43 ფ.; 19,3×15,7; ქალაქი: ყდაში: მხედრული; 1798 წ. ახლოს;
შემოსულია 1925 წ. სოფ. ივლიტას მცხოვრებ სერაბიმ მერაბაშვილისაგან.

სათაური: წიგნი წურთნისა აღსარების საიდუმლოსა და
შამაო ჩვენოს ზედა იტალიის ენისაგან ნათარგმნი.

დასაწყისი: წურთნა აღსარებისა საიდუმლოსა ზედა.

თუ მაინც აქამდინ არ მოვინდომე ძალიანი ლაპარაკი თქვენ-
თანა, ქრისტიანო ძმანო, ახლა დიად მინდა, რომ ძალიანათ ვილა-
პარაკო.

ბოლო: ჯოჯოხეთში მყოფნელნიც მავას ამბობდენ, მაგრამ
არა როგორა ღმრთის მოწყალება, ამიტომ რომ ავათ იხმა-
რეს მისი მოწყალება. იცოდეთ, რომელსა ასხენ ყურნი სმენად,
ისმინონ. გათავდა.

შენიშვნა: ხელნაწერი დაწერილია იმავე ხელით, როგორც №623, 624.

631

აპოკრიფი ქრისტეს აღდგომაზე

18 ფ.; 22,2×18,2; მოლურჯო ქალაქი: უყდო; თავბოლო ნაკლუ-
ლი; მხედრული; XIX ს-ნის პირველი მესამედი (ხელის მიხედვით); შემო-
სულია სერაბიმ მერაბაშვილისაგან 1925 წ. (სოფ. ივლიტა).

იწყება: მერმე ხახმებმა და ურიებმა დაიწყეს თხრობად
თუ—მცველნიო, ვიდრელა სახლსა მათსა იყვნენ და საფლავსა ზე-
დან, დედა კაცნი ვინმენი მოვიდნენ შუა ღამის ძილის სიძძიმის
ხანსა და მოწაფენი მისნი.

წყდება: ექესი ათას წელიწადზედ მოსასვლელი არს ქრის-
ტე და თავი წლისა და მიზეზი ყოფისა დასტურებით ვერ შევიტ-
ყვიით.

სამოციქულო ქადაგებისა

215 ფ.; 34,7x21,5; ქალალი; ყდაში; მხედრული; 1820 წ.; შემოსულია სერაბიმ მერაბაშვილისაგან 1925 წ. (სოფ. ივლიტა).

სათაური: წიგნი, რომელი იწოდების სამოციქულო ქადაგებისა, რომელსა შინა შეიცმიან ფრად მშუქნიერნი შექოკლებულნი ქადაგებანი. ხოლო წიგნი ესე გარდმოთარგმანებულ იქმნა სომხურის ენისაგან ქართუმსს ენასა ზედა ვინმე უღირსი მწერალისაგან, რომელ არს ხიზაბავრელი ტერ ანტონ ხუციანოვი, მთავრობასა პიოს მერვე ჰრომის პაპისასა, კვალად მთავრობასა და მფლობელობასა თვისად მპყრობელისა მის და დიდებულისა იმპერატორისა ჩვენისა ნიკოლა პავლევიჩისა რუსეთთაჲსა წელსა უფლისასა ათას რვაას ოცდაათსა 1830, სოფელსა ხიზაბავრისასა.

სახელითა მამისათა და ძისათა და სულისა წმიდისათა, ამინ. მშუქნიერნი ქადაგებანი, წმიდათა მამათაგან წიგნთაგან შემოკლებით გამოკრებულნი და ამას წიგნსა შინა აღწერილნი.

ნაცრის დაყრის დღეობის ქადაგება.

დასაწყისი: დღეს დედა ჩვენი წმიდა კათოლიკე ეკლესიასინანულზედ ჰპატიჟობს ცოდვილებსა, რათა იფიქრონ სიკუდილზედ და ცოდვაზედა.

ბოლო (ფ. 414v): თავად უფალმან ჩვენმან მოგუტეს ჩვენი სიწმიდე გულისა, რათა ღირსეულათ ზიარ ვიქმნათ ცხოვლმყოფელი(ს) ჯორცისა და სისხლისა უფლისა ჩვენისა იესო ქრისტესი, ამინ.

შემდეგ მიყვება ფ. 415—428: ზანდუკი გინა სარჩევი წიგნისა ამის.

ანდრძი: დაბოლოვება წიგნისა ამის.

ხოლო ოდეს ვიხილე წიგნი ესე ვითარც პირველი მაგალითი, რომელთხიხულ (!) იყო სომხურს ენასა ზედა, რომელში შეცმულ იყუნენ ფერად ფერადნი მშვენიერნი და სულიერნი ქადაგებანი, დიდათ სათნო მეყო; ამისთვის თავს ვიხილსა საქმე ესე უხეშთაჲს ძალისა ჩემისა, რათა ქართუმსთ ენასა ზედაცა ყოფილიყო და უნაყოფოთ არა დაშენილ იყუნენ ამ წიგნის ნაყოფისაგან ერნი ივინი, რომელთაცა სრულიად არა ჰქონდათ სმენაჲ სომეხთ ენისა. და თუმცა ფრად ძნიად მიჩნდა გარდმოთარგმანება ამისი ქართულს ენასა ზედა, რადგან პირველ რომ არა მაქუნდა იგოდენ საკმაო შემტყობელობა და სმენა სომხურის წერილისა და არცა რა მოადგილება ჯართველთ მწიგნურ წერილებისა და ლექსებისა. და მეორედ რომ მოკლებულ ვიყავ ნათელთაგან თვალთა ჩვენთასა, რომლისა ბუნებისამებრ კაცებრივისა ქვემდებარე ვართ მოხუცებულებისამებრ ჩვენისა. არამედ მანც აღძრულმან საღმთო კეთილითა შურითა ვიკადნიერე და არა დავსდიე იმ ზემო თქმულთ უმეტრებათა და უსინათლობათა ჩვენთა და მოვილე კალმად და გარდამოვთარგმანე წიგნი ესე ქადაგებისა სასარგებლოდ ყოველთა მოწმუნეთა ძეთა სიონისათა, ძმათა და დაძთა ჩვენთათვის და ესრედვე სულიერ-

ნიჭად სულისა ჩვენისათვის. რამეთუ მე თავად მოვაკლდე თუ სიბერითა, თუ სინათლის მოკლებითა და ბოლოს სიკუდილისა და დადღემდე ღმრთის სიტყვის გაგონებისაგან წმიდა ეკლესიის ერისა, მაინც მსურის, რათა ნამუშავევი ჯელთაგან ჩვენთა ჰქადაგებდეს მოუკლებელად, წამლად და საკურნებელად სულიერთა სნეულებათათვის, რათა ამისის სმენით მიიღონ ყოველთა განკურნება, ლხენა და მოქცევა ცოდვათაგან და მიმართვა ღმრთისა მიმართ, რომელთ ესე ყოველთა თანა გვაქვს უფალი. გუნებავეს საუკუნო ცხოვრებასა შინა შესულა და ქრისტე მეუფისა ჩვენისა თანა ზეციერს სასიძოსა შინა სუფევა, რათა მათის მოგცევითა სულმანცა ჩემმან ჰპოოს ღზინება. და იქმნას წიგნი ესე ჩემდა სულიერ მისაგებლად და ესრედვე და ესრედვე (!) მამისა და დედისა ჩემისა და ყოველთა მიცალებულთა ჩვენთათვის სულის სახსრად. კვალ(ა)თ ვითხოვ ყოველთ სულიერთ წამკითხავთაგან, რათა არა ბრალიერ მყონ, არამედ მომიტერო, უფალო, შრომილსა და ნამუშავევსა ამას ჩვენსა შინა ჰპოვონ რამე დრკუება, ანუ სიტყვით შეცულილობასა შინა, ანუ ასოთ მეტნაკლებობასა შინა, რომლის შეცთუნებისა ქვემდებარე არს კაცთა ნათესავი და თანევე, რომ წერვასა შინა მაქუნდა გადაჰარბებული ხარბობა სისწრაფით წინ წარსულისათვის და ესე საქმეცა იქმნა ჩემდა საფრხედ შესაცთუნებლად. და ამისთვის გლოცავ ყოველთა მზილველთა და წამკითხველთა წიგნისა ამისათა, რათა მიხედვითა კაცებრივი უძღურებისა არა ჰმბასრვიდეთ და არცა ძულეებით მძრახვიდეთ, არამედ კაცთ მოყვარებითა თქვენითა (რომელი ყოველთათვის ჯერ არს) მოტევებასა მოიღებდეთ ჩვენ ზედა, რათა უფალმან თქვენცა მოგიტეოსთ ყოველნი თანანადებნი თქვენი თავისი უხვი მოწყალებითა, ამინ (ფ. 429r).

მინაწერი (ბოლო გვერდზე სხვა ხელით სწერია მხედრულით): 1859-სა ამ წიგნის ფასი სრულათ მიღეს სტეფან კარგ ისალოვისაგან (!) დამწერის სულზედ მოსახმარებლათა და, წამკითხველნო, დამწერსა ამ წიგნისა შენდობა მიეცით*.

633—636

გადატანილია ხომხურს კოლექციაში

637

ნათესაობის სჰამა

1 ფ.; 38,3×45; ქალაღი; უყდო; მხედრული; XIX ს-ნის პირველი მეოთხედი (ხელის მიხედვით); შემოსულია სერაბიმ მერაბაშვილისაგან (ყოფ. ივლიტა) 1925 წ.

დასაწყისი: კვალად დეიდა ბებერა—უთანასწოროდ.

ბოლო: ჩვეულებად არს შიგ შეცმით სამ თავობამდისინ დაშლილობა მზახლობისა, ხოლო სომხების ჯელთწერილში კი ეიპოვენე, რომ ორთაობის მეტს არ ახსენ, არამედ მრავალგზის მირგუნებია ამ ჩვენს თემში მესამე თავობაშიდ დასტურითა.

638

ოთხთავი

160 ფ.; 30,5×20,8; ქალაღი; ხის ყდაში; თავბოლო ნაკლული; ნუსხური (თავასოფი ასომთავრულით და სინგურით); XVI ს. (ხელის მიხედვით); შემოსულია 1925 წ. სოფ. ტობის (მესხეთში) წმ. ნინოს ეკლესიიდან.

იწყება: ...იან რასა იგი ვეტყოდე მათ, და იყო ვითარცა ესე თქუა იესუ, ერთმან მსახურთაგანმან მუნ მდგომარემან სცა ყურიმალსა იესუს.

წყდება: და ჰქუა მას: უფალო, უკეთუმცა აქა ყოფილიყავ, არამცა აქა ყოფილიყავ, არამცა მომკუდარი იყო ძმად იგი ჩუწნი. ხოლო ვითარცა იხილა იგი, რამეთუ ტიროდა და მის თანა მოსრულნი იგი...

მანწერებო: 1) აქა ძმა მომივიდა და ვერაჲ ვაჩუქვე, (!) შემრცხუა. გული ამიჩქარდა (ფ. 20r ტექსტის ხელით).

2) ფ. 66v, 73r მიწერილია სხვა ხელით მხედრულად ტუდის ხელით ღვთისაგან შეწყალების შესახებ.

639—642

გადატანილია სომხურს კოლექციაში

643

ლოცვანი

29 ფ.; 11,2×9; ქალაღი; ყდაში; თავბოლო ნაკლული; მხედრული; XIX ს. (ხელის მიხედვით); შემოსულია 1925 წ. სამსონ გოხალაშვილისაგან (სოფ. ვალე).

იწყება: და ამისათვის ევედრება მამა ზეციერსა და იტყვის: მამო, უკეთუ შესაძლებელს არს, გაროვინე (!) ჩემგან ეს სატანჯველი.

ბოლო: ნათლითა პირისა შენისათა ვიხილოთ ნათელი, გამოგვიბრწყინე წყალობა შენი, რომელიც გცნობენ შენ.

614

ტოქობა და შთამოსირება მამიკონელთა

2 ფ.; 37×22; ლურჯი ქალაღი; უყდო; დაზიანებული (შუაში აკლია); 1813 წ. ახლოს; შემოსულია 1925 წ. სამსონ გოხალაშვილისაგან (სოფ. ვალე).

სათაური: თარგმნილი სომხურისა წიგნისაგან ქართულსა წიგნსა და ენასა ზედან, რომელიცა ითარგმნა უმეტნაკლებოდ ნაშდვილიდამ.

ფერემ კათალიკოზი ყოველთა ჰაოსთა, პატრიარხი საარარატოჲსა საყდრისა წმინდისა ეჯმიაწინისა.

ტომობა და შთამოსირება მამიკონელთა, რომელნიცა იწოდებიან თუშანიანად.

დასაწყისი: წელსა უფლის განხორციელებილამ 283 სპგ-სა ჯამბაკურს (ესე იგი) მეფესა ჯინელთასა(!) არბაკს ჰყვანდნენ ორნი თანაერთ ნადედა (!) მამა მძუძენი შვილნი.

ბოლო: ესე გამოიწერა ხსენებულისა სარწმუნოსა მოთხრობისა წერილთაგან და დაებეჭდეთ და ქვემო ამისა მოვაწერეთცა წელსა უფლისასა 1813 ჩვიგ მარტის იგ დღესა უაღმატებულესისა საარატოვსა საყდარსა ყოველთა ჰაოსიანთასა წმინდისა კათოლიკესა ეჯმიაწინისა.

ჩლენნი კეთილ მოწესებითისა განმგებელობითისა წმინდისა კრებისა უმაღლესისა განმზრახველობისანი ქრისტეს მიერ დაფუძნებულისა ნათლით შემკულისა, მადლმფინარისა დედა საყდრისა წმინდისა ეჯმიაწინისანი.

სომხურ დედანში დასმული ყოფილა ბეჭდები. ამ ხელნაწერში სჩანს აღნიშნულად 8 ბეჭდის აღვლი. მათგან იკითხება სახელები არქივისკოპოსების ისააკის, ფილიპესი, ნერსესი და ეფრემ ვართაპეტისა.

645

აზოკრიფის წიგნი

2 ფ.; 13,2×10,2; ეტრათი: უყდო; ბოლო ნაკლული; ნუსხური (სათურები სინგურით); XV ს. (ხელის მიხედვით); შემოსულია 1925 წ. სამსონ გოხალიშვილისაგან (სოფ. ვალე).

დასაწყისი: სახელითა ღმრთისათა, მამისათა და ძისათა, სულისა წმიდისათა, გომდა თერ ანლოზ (?) ასული და დედა მისი შელდ (!).

წყდება: და ერმანოზ: რა ხარ შენა, ეშმაკო მყარალო, შენ მიერ ქარნი (?). მე ვარ დედა.

646—650

გადატანილია ხარხულს კოლექციაში

651—652

გადატანილია ოსურს კოლექციაში

653—654

გადატანილია რუსულს კოლექციაში

655

ხვაჭლა აღსარებისა

209 ფ.; 11×8; ქალაღი; ყდაში; მხედრული 1831 წ.; შემოსულია 1943 წ. ექხარხოსის ყოფ. კანცელარის საქმეებიდან.

დასაწყისი 1. სწავლა აღსარებისა, რომელ უხმს ესე ქრისტიანესა, პირველად თვისთა ცოდვათა გამოკვლევით აღრიცხვა და მოგონება.

ა. ჩხრეკაზე უნდა გავისარჯოთ, რავდენათაც შეგვეძლოს.
ბ. სინანული გულითა.

ბოლო: წიგნი წმიდანი აღმოსაკითხველნი არიან უფროსი ერთად იგინი, რომელიც სინანულს მისცემენ სრულიად.

ანდერძი: წიგნი ესე გუთუნის ტფილისის მოქალაქე კათოლიკე გასპარ ნაცვალავს.

სრულ იქმნა სადიდებელად ყოვლად წმიდისა ქალწულისა მარიამის სადიდებელად ჯელითა ფრიად უღირსი გორელი ანდრეი შიხინოვისათა. ვითხოვ გიბაროდენით შეწვენასა, ივნისის ლ დღესა ჩყლა წელსა (2094).

656

მეხობის კვირის მსალმუნებო

67 ფ.; 16×10; ქალაღი; ყდაში; თაენაკლული; მხედრული (სათაურები და თაე-ასოები სინგურიოთ); 1803 წლის; შემოსულია 1943 წ. ექზარხოსის ყოფილი კანცელარიის საქმეებიდან.

იწყება: გლახაკ და დავრდომილ ვარი მე. ღმერთო, მაცხოვრება შენი შემეწიენ მე.

ბოლო: ღმერთო, გევედრებით, მოხედენ ზედა ერსა შენსა ამას, რომლისათვის ჩენი უფალი იესო ქრისტე მიეცა ხელთა ცოდვილთასა სტანჯვად და ჯვარცმად.

ანდერძი: დამიწერია ეს ვნების კვირის მსალმუნები. დაიწერა მარტის ივქორონიონს უჟა, 1830 (უნდა: 1803) აღსრულდა (ფ. 66r).

მინაწერი: 67r.

657

საეკლესიო განმარტებათა წიგნი

136 ფ.; 15×10; ყდაში; თაენაკლული; მხედრული (სათაურები და თავასოები სინგურიოთ); XVIII ს. (ხელის მიხედვით); შემოსულია 1943 წ. ექზარხოსის ყოფილი კანცელარიის საქმეებიდან.

1. მრწამსის განმარტება (ფ. 1—90r).

იწყება: ...რთა სოფლისათა განაწესეს მცირე სიმოკლე და იმ მცირე სიმოკლეში მოიყვანეს ყოველი იგი. რადცა საქირო არს პრწმუნებად და უწყებად ყოველთა ქრისტეანთა.

ბოლო: ამისთვის ბრძანებს წმიდა პაულე: არა ღირს არიან ვნებანი ამ ქამისანი მისასვლელი დიდებისა, ხოლო ვითარ ვცხონდებით, უფალო, ვიქმთ ყოველითურთ წინამდევსა, ვიდრე გემართებს ქმნად ცხონებისათვის.

2. თარგმანი მამაო ჩვენისა (ფ. 91—107r).

დასაწყისი: შ(ეგირდი): ვისწავე ღმრთით იგი, რომელი მართებს ჰრწმუნებად, აწ ვნატრობ სწავეებად იგი, რომელი უნდა-ვისასაო და ვინატრო.

ბოლო: ეგრეთ შესრულებასა ზედა მამაო ჩვენოვსა, ამენ, ძალ აქუს, ეგრეთ ვნატრობ, ეგრეთ ვევედრები, რომ იქმნეს.

3. თარგმანი გიხაროდენისა:—შემდგომად თარგმანობისა მამაო ჩვენოვსა, ვნატრობ, ეგრეთ ვევედრები, რომ იქმნეს.

4. თარგმანი წმიდა ჟამის წირვისა.

დასაწყისი: მ(ასწავლებელი): მითარგმანე შემოკლებულად, ვითარ წმიდა ჟამის წირვა არს ერთი სიმოკლე ცხოვრებისა და სიკვდილისა მაცხოვარისა ჩვენისა.

შ(ეგირდი): ოდეს ვხედავ მღვდელსა მახლობელსა საკურთხეველსა ზედა, მიჩნს ხილვად მაცხოვარი (ფ. 114r).

ბოლო: და წმიდა სახარება ითქმის ოთხთ ადგილთა სახსენებლად ოთხთ მსაჯულთა, რომელთ წინაშე თვის ვენებაში იდგა ჩვენი მაცხოვარი და გარდახდათ უპატიურობათა მათ, რომ ადგილთა მათ დაუთმინა. შესრულდა.

658

ქრიაული

100 ფ.; 35×23; ქალაღი; უყლო; მხედრული; 1829 წ.; შემოსულია. 1943 წ. ექზარხოისს ყოფ. კანცელარიის საქმეებიდან.

1. ღვთიე უშწნიერნი თხრობანი სულისა, ფრიაღ სარგებელნი, რომელსა ეწოდების გვირგვინი (ფ. 1—77r).

დასაწყისი: თავი ა. მღვდელ-მოქმედებისათვის და საიდუმლოვსა გამოცხადებისა.

თხრობა ა. გამოცხადებისათვის წმიდისა საიდუმლოვსა და სიყუარულისა.

ღმერთი, რომელი სიყუარული არს, ნამღვლიტ(!), რომელი ეგოს სიყუარულსა ზედა. ღმერთი მისთანა ჰგიეს და იგი ღმრთისა თანა.

ბოლო: და უწინარესა ღლისა ერთისა მიცვალებისა მისისა განეხვნეს თვით თავით თვისით რკინანი იგი და დასცვიუნეს ჯაქენი. მოვიდა მსახური მისი და იხილა იგი. ესრეთ დაუეკირდა და ჰრქვა მას: ვინ გაგხსნა შენ, მამაო, რკინათაგან შენთა. ხოლო მან ჰრქვა—რომელმან იგი დახსნა საკრველნი ცოდვთა.

2. ჰსწავლა, თუ ვითარ მართებს მოძღვარსა სწავლება მოწაფისა (ფ. 78—94r).

დასაწყისი: მოწაფე ჰკითხამს და მოძღვარი ასწავლის. მოწაფე: ვინ არს ღმერთი? ან რა შეუქლიან?

მოძღვარი: ღმერთი ძლიერი არის და კელმწიფე და დამბადებელი ყოვლისა.

ბოლო: მოძღვარი: ...ნუ დაივიწყებ ქრისტეს ჩვენთვის ჯვარცმულის აურაცხელს მოწყალებასა, რომელი მოვიდა და ჩუ-სნთვის ჯვარს ეცვა და ჩვენ მოგვიყიდა პატიოსანითა სისხლითა თვისითა და ნუ მიუქცევ მარჯუწიით და მარცხენით, არამედ სა-შუალი გზა დაიპირე, რომელ არს თაყუანისცემა მამისა და ძისა და წმიდისა სულისა და ნურც ურიათ ძველს სიბრმეს ისმენ და ნურც სარკინოზთ ზღაპრობასა.

ანდრძი (დაწერილია გადამწერის სოკოლოვსკის მიერ): დიდება ღმერთსა, სამებით ერთსა, მამასა, ძისა მშობელსა და სულისა გამომავლინებელსა. დაესრულა წიგნი ესე ქალაქსა ტფილისასა აჰა ქრისტეს აქეთ ჩუთ წლსა კელითა პეტრე ვასილისა ძის სოკოლოვსკისათა. მხილველთა და წამოთხველთა ყოველთა ვეუდრები სულისათვს იესუსა და უბიწოდ მშობელისა მისისა, რათა შენდობას ჰყოფდეთ ჩემ ცოდვილისათვს და ცთომანი ჩემნი მომიტევენენ, რათა განვერე მწარესა მის ბრძანებასა ლეთისაგან მამწარებელთათვს განმზადებულსა დღესა მას სასჯელისასა. და თვითა მომხსენებელნი ჩემნი უბრუნველ ყბნეს უფალმან ორსავე შინა ცხოვრებასა. ვითარცა თვთ ბრძანებს: რაოდენი გინდეს, რათა გიყონ თქტმ კაცთა, ვგროთვე თქვენ ყოფდით და კტალად: უკეთუ არა მიუტევენდ კაცად კაცდმან თქე ნმან, არცა მამამან მოგიტევენე შეცოდებაანი თქვენნი.

შენიშვნა: სწავლა-მოდღერების წიგნი სოკოლოვსკის გადაწერია ვახტანგ ბატონიშვილის მიერ თბილისში 1711 წ. დაბეჭდილ ცალიდან. სოკოლოვსკის თან მთაყვეს (ფ. 99—100r) ვახტანგის მიერ დაბეჭდილი წიგნის ბოლოსიტყვაობა, რომელსაც თავისი მხრივ წარუძღვანა შემდეგი ცნობა:

ჰსწავლა, თუ ვითარ მართებს მოძღვარს სწავება მოწაფისა, აწ დაბეჭდული ქართულსა ენასა ზედა ჟამსა მეფობისა უფლისა ქაიხოსროსსა და შრომითა გამგებელისა მისისა უფლისა ვახტანგისსა, შემოკლებით თქმული და გარიგებული გერმანე მღვდელი მონახონისაგან კელითა პეტრე ვასილისძის სოკოლოვსკისათა ქალაქსა ტფილისსა, ჩუკთ-სა წელსა იანერის კბ-სა დღესა.

ამას მიყვება ვახტანგის გამოცემის ანდრძი (შინაარსიანობის გამო მოგჩევს სრულად): სადიდებელად წმიდისა სამებისა მე გვარტომობით ძირმოდგმით დავითიანმან, ძის ძემან სახელგანთქჳლის მეფის ვახტანგისამან, ძმისწულმან ქებულის მეფის არჩილისამან და დიდათ სახელოვანის ქართველთ მეფისა გიორგისამან და ძემან დიდად პატიოსნისა ლევანისამან, განმგებელმან ქართლისამან ბატონისშვილმან ვახტანგმან, მოვიყუანე მესტამბე ვალახეთით და გავაკეთე სტანბა სხსრად სულთა წინა თქმულთა მეფეთასა, მამისა და დედისა ჩემისა გურიელისა ასულისა თუთასათვს, საღბინებელად სულისა ჩემისა, ჩერქეზის ბატონის ასულის რუსუდანისა, ძეთა და ასულთა ჩემთა აღსაზრდელად.

ყოველთა მკითხველთა გიხაროდენ! ჟამსა მას, ოდეს მეფობდა ქართველთა ზედა ძირთაგან დავითისთა აღმოცენებული მეფე ქაიხოსრო და მის წილ განაგებდა სამეფოსა მისსა ძმა მისი მამულის, რჯულის განმძღიერებელი და ქრისტეს სარწმუნოებისათვის ცეცხლებრ მოტყინარე ბატონიშვილი ვახტანგ—საუუწოდ

ყოს უფალმა ხსენება მისი—ამან მოიყვანა სტანბა ქვეყნით ვალახეთით, რა ჟამს უფლებდა ვალახეთს იოანე კოსტანტინე ბრანკოვანე ბასრაბა და მომართა ქუპ-ყანასა ზედა ქართლისასა დიდის საფასითა და წარსაგებელითა და აღაესო და განანათლა ქვეყანა ჩვენი წიგნებითა, რომელი დაკლებული იყო ჟამთა ვითარებისაგან მდევართაგან ქრისტეს რჯულისათა. მას ჟამს მე ცოდვილმა და ორკერძოვე სულთა და ჯორცთა უძღურმა, ხუცეს მონაზონმა, მონამან და მოსამსახურემან ქალაქს სიონისამან ღმრთის მშობლისამან და მლოცველმან ამათს ზემოხსენებულთა პატრონთამან ცოდვილმან გერმანემ ვიღვაწეე მცირე რამ საღვაწი და აღეწერე სარწმუნოება ჩვენთა სარწმუნოებათაგან შემოკლებით გამოკრებული და მცირედით რას ჰსწავლა შვიდის საიდუმლოსი, რაცოდენ ჩემი უგულისხმო გონება მისწვდებოდა. არა თუ ყოველი ძალი საიდუმლოსი აღესწერე, ეს დიდთა და სარწმუნოთა კაცთაგანც ძნელად შესაძლებელ არს, არამცთუ ჩემებარ დაბნელებულისა, არამედ ესოდენ ვიბუშაკე, რათა იკითხამდენ და ისწავლედენ ყრმანი, ახლად მოსწავლენი, და მეცნიერებად ღმრთისა მოვიდოდენ და არა იყუნენ ჩუქნგან განშორებულთა მწვალებელთ შვილთაგან დაწუნებულნი და სიტყუა უგებელნი, ამისთვის დაეწერე საეროს სიტყუითა, რომ ახლად მოსწავლენი ყრმანი სიადვილისათვის მსწრაფლზედ მიიწოდენ და უტოომელად დაისწავლიდენ და ესრეთ მეცნიერებად აღიყუანებენ გონებასა მათსა ხედვად დღისა. ესეცა დიდად მოღვაწემ და სწავლა შემატების გულამოდგინედ სულიერად და ხორციელად გამგეობის ტრფილმან ბატონისაშვილმა ვაბტანგ დაბეკდინა თვისთა საფასეთა წარსაგებელითა. აღიდოს ღმერთმან ორსავე შინა ცხოვრებასა. აწ ვინცა ვინ ამ ჩემს ნამუშავეს აწ იკითხვედეთ, რომელიც გონებაში არ გენიშნოსთ, მაშინვე ნუ დაბრკოლდებით ჩვენს უმეცარებასა ზედა, არამედ აღმოიკითხავდეთ წიგნთა და მაქეს სასოება უფლისა მიერ—მსწრაფლ გულისხმა ჰყოთ, ვითარმედ არა ჩემის მუცლისა მოძღვრობით მითქვამს, არამედ რომელი მინახავს წერილისაგან, ეს აღმიწერია.

659

წიგნი თეატრო-პოლემიკისა

75 ფ.; 34,5 X 22,5; ქალაღი; ყდაში: თაენაკლული; მხედრული; XIX ს-ნის პირველი მეოთხედი (ხელის მიხედვით); შემოსულია 1943 წ. ყოფ. ექსარხოვის კანცელარიის საქმეებიდან.

ი წ ყ ე ბ ა: ...ით მიიპარა გული ჩემი და მყო მე მარადის თანამდებ თვსდა.

კეთილად უწყყოლა მეფემან აღისილაოს, ვითარმედ არს უმეტეს საჭებელი განმდიდრება სხვისა, ვიდრე ლა თავის თვისისა, და ვითარმედ სხუა არა რადმე ესრეთ აღიდებს კაცთა.

ბ ო ლ ო: მარჯუშთა ქართთა ვლენან პატვიის მცემელნი, ეკლესია ღმრთისა და მოყუარეთა მისთანი. ხოლო მებრძოლთა მისთა ნაცულად აქუსთ პირისპირ საღმრთო რისხუა და წარწყმედაჲ.

დასასრული თეატრო პოლემიკისა (ფ. 2r—75r).

ხელნაწერში მოთავსებულია შემდეგი სწავლანი:

1. ნიკებათათვს და არა მოხუშქთა (ფ. 1r—2v, თავნაკლული).
2. დამორჩილებისათვს ჰსჯულთადმი (ფ. 2v—5r).
3. მორჩილებისათვს საღმრთოჲსა განგებისა (ფ. 5r—8r).
4. დაცვისათვს რწმუნებისა (ფ. 8r—12r).
5. სწავლათათვს (ფ. 12—15r).
6. პატივისცემისათვს ბრძენთასა (ფ. 15v—19v).
7. საღმრთოთა წერილთა კითხვისათვს (ფ. 19v—24v).
8. ზეციერთა კეთილთათვს (ფ. 24v—29r).
9. საჩივართა ყურადღებისათვს (ფ. 29r—30v).
10. შემასმენელთა არა აღვილად მიღებისათვს (ფ. 30—32).
11. პირმოთნეთათვის (ფ. 32r—35).
12. მეგობრისა სიყუარულისათვს (ფ. 35v—37v).
13. ბედნიერებისათვს (ფ. 38r—42v).
14. უბედურებისათვს (ფ. 42v—44v).
15. გლახაკთა მოწყალებისათვს (ფ. 44v—47v).
16. სბკუდილისა ქსენებისათვს (ფ. 47v—55r).
17. კეთილმსახურებისათვს (ფ. 55v—61v).
18. ცუდად მზუაობრობისათვს (ფ. 62r—65v).
19. სიმდაბლისათვს (ფ. 65v—66r).
20. სამღუდელთა პატივისცემისათვს (ფ. 66v—72v).
21. მწვალებელთა მეფეთათვს (ფ. 72—75).

წინაშენა: ხელნაწერს აქვს ძველი პაგინაცია და მისი მიხედვით აკლია თავში 187 გვერდი, რომელზედაც მოთავსებული ყოფილა თერთმეტი თავი-სწავლა.

660

ქველი ალექსის ისტორიან

26 ფ.; 34,5 × 22; ქალაღი; უყდო; თაებოლო ნაკლული; მხედრული; XIX ს-ნის უკანასკნელი მეოთხედი (ხელის მიხედვით); შემოსულია 1943 წ. იწყება: § 45, შესლვა ისრაელთა ქუშყანასა ალექმისასა 1569 წელიწადი ვიდრე შობადმღე ქრისტესასა.

მოსეს დროსავე იყო დამორჩილებული სრულიად აღმოსავლეთის ნაწილი პალესტინისა, შემდგომად წოდებული პერეიად.

წყდება: შემდგომად ამისა უხუცესმა ტობიამ იცოცხლა სამოცდარობი წელიწადი და მოკედა 150 წლისა. წინათ სიკვდილისა თვისისა მან უანდერძა შვილსა თვისისა—დასახლდეს...

661

მოკლვრება ხალკითოჲსა ლიტურჯიისა

13 ფ.; 35,5 × 22; ქალაღი; უყდო; მხედრული; 1855 წ.; შემოსულია 1943 წ.

დასაწყისი: ოდეს შერახვიდოდე შენ ეკლესიასა შინა ლოცვისათვის, შევედ კეთილკრძალულობით, ვითარცა სახლსა შინა ლუთისასა.

ბოლო: ქრისტემან ქეშმარიტმან ღმერთმან ჩუენმან, მეოხებითა ყოვლად წმიდისა დედისა თვისისათა და ყოველთა წმიდათა, შეგვიწყალნეს და გუაცხოვნნეს ჩუენ, ვითარცა სახიერ არს და კაცთ-მოყუარე.

ანდერძი: გადმოთარგმნა მღუდლის გრიგორი ცამციევის მიერ 1855 წელსა ნოემბრის 18 დღესა (13v).

შენიშვნა: თავ-ფურცელზე სწერია: *Перевод с русскаго на грузинскій св(щ)енником* Гр. Цамциеишя, 1855 года ноября 18 дня (ფ. 1r).

662

ლექსთა ქაზგული

5 ფ.; 33,5×20,9; ქალაღი; უყდო; მხედრული; XIX ს-ნის პირველი ნახევარი; შემოსულია 1943 წ.

1. სოფლის მღურეა სიბერისათვის, თქმული [დიმიტრი] ბაგრატიონის მიერ.

დასაწყისი: ადამ ვნებანი ჳელჳყო მალღისა...

ბოლო: ნობათით გწედაო მცხოვანებანი;

დასრულდა შენი მზნოვანებანი;

გამოტყდა ქარი წინწიღებანი (ფ. 1rv).

2. მიცვალებასა ზედან მისის ბრწყინვალეების თავადის პეტრე იოვანეს-ძისა ბაგრატიონისა ლენერაღ ანშეფისა და მრავალთა ორდენტა კავალერისასა.

დასაწყისი: არ არს სისრულე სოფელსა ამას შინა,

არცა საღმე მტკიცე ბედნიერება.

ბოლო: ნუ ნუმცა უკუღ ერთიღ ოღენ წამი,

გარნა დარეკა ჟამმან საკვდიღღისამან (ფ. 1v—2v).

3. საქართველოს მეფის გიორგის ძის დავითისაგან თქმული, ლეიღი არაბულია, ხოლო ქართულად ითქმის ხორბღის ფერი.

დასაწყისი: გამიფრინდა სიხარულღს მფრინვეღი (ლეიღი).
შემთხვევისა გამო სხვისა და სხვისა (ლეიღი სხვისა და სხვისა).

ბოლო: ყარიბი აწ უძღენი ძღენად ჩემსა (სულსა, ლეიღუმ)

მიზეზების გამო სხვისა და სხვისა (ვა ლეიღუმ სხვისა და სხვისა, ფ. 3r).

4. მეფის ირაკღის ასუღის მარიამ ბატონიშვიღღისაგან თქმული თურქთა ხმათა ზედან სათქმელი მუხანბაზღი.

დასაწყისი: ჭი დამწარდეს დროთა ტკბილობა,
უწყალომ ეტლმან რა კმნა ცილობა.

ბოლო: გაადრებ, ქვეყანის შემამკობელნო,
ყარობ დამშრიტე გულს სახმილება (ფ. 4rv).

5. მეფის ირაკლის (ასულის), ივანე მუხრან-ბატონის მეფულისა ქეთევან ბატონიშვილისაგან თქმული; გაფი დუგაში სათქმელი, ქართულებ (!) იხტილათი, ქართულებ შექცევა.

დასაწყისი: ჭი ვითარ ვთქუა განსაკრთომელი,
ჩემი სიცოცხლის დამამცრობელი.

ბოლო: მაგრამ ბედნიერთ პირად მყოფელო,
ვინც არ გენდობა, ვარ მადლობელი.

ჭი ვითარ...

ჩემი სიცოცხლის... (ფ. 5rv).

6. მეფის ირაკლის ასულის თეკლა ბატონიშვილისაგან თქმული გაფი, თავის დას ქეთევანს პასუხს უგებს ამ ლექსით.

დასაწყისი: რად გიკვირს პატიმარს მწუხარებანი,
მცირეს ხანს ლხინთა განმწარებანი.

სწყდება: ყოვლთა მტერთაგან დასატირებსა
ნუსწუხ, დაშრტება ცეცხლთა დებანი.

რად გიკვირს...

მცირე ხანს...

წინაწინა: ეს უკანასკნელი ლექსი ბოლო ნაკლულია.

663

ქალენიაში სათქმელი კვარამქანი მტერთა კლავისათვის

5 ფ.: 21,5×17; ლურჯი ქალაღი; უყდო; მხედრული; 1828 წ.; შემოსულია 1943 წ.

სათაური: ძლევისათვის მტერთა ზედა ქრისტეს მოსახელი-სა მხედრობისათა, მშვიდობიანი, რომელისაცა შვენის თქმად მწუხარსა, ცისკარსა და ლიტურლიასა ზედა.

დასაწყისი: ითქმის ესრეთ.—მშვიდობით უფლისა მიმართ ვილოცოთ და შემდგომი, ვიდრე მენავეთა თუსადმდე, ხოლო ზედა დაერთვის ესეცა.

ბოლო: რამეთუ კურთხეულ არს ყოვლად წმიდა სახელი შენი, მამისა და ძისა და წმიდისა სულისა, აწ და მარადის და უკუნითი უკუნისამდე.

ანდერძი: სანკტაეტერბურლსა შინა, უწმიდესსა მმართველსა სინოდსა თანა ჩუკმ-სა წელსა, აპრილის იდ დღესა. თარგმნილ არს რუსულიდამ ქართულსა ენასა ზედა საქართველოს საეპარხოზოს კანცელარიასა შინა ტიტულიარნი სოცეტნიკის იერონიმე ალექსიევისაგან (ფ. 5rv).

ზილოცავები

3 ფ.; (სხედასხვა ზომის ნაქრების); ქართული; უყდო; მხედრული XIX ს. (ხელის მიხედვით); შემოსულია 1943 წ.

1. ცოფის ლოცვა.

დასაწყისი: სახელითა მამისათა და ძისათა და წმინდისა სულისათა ამინ, რომლისა სახელი წმინდა არს.

ბოლო: შენ ხარ ქრისტე—წამალი ცოფისა. შენ დასწერე შენი წყალობისა ჯვარი, ამინ (1r, 2r).

2. წერილი ანგელოზისა.

დასაწყისი: სასუფეველი ღვთისა ვედრება მთავარ ანგელოზის მიხაელისა, რომელიც იმოვნეს ციღან გადმოვარდნილი.

ბოლო: ვინც წაიკითხოს, დღეში სამი წერილი გადასწეროს. სამ დღეში ცხრა ქალაღი დასწეროს და ნათესაებს და მეზობლებს გადასცეს. ვინც ამას შეასრულებს, მეცხრე დღეს ნახავს სიზმარს. ეს წერილი იყო ოქროს ასოებით ნაბეჭდი. ეს საქმე მოხდა ღვთისაგან ქ. იერუსალიმში (ფ. 31v).

3. ქალს რომ მუცელი უტუდებოდა—სახელითა მამისათა და ძისათა, ამინ. მთა იძრა, ქვეყანა იძრა, დედამიწა იძრა, დადგა მთა, დადგა ქვეყანა... (ფ. 1v).

4. შაკიკის ლოცვა.—სახელითა მღვთისათა, მამისათა და ძისათა, ამინ. ჩვენ ზეით რომ ვერცხლის ტბა არის, მას შინა დგას ალვის ხე, ალვის ხეზე სძევს ოქროს ტაბაკი... (ფ. 1v).

ზილოსოფიური წიგნი

2 ფ.; 16×11,5; ქალაღი; უყდო (ცალკე ფურცელი); თავბოლო ნაკლული; ნუსხური; XVIII ს. (ხელის მიხედვით); შემოსულია 1943 წ.

იწყება:... ლისა არსებისასა მით, რამეთუ საყოველთაოთათვს, სიტყუაჲ ფილოსოფოსთა, ხოლო დაშურეტა საკმარ არს, ვითა იტყვის ფილოსოფოსი.

წყდება: შორის ადგილისა, რამეთუ ვიტყვთ სოკრატსა შორის, ადგილსა რასმე, ვითარ იგი შორის ლჯიოსაჲ.

ძორწილი ხანსურთა

19 ფ.; 35,5×22; ქალაღი; უყდო; მხედრული; 1853 წ.; შემოსულია 1925 წ.

სათაურ: ქორწილი ხევსურთა, კომედია ორს მოქმედებად, თხზული ზ. ანტონოვისაგან.

დასაწყისი: მომქმედნი პირნი:

მეცხვარე ნინია ფანტელაური; მწყევსი მისი ბესო ქუაყორაელი.

ბოლო: არ დავრჩებით ძაბუნადა... თ... (ასწევენ ცალის ჯელით ყანწით ღვინოსა, სმენ და მეორე ჯელით დაშნებს თავზედ დაიქერენ ჯვარედინად და დაეშვება ფარდა).

შენიშვნა: ფ. 17 და 19 რუსულად წარწერილია ცენზორის თანამდებობის აღმასრულებლის თავ. ერისთავის მიერ ნებართვა პიესის დაბეჭდვის შესახებ 6 მარტს 1852 წ.

667

ბეჰანიანი

16 ფ.; 22,5×19; ქალაღი; უყდო; ბოლო ნაკლული; მხედრული; XIX ს. (ხელის მიხედვით); შემოსულია 1945 წ.

იწყება: აქა ანბავი დასაწყისი ბეჰანის ამბავისა.

თურანს ტახტი დაეკარგა, ხორციელად ყველას სცნობდა.

ბოლო: სახიერმა დაგიმტკიცოს ერთმანეთის სიყვარული;

მე ზაეონ მისთვის მოველ, რომ დამეწვა თქვენთვის სმენა.

668

მარხმანი

2 ფ.; 25×22; ეტრავი: უყდო; თავბოლო ნაკლული; ნუსხა ხუცური (თავასოები სინგურით); XV ს. (ხელის მიხედვით); შემოსულია 1945 წ.

იწყება: არამედ შენ, სახიერო, მოხუედ სიტკბოებით ჩემზედა და დამასხ მე ზეთი მწყალობელისა.

წყდება: და ვიწყალ ბოროტად და მწარე და სული ჩემი აღივსო საღმობითა და ამის გამო ვძე მე შიშული კეთილთა საქმეთაგან გზასა...

669

უზენაესი მზარველობა ათონელად

2 ფ.; 21×17; ქალაღი; უყდო; ბოლო ნაკლული; მხედრული; 1878 წ.; შემოსული 1945 წ.

დასაწყისი: წმიდა მთა ათონისა შეიქმნა ღირსი წილ-
ხდომით საქადაგებლად სახარებისა ყოვლად წმიდის დედოფლის
ქალწულის ღმრთის მშობელისა მისის უტყუველის აღთქმისა გამო.

წყედება: და მოვალს დრო, ოდესაც ესე კიდიდან კიდემდე
ჩრდილო და სამხრეთიდგან.

შენიშვნა: ფ. 2v მოთავსებულია აპოკრიფის ნაწყვეტი. დასაწყისი:
პარასკევსა დღესა, ეამსა პირველსა დღისასა შექმნა ღმერთმან ადამ მიწი-
საგან.

ანდერძავგარი: უხენაესი მფარველობა ათონაზედ ანუ მოთხრობანი წმიდა-
თა სასწაულთმოქმედთა, ათონასა შინა დიდებით გამოჩინებულთა დედისა
ღმრთისა ხატთა და სხვათა წმიდათასა. გამოცემული მეორედ და გადასწორებული
34 ქვაზედ მოჭრილის გამოხატულის სახეებითა, რუსულიდამ გარდმოღებული ქა-
რთულად მღვდლის ა. ბაქრაძისაგან 1878 წელსა (დაბეჭდილ წიგნთა შორის არ
სიანს).

შენიშვნა: ხემოდ აღნიშნული ხელნაწერი შეუწირავს სვეის ღვთის-
მშობლის ეკლესიისათვის მღვდ. ალექსი ბაქრაძეს.

670

გამოქრებულნი სიტყვანი

116 ფ.; 21,5X17; ლურჯი ქალაღი; ყდიანი; ბოლო ნაკლული;
მხედრული (სათაურები და თავასობები წითური); 1804 წ.; შემოსულია
1943 წ.

1. სათაური: სიტყვანი და სწავლანი სამეცნიერონი, ფრიად
სარგებელნი სულ სხეულობით ორ კერძოჲს, ძუძლისა და ახლი-
სა, წმიდათა წერილთაგან რჩევით გამოკრებულნი, — კლემაქსისა-
გან და დიდისა ვასილისა, გრიგორი ღვთისმეტყულისა და
იოანე ოქროპირისა და მამისა ეფრემისა და მაქსიმესი და ცხოვ-
რებისაგან მამათასა და სხუათა წმიდათა მღვდელთმოდლუართა,
მამათა, მოციქულ-წინასწარმეტყულთა, სოლომონ და ზირაქისა
და გარეშე წიგნთა პლატონ, სოკრატ და მენიანდროს და სხუათა
ფილასოფოსთა მიერ თქმული.

დასაწყისი: კლემაქსისა. ყოველთა, რომელთა ენებოს და
ეძიებდნენ ღმერთსა, ეპოების მათ, რამეთუ იგი არს ყოველთა
ღმერთი და ყოველთა ცხოვრება.

ბოლო: რამეთუ არა უწყი, თუ რაჲ იყოს ბოროტი ქვეყა-
ნასა ზედა დასასრული ყოვლისა სიტყვისა, ისმინე, ღვთისა გეში-
ნოდენ და მცნებანი მისნი დაიცვენ (ფ. 1—42).

ანდერძი: აღიწერა წიგნი ესე სამეცნიერო ბრძანებითა ბაქარ საქართვე-
ლოსა მეფისა ვახტანგისა ძისათა. მრავალ ჟამიერ ყოს უფალმან წელსა მარტის
(ეს ყოფილა დედნის ანდერძი).

2. მოკლედ სიტყვის გებასოკრატისი, სწავლა პირველი თარგმნილი და სხვათაჲ ფილასოფოსთა რუსულისაგან ქართულს ენაზედ ერასტი თურქისაგან (!).

დასაწყისი: კეთილის კაცისა წესი არ არის—კაცს პირში აქებდეს და უკან კი სძრახვედეს.

ბოლო: ამისთვის ნეტარ არს, რომელმან პოოს სიბრძნე. ამისთვის გიყუარდეს კეთილი წერილთ კითხვა, რამეთუ განაგრგნობით (?) შემოქმედსა ყოვლისასა, რომელსა შეენის დიდება, პატივი და თაყვანის ცემა საუკუნითგან უკუნისამდე, ამინ (ფ. 43—92).

3. მოკლედ გამოსახსნელი ამბავი წიგნი მეორე რომის კეისრებისა, სხუათა მეფეთა, მთავართა და მხედართა მთავრობისა.

დასაწყისი: ივლიანე კეისარი ერთხელ ნაეში იჯდა და დიდი ლელვა აღუდგა ე(გ)რეთ, რომ თვით მენავეთ მოძღვარი იგი დიდად შეშინდა.

ბოლო: და უმჯობეს გამოვარჩივე უმცირესი ბოროტი ამით გამოაჩინა, რომე საკვირველ არს ქვეყანასა ზედა დედაკაცი კეთილი (ფ. 93—116v).

მიწერილი: სოლომონ მსაჯულისაგან მიწერილი დადიანის შვილთან.

დადიანის ძის ძე ნიკო,

ტურაჲ, მელის კუდის რიკო;

დადიანობას ვინ მოქცემს, უნდა ბეგრის ღომი სწიკო;

ქართულათ წამოგაწვინო, ხუთი ექვსი ჯოხი გდრიკო;

შე გვარისა მარცხინალო, დაბალისა ჯორის ბზიკო.

დადიანის ძის ძე ნიკო სიბრძნითა ვარ იანბიკო;

სიცრუვისა ღრამატიკო, ვგრე როგორ გაეიტლიკო;

ეშმაკათგან საარშიკო არ გაქეს ცნობა, ლეკის ტრიკო;

თავი როგორ მოგიდრიკო, შე რომ ბევრი იტიკტიკო.

რა რჯული ხარ, ა(რ) ვიცი, ლეკსი შენც თვე (!) არ იცი;

სიბრძნეს ჩემობ, მყარად მჩანს, ვით დაბჭლი ჯორის კვიცი,

ერთგულობის ფიცი იცი, არვის ახსოვს დანამტიკიცი;

თუ სიბრძნითა ცაცა იცი, რუსეთს იქმენ ვითა ბიცი.

ეს ორი ხანა დადიანისძისაგან არის მიწერილი სოლომონთან.

უკანასკნელ ფურცელზე (ფ. 117) მიწერილია სხვა ხელით:

დასამტიკიციებლად ქმნილთა შრომათა ჩემთა

აღექსე სახელნი, რომელ საცნობად სხვათა.

ვინათგან ეს არს წესი შრომის მოქმედთა.

იცანთ კიდურნი ერისთოვის ძისანი,

თვთ ბუნებითათ არაგვის სამთავროსანი.

სხვა ხელით: აღიწერა წიგნი ესე დიოლონესი წელსა.

1804-სა მაისის ე-სა.

• Сия книга принадлежит князю Давиду Эристави.

შენიშვნა: თავფურცელზე მოთავსებულია პირები წერილებისა, რომელიც მიუწერია ნაპოლეონ ბონაპარტეს ალექსანდრე პირველისადმი და უკანასკნელის საამისო პასუხი (ფ. 17).

671

ვაჩაკლისი წმიდა მარინესი

41 ფ.; 6 x 5,4; ქალღი; დაზიანებული ყდით; ბოლო ნაკლული; დაზიანებული; მხედრული (სათაურები წითურით); XVIII ს. (ხელის მიხედვით); შემოსულია 1945 წ.

დასაწყისი: სახარება მარინა... ულ მოწამისა; ლუკ[ასა]გან წმიდისა სახარებისა საკითხავი.

წყდება: და წიალთა აბრამისთა მკვიდრ გყოფს ნუგეშინის ცემისა.

672

ლოცვანი ზიარებისანი

177 ფ.; 7,5 x 4,6; ქალღი; ყდიანი; თავნაკლული; ნუსხური (სათაურები და თავსოები სინგურით); XVIII ს. (ხელის მიხედვით); შემოსულია 1945 წ.

იწყება: უთესლოსა მიდგომილებისა შობასა წინასწარ იტყვი მკვობელი—ალლილუია.

ბოლო: ზამეტუ შეცოდებანი ჩემნი დიდ არს, არამედ უფროსად ძალ გიცი და გარდამეტებად წყალობათა შენთა.

შინაწერი (ფ. 176r): დაიბადა დავით ორბელიანის (ნიკოლოზ) პატარა ბიჭი თვესა სექტემბერსა 18 დღესა სამშაბათსა, დღისა იყო გასული სამი საათი, შუალამიდგან 9 საათხედ, ქორონიკონსა ფია-სა. მთვარე იყო 25-ისა დღისა (მხედრულით სხვა ხელით).

673

მანანა

65 ფ.; 20 x 15,5; ქალღი; ყდიანი; მხედრული (სათაურები და თავსოები სინგურით, თავსოები ასომთავრულით); 1823 წ.; შემოსულია 1945 წ.

დასაწყისი: წიგნსა ამას ამისთვის ეწოდების მანანა, არამეთუ სავსე არს ყოვლითა სიტკბოებითა სულიერითა.

ვითარცა მეცა ზეცით ლუთისა მიერ მანანა ისრაილთა უდაბნოსა ზედა, რომელთაცა არა აქუნდათ პური, ესეცა მანანა არს

ზოცემულ გამოსაზრდელად სულისა, რომელთა არა აქუსთ კეთილი.

წმინდის მარიამისათვის.

აღსდევ, უფალო, განსასუშნებელად შენდა, შენდა კიდობანი სიწმიდისა შენისა.

ბოლო: მრავალმოწყალე ღმერთი ღირს გვეყოფს პოვნად სასუფეველსა თვისსა მეოხებითა ყოვლად წმიდისა დედისა მისისათა და ძლიერებითა პატროსნისა ჯვარისათა და წმიდათა ანგელოზთათა და იოანე ნათლის მცემლისათა, რომლისა არს დიდება უკუნითი უკუნისამდე, ამინ.

მინაწერი (უკანასკნელ ფურცელზე 64r ტექსტის ხელით): 1823-სა წელსა. უღირსი ნიკოლაოს (64r).

674

მოთხრობათა კრებული

82 ფ.; 21X17,2; ქალაღი; ყდიანი; მხედრული; 1851 წ.; შემოსულია 1945 წ.

1. მოუღალავი მოთაძაშე ანუ გრძნეული მუზიკანტი.

დასაწყისი: ერთსა მოიჯარადრესა ჰყვანდა მოსამსახურე. ძრიელ ერთგული და შრომის მოყვარე (ფ. 2r—4v).

2. კოროლი ანუ მეფე დიდის წვერითა (ფ. 5—8r).

დასაწყისი: იყო ოდესმე დიდი კოროლი, რომელსაცა ჰყვანდა ქალი.

3. მშვენიერი ქალი და ლომათ გარდაქცეული კნიაზი (ფ. 8—13).

დასაწყისი: იყო ოდესმე ერთი ვაჰარი, რომელსაც ჰყვანდა სამი ქალი.

4. ოქროს ფრინველი (ფ. 14—18).

დასაწყისი: ერთსა მეფესა ჰქონდა მშვენიერი ბაღი, რომელშიაც ედგა ხე, მომცემი ოქროს ვაშლებისა.

5. ძველნი ზღაპარნი, შესაქცევენი ყრმათათვის და ყოველთა ასაკოვანთათვის, გადმოღებულნი ფრანკუზის ენიდამ (ფ. 19—21).

დასაწყისი: მიმი. ერთსა სამეფოსა შინა სცხოვრობდა ერთი საწყალი მეწისქვილე, რომელსაც ჰყვანდა მშვენიერი ქალი.

6. მეთევზე და ცოლი მისი (ფ. 22—24).

დასაწყისი: ერთი მეთევზე სცხოვრობდა ცოლითა თვისითა ორმოში მახლობლად ზღვისა.

7. ძალი და კივკავი (ფ. 25—26).

დასაწყისი: სამწყემსო ძალსა ჰყვანდა ასეთი პატრონი, რომელიც სულ ყურს არ უგდებდა და მშიერს ინახავდა.

8. მეფე ოქროს მთისა (ფ. 26—30).

დასაწყისი: რომელსამე ეპარსა ჰყვანდა გაეი და ქალი
ჯერ ისევ მცირეწლოვანი.

9. (თავი არ აქვს, ფ. 31—33) [საღდათი და ქალები].

იწყება: შვილები დარჩნენ ცარიელნი, ვერა გაიგეს რა.

ბოლო: იმავე დღესვე დაავირგვინა, გარდუხადა ქორწი-
ლი და მიიღო მემკვიდრეობაცა საღდათმა კოროლისა.

10. განზელ და გრეთელი (ფ. 34—37r).

დასაწყისი: განზელმა ერთხელ დაუქირა თავის დას გრე-
თელს ხელი და უთხრა: მას აქეთ, რაც დედა ჩვენი გარდაიცვალა,
ჩვენთვის არც ერთი დღე ბედნიერი არა გვქონია.

11. დევი სამი ოქროს ბეწვითა (ფ. 38—42).

დასაწყისი: ერთსა საწყალსა კაცსა ჰყვანდა მხოლოდ
ერთი შვილი.

12. პატარა კაცი და საპოენიკები (ფ. 43—44).

დასაწყისი: იყო ერთი პატიოსანი საპოენიკი, ესე იგი ჩე-
ქმების შემეკრავი.

13. ოქროს ბატი (ფ. 45—47).

დასაწყისი: ერთი კაცი იყო, იმასა ჰყვანდა სამი შვილი.

14. კნიაზი ბაყაყი (ფ. 48—50).

დასაწყისი: ერთს მშვენიერს ზაფხულის საღამოს ახალ-
გაზრდა კნიაზნა სეირნობის შემდეგ დაჯდა ერთს ტყეში.

15. ჭრისდრიხ(!) და კატერინა (ფ. 51—54).

დასაწყისი: ოდესმე იყო კაცი, რომელსაც უწოდებდენ
ფრიდრიხათ და ცოლსა მისსა კატერინათ.

16. მოგზაურნი მუზიკანტები (ფ. 55—57).

დასაწყისი: ერთს მწყემსსა ჰყვანდა სახედარი, რომელიც
დიდხანს ემსახურა, მარამ სიბერისგან აღარ შეეძლო სამსახური.

17. მადრიელნი მხეცნი (ფ. 58—60).

დასაწყისი: რომელმანმე კაცმა წააგო სულ ერთიანად
თავისი ფული და მცირედის რაოდენობითა ფულისათა გაბედა
მოგზაურობა ყოველს ქვეყანაზედა.

18. სამი გაბედნიერებული ძმა (ფ. 61—63).

დასაწყისი: ერთი მოხუცებული კაცი იყო, რომელიცა
გრძნობულობდა სიცოცხლის დასრულებასა.

19. დედუფალი ფუტკართა (ფ. 64—65).

დასაწყისი: ორნი კოროლის შვილები წავიდნენ ერთხელ
საძებნელად ქვეყანაზედ ბედნიერებისა.

20. ეორიდა და ეორინდელნი (ფ. 66—68).

დასაწყისი: ოდესმე იყო სასახლე აღშენებული საშუალ
დიდისა და თვალმიუწდომელის ტყისა.

21. სამი სარტყელი (ფ: 70—80).

დასაწყისი: ეამსა მეფობისასა დიდის კნიაზის ვლადიმირი-
სასა კიევის ახლო ნაპირსა ზედა მდინარის დნეპრისა მარტოს
ქობში სცხოვრობდნენ სამნი ახალგაზრდა ქალები.

შენიშვნა: მე-30 ფურცლის შემდეგ აკლბა 2 ფურცელი
(ძველი ნუმერაციით გვ: 59—62).

შინაწერი: (ფ. 68r): ეს სასიამოვნოთ წასაკითხი წიგნი ზღაპრისა ეკუთვნის
კნენისა სალომე სიღამონოვისასა, მირთმეული სახსოვრად თავადის ნიკოლოზ სი-
ღამონოვისაგან, ჩუნა წელსა დეკემბრის კდ-სა დღესა (ტექსტის ხელით, მხედ-
რულით).

675—678

გადატანილია სომხურს კოლექციაში

679

ახალციხური ძრონიკა

4 ფ.: 22×17; 22×8,5; 18×11; ქალაქი; უცხო; მხედრული; XIX ს-ის
ბოლო (ხელის მიხედვით); შემოსულია 1945 წ.

დასაწყისი: 1783 (წელს) 29 აპრილს ფაშამ დერბაზები
მოიყვანა. 16 თიბათვეს ფაშა ბათუმის სამთლიან ფაშას მიეგება.

ბოლო: (1829 წ. 20 იანვარს) აქარელი შემოადგა ახალცი-
ხეს. ტერ სტეფან აბინიანის დღიურიდამ.

შენიშვნა: ქრონიკა გადმოწერილია ივანე მესხი გვარამაძის მიერ.

680

კონდაკი

79 ფ.: 17,5×13; ქალაქი; ყდაში; ბოლო ნაკლები; ნუსხური; XVI ს
(ხელის მიხედვით); შემოსულია 1945 წ.

დასაწყისი: ლოცვანი ერის განტევებისანი დიდებულთა
დღესასწაულთანი.

ვიწყნარე პათიოსანი ძლუნნი ქებისა და შენ მხოლოსა შემს-
გავსებული, ყოველად წმიდო ღმრთის მშობელო.

წყდება: და შემდგომად მოიღოს გინგილ მღვდელთ მთავარმა, ჯუარი დასწე... (ფ. 1r—79r).

მინაწერები: 1 ქ. მოიხსენე, ღმერთო, სასუფეველსა შინა სვიმონ გურგენიძე, მეუღლე მისი თინათი(6) არაბიძის ქალი ამიერ და უკუნისამდე, ამინ ფ. 23r მხედრულით, მე-17 ს-ნის ხელით).

2) ღმერთო, მოიკსენე ცხონებითა ცოცხლებითა ოთარი ხოშტარია სასუფეველსა შინა, ამინ და კირალესო (ფ. 23r, ნუსხურით, მე-18 ს-ნის ხელით).

3) ღმერთო, მოიხსენე თველა ტურაბე[ლიძე] (ფ. 28v; მხედრულით მე-17 ს-ნის ხელით).

4) ქ. მოიკსენენ, უფალო, სასუფეველსა შენსა ქუტი ჩიქოვანი სულით, ამინ (ფ. 29v, ნუსხურით, მე-17 ს-ნის ხელით).

5) ქ. ღმერთო, მოიკსენე მარიამ ყრუვაშვილი... ამინ (ფ. 29v, მხედრულით, მე-17 ს-ნის ხელით).

6) მოიკსენე, უფალო, ლტინისასჯ(ა)რ ბაბალასშვილის ქალი (ფ. 30v, მე-17 ს-ნის ხელით).

7) ამ კონდაკისა მადლო, შეიწყალე ცოდვილი ფრიად ორანე ორსავე ცხორებასა შინა, ამინ (ფ. 34r, ნუსხურით, ტექსტის ხელით).

8) მოიხსენე, უფალო, სასუფეველსა შენაა კიკინაძის ქალი ქეთევან, ამინ. (ფ. 52r ნუსხურით, მე 18 ს-ნის ხელით).

681

წმ. გიორგის წამება

42 ფ.; 21 x 18; ქალღმერთი; უყდო: ბოლო ნაკლული; მხედრული; XVIII ს. (ხელის მიხედვით); შემოსულია 1945 წ.

იწყებდა:... იმ ძნელსა გაკვირვებასა

შენ მიეცი ძმის მკულელი, არა აქუს ღუთისა ნებასა,

...ყოველი ჯოჯოხეთის ცეცხლთა გზნებასა.

წყდებდა: წინა აღდგომად გექნები სატანჯველს ურიბრიგითა (?)

და ვერ მომირჩები, ნუ ცდილობ შენ ხერხითა და გრიგითა.

682

ლოცვა დიდ მარხვისა

12 ფ.; 20 x 15; ქალღმერთი; უყდო (დაშლილი); თავნაკლული; მხედრული; 1818 წ.; შემოსულია 1925 წ. ახალციხის კათოლიკეთა საეპარქიის ეკლესიიდან.

დასაწყისი: რომელმან შეჰკარ ზღვან სიტყვითა ბრძანებისა შენისათა, რომელმან პურობილ ჰყვენ უფსკრულნი.

ბოლო: უფალო, შენ შემეწყალენ ღვთის მშობლის მეოხებე-
თა და სხვა (ფ. 1r—11v).

ანდერძი: ამ ნაწერს ვაცხადეფ მე... (დამიწერია წელთა მაისს 15 1818-
(ფ. 11v).

683

ქრეპული

154 ფ.; 22×18; ქალაღი; უყდო; თაებოლო ნაკლული; მხედრული-
(დაწერილი სხვა და სხვა ხელით); XVIII საუკ. (ხელის მიხედვით); შემო-
სულია 1945 წ.

1. ვეფხის ტყაოსანი.

დასაწყისი: იყო არაბეთს როსტევეან მეფე, ღუთისაგან
სვიანი,

წყდება: ვაჟ, სოფელმან სოფელს მყოფი ყველა დასვა ცრე-
მლთა დენად.

2. როსტომიანი. იწყება: მოეწონა საფალავნოდ შემოქმედსა-
თაყვანისცა.

წყდება: მაზედ ხენი ამოვიდეს, ყოველს ნაყოფსა ისხემდეს,
ფურცლად ესხა პირის სახე, შიაშთა მას უხმობდეს.

684

ჯატიკი

5 ფ.; 19,7×15,5; ქალაღი; უყდო; თაებოლო ნაკლული; ნაწყვეტი-
ნუსხური (სათურები და თავასოები სინგურით: თავასოები ასომთავ-
რულით); შემოსულია 1946 წ. მღვიმის მონასტრიდან (იმერეთი).

იწყება: ...ენ და მოწაფეთა ერუშნე და მშვიდობა მიანიქე-
მათ, რომლისათვის გევედრებით, რათა ჩუშნცა მოგვმადლო, რო-
მელნი აღდგომასა შენსა საღთოსა დიდების ვმეტყულებთ.

წყდება: რამეთუ ძეძვისა წილ აღმოგიცენდეს სარო და
[ლე]ღვისა წილ მურტი და იყოს უფალი სახელად და სასწაუ-
ლად შენდა საუკუნოდ.

685

ჯიარაზის ღოცვანი

7 ფ.; 22×16; ქალაღი; უყდო; თაებოლო ნაკლული; ნუსხური (სა-
თურები და თავასოები წითურით, თავასოები ასომთავრულით); XVII ს.
(ხელის მიხედვით); შემოსულია 1946 წ.

იწყება: შეეგებოდა, არცა მოიძაგე მწიკლოვანი იგი პირი-
მისი. ამბორს უყოფდა ყოვლად წმიდათა ფერქთა შენტა.

წყდება: რომელმან არა გარე მოაქციე მსგავსად ჩემსა ცოდ-
ვილი იგი მეძაგი შეგვივრდებოდა, რათა და...

686

სწავლა-მოკლგვანი

6 ფ.; 22,5×16,5; ქალაღი; უყდო; თაებოლო ნაკლული; ნუსხური
(თავასოები ასომთავრულით; თავასოები და სათაურები სინგურით);
XVIII ს. (ხელის მიხედვით); შემოსულია 1946 წ. მღვიმის მონასტრიდან
(იმერეთი).

იწყება: ...ნი ყოვლისგან შეგინებისაჲ სინანულისა მიერ
ლეთიე მონიკებულისაჲ, ძმანო და მამანო, შეგაწუხნა თქუენ წყლუ-
ლებამან ფერჯისა ჩემისამან.

წყდება: რამეთუ რა ჟამს ივინი შევიწყნარნეთ, იცით, გი-
ნალათუ რაჲ შეგუწმთხუცვის...

687

ღვთისმშობლის მიძინების აკოჰრიფი

9 ფ.; 22×14,5; ქალაღი; უყდო; თაებოლო ნაკლული; ნუსხური
(თავასოები ასომთავრულით და სინგურით); XVI ს. (ხელის მიხედვით); შე-
მოსულია 1946 წ. მღვიმის მონასტრიდან (იმერეთი).

იწყება: ...რვედ სავანეთა მათ საუკუნეთა ძისა შენისათა,
რამეთუ შენ გაქუს მშკდობაჲ და ღიღი წყალობაჲ.

წყდება: და უკმადა აღებად სანატრელისაჲ მის გვამისაჲ:
ცხედრითა დასვენებად საფლავსა, ხოლო ყოველნი იგი წმიდან-
მოციქულნი და სხუანი იგი მათთანი მოშიშ იყვნეს და ვერ იკად-
რებდეს.

688

ანღრია სალოსის ცხოვრება

118 ფ.; 25×17; ქალაღი; უყდო; მხედრული (თავი სიტყვები წი-
თური); XIX ს-ნის პირველი ნახევარი (ხელის მიხედვით); შემოსულია
1946 წ. მღვიმის მონასტრიდან (იმერეთი).

სათაური: ცხოვრება და მოქალაქობა ნეტარისა ანდრია-
სი, რომელ იქმნა სალოს ქრისტეს ღმრთისა; გვაკურთხენ, მამაო.
დასაწყისი: ძმანო ჩემნო საყვარელნო და მამანო უფლი-
სანო, ისმინეთ ვედრებისა ჩემისა და გაუწყო, რამეთუ არს საქმე
ტკბილ ვითარცა თაფლი.

ბოლო: ტიროდა მწარედ, გამოვიდა მიერ იგი და წარვიდა
იპოდრომისა მახლობ ფოლოცსა მას ბნელსა დაბურვილსა და აღე-
სრულა მშვიდობით.

განსრულდა, დიდება ღმერთსა.

689

ზეპირსიტყვაობითი მასალები

125 ფ.; 22×17,3; ქაღალდი; უყდო; მხედრული; 1915 წ.; შემო-
სულია 1946 წ.

1. ანდაზები, გამოცანები და ლოცვები, შეკრებილი სოფ-
შუქრუთში (ფ. 1—2).

დასაწყისი: ასმა მგელმა ნედლ ხეს შეყუველა და ფოთო-
ლი გაუხმო.

2. ლოცვები (ფ. 3).

თვალის ლოცვა.

დასაწყისი: სახელითა ღვთისითა, მამისათა, ძისითა და
სულისა წმიდითა, ამინ. ურბი და ქრისტე ღმერთი რჩივ ბურთობს
მოედანსა.

3. ანდაზები და ლექსები, გაგონილი სოფ. ჩიხაში.

დასაწყისი: ხატს შეეპუე და თავი ძლიერი (გ)ეგონებაო.

4. ლექსი, გამოთქმული სოფ. კალუათაში ბასილა კაპანაძისა-
გან თჳის საცოლეზე (ფ. 4v—5r).

დასაწყისი: ლერწამივით ამოსულო,

კობტა ქალო მაიარ,

დაქრიალობ ნიავეით,

გემჩატება ტანიაო.

5. სოფლელებისაგან გამოთქმული ლექსი ბასილაზე
(ფ. 5v—6r). დასაწყისი: ეს ბასილა კაპანაძე,

გიჟია და კეუა თხელი,

შეიყვარა ბარისუნები

ნამეტნავად პატარძლები.

6. გაგონილი სოფ. ჩიხაში (ფ. 5v—6r).

დასაწყისი: ქალბატონო? რა ბძანე, ჩემი ქოჩორა წიწილა-
მად არის?

7. მოსწრებული სიტყვა (ფ. 6v—7r).

დასაწყისი: ერთი აზნაურიშვილი შეხვდა ყმას და
ჰკითხა: ბიჭო, ბატონი გყიდის და რავე გინდაო? იმან იცისო, მიუ-
გო ყმამ.

8. ანდაზები, წარმოდგენილი დოკუმენტი ზიხაძის მიერ (ფ. 7r).

დასაწყისი: თუ გინდა რომ მოიხვექო
სახელი და დიდებაო,
უნდა გქონდეს შენზე სუსტის
შებრალება რიდებაო.

9. ზღაპრები, ანდაზები და გამოცანები, გაგონილი და შეკ-
რებილი სოფ. წყალშაეში (ფ. 7v—12v).

დასაწყისი: იყო და არა იყო რა, იყო ერთი ხემწიფე,
რომელსაც ეზმანა საზმარი, რომ ზეციდგან რხმალი იყო გადმო-
კიდებული ვადით.

10. სოფლური ლექსები, შეკრებილი ალექსანდრე ხარაძის
მიერ (ფ. 12v—16r).

დასაწყისი: ზამთარი ჯოჯოხეთია,
ზაფხული არის სამოთხე.

11. ანდაზები (ფ. 16v—17r).

დასაწყისი: 1) ეს აქლემი მისთანა აქლემია, შენს კარებ-
ზეც დაიჩოქებსო.

2) ლექსები, შეკრებილი ვლ. გოგოლაძის მიერ (ფ. 17v—21v).

დასაწყისი: უპილატესო ხემწიფე, ნათესაო მაღლა ლეთისა.

12. ანდაზები და ზღაპრები, გაგონილი სოკუელს კაცხში
(ფ. 21v—22r).

დასაწყისი: ცხენს წყალში ფეხს ჩააყოფინებენ და გინდ
დალიოს და გინდ არა.

13. სოფლური რწმენა თამარ დედოფლის შესახებ (ფ. 22r
—23v).

დასაწყისი: თამარ დედოფალი ყოფილა ობოლი. ერთხელ
თურმე დედინაცვალმა მწყემსად გაგზავნა.

14. ჯორის ფეხი—ადგილის სახელია (ფ. 23).

დასაწყისი: მცხეთის ეკლესია, კაცხის და გელათის—ერთ
დროის აშენებული ყოფილა.

15. შელოცვები (ფ. 23v—24r).

დასაწყისი: უცხო მინდორსა უცხო ხე იყო, უცხო ფრი-
ნველსა ბუდე შეედგა.

16. ჩუიე წელს .ს. შროშაში (შორაპნის მაზრა) არჩილ გვე-
ლესიანის მიერ შეკრებილი ზეპირსიტყვაობა (ფ. 24r—29r).

ა) გამოცანები.

დასაწყისი: შევიხედე სერზედაო, ვერძი ბრუნავს ცერ-
ზედაო.

ბ) ლექსი:

დასაწყისი. ბროლი შეედე ლალსა ზედა ბროლსა ზედა
მინაშქარის.

გ) ლოცვა.

დასაწყისი: შე გილოცავ თვალისასა, უმალ ჩემი თავი-
სასა.

დ) ლოცვა (ზნისა).

დასაწყისი: ბერო, ბერო, ბედნიერო, ტურფაო და მშვე-
ნიერო,

მოხვალ მარგალიტივითა, გაქარდები ქარივითა.

ე) ზღაპარი (ნამდვილი ტყუილი).

იყო და არა იყო რა, იყო ერთი კაცი, ერთხელ ამ კაცმა
დააპირა სადღაც გამგზავრება.

17. ანდაზები, გამოცანები და შელოცვები, შეკრებილი ვლ.
გოგოლაძის მიერ (ფ. 29v—30v).

დასაწყისი: მცხარე ძმარი თავის ქურქელს გახეთქავსო.

18. ლექსები და შელოცვები, გაგონილი სოფ. სვერში ევგ.
ღვალაძის მიერ (ფ. 30v—32v).

დასაწყისი: ქოროლლის ლექსი.

ქალი ამიტყდა, ამიტყდა წამიყვანე საყოლასა,

ქოროლლი შემოგვეყარა მუხნარის განაპირასა.

19. გამოცანები და სხვა, ჩაწერილი დ. პატიეიშვილის მიერ.
(ფ. 33r—42).

ა) გამოცანები.

დასაწყისი: პატარა და უჰ! (რწყილი)

ბ) ანდაზები.

დასაწყისი: რაც რგებია სახლსა შენსა, არ გადავა კარსა
შენსა.

გ) ბოზი ღვდილი.

სოფლის გალექსილი სოფელ ნადაბურში მომხდარი.

დასაწყისი: ისტორიას მოგახსენებთ

სიმართლით მოფიქრებულსა,

განცხადებას, ქადაგებას,

სიტყვას ლექსად შეწყობილსა.

დ) გამოცანები.

დასაწყისი: ერთი რამა სულიერი
გამხტომი არის ფეხისა,
ლაგამსა ვერვინგ ამოსდებს
ამ ჩენი წუთი-სოფლისა.

ე) ანდაზები.

დასაწყისი: ცულ მუშას შემოდგომაზე მოუკვდება გული.

20. ანდაზები გამოცანები და ლოცვები, შეკრებილი სოფ.
შუქრუთში, შორაპნის მაზრაში (ფ. 43—45).

ა) ანდაზები.

დასაწყისი: იერუსალიმში ვირი კიტრად იყო და ჯორი
საგძლად უნდებოდაო.

ბ) გამოცანები.

დასაწყისი: წიწი, წიწი; წიწი ვაშლი; ზედ ასხია მწერილი
ვაშლი, არც იქმება, არც ისმება, არ ზედა შეისვლევნება.

გ) ლოცვები:

თვალზე თეთრის ლოცვა.

დასაწყისი: გოლგოთასა მთაზედა ურიები წაიჩხუბენ.

დ) ანდაზები.

დასაწყისი: ცუდსა მეთევზეს შერჩება უბრალოდ წყალ-
თა მღერევენი.

21. გამოცანები, ჩაწერილი ივ. გომელაურის მიერ (ფ. 46—47).

დასაწყისი: ერთი რამ უცხო ფრინველი

მთას მოადგება გმირულად,

თავს ხურავს წითელი ქუდი,

ტანთა აცვი ბერულად.

22. გამოცანები და სხვა (ფ. 48—53r).

ა) გამოცანები.

დასაწყისი: ხე ვარ ხე ბრუნდი, გაზრდილი დილაზე,
ადრე მობრძანდი, თუ ვერ გაქამო სადილი (ლელვი).

ბ) ბატონყმობის გადავარდნაზე გაგონილი სოფ. ჯალაურთაში.

დასაწყისი: დიდება და მადლი ღმერთსა.

რო ბრძანება იქნა ღვთისა,

ადამ ევას დაებადა,

სამი ვაჟი სახე მზისა,

ბ) (ბატონათ ვერ დაუდგები):

იმ შენი დედმამის შვილსა

შეექნათ განყოფილება.

გ) ლექსი.

დასაწყისი: ორი ობოლი და ძმანი

მებატონემ დააშორა.

23. ლექსები და სხ. (დაბა ხაშური, ქართლი).
დასაწყისი: 1) ქართლელები ლომსა ჰგვანან,
ჯავახელები ტახსაო.
კახელი კაცის კირიმე,
მეფეს ანაცვლებს თავსაო.

ბ) ანდაზები.

დასაწყისი: ხემა სთქვა: ჩემი ძმა მკრის, თორემ სხვა რას.
დამაკლებდაო.

24. ანდაზები და სხ. (სოფ. შროშა, შორაპნის მაზრა, ფ. 537—56).

დასაწყისი: ანდაზები:

ა) ყვავმა ყვავს წაძახა: შენც ყრინტ და მეც ყრინტო.

ბ) ლექსები:

დასაწყისი: იმერელის სიძე ვიყავ, ნიადაგ ქარი ქროდაო;
არცა რა მე მუჟტანე, არცა რა იმას ჰქონდაო.

25. ლექსები, ივ. გომელაურის შეკრებილი (ფ. 56—63).

1) დასაწყისი: დაპნეულ ფეტვის მარცვალსა
რა აჰკრეფს წიწილის მეტი?

2) დასაწყისი: იმერელის სიძე ვიყავ, ნიადაგ ქარი
ქროდაო,
არცა რა მე მიუტანე, არცა რა იმას ჰქონდაო.

ვ) ანდაზები (სოფ. შროშა).

დასაწყისი: აზნაური მკადს არა სკამსო,
თუ მოშივდა, კირს მომკამსო.

4) ლექსები (ხაშური).

დასაწყისი: ქართლელები ლომსა ჰგვანან,
ჯავახელები ტახსაო.

5) ბატონების ნანიჩა (სოფ. შროშა).

დასაწყისი: ამ ბატონების დედასა უდგია ოქროს აკვანი,
შიგ უწევს ბატონიშვილი, უსხია ოქროს ქოჩორი.

6) ლექსები ჩაწერილი სოფ. წინამძღვრიანთ-კარში.

დასაწყისი: ა) მამძაღლმა ალიხანმა შეჰყარა დიდი ჯარია,
ორპირ აამსო ქიზიყი, ხელთ მიჰსცა წინა-მხარია.

ბ) თათრის ჯარი წამოვიდა, ალაზნის პირს მიადგესა.

გ) წავკისი და ტაბახმელა ორივე ღმერთმა დაანელა.

დ) ჰაი ზაქარო, ზაქარო, შე საცოდაო საწყალო.

ე) რისთვის წახველ ზარდაოსა.

ვ) შავ და უკულმა ისა დღე.

ზ) ის პეტრია და ყველია პაპას მაცრათა ჰყოლია.

წ) შენ ყველაშვილის პეტრიავე.

- თ) ლალაზაშვილი კიკოლა
მამასახლისი ძველია.
- ი) დალოცვილი გულაკოვი
დადის ლეთის სამართალზედა.
- ია) მამაძალმა აღიხანმა
შეიყარა დიდი ჯარი.
- იბ) ღმერთმა თქვა, სვეტმა ცხოველმა,
მცხეთას აშენდეს ქალაქი.
- იგ) თამარ დედოფალი ვიყავ,
თავი ძირს აღარ დავიდე.
- იდ) ვაი, რა ძნელი ყოფილა
ამ სოფლიერი ცხოვრება.
- იე) წუხელი სიზმარი ვნახე
აღმოსავლეთის მთაშია,

26. თუშური ლექსები და სხ., ჩაწერილი ივ. გომელაურის
მიერ (ფ. 64 — 120, მოგვყავს დასაწყისები).

- 1) ჩემთა* სურვილთა საზღვარნი
უფალს არ გაუჩენია,
სიკვდილ-სიცოცხლე ტიალი
კაცის თავს დაუწერია.
- 2) ვერ გაიგეთა, ფშავლებო,
ციხე წაგექცათ ქვისაო.
დიდი ხნის წარსულს ამბობენ,
ქარშიგან ბიჭურისაო.
- 3) იოსებს ხარანაულსა
საწყინარს ეტყვის მხარიო,
ძმასა ეტყოდა გიორგის,
იორს ჩაეველოთ თვალიო.
- 4) ქალ კიკი ლოელაურო,
თმა გრუზო, კოწოლ წითელო.
- 5) ქალო ლალო და ლამაზო,
ცაში მსრომელო კიბითა.
- 6) ქალ, ქისტეთს გაგათხოვებენ,
ქალმები გინდა რკინისა.
- 7) (კახო ჩაგიძის ნათქვამი)
რკინა ბეერი მომდიოდა,
ცოტა-ცოტა მოვაკელი.

- ცოტა ცოტა შაუმატე,
 ცოლი გამომყვანდა ჩემი.
- 8) ქალი ატირდა ლამაზი
 . ბუსურმნის უზღდისაო,
 რათ გამაჩინა დედმამამ,
 სახე რად მომცა მზისაო.
- 9) ღმერთო, რა დიდი ბრალია
 არევა ქალაქისაო,
 სიკვდილი ნეფე ერეკლის
 საწყინარია ღვთისაო...
- 10) თავდაპირველია ღმერთი,
 ძვირად ღვთის უხსენებელი;
 ჯერ მოკვდა, მერე გაცოცხლდა,
 იესო ნაზარეველი.
- 11) ვინ აგაშენა, მანგლისო,
 წყარო, ვინ გადინ მილითა.
- 12) შენ, ზეზვაგ გაფრინდაულო,
 მოკლე ხარ, თუშო, ენითა.
- 13) ლეკების ჯარი მოვიდა,
 გზა მოიტანეს კლდიანი,
 არ იყო შეალამეი,
 კეროს (სოფ.) დაიწყეს კრიალი.
- 14) თუ რასმე მკითხავ, გიამბობ.
 ამბავსა ყაჩაღისასა,—
 სამგორში შავიყარენით,
 სამზღვარსა მუხრანისასა.
- 15) (გამოცანა)
 ეინა სთქვა შენი დაღევა,
 გამთეთრებელო მთისაო!
 პატრონის გამლაგებელო!
 გამჯავრებელო მტრისაო!
- 16) მაჩხაანში ქალი ენახე,
 იმან წაიღვ თვალის ჩინი...
- 17) თუშეთშივე ჩაწერილი ლექსები 1892 წ.
 — პართენ ჩარხოშვილის ჩანაწერი.
 აღსდევ, გმირთ გმირო, ნუ გძინავს,
 მტერთა ისმიან ხმანია.

- 18) უბისს ავაგე საყდარი, უწყლოსა წყალი ვადინე,
ისპაჰანს დავდე ბეგარა, სტამბოლს ავიღე ხარაჯა:
- 19) მთებს ნიავი აწუწუნებს.
ომებს ვამსგავსებ შტრისასა,
კლდენი დაიდურის, იქცევა,
შილინგს ჰგავს ხირიმისასა.
- 20) (მითხრა როსტომ ბაიადემ).
მთასა შეხედე მშრალია,
კალას ჩამოწვა ზვავია,
თუშთა გაღესეს ხმალია,
ყველამ გამართ აბჯარია.
- 21) (საბა პარჩოშვილის ნათქვამი).
ალვანსა ყვავის ყორანი
ძირს არა ჯდება ბანზედა.
- 22) ღმერთო, ათასი მადლი შენ,
ამ დროსა შევეყარია,
შაბათს შაყრილი ცოლქმარი
ორშაბათს გავეყარია;
- 23) (ნათქვამი გაბრიელ ჟოდორიშვილისაგან)
დაიდრა, გამოიმართა
დიდი ბურუსმნის ჯარია,
გულხადარი ბელადად ჰყავს
ალაზანს ჩამომდგარიო.
- 24) ხმა გატყდა შირაქის ქედზე,
თულებთ დაგეტაცეს ცხვრებით
- 25) (ლაზარე ბეროშვილისა).
ერთსა ლექსსა მოგახსენებთ,
თულა დამიგდებთ ყურსაო;
ლექსია, არცა ლექსია,
ლექსია ტირილისაო.
- 26) ჩემთა სურვილთა საზღვარი,
უფალს არ გაუჩენია.
- 27) თუშო, ვინ ზიხარ გაღმა ხევს,
ჯავრს ვინსა გონობ შტრისაო;
- 28) ხოსოში გაზრდილ ორ ვაჟ-კაც
მჯობები ერთკვადისაო (ერთმანეთისა),
ადგნეს, გავიდეს შტროლთაში (ჩაღმა თ.უშეთში სოფელია);

- ადეკი, ომავ, ველად გავიდეთ,
ჯავრსა ვერ შევკვამ მტრისაო.
- 29) ჯერ არა არის მისთანა,
სახმელეთოში მზისთანა,
საკმელად პური და ყველი
სანელად მარილისთანა.
- 30) ღმერთო, რათ შემკმენ,
რალათ დამბადე,
სიკვდილის ძალა
რალათ დამდეგ მე.
- 31) ვინ ჩადგა ჩვენთა ცოდვაში,
ვინ დაგვიბნელა მზენია,
ობრად დაგვიგდო სახლ-კარი,
მოგვიდევა ცეცხლის გენია.
- 32) აბესალომ და ეთერი (თუშეთში ჩაწერილი).
მურვან, მურვან, შენსა მზესა,
შენი ცოლი რა ფერია?
— რასა მკითხავ, ცათა სწორო,
ცოლის ქება აუგია.
- 33) მინდორ მინდორ მოდიოდენ
ამირან და ძმანი მისნი.
- 34) ერთს ადგილას სამი კაცი
წყლისა პირას ჩამოსხდება.
- 35) სახლის გვერდ ერთი ხე მედგა,
ზედ ვხნავდი, ზედა ვთესავდი.
- 36) დაიბარეს კუნძულელი,
წინ სუფრა გაუშალესა.
- 37) სიკვდილმა უთხრა სიცოცხლეს—
სიცოცხლე, ჩემი ყმა ხარო.
- 38) კითხულობდიან ალვანში
ხმასაო შირაქისაო,
რატომ არ მოდის ამბავებ,
ამბავებ ივრის მხრისაო.
- 39) ფასოს ლექსი.
ყური მომიგდეთ, მსმენელნო,
მოგაგონო ჩემი ბედი,
ან რისაც ვიყავ მონატრე,
ან რისა მქონდა იმედი.
- 40) ხალხური „დიმიტრი თავდადებული“
(თუშეთში ჩაწერილი).

ყური მიგდეთ, ამბავ გეტყვით
უტყუარსა და მართალსა,
ერთი ნეფე თურმე ყვანდა
უწინ ჩვენ მამაპაპასა.

- 41) დაროსა და გიოს ლექსი.
(გაგრძელება).
ლურსმით მოლურსმულია...
დასაჯდომლათ დავიხედავ,
წინ ლურსმანი დამიხედება,
ფეხზე როდემდინ ვიდგები.
- 42) ტიმოთე ბექურიძის ნათქვამი.
შავ ჩოხავ, წითელ პერანგავ,
ცხენსა ვინ უცვლი ადგილსა;
თავ აქეთ გამოიბრუნე,
ცრემლით ნუ მამკლავ ყმაწვილსა.
- 43) ბიჭო, ქალის მოიმედო,
პერანგი გეცოს ჯაქვისა.
- 44) ნისლები დასივებულა,
არ მოდის ავდარიო,
ღრუბლებს ჰქონდათ ყრილობა;
ავარჩიოთ ქალიო.
- 45) არა მწადიან შინ შესვლა,
რა ლამაზი ხარ, მთვარეო.
- 46) მოყმეო, დედამც მოგიკედა,
ჩენი სოფლისიმც იყვიდი.
- 47) მაყოსნო (მოყვასნო?), ჩემი ღროება
რა კარგათ გავატარეო,
თექვსმეტი წლის ქალი ვიყავ,
რომ მიწას მივებარეო.
- 48) დედამც მოგიკედებ, მოყმეო,
ობლათამც გაიზარდები;
ნუცამ ქალი გეშოვება,
უცოლოთა დაბერდები.
- 49) მეზუნებოღნენ შენს ქებას,
მე არ მეჯერებოდაო.
- 50) აღარ გიხდება ქალობა,
ქალო, უქმარო რათ ხარი?

- 51) ჩამობურულან ღრუბლები,
არ აპირებენ ღარსაო.
- 52) (ფშაური).
ბაზარზედ შამომეყარა,
ცნობა მინდოდა სიმისა.
- 53) მე შენეული ლაშანი (ნიშანი),
წყალსა გამოყვა თანაო.
- 54) ჩვენ რომ გვიყვარდეს ერთკვადი (ერთმანეთი),
რაიმ აჯაერებს სხვათაო.
- 55) მძიმე ვარ, მძიმეთ მოვდივარ,
მძიმე ვარ ნამუსიანი.
- 56) ედენდელო, ვარდის კონაე,
უკნობელო ალვის ხეო.
- 57) ახ რა მიყვარხარ, ლამაზო,
რა ნაი(რ) მომიკალ გულიო.
- 58) მინდორს ხე დაიქცა ალვისი,
თავს დაიხვია ფურცელი.
- 59) ჩვენს იქით ტრიაკ (ტრიალ) მინდორსა
ია და ვარდი ფენია.
- 60) თეთრათამ ქორათ მაქცივა,
მალამ დამაგდო მთაზედა,
ქალო, შენი საქმარე
ნეტაე მაჩვენა გზაზედა.
- 61) დრო ისა სჯობდა, ქალო,
შენთან ძილით რო ვძლებოდი.
- 62) გეტყვით და გეტყვით ლექსებსა,
ლექსისაგან ულექსოსა,
კუწულელ ლექს მოგახსენებთ,
ჩიგ ჩავატან გამჩენელსა.
- 63) ნეტავი კი არ მიყვარდე,
გულზე არ მედვე ცეცხლათა.
- 64) ქალო, კმარს რათ არ შაირთამ?
არ გასაზდელო, რას ელი?
- 65) ქალ, გუშინ, გუშინწინათა,
დღედა რას გიჯავრდებოდა.
- 66) ახლოს მოდ, ჩემო მოყვარევ,
გან ჩემ კმარ გაგიჯავრდება.

67. მანამ ქალი ვარ, გაჯავრებ,
 არ დაგიღევდი ჯავრსაო.
- 68) ქალო, შენ კიკინოელო,
 თმა გრუზო, კოწო (ნაწნაეი) წითელო.
- 69) შაირები (ფ. 121ა—125); დასაწყისი:
 შევესწარ ცისა გახსნასა,
 მასკელავის დამყარებასა,
 თუ მაგისმეტი არ იცი,
 ნეტა ჩემ გახარებასა.

სათაურად პირველ გვერდზე: ზეპირ სიტყვაობის შემკრების წრის რეეული, 1915 წ. დ. კიათურა.

მინაწერი: ქ. კიათურაში, სადაც მე 12 წელიწადს ვიყავ ქართული ენის მასწავლებლად (1905—1917 წ. წ.), ხსენებულ წელს შევადგინე წრე, რომლის წევრებსაც ჩემთან ერთად შექმონდათ თავიანთ სოფელში გაგონილი ზეპირ სიტყვიერების ნიმუშები. იქიდან წამოსვლის შემდეგ მე გავაეცე რეეული ჩემი შეკრებილი ლექსებით და ანდახებით.

ი. გომელაური 25/X 1944 წ.

690

ქუართხეჰანი

20 ფ.; 17 x 12,5; ეტრათი; უყდო (დაშლილი); თაე-ბოლო აკლია: ფრაგმენტები, ნუსხური; XIV ს. (ხელის მიხედვით); შემოსულია 1946 წ. მღვიმის მონასტრიდან (იმერეთი).

იწყება: შენვე, მეუთეო... ალაორძინენ ესე, უფალო ღმერთო ჩუენო.

წყდება: ბოროტთა გარ... აღვიდეს და ...გან იპოოს მუნ, არამედ ვილოდენ.

მინაწერი (ფ. 18 რ, ნუსხურით დაახლოებით მე-17 ს-ნის ხელით): ქ. ღმერთო, შეიწყალე ამის შემკრველი გიორგი სილაგაძე და იხსენ ჯოჯოხეთის ბნელისაგან, შეეწიე დღესა განკითხვისასა.

691

აჰოქრიფი ღმრთიხმუოგლის მიცვალებაჯე

16 ფ.; 15,5 x 10,5; ქაღალდი; უყდო; თაებოლო ნაკლული; ნუსხური; XVIII ს. (ხელის მიხედვით); შემოსულია 1946 წ. მღვიმის მონასტრიდან (იმერეთი).

იწყება: იგინი ვაქურთხო, ვადიღო და ავაშალო ყოვლად საგალობელი სახელი წმიდაჲ შენი.

წყდება: მეგულებოდა ჩემზედა, ღრუბელი დადრკა და აღ-
მიტევა და წამსა შინა ვპოვე აქა ანდრია, იაკობ, ფილიპე, ლუკა,
სკმონ. თქუეს: ჩუენ სამოთხეს ვიყვენით.

692

ჟანგ-გულანი

401 ფ.; 15,2×11; ქალაღი; შგკრული; დაზიანებული ყღით; თაებო-
ლო ნაკლული; ნუსხური; XVIII ს. (ხელის მიხედვით); შემოსულია 1946 წ.
მღვიმის მონასტრიდან (იმერეთი).

იწყება: ... ხოვნე მე, შორს არს ცოდვილთაგან ცხორე-
ბაჲ, რამეთუ სამართალნი შენნი არა გამოიჩინეს.

წყდება: თუა ცის სარტყელი გამოჩნდეს, აღმოსავლეთს
ისპანი და დასავლ...

693

ღიდის პარასკევის სწავლა-მოკლვარებანი

77 ფ.; 16,5×10,2; ქალაღი; ყდაში; ნუსხური; XVIII ს. (ხელის მი-
ხედვით); შემოსულია 1946 წ. მღვიმის მონასტრიდან (იმერეთი).

სათაური: ღიდსა პარასკევსა საკითხავი ჯუარცმისათჳს
და დაფლვისათვის უფლისაჲ ჩვენისა იესუ ქრისტესისა, თქმული
ნეტარისა მამისა ჩვენისა გიორგი ნიკომიდიელ მთავარეპისკოპო-
ზისა. მამაო, გუაკურთხენ.

დასაწყისი: მალალსა და აღმატებულსა სახილველსა აღი-
წია ქადაგება იგი სახარებისა.

ბოლო: ხოლო მათ მოიღეს ვეცხლი იგი და ყვეს, ვითარ-
ცა ისწავეს მათგან და განი(თ)ქვა სიტყვაჲ ესე ჰურიათა შორის
ვიღრე ღღეინდელად ღღედმდე.

მიწაწერი: ეს საკითხავი ღიდს პარასკევს ათორმეტზე მეცხრე ჟამის სახა-
რების წაკითხვის უკან უნდა წაკითხონ, სახარებაზე უნდა მოაბან. ამისა შემდგო-
მად: ნუ მიმცემ ჩვენ სრულიად.

სრულ იქმნა ღიდებად ღმრთისა, ამინ.

ამ ხელნაწერში შემდეგი საკითხავებია:

1. ჯუარცმისათჳს ქრისტესისა, გიორგი ნიკომიდიელისა
(ფ. 1r—41r).

2. ვნებისათჳს მაცხოვრისა, იოანე ოქროპირისა (ფ. 42—54v).

3. ვნებისათჳს და სიკუდილისა იესუ ქრისტესი, ანანია ებრა-
ელიისა (ფ. 55r—76v).

მიხეილ საბაშვილის იუმორისტული ცხოვრება

2 ფ.; 35,5 x 22,3; ქალაღი; უყდო; დუშთაერებელი; მხედრული; XX საუკ. (ხელის-მიხედვით); შემოსულია 1946 წ. მღვიმის მონასტრიდან. (იმერეთი).

სათაური: ცხოვრება და მოღვაწეობა ღირსისა მამისა ჩვენისა და წმიდათა შორის საკვირველ მოქმედისა მიხეილ საბაშვილისა.

დასაწყისი: მიხაკო სენნია საბაშვილის ძე ერთობ მარდი და ცელქი ბიკი გამოდგა. თუ სადმე შეახლებდა რაიმე მოსაპარავს, არაფერს არ გაუშვებდა.

წყდება: ყველაფერში დაქნილი იყო და ვერც აკადემიელ-უნივერსიტეტელი მოუდგებოდა მას ამ მხრით. გაიძვერა, ნამდვილი ფარისეველი, ბრუნდის სწორედ, მტყუანის მართლად და მართლის მტყუანად მომჩვენებელი. შეატყო რა თავისს სამრევლოს, როგორც მთის ხალხს (მეტეი არ არის).

შესხმა დამით აღმაშენებლისა არსენი მონაზონის მიერ

1 ფ.; 31,5 x 25,2; ქალაღი; უყდო; ნუსხური; XVIII ს-ნის ბოლო (ხელის მიხედვით); შემოსულია 1946 წ. მღვიმის მონასტრიდან (იმერეთი).

დასაწყისი: ქ. მეფესა დავითს მონაზონი წინამძღუარი მღვიმის არსენი.

ამათდა მომართ რაჟსა იტყვი, რაჟსა სიბრძნის მოყვარეობ შენ, უფროსად ბრწყინვალეო, თუალო ყოვლისა სოფლისაო მეფეთა ერთგვამოვნობისა.

ბოლო: რათა შენ მიართვნე ესენი ღმერთსა და მოწყალე ჰყო ამათ მიერ წყალობის მოყვარე უფალი.

მინაწერი (მხედრულით): ოდეს მეფეთ მეფემან აღმაშენებელმან დავით კრება შეჰკრიბა ქართლით რუისსა და ურბნისს შუა რომ მინდორი არის, ძქ და რომელნიც უწესოდ მცხოვრებელნი ეპისკოპოსნი იყუნენ, ამერნი თუ იმერნი, ისინი კეთილად განსწავლნა და უდაბნოებთა შინა დაადგინნა ყოვლითურთ უნაკლულოდ და მონასტერთა შინა მოღვაწეთა მეუდაბნოეთა მამათა მალალ ღირსთა მოუწოდა, და ესენი აკურთხნეს ეპისკოპოსად, და ამათ მიანიჭა და არწმუნათ ეპარხიანი (1) სამღვდელთმთავრონი, რომელნიცა მიმსგავსებულ იყუნენ წმიდათა მოციქულთა და ამათ მაგიერ მოძღუარი მეფისა დავითის და წინამძღუარი მღვიმისა არსენი ამა ზემო ნაწერსა შესხმასა და მადლობასა მოახსენებს მეფესა წმინდასა დავითს აღმაშენებელსა.

ხვეუღად: იოანე მღვიმელი..

საგალოვანი

4 ფ.; 34,5×22; ლურჯი ქაღალდი; უყდო; ბოლო ნაკლული; მხედრული (სათურები წითურით, თავასობები ასომთავრულით და წითურით) XVIII ს-ნის ბოლო (ხელის მიხედვით); შემოსულია 1946 წ. მღვიმის მონასტრიდან (იმერეთი).

სათური: თვესა იანვარსა ა გრიგორი ღვთისმეტყულისა ეპიტაფიად ვასილისსა, სტიხოსნი, იროიკონი, პარაფრასნი ნიკიტა ფილოსოფოსისანი.

დასაწყისი: ეპა ქრისტეს მოყვარეო და მსახურა და მონაო მისო, ერთგულო ვასილი, ვგონებდი, ნუ თუ უკუშ და ქორცნი, თვნიერ სულისა, სცხოვდნენ, ვიდრეღა მე თვნიერ შენსა.

წყდება: მაშინ ჰკრეა წმიდამან ვასილი მოქცევად უფლისა ღმრთისა ჩვენისა და ჰკრეა მას: მნებაეს, არამედ ვერ შეესძლებ. ჰკრეა მას—რამსთეს.

696

სწავლა-მოძღვრების წიგნი

40 ფ.; 22×18,5; ქაღალდი; უყდო; თავბოლო ნაკლული; მხედრული; XIX ს-ნის II ნახევარი (ხელის მიხედვით); შემოსულია 1946 წ. მღვიმის მონასტრიდან (იმერეთი).

იწყება: წაერთო მეფობის ხარისხი. დავით მეფე იმისათვის დასაჯა ღმერთმან, რომ ური ქეტელს ცოლი წაართვა და თვითონ ური ქეტელი თავის სარდალს მოაკვლევინა.

ბოლო: მაშინ ღმერთი განარჩევს ცოდვილს მართლისაგან და მართალს დაუმკვიდრებს სასუფეველის ნეტარებას, ხოლო ცოდვილთა წარაღვენს საუყუნო სატანჯველშიდ.

უკანასკნელ გვერდზე მოთავსებულია: მითხარ შენ, ებრაელთა დღესასწაული რამდენი არიან და ან რომელს დღესასწაულს რომლის სახსენებლათ დღესასწაულობენ? ებრაელთა ხალხმან იციან დღესასწაულნი შემდეგნი... (წყდება): ...იციან დღე კარვობისა სეკდემბრის დამლევს სახსენებლათ ორმოცის წლის მოგზაურობისა.

697

ქაბული

22 ფ.; 22×18; ქაღალდი; უყდო; მხედრული; 1888; შემოსულია 1946 წ. მღვიმის მონასტრიდან (იმერეთი).

1. სათაური: მოკლე თხზულებანი ესე ეკუთნის სამონაზნოს მღვიმის დედათ მონასტრისას ვედუქია ისიდორეს ასულს 1888 წელსა ივლისის თ რიცხვსა.

ა) ჯვარცმა ქრისტესი.

დასაწყისი: ურიათ გმეს და უარ-ყვეს უფალი ტკბილი იესო, მათ მისი სწავლა-მოძღვრება არაფრად მიიჩნისო (ფ. 1—3).

ბ) გზა დაებნა დავითს და ევედრებოდა ღმერთს.

დასაწყისი: დიდება შენდა, დიდება სახით მზეთა მზეო, მიუწვდომელო ნათელო, გრძელო ძველო დღეო (ფ. 3r).

გ) ხარება ყოვლად წმინდა ღვთისმშობლისა.

დასაწყისი: ქალწულმან მარიაჲმან წმინდათ თავი ატარა, ყოვლის კარგი საქმითა თავი ღმერთსა აყვარა (ფ. 4).

დ) შეცოდება პირველის კაცის ადამისა და მწუხარება მისი მასზედ, რომ მან შეცოდა და შეიქმნა ცოდვილად.

დასაწყისი: ადამს ჰკითხეს, რატომ სტირი, რომ სწუხ, რა გაქვს სამწუხარი (ფ. 5—8).

ე) წარღვნა ქვეყნისა და ნოეს კიდობნიდგან გამოსვლა.

დასაწყისი: ადამის ტომთა, კაცთ ძეთა ძენი, იყვნენ ზოგზოგნი კვეიან(ნი), ბრძენნი (ფ. 9—16).

3) სულის ჩივილი მასზედ, რომ კაცი ბოროტი ანებიერებს და ეფერება მიწა შესაქმელ ხორცს და არ ზრუნავს სულისათვის.

დასაწყისი: დაბადებიდგან მე კაცის სული, მღწეთს პირით გამო ვარ გამოსული (ფ. 17—23).

ზ) სულზედ და ხორცზედ ნათქვამი ლექსი.

დასაწყისი: ხორცია მიწა ტალახი, საწუთროს ფეხით ნალახი (ფ. 24).

ც) ჩვენ უნდა ვაქოთ იგი, ვინც შექმნა თელი ქვეყანა და ყოველივე.

დასაწყისი: ვაქოთ, ვადიდოთ ვინაო, ღმერთი მაღალთა შინაო (ფ. 25).

თ) მოსვლა გლახისა მდიდართან სათხოვნელად და განწყურება მდიდრისა მასზედ, რომ ის სათხოვდა წყალობას.

დასაწყისი: თხოვა გლახისა.

გამიკითხე, მდიდარო, ღმერთი შენც გაგიკითხავს,

და შენ ყოველ ცოდვებს არა რას გაგინიკითხავს (ფ. 26—34).

2. ა) ანდერძი დავით გურამიშვილისა, როდესაც მან იგრძნო სიკუდილის ეამი.

დასაწყისი: აღარ მსურს ქნარი, საკრავად სტვირი.

ბ) დავით გურამიშვილის ლექთაგან დატყვევება, როდესაც თავს ადგა მუშას თავის ყანაში. თვითონ ილტოზის მთასთან დაიპირეს დავითი და კიდევაც შეიპყრეს და წაიყვანეს.

დასაწყისი: მე დაწვრილებით მოგახსენებთ მტყვევდ ჩემსა წამოყვანასა.

გ) დავით გურამიშვილმა სთხოვა მლუდელს, რომ ნუ გამოართმევთ ქირისუფალს მეტს, რაც არ შეეძლოს, ანუ რაც რიგი არ იყოს.

დასაწყისი: მლუდელო, რაც ღმერთმან მაღლი მოგმადლა, არც აგიწონა, არც განგიადლა.

დ) ტირილი დავით გურამიშვილისა თავის სიკრძილის დროს.

დასაწყისი: გული ღონდება,
ვიწყო გოდება,
ბორგნა ბოდება,
რაც მაგონდება (ფ. 34—40).

3. ლექსი, თქმული მარგანეციის თაობაზედ სოფელს ქიათურაში ჩუპწ წელშიდ, შედგენილი ბესარიონ ვაშაძესადმი.

დასაწყისი: მე მსურს დავიწყო რამე თქმა გამოჩენილს მადანზე,

ბევრი კაცი ააღელვა, მეიყვანა მადანზე (ფ. 41—43).

შინაწერი (ტექსტის ხელით): მოკლე თხზულებანი ესე დაწერა მოსწავლემ ქალაქ ჭუთაისის სამოქალაქო სასწავლებლის ბესარიონ იაკობის-ძემ ვაშაძემ ჩუპწ წელსა, ივლისის თ რიცხვსა (ფ. 43).

698

ღმთისმშობლის ღაუჯდომეჲი, საგალოგლები

50 ფ.; 19,5 x 15,5; ქალაღი; (უკანასკნელი ხუთი—ღურჯი); ტვიფრული ყდიანი; ნუსხური; XVIII ს-ნის II ნახ (ხელის მიხედვით); შემოსულია 1846 წ. მღვიმის მონასტრიდან (იბერეთი).

დასაწყისი: ზესთა მბრძოლისა ჩემისათჳს და მოლუაწისა უძღვეელისა, ვითარცა შენ მიერ ქსნილნი განსაცდელთაგან, სამადლობელსა შევსწირავთ, ღმრთისმშობელო ქალწულო, შენდა მიმართ მონანი შენნი.

ბოლო: დედოფალო, მოხედენ ვედრებასა მონათა შენთასა და გჴსნენ შენ ყოველთა განსაცდელთა და სნეულებათაგან.

შინაწერი: 1) ამ ქორონიკონში ფასობდა სიმინდი თორმეტ მარჩილათ. ჩუ ათ-სა წოენბრის იე-სა (ფ. 49v მხედრულთით).

2) ქ. ლვინობისთვის იგი მიიღვალა მარამ ქრისტეს აქეთ ჩყე.

ფოთი აიღეს ნოენბერს იგ ქრისტეს აქეთ ჩყთ.

მაისის ია მეფე სოლომონ წაიყვანეს რუსებმა ტფილისს და ახალციხეს გაეპარათ ქრისტეს აქეთ ჩყი.

ამ ქორონიკონში ილო(ი) შიმშილობა დიდი, თორმეტ მარჩილათ ფასობდა სიმიდი (ი) კოლ(ი) კაცში(?) ამდენი. ამ წელიწადში(ი) გაჩდა ეამი ჩიხ(ა)ს, გაწყვიტა მრავალი (ფ. 50r, მხედრულით, მეტად ცუდის ხელით).

699

შახნი

181 ფ.; 19,5×13,5; ქალღვრი; ხის ყდიან ტყავგადაკრული; ბოლო-ნაკლული; ნუსხური (სათაურები სინგურით, თავასობები ასომთავრულით და სინგურით); XVIII ს. (ხელის მიხედვით); შემოსულია 1946 წ. წირქვალის ეკლესიიდან.

დასაწყისი: მთაწმინდელნი ანუ ქართველნი, რაემს ძილი ვსაგან აღდგეს, ვიდრე ეკლესიად მოვიდოდეს, ამას ხოლო ლოცვასა იტყუან).

აღდგომილნი ძილისაგან შეგივრდებით შენ, სახიერო, და ანგელოზთა გალობასა გიღალადებთ შენ, ძლიერო.

წყდება: მოვედ ჩემ შორის და წმიდა მყვენ მე და მასწავენ მე, რათა ვყო ნება შენი, რამეთუ შენ ხარ ღმერთი უფალი და სული შენი სახიერი მიძლოდენ მე ქუეყანასა.

700

გადატანილია ხომხურს კოლექციაში

701

ქრებული

7 ფ.; 35,8×22; ქალღვრი; ხუცო; მხედრული; XIX ნახევრისა (ხელის მიხედვით); შემოსულია 1946 წ.

1. ღიზიკებრ დამტკიცება მყოფობისა ღმრთისა.
დასაწყისი: ზენათ ზენარი, ყოვლის მქმენარი,
უერცე, უზომო და უხილველი,
ყველგან მყოფელი, დაუშრომელი
და უსხეული ყოვლის მპყრობელი.
ბოლო: მაშინ ის მინონ ჭმა ბუნებისა,
ხელი განიპყრან ცათად საყდრისა,

ბლავლონ მას ღმერთსა დავიწყებულსა,
ამა ეამამდე არ ხსენებულსა (ფ. 1r—3).

2. უცნობის უსათაურო ლექსი.

დასაწყისი: ნუ ჰგონებ, სულო, სულო ცაომილო,
ცოდვის ზვირთავან სასტიკ ლელვილო.

ბოლო: განესდევნოთ ჩვენგან ლანდნი მწარენი,
ღმერთსა შეესწიროთ გულნი მყარენი (ფ. 4rv).

702

საბაბს ლავრის მამათა წაშება

12 ფ.; 32×21,7; ქალაღი; უყდო; მხედრული; ბოლო-ნაკლელი; XIX ს-ნის დასასრული ან XX ს-ნის დასაწყისი (ხელის მიხედვით); შემოსულია 1945 წ.; ტექსტი წარმოადგენს დავით გარეჯის X ს-ნის ხელნაწერიდან პოლ. კარბელაშვილის მიერ გადმოწერილს ნუსხას.

სათაური: მარტას ით, წამებაჲ წმიდათა მამათაჲ, რომელნი მოისრნეს ბარბაროსთავან ლავრასა შინა წმიდისა მამისა ჩვენისა საბაბსსა. აღწერა ამა სტეფანე მანსურის ძემან დამასკელმან საბაწმიდას.

დასაწყისი: ჯერ არს უკუე და ღირს და შეჰგავს მათთვის, რომელთა ერთვე პირველად არა განიწმიდნეს თჳენი თვისნი მწინკვლევანებისაგან.

წყდება: და შეერთო იგი წმიდათა მათ და განსრულდარცხვი მათი ოცად, ვითარცა იგი პირველ ორმოცთა მათ მოწამეთა შეერთო მცველი იგი და დაჰბეჰდა მან რიცხუსა მას ორმოცთასა განსრულებითა, არამედ რათა არა ესრე ვის ეგონოს.

703

მე-18 ს-ნის ქრონიკები

32 ფ.; 21,7×18; ქალაღი; უყდო; მხედრული; XX ს-ნის დასაწყისი (ხელის მიხედვით); შემოსულია 1945 წ.; ქრონიკა შედგენილია პოლ. კარბელაშვილის მიერ.

სათაური: მეთერამეტე საუკუნის ქრონიკები.

დასაწყისი: ტმზ—1659 წ. საბა-სულხან ორბელიანი დაიბადა კვირა საღამოს, კდ ლეინობისთვის.

ტაგ—1675. დეკემბრის იე დიბადა მეფე ვახტანგ VI.

ბოლო: ქეთევანს სამასი მორიგე ჯარი ახლდა. თვით ბატონის რძალი ექმნა თავი მხედრობასა, ეწყო ლეკთა და სძლია, მოსწყვიტნეს მრავალნი. გამხიარებულმა ერეკლემ შეიყვანა სძალი თვისი დიდის დიდებითა და ზარბაზნთა სროლითა. იმ ღამეს ქალაქსა იყო ჩირალოვანი.

704

გადატანილია რუსულს კოლექციაში.

705

გადატანილია სომხურს კოლექციაში

706

გადატანილია რუსულს კოლექციაში

707

კატეხიზმო

11 ფ.; 22,5 × 17,4 სანტ.; ქალღი; უყდო; მხედრული (სათურები ასომთავრულით); 1835 წ.; გადამწერი დავ. გაბრიჯაძე; შემოსულია 1950 წ. კონდრატ გაბრიჯაძისაგან.

დასაწყისი: კატეხისი არს შემოკლებული ჰსწავლად, თუ როგორ ვიცნობდეთ ჩუენ ღმერთსა.

ბოლო: განსრულება ესე იპყრობს სარწმუნოებასა ჩუენსა და განმტკიცებასა სასოებისა ჩუენისასა, ამინ.

მინაწერები (ტექსტის ხელით): *Книжка Катехизиса*; დავით გაბრიჯაძე (გვ. 21).

ღმერთო, შეიწყალე ცოდვილი მონა შენი ქამსა განკითხვისასა დავით ნიკოლოზის ძე გაბრიჯაძე, რათა გადიდო მე ცხოვნებულმან მერმისა მის საუკუნესასა, ამინ.

დაიწერა ესე კატეხისმოსი ქალაქსა ტფილისს დავით ნიკოლოზის (ძის) გაბრიჯაძისა მიერ წელსა ჩუელ, თებერვლის კმ. 1936 годა 28 февраля (ასეა გვ. 22).

ჩუელსა წელსა მარტის კზ-სა განმაწესა მე იმერეთის არხეპისკოპოსმა სოფრონიოსმა სვანეთში და ჩავედი იქ მამის გ-სა (თავფურცელზე).

სხვა ხელით: მე ლავრენტი დავითის ძე გაბრიჯაძე განმაწესეს პრიეტნიკათ ოსეთის კოვისიაში ვლადიკავკავის ოკრულის ყოყადურის პრიხოღში 1868 года сего.дня 15-го. ხოლო მეორედ განმაწესეს პრიეტნიკათ ვლადიკავკავის ოკრულის ოსეთის კომისიის სანების (!) პრიხოღში 1879-го года ноября 9-го числа (თავფურცელზე).

კოჩიაშვილი ეპისტოლე

7 ფ.: 17,7×11,7 სანტ.; ქალაღდი; უყდო; მხედრული; გადამწერი დავ. გაბიჩვაძე; შემოსულია 1950 წ. კონდ. გაბიჩვაძისაგან.

დასაწყისი: ხოლო იხილე აბრაჰამისიკა ღეთისა ზიმართ სიყუარული, რამეთუ ისმინე რასა იტყვს.

ბოლო: და ნუ რა რას უფროს მისსა აღვიჩვეთ, რათა საუკუნეთა მათ კეთილთა მივემთხვენეთ წყალობითა ღუთისა ჩუქნისათა, რომლისა არს დიდება უკუნითი უკუნისამდე, ამინ.

მანწერი (ტექსტის ხელით): წელსა ჩყლე-სა მარტის იდ-სა დღესა 1835 год марта 14 дня (!) დაიწერა ესე წიგნი თარგმანის რამეულთა ეპისტოლის კაცხის მონასტერსა შინა დავით გაბიჩვაძის მიერ.

ქრებული

47 ფ.: 18×11,5 სანტ.; ქალაღდი; მხედრული; 1838 წ.; გ. დამწერი დავ. გაბიჩვაძე; შემოსულია 1950 წ. კონდ. გაბიჩვაძისაგან.

1. წმ. გიორგის სასწაულები.

დასაწყისი: ვეშაპისა ხელიდამ ქალის გამოხსნა. უწყება საკვირველებათა და სასწაული წმიდისა დიდებულისა ქრისტეს მოწამისა გიორგისა. ისმინეთ, ძმანო ჩემნო საყვარელნო, სასწაული, რომელი იქმნა წმიდისა დიდებულისა დიდისა მოწამისა გიორგის მიერ.

ბოლო: ცხონდა იგი (კომსო) ოცდარ წელ და აღიკვეცა მონაზონად და შევიდა მონასტერსა შინა და იღუაწა წასულისა მისთვის და მადლობდა მარადის წმიდასა მას მოწამესა გიორგის და ყოვლად ძლიერსა ღმერთსა აღიდებდა, რომლისა არს პატივი და თაყვანისცემა თანა მამით და სულით წმიდითურთ აწ და მარადის და უკუნითი უკუნისამდე, ამინ (ფ. 1—39r).

2. ისტორია ლგ, ბოროტის მდიდრისათვის.

დასაწყისი: იყო მდიდარი, —სთქუა იესომ ოდესმე იგავი — რომელი იმოსებოდა ძოწეულითა და ბისონითა.

ბოლო: აბრამ პასუხი უგო მას — უკეთუ იგინი მოსესა და წინასწარმეტყველთა არა უსმენენ, მაშასადამე თუმცა ვინმე მკუდართაგან აღსდგეს, მასცა არა უსმენენ (ფ. 39r—40v).

3. ისტორია შობისათვის იოანე ნათლისმცემელისა.

დასაწყისი: ოდეს ელისაბედ[სა] ზედა მოაწია ეამბან გარდაწყვეტისამან ტვირთებისამან, შვა მან ძეჲ.

ბოლო: მამა მისი, აღესებული სულითა წმიდითა, გალობდა საქებელსა გალობასა, კურთხეულ არს უფალი ღმერთი ისრაელისა (ფ. 41v—42v).

4. შობისა იესოს ქრისტესისა.

დასაწყისი: აგვისტოს კეისარმან გამოსცა ბრძანება საქმნელად სულთა აღწერისა სოფლად.

ბოლო: ზაქარია მიმოვიდა მუნჯი ტაძრისაგან, დაიწყო უბნობად არა უწინარეს, ვითარცა შვა მისგან ძე იოანე (ფ. 41v—43r).

5. ისტორია ხარებისათჳს.

დასაწყისი: ექუსა თვესა შინა შემდეგ მუცლადღებისა ელისაბედისა წარგზავნილ იქნა ღეთისაგან ანგელოზი გაბრიელ ქალწულისადმი მარიამისა, დამკვიდრებულისა ქალაქსა შინა ნაზარეთისასა.

ბოლო: მე ვარ მხევალი უფლისა, მექმნეს მე სიტყვისაებრ შენისა (ფ. 44r—45r).

6. წესი და განგება ხატის კურთხევისა.

დასაწყისი: მღუდელთ-მთავარმან ანუ მღუდელმან კურთხეულ არსი და იწყონ „მეუფეო ზეტათაო“.

ბოლო: იბ. რამეთუ მოწყალე და კაცთმოყვარე ღმერთი ხარ. მგალობელთა—ამინ და განტეუება (ფ. 45r—46r).

7. ლოცვა კურთხევა[სა] ზედა ჯუარისასა.

დასაწყისი: ასხუროს წმიდა აიაზმის წყალი და დიაკონმან სთქუას: უფლისა მიმართ ვილოცოთ.

ბოლო: დაასვენონ ორმოცა დღე საკურთხეველსა შინა ხატიცა და ჯუარიცა და შემდგომ წარაღონ (ფ. 46r).

8. კურთხევა საფლავისა.

დასაწყისი: მღუდელმან: კურთხეულ არს, წმიდაო ღმერთო.

ბოლო: მღუდელმან ჯუარი დასახოს საფლავსა (ფ. 47).

9. კურთხევა სარეკლისა ანუ ზარისა.

დასაწყისი: მღუდელმან—კურთხეულ არსი, მგალობელთა—ამინ.

ბოლო: ყოველნი მორწმუნენი სახელისა შენისათჳს ღირს ვიქმნეთ წმიდასა კათოლიკე სამოციქულოსა ეკლესიასა შინა შენსა თაყვანისცემად და ქების შეწირვად შენდა თანა მამით და სულით წმიდითურთ აწ და მარადის და უკუნითი უკუნისამდე (ფ. 48v—49r).

მანწერა (ტექსტის ხელით): დიდებულ მთავარმოწამეთ გიორგი, შეიწყა-
ლდეთ ფრად ცოდვილი ამ წიგნისა დამწერი დავით ნიკოლოზის ძე გაბიჩუაძე
ჩუღმ წელსა, ე ივლისს.

710

წმ. გიორგის პარაკლისი

21 გვ.; 18×11,3; ქალღი; უცლო; მხედრული (სათურები და
თავი სიტყვები სინგურით, ცალკე თავ-ასუები ასომთავრულით);
1830 წლები; გადაწერილი და. გაბიჩუაძე; შემოსულია 1950 წ. კონდ. გა-
ბიჩუაძისაგან.

სათაური: პარაკლისი სადიდებელი წმიდისა დიდისა მო-
წამისა გიორგისა.

დასაწყისი: მღებდებმან: კურთხეულ არსი, მეუფეგო ზე-
ცათაო.

ბოლო: დედოფალო, ყოვლად ბრწყინვალეო მარიამ, წმი-
დისა გიორგისა ლოცვითა წარგვიმართენ დღენი ცხოვრებისა ჩუ-
ნისანი სადიდებელად ძისა შენისა და ლუთისა ჩუწნისა.

711

ეპისტოლე აგგაროზ მთავრისა

12 გვ.; 18×11,6; ქალღი; უცლო; მხედრული; გადაწერი-
ლია 1836 წლის ახლოს და. გაბიჩუაძის მიერ; შემოსულია 1950 წ. კონდ.
გაბიჩუაძისაგან.

დასაწყისი: ეპისტოლე აგგაროზ მთავრისა ქალაქსა ედგ-
სიისასა, რომელი მიეწერა უფალსა ღმერთსა ჩუწნსა იესო ქრი-
სტესა და წარსცა ანანიასა მიერ მოციქულისა იერუსალიმს.

ბოლო: მეყუსეულად განწმიდნა იგი კეთროვნებისაგან და
მხიარულებით აღიდებდა და აკურთხედა ღმერთსა, ამინ.

მინაწერი: (ტექსტის ხელით): მაცხოვარო, შეიწყალე მო-
ნა შენი და ცოდვილი დავით ნიკოლოზიძე გაბიჩუაძე ეამსა გან-
კითხვისასა, ოდეს მოხვიდე სუფევეითა შენითა, რათა გადილო მე
ცხოვნებულმან ამიერიით და უკუნისამდე. Давид. ამინ (გვ. 12).

712

სინტაქსი

ფ. 9; 22,5×17,5; ლურჯი ქალღი; უცლო; თავბლო ნაკლუ-
ლი; მხედრული (თავასოები ასომთავრულით); XIX ს-ნის დასაწყისი (ხე-
ლის მიხედვით); შემოსულია 1950 წ. კონდ. გაბიჩუაძისაგან.

იწყება: ნაწილი მეორე ლექსთ-თხზულებიანთს.

კითხვა: რად არს ლექსთ-თხზულება ანუ სინტაქსის.

მიგება: ლექსთ-თხზულება (სინტაქსის) არს ნაწილი მეორე ლრამმარტიკისა, მასწავებელი კანონიერისა თანხმობილისა შეერთებისა სიტყვსა ნაწილთასა ურთიერთისა შორის.

წყდება: მიგება: ვნებითი ზმნა არს იგი, რომელიცა იტყოდეს ვნებასა თვისა გარე პირისა ანუ ნივთისაგან. მაგალ(ით)ებრ, მე ვისჯები კაცისაგან და სხუანი.

კითხვა: უმეშტობითი ზმნა რად არს.

მიგება: უმეშტობითი...

713

ანატონ კათალიკოზი — შვინი ძართლის ცხოვრება

67 გვ.; 18,3×11,6; ქალღლი; უყდო; ნხეღრული; 1839 წ.; შე-
მოსულია 1950 წ. კონდ. გაბიჩვაძისაგან.

დასაწყისა: მცირე ქართლის ცხოვრება.

მისს მალალ მსტლელობას ღერენალ მაიორს ივან ღვოვიჩს ყიზლარის კამანდატს ჭრუნდორჭს. მე უღირსი ანტონი კათალიკო-
სი სრულიად საქართუმლოდსა მოვახსენებ მათგან ბრძანებულისა-
მებრ თხოვისა, რომელიცა დაღათუ მრავალ განსაცდელი შექთბ-
ვევისაგან დაეწყებით სახელნი მეფეთა საქართუმლოსათანი თვთო
თვთოდ არღარა მახსოვან, მაგრამ სახელოვანთა მეფეთა სახელნი
ანუ გარდაცვალებანი მეფეთა გჳართანი და განყოჳანი ნათესავ-
თანი სამ სამეფოდ ესენი არიან, რომელნიცა ძველთა შინა მარტია-
ნეთა საქართველოსათა წარმიკითხავნ.

პირველად ვიდრემე შამა ქართლისა და ყოველთა მათ ქართ-
ველთა ესე იგი ქართველთა, იმერთა, კახთა და ჯავახთა, რომელ-
თაცა ყოველთა მათ ეწოდების ქართუმლი, იყო ქართლოს.

ბოლო: ხოლო ჟამსა თეიმურაზის კახთა მეფობისასა თურქ-
ნი მეფობდეს. ქართლსა ზედა, ფაშა იგი ჯავახეთისა, რომელ არს
ახალციხისა, და მერმე დაიპყრა რა ქართლი შაჰ ნადირ, ხანნი
სპარსთანი მეფობდეს ქართლსა ზედა.

ხოლო შემდგომად რაოდენთამე წელთა მისცა მეფობაჲ ქარ-
თლისა შაჰ-ნადირ მეფესა კახთასა თეიმურაზ მეორესა და მეფო-
ბაჲ კახეთისა ძესა თეიმურაზისა ირაკლი მეორესა. ხოლო იცხო
მეფემან თეიმურაზ ჩემ უღირსისაგან. ვიტყოდეთ ამასაცა, ვითარ-
მედ რაივეცა არს ქართლისა პროვინცია, უპყრიეს მეფესა ქართ-

ლისასა, უკეთუ არა ალოხრებულ იყო. გარნა ქვეყანა იგი ახალ-ციხისა, რომელ არს ჯაეახეთი, შემდგომად მეფისა ქართველთასა ლეარსაბ დიდისა უპყრიეს თურქთა და არს მუნ ფაშად პირველი იგი მთავარი მათი ათაბაგი, რომელიცა განაწესა მთავრად მეფემან თამარ ყოელისა საქართველოსამან. ხოლო მთავარი იგი ჯაეახეთისა თურქთა დაპყრობადმდე მონებდა მეფესა ქართველთასა. ხოლო პროვინცია კახეთისა მესამე უქუშ ნაწილი არლარა არს დღესა ქელის ქვეშე კახთა მეფისა, რამეთუ შირვანთ (!) აღრიდგან მიელო და შაქისი ეამიდგან შაჰ-აბაზისა მოოხრებისა. განსრულდა ესე.

მინაწერი (ტექსტის ხელით): დაიწერა ესე მცირე ქართლის ცხოვრება სჯანეთს ეკერის ხეოხასა შინა სოფელსა თავრალს დავით ნიკოლოზის ძის გაბიჩაძის მიერ ჩელთ-სა წელსა ფებერვლის იმ-სა (გვ. 67).

714

იაშვილგვი და საიაშვილო რაჭაში

25 ფ.: 23×18.5; ქალაღი; უყდო; 1870 წლის ახლო; შე-მოსულია 1950 წ. პეტრე ქაბუჯი-ნისაგან (ქუთაისი).

დასაწყისი: იაშვილები ყოფილან ჩერქეზიდან მოსულნი სამი ძმა, სახელად წოდებულნი ხამიჯა, გობეჯი და ია. რადგან ესენი რაღაც დანაშაურნი ყოფილან, მონავალან დიდ სოლომონ მეფის მამასთან თავის შესაფარებლად.

ბოლო: ლევან იაშვილი ნასწაველი იყო, ჩინით მაიორი და კამანდირი პოლკისა ქუთაისში. ამას დარჩა ერთი ქალიშვილი ელენე ბიკოვისა. ბაქარიც ცოტა ნასწაველი იყო, მაგრამ იმ დროში უჩასტკი(ს) ნაჩალნიკათ იყო შორაპანში და ორდენებით საესე, ჩინით შტაბსკაპიტანი იყო. ამას დარჩა ხუთი ვაჟი—ალექსანდრე, გიორგი, ივანე... და ვლადიმირ. იოსებს დარჩა ორი ვაჟი—დავით და ირაკლი და მიზალბეგს—ერთი ვაჟი იულონ.

ხოსიას შვილს ვარლამს სამი ქალ-ვაჟნი, მაგრამ მცირე წლოა-ნები დარჩენ მამას. ამ სადმელის საიაშვილო მთას უფრო სარგებლობდენ ბაქარის შვილები გიორგი და ვლადიმერი და იოსების შვილებიც. დანარჩომებს კი ბევრი არაფერი უსპრგებლებიათ.

შენიშვნა: შრომა წარმოადგენს ზეპირ-გადმოცემითი ცნობებს თავად იაშვილების და საიაშვილოს შესახებ. აწერილია ზოგი დღეობებიც (ღვიარის ჯვარცმის ეკლესიის და სადმელის ორი ეკლესიის); მოცემულია ცნობა 1819—1820 წლების სახალხო აჯანყების შესახებ საიაშვილოში.

ჩამწერი არის თედ. პეტრეს-ძე შარაბიძე (მიიცივალა 1902 წ. 75 წლის). დამთავრებული ჰქონია სასულიერო სასწავლებელი, ყოფილა სოფ. სადმელში მწერლად. დაწერილია 1870 წლის ახლო.

ს ა ძ ი ე ბ ლ ე ბ ი¹

ხელნაწერთა კრონოლოგიური საქმიანობა

თარიღიანი ხელნაწერები

წელი	ხელნაწერის №	წელი	ხელნაწერის №
1534	400	1730	138
1661	308 (ანდ. ა)	"	264 და 268(ანდ. გ)
1681	308	1732	281 (ანდ.)
"	308 (ანდ. ბ)	1734	20
1686	7:3	"	114
1689	72 (მინ.)	"	484
1699	610	1735	54
1703	280:4 (ანდ. გ)	1737	252
1706	242	1739	401
"	302 (შენ.)	1742	351:49
"	311	1745	103
"	312	1747	72 (მინ.)
1709	484	1749	28:4 (ანდ.)
1713	244	1751	72 (მინ.)
1714	72 (მინ.)	1756	284 (ანდ.)
1718	108	1757	253
1719	108	1758	72 (მინ.)
1720	60	1760	72 (მინ.)
1721	108	"	219
"	108	1762	258
1722	108	"	414
1723	72 (მინ.)	1766	284
"	108	1767	224
1726	221	"	253
1727	72 (მინ.)	"	301
1728	264 და 268(ანდ. გ)	1768	325 (ანდ.)

¹ საქმიანობები შედგენილია (ორივე ტომისთვის) თ. ნაკაშიძის მიერ პროფ. შ. ჩხეტიას ხელმძღვანელობით.

წელი	ბელნაწერის №
1769	304 (ანდ. დ)
1770	72 (მინ.)
"	208
1775	60 : 6
1777	493
1778	240
1779	259
"	261
"	421
"	147 (ანდ.)
1781	351 : 24
1782	125
1785	60 (მიძღვნა)
"	72 (მინ.)
1786	248
1787	358
"	411
"	468
1788	249
"	325
1789	86 (ანდ.)
"	249 (ანდ. 1)
"	310
1790	86 (ანდ.)
"	78
"	310
"	372
1791	86 (ანდ.)
"	417
1792	86 (ანდ.)
"	78
"	263
1793	86 (ანდ.)
1794	86 (ანდ.)
"	205
"	352
1798	86 (ანდ.)
"	623
"	624
"	625
"	630
1799	86 (ანდ.)
"	111

წელი	ბელნაწერის №
"	144
1799	263
"	623 (შენ. 2)
1802	43 : 2 (მინ. 1)
"	47 (მინ.)
"	304
"	315 (მინ. ბ.)
"	352 : 2
1803	80
"	301 (მინ. 2)
"	315 (მინ. ა)
"	586
"	656
1803—1847	586
1804	52
"	118
"	670
1805	2
"	89 (შენ.)
"	325 (შენ.)
1806	217
1808	14
"	104
"	393
1809	60 : 3
"	72 (მინ.)
"	246
"	393
1810	393
1811	96
"	397
1812	82 (ანდ.)
"	162 : 2
"	339 : 1
1813	33 : 13
"	82 (ანდ.)
"	249 (მინ.)
"	325 (მინ.)
"	644
1814	143
"	144 (ანდ.)
"	170
"	170 (ანდ.)

წელი	ხელნაწერის №
"	170
1815	121 (ანდ.)
1815	402
1816	60 : 2
"	60 : 4
"	121 (ანდ.)
"	257
"	408 (მინ. ა.)
"	509
1817	124
"	295 (ანდ.)
1817—1894	585
1818	50
"	682
1819	87
1820	33
"	33 : 5
"	287
1821	389
"	510
1823	54
"	673
1825	43 : 2 (მინ. 3)
"	532
1826	33 : 2
"	33 : 5
"	33 : 7
"	33 : 10
"	33 : 12
"	148
"	384
1828	145
"	148
"	367
"	489
"	490
"	491
"	663
1829	306 (ანდ.)
"	326 (ანდ.)
"	658
1830	287 (ანდ.)
"	424

წელი	ხელნაწერის №
"	632
"	710
1831	517
"	655
1832	44 (მინ.)
"	340
1834	84 (ანდ.)
"	356
"	521
1835	140
"	186
"	187
"	707
"	708
1836	140
"	474
"	481
"	707 (მინ.)
"	711
1837	360
"	374
1838	709
1839	396
"	410
"	713
"	1840
1840	263
1841	120
1842	134
1843	51 : 5 (ანდ.)
"	113
"	480 : 5
"	480 : 27
1846	51
"	51 : 2 (ანდ.)
"	51 : 4 (ანდ.)
"	524
1847	153
1848	127
1849	480 : 19
1850	411
"	480 : 7 (მინ. 24)
1851	291
"	674

წელი	ხელნაწერის №
1852	42 (მინ. 1)
"	119
1852	419
"	480 : 4
"	480 : 20
1853	59
"	286
"	480 : 24
"	666
1854	285
1855	661
1856	146
1859	152
"	211
"	632 (მინ.)
"	479
1860	479
1862	45
"	66
"	93
"	241 (მინ.)
1864	44 (მინ. 2)
"	106
"	259 (მინ. 1)
1865	432
1866	431
1867	248 (მინ.)
"	607
1868	707 (მინ.)
1870	501
"	714
1873	457
1874	515
"	617 : 6
1875	461
"	515
1876	426

წელი	ხელნაწერის №
"	600
"	601
1877	502
1876	355 : 8 (შენ.)
"	410
"	669
1879	707 (მინ.)
1880	88
"	116
"	628
1881	401
1882	466
1885	189
"	401 (შენ.)
1888	219 (მინ.)
"	697
1889	698 (მინ. ა)
1890	302 (შენ. ბ)
1895	326 (მინ.)
1897	239
"	492
1898	326 (მინ.)
1900	197
1902	91
"	174
"	175
"	177
"	190
"	195
"	196
1905	176
1906	126
1915	686
1920	177
"	191

II

უთარილო ხელნაწერები (დაახლოებითი დათარიღებით ხელის მიხედვით)

საუკუნე	ხელნაწერის №	საუკუნე	ხელნაწერის №
მე-9	107	მე-15	160
"	172	"	164
"	350 : 15	"	216
მე-10	107	"	245
"	172	"	274
"	350 : 15	"	307
მე-11	200	"	311
მე-12	26 : 4	"	328
"	35 (მინ. 2)	"	331
"	170	"	350 : 3—6
"	323	"	350 : 9—10
მე-13	27	"	363
"	35	"	413
"	322	"	645
"	323	"	668
"	324	მე-16	3 : 5
მე-14	6	"	9 : 2
"	9	"	9 : 12—13
"	11	"	11
"	26	"	21
"	26 : 3	"	22 (მენ.)
"	27 : 1	"	25
"	38	"	26 : 1
"	75	"	26 : 3
"	173	"	26 : 7
"	307	"	26 : 9
"	321	"	34
"	322	"	35 (მინ. 1)
"	350	"	40
"	363	"	207
"	440	"	212
"	504	"	213
"	690	"	245 (მინ. 5)
მე-15	3	"	274
"	9 : 1	"	311
"	9 : 5—11	"	315
"	9 : 27	"	320
"	38	"	327
"	159	"	330

საუკუნე ხელნაწერის №

მე-16	336
"	350 : 2
"	350 : 4—8
"	350 : 18
"	351 : 30
"	351 : 32
"	351 : 40
"	351 : 61
"	378
"	404
"	413
"	490
"	535
"	638
"	680
"	687
მე-17	3 : 6
"	3 : 8
"	5
"	7
"	9 : 3—4
"	12
"	13
"	21 (მინ.)
"	22 (მინ.)
"	23
"	24
"	26 : 2
"	26 : 5
"	26 : 8
"	27 (მინ. 2)
"	36
"	37
"	40 (მინ.)
"	41
"	47
"	48
"	53
"	97
"	204
"	241
"	243
"	292

საუკუნე ხელნაწერის №

მე-17.	303
"	305
"	315
"	319
"	329
"	332
"	333
"	335
"	345
"	350 : 14
"	350 : 18
"	351 : 12—13
"	351 : 23
"	351 : 27
"	351 : 29
"	351 : 31
"	351 : 35
"	351 : 37—38
"	351 : 47
"	351 : 61
"	351 : 63
"	351 : 67
"	357
"	373
"	376
"	379
"	392
"	405
"	416
"	442
"	456
"	459
"	481
"	485
"	488
"	494
"	534
"	680(მინ. 1,3-6)
"	685
მე-18	1
"	3 (მინ. 3)
"	3 (მინ. 7)
"	4

საუკუნე ბელნაწერის №

საუკუნე	ბელნაწერის №
მე-18	7 (მინ. 1-2)
"	8
"	10
"	11
"	15
"	16
"	22
"	28
"	29
"	33
"	34
"	43
"	44
"	49
"	60
"	61
"	62
"	63
"	64
"	65
"	68
"	70
"	72
"	73
"	74
"	76
"	79
"	81
"	83
"	85
"	93
"	99
"	101
"	102
"	109
"	112
"	122
"	123
"	124
"	128
"	129
"	137
"	142

საუკუნე ბელნაწერის №

საუკუნე	ბელნაწერის №
მე-18	149
"	157
"	158
"	161
"	163
"	166
"	168
"	169
"	185
"	194
"	209
"	215
"	218
"	220
"	222
"	225
"	233
"	234
"	236
"	237
"	241 (მინ.)
"	243 (მინ.)
"	245 (მინ. 6)
"	247
"	251
"	254
"	255
"	256
"	260
"	265
"	266
"	267
"	269
"	270
"	271
"	272
"	276
"	277
"	279
"	281
"	282
"	289
"	290

ზაუკუნე ხელნაწერის №

მე-18	296
"	297
"	298
"	299
"	305
"	309
"	316
"	317
"	318
"	334
"	337
"	338
"	341
"	341 ა
"	342
"	343
"	344
"	346
"	347
"	348
"	349
"	351 : 1—11
"	351 : 14—15
"	351 : 17—22
"	351 : 25—26
"	351 : 28
"	351 : 34
"	351 : 36
"	351 : 41—46
"	351 : 48
"	351 : 50—56
"	351 : 59—60
"	351 : 62
"	351 : 64—66
"	351 : 68—69
"	353
"	362
"	364
"	365
"	366
"	369
"	370
"	374

საუკუნე ხელნაწერის №

მე-18	387
"	388
"	394
"	398
"	403
"	408
"	409
"	422
"	427
"	430
"	436
"	437
"	438
"	439
"	443
"	446
"	447
"	449
"	450
"	454
"	455
"	467
"	469
"	471
"	472
"	473
"	475
"	477
"	478
"	482
"	483
"	486
"	497
"	505
"	511
"	514
"	520
"	523
"	525
"	526
"	527
"	533

საუკუნე	ხელნაწერის №	საუკუნე	ხელნაწერის №
მე-18	537	მე-19	81
"	579	"	82
"	580	"	85
"	608	"	89
"	609	"	90
"	611	"	92
"	612	"	95
"	619	"	100
"	629	"	110
"	657	"	116
"	665	"	124
"	671	"	130
"	672	"	131
"	680 (მონ. 2,8)	"	132
"	681	"	133
"	683	"	135
"	686	"	136
"	691	"	137
"	692	"	139
"	693	"	146
"	694	"	150
"	695	"	151
"	698	"	154
"	699	"	155
მე-19	17	"	156
"	18	"	162
"	19	"	165
"	28	"	167
"	29	"	179
"	30	"	182
"	31	"	183
"	32	"	184
"	39	"	188
"	42	"	192
"	46	"	193
"	52	"	194
"	56	"	201
"	57	"	202
"	58	"	203
"	65	"	206
"	67	"	210
"	69	"	223
"	71	"	226

საუკუნე ბელნაწერის №

მე-19	227
"	228
"	229
"	230
"	231
"	235
"	238
"	250
"	262
"	273
"	275
"	288
"	293
"	294
"	297
"	300
"	306
"	313
"	314
"	339
"	351 : 16
"	351 : 57
"	354
"	361
"	369
"	371
"	380
"	382
"	383
"	385
"	326
"	390
"	391
"	395
"	399
"	406
"	415
"	423
"	425
"	428
"	429
"	433
"	434

საუკუნე ბელნაწერის №

მე-19	435
"	441
"	444
"	445
"	448
"	451
"	452
"	460
"	462
"	463
"	464
"	465
"	466
"	470
"	487
"	495
"	496
"	498
"	500
"	503
"	506
"	507
"	508
"	512
"	513
"	516
"	518
"	519
"	522
"	528
"	529
"	530
"	531
"	536
"	539
"	578
"	586
"	591
"	592
"	593
"	594
"	595
"	596

საუკუნე	ბელნაწერის №	საუკუნე	ბელნაწერის №
მე-19	597	მე-19	662
"	598	"	664
"	599	"	667
"	602	"	679
"	603	"	688
"	604	"	696
"	605	"	701
"	606	"	702
"	613	"	714
"	615	მე-20	155
"	617	"	180
"	618	"	181
"	621	"	197
"	626	"	198
"	631	"	199
"	637	"	614
"	643	"	693
"	659	"	702
"	660	"	703
		"	712

ა

- აბაჯანე უთრუთ 20 (ანდ.).
 აბაშიძე, ანუსი დავითის-ას. (მას-
 ზე) 380 : 41.
 აბაშიძე, გიორგი (მასზე) 222
 (ანდ.)
 აბაშიძე, გიორგი ივანეს-ძე (მას-
 ზე) 501.
 აბაშიძე, ზაალ ზურაბის-ძე (მას-
 ზე) 104.
 აბაშიძე, ზურაბ (მასზე) 104.
 აბაშიძე, მარიამ (მასზე) 222
 (ანდ.)
 აბაშიძე, ნიკო (მასზე) 380 : 47.
 აბდულაბეგი (მასზე) 72 (მინ.).
 აბელინაშვილი (მასზე) 138 : 3.
 აბელი (მასზე) 145 : 2; 396 : 32;
 417 (ანდ. ბ); 465.
 აბესალომ მეფე (მასზე) 617 : 6;
 689 : 32.
 აბიბოს ნეკრესელი (მასზე)
 201 : 23; 371 : 5.
 აბინიანი, ტერ სტეფანე 679.
 აბინოვი, სტეფან 586.
 აბიოსი მეფე (მასზე) 396 : 43.
 აბო მოწამე (მასზე) 239 : 11.
 აბრაამი (მასზე) 400; 422; 465.
 აბრამი (მასზე) 125; 212; 235;
 513; 671; 709 : 2.
 აბრამიძე (შემომწვ.) 523; 524.
 აბრამოვი, ლაზარე, ვახნაძიანთ
 მღვდელი. 75 (შენ. ბ).
 აბრაჰამი (მასზე) 145 : 4; 305.
 708.
 აბსირტე (სოფისტი. მასზე) 491.
 აბუ-ისაყ ხელმწიფე (მასზე) 169.
 აბუ-მალომედი (მასზე) 411 : 6.
 აბუ-მელიქი (მასზე) 114 : 3.
 აბუ (გლეხაკი, მასზე) 411 : 2.
 აბუ-ჰარბი (მასზე) 181 : 2.
 აბულაძე, მამუკა 534 (მინ. 1).
 აგაპი (წმ. სოფიას ასული. მასზე)
 618.
 აგვისტოს კეისარი (მასზე) 104
 (მინ. 8).
 აგიაშვილი, თეიმურაზ (მთარგმნ.)
 408 (მინ. ა).
 აგისა (მასზე) 35 (მინ. 1).
 აღამ (მასზე) 101 : 10; 126;
 145 : 2; 159; 167; 396 : 32;
 441 : 5; 448 : 5; 465; 506 : 2;
 507; 662 : 1; 669 (შენ.);
 689 : 22; 697 : 1 დ.
 აღერკ მეფე (მასზე) 104 (მინ. 9).
 აღოლი ტარსუსელი (მასზე)
 301 : 3 (46).
 ავაჯ, ათაბაგი სამცხისა (მასზე)
 33 : 10.
 ავალოვი [ავალიშვილი], გიორგი
 325 (შენ. 6).
 ავალოვი [ავალიშვილი], გიორგი
 (მთარგმნ.) 120.
 ავალიშვილი, მროველი (მასზე)
 264 და 268 (ანდ. ჰ).
 ავაროს, მთავარი ედესიისა
 87 : 5; 226 : 5; 433; 434; 711.
 ავეიორგი, მეფე (მასზე) 32 : 1.
 ავლიროანე, რომის მეფე (მასზე)
 75 : 17.
 ავათხანი (მასზე) 72 (მინ.)
 ავატ-ბახტი (მასზე) 367.

ანთ მელიქი (მასზე) 107
 (მინ. 3).
 აზონ, ალექსანდრე მაკედონელის
 მხედართ-მთავარი (მასზე) 104
 (მინ. 5).
 ათანასე, წმ. (მასზე) 301:3.
 ათანასი ალექსანდრიელი 87:6;
 264 და 268:9; 304:24; 381
 (შენ. 6) 510:5.
 აკოფა (მასზე) 568.
 ალექსანდრა შეყენებული (მას-
 ზე) 301:3 (9).
 ალექსანდრე ბატონიშვილი [ერე-
 კლე II-ს ძე] (მასზე). 213
 (მინ.); 380.
 ალექსანდრე დიდი, მაკედონელი
 (მასზე) 19; 20:2; 28; 30;
 101:7; 104; 123; 152;
 297:15; 435:3.
 ალექსანდრე მეფე, მცხეთის აღ-
 მშენებელი (მასზე) 33:7.
 ალექსანდრე, მეფე იმერეთისა
 (მასზე) 104; 32:1; 290:4.
 ალექსანდრე I, იმპ. სრ. რუსე-
 თისა (მასზე) 143 (ანდ.); 148
 670 (შენ.);
 ალექსანდრე ელჩი (მასზე)
 467:13.
 ალექსანდრე, წმ. (მასზე) 221:4.
 ალექსანდრო (მასზე) 524.
 ალექსევი, ვფრემ, მღვდელი,
 მოძღვარი მარიამ დედოფლი-
 სა 2.
 ალექსი (გადამწ.) 221 (მინ. 1, 2).
 ალექსი (მასზე) 84; 385; 437:1.
 ალექსი მეფე [ბიზანტიისა] (მას-
 ზე) 321 (ანდ.).
 ალექსი, პეტრე I-ის ძე (მასზე)
 151; 280:4 (ანდ. გ).
 ალექსი, წმ. (მასზე) 129:8.
 ალექსიევი, იერონიმე (მთარგმნ.)
 663 (ანდ.).
 ალექსიევი, იერონიმე (მფლობ.)
 75 (შენ. ა).
 ალექსიძე დავით, კახეთის სამე-
 ფოს რექტორი ნ. დავით რექ-
 ტორი.

ალექსიძე-მესხიშვილი, სარდიონ
 (მთარგმნ.), 524.
 ალვარ (მასზე) 418:1.
 ალი-ბაბა (მასზე) 411:9.
 ალი-მაჰალი (მასზე) 508:13.
 ალიშაადე, მეუღლე ფილიპე მა-
 კედონელისა (მასზე) 19.
 ალიხანი (მასზე) 689:25 (6).
 აღმასხან ბატონიშვილი [ძე ერეკ-
 ლე II-ისა] (მასზე) 315
 (მინ. ა).
 ალუდაური, ბერდია სამუქას-ძე
 91 (შენ.).
 ალფონს V, კოროლი კასტილიისა
 და ლეონისა (მასზე) 140:1.
 ამისულთა, მეუღლე ელიასი
 (მასზე) 9:13.
 ამბა სტეფანე მანსურის-ძე, და-
 მასკელი 702.
 ამბროსი მედიოლანელი (მასზე)
 86:2.
 ამბროსი წილკნელი არხიმანდიი-
 ტი 169 (მინ.)
 ამილახვარი, ავთანდილი (მასზე)
 104 (მინ. 14).
 ამილახვარი, ანდრუაფარ გივის-
 ძე (მასზე) 104 (მინ. 14).
 ამილახვარი, ბარამ იოანეს-ძე
 (მასზე) 336:16.
 [ამილახვარი] ამილახორი, ბარძიმ
 (მასზე) 32:1.
 ამილახვარი, გივი (მასზე) 104
 (მინ. 14).
 ამილახვარი, ნიკოლოზ (შემომწ.)
 3.
 ამილახვარი, როდამ, ციციშვი-
 ლის ას. 312 (მინ. ა, ბ;
 ანდ. ბ).
 [ამილახვარი] ამირახური ბატონი
 მასზე) 303 (მინ. 4).
 ამილახურისშვილი, ათანასი 258
 (მინ.).
 ამირანი 689:33.
 ამონა დიაკონი (მასზე) 53.
 ამონი (მასზე) 301: (12; 15).
 ამურატი, მამა სულთან მოხამედ
 II-ისა (მასზე) 61:1.

აშუ ქალანთარი (მასზე) 367
 (ანდ).
 აშვილოქე იკონიელი 264 და
 268 : 4; 305 : 14; 510 : 10.
 ანა (მასზე) 134; 518 : 2.
 ანნა იოვანეს ას., იმპერატრიცა
 სრ. რუსეთისა 264 და 268
 (ანდ. ა).
 ანნა, მეფე ქაიხოსროს-ასული
 (მასზე) 125.
 ანა, მეუღლე იოაკიმ დეკანოზისა
 (მასზე). 48 (ანდ.).
 ანნა [ლვთისმშობლის დედა] (მას-
 ზე) 114 : 5-6; 145 : 6; 578 : 3.
 ანნა, არტაქანელი გალუსტას ქა-
 ლი 586.
 ანნა, წმ. 603 : 50.
 ანანა (მასზე) 84; 506.
 ანნა, არტაქანელი გალუსტას ქა-
 ლი 586.
 ანანია გლახაკი 302 (ანდ. ე.).
 ანანია ებრაელი 693 : 3.
 ანანია მოციქული (მასზე) 87 : 5;
 226 : 5; 711.
 ანასტასია წმ., ანტიოქიელი მთა-
 ვარ-ეპისკოპოსი (მასზე) 290 :
 14.
 ანასტასი სინელი 510 : 19;
 610 : 5.
 ანასტასია (მასზე) 444; 495 : 16.
 ანასტასია ნ. (ნასტინკა, კნიაჟნა).
 ანაქალი (მასზე) 321 (მინ. 2).
 ანახათუნ (მასზე) 107 (მინ. 5).
 ანდრია კრიტელი [იერუსალიმე-
 ლი] 176; 261 : 1; 305 : 7-8;
 309 : 7; 313 : 9; 510 : 2;
 510 : 24.
 ანდრია მოციქული (მასზე)
 191 : 1; 448 : 8; 610 : 7.
 ანდრია სალოსი (მასზე) 50; 124;
 294; 312; 688.
 ანდრია წმ. (მასზე) 691.
 ანდრონიკოვი [ანდრონიკაშვილი],
 ბარბარე (მასზე) 88.
 ანდრონიკოვი [ანდრონიკაშვილი],
 მერაბ (მასზე) 88.

ანდრონიკაშვილი ნ. აგრ. ენდრო-
 ნიკაშვილი.
 ანთიმოს მთავარი (მასზე) 87 : 1;
 519.
 ანთოსი მოწამე (მასზე) 303.
 ანტიოხოს დიდი, მეფე სირიელ-
 თა. (მასზე) 104 (მინ. 5).
 ანტონი მამაი (მასზე) 304 : 2-6;
 304 : 8-9; 304 : 11-13; 304 :
 : 15-21.
 ანასტასია ნ. (ნასტინკა კნიაჟნა).
 ანასტასია (მასზე) 444.
 ანაქალი (მასზე) 321 (მინ. 2).
 ანახათუნ (მასზე) 107 (მინ. 5).
 ანტონ I, კათალიკოსი 33 : 2
 (მინ.) 44 (მინ.); 60 (მიძღვნა);
 78 : 1; 253; 304 : 304 (ანდ. ე);
 305; 418 : 6; 439; 483; 713.
 ანტონ I, კათალიკოსი (მთარგმნ.)
 78 : 1,
 ანტონ I, კათალიკოსი (მასზე)
 33 : 4; 33 : 24; 72; 104; 137 :
 : 2; 142; 189; 201 : 23; 208;
 249; 397 (ანდ.).
 ანტონ II, კათალიკოსი (მასზე)
 2 : 1; 33 : 23; 201 : 23.
 ანტონ დიდი, წმინდანი (მასზე)
 527 (შენ.); 603 : 47.
 ანტონი მარკ ნ. მარკ ანტონიუსი.
 ანტონი ნეტარი (მასზე) 47 : 5.
 ანტონი წმ. 321 : 7; 321 : 10.
 ანტონი ჩუონდიდელი, ძე ოტია
 დადიანისა. 375 : 1.
 ანტონოვი, ზურაბ. 42; 666.
 აპელიანოსი (მასზე) 165.
 აპოლო მამა (მასზე) 304 : 14.
 აპოლონი (მასზე) 301 : 3 (17).
 არაბიძის ქალი თინათინ, მეულ-
 ლე სვიმონ გორგენიძისა (მას-
 ზე) 680 (მინ. 1).
 არბაკი, ჯამბაკური [მეფე] ჯი-
 ნელთა (მასზე) 644.
 არგანაშვილი, გივი (გალამწ.)
 7 : 1; 7 : 4.
 არდაფესი, მაზრიყის ხელმწიფე
 მასზე) 156; 286; 287;

არჩილად, ძე მიტრიდატისი (მას-
ზე) 104 (მინ. 8).
არეშოვი, იოსებ 506 : 2.
არისტაკე მღვდელთმომადვარი
(მასზე) 196.
არისტოტელე 75 : 7; 76; 157;
205; 214; 215.
არლოვსკი, ლუბერნატორი. ნ.
ორლოვსკი, კ. ი.
არონი 525.
არსეი, ძე არბიანისა (მასზე) 104
(მინ. 5).
არსენი (მთარგმნ.) 113 : 12.
არსენ იყალთოელ. 386 : 3.
არსენი კათალიკოზი 4 : 4.
არსენი მონაზონი 694.
არტაკერქსი (მასზე) 104 (მინ.
5).
არტაკერქსე (მასზე) 104 (მინ.
6).
არტემიზა ნ. ნინია არტემიზა.
არტაბაზან მეფე (მასზე) 101
(მინ. 5; 9).
არშაკ, ძე მირვანისი (მასზე) 104
(მინ. 8).
არშაკი (მასზე) 435 : 3.
არშუშაი (მასზე) 181 : 2.
არჩვაძე, მარის, მეუღლე ნიკო-
ლოზ არჩვაძისა (მასზე) 21
(ანდ).
არჩვაძე, ნიკოლოზ (გადამწ.) 21
(ანდ.).
არჩილ [ვახტანგ V-ს ძე] 140 : 2;
140 : 2; 201 : 2;
არჩილ (მთარგმნ.) 152.
არჩილ (მასზე) 264 და 268 (ანდ.
ჰ; იბ); 658 (შენ.).
არჩილ [ბატონიშვილი, მამა სო-
ლომონ II-ისა] (მასზე) 33 : 12.

არჩილ მეფე (მოწამე) (მასზე)
33 : 12; 371 : 7.
ასათიანი, პიმენ ლეჩხუმელი (გა-
დამწ.) 175 (ანდ).
ასთანდარ (მასზე) 27 (მინ. 1);
274 (მინ. 2).
ასლან ფაშა (მასზე) 33 : 10.
ასპასიოს (სოფისტი) (მასზე) 491.
ასტიან, ძე ციკარ მიდთა მეფი-
სა (მასზე) 104 (მინ. 4; 6);
326 : 2.
აფრასიობ (მასზე) 382.
აფროდიტე (მასზე) 118; 496 : 7.
აღა-მამადალ-ხანი (მასზე) 135; 497;
518 : 1.
აღათონ ლეკანოზი (გადამწ.)
351 : 24 (ანდ).
აღბულა 282 : 6.
აღნიაშვილი, ნინა (მფლობ.) 228.
აღრიპა დიდი (მასზე) 104 (მინ.
10).
აღრიპა უმცროსი, ძე აღრიპა დი-
ლისა (მასზე) 104 (მინ. 10).
აღსართან, მეფე კახეთისა (მას-
ზე) 337.
აშოა (მასზე) 35 (მინ. 1).
აშხარბეგ, მელიქი (მასზე) 72
(მინ.).
ახალაძე, მათე (მასზე) 160 (მინ.
3).
ახემენ, კამბიზესის მამა, სპარს-
თა მეფე (მასზე) 104 (მინ. 4).
ახვერდოვი, ნიკოლოზ 82;
162 : 2; 662 : 2.
ახმეტი, პრინცი (მასზე) 411 : 3.
ახსიევი, მიხეილ (გადამწ.) 479.
აჰალა, მოწამე (მასზე) 53.
აჰალანა (მასზე) 35 (მინ. 1).
აჰარონ მთავარდიაკონი (გადამწ.)
351 : 49 (ანდ).

ბაბათაშვილი ნ. იოსებ ტფილე-
ლი.
ბაბალასშვილის ქალი ლტინისას-
ხხვარ (მასზე) 680 (მინ. 6).
ბაგრატ ბატონიშვილი [გიორგი
XII-ს ძე]. (მთარგმნ.) 118
(ანდ. 1—2); 140:4 (ანდ.);
148; 170 (ანდ.).
ბაგრატ ბატონიშვილი [გიორგი
XII-ს ძე] (მასზე) 33:5;
33:7; 111 (ანდ.) 121 (მინ.);
495:48; 528 (შენ.).
ბაგრატ მაგისტროსი (მასზე)
181:2.
ბაგრატ მეფე [III] 33:10;
33:12.
ბაგრატ მეფე აფხაზთა და
ქართველთა [IV] (მასზე) 321
(ანდ.).
ბაგრატიონი, არჩილ თეიმურა-
ზის-ძე (მასზე) 43:2 (მინ. 3).
ბაგრატიონი, დიმიტრი 57:20;
87:3; 167:5; 278:1; 278:2;
662:1.
ბაგრატიონი, დიმიტრი (მთარგმ.)
125.
ბაგრატიონი, დიმიტრი (მასზე)
87:4; 278:3.
ბაგრატიონი, თეიმურაზ 43:2
(მინ. 3).
ბაგრატიონი, ნიკოლოზ 391.
ბაგრატიონი, ნიკოლოზ (გადამწ.)
275.
ბაგრატიონი, პეტრე იოანეს-ძე
მასზე) 82; 162:2; 662:2.
ბაგრატიონ - მუხრანცკი, ნიკო-
ლოზ ელიშერის-ძე (მასზე)
291 (ანდ.).
ბაგრატიონი, ნიკოლოზ (მასზე)
291 (შენ. 2).
ბაღაშვილი, გიორგი (გადამწ.)
286.
ბაზაშვილი, აშა (მასზე) 400
(მინ. გ.).

ბაზაშვილი, მანგუშარ (მასზე)
400 (მინ. გ.).
ბაზაშვილი ფრიდონ 400
(მინ. გ.).
ბაზლიძე მთარგმნ.) 528 (შენ.).
ბაიაშვილი, გიორგი (მასზე)
487:2.
ბაინდურა, მანა (მასზე) 9:8.
ბაირონი (მასზე) 95.
ბალაფარი (მასზე) 17; 285:1;
285:3.
ბარათაშვილი, ნიკოლოზ 57:14.
ბარათაშვილი, შიოშ (მასზე) 104
(მინ. 12).
ბარათოვი, ჯაალ, მაიორი. 118
(ანდ. 1).
ბარამ (მასზე) 374; 578:4.
ბარამ (მასზე) 374; 578:4.
ბარბარე (მასზე) 56:3.
ბარბარე. წმ. (მასზე) 277 (შენ.
ბ.).
ბართლომე 493:2.
ბარნაბისშვილი, მღვდელი მეტე-
ხიდან (მასზე) 43:2 (მინ. 3).
ბასიაშვილი, ბერუა (მასზე) 43:2
(მინ. 3).
ბასილ (ვახლი) დიდი, კესარიე-
ლი. 55:5; 67; 87:8; 141:3;
170:1; 247:2; 269:3—4;
269:15; 269:20; 269:25—
26; 269:28; 269:31; 280:1;
281; 297:1; 308 (შენ.);
311:3; 321:5; 321:18;
321:22; 321:24—25; 342;
351:26; 370; 510:16;
521:4; 670:1; 695.
ბასილი დიდი, კესარიელი (მას-
ზე) 87:8; 413.
ბასილი (მასზე) 400 (მინ. გ.).
ბასილი (გადამწ.) 245 (მინ. 2).
ბასილი მეფე (მასზე) 321 (ანდ.).
ბასილი, ისავროელი ეპისკოპოსი
510:7.
ბასილი წმ. (მასზე) 113:12;
141:3; 336.

ბატონჯანა ბერუკას-ძე (მასზე) 421 (ანლ.).
 ბაქარ, ძე მეფისა [ვახტანგ VI-ის] (მასზე) 280 : 4 (ანლ. ა); 670 : 1 (ანლ.).
 ბაქარძე, ა. (მთარგმნ.) 669 (ანლ.).
 ბაქარძე, ალექსი (გალამწ.) 126 (ანლ.); 174 (ანლ.); 175 (მინ.); 177 : 7 (მინ.); 189; 190 (მინ.); 191; 195 (მინ.); 401 (ანლ. ბ); 401 (შენ.).
 ბაქარძე, ალექსი მღვდელი (შემომწმ.); 669 (შენ.).
 ბაქარძე, გულანდარ (გალამწ.) 464 (ანლ.).
 ბაღდადელიძე, ნათანაელ, ბელის მწერლიშვილი (გალამწ.) 318 (ანლ. გ; დ).
 ბაღდასარაშვილი, ბაღდარა (მასზე) 610 (ანლ.).
 ბაღდასარაშვილი, გასპარა (მასზე) 610 (ანლ.).
 ბაღდასარაშვილი, გულასპა (მასზე) 610 (ანლ.).
 ბაღდასარაშვილი, დავით (მთარგმნ.) 610 (ანლ.).
 ბაღდასარაშვილი მწისთანდარა (მასზე) 610 (ანლ.).
 ბაღინოვი, ნიკოლოზ მოსეს-ძე (გალამწ.) 186 (ანლ.); 187 (ანლ.).
 ბებერა დეიდა (მასზე) 637.
 ბებულდოვი, მელიგზალ (გალამწ.) 143 (ანლ.).
 ბეგილოვი, პეტრე (გალამწ.) 617 : 6; 621 (შენ.).
 ბევროზ (გალამწ.) 245 (მინ. 1).
 ბეჟან (მასზე) 382; 580.
 ბენიამენ (მასზე) 301 : 3 (16).
 ბენიამენ, ბესარიონ - ყოფილი (მასზე) 400 (მინ. ბ.).
 ბერენიკა, აღრიპა უფროსის და (მასზე) 104 (მინ. 10).

ბერიევი, დიმიტრი (გალამწ.) 326 (ანლ.).
 ბერიევი, იოსებ, მღვდელი 326 (მინ.).
 ბერიკა 303 (მინ. 5).
 ბერიძე, გიორგი 534 : 5.
 ბერნადინე, წმ. (მასზე) 603 : 46. [ბერუა] ბაერუაი (მასზე) 344 (მინ.).
 ბერძენოვი, იოანე 259 (მინ. 1).
 ბესარიონი (მასზე) 380 : 46.
 ბესარიონი, ბეჟან ყოფილი (მასზე) 400 (მინ. ბ).
 ბესიკი, ნ. გაბაშვილი, ბესარიონ.
 ბესისა, ალექსანდრე მაკედონელის დიდებული (მასზე) 104 (მინ. 5).
 ბეჟა ათაბაგი (მასზე) 33 : 10.
 ბეჟა მანდატურთ უხუცესი (მასზე) 282 : 6.
 ბეჟა მქანდაკებელი (მასზე) 323; 323 (ანლ.).
 ბეჟაური, ნიკო (შემომწმ.) 5.
 ბეჭურიძე, ტიმოთე (მთქველი) 689 : 42.
 ბეცია (მასზე) 56 : 3; 56 : 3 (შენ.).
 ბიაევი, სფირიდონ, მღვდ. 521 (ანლ.).
 ბიაშვილი, ხაყანი (მასზე) 9 : 10.
 ბიბილუროვი, ბართლომე (გალამწ.) 127 (ანლ.).
 ბიკოვა, ელენე, იაშვილას ასული (მასზე) 714.
 ბიძინა, მოწამე (მასზე) 371 : 3; 402 : 2.
 ბიჭვაძე (გალამწ.) 50 (ანლ.).
 ბონავენურა, წმ. (მასზე) 603 : 48.
 ბროსე, მარი 103 (მინ.).
 ბროსე, მარი (მასზე) 59.
 ბროძველიძე, იოსებ იოსების-ძე (მასზე) 380 : 7.
 ბუტკოვი, ისტორიკოსი 140 (ანლ.).

- გაბონელი, იოანე ხუცეს-მონა-
ზონი (გადამწ.) 259 (ანდ. 1).
- გაბაშვილი, ბესარიონ 184;
386 : 19; 386 : 20; 386 : 21;
386 : 24; 418 : 9; 495 : 40;
495 : 50; 495 : 51; 495 : 52;
- გაბაშვილი, ზაქარია 396 : 15.
- გაბაშვილი, ზაქარია (მასზე)
396 : 9.
- გაბაშვილი, იესე ოსეს-ძე (მასზე)
526.
- გაბაშვილი, იოსებ 396 : 9.
- გაბაშვილი, იოსებ (იასე) [მასზე]
208 (შენ.).
- გაბაევი, ოსე ზაქარიას-ძე 390
(ანდ.) 526.
- გაბაშვილი, ტიმოთე 291.
- გაბიჩვაძე, დავით (გადამწ.) 707;
708; 709; 710; 711.
- გაბიჩვაძე, კონდრატი (შემომწ.)
707; 708; 709; 710; 711; 712.
- გაბიჩვაძე, ლავრენტე 707 (მინ.).
- გაბლიშვილი (მასზე) 47 (მინ.)
- გაბრიელი 539 : 2.
- გაბრიელი (გადამწ.) 302 (ანდ. გ;
დ.).
- გაბრიელი (მასზე) 126.
- გაბრიელ არხიეპისკოპოსი (მას-
ზე) 125.
- გაბრიელ თავილდარი (გადამწ.)
484 (ანდ.).
- გაბრიელ მთაჯარანგელოზი (მას-
ზე) 441; 709 : 5.
- გაბრიელ მოვთა-მონაზონი (გა-
დამწ.) 121 (მინ.).
- გაბრიელ. სიონ-ს ოკანოზის-ძე
(გადამწ.) 244 (ანდ.).
- გაბრიელი, წმ. (მასზე) 145 : 7.
- გაგიკ, (მასზე) 33 : 7.
- გავრიელი, იოანე მოძღვრის-ძე
304 (ანდ. ე.).
- გაიანე, მოლოზანი (მასზე) 435:5.
- გაიანე წმ. (მასზე) 87 : 7.
- გაიოზ არქიერი (მთაგრემნ.) 384
(ანდ.).
- გაიოზ არქიმანდრიტი 86 (ანდ.).
- გაიოზ არქიმანდრიტი (მასზე)
418 : 9.
- გაიოზ არხილიაკონი 304 (ანდ-
ე); 325 (შენ.).
- გალუსტა არტაშანელი (მასზე)
586.
- გამეფინოს, დიდი მთავარი (მას-
ზე) 628.
- გამილლა ქალწული, ასული გა-
მეფინოს დიდი მთავრისა (მ.)
628.
- განუელი (მ) 674 : 10.
- გარაყანიძე, ნიკოლოზ 55 (შენ.).
- გარსევანაშვილი, ონისიმე 603
(ანდ.).
- გარსევანოვი, ნიკოლოზ (გადამწ.)
106 : 2.
- გარსიევი, იაკობ (გადამწ.) 67
(მინ.).
- გედეონოვი, იონა ნ. იონა მიტ-
როპოლიტი.
- გელსაი დედაკაცი (მასზე)
301 : 3 (63).
- გენო აფე (მასზე) 617 : 4.
- გერმანოს პატრიარქი (მასზე) 321
(ანდ.).
- გერასიმე (მასზე) 248 (ანდ.)
- გერმანე (მასზე) 212 (ანდ.).
- გერმანე ბერი (გადამწ.) 361 : 5
(ანდ.).
- გერმანე მღვდელ - მონაზონი
98 : 2; 361 : 3; 427; 658 (შენ.)
- გერმანე პატრიარხი (მასზე)
129 : 6.
- გერმანოს წმ. (მასზე) 321 : 10.
- გერონტი იეროდიაკონი (გა-
დამწ.) 217 (ანდ.); 257; 257
(ანდ.).
- გერონტი (შტოების დამხატვე-
ლი) 149.
- გვარამ კურაპალატი (მასზე)
33 : 10.

გვარამაძე, ივანე მესხი (გაღამწ.)
679 (შენ.).
გვარამაძე, შაიკო (მასზე) 585.
გვარამაძე, ქრისტესა (მასზე)
585.
გვასტაბ (მასზე) 104 (მინ.).
გველესიანი, არჩილ (შემკრები)
689 : 16.
გვიტონ, მეფე სომეხთა (მასზე)
33 : 25.
გო 689 : 41.
გიორგი (მასზე) 3 : 3; 5 (მინ.
1); 9 (მინ. 12); 35 (მინ. 2);
47 (მინ.); 303 (მინ. 2).
გიორგი (გრიგოლ) 436 (შენ. ე).
გიორგი ათონელი 404; 405.
გიორგი, ძე ალექსანდრე იმერთა
შეფისა (მასზე) 32 : 1.
გიორგი ბერი (მასზე) 114 : 2.
გიორგი გლახაკი (მთარგმნ.) 363
(ანდ.).
გიორგი ლაშა (მასზე) 321 (ანდ);
323 (ანდ.).
გიორგი, კესაროსი, აფხაზთა და
ქართველთა მეფე. (მასზე) 321
(ანდ.).
გიორგი მეფე, დიმიტრის-ძე.
282 : 5.
გიორგი მეფე [VIII] 33 : 1;
33 : 2; 33 : 3; 33 : 5.
გიორგი მეფე [XI] 658 (შენ.)
გიორგი მეფე, XII (მასზე)
33 : 5; 33 : 7; 33 : 18; 93; 104;
110 : 2; 119; 186; 504 (მინ.)
662 : 3.
გიორგი მთაწმინდელი 94 : 4;
521 : 1 (ანდ.).
გიორგი მთაწმინდელი (მთარგმნ.)
175 (ანდ.) 264 და 268; 254
და 268 (ანდ. ზ); 264 და
268 : 8 (ანდ. 3).
გიორგი მთაწმინდელი (მასზე)
51 : 4; 264 და 268 (ანდ. 3).
გიორგი მთავარდიაკონი (მასზე)
173 (მინ.).

გიორგი მღვდელი (მასზე) 5 : 2;
280 : 4 (ანდ. ბ).
გიორგი მხატვარი (გაღამწ.) 311
(ანდ.).
გიორგი ნიკომიდიელი 305 : 16;
309 : 12; 510 : 4; 510 : 27.
693, 693 : 1.
გიორგი ცოდვილი (გაღამწ.) 26
(ანდ.).
გიორგი, წმ. (მასზე) 35 (მინ. 2);
45; 66 გ. ზ.; 127, 129; 210;
321 (მინ. 3); 400; 433; 468;
352 : 2; 371; 373; 509 : 5;
878 : 1, 2; 681; 709 : 1; 709
(მინ.); 710.
გიორგი, ჭვართმკვირთველისში-
ლი (გაღამწ.) 177 (ანდ.).
გიქორა (მასზე) 586.
გიხა (მასზე) 323 (ანდ.).
გობეჯი (მასზე) 714.
გოგიბერაშვილი, გიორგი (გა-
ღამწ.) 302 (შენ. ზ).
გოგინა (მასზე) 3 : 7.
გოგილაშვილი, ნადირა (მასზე)
43 : 2 (მინ. 3).
გოგოლაძე, ვლ. (შემკრები)
689 : 11; 689 : 17.
გოგორისშვილი, ნიკოლოზ (გა-
ღამწ.) 281 (ანდ.).
გოზალიშვილი, გ. (შემ-ამწ.) 299.
გოზალიშვილი, სამსონ (შემომწ.)
643; 644; 645.
გომელაური, ივანე (შემკრები)
689 : 21; 689 : 25; 689 (მინამწ.)
გორინთელი ნ. კორინთელი.
გოჩა 380 : 55; 326 : 4.
გრეთელი (მასზე) 674 : 10.
[კრიბოედოვი] ღრიბოედოვი, კო-
ლეესკი სოვეტნიკი (მასზე)
148.
გრიგოლ (გაღამწ.) 352 : 2 (ანდ.)
გრიგოლ (მასზე) 7 : 4; 87 : 7;
98 (მინ.); 610 : 5.
[გრიგოლ] გრიგორი 247 : 1.
გრიგოლ, ძე იოანე ბატონიშვი-

ლისა (მასზე) 33 : 5; 33 : 7;
 102 (მინ. 1).
 გრიგოლ ბერი 454 (ანდ.).
 გრიგოლ დიაკონი 245 (მინ. 6).
 გრიგოლ დიოლოღოსი ნ. გრა-
 გოლ ღვთისმეტყველი.
 გრიგოლ ვასილიჩი, პოლკოვნიკი
 (მასზე) 213 (მინ.).
 [გრიგოლ] გრიგორი მგალობელი
 მასზე 259 (მინ. 1).
 323 (ანდ.).
 გრიგორი მთავარი [კახეთისა]
 (მასზე) 33 : 7.
 გრიგორი მოწამე (მასზე) 196.
 გრიგოლ მუხრან-ბატონი ნ. მუ-
 ხრან-ბატონი, გრიგოლ.
 გრიგოლ მწერალი (გაღამწ.) 321
 (ანდ.).
 გრიგოლ ნოსელი 113 : 9; 510 : 8;
 510 : 22; 521 : 2.
 გრიგოლ ნოსელი (მასზე) 417 : 2.
 გრიგოლ პართელი (მასზე) 610
 (შენ. 1).
 გრიგოლ წმ., სომხეთის განმანათ-
 ლებელი. (მასზე) 435 : 3.
 გრიგოლ ღვთისმეტყველი 51 : 5;
 113 : 14; 280 : 1; 264 და
 268 : 2; 264 და 268 (ანდ. ბ);
 297; 305 : 11; 308 (შენ.);
 309 : 10; 309 : 15; 309 : 18—
 19; 351 : 26; 381; 417 : 2;
 510 : 9; 510 : 30; 670 : 1; 695.
 გრიგოლ ღვთისმეტყველი (მას-
 ზე) 448 : 1; 448 : 6.
 გუანცა, მეუღლე ავაგ ათაბაგისა
 33 : 10.
 გუგუტიშვილი, სევერიანე (შე-
 მომწ.) 431; 432; 433; 434.

გულდამი (მასზე) 400 (მინ. ბ.).
 გულდასტანი (მასზე) 495 : 48.
 გულიჭანი (მასზე) 283.
 გულნაზარი (მასზე) 107 (მინ. 1).
 გულანდარი (მასზე) 107 (მინ. 3).
 გულსტანი (მასზე) 107 (მინ. 3).
 გულქანი (მასზე) 107 (მინ. 3).
 გულ ბუდახი (მფლობ.) 106
 (მინ.)
 გურამ, ძე ბაგრატიისა (მასზე)
 33 : 10.
 გურამ, ძე სოლომონისა (მასზე)
 33 : 10.
 გურამიშვილი, დავით - 101 : 3;
 201 : 20; 396 : 37—39; 697 : 2.
 გურამიშვილი, დავით (მასზე)
 101 : 3.
 გურგენი (მასზე) 382.
 გურგენიძე, ელისაბედ 395
 (შენ. 2).
 გურგენიძე, თინათინ (მასზე)
 680 (მინ. 1).
 გურგენიძე სვიმონ (მასზე) 680
 (მინ. 1).
 გურიელი, დავით გიორგის-ძე
 (მასზე) 215 (მინ. 2).
 გურიელი, ვანო (მასზე) 215
 (მინ. 2).
 გურიელი, მამია 57 : 21; 57 : 22.
 გურიძე, ლიზა (მასზე) 107 (მინ.
 3).
 ჯუსმან (მასზე) 418 : 1.
 ჯუსსე (მასზე) 140 : 1.
 ჯუჯაბიძე, ბესარიონ (მასზე) 215
 (მინ. 2).
 ჯქელიშვილი, სიმონ, მღვდელი.
 (გაღამწ.) 47 (ანდ., მინ.).

ღ

ღაღაშნელი (მასზე) 33 : 13.
 ღადიანი, გრიგოლ (მასზე) 2 : 1.
 ღადიანი, ეკატერინა (მფლობ.)
 408 (მინ. ბ).

ღადიანი, ელენე, მეუღლე ლჭონ
 ღადიანისა 302 (ანდ. ა, ბ).
 ღადიანი, კაცია (მასზე) 501.
 ღადიანი, ლეონ 32 : 1.

დადიანი, ლეონ (მასზე) 104 (მინ. 12); 302 (ანდ. ა, ბ).
დადიანი, მანუჩარ (მასზე) 32 : 1.
დადიანი, ნიკო 670 (მინ.).
დადიანი, ნიკო (მასზე) 670 (მინ.).
დადიანი, ოტია (მასზე) 375 : 1.
დადიანიძე, სვიმონ (გაღამწ.) 287 (ანდ.).
დავით (მასზე) 9 (მინ. 2); 26 (მინ. 9).
დავით (გაღამწ.) 245 (მინ. 4); 320 (ანდ.).
დავით (მფლობ.) 21 (მინ. 2).
დავით აღმაშენებელი 351 : 55; 386 : 7.
დავით აღმაშენებელი (მასზე) 33 : 7; 104 : 4; 104 (მინ. 11); 321 (ანდ.) 386 : 3; 694.
დავით ბატონიშვილი [გიორგი XII-ის ძე] 104 (მინ. 1—8; 11, 13); 106 : 2; 301 (მინ. 1, 2); 310; 355 : 11; 372; 652 : 3.
დავით ბატონიშვილი (მთარგმნ.) 44 (მინ.); 62; 111 (მინ. 1).
დავით ბატონიშვილი (მასზე)
დავით გარეჯელი [„გარეჯელი“] (მასზე) 62 : 7; 217 (ანდ.); 252; 252 (ანდ.); 315 (მინ. ბ); 351 : 21; 371 : 10; 702.
დავით მეფე (მასზე) 33 : 10;
დავით კურაპალატი (მასზე) 33 : 10; 33 : 12.
დავით მეფე [სოსლანი] (მასზე) 186; 187; 323 (ანდ.).
დავით მეფე [ძე რუსუდანისა] (მასზე) 33 : 12; 33 : 19; 321 (ანდ.).
დავით მეფე [ძე ლაშა გიორგის] (მასზე) 33 : 12.
დავით მეფე, იმამ-ყული-ხანი 396 : 12.
დავით, ძე დიმიტრისი, კახთა მეფე (მასზე) 33 : 7.
დავით მეფე, ალექსანდრესი (მასზე) 32 : 1.

დავით 6. სოლომონ II.
დავით, კერძო დიაკონი (გაღამწ.) 54.
დავით მღვდელი, ძე იოაკიმ დეკანოზისა 48 (ანდ.); 48 (მინ. 1—5).
დავით მღვდელი, ბაკაკა (მასზე) 121 (მინ.); 201 : 15.
დავით მოწამე (მასზე) 195; 196; 371 : 2; 390.
დავით რექტორი 396 : 23.
დავით რექტორი (გაღამწ.) 14; 299 (ანდ.); 352 (ანდ.); 389 : 2; 394 : 4.
დავით წინასწარმეტყველი, მეფე ისრაელთა. 33 : 10; 75 : 11; 140 : 3; 212; 264 და 268 (ანდ. ი ბ); 315; 351 : 34; 386 : 21; 396 : 32; 400; 412; 422; 473; 486; 611; 696; 697 : 1 ბ.
დავით ხუცესი (გაღამწ.) 304.
დავითიშვილი, გოდერძი (მასზე) 9 : 11.
დავითიშვილი, ზაქარია (მასზე) 9 : 11.
დავითიშვილი, სირაჯა (მასზე) 9 : 11.
დავითიშვილი, ციგაბლ (მასზე) 9 : 11.
დავითისშვილი, იორდანე (მასზე) 386.
დათა კალნეირი ქაენტონტა (მასზე) 69.
დალაქიშვილი (მასზე 208 (მინ. ქ).
დანაი (მასზე) 104 (მინ. 7).
დანიელ 448 : 5.
დანიელი მოწამე (მასზე) 196; 269 : 12.
დანიელ წინასწარმეტყველი (მასზე) 375 : 1.
დარეჯან დედოფალი (მასზე) 213 (მინ.); 301 (ანდ. დ.).
დარიოზ, ძე ისტასპოვოსა (მასზე) 104 (მინ. 6).
დარო 689 : 41.

დევიძე, ზაქარია (მასზე) 3 : 1.
 დეკანოზიშვილი, დიმიტრი (მემომწ.) 92—100; 357.
 დემეტრე, დეკანოზი მეტეხთა ლეთისმშობლისა 307 (ანდ.).
 დეოკლიტიანე, მეფე (მასზე) 45; 87: 1—7; 129; 165.
 დვანაძე, გიორგი 193; 515.
 დიანა (მასზე) 495 : 6.
 დიასამიძე, ანტონი (მასზე) 93.
 დიახრბალი (მასზე) 107 (მინ. 3).
 დიმიტრი ბერი (გადამწ.) 246 (ანდ.).
 დიმიტრი თავდადებული (მასზე) 689 : 40.
 დიმიტრი, ძმა გიორგი კახთა მეფისა (მასზე) 33 : 7.
 დიმიტრი მეფე 258 : 13; 264 და 268 : 3.
 დიმიტრი იოსების-ძე (მასზე) 380 : 5.
 დიმიტრი წმ. (მასზე) 129 : 9.

ეგნატე დეკანოზი (მასზე) 140.
 ეგნატე წმ. (მასზე) 321 : 10.
 ეგროსი (მასზე) 293.
 ედომისი (მასზე) 234.
 ევა (მასზე) 101 : 5; 396 : 41; 465; 506 : 2; 507; 639 : 22.
 ევაგრე წმ. (მასზე) 307 (შენ.).
 ევგენი (მასზე) 107 (მინ. 2, 3).
 ევგენი არხიეპისკოპოსი (მასზე) 492.
 ევგენი კანდინოს (მასზე) 291.
 ევდემონ, კათალიკოზი აფხაზეთისა 232 : 4.
 ევდემონ მთავარეპისკოპოზი (გადამწ.) 319 (ანდ. ა-დ).
 ევდოკია დედოფალი (მასზე) 151.
 ევდუკია ისიდორეს-ას. (მფლობ.) 697 : 1.
 ევდუკია (მასზე) 321 : 7.
 ევთიმე ნ. ექვთიმე.

დემოკრატონი (მასზე) 169 (მინ.).
 დიოგენი (მასზე) 321 (ანდ.).
 დიოკლისი მონაზონი (მასზე) 303 : 3 (65).
 დიონისი არეოპაგელი 448 : 5.
 დიონისიოს სოფისტი (მასზე) 491.
 დიოდონე 670 (მინ.).
 დოვლათი (მასზე) 107 (მინ. 3).
 დომენტი კათალიკოზი, ბატონი-შვილი 351 : 49 (ანდ.).
 დოვლათი (მასზე) 107 (მინ. 3).
 დომენტი კათალიკოზი, ბატონი-შვილი 351 : 49 (ანდ.).
 დომნო, წმ. (მასზე) 441 : 7.
 დორეთეოსი (მასზე) 301 : 3 (34).
 დორეთეოს თეზაიდელი (მასზე) 301 : 3 (6).
 დოსითეოს, მწერალ - მწყობელ-მოღვაწე (მთარგმნ.) 414 (ანდ.).

0

ევილ მეორუდახ (მასზე) 104 (მინ. 5).
 ევსევი ექსარხოსი (მასზე) 248 (მინ.).
 ევსტათი მგალობელი (გადამწ.) 481 (ანდ.).
 ევსტათი წმ. (მასზე) 43 : 2 (მინ.); 129 : 4.
 ევსუჟი ხუცია 441 : 1.
 ევფემიანე (მასზე) 170 : 2.
 ეზეკია წინასწარმეტყველი 248; 578 : 6.
 ეთერი (მასზე) 689 : 32.
 ეკატერინა მეორე, იმპერატრიცა სრ. რუსეთისა (მასზე) 280 : 3; 532 (ანდ.).
 ეკატერინა, მეუღლე ბაგრატ ბატონიშვილისა (მასზე) 33 : 7 (1)
 ელენე დედოფალი [კანსტანტინე მეფის დედა] (მასზე) 435 : 2.

ელენე დედოფალი მეფის ერეკ-
ლე I დედა 460.
ელენე, მეუღლე დავით მეგვიდ-
რისი (მასზე) 33 : 7.
ელენე, მეუღლე თეიმურაზ ბა-
ტონიშვილისა (მასზე) 33 : 7.
ელენე, ასული გოგინასი (მასზე)
(მასზე) 3 : 7.
ელენე, კნიაჟნა (მასზე) 355:23 გ.
ელია (მასზე) 9 : 13.
ელია მამა (მასზე) 304 : 10.
ელია ქალწულთმოყვარე 301 : 3
(55).
ელია წინასწარმეტყველი (მასზე)
126.
ელიაი პალესტინელი (მასზე)
301 : 3 (56).
ელიოზისძე, იაკობ (შემომწ.) 360
ელიოზიშვილი, იოსებ 617 : 6.
ელისაბედი [იოანე ნათლისმცემ-
ლის დედა] (მასზე) 114 : 5;
510 : 3; 709 : 3; 709 : 5.
ელისაბედ ბატონიშვილი, ასული
თეიმურაზ II-ისა (მასზე)
396 : 9.
ელისაბედ პეტროვნა, იმპერატ-
რიცა სრ. რუსეთისა (მასზე)
297 (მინ. 1).
ელისაბედ, მეუღლე პალიათ პე-
ტოსი (მასზე) 586.
ელისაბედ, მეუღლე რაფიელისა
(მასზე) 231 (მინ.).
ელისბარ [ქნის ერისთავი, მო-
წამე] (მასზე) 371 ა; 402 : 2.
ელისბარისძე, ჯაჯა 303 (მინ. 9).
ელისე წინასწარმეტყველი (მას-
ზე) 4; 99.
ელნი (მასზე) 107 (მინ. 3).
ელპიდი კაპადუკიელი (მასზე)
301 : 3 (53).
ელპისი [წმ. სოფიას ასული]
(მასზე) 618.
ემმანუილი (მასზე) 205 (ანდ.).
ენდრონიკაშვილი, იესე (მასზე)
148 : 1.

ენდრონიკაშვილი, იოსებ, ქიზი-
ყის მოურავი) 143 : 1.
ენიკოლოფავი, იე. (შემომწ.)
316; 317.
ენფიანჯიანცი, ავეტიქ 126 (ანდ.)-
ეპიფანე (მასზე) 75 : 2; 124; 294-
ეპიფანე, დეკანოზი ერთაწმინდი-
სა (მასზე) 43 : 2 (მინ. 3).
ეპიფანე, კვიპრელი მთავარეპის-
კოპოსი 305 : 10; 309 : 13;
510 : 28; 521 : 3.
ეპიფანე ნეტარი (მასზე) 312
(ანდ. ა).
ერასტი თურქი (მთარგმნ.)
670 : 2.
ერაჭი (მასზე) 464.
ერაკლი კეისარი (მასზე) 129 : 6-
ერაკლე I [ირაკლი, ნაზარალიხა-
ნი] (მასზე) 240.
ერისთავი კონია ამილახვარის-
ასული (აღწ.) 93 (ანდ.).
ერეკლე II [ირაკლი II] მეფე-
288; 325 (ანდ.), 326 : 1.
ერეკლე II [ირაკლი II], მეფე
(მასზე) 33 : 6; 33 : 7; 33 : 18;
72 (მინ.); 78; 93; 104; 110 : 2;
135; 205; 208; 248 (ანდ.); 249
(ანდ.); 253 (ანდ.); 301 (ანდ-
გ; დ); 304 (ანდ. დ.); 310
(ანდ.); 326 : 1 (შენ.) 418 : 7;
497; 662 : 4; 662 : 5; 662 : 6;
703; 713.
ერეკლე [ირაკლი II] ბატონი-
შვილი (მასზე) 33 : 7.
ერეკლე, ძე ალექსანდრე იმერთა.
მეფისა (მასზე) 32 : 1.
ერისთავი, გიორგი 57 : 13; 134;
144 (ანდ.); 419; 506 : 1; 555.
(ანდ. 2).
ერისთავი [ერისთავი] გიორგი,
გენ.-მაიორი. 389.
ერისთავი, დავით (მფლობელი)
670 (მინ.).
ერისთავი, დიმიტრი (მასზე) 410-

ურისთავი, ელენე, ასული ლუარ-
 საბ ორბელიანისა (მასზე) 241
 (მინ.).
 ურისთავი, ელიზბარ დიმიტრის-
 ძე (მასზე) 515 : 2.
 ურისთავი, ვიძე 245 (მინ. 5).
 ურისთავი, ზაქარია (მასზე) 241
 (მინ.).
 ურისთავი, ზურაბ (მასზე)
 502 : 5 ბ.
 ურისთავი, თამარ (მასზე) 133 : 2.
 ურისთავი, თაფლო (მასზე)
 193 : 2 ი.
 ურისთავი, კონია, ამილახერის ას.
 93 (ანდ.).
 ურისთავი, მიხ. (შემომწ.) 52.
 ურისთავი, რაფიელ 42 (მინ. 1,
 2); 57 : 25; 57 : 26; 355 : 37;
 502 : 666 (შენ.).
 ურისთავი, რევაზ (მასზე) 193 : 2.
 ურისთავი, შალვა რევაზის-ძე
 (შემომწირვ.) 13; 15; 16.
 ურისთავი, შანშე (მასზე 245 (მინ.
 4).
 ურისთავი შვილი, ბეგლარ 134
 (ანდ.).
 ურისთავი შვილი, როსტომ (მას-
 ზე) 134 (ანდ.).
 ურიქოვი (მასზე) 145 : 5).
 ურმოლოვი, ალექსი პეტრეს-ძე
 (მასზე) 495 : 56.
 უროდე, გალილეველთა მეფე
 (მასზე) 175.
 ესთერ დედოფალი (მასზე)
 617 : 6.
 ესტატე (გადამწ.) 358 (ანდ. ა).
 ესტატე ბერი (მასზე) 26 : 3.

ეფთვიმოსს, ანტიოქიის პატრი-
 არქი (მასზე) 321 (ანდ.).
 ეფრემ 51 : 5; 239 : 4; 269 : 33;
 269 : 35; 380 : 1; 297 : 1;
 321 : 17; 670 : 1.
 ეფრემ ასური 136; 190; 301 : 1;
 301 : 2; 305 : 15; 309 : 3;
 309 : 4; 510 : 15; 510 : 21.
 ეფრემ ედესელი დიაკონი 301 : 3
 (43).
 ეფრემ ვართაპეტი (მასზე) 644
 (შენ.).
 ეფრემ, კათალიკოზი ყოველთა
 შაოსთა 644.
 ეფრემ ნეტარი (მასზე) 84;
 114 : 1; 132; 518 : 2.
 ეფფენი, მეუღლე ხეჩიკისა (მას-
 ზე) 35 (მინ. 1).
 ექვთიმე ათონელი. ნ. ექვთიმე
 მთაწმინდელი.
 ექვთიმე (მასზე) 200 (მინ.)
 [ექვთიმე] ევთიმე, ეფთვი, არ-
 ქიმანდრიტი მრავალმთის ნათ-
 ლისმცემლისა (მასზე) 248
 (ანდ.); 249 (ანდ.).
 [ექვთიმე] ეფთვიმე გრძელი
 113 : 19.
 [ექვთიმე] ეფთვიმე მთაწმინდე-
 ლი 94 : 2; 177 : 5; 181 : 3; 264
 და 268 : 10.
 [ექვთიმე] ეფთვიმე, ეფთვიმე
 მთაწმინდელი (მთარგმნ.) 41:1;
 54; 141; 264 და 268 (ანდ.
 ზ; თ).
 [ექვთიმე] ეფთვიმე ქართველი
 321 : 15.
 [ექვთიმე] ეფთვიმე წმ. (მასზე)
 321 : 10.

ვალერიანე წმ. 291.
 ვარდან (მასზე) 195; 196.
 ვარდიევი 461.
 ვარვარი (მასზე) 35 (მინ. 1).
 ვართაპეტი, პოლოს 618 (შენ.).
 ვარლამ ეგზარხოხი (მასზე)
 33 : 23.
 ვარლამ მღვდელმონაზონი (მას-
 ზე) 125.
 ვარძიელისშვილი, რაჟდენ (მას-
 ზე) 9 : 6.
 ვარძიელისშვილი, შუმელნოხი
 (მასზე) 9 : 6.
 ვასილი (მასზე) 413.
 ვასილი 448 : 7.
 ვასილი ნ. ბასილი.
 ვასილი დიდი 381 (შენ.
 1 : 2 : 3 : 4 : 5); 493 : 2; 524 :
 : 1 : 4.
 ვასილი იღუმენი 381 (ანდ.).
 ვაჩე ქორიკოზი (მასზე) 33 : 7.
 ვაჩნაძის ასული ბარბარე (მასზე)
 336 (მინ.).
 ვაჩნაძე, გრიგოლ მღვდელ-მონა-
 ზონი. 402 (ანდ. ა).
 ვაჩნაძე, ილარიონ (მასზე) 402:3;
 402 (ანდ. ბ).
 ვაჩნაძე, ნიკოლოზ ბერი-იერომო-
 ნახი (ალმწ.) 458 (ანდ.).
 ვაშაძე, ბესარიონ იაკობის-ძე
 (ვადამწ.) 697 : 3; 697 (მინ.).
 ვახვახიშვილი, სანდრო (შემომწ.)
 436; 437.

ვახტანგ ბატონიშვილი 241 (მინ.)
 ვახტანგ გორგასალი (მასზე)
 33 : 10 : 12; 390.
 ვახტანგ IV მეფე. (მასზე) 33 : 7.
 ვახტანგ V მეფე (მასზე) 33 : 5
 (შენ.).
 ვახტანგ VI მეფე. 72; 108 (მინ.;
 115; 130; 138; 169 (მინ.);
 201 : 10; 206 : 6; 209; 242
 (მინ.); 242 (ანდ.). 264 და
 268 : 5; 264 და 268 (ანდ. იბ);
 282 : 7 (ანდ.); 289; 296;
 297 : 2 : 3 : 4 : 5 : 6 : 7 : 9 : 10 :
 : 11 : 12; 419; 424; 484;
 495 : 53; 497; 658 (შენ.)
 670 : 1 (ანდ.); 703.
 ვახუშტი ბატონიშვილი 33 : 1 :
 3 : 4 : 6 : 8 : 9 : 10 : 16 : 17; 103;
 104; 105; 240.
 ველუსაშვილი, თეორუა 533
 (ანდ. 4).
 ვენედიქტე არხიმანდრიტი
 (მთარგმნ.) 295 (ანდ. ა).
 ვენედიქტე. მამა (მასზე) 194
 (შენ.).
 ვესპასიანე კეისარი რომისა (მას-
 ზე) 61 : 2.
 ვირგილიოს 69.
 კლადიმერ. დიდი კნიაზი (მასზე)
 674 : 21.
 ვოლტერი (მასზე) 44 (მინ.).

ზ

ზაალ, ძე ზურაბისა (მასზე)
 33 : 11.
 ზაბულონი (მასზე) 448 : 8.
 ზაენ 667.
 ზაქარია ამირსპასალარი (მასზე)
 33 : 10.

ზაქარია ისტორიკოსი (მასზე)-
 104 (მინ. 12).
 ზაქარია, მამა იოანე ნათლის-
 მცემლისა (მასზე) 114 : 6; 223;
 264 და 268 : 11; 709 : 4.
 ზაქარია, მოციქულ - წინასწარ-
 მეტყველი 51 : 5; 510 : 3 : 13.

ზაქარია მოძღვარი (მასზე) 201 : 15.
 ზაქარია, სიონის დეკანოზის-ძე (გადამწ.) 244 (ანდ.).
 ზაქარია, ძე საღუნშისა (მასზე) 33 : 10.
 ზაქარო (მასზე) 689 : 25 (6).
 ზენაქრივ ხელმწიფე (მასზე) 114 : 4.

ზერაკიძე, პავლე (მასზე) 34 : 3 (მინ. 2).
 ზირაქი წინასწარმეტყველი 280 : 1; 297 : 1; 670 : 1.
 ზიხაძე, დომენტი 689 : 8.
 ზობეილა (მასზე) 411 : 6.
 ზორი დედოფალი (მასზე) 321 (ანდ.).
 ზოსიმე წმ. (მასზე) 468 ბ.

თ

თაგინე (მასზე) 195.
 თაგულაშვილი ონანა (კახის მღი-
 ვანი) 396 : 5 : 28.
 თათო 56 : 4.
 თაითაინაი (მასზე) 344 (მინ.).
 თალასი მღვდელ - მამასახლისი
 (მასზე) 73.
 თამაზ (მასზე) 354 (შენ.).
 თამაზ ხანი (მასზე) 72 (მინ.).
 თამარ დედოფალი იმერეთის
 მეფის — სოლომონის დედა
 (მასზე) 386 : 1 : 3; 396 : 17.
 თამარ მეფე (მასზე) 33 : 2 (მინ.);
 33 : 10 : 19 : 22; 165 : 4; 186;
 187; 251 (შენ.); 258 : 14; 311
 (ანდ.) 322; 396 : 3; 522;
 689 : 13; 713.
 თამარ, რძალი ქაიხოსრო ციცი-
 შვილისა (მასზე) 104 (მინ. 14).
 თამარაშვილი, პეტრე (შემომწ.)
 617; 618; 621; 623; 624; 625.
 თამრო, კნიაუნა (მასზე) 355 : 23
 დ.
 თარგამოსი (მასზე) 33 : 6 : 8;
 105 : 1.
 თარხანოვი, ივანე, სალთხუცის
 ამილბარის-ძე (მასზე) 43 : 2
 (მინ. 3).
 თარხანოვი, იორამ ზურაბის-ძე
 (მასზე) 43 : 2 (მინ. 3).
 თარხანოვი, იორამ ტეტის-ძე
 (მასზე) 43 : 2 (მინ. 3).
 თარხანოვი, კიკოლა ტეტის-ძე
 (მასზე) 43 : 2 (მინ. 3).

თარხანოვი, ლუარსაბ ზაზას-ძე
 (მასზე) 43 : 2 (მინ. 3); 539 : 2.
 თარხანოვი, მიხეილ ევსტათის-ძე
 (მასზე) 43 : 2 (მინ. 3).
 თარხანოვი, ტეტია გლახას-ძე
 (მასზე) 43 : 2 (მინ. 3).
 თარხანოვი, ქაიხოსრო ივანეს-ძე
 (მასზე) 43 : 2 (მინ. 3).
 თაქთაქოვი, დავით (მფლობ.) 391
 (ანდ.)
 თედორე აღმსარებელი, სტო-
 დიელთა წინამძღვარი 40; 53.
 თედორე (მასზე) 189 (მინ.);
 468 გ.
 თედორე სტოდელელი 510 : 11.
 თევდორე (მასზე) 107 (მინ. 3).
 თევდორე ანჩელი მთავარეპისკო-
 პოზი (მასზე) 323 (ანდ.).
 თევდორე წმ. (მასზე) 191;
 თევდორე ზუცესი საბაწმინდელი
 177 : 5; 181 : 3; 264 და
 268 : 16.
 თეთრუა (მასზე) 3 : 4; 212 (ანდ.).
 თეიმურაზ (მასზე) 354 (შენ.).
 თეიმურაზ ბატონიშვილი (მასზე)
 33 : 5 : 7; 93; 122 (მინ. 1).
 თეიმურაზ I, მეფე 32; 32 : 1;
 101 : 9 : 10; 201 : 1 : 2 : 3 : 9 :
 : 11; 254; 290 : 1 : 2 : 3 : 4 : 5 :
 : 6 : 7; 386 2 : 6; 396 : 1 : 3 :
 : 8 : 10 : 11.
 თეიმურაზ II, მეფე (მასზე)
 33 : 4 : 6 : 18; 56 : 2; 72; 93;

201 : 2; 240; 297 (მინ. 2)
 502 : 2; 713.
 თეკლა ბატონიშვილი. ერეკლე
 II ასული 662 : 6.
 თელისტრა, დედოფალი ამაზონი-
 ისა (მასზე) 104 (მინ. 5).
 თემისტოკლე (მასზე) 104 (მინ.
 6).
 თეოდორ (მასზე) 149.
 თეოდორა (მასზე) 49; 60 : 6.
 თეოდორა დედოფალი (მასზე)
 129 : 7; 321 (ანდ.).
 თეოდორე ტირონელი (მასზე)
 129 : 5; 309 : 5.
 თეოდორე ოთვის მოშიში. (მას-
 ზე) 301.
 თეოდოსი დიდი (მასზე) 65;
 86 : 4; 203.
 თეოდოსი, მეფე აფხაზთა (მასზე)
 33 : 12 : 19.
 თეოდოტა (მასზე) 277.
 თეოფანე წმ. 269 : 32 : 34 : 36.
 თეოფილაქტე ეგზარხოსი (მასზე)
 33 : 23; 610 : 7.
 თეოფილე მეფე (მასზე) 337.
 თეოფილე ზოცეს-მონაზონი 304.
 თეოქტისტე მონაზონი 269 : 14.
 თომა (გაღამწ.) 182 (ანდ.);
 495 : 6.
 თომა დავით გვარდილი (მასზე)
 9 : 7.
 თორნიკე (შემომწ.) 181 : 2.

თუთა, გურიელის ასული, დედა
 ვახტანგ VI (მასზე) 658 (შენ.).
 თუმანიანნი (მასზე) 644.
 თუმანიშვილი 354.
 თუმანიშვილი, ბარბარე (შე-
 მომწ.) 28; 29; 30; 31; 32.
 თუმანიშვილი, ბარნაბ (შემომწ.)
 33.
 თუმანიშვილი, გრიგოლ (მასზე)
 380 : 13.
 თუმანიშვილი, დავით (გაღამწ.)
 52.
 თუმანიშვილი, დავით, მდივნის
 ეგნატეს-ძე 30; 31; 33 : 2 : 5 :
 : 10 : 12 : 15 (ანდ.) : 18 : 19 :
 : 20 : 21 : 22 : 22 : 23 (გაღამწ.)
 თუმანოვი, გიორგი, ალქატი ეგ-
 ნატე მდივნის შვილი (გაღამწ.)
 310 (ანდ. ბ) 355; 496.
 თუმანოვი, დ.—ნ. თუმანიშვილი
 დავით.
 თუმანოვი, დიმიტრი 386 : 16;
 22-23; 495; 495 : 17.
 თუმანოვი, ელისაბედ 435 (ანდ.
 ა. ბ.)
 თუმანსკი (მასზე) 130 : 3.
 თურიმ (მასზე) 464.
 თურქისტანიშვილი, ერასტი (მთა-
 რგმნ.) 280 : 2.
 თუმშალოვი, მირზა (მასზე) 367
 (ანდ. მაგვ.)
 თუხარელი, იოსებ (შემომწ.)
 578; 579.

0

იაზონი (მასზე) 13.
 იაკობ (მასზე) 305; 351 : 42; 422;
 513; 603 : 49; 610 : 4; 691.
 იაკობ მოციქული 126.
 იაკობ მსლებელი (მასზე) 301 : 3
 (51).
 იაკობი (მასზე) 35 (მინ. 1).
 იალუშიძე იოანე (ალაქწ.) 205
 (ანდ.).
 იანებეს (მასზე) 285 : 1.

იანვარა ეპისკოპოსი 231; 231 : 2.
 იასე 318 (ანდ. ბ).
 იაფეთი, ძე ნოესი 33 : 1 : 2; 104;
 240.
 იაშვილი, ალექსანდრე (ჩამწ.)
 198.
 იაშვილი, მერაბ (მასზე) 3 : 2.
 იევსტაქე წმ. (მასზე) 516.
 იესე 242 (მინ.).

იესე მეფე (მასზე) 33 : 5; 72
(მინ.).
იესე მღვდელი (გადამწ.) 240
(ანდ.).
ივანე (მასზე) 26 (მინ. 1).
ივანე (მასზე) 360 : 24.
ია 714.
იაშვილები 714.
იაშვილი, ალექსანდრე (მასზე)
714.
იაშვილი, ბაქარ (მასზე) 714.
იაშვილი, გიორგი (მასზე) 714.
იაშვილი, დავით (მასზე) 714.
იაშვილი, ვარლამ (მასზე) 714.
იაშვილი, ვლადიმერ (მასზე) 714.
იაშვილი, ივანე (მასზე) 714.
იაშვილი, იოსებ (მასზე) 714.
იაშვილი, ირაკლი (მასზე) 714.
იაშვილი, იულონ (მასზე) 714.
იაშვილი, ლევან (მასზე) 714.
იაშვილი, მიწალბეგი (მასზე) 714
იაშვილი, გიორგი (მასზე) 714.
ფელიანე განდგომილი (მასზე)
181 : 3; 264 და 268 : 2.
ფელიანე კეისარი (მასზე) 670 : 4.
იზაბელა (მასზე) 140 : 1.
იზიდ-ბოზიდი (მასზე) 196.
ილარიონ (გადამწ.) 186; 363
(ანდ. ა).
ილარიონ ქართველი (მასზე)
94 : 5.
ილია (მასზე) 495 : 4.
ილია ბატონიშვილი (მასზე)
33 : 7.
ილია მონაზონი (გადამწ.) 176
(ანდ.).
ილია წინასწარმეტყველი (მასზე)
176.
ილო ყ...ული ორდნა 35 (მინ. 1).
ინაძე, პეტრე 229.
ინოკენტი ხუცესი (მასზე) 301 : 3
(47).
იოაკიმე (მასზე) 578 : 3.
იოაკიმ ღვკანოზი (მასზე) 48
(ანდ.).

იოანე (მასზე) 48 (შენ. 5); 60 : 6;
149; 209 : 2; 221 : 4; 417
(ანდ. ბ).
იოანე ათაბაგი, მხარგრძელი, სამ-
ცხისა და სხუათა (მასზე)
33 : 10.
იოანე არხიმანდრიტი 259 (მინ.
2).
იოანე [ბატონიშვილი] (მასზე)
33 : 5 : 7; 106 : 3; 122 (მინ.
1 : 2); 401 (მინ. ა); 388 : 1.
იოანე ბოლნელი 239 : 6.
იოანე ღვკანოზი, მეფის მოძღვა-
რი (მასზე) 301 (ანდ. ბ, გ, დ).
იოანე ღიაკონი (გადამწ.) 315
(ანდ.); 366. (ანდ.).
იოანე დიდებული. (მასზე) 94 : 4.
იოანე ჴელაზნელი (მასზე) 371 : 9
იოანე თესალონიკელი 441 : 2.
იოანე კონსტანტინე ფრანკოვანე
ბასრაბა (658 (შენ.)).
იოანე მარტვირი 307.
იოანე მახარობელი (მასზე) 26
(ანდ.); 85; 177 (ანდ. 1); 189;
210; 217 (ანდ.) 245 (მინ. 5);
258 : 11; 318; 318 (ანდ.); 421;
602 (შენ. 5); 629.
იოანე მთავარი (მასზე) 33 : 12.
იოანე მმარხველი, კონსტანტინე-
პოლეი მთავარეპისკოპოსი.
34 : 2; 41; 41 : 1 : 2 : 3; 141 :
: 1 : 2; 239 ა; 239 : 8 307;
309 : 16; 311 : 2.
იოანე მოწყალე (მასზე) 120; 312.
იოანე მღვდელმონაზონი (შემკვ.)
174 (ანდ.) 201 : 23; 258 : 15;
510 : 1.
იოანე მღვიმელი 694 (მინ.).
იოანე ოხეს-ძე (მთარგმნ.) 60 : 6
(მიძღვნა) 325 (შენ. 3 : 5).
იოანე ოქროპირი 51 : 5; 66 : 3;
113 : 8 : 9 : 11 : 13; 219; 225;
261 : 1 (შენ.) 269 : 7; 10 : 16 :
: 27; 274; 28 : 1 : 4; 297 : 1;
305 : 1 : 2 : 9 : 12 : 17; 308

(შენ.) 309; 309:1:2:8:11:
:14; 314; 321:20; 337; 338;
341 ა; 351:35:48; 360;
375:2; 510:3:12:13:14:
:15:16:17:18:20:25:26:
:27; 413; 441:3:4:5; 468
დ; 670; 693:2.
ოანე პალეოლოგოსი 523.
ოანე პეტრიწი (მათრგმნ.) 70;
87:3; 126 (ანდ.) :167:6;
258:11:12; 259:3; 468 ბ.
ოანე რკინელი (მასზე) 323
(ანდ.)
ოანე სინელი 670:1.
ოანა, ფერდინანდ V ქალი
140:1.
ოანე ღვთისმეტყველი 66:3 დ;
99.
ოანე ღირსკმნილი (მასზე) 301:3
(39).
ოანე ცოდვილი (მასზე) 265;
680 (მინ. 7).
ოანაიკი (მასზე) 440.
ობ, ფიტარეთის წინამძღვარი
(გალამწ.) 242 (ანდ. 1, მინ.).
ობი (მასზე) 129:4.
ოვანე (მასზე) 49.
ოვანე დამასკელი (მასზე)
269:2:17:19:23:37; 277;
299; 305:4; 309:9.
ოვანე მღივანბეგი (მასზე) 213
(მინ.).
ოვანე მემონასტრე 104 (მინ. 12)
ოვანე ნათლისმცემელი (მასზე)
114:6; 180; 191:2; 237; 245
(მინ. 5); 248 (ანდ.) 269:32;
272:1; 364; 401 (შენ.) 446;
454; 510:11; 673; 709:3;
709:4.
ოკიპე (მასზე) 114:5.
ონა გედეონოვი 101:8.
ონა ეგზარხოსი (მასზე) 33:23.
ონა მიტროპოლიტი (მასზე) 492.
ონან მოძღვარი თოხათელი (მას-
ზე) 628 (ანდ. მაგვ.).

ონა მოძღვარი (მასზე) 101:8.
ორდანი (მასზე) 448:8.
ოსები (მასზე) 145:6; 510:5.
ოსები [ძმა ქაშლისა და ამესი]
367 (ანდ. მაგვ.).
ოსებ ალქატი (გალამწ.) 78
(ანდ.)
ოსებ არიმათიელი 175.
ოსებ ბერი (მასზე) 219 (მინ.).
ოსებ გამომეტყუელი 269:24.
ოსებ გამამიქუმელი (მასზე)
321:13.
ოსებ კათალიკოზი 208 (შენ.).
ოსებ ტფილელი 201:5:12.
ოსელიანი, ეგნატი (გალამწ.)
390 (ანდ.).
ოსელიანი, პლატონ (გალამწ.)
140:1:2 (ანდ.); 326 (მინ.);
386.
ოსიშვილი, ბასილ 56:3 (შენ.).
რაკლი—ერეკლე.
ირინა (მასზე) 49; 149; 167:5.
იროდი (მასზე) 104 (მინ. 10).
ირონი აშპარტავანი (მასზე)
301:3 (20).
ისააკ არხიეპისკოპოსი (მასზე)
644 (შენ.).
ისააკ (მასზე) 107 (მინ. 2); 126;
212; 305; 422; 513.
ისაკ მართლმადიდებელი. მეფე
(მასზე) 321 (ანდ.).
ისაკ რაბინი (მასზე) 125.
ისაკი მღვდელი (მასზე) 107 (მინ.
3:4).
ისაკ, ძე საფრონ პალესტინელისა
17; 285:1.
ისარლოვი, ალექსანდრე სტეფა-
ნეს-ძე (მასზე) 380:30.
ისაყ ფაშა (მასზე) 33:9:10.
ისიდორე ალექსანდრიელი (მას-
ზე) 301:35.
ისიდორე არხიეპისკოპოსი (გა-
ლამწ.) 280:4 (ანდ. ე); 492.
ისიბო წმ. (მასზე) 441:7.
ისპირი (მასზე) 35 (მინ. 1).

ისტასპოვი (მასზე) 104 (მინ. 6).
ისტვინიანე, იმპერატორი. (მასზე)
352 : 1.
იულა ისკარიოტელი (მასზე) 212
(ანდ.); 301 (მინ. 1); 305 : 8;
412; 510 : 26; 579.
იულიანი სამოელ რაბინ 125.

კ

კავკასიძე (მასზე) 33 : 13.
კავკასოსი, ძე თარგამისისა (მას-
ზე) 33.
კაზიმ (მასზე) 411 : 9.
კაკო, კნიაჟნა (მასზე) 355 : 23 ბ.
კალანდარიშვილი, გაიოზ (გა-
დამწ.) 153 (ანდ.).
კალინიკოს არხიეპისკოპოსი
339 : 2.
კალისტე პატრიარხი 535 (შენ.
12).
კამბიზესი (სპარსთა მეფე: მასზე)
104 (მინ. 4 : 6) 327 : 2.
კანდელაკი, იოანე მღვდელი 442
(ანდ.).
კანდილოს დედაკაცი (მასზე)
301 : 3 (62).
კაპანაძე, ბასილია 689 : 4.
კაპანაძე ბასილია (მასზე) 689 : 5.
კაპანაძე, ივ. ანტ. (შემომწ.) 41;
42.
კაპანაძე, მაია (მასზე) 689 : 4.
კაპიტონ შეყენებული (მასზე)
301 : (65).
კარაშინი (მასზე) 415 (შენ.).
კარაპეტაშვილი, ოპანე (მასზე)
368.
კარბელაშვილი, ვას. (შემომწ.)
244-250; 253-264 და 268;
265; 266; 267; 270; 274-282.
კარბელაშვილი, პოლ. (შემომწ.)
20; 201-228; 230-233; 235;
243; 249 (მინ.); 325-341;
341 ა; 342-349; 702; 703.
კარგარეთელი (მასზე) 34 : 3 (მინ.
1).

იულიანაბ ქალწული (მასზე)
301 : 3 (71).
იულიანე ეღესელი (მასზე) 301 : 3
(45).
იულის კეისარი (მასზე) 610 : 11.
იულიოს [სოფისტი. მასზე] 491.

კარიბან (ფეია. მასზე) 411 : 3.
კარპიცვი, იოპანეზ (მასზე)
140 : 4.
კასიანე პრომი (მასზე) 301 : 3
(78 : 79 : 80).
კატარინა (მასზე) 586; 674 : 15.
კვარაცხელია, სიმონ 197 : 1 : 7.
კვირიკე კახთ მეფე (მასზე) 33 : 7
კიმაური; მიქელ (მასზე) 26 : 7.
კირაკოზ ეპისკოპოზი (მასზე)
341 ა.
კირილე ალექსანდრიელი 116.
კირილე მთავარეპისკოპოზი 239 : 3
კირ, მეფე სპარსეთისა 327 : 2.
კიროზ, სპარსთა მეფე (მასზე)
104 (მინ. 4 : 5 : 6).
კიროსი მოწამე (მასზე) 120.
კირ-ფილაფისი არქიეპისკოპოსი
კონსტანტინე ქალაქისა 269 : 6.
269 : 6.
კირეზეი, მეფე ლიბიისა 326 : 2.
კლავდიოს კეისარი (მასზე) 104
(მინ. 10).
კლემენტოს პაპი. (მასზე); 602
(შენ. 2).
კლეოპატრა დედოფალი (მასზე)
104 (მინ. 9).
კობაიძე, ილია (შემომწ.) 485.
კობიაშვილი, აბრამ (გადამწ.) 84
(ანდ.).
კოლელიშვილი, გიგო იოს-ძე
(შემომწ.) 49; 50; 51.
კონრად III კეისარი (მასზე)
231 : 11.
კონსტანტინე დიდი (მასზე)
610 : 11.

კონსტანტინე დუკიწი (მასზე) 321 (ანდ.).
 კონსტანტინე მეფე, მაჰმად-ყულიხანი (მასზე) 135.
 კონსტანტინე მონომახი (მასზე) 321 (ანდ.).
 კონსტანტინე, მეფე სომხეთისა (მასზე) 33 : 25.
 კონსტანტინე, მეფე ურჯულთა (მასზე) 191 : 2.
 კონსტანტინე პოლიოლოლი 54; 282 : 2; 523.
 კონსტანტინე, ძე ალექსანდრე იმერთ მეფისა (მასზე) 32 : 1.
 კონსტანტინე, ძე გიორგი VIII. 33 : 1 : 5; 196; 209 : 4.
 კონსტანტინე II, მეფე კახეთისა 140 : 1; 497.
 კონსტანტინე ქართლელი (მასზე) 371 : 4.
 კონსტანტინე წმ. (მასზე) 371 : 2; 390.
 კონჭოშვილი, დავითი (შემონწ.) 428.

კორიფორი (მასზე) 258 : 12.
 კორინთელი, ავთანდილ (მასზე) 56 : 3 (მენ.) 56 : 4 (მინ.).
 კორინთელი, ჭანიბეგ (მასზე) 26 : 8 : 10; 56 : 3 (მენ.); 56 : 4 (მინ.); 335 (მინ.).
 კორნილიოს (მასზე) 140 : 1.
 კოსის, ალვანდთა მეფის ძმა (მასზე) 104 (მინ. 8).
 კოშორიძეები (მათზე) 104 (მინ. 11).
 კოშორიძე, გრიგოლ (მასზე) 104
 კოხოძე, ქსენოფონტი (მასზე) 160 (მინ. 2).
 კრეზი, ლიდელთა მეფე (მასზე) 104 (მინ. 6).
 კრკუსი (მასზე) 107 (მინ. 3).
 კრონოსი (მასზე) 355 : 34.
 კვრილე ალექსანდრიელი 116; 269 : 30.
 კვიპრიანე სამთავნელი (მთარგმნ.) 284.

ლ

ლავეროსი 301 : 3.
 ლავერენციოსი წმ. 603 : 52.
 ლაზარე მეგობარი (მასზე) 261 : 2; 348.
 ლაზარე წმ. (მასზე) 305 : 8; 309 : 7.
 ლაზარევი. გენერალი (მასზე) 213 (მინ.).
 ლამარტინი 95.
 ლანგთემური (მასზე) 33 : 25; 189 (მინ.).
 ლარაძე, პეტრე 185.
 ლარიძე, ათანასე მიტროპოლიტი 62 (მენ.).
 ლარიძე, სოლომონ 62 (მენ.).
 ლაშაური, თეიმურაზ (შემომწ.) 17; 18; 19.
 ლაშქარა (მასზე) 9 : 9.

ლევან ბრძენი (მასზე) 209 : 4; 282 : 2.
 ლევან ბატონიშვილი 142 (მინ.); 201 : 23; 502 : 4.
 ლევან [მაჰა ვახტანგ VI] 658 (მენ.).
 ლევი ისავრო (მასზე) 129 : 7.
 ლეილი (მასზე) 509 : 1.
 ლენგ-თემირი. ნ. ლანგთემური.
 ლეონ (მასზე) 104 (მინ. 14).
 ლეონ (მასზე) 33 : 11.
 ლეონ, მეფე, ძე ავეიორგისა (მასზე) 32 : 1.
 ლეონი, ძე ვახტანგ გორგასლანისა (მასზე) 33 : 10.
 ლეონ, ძე თარგამისისა (მასზე) 33 : 8.
 ლეონ, მეფე, ძე ლეონ მეფისა (მასზე) 32 : 1.

ლეონ ერისთავი აფხაზთა (მას-
 თა (მასზე) 33 : 12.
 ლეონ, ძმისწული ლეონ აფხაზთა
 ერისთავისა (მასზე) 33 : 12.
 ლეონ VI, მეფე სომეხთა (მასზე)
 33 : 25.
 ლეონიდ წინამძღვარი ათინელთა
 (მასზე) 104 (მინ. 6).
 ლეონიძე, გიორგი (შემომწ.) 361;
 497.
 ლეონტი (მასზე) 301 : 3 (80)
 ლეონტი ეპისკოპოსი (მასზე) 120
 ლეონტი ეპისკოპოსი ნიკოპოლი-
 სა 312 : 2.
 ლუჯავა, სიმონ 210 (მინ.).
 ლესიშახო (ძე ანთიმოს მთაერისა
 მასზე) 87 : 1.
 ლიზა (მასზე) 415.

ლინდე. [ეურნალისტი] (მასზე)
 140 : 1.
 ლოპუხინი, თეოდორე (მასზე)
 151.
 ლუარსაბ მეფე (მასზე) 94 : 1;
 371 : 6; 713.
 ლუარსაბ ბატონიშვილი (მასზე)
 104 (მინ. 12 : 13); 495 : 23.
 ლუარსაბ. (მასზე) 44 (მინ.);
 165 : 6.
 ლუღვიგ XIV (მასზე) 231 : 9.
 ლუი მეთხუთმეტე (მასზე) 524.
 ლუკა (მასზე) 208 (მინ. დ).
 ლუკა (გაღამწ.) 9 : 13.
 ლუკა მახარებელი (მასზე) 26
 (ანდ.); 37; 67 : 1; 228; 258:11;
 318 (ანდ. 1); 421; 426 (ანდ.)
 536; 691.
 ლუსიშახო 519.

მ

მავროკორდატო, ნიკოლოზ, მთა-
 ვარი უნგრეთლანხიისა (მასზე)
 295 (ანდ. ა).
 მავროკორდატო, კონსტანტინე
 ნიკოლოზის-ძე (მასზე) 295;
 295 (ანდ. ა).
 მაზია კნენა 495 : 48.
 მათე მახარებელი 26 (ანდ.); 318;
 318 (ანდ. ე); 323; 351 : 39;
 363; 603 : 54.
 მათე მღვდელი 277 (შენ. ა, ბ).
 მაია (მასზე) 9 : 5.
 მაკარი (მასზე) 126 (ანდ.).
 მაკარი ალექსანდრიელი (მასზე)
 301 : 3 (22).
 მაკარ, ივერიის მონასტრის სქე-
 მა-მონაწონი (დაძვე.) 175
 (ანდ.); 176 (ანდ.).
 მაკარი მეგვიპტელი (მასზე) 190
 (მინ.); 301 : 3 (21).
 მაკარი პატრიარხი (მასზე) 352:1.
 მაკარი წმ. 269 : 9.

მაკარი ჭაბუკი (მასზე) 301:3 (19)
 მაკარიოს ბერი (გაღამწ) 261
 (ანდ. 2).
 მაკრინე (მასზე) 134.
 მაკრინე (მასზე) 506 : -.
 მალაქია კათალიკოსი საქართვე-
 ლოსი 282 : 4.
 მალდისხი (მასზე) 191 : 2.
 მამიკონელნი (მათზე) 644.
 მამიკონიანი, ბაადური (მასზე)
 104 (მინ. 12).
 მამელოვი იოან (გაღამწ.) 623
 (ანდ.).
 მანასე (მასზე) 3 (მინ. 3).
 მანასე მეფე 513.
 მანელონა (ნოეს შვილი) 145 : 2.
 მანელა (მასზე) 35 (მინ. 1).
 მანუჩარ მღვივანი (მასზე) 435
 (ანდ. ბ).
 მანუილ ქსანთინოს 257 (შენ.).
 მარგარიტა (მასზე) 84.
 მარეხი (მასზე) 156.
 მართა (მასზე) 506 : 1.

მართა (მასზე) 134.
 მართა, ცოლი იაკობისა (მასზე) 35 (მინ. 1).
 მართა, სვიმეონ მესვეტის დედა (მასზე) 420.
 მარიამი [ჩემს დას მარიამს] (მასზე) 355.
 მარიამ (მასზე) 60 : 6; 149; 534 : 4; 698 (მინ. 2).
 მარიამ ბატონიშვილი, ასული ერეკლე II 662 : 4.
 მარიამ დედოფალი 197 : 10.
 მარიამ დედოფალი, ცოლი როსტომ მეფისა (მასზე) 104 (მინ. 13).
 მარიამ, ლევან დადიანის ასული (მასზე) 104 (მინ. 12).
 მარიამი, დედოფალი (კაცია დადიანის ასული. მასზე) 380 : 3; 501.
 მარიამი, დედოფალი ქართლ-კახეთისა (მასზე) 2.
 მარიამ ღვთისმშობელი (მასზე) 43 : 1 : 2; 53; 66 : 2 ბ, ე, ვ; 66 : 3 ა, გ; 66 : 3 თ; 67 : 1; 75 : 13; 85; 87 : 8; 119; 165 : 3; 208; 248 (ანდ.); 249; 259 : 1 : 2; 261; 264 და 268 (ანდ.); 265; 269 : 5 : 6 : 34 : 40; 270; 272; 305 : 7; 313 : 2 : 7; 321 : 9 : 14 : 19; 342; 349; 350 : 9 : 10; 351 : 60 : 65; 353; 358; 364; 365 : 2; 399; 430; 435; 441; 447; 453; 478; 481; 482; 506 : 2; 510; 510 : 4 : 5 : 16; 511; 512; 517; 527; 535; 578 : 8; 598; 610 (ანდ.): 613; 617; 621; 623; 625; 626; 655 (ანდ.); 669; 673; 680; 687; 691; 697 : 1 გ; 698.
 მარია (მასზე) 49.
 მარო (მასზე) 56 : 4.
 მარკ, ანტონი (მასზე) 104 (მინ. 9).
 მარკელლი (მასზე) 321 : 7.

მარკვანე ანტონი 295.
 მარკიზა გრიმანი (მასზე) 524.
 მარკოზ ალექსანდრიელი (მასზე) 301 : 3 (22).
 მარკოზ მახარებელი (მასზე) 26 (ანდ.); 160; 258 : 11; 318 (ანდ. ე); 610 : 5.
 მარკოზ მონაზონი (მასზე) 321 : 14.
 მარიხი (მასზე) 286; 287.
 მარინე წმ. (მასზე) 26 : 4; 87 : 2; 167 : 5; 228; 396 : 31; 509 : 2; 671.
 მასორი (მასზე) 188.
 მატე 149; 257.
 ნაქსიმე კათალიკოსი (მფლობ.) 208 (მინ. 1).
 ნაქსიმოანე (მასზე) 129 : 3.
 ნაქსიმე მამა. 51 : 5; 73; 113 : 7; 247 : 3; 280 : 1; 297 : 1; 299; 417 (ანდ.); 670 : 1.
 მალაღდაძე ნიკოლოზ, მღვივანი (გალამწ.) 258 (ანდ.) (მინ. 2).
 მალალაშვილი (შემომწ.) 528; 529; 530; 531; 532.
 ნალალოვი, დიმიტრი გაბრიელისძე (მასზე) 531 (შენ. 1).
 მაყაშვილი, ნინო (გალამწ.) 517 (ანდ.).
 მაყაშვილი, სვიმონ დიმიტრისძე 517 (მინ.).
 მალრაძეები (მათზე) 53 (შენ.).
 მაჩაბელი, ალექსანდრე (შემომწ.) 101.
 მაჩაბელი, თეოფანე (გალამწ.) 510 (ანდ.).
 მახმუდი (მასზე) 411 : 4.
 მახომელ მეორე სულტანი (მასზე) 61 : 1.
 მაჭვარიანი (მასზე) 104.
 მაჭნუნი (მასზე) 509 : 1.
 მამადი (მასზე) 125; 371 : 2.
 მამადი [ფანაი-ს მასწავლებელი] (მასზე) 367 (ანდ. მაგვ.).

მღვინიშვილი, გიორგი (მასზე) 104 (მინ. 13).
 მღვინიშვილი, ეგნატე (მასზე) 104 (მინ. 13).
 ნეგრელიშვილი, სიმონ (მფლობ.) 219 (მინ.).
 მედეა (მასზე) 13.
 მედილტონ რიჩარდ (მასზე) 231 : 3.
 მეთოღე წმ. (მასზე) 321 : 10.
 მეთოლი პატრიარქი (მასზე) 321 (ანდ.).
 მელანა (მასზე) 508 : 13.
 მელანია დედაკაცი (მასზე) 301 : 3 (49).
 მელანია მცირე (მასზე) 301 : 3 (69).
 მელანია პროპაელი (მასზე) 301 : 3 (58).
 მელიტონ წმ. (მასზე) 441 : 7.
 მელქილ (მასზე) 87 : 6.
 მელიქისედეკი. მღვდელი. 610 (ანდ.).
 მელქისედეკ მეთოკი (მასზე) 87 : 6.
 მელქისედეკ, ყანჩავლის წინამძღვარი (მასზე) 307 (ანდ.).
 მენიანდროს ფილოსოფ. 51 : 5; 280 : 1; 297 : 1; 670 : 1.
 მერაბიშვილი, სერაბიმ მღვდელი (შემომწ. 628; 629; 630—632; 637).
 მერები (მასზე) 88.
 მეფისოვი, ალექსანდრე 607. (შენ.).
 მექანარე დიმიტრი 88.
 მეხერიძე, ენია (მასზე) 400 (ანდ.).
 მეხერიძე, იოსებ (მასზე) 400 (ანდ.).
 მეხერიძე, რომანოზი (გაღამწ.) 400 (ანდ.).
 მუქალი (მასზე) 9 : 6.
 მთაწმინდელი (მასზე) 87 : 3; 167 : 6.

მილეთელი ელიოდორ (სოფისტ) 491.
 მირდატი, შე ვახტანგ გორგასლანისა (მასზე) 33 : 10.
 მირზაშვილი, ნინა 578 : 1; 578 (ანდ.); 578 : 6.
 მირზოევის ასული ნინო (გაღამწ.) 45 (ანდ.).
 მირი, მეფე (მასზე) 33 : 12; 181 : 2; 279.
 მირიან მეფე (მასზე) 137 : 2; 371 : 8.
 მიხაილი (მასზე) 107 (მინ. 3).
 მიხტუნი (მასზე) 107 (მინ. 3).
 მიტრილატ ევპატოსი, მეფე პონტოსისა (მასზე) 104 (მინ. 8).
 მიქაძე (მასზე) 153 (მინ.).
 მიქაძე, ამბროსი 201 : 23.
 მიქაელ (მასზე) 321 (ანდ.).
 მიქაელ მესტამბე (მასზე) 289 ბ.
 მიქაელ სვინკელი 264 და 268 (ანდ. ზ).
 მიქელ (გაღამწ.) 219 (ანდ.).
 მიქელ (მასზე) 35 (მინ. 2).
 მიქელაშვილი (მასზე) 532.
 მიქელ მეფე (მასზე) 321 (ანდ.).
 მიქელ მთავარ ანგელოზი 603:55; 664.
 მიშო (მასზე) 355 : 26.
 მიხაილ ბატონიშვილი (მასზე) 33 : 7.
 მიხაილ ბერი (მასზე) 321 (ანდ.); 129 : 7.
 მიხაილ დუკაწი (მასზე) 321 (ანდ.).
 მიხაილ ზუცესმოწაზონი (გაღამწ.) 468 (ანდ.).
 მიხეილი (მეფის ნაცვალის, დიდო მთავარი (მასზე) 395 (შენ. 2).
 მიხეილ იღუმენი, მხატვრის იოანეს-ძე (გაღამწ.) 258 (მინ. 2).
 მიხეილოვი, ნიკოლოზ გიორგის-ძე (გაღამწ.) 80 (ანდ.).
 მოვსეს (მასზე) 145 : 5.
 მომციმელია. 534 (მინ. 3).

მოსე შავი (მასზე) 301 : 3 (23).
 მოსე წინასწარმეტყველი 282 : 1;
 301 : 3; 660.
 მოხისა თინდარისი (მასზე) 9 : 7.
 მურადი სულთან (მასზე) 33 : 10.
 მურვანოს (მასზე) 33 : 23.
 მურვან ყრუ (მასზე) 33 : 23.
 მურმანი 689 : 32.
 მუსინ—პუშკინი, გრაფი (მასზე)
 213 (მინ.).
 მუხრანბატონი აშოთან (მასზე)
 32 : 1.
 მუხრანბატონი გრიგოლი 87 : 4;
 167 : 7; 278 : 2.

მუხრანბატონი დიმიტრი (მასზე)
 87 : 4.
 მუხრანბატონი ივანე (მასზე)
 167 : 7; 662 : 5.
 მუხრანელი, გ. (შემომწ.) 283;
 284—291; 293—298.
 მჩიკვაძე, სპირიდონ იესეს-ძე
 (გადამწ.). 113 (ანდ.).
 მჭედლიშვილი, ბუჯანი (მასზე)
 43 : 2 (მინ. 3).
 მხარგრძელი იოანე (მასზე)
 33 : 10.
 მსითარ სევასტიელი 78; 208.

6

ნადირ-შაჰი (მასზე) 33 : 18;
 396 : 40; 525; 713.
 ნადიროვი, სოლ. 397.
 ნაზარა (მასზე) 43 : 2 (მინ. 3).
 ნაზარალი ხანი (მასზე) 33 : 5.
 ნათლოვი, სტეფანე იაგორის-ძე
 (მასზე) 213 (მინ.).
 ნათანელ (გადამწ.). 216 (მინ.);
 301 : 3 (20).
 ნანა (მასზე) 466 : 4 : 19.
 ნაპოლეონ ბონაპარტე (მასზე)
 165 : 7; 670 (შენ.).
 ნასიბი (მასზე) 279.
 ნასტინკა, კნიაჟნა (მასზე)
 355 : 23 ე.
 ნაფუგოდონოსორი (მასზე) 104
 (მინ. 5).
 ნაცვალოვი, გასპარ (მფლობ.)
 655 (ანდ.).
 ნაცვლიშვილი (შემომწ.) 359.
 ნებროთიანნი (მასზე) 33 : 2.
 ნენა (მასზე) 56 : 4 (მინ.).
 ნეფთანავი, მეფე ეგვიპტისა 29.
 ნეკრათი კონსტანტინეოლელი
 309 : 5.
 ნენე (მასზე) 98 (მინ.).
 ნეოფიტე მონაზონი (მასზე)
 301 : .
 ნერონი (მასზე) 258 : 15.

ნერსეს არხიეპისკოპოსი (მასზე)
 644 (შენ.).
 ნერსე მთავარეპისკოპოსი (მასზე)
 196.
 ნესტარდარეჯანი, დედოფალი
 იმერეთისა (მასზე) 32 : 1.
 ნესტარდარეჯანი, ასული ალექ-
 სანდრე იმერთა მეფისა (მას-
 ზე) 32 : 1.
 ნესტარ-დარეჯანი (მასზე) 289;
 290 : 4; 445.
 ნესტორ (მასზე) 321 : 7.
 ნეჟაძე, პეტრე 386 : 11; 396 : 22.
 ნიკაგორ (სოფისტი. მასზე) 491
 ნიკიტა ფილოსოფოსი 695.
 ნიკიფორე წმ. (მასზე) 321 : 10;
 321 (ანდ.).
 ნიკიფორე ბოტინატი (მასზე) 321
 (ანდ.).
 ნიკიფორე პატრიარქი (მასზე)
 321 (ანდ.).
 ნიკიფორე ხუცესი (გადამწ.) 124;
 312 (ანდ. ა).
 ნიკოდიმოს (მასზე) 302.
 ნიკოლა (მასზე) 610 : 7.
 ნიკოლაევი, დავით მღვდელი
 (მასზე) 51 : 5 (მინ.).
 ნიკოლაევი, ეფთიმე (მასზე) 51
 (შენ.).

ნიკოლოზ პროტოპაპი (მასზე) 389 : 1.
 ნიკოლოზი მღვდელმთავარი. 80.
 ნიკოლოზი წმ. (მასზე) 321 : 10.
 ნიკოლოზ მთავარეპისკოპოსი წმ. 352 : 1.
 ნიკოლოზ უღირსი (გადამწ.) 673 (მინ.).
 ნიკოლოზ სიონის დეკანოზი (გადამწ.) 51 (ანდ.); 224 (ანდ.); 284 (ანდ.).
 ნიკოლოზ, სიონის დეკანოზის შვილი (გადამწ.) 64.
 ნიკოლოზ I, რუსეთის იმპერატორი (მასზე) 113 (მინ.); 632.
 ნიკოლოზ ორძელისშვილი. 264 და 268 (ანდ. ა : ბ : იბ : იე).
 ნიკოლოზ კათალიკოსი ამილახვრის შვილი 302 (ანდ. ე); 311 (ანდ.).
 ნიკოლოზ იერომონახი 285 : 2.
 ნიკოლოზი წმ. 7 : 5.

ნიკონი, ბერი ქვათახევის მონასტრისა 211 (მინ.).
 ნიკურაძე, გრიგოლ ანდრიას-ძე 457 (ანდ.).
 ნინა (მასზე) 461 : 2; 495 : 47.
 ნინ (ასურეთის მეფე. მასზე) 104 (მინ. 3).
 ნინია არტემიზა, სპარსთა კერპი (მასზე) 104 (მინ. 3 : 7).
 ნინიკო (მასზე) 235.
 ნინიჩკა, კნიჟუნა (მასზე) 355:23 ე.
 ნინო, წმ. (მასზე) 20 : 1 : 3; 94 : 6; 239 : 5 : 7; 326 (ანდ.); 371 : 8; 448 : 8; 457; 535.
 ნიჟარაძე, ბესარიონ (მასზე) 501.
 ნიუტინ (მასზე) 411 : 2.
 ნო (ნოეს შვილი) 145 : 2.
 ნოე (მასზე) 33 : 2; 145 : 2; 240; 697 : 1 ე.
 ნომიავთაფი (მასზე) 279.
 ნოშრევანი (მასზე) 293.
 ნუბაძე, ნასრადავლე (მასზე) 160 (მინ.).

ო

ობოლაძე (მასზე) 179.
 ოდორა, დედა მიქაელისა (მასზე) 321 (ანდ.).
 ოვაკიმ—ნ. იოაკიმ.
 ოვაკიმე (მასზე) 145 : 6.
 ოვანა (მასზე) 35 (მინ. 1).
 ოლიმპიადა დედოფალი (მასზე) 101 : 7; 123.
 ოლტაჟ, მეფე კოლხიდისა (მასზე) 104 (მინ. 8).
 ოლა (მასზე) 33 : 25.
 ოთარაშვილი, შიო დიაკვანი 27 : 2.
 ომანი ქაბუჯი (მასზე) 143.
 ომან ხანი (მასზე) 72 (მინ.).
 ომერ-ფაშა (მასზე) 153 (მინ.).
 ონოფრე ბოდბელი 201 : 2.
 ორბელიანი, ალექსანდრე (მასზე) 193 : 2 ბ.

ორბელიანი, გრიგოლ 57 : 3 : 8; 193 : 4; 355 : 32 : 37; 486 (შენ.); 522.
 ორბელიანი, დავით, სარდალი ქეშიქიბაში (მთარგმნ.) 283; 672 (მინ.).
 ორბელიანი, ელენე, ლუარსაბის ასული 241 (მინ.).
 ორბელიანი, ელისაბედი (შემომწ.) 522.
 ორბელიანი - ყაფლანიშვილი, ნ. ყაფლანიშვილი.
 ორბელიანი, ვახტანგი (მასზე) 213 (მინ.). 386 : 14; 418 : 2.
 ორბელიანი, იოანე (მთარგმნ.) 514 (შენ.).
 ორბელიანი, ლუარსაბ (მასზე) 241 (მინ.).

ორბელიანი, მუკეაბუჯი (მასზე) 495 : 16 : 40.
 ორბელიანი, ნიკოლოზ (მასზე) 264 და 268 (ანდ. ი).
 ორბელიანი, ნიკოლოზ, ტფილელი მიტროპოლიტი. 258 : 5:6 (მინ. 2); 264 და 268 : 1; 264 და 268 : 5; 468 (ანდ.); 672 (მინ.).
 ორბელიანი, ნიკოლოზ ეპისკოპოსი, ძმა საბასი. 264 და 268 : 7; 266.
 ორბელიანი, ნინო 57 : 5; 515 : 2.
 ორბელიანი, საბა 14; 106; 264 და 268 : 7; 386 : 10; 393; 396 : 25; 419.
 ორბელიანი, დიმიტრი 52 (ანდ.).
 ორდა, აღვანდელთა განმგებელი (მასზე) 104 (მინ. 8).
 ორეზეს—ნ. ორდა.
 ორთანე (მასზე) 196.
 ორლოვსკი, ლუბერნატორი (მასზე) 44 მინ. 2.
 ორფეოსი (მასზე) 325 (შენ.)
 ომანი (მასზე) 506 : 4.

ონოფრე ბოლბისხეველი 386 : 9.
 ონოფრე განწორებული წმ. (მასზე) 441 : 8.
 ოსე ეპისკოპოსი (მასზე) 303.
 ოსია მეფე (მასზე) 452.
 ოსიკი (მასზე) 196.
 ოტტავი ავგუსტ (მასზე) 104 (მინ. 9).
 ოქროაძე, დიმიტრი. მღვდელი (მთარგმნ.) 532 (ანდ.).
 ოქროშველიშვილი, ი. (მფლობ.) 197 : 10.
 ოქროშველიშვილი, ი. (მასზე) 197 : 10.
 ოქროპირ ბატონიშვილი 37 : 3; 400 (მინ. გ).
 ოჩიაშვილი, გიორგი (მასზე) 9 : 3.
 ოჩიაშვილი, ნინო (მასზე) 9 : 3.
 ოჩიაშვილი, ქერაბინი (მასზე) 9 : 3.
 ოცხელი თუმანათ ტერ ანტონი (მფლობ.) 623 (შენ. 4).
 ოპანოვი, ტერ ანტონ (მასზე) 586.

3

პადმანაბა (მასზე) 411 : 7.
 პავლე 274 (მინ. 1).
 პავლე (მასზე) 49; 60 : 6; 149; 380 : 20.
 პავლე მოციქული (მასზე) 488; 510 : 14; 609.
 პავლე მოციქული (მასზე) 34 : 3; 35; 66 : 3 ბ; 178; 272 : 2; 280 : 4; 657 : 1.
 პავლე პეტრეს-ძე (რუსეთის იმპერატორი. მასზე) 521 (შენ.).
 პავლე სამუსიტელი. ანტიოქიის ეპისკოპოსი (მასზე) 75 : 17.
 პავლე წარფელი (მასზე) 301 : 3 (26).
 პაისიოსი (მასზე) 301 : 3 (18).
 პალადიოს კაპადუკიელი 301 : 3 (3—4).
 პალემონ (სოფისტი. მასზე) 491.

პამპო, წმ. (მასზე) 301 : 3 (14).
 პაპუნა (მასზე) 107 (მინ. 3).
 პაპუნა მუშრები (გალამწ.) 484.
 პაპუნისშვილი, იოანე მიხაილისძე (მთარგმნ.) 60 : 6 (მიძღვნა).
 პარსოდ სპარსი (მასზე) 104 (მინ. 5).
 პარუნ-სვიმონი (გალამწ.) 142 (ანდ.).
 პასიკრატოს, წმ. გიორგის ცხოვრების აღმწერი 352 (ანდ.).
 პასკალი, წმ. 603 : 44.
 პასკევიჩი (მასზე) 148 : 1.
 პატა 271.
 პატიეიშვილი, დ. (შემკრ.) 689 : 19.
 პაფნოტი კეფალა (მასზე) 301 : 3 (52).

პახონი (მასზე) 301 : 3 (27).
 პახუმი დიდი (მასზე) 301 : 3 (36)
 პენტლაშვილი, იოანე (გადამწ.)
 393 (ანდ. ბ).
 პერნესტა, ერნესტა (მფლობ.) 89
 (ანდ.).
 პეტო (მასზე) 586.
 პეტრე (მასზე) 49; 60 : 6; 149;
 209 : 2.
 პეტრე I, იმპ. (მასზე) 60; 140:2;
 151; 280 : 3; 280 : 4 (ანდ. გ).
 პეტრე III, იმპ. (მასზე) 280 : 3.
 პეტრე, კანდელაკი ერთაწმინდისა
 (მასზე) 43 : 2 (მინ. 3).
 პეტრე მგალობელი (მასზე) 246
 (ანდ.) 290 : 12 (შენ.).
 პეტრე მოციქული (მასზე 35;
 126; 178; 229; 258 : 15 : 16;
 272 : 2; 421; 510 : 14; 603:51.
 პეტრე მღვდელი (გადამწ.) 274
 (ანდ. 1).
 პეტრე ხეზასტიელი (მასზე)
 521 : 2.
 პეტრე ყარობი 418 : 10 დ, ე, ვ,
 ზ, ც.
 პეტრე წმ. 30; 66 : 3 ც
 პეტრიაშვილი, ნინო (შემომწ.)
 59.
 პეტროზ მკაწვრელი 113 : 21.
 პიორი მეგვიბტელი (მასზე) 301:3
 (42).
 პიოს პაპი (მასზე 623 (შენ. 1).
 პიოს პაპი VIII. 632.

პისტო წმ. (სოფიას ასული. მას-
 ზე) 618.
 პიტირუმი (მასზე) 301 : 3 (38).
 პლაკიდენ—ნ. იევსტაქი.
 პლატონი ფილოსოფოსი 51 : 5;
 169 (მინ.); 280 : 1; 297 : 1;
 670 : 1.
 პოლიკარპოს ვენედიქტე 339 : 1.
 პოლემონ, მეფე კილიკიისა (მას-
 ზე) 104 (მინ. 10).
 პომპეიუსი (მასზე) 104 (მინ. 8).
 პორტნეგინი, გენერალ-მაიორი
 (მასზე) 213 (მინ.).
 პორფირი 214; 215; 414.
 პორფირი (მასზე) 101 : 10.
 პორფიროსი (მასზე) 205.
 პორფიროს ფინიკელი (მასზე)
 310 (ანდ. ა).
 პოსიდონ თეზაიდელი (მასზე)
 301 : 3 (40).
 პოლს ვართაპეტი (მასზე) 618.
 პრისკონი, ქალკედონის მთავარ-
 ი (მასზე) 165 : 1.
 პრიპიტია წმ. 617 : 1.
 პროკლე დიადოხოსი 207.
 პროკლე კონსტანტინეპოლელი
 მთავარეპისკოპოსი 510 : 6.
 პრომეთეოსი (მასზე) 104 (მინ.
 5).
 პტოლომეოს ფრიად შეცთომილი
 (მასზე) 301 : 3 (31).
 პვიმუნი ქალწული (მასზე) 301:3
 (35).

შ

შათა, მეუღლე მოხისა თინდარის
 (მასზე) 9 : 7.
 შორდანი, თედო (მასზე) 124

(მინ. 1).
 შორიდა (მასზე) 674 : 20.
 შლენტი, გიორგი, მღვდელი 318
 (ანდ. ე.) .

რ

რაზმაძე, სოლომონ. (მთარგმნ.)
 489; 490; 491.

რამზნოვი, ალექსანდრე ნიკოლო-
 ზის-ძე. ხელმწიფე. (მასზე) 44
 მინ. 2).

რაუდენი წმ. 94 : 7.
 რატიევები (მასზე) 53 (შენ.).
 რაფიელი (გადამწ.) 79.
 რაჟის ერისთავი (მასზე) 33 : 8.
 რევაზი (მასზე) 380 : 35.
 რევაზ სალხუციის ამილხარის-ძე
 (მასზე) 43 : 2 (მინაწ. 3).
 რემი (მასზე) 490.
 რემსიმე წმ. (მასზე) 145 : 16.
 რიურის (მასზე) 33 : 25.
 რიურის II (მასზე) 33 : 25.
 რიფსიმე წმ. (მასზე) 435 : 5.
 რიჩარდ მედილტონი (მასზე)
 231 : 3.
 როკსანა (მასზე) 19; 101 : 7; 123
 რომანი (მასზე) 321 (ანდ.).
 რომანოზ (გადამწ.) 308 (ანდ.).
 რომანოზი 363 (ანდ.).
 რომანოზ მონაზონი (გადამწ.)
 362 (ანდ.).
 რომანოზ მთავარეპისკოპოსი (გა-

დამწ.) 252; 252 (ანდ.).
 რომანოზი წმ. (მასზე) 183; 191.
 რომული (მასზე) 490.
 როჟე დე ბოვოარ 524.
 როსტევანი (მასზე) 683 : 1.
 როსტიაშვილი, ზაქარია სვიმო-
 ნის-ძე 433 (ანდ.).
 როსტომ ათაბაგი (მასზე) 33 : 10.
 როსტომ მეფე (მასზე) 104 (მინ-
 12 : 13); 137 : 1.
 რუსთველი, ნიკოლოზ 201 : 2;
 386 : 8; 8; 396 : 14 : 29.
 რუსთაველი, შოთა 44; 59; 186;
 289; 425; 445; 537; 683 : 1.
 რუსუდან (მასზე) 102.
 რუსუდან მეფე თამარის-ასული
 (მასზე) 321 (ანდ.).
 რუსუდან, ჩერქეზის ბატონის-
 ასული [მეუღლე ვახტანგ VI]
 658 (შენ.).
 რჩეულიშვილი (მასზე) 9 (შენ.).

ს

სააკაძე 396 : 30.
 საბა 326 (მინ.); 351 : 34.
 საბა, მწერალი (გადამწ.) 303
 (ანდ.).
 საბა, ნინოწმინდელი მიტროპო-
 ლიტი (მასზე) 259 (ანდ. 2).
 საბა წმ. (მასზე) 363 (ანდ. მ).
 საბაშვილი, მიხეილ სეხნის-ძე
 (მასზე) 693 ა.
 საბაშვილი, სეხნია (მასზე) 693 ა.
 საბურიათი (მასზე) 426.
 საგლუხტი (მასზე) 196.
 საგინოვი, გ. 386 : 5.
 საღუნში (მასზე) 33 : 10.
 საიათნავა 495 : 41 : 42 : 43 : 44.
 სალგო (მასზე) 231 : 5.
 სალიმ (მასზე) 464.
 სალომე (მასზე) 145 : 6.
 სალომე (გადამწ.) 356 (ანდ.).
 სალომე, კნიაჟნა (მასზე) 355 : 23
 ა; 28.
 სამარაგლო წმ. (მასზე) 441 : 7.

სამთულიანი ფაშა (მასზე) 679.
 სამოელ ქორიკოზი (მასზე) 337.
 სამსონ წინასწარმეტყველი (მას-
 ზე) 350 : 1.
 სანიბა, შაჰი ერანისა (მასზე) 104
 (მინ. 12).
 სარდიონი (მასზე) 380 : 8.
 სარგის ჯაყელი ციხის ჯუარე-
 ლი, ათაბაგი (მასზე) 33 : 10.
 სარიდან (ინლოთ მეფე) 143.
 სატირი მედიოლანელი (მასზე).
 86; 86 : 2.
 საურმაგ (მასზე) 33 : 23.
 საფაფარ ფაშა—ნ. ბექა ათაბაგი.
 საღირ (მასზე) 3 : 2.
 საპაკი წმ. (მასზე) 196.
 სედეკია მეფე (მასზე) 104 (მინ-
 5).
 სეთი (მასზე) 145 : 2; 465.
 სეთი (მასზე) 396 : 32.
 სევასტიელი მხითარ 78.

შევასტიოს. მსოფლიო ერისკაცო (მასზე) 301 : 3 (57).
სევერიანე ანკვირიელი (მასზე) 301 : 3; 73.
სეზოსტრე მეგობტელი (მასზე) 104 (მინ. 2).
სელევკოსი (მასზე) 104 (მინ. 5) 264 და 268 : 4.
სელინოს (მასზე) 87 : 1.
სემ (მასზე) 33 : 2.
სემირამიდა (მასზე) 104 (მინ. 3).
სერაპიონ მეგობტელი (მასზე) 301 : 3 (4).
სერაფიმ პისიდელი არქიმანდრიტი (მასზე) 295 (ანდ. ა. ბ.)
სეფოლინ ბეგი (მასზე) 525.
სვიმეონ ახალი წმ. 242; 264; 268 : 15; 269 : 11 : 22; 301 (ანდ. ბ).
სვიმონ მეტაფრასი 269:18:21:29.
სვიმონ (მასზე) 613.
სვიმონ, მეფე იმერეთისა (მასზე) 502 : 7.
სვიმონ, მეფე, ქართლის გამგებელი (მასზე) 4 : 1 : 2; 244 (ანდ.).
სვიმონ მღვდელი (აღმწ.) 420 (ანდ.).
სიდამონოვი, გიორგი ზაქარიას-ძე (გაღამწ.) 51 : 1 (ანდ.); 51 : 2 (ანდ.); 51 : 4 (ანდ.); 51 : 5 (ანდ.).
სიდამონოვი, ზაქარია (გაღამწ.).
სიდამონოვი, ნიკოლოზ (მასზე) 674 (მინ.).
სიდი-ნუმან (მასზე) 411 : 1.
სიღონია (მასზე) 134; 506 : 1.
სილა, რომაელთა კონსული (მასზე) 104 (მინ. 8).
სილაკაძე, გიორგი. (შემკვრელი) 690 (მინ.).
სილენი (მასზე) 69.
სილვანაი ქალწული (მასზე) 301 : 3 (60).
სილივისტრო, ჰრომთა პაპა (მასზე) 321 : 5; 603 (შენ. 9).

სიმონ ანდრიას-ძე (მასზე) 213 (მინ.).
სიმონ დიაკონი (გაღამწ.) 111 (ანდ.).
სინელი, იოანე—ნ. იოანე სინელი.
სირინოზი (მასზე) 156; 286; 287.
სისინისი კაპადუკიელი (მასზე) 301 : 3 (54).
სიფირიდონ მღვდელი. (მასზე) 4 : 3.
სოკოლოვსკი, პეტრე ვასილის-ძე (გაღამწ.) 658 (ანდ.) (შენ.).
სოკრათი ფილ. (მასზე) 51 : 5; 76; 169 (მინ.); 295; 280 : 1:2; 280 : 2 (შენ. ბ); 295; 279 : 1; 665; 670 : 1 : 2.
სოლომონ ბრძენი (მასზე) 75 : 8; 140 : 1; 297 : 1; 436 (შენ. ა).
სოლომონ I, მეფე იმერთა (მასზე) 33 : 14; 184; 184 : 1; 714.
სოლომონ II, მეფე იმერთა (მასზე) 2 : 1; 33 : 12; 501; 698 (მინ. 2); 396 : 17.
სოლომონა მეწვრილმანე 75 (შენ. ბ).
სოლომონი ყარან მღვიზის-ძე 482 (ანდ.).
სოლომონ მარშალი (მასზე) 508 : 13.
სოლომონ (მასზე) 380 : 35; 396 : 32.
სოლომონ მსაჯული 670 (მინ.).
სოლომონ წინასწარმეტყველი. 280 : 1; 515.
სოლოლაშვილი, გერონტი. იეროდიაკონი (გაღამწ.) 248 (ანდ.); 249 (ანდ.).
სონა (მასზე) 355 : 27.
სოფია წმ. (მასზე) 618.
სოფრომ იერუსალიმელი მთავარეპისკოპოსი. 305 : 5 : 13; 309 : 17.
სოფრომ მწიგნობარი (გაღამწ.) 323 (ანდ.).

სოფრონოსი, იმერეთის არხიე-
პისკოპოსი 707 (მინ.).
სპანდიერ (მასზე) 104 (მინ. 4).
სრესელები (მასზე) 53 (შენ.).
სტეფანე მოციქული (მასზე) 126;
350 : 12; 602 (შენ. 4).
სტეფანე იავორიჩი (მასზე)
380 : 44.
სტეფანე დამასკელი 191 : 2.
სტეფანა ლომუასვილი (მთარ-
გმნ. და მფლობ.) 145 : 5; 145
(მინ.).
სტეფანოს მთავარი (მასზე)
33 : 12.
სტეფანე წმ. (მასზე) 301 : 3 (28);
321 : 10.

სტეფან კარგ ისალოვი (მასზე)
632 (მინ.).
სულხანოვი, ალექსანდრე (მთარ-
გმნ.) 367 (ანდ.).
სულხანოვი, იესე იოსების-ძე.
303 (მინ. 3).
სვიმონ (მასზე) 691.
სვიმონ მესუეტე (მასზე) 53;
217 : 2; 248; 420.
სვიმონ სუეტმოთმინების. (მას-
ზე) 321 : 11.
სვიმონ, ძმა სოარომ მწიგნობ
რის. (მასზე) 323 (ანდ.).
სფირილონ სვიმონის-ძე (მასზე):
380 : 31 : 43.

ტ

ტაბიძე, სვიმონ (გადამწ.) 119
(ანდ. 1); 444.
ტაბლიანიძე, პეტრე მღვდელი.
(გადამწ.) 124 (ანდ.); 451
(ანდ.).
ტარასე წმ. (მასზე) 321 : 10.
ტარასი არხიმანდრიტი 211 (მინ.)
ტარასოვა, ანნა ზახარეენა (მას-
ზე) 213 (მინ.).
ტარიელა (მასზე) 179.
ტარიელაშვილი (მასზე) 532.
ტარიელაშვილი, აზნაურაშვილი.
288.
ტარიელი (მასზე) 289; 425
(შენ.); 445.
ტარიჭანი მოწამე. (მასზე) 195.
ტასია მეგვიპტელი (მასზე)
165 : 2.
ტათანა (მასზე) 444.
ტიტიანე (სოფისტი. მასზე) 491.
ტერ-გრიგოროვი, ანდრია (გა-
დამწ.) 114 (ანდ.).
ტერ იოსება (გადამწ.) 474.
ტერიბა, უპირველესი მოძღვარი
არტაქსერქსისა (მასზე) 104
(მინ. 5).

ტერ-სტეფანოვი, მიქელ. (გა-
დამწ.) 283 (ანდ.).
ტერ-ფარსელა (მასზე) 146.
ტიგრან, სომეხთა მეფე (მასზე)
104 (მინ. 8 : 9).
ტიმოთე მთავარეპისკოპოსი (მას-
ზე) 93; 181 : 2.
ტიმოთეოს (მასზე) 258 : 12.
ტირიჭიანი მოწამე (მასზე) 195;
186.
ტიტე, რომის კეისარი. (მასზე)
61 : 2.
ტიხონოვი, სტეფანე. (მასზე)
213 (მინ.).
ტლაშაძე, ლევან (შემომწ.) 580.
ტობია უხუცესი (მასზე) 660.
ტოლსტოი, თ. ა. (მფლობ.) 140 : 2
(ანდ.).
ტრაიანე, ჰრომთა მეფე (მასზე).
189 : 4.
ტრდატი (მასზე) 435.
ტრივიმი (მასზე) 321 : 7.
ტრიფილე (გადამწ.) 253.
ტურაბელიძე, თეკლა (მასზე):
680 (მინ. 3).
ტფილელი, იოსებ—ნ. თბილელი-

უვალი პალესტინელი (მასზე) 301 : 3 (29).
 უთნელიშვილი, თინათინ ნიკოლოზის-ას. (შემომწ.) 45.
 ულუპია. 75 (მინ. 1).

ულვიპია ქალწული (მასზე) 301 : 1 (61).
 ურუშაძე, იაკუნდი 534 (მინ. 2).
 უსიკი (მასზე) 196.
 უსუფ-ფაშა (მასზე) 33 : 9 : 10.

ფ

ფავლენიშვილი, დავით (მასზე) 104 (მინ. 14).
 ფავორინე (სოფისტი. მასზე) 491.
 ფანაი 367.
 ფარემუზა (მასზე) 9 : 12.
 ფარიხნი (მასზე) 107 (მინ. 3).
 ფარნავაზი (მასზე 33 : 23; 341.
 ფარნაოზ მეფე (მასზე) 105 : 3.
 ფარნაკ, მიტრიდატის-ძე (მასზე) 104 (მინ. 8).
 ფარნაჯომ (მასზე) 33 : 28.
 ფარსადან (მასზე) 303 (მინ. 1).
 ფასო (მასზე) 508 : 5; 689 : 39.
 ფაღვა (მასზე) 153 (მინ.).
 ფბგი (მასზე) 107 (მინ. 3).
 ფებრონია წმ. (მასზე) 87; 519.
 ფედიმოსი წმ. (მასზე) 191 : 1.
 ფელიწი წმ. 603 : 45.
 ფერამენ (მასზე) 231 : 4.
 ფერდინანდ V (მასზე) 140 : 1.
 ფერშანგი 355 : 10.
 ფილარომ ხუცესი გალატიელი (მასზე) 301 : 3 (48).
 ფილიპე (მასზე) 691.
 ფილიპე მღვდელი (მთარგმნ.) 414 (ანდ.).
 ფილიპე არხიეპისკოპოსი 644 (შენ.).
 ფილიპე ბერი (337 (ანდ.).
 ფილიპე (მასზე) 258 : 12.
 ფილიპე მაკედონელი (მასზე) 297 : 15.

ფილიპე, მეფე მაკედონიისა 19; 28; 30; 101 : 7; 123.
 ფიოს პაპი (მასზე) 623 (შენ. 1).
 ფიცხელაური, ვახტანგი (შემომწ.) 58.
 ფიხან (მასზე) 107 (მინ. 3).
 ფოტი წმ. (მასზე) 321 : 10.
 ფოტიოს პატრიარხი კონსტანტინეპოლისა (მასზე) 253 (ანდ.).
 ფოფხაძე, არჩილი (შემომწ.) 430
 ფოფხაძე, ვლადიმერ (შემომწ.) 404.
 ფოცხვერაშვილები (მათზე) 26:5.
 ფრანჩისკე წმ. 603 : 53 : 56.
 ფრაოტ მიღლა მეფე (მასზე) 104 (მინ. 4).
 ფრიდერიკ (მასზე) 30.
 ფრიდრიხ (მასზე) 674 : 15.
 ფრუნდორგი, ივან ლეოვიჩ (მასზე) 713.
 ფურცელაძე. 137; 137 : 1.
 ფურცელაძე, ისაია (შემომწ.) 53; 54; 55; 56; 57; 137.
 ფურცელაძე, ნიკოლოზ კონსტანტინეს-ძე (შემომწ.) 44.
 ფურცელაძე, სოფიო (მასზე) 137 : 1.
 ფურცელაძეები. (მათზე) 44 (მინ.); 53 (შენ.).
 ფხვიძე (მასზე) 499 : 3.

ქაიშაროკი (მასზე) 400 (მინ. 5).
ქაიხოსრო მეფე (მასზე) 125;
658 (შენ.).

ქაიხოსრო, სურამის ნაცვლის
შვილი (გადააწ.) 20.

ქაშალი, [ქაშა იოსებისა] (მასზე)
367 (ანდ. მგვ.).

ქაში (მასზე) 33 : 2.

ქართლოსი (მასზე) 33 : 1 : 9 : 19;
240; 713.

ქართლოსიანნი (მასზე) 33 : 2.

ქაჩუხოვი, გრიგოლი (აღმწ.) 601.
ქეთევან 328 (ანდ.).

ქეთევან [ერეკლე მეფის რძალი]
(მასზე) 703.

ქეთევან დედოფალი. მოწამე
(მასზე) 32 : 1; 87 : 3; 165 : 6;
167 : 5; 254; 278 : 2; 290 : 7;
402 : 1.

ქეთევან ბატონიშვილი, ერეკლე
II ასული. (მასზე) 278 : 1;
662 : 5 : 6.

ქეთევანი, იოანე ბატონიშვილის
მეუღლე (მასზე) 33 : 7.

ქეთო (მასზე) 355 : 19 : 21.

ქიტივევი, ილია 235.

ქიშვერ დაუკლებელი (ურუმელ-
თა ხელქმეფე (მასზე) 578 : 4.

ქობულოვი, სოლომონ 486

ქორიძე, იოსებ 210 (მინ.).

ქორიძე, სიმონა (მფლ.ზ.) 210;
215 (მინ. 1). 219 (მინ.); 225
(შენ.).

ქოროდლი (მასზე) 689 : 18.

ქრისტეფორე (მასზე) 104 (მინ.
12).

ქსენოფორე (მასზე) 101 : 10.

ქსერქსე (მასზე) 104 (მინ. 6).

ქსოვრიშვილი, ივანე (შემომწ.)
526; 527.

ქუთათელი (მასზე) 33 : 15.

ქურქიბაშვივი, ლუკა პეტრეს-ძე
603.

ქუჩუვი (მასზე) 283.

ქურჩუყ ყარამანი (მასზე) 426.

ლ

ლადღანა პალესტინელი (მასზე)
301 : 3 (55).

ლამბარაშვილი, დავით (შემომწ.)
401.

ლარუნ - აღ - რაშიდა (მასზე)
411 : 1 : 5 : 6.

ლასან (მასზე) 411 : 7.

ლეომეტრიკოზ ორღანო (მასზე)
231 : 4.

ლერმოკრატ (სოფისტი) 491.

ღვალაძე, ევგ. (შემკრ.) 689 : 18.
ღმორაშვილი შიო... (მასზე)
9 : 7.

ღორბუნი (მასზე) 411 : 4.

ღორიჭასვილი, რატი (მასზე)
3 : 6.

ღოღობერიძე, დავით სიმონის-ძე
501 (მინ.).

ღოღობერიძე, ნიკოლოზ ბესა-
რიონის-ძე (გადააწ.) 501.

ღრიბაიდოვი—ნ. გრიბოედოვი.

შ

ყავრიშვილი (მასზე) 532.

ყაშან ხელმწიფე (მასზე) 316.

ყარამან (მასზე) 29; 283.

ყარამანი (მასზე) 374.

უფლან (მასზე) 56 : 3.
 უფლანიშვილი, ვახტანგ 386:17 :
 18; 396 : 17 : 18 : 27; 495 : 49
 უფლანიშვილი, სამარაღლონ
 (მასზე) 134 (ანდ.).

ყველაშვილი, პეტრია (მასზე)
 689 : 25 (8).
 ყრუვაშვილი, მარიაშ (მასზე)
 680 (მინ. 5).

ზ

შაბაზი (მასზე) 32 : 1; 104 (მინ.
 12); 137 : 1; 189 (მინ.); 254;
 371 : 1; 396 : 24; 402 : 1;
 509 : 4; 713.
 შავთელი (მასზე) 44; 101 : 4;
 186; 264 და 268 (ანდ. იე);
 შალვა, ძე საღუმნისა (მასზე)
 შალვა წმ. (მასზე) 371 : 3; 402:2.
 შალიკოვისა, დარია (მასზე)
 355 : 23 ზ.
 შამუკა (მასზე) 21 (მინ.).
 შანშე 511 (ანდ.).
 შარაბიძე, თედ. (ჩამწერი) 714
 (მინ.).
 შარვაშიძე, ხვარაშან 533 (ანდ.
 2).
 შაროიანნი, შაროც ისაიას-ძე
 142 (ანდ.).

შაჰ-აბაზი—ნ. შაბაზი.
 შალიაშვილი 56 (შენ.).
 შაჰრვანშიძე, გიორგი (მასზე)
 533 (ანდ. 2).
 შაჰსეფი უაენი (მასზე) 33 : 10.
 შაჰსულთან უსეინ (მასზე) 497:
 135.
 შაჰთამაზი. (მასზე) 135.
 შიო მღვიმელი (მასზე) 258 : 13;
 264 და 268 : 3; 307.
 შიო წმინდა (მასზე) 27 : 2; 302
 (ანდ. 3).
 შიხინოვი, ანდრეი გორელი
 (გადამწ.) 655 (ანდ.).
 შნორინი (მესტამბე) 125.
 შრეკკოვი 65.
 შუბალიძე, გრიგოლ (გადამწ.)
 212 (ანდ.).
 შუშანიკი წმ. (მასზე) 196.
 შვილური (მასზე) 107 (მინ. 3).

ჩ

ჩაჩანიძე, მარკოზ 34; 34 (ანდ.).
 ჩაჩიკაძე, თომა (მასზე) 412
 (ანდ.).
 ჩაჩიკაძე, კორნილე (მასზე) 412
 (ანდ.).
 ჩაჩიკოვი, ნიკოლოზ ქაიხოსროს-
 ძე (გადამწ.) 412 (ანდ.); 426.
 ჩახრუხაძე (მასზე) 187; 303
 (მინ. 7 : 8) 386 : 1; 396 : 3.
 ჩერქეზიშვილი, დოსითეოს 201:8,
 ჩივაძე, დავით (გადამწ.) 271.
 ჩილაევი, — ვასილ მათეს-ძე
 (მთარგმნ.) 52 (ანდ.).
 ჩიქოვანი, ალექსანდრე (მასზე)
 380 : 5; 496 (ანდ.)

ჩიქოვანი, ჭუტი (მასზე) 680
 მინ. 4).
 ჩიჭავაძე, იოსები (შემომწ.) 516;
 5137; 518; 519; 520.
 ჩოლოყაშვილი, ანნა [იოანე
 მღვიანბეგის ასული] (მასზე)
 213 (მინ.).
 ჩოლოყაშვილი, გარსევან (მასზე)
 119 (მინ.).
 ჩოლოყაშვილი, ევგენია იოანეს-
 ას. (მასზე) 213 (მინ.); 531
 შენ. 1).
 ჩოლოყაშვილი, ეკატერინა იოა-
 ნეს-ას. (მასზე) 213 (მინ.).
 ჩოლოყოვის კნენია თინათინა

მფლობ.) 356 (ანდ.).
 ჩოლოყაშვილი, ივანე დივანბე-
 გის-ძე (მასზე) 213 (მინ.) 531
 (შენ.).
 ჩოლოყაშვილი, მანანა (აღმწ.)
 165 (ანდ.).
 ჩოლოყაშვილი, მარიამ ივანეს-ას.
 (მასზე) 213 (მინ.).
 ჩოლოყაშვილი, მიხეილ ივანეს-
 ძე (მასზე) 213 (ანდ.).
 ჩოლოყაშვილი, ნიკოლაოს (მფ.)
 80 (ანდ.) 352 (ანდ.).

ჩოლოყაშვილი, ნიკო (შემომწ.)
 352; 353; 355; 356.
 ჩოლოყაშვილი გივის-ძე 486
 (ანდ.).
 ჩორღვანელი (მასზე) 181:2.
 ჩუბინაშვილი, ანდრია (შემომწ.)
 46.
 ჩუბინიძე, იოვანე (მასზე) 121
 (მინ.).
 ჩხეიძე, იესე მღვდელი (გაღამწ.)
 312 (ანდ. 2).

ც

ცამციევი, გრიგორი (მთარგმნ.)
 661 (ანდ.).
 ცახელი 57:24.
 ცდო, ცოლი ისპირისა (მასზე)
 35 (მინ. 1).
 ციასკარ, ფრაოტ მიდთა მეფის-
 ძე (მასზე) 104 (მინ. 4).
 ციცერონი (მასზე) 295.
 ციცინაოვი, დიმიტრი 193:3.
 ციციშვილი, როდამ ამილახვ-
 რის მეუღლე 312 (მინ. ა, ბ);
 312 (ანდ. ბ).

ციციშვილი, იაგორ (შემომწ.)
 536; 537; 538.
 ციციშვილი, დარეჯან, ასული
 მუხრან - ბატონისა, მეუღლე
 ფარსადან ციციშვილისა 318
 (ანდ. ა).
 ციციშვილი, ფარსადან, ძე ნო-
 დარისა 318 (ანდ.).
 ციციშვილი, ქაიხოსრო (მასზე)
 104 (მინ. 14).
 ციტური (მასზე) 107 (მინ. 3).

ძ

ძუქუ (მასზე 9:1.

წ

წერეთელი, აკაკი 57:6:8:15:17.
 წერეთელი, გიგო (აღმწ.) 424
 ანდ. ა. ბ).
 წერეთელი, გრიგოლ 401
 (მინ. ბ).
 წერეთელი, დავითი (მასზე) 492.
 წერეთელი, ნესტორ დიმიტრის-
 ძე (მასზე) 400 (ანდ. ბ).
 წერეთელი, სვიმონ (მასზე) 424
 424 (ანდ. ა).

წერეთელი, ქეთევან ზურაბის-ას.
 (გაღამწ.) 213 (მინ.; 102
 (მინ.); 401 (მინ).
 წიკლაური გრიგოლ (შემკრ.) 466.
 წიწვიანიძე, ანდრია (გაღამწ.)
 396 (ანდ. ბ).
 წიწილაძე, ნასყიდა (მასზე) 3:5.
 წუწუნავა, მაქსიმე (გაღამწ.) 375
 (ანდ.)

კაბაშვილი, საბა 461 (შენ.).
 კაბუჯიანი, პეტრე (შემომწ.) 714.
 კავჭავაძე (მასზე) 57: 18.
 კავჭავაძე, ალექსანდრე 355:29:30;
 486 (შენ.).
 კავჭავაძე, ალექსანდრე (მასზე)
 495 : 17.
 კავჭავაძე, ალექსანდრე (მთარგმ.)
 82 (ანდ.) 418 : 1.
 კავჭავაძის ას. ეკატერინა (მას-
 ზე) 57 : 14.
 კავჭავაძე, ილია 57 : 1 : 2:4:7:10;
 355 : 14.
 კავჭავაძე, ილია (მასზე) 205
 (ანდ.).
 კავჭავაძე, ილია (მფლობ.) 445.
 კავჭავაძე, ნინა (მასზე) 495 : 17.

კავჭავაძე, სოლომონ (გაღამწ.)
 96 (ანდ.).
 კალადიდელო, გ. 57 : 9.
 კანიშვილი, მიხო (ჩამწერი) 199.
 კანკოტაძე, ილია (შემომწ.) 509;
 510; 511; 512; 513; 514.
 კილაშვილი, ვასილი (გაღამწ.)
 493 (ანდ.).
 კიჭინაძის ქალი ქეთევან. (მას-
 ზე) 680 (მინ. 8).
 კრელაშვილი, გრიგოლ. ქაშუე-
 თის ეკლესიის დეკანოზი 241
 (მინ.).
 კუონია, ილია (შემომწ.) 501.
 კუნდიდელო (მასზე) 208 (მინ.
 2).

ს

ხაჩალ ხანი (მასზე) 72 (მინ.).
 ხარაძე, ალექსანდრე (შემკრ.)
 689 : 10.
 ხარიტონ (მასზე) 107 (მინ. 3);
 277.
 ხარკაშენელი 280 : 43 (ანდ. ბ).
 ხარკაშენელი, მათეოზ (მასზე)
 3 : 8.
 ხახიშვილი, გიორგი (მასზე)
 502 : 3.
 ხახიშვილი, სოლომონ (მასზე)
 44 (მინ. 2).
 ხახანოვი, სოლომონ ქრისტეფო-
 რეს-ძე (შემდგ.) 146.
 ხახანაშვილი, ალექსანდრე. 126
 (ანდ.); 130; (მინ.); 194; 196;
 197 : 2 : 3 : 5 : 11; 188; 199;
 200.
 ხახიშვილი, ანა, დემეტრეს მეუღ-
 ლე (მასზე) 351 : 30 (ანდ. ბ.).
 ხახიშვილი, დემეტრე (მასზე)
 351 : 30 (ანდ. ბ).
 ხახუტაშვილი, დიმიტრი (მასზე)
 483.

ხელაევი, მიხაილ (მასზე) 60
 (მინ.).
 ხელაევი, მიხეილი მღვდელი (გა-
 ღამწ.) 66; 66 : 1; 66 : 2 : 3;
 75 (შენ.) 460.
 ხელაშვილი, გიორგი (მასზე)
 201 : 23.
 ხელაშვილი, ვლადიმერ მიხეი-
 ლის-ძე (შემომწ.) 60; 61—67;
 91; 460; 461.
 ხელაძე, ე. (მესტამზე) 116 (შენ.)
 ხერხეულიძე, ომან მღვიანებევი
 497.
 ზეჩიკ (მასზე) 35 (მინ. 1).
 ზვარამზე (მასზე) 12.
 ზიკარ ბრძენი 114 : 4.
 ზოზრო შახი (მასზე) 411 : 8.
 ზონელი, მოსე (მასზე) 33 : 19;
 44.
 ზონთქარი (მასზე) 508 : 9.
 ზოსრო (მასზე) 129 : 6.
 ზოსრო შა. ჩინეთის ხელმწიფე
 (მასზე) 406.
 ზოსროვიანნი (მასზე) 33 : 2 : 12.

ხოსრომან (ჩინეთის ხელმწ.) 202.
 ხოშტარია, ოთარ (მასზე) 680
 (მინ. 1).
 ხოჯა-ხანი (მასზე) 518 : 1.
 ხრონიოს ფვინიკიელი (მასზე)
 301 : 3 (50)
 ხუასრო (სპარსთა მეფე. მასზე)
 390.

ხუარშაგ, ასული ავაგ ათაბაგისა
 33 : 10.
 ხუიბე (მსზე) 173 (მინ.).
 ხუცეს დამასკელი 510 : 1.
 ხუციანოვი, ტერ ანტონ ხიზაბაე-
 რელი (მასზე) 632.
 ხუციშვილი, პატარკაცი (მასზე)
 26 : 2 : 6.

ზ

ჯამ ვეზირი (მასზე) 495 : 55.
 ჯავახიშვილი, გიორგი (შემომწ.)
 427.
 ჯალარ-სასა (მასზე) 351 : 30
 (ანდ.).
 ჯანდიერი, დიმიტრი (მასზე) 43:2
 (მინ. 3).
 ჯანოევი, გიორგი (გადამწ.) 297
 (ანდ.)
 ჯანიბე—ნ. კორინთელი ჯანიბე
 ჯაოშვილი ეპიფანე (შემომწ.)
 358; 459.
 ჯარიასი (მასზე) 9 : 2.
 ჯარმელი (მასზე) 400 (მინ. გ).
 ჯაფარი, მეფე ბაბილონელი (მას-
 ზე) 371 : 4.
 ჯაფარი ვეზირი (მასზე) 411 : 5.

ჯაფარიძე, მამო გიორგის ასუ-
 ლი (მასზე) 515 : 2.
 ჯერასიმე პართენი (მასზე)
 101 : 10.
 ჯიბრაილ ბატონიშვილი (მასზე)
 33 : 7.
 ჯობიაშვილი, გიორგი (გადამწ.)
 335 (მინ.).
 ჯორჯაძე, ეფემია (მფლობ.) 124
 (მინ. 2).
 ჯორჯაძე, ნინო ზაქარიას-ას.
 (ჩამწ.) 508.
 ჯოჯიკ ერისთავთ ერისთავი (მას-
 ზე) 181 : 1.
 ჯუანშერ მთავარი (მასზე)
 33 : 12.
 ჯუსტი, ჯუზეპე (მასზე) 57 : 7.

ბ

ბენრიხ IV (მასზე) 140 : 1.
 ბერაკლე მეფე (მასზე) 54.
 ბეროლდე (მასზე) 175; 264 და

268 : 11.
 ბეროსი, ძე თარგამოსის 33 : 6
 ბრომონოზი (მასზე) 610 : 7.

გეოგრაფიულ სახელთა საძიებელი

ა

აბასთუმანი 623 (შენ. 1).
 აბოცის დაბის ტბა 33 : 22.
 აღირბეჟანი—ნ. ატროპატრონია
 ავკალა 466 : 5.
 აზეულას ციხე 33 : 20.
 აზია 61 : 1; 104 (მინ. 3 : 8 : 9);
 326 : 4.
 ათინა 491; 495 : 40.
 ათონი 93; 669.
 ათონის ივერიის მონასტერი 174
 (ანდ.); 176 (ანდ.); 194 (შენ.);
 196.
 ათორთა უღაბნო 259 (ანდ. 2).
 აისორესტანი 114 : 4.
 ალავერდი 371 : 1.
 ალავერდის ტაძარი 460 (შენ.).
 ალანანი 689 : 25 (6).
 ალაღაჯი 33 : 21.
 ალგეთი მდ. 33 : 21.
 ალექსანდრე ნეველის მონასტე-
 რი 125.
 ალექსანდრია 104 (მინ. 5); 120;
 231 : 6; 610 : 5.
 ალექსის ციხე 33 : 20.
 ალვანდია 104 (მინ. 6 : 8).
 ალვანი 689 : 38.
 ალიკორნი 419.
 ალის ციხე 33 : 20.
 ამაზონია 104 (მინ. 5).
 ამასია 129 : 5.
 ამერიკა 111; 490.
 ანანური 201 : 23.
 ანდრია მოციქულის მონასტერი
 219 (ანდ.).
 ანდრიაპოლი 53.

ანისი 104 (მინ. 12).
 ანტიოქია 75 : 17; 307; 409;
 610 : 6.
 ანჩის საყდარი 233 (ანდ.)
 ანწუხი 110 : 3.
 არაბეთი 683 : 1.
 არაგვი 33 : 21; 201 : 23; 466 : 4;
 670 (მინ.).
 არეზი 33 : 18; 104 (მინ. 9).
 არმაზის ციხე 33 : 20.
 არქევთ (ქალაქი) 33 : 19.
 არშის ციხე 33 : 20.
 ატენი 104 (მინ. 11).
 ატროპატრონია 104 (მინ. 5).
 ასურეთი 307.
 აფრიკა 101 : 8; 111.
 აფხაზეთი 33 : 10 : 11 : 12 : 23 : 24;
 105 : 2; 140; 186; 282 : 4.
 აშთარხანი 264; 268 : 5; 142
 (მინ.).
 აწყურეი 33 : 9 : 13 : 15; 282 : 6.
 აწყურის ციხე 33 : 20.
 აჭარა 33 : 15.
 ახალგორი 502 : 10 დ.
 ახალქალაქი 2; 43 : 2 (მინ. 3).
 ახალქალაქის ერთაწმინდა 43 : 2
 (მინ. 1 : 2).
 ახალქალაქის წყალი (მცირე)
 33 : 20.
 ახალციხე 33 : 13 : 15; 184 : 2;
 585 (შენ.); 621; 623; 624;
 625; 626; 628 (ანდ. მაგვ.);
 679; 682; 698 (მინ. 2); 713.
 ახალციხის წყალი 33 : 13 : 15.
 ახმეტა 430.

ბ

ბაბილონია 104 (მინ. 3 : 5 : 6.
 ბაზარი (სოფ.) 33 : 17.
 ბათუმი 679.
 ბაკურციხე 104 (მინ. 5).
 ბანი 33 : 13.
 ბარეთის ტბა 33 : 22.
 ბაღდადი 33 : 18; 114 : 3; 367
 (ანდ.); 411 : 2.
 ბეთანიის ეკლესია 522.
 ბეთლემი 373 (შენ.); 396 : 16;
 510 : 7.
 ბელგრადი 104 (მინ. 1).

ბელლოროდი—ნ. ბელგრადი. ?
 ბერუშეთი 34.
 ბითვისინის სამთავრო 61 : 1.
 ბოდბე 33 : 7.
 ბოდბის მონასტერი 458.
 ბოდორნი 6; 7; 8.
 ბოლა 285 : 1.
 ბორტა 43 : 2 (მინ. 3).
 ბოღემია 33 : 16.
 ბოცოს ხევი 184 : 13.
 ბურესი 61 : 1.

გ

გამსი (გუდამაყარი) 5.
 განჯა 72 (მინ.).
 გარდაბანი 105 : 11.
 გარეჯა—ნ. დავით გარეჯის უდა-
 ბნო.
 გაჩიანი 105 : 11.
 გელათი 264 და 268 (ანდ. იბ);
 689.
 გელათის მონასტერი 186.
 გერმანია 31; 111.
 გიში 33 : 24.
 გიშელი 33 : 24.
 გოლგოთა 66 : 1; 97; 396 : 5.
 გოლგოთის მთა 689 : 20.
 გომი 43 : 2 (მინ. 3).
 გორდის მთა 57 : 9.

გორი 104 (მინ. 11); 146; 283
 (ანდ.) 502 : 10 დ.
 გორის უეზდი 44 (მინ. 2).
 გორიჭვარის ეკლესია 38; 39;
 40.
 გრაკალი 3.
 გრემი 290 : 6.
 გულგულის ეკლესია 440.
 გურია 33 : 13 : 14 : 15; 186; 219
 (ანდ.); 502 : 9.
 გურიის მთა 33 : 21.
 გურიის უდაბნო 533; 534; 535.
 გურიის ხევის ეკლესია 318.
 გურჯაანი 201—228; 230—236;
 239; 241; 242; 243.

დ

დავით გარეჯის უდაბნო 67
 (მინ.); 217 (ანდ.) 248 (ანდ.);
 249 (ანდ.); 252; 257 (შენ.);
 402 (ანდ.) 458 (ანდ.); 510
 (ანდ.); 702.
 დამასკო 277; 411 : 7.
 დანდალოსი 33 : 15.
 დანია 33 : 16.
 დარიის მონასტერი 441; 422;
 443; 444.
 დარიის ფერისცვალების მონას-
 ტერი 492.

დარუბანდი 104 (მინ. 5, 9).
 დაღისტანი 104 (მინ. 3); 395
 (შენ. 2).
 დიასამიძეს სახლი 33.
 დიგორი 33 : 8.
 დიდოეთი 33 : 6.
 დაფნის ქალაქი 169.
 დნებრი 674 : 21.
 დოლანდის რესპუბლიკა 326 : 3.
 დუნაი 82.
 დუშეთი 57 : 1; 201 : 23.

მგვიბტე 101 : 8; 104 (მინ. 2 : 3 : 9); 140 : 1; 161; 206; 301 : 3 (78).
 ვგრესი 33 : 11.
 ეგრის მდინარე 33 : 12.
 ელისია 87 : 5; 226 : 5; 462; 711.
 ევლკლიდის ქვეყანა 75 : 9.
 ევროპა 14; 31; 104 (მინ. 9); 111; 326 : 4; 351 : 16; 419.
 ეთიოპია 104 (მინ. 3).
 ეკვატანი 33 : 18.
 ეკტომპილოს 62.

ელისენი (სოფ.) 360.
 ენისელი 33 : 17.
 ერანი 104 (მინ. 12); 242 (მინ.).
 ერევანი 140 : 4.
 ერთაწმინდა 22; 23; 24; 25; 43; 43 : 2 (მინ. 1 : 2 : 3).
 ერუსალიმი—ნ. იერუსალიმი.
 ერნის ტბა 33 : 22.
 ესპანეთი 33 : 16; 140 : 1.
 ფჩმაძინი 104 (მინ. 12).
 ეცერის ხეობა 713 (მინ.).
 ექმიაწინი 644.

3

გავლო 53.
 ვალე (სოფ.) 643; 644; 645.
 ვარიანი 35.
 ვარშავა 140 : 1.
 ვარძიის მონასტერი 33 : 13.
 ვალრშაპატი 435 : 3.
 ვეისის ყორანი (ქალაქი) 367

ვეისპერალი 231 : 11.
 ვენგრია 33 : 16.
 ვენეცია 524.
 ვირტანია 33 : 16.
 ვლადიკავკავის ოკრუგი 707 (მინ.).
 ვლახეთი 658 (შენ.).

ზ

ზელი ქაშენი 33 : 17.
 ზემო რაჭა 501.
 ზემო ქართლი 33 : 13.

ზემო ხანდაკი 43 : 2 (მინ. 3).
 ზუგდიდი 153 (მინ.).
 ზურგათ მასისთა 75 : 9.

თ

თავრალი, სოფ. 713 (მინ.).
 თბილისი 33 : 6 : 12 : 15 (ანდ.); 60 (მიძღვნა); 104 (მინ. 12:14); 116 (შენ.); 121 (მინ.); 135; 146; 213; 219 (ანდ.); 244; 245; 252 (ანდ.); 274 (ანდ.); 295 (ანდ. ა); 301 (ანდ. დ.); 310 (ანდ.); 367 (ანდ. მაგვ.); 429; 480 : 23; 484 (ანდ.); 518 : 1; 655 (ანდ.); 658 (ანდ.); 698 (მინ. 2); 707 (მინ.).
 თეკლათი 375 (ანდ.).
 თელავი 49; 50; 51; 51 (ანდ.); 51 : 2 (ანდ.); 51 : 4 (ანდ.);

55 : 5 (ანდ.); 60; 60 (მინ.); 61—71; 74; 75; 76—7—8; 80; 82—100; 111 (ანდ.); 299 (ანდ.); 358; 359; 366 (ანდ.); 428; 436; 437; 439; 459; 460; 461; 480 : 39; 508 : 13.
 თელათგორი (ქართლი) 1; 43 : 2 (მინ. 3).
 თერმოპილი 104 (მინ. 6).
 თორტიზა (ქართლი) 26; 27.
 თურანი 667.
 თურბანი 140 : 1.
 თურქეთი 33 : 25.
 თუშეთი 33 : 6; 689 : 32 : 40.

იალბუზი 33 : 18; 104 (მინ. 5).
 იდღეთი 526; 527.
 იერაპოლესი 264 და 268 : 4.
 იერუსალიმი 48 (შენ.); 61 : 2;
 66 : 1; 87 : 5; 93; 104 (მინ. 5);
 140 : 1; 213; 226 : 5; 264;
 268 : 11; 291; 291 (შენ. 2);
 339 : 1 : 2; 409; 425 (შენ ბ.).
 426; 436; 448 : 8; 536; 664;
 689₉₀.
 იფერია 104 (მინ. 2:3:4:5:6:8:9);
 141 : 1.
 ივლიტას სოფ. (მესხეთი) 628;
 629; 630; 631; 637.
 ივრის მხარე 689 : 38.
 იკოთა 58; 59.
 იკორთა 201 : 23.

ილორი 210.
 ილტოზის შთა 697 : 2 ბ.
 იმერეთი 33 : 10 : 11 : 12 : 14 : 23;
 105 : 19; 110 : 3; 140 : 1; 186;
 201 : 28; 466 : 11; 684; 686—
 7—8; 690—698.
 ინდოეთი 104 (მინ. 3); 143;
 231 : 7; 285; 425 (შენ.);
 466 : 24.
 ინდოსტანი 169.
 იოანე ნათლისმცემლის ეკლესია.
 (ახალციხე) 586.
 იოანე ნათლისმცემლის მონასტე-
 რი. 121 (მინ. 219 (ანდ.).
 ირკანია 33 : 18.
 ისპაანი 297 : 10; 484.
 იტალია 30 .

კ

კაბბალოკია 129 : 2.
 კაბენის მონასტერი 350 : 18.
 კავთისხევი 43 : 2 (მინ. 3).
 კავკასკია 33 : 8; 104 (მინ. 9);
 126 (ანდ.).
 კავკასიის შთა 193 ზ.
 კაირი 101 : 8.
 კალმახის ციხე 400 (ანდ.).
 კალუათა (სოფ.) 689 : 4.
 კამალარსკი 411 : 4.
 კარაღეთი 52.
 კასტილია 140 : 1.
 კაცხი (სოფ.) 689 : 12 : 14; 698
 (მინ. 2); 708.
 კახეთი 33 : 6 : 7 : 18 : 23; 104
 მინ. 5). 105 : 14; 110 : 3;
 140 : 1; 186; 187; 201 : 23;
 240; 299 (ანდ.). 480 : 41;
 502 : 4 : 10; 713.
 კახეთის სამეფო 14.
 კესარიინელთა მონასტერი 226 : 4.
 კვეტერის ციხე 33 : 20.

კიევი 674 : 21.
 კიეკოს მონასტერი, ჭალაქსა კიბ-
 რისასა 295 (ანდ. ბ).
 კიროპოლი 104 (მინ. 5).
 კიროპოლი—ნ. ალვანდია.
 კლდეკარი 33 : 21.
 კოლას თესალო 258 : 12.
 კოლხიდა 104 (მინ. 2 : 3 : 4 : 8 :
 : 10); 396 : 43.
 კონდოლი 426.
 კონსტინტინეპოლი 33 : 16; 41 : 1;
 54; 61 : 1; 129 : 6; 140 : 1;
 253; 257 (შენ.); 332 : 2; 408;
 610 : 7.
 კორინთა 193.
 კორტანეთი 33 : 15.
 კოსორი (სოფ.) 33 : 17.
 კრემენჩუკი 86 (ანდ.); 384
 (ანდ. ბ).
 კრემონი (იტალია) 30.
 კუხეთი 33 : 6 : 7; 105 : 14.

ლაკვის შთა 33 : 22.
 ლალის-ყურე (სოფ.) 352; 353;
 354.
 ლაფერთოვცკის სასახლე. 118
 (ანდ. 2).
 ლეინდენი 490.
 ლემბერსკის ყურე 111.
 ლეონია 140 : 1.

ლენინგრადი 103—4—5; 108;
 109; 110; 111.
 ლენჩუმი 501.
 ლეხურის ციხე 33 : 21.
 ლილია 326 : 2.
 ლიტვა 140 : 1.
 ლიხის შთა 33 : 12.
 ლული 175.

8

შადან (ი) 72.
 შადრიტი 418 : 1.
 შავროა ქალაქი 352 : 1.
 შაკედონია 19; 28; 30; 53;
 297 : 15.
 შანავი 508 : 10.
 შანგლისი 466 : 8.
 შარანდა 145 : 2.
 შახისთა 75 : 9.
 შატანი 213 (მინ.).
 შალრან-ღვალეთი 33 : 21.
 შედანი 114 : 3.
 შედიოლანი 30.
 შეოტის ტბა 104 (მინ. 4).
 შერეთი 44; 53; 54; 55; 56; 57;
 137.
 შესტია 188.
 შესხეთი 33 : 10; 628; 638.
 შეტეხი (სოფ.) 43 : 2 (მინ. 3);
 578; 579.
 ნეწამულის ზღვა 104 (მინ. 2).
 შეჭვრისხევი 46.
 შთაწმინდა 212 (ანდ.); 291.
 შთიულეთი 201 : 23; 282 : 5.
 შილია 104 (მინ. 4 : 5).

მისირი 232.
 მლეთი 201 : 23.
 მოვაკანი 104 (მინ. 5).
 მოზლოკი 86 (ანდ.).
 მოსაბრუნე (სოფ.) 33 : 17.
 მოსკოვი 20 (ანდ.); 51 (ანდ.);
 87 : 3; 106; 112—136; 138—
 197; 264 და 268 (ანდ. იბ);
 280 : 4; 297 : 11; 321 : 1; 397
 (ანდ. ბ) 495; 608 (ანდ.).
 მორაკანი 125.
 მრავალმთის მონასტერი 259
 (ანდ. 2).
 მრავალმთის ნათლისმცემელი
 249 (ანდ.) 257 (შენ.).
 მტკვარი 105 : 12; 248 (მინ.).
 მუმიშხანა 291.
 მურყანთა ქვეყანა 69.
 მუხრანი 291; 371 : 1.
 მცირე აზია 326 : 2.
 მცხეთა 33 : 1 : 4 : 18; 104 (მინ.
 5); 239 : 2; 689 : 14.
 მღვიმე (იმერეთი) 684; 686—
 —7—8; 690—98.

6

ნადაბური (სოფ.) 689 : 19.
 ნაწარეთი 709 : 5.
 ნაშურაკანი 33 : 13.
 ნარიანის ტბა 33 : 22.
 ნასტავისი 104 (მინ. 5).
 ნაუტარი 110 : 3.

ნაქარმაგევი 251 (შენ.).
 ნახჩევანი 145 : 2.
 ნეაპოლი 120; 231 : 2.
 ნიკია 75 : 17; 87 : 6.
 ნილოსი 258 : 13; 264 და 268 : 3.

წინო წმ. მონასტერი 326 (ანდ.) | ნიტრია, მთა 301 : 3 (11).
 წინწმინდის ეკლესია 457 (ანდ.) | ნოვგოროდი 125.
 წისიბი 232. | ნუნსი 33 : 11.

ო

ოდში 105 : 21; 186.	ოსმალეთი 33 : 25.
ოვსეთი 33 : 8; 105 : 15; 167 : 2; 707 (მინ.).	ოტოფი 153 (მინ.).
ოპეტი 285 : 1.	ოფიშქვითი 502 : 7.
ორავეჯანდა 160.	ოძისი (ქართლი) 11; 13; 15; 16; 580.
ორბეთის ციხე 33 : 20.	ოჰკის მონასტერი 33 : 13.
ოსეთი—ნ. ოვსეთი.	

პ

პალესტინა 339 : 1; 660.	(ანდ.); 125; 140 : 3; 162 : 4; 170 (ანდ.); 264; 268 : 5; 306
პერგია 660.	(ანდ.); 326 : 1; 501; 531 (შენ.); 663 (ანდ.).
პართია აწ წოდებული ერაყად. 62 (შენ.). 435 : 3.	პოკროვის მონასტერი 101 : 8.
პარიზი 231 : 5.	პოლონეთი 33 : 16.
პარიზის ხეობა 33 : 13.	პონტო 104 (მინ. 8).
პარზალი 33 : 13.	პონტოს ზღვა 101 : 8.
პერსაპოლი 33 : 18.	პორტუგალია 33 : 16; 231 : 7.
პეტერბურგი 59; 87 : 3; 88 (ანდ.); 93; 119 (ანდ. 1); 121	პრუსია 33 : 16; 260 : 3.

რ

რაჭა 33 : 8; 21.	რომის იმპერია 65.
რიონი—ნ. ფაზისი.	რუისი 264 და 268 (ანდ.); 694 (მინ.).
რაბათის ეკლესია. ახალციხე 585.	რუსეთი 33 : 5 (შენ.): 33 : 16 : : 18 : 25; 52; 148 : 1; 162 : 1; 264 და 268 (ანდ. იბ); 284 : 4 (ანდ. ბ); 288; 315 (მინ. ა); 326 : 4.
რომი 33 : 16 : 25; 41 : 1; 54; 61 : 1; 104; 129 : 8; 170 : 2; 173; 174; 178; 226 : 4; 258 : 15; 264 და 268 : 4 (ანდ. 3); 326 : 5 339 : 2; 435 : 5; 490; 601; 670 : 3.	რუსთავი 104 (მინ. 5).

ს

საავალიშვილო 33 : 15.	66 : 2 ო; 101 : 8; 104 (მინ. 5); 326 : 3; 435 : 4.
საათაბაგო 186.	საგარეჯოს ღვთისმშობლის ეკლე- სია 456.
საბას ლავრა 191 : 2.	საგურამო 201 : 23.
საბაწმინდა 702.	სადგერი 33 : 15; 210.
საბერძნეთი [ბერძენთა სამთავ- რო] 30; 33 : 25; 62 (შენ.);	

ხალმელი 714.
 ხალმელის მთა 714.
 ხავარდის ეკლესია. ახალციხე
 591—615; 626.
 საიაშვილო 714.
 სამარია 61 : 1.
 სამარყანდა 495 : 13.
 სამება 101 : 9.
 სამეგრელო 140 : 1.
 სამთავისი 243.
 სამცხე-კლარჯეთი 33 : 10.
 სამცხე-საათაბაგო 33 : 9 : 10 : 13
 სამშვილდე 104 (მინ. 5).
 სამძივარი 33 : 13.
 სანკტეპეტერბურლი — ნ. პეტერ-
 ბურგი.
 სარარატოი 644.
 სარბიელის ციხე 33 : 20.
 სარი ყალა—ნ. ბელგრადო.
 სარკელი—ნ. ბელგრადი.
 სარკინეთი 104 (მინ. 5).
 სარკინის მღვიმე 307.
 საფრანგეთი 33 : 16; 162 : 1;
 466.
 საქართველო 33 : 1 : 2 : 5 : 7 : 9 :
 : 16 : 19 : 20 : 21 : 23 : 24; 93;
 104 (მინ. :: 5 : 8 : 11); 110;
 140 : 1; 201 : 23; 208; 264;
 268 (ანდ.); 282 : 4; 288; 301
 (მინ. 2); 326 : 6; 448 : 8; 523;
 713.
 საქართველო აღმოსავლეთი 33 :
 17.

საქართველო დასავლეთი 33 : 12.
 სევა 669 (შენ.).
 სევასტიეს ტბა 441 : 7.
 სერბია 140 : 1.
 სენაეთი 186; 197 : 4; 707 (მინ.);
 713 (მინ.).
 სვერი (სოფ.) 689 : 18.
 სვერის ციხე 104.
 სვეტიცხოველი 94 : 3; 307 (ანდ.)
 სიკილისის ზღვა 62.
 სინაიტი 101 : 8.
 სისტანის ქალაქი 367.
 სიონი 224 (ანდ.).
 სირია 101 : 8; 104 (მინ. 5).
 სიღნაღი 55 (შენ.) 524.
 სიხონი 140 : 1.
 სომხეთი 33 : 17 : 24 : 25; 104
 (მინ. 3 : 6 : 8 : 9); 140 : 1;
 282 : 3; 435 : 3.
 სომხთა სამეფო 33 : 12.
 როსია (რუსეთი) 301 (მინ 2).
 სოფიანშიდა 510 : 6.
 სოფიის ეკლესია 409.
 სპარსეთი 33 : 16 : 25; 104 (მინ.
 5 : 6); 138 : 3; 143; 236 : 2;
 390; 396 : 40; 411 : 8; 435 : 3.
 სტამბოლი 84; 114 : 1; 518 : 2.
 სტეფანწმიდა 4.
 სუზან ქალაქი 33 : 18.
 სულა კოლა 33 : 13.
 სულა ოლტისი 33 : 13.
 სურამი 20.

ტ

ტაბახმელა 689 : 25 (6).
 ტაშერი 75 : 9.
 ტაო 33 : 10 : 12.
 ტაოსკარი 33 : 13.
 ტიბერია 175; 226 : 2.
 ტირი (ქალაქი) 104 (მინ. 5).
 ტირიფონი 466 : 4.

ტობი (მესხეთი) 638.
 ტრაპიზონი 140 : 1.
 ტრაწაყალის ციხე 33 : 20.
 ტრინნიკოსის ზღვა 62.
 ტროადა 15; 486.
 ტფილისი—ნ. თბილისი.
 ტფილისის სემინარია 501.

უ

ულაბნო 201 : 23; 458 (ანდ.).
უნგრო-ვლახია 295.
ურბნისი 47; 48; 104 (მინ. 5);

495 : 53; 694 (მინ.).
ურიათუბანი 431; 432; 433; 434-
უფლისციხე 104 (მინ. 5).

ფ

ფადარი ობე 33 : 17.
ფაზისი 104 (მინ. 8).
ფანასკერტი 33 : 13.
ფანიაანი (სოფ.) 326 (მინ.).
ფერმეს მთა 301 : 3 (24).
ფიტარეთი 242 (ანდ. 1); 242

(მინ.).
ფლავეი (სოფ.) 45.
ფლანდრია 512.
ფოთი 698 (მინ. 2).
ფოკას ხევი 33 : 19.
ფრიგია 486.

ქ

ქალაშის ქალაქი 367 (ანდ. მაგვ.)
ქალკიდონია 165 : 1.
ქაოზიანი 33 : 19.
ქართლი 9 (შენ.); 20 : 2; 21;
33 : 4 : 5 : 7 : 9 : 10 : 11 : 13 : 16 :
: 18 : 19 : 20 : 22; 36; 37; 104
(მინ. 5 : 12); 110 : 3; 137; 146;
186; 187; 201 : 23; 244 (ანდ.);
258 : 13; 264; 268 : 3; 307;
326 : 6; 371 : 7 : 8; 502 : 7;
689 : 23; 694 (მინ.); 713.
ქართლ-კახეთის სამეფო 2 : 1.
ქაშუეთის ეკლესია. თბილისი
241 (მინ.).

ქვათახევის მონასტერი 211
(მინ.).
ქვაბთახევის ღვთისმშობლის ეკ-
ლესია 442 (ანდ.).
საქვემო ნოქოზი 41; 42.
ქიზიყი 148 : 1; 201 : 23; 389 : 2;
480 : 12; 689 : 25 (6).
ქირმანი 138 : 3; 297 : 10.
ქნოღოს კავკასი 33 : 21.
ქსნის საერისთავო 371 : 3.
ქუთაისი 197 : 7; 714.
ქუმეხიანი 129 : 5.
სკურთა (სოფ.) 101.

ღ

ღალია—ნ. გალია.

ღიშპანია—ნ. ესპანეთი.

ყ

ყაბარდო 380 : 1.
ყანდარი 137 : 1.
ყანჩაეთი (ქართლი) 12.
ყარაბაღი 515.
ყარაია 248 (მინ.).
ყარასალი 33 : 13.
ყვიბისის კორტნეთი 33 : 13.

ყიზლარი 142 (შენ. 1); 106 : 2-
713.
ყვირილა 33 : 22.
ყირიმი 142 (მინ.).
ყოასხი 142 (მინ.).
ყოყალური 707 (მინ.).
ყუბისა 33 : 15.

შავი ზღვა 33 : 21.
 შამახია 104 (მინ. 5).
 შამშადილი 110 : 1.
 შაქისი 713.
 შვედეთი 33 : 16; 326 : 4.
 შვეიცარია 326 : 3.
 შილა 201 : 23.
 შიო მღვიმე 124 (მინ. 1); 301;
 301 (მინ. 1); 302; 303; 304;
 305; 306; 307; 308; 309; 310;
 311; 313; 315.
 შირაზანი 402 : 1.

შირაზი 371; 396 : 24.
 შირაქი 689 : 38.
 შირვანი 713.
 შორაპანი 714.
 შორაპნის მაზრა 689 : 16 : 20:24;
 შოტლანდია 231 : 3.
 შროვას ციხე 33 : 11; 104.
 შროშა (სოფ.) 689 : 16 : 24 : 25 :
 : 25 (5).
 შუამდინარე 302 (ანდ. 3); 307.
 შუქრეთი 689 : 1 : 20.

ჩ

ჩაილური 508 : 10.
 ჩერქეზეთი 714.
 ჩინეთი 33 : 18; 202; 326 : 4;
 406.

ჩიხა 689 : 3 : 6.
 ჩრდილოეთის ზღვა 111.
 ჩხარი 210.

ც

ცივი 153 (მინ.).
 ცისკრის კავკასი 33 : 21.
 ციხე დიდი 104 (მინ. 5).

ცხენის წყალი 153 (მინ.).
 ცხრა ძმა 410.

ძ

ძალისი 9.

წ

წაკისი 689 : 25 (6).
 წალკა 321; 322; 323; 324.
 წილკანი 17; 18; 19; 20 : 23.
 წინამძღვარიანთ კარი 689:25 (6).
 წირქვალი 699.
 წმ. გიორგის ეკლესია 400

(მინ. გ).
 წყალწმიდის ტყე 215 (მინ. 2).
 წყალშავა (სოფ.) 689 : 9.
 წყაროსთავის უღაბნო 184 : 4;
 323 (ანდ.).
 წურწყაბელი 184 : 3.

ჭ

ჭალა 193 ი.
 ჭალა—სამთავისი 146.
 ჭარება 319; 320.
 ჭარი 72 (მინ.).

ჭიათურა 689 (მინ.); 697 : 3.
 ჭოლთა 282 : 6.
 ჭუონდიდი 375 : 1.

ბაღდის სოფელი 291.
 ხალკუპრატია 305 : 3.
 ხანდაკი (სოფ.) 104 (მინ. 11).
 ხარეველა 62.
 ხაშური 689 : 23 : 25 (4).
 ხახმატი (ზემო ხევისურეთი) 91.
 ხახული 258 : 13.
 ხელთუბანი (ქართლი) 28; 29;
 30; 31; 32; 33.
 ხერთვისი 184 : 3.

ხიზაბავრა 632.
 ხილისთავი 104 (მინ. 11).
 ხინოს წყალი 33 : 21.
 ხოვლე 43 : 2 (მინ. 3).
 სონი 33 : 19; 210.
 სოჟორნის ხეობა 33 : 17.
 სოჟორნა 33 : 17.
 სორტევანი 33 : 13.
 სურსის ძირი 184 : 3.

ჯ

ჯავახეთი 9 (შენ.); 184 : 2; 713.
 ჯარიხეთის ციხე 33 : 20.
 ჯენევა 419 (მინ.).
 ჯეჯაოს ციხე 33 : 20.
 ჯვარის მონასტერი 93.
 ჯუარის ციხე 33 : 20.
 ჯილაურთა სოფ. 689 : 22.
 ჯინის ციხე 33 : 20.
 ჯინიხი (სოფ.) 33 : 17.

ჯიქეთი 105 : 21.
 ჯორის ფეხი 689 : 14.
 ჳ
 ჳერსალია 62 (შენ.).
 ჳრაკია 62 (შენ.).
 ჳ
 ჳერეთი 33 : 6 : 7; 105 : 14.
 ჳროში—ნ. როში.
 ჳურიასტანი 47 : 7; 249.

დარბოზბრივი საძიებელი*

ავიოგრაფია

- ცხოვრებანი: გენო აფესი 617 : 4.
 დავით გარეჯელისა 67 : 2; 252;
 371 : 10.
 ეფუმიანესი და ძისა მისისა
 ალექსისა 170 : 2.
 თევდორესი 191 : 1.
 თეოდორესი 203.
 იევსტაქესი 516.
 ილარიონ ქართველისა 402 : 3.
 იოანე ზედაზნელისა 371 : 9.
 იოანე მოწყალისა, ალექსანდრელ
 მთავარეპისკოპოსისა, 120 ლე-
 ონტი ნივოფსიელისა 312 : 12.
 მარიამ მეგვიპტელისა 305 : 5.
 მელანია რომაელისა 174.
 ნიკოლაოს მთავარეპისკოპოსისა
 252 : 1.
 ნინოსი 20 : 1; 239 : 2; 371 : 8.
 ონოფრი განშორებულისა და
 სხვათა მეუღაბნოეთა 441 : 8.
 რომანოზისა 183; 191 : 2.
 ტასია მეგვიპტელისა 165 : 2.
 შიოსი 307.
 ქალწულ - მოწამეთა ცხოვრება
 350 : 4.
 წმინდათა ცხოვრებანი, კრებუ-
 ლები: 53; 196; 277; 334;
 350 : 2; 351 : 9; 351 : 34;
 351 : 38; 151 : 50; 357; 402;
 მეტაფრასი 243.
 წამებანი:
 აბოსი 239 : 11.
 აბიბოს ნევრესელისა 371 : 5.
 ალექსისა 114 : 1; 129 : 8; 385;
 518 : 2.
 არისტაკესი, ორთანესი, ოსიკო-
 სი, გრიგორისი, დანიელისი,
 მღვდელთმოდვართა სომხეთი-
 სა 196.
 არჩილისი 371 : 7.
 ბიძინასი, შალვასი და ელისბა-
 რისი 402 : 2.
 გაიანესი 87 : 7.
 გიორგისი 45; 126; 129 : 2;
 352 : 2; 373; 509 : 5; 578 : 2;
 681; 709.
 გრიგოლისი 145 : 15; 435 : 3;
 435 : 4.
 დავით და კონსტანტინესი
 371 : 2; 390.
 დავით და ტირიჭანისი, ყრმათა
 ორთა 196.
 დიმიტრისა 129 : 3.
 ევსტათისი და სახლეულთა მის-
 თა 129 : 4.
 ვარდანისა 196.
 თეოდორე ტირონისა 129 : 5.
 თეოდორესი 441 : 6.
 იევფემიასი 165 : 1.
 იზიდ-მოზიდისა 196.
 კონსტანტინე ქართლელისა
 371 : 4.
 ლუარსაბ მეფესი 371 : 6.
 მარინესი 26 : 4; 87 : 2; 167 : 5;
 228; 396 : 31; 509 : 2.
 ნერსე, მთავარეპისკოპოსისა სომ-

* დარგები ანბანურად არის განლაგებული.

ხეთისა და ხიდისი ეპისკოპოსისა, მოწაფისა მისსა 196.
 პეტრე და პავლესი, მოციქულთა 178.
 რიფსიმესი 145 : 16; 435 : 5.
 რომანოზისი 183; 191 : 2.
 საგლუხტისა 196.
 საპაქისა 196.
 სოფიასი 618.
 უსიკისი 196.
 ფებრონიასი 87 : 1; 519.

ქეთევან დედოფლისა 87 : 3; 278 : 2; 371 : 1; 402 : 1.
 შუშანიკისი 196.
 წამება საბას ლავრის მამათა 702
 წამება ურმათა წმინდათა რიცხვით ცხრათა 196.
 წამება წმიდათა ორბეოცთა სევასტიას ტბასა შინა წამებულთა მოწამეთა 305 : 6; 441 : 7.
 სიბრძნე ბალავარისი 17; 285 : 1.

აპოკრიფები ძველისა აღთქმისა:

შექმნისათვის ქვეყნისა 153 : 1; 448 : 9.
 კაცისა შესაქმნისათვის. გრიგოლ ნოსელისა 521 : 2.
 ადამის შექმნა 507.
 შეცოდება პირველის კაცისა ადამისა 697 : 1 დ.
 წარღვნა ქვეყნისა 697 : 1 ე.
 გაკეთება ნოეს კიდობნისა 145 : 2. 145 : 2.

მესტუმრეობა აბრაჰამისა და დაწვა სოდომ - გომორისა 145 : 4.
 დავითის გოდება 75 : 11.
 ეზა დაებნა დავითს და ევედრებოდა ღმერთსა 697 : 1 ბ.
 სოლომონის კითხვა - მიგება 113 : 20.
 მისვლა გლახისა მდიდართან 697 : 1 თ.

ახალი აღთქმისა:

ზარება იოაკიმ და ანასი და შობა ყოვლად წმიდისა მარიამისი 114 : 5; 145 : 6; 578 : 3.
 ზარება ღმრთისმშობლისა 145 : 7; 697 : 1 გ; 709 : 5.
 სასწაული წმიდისა ღმრთისმშობელისა 129 : 6; 512.
 შიცვალება [მიძინება] წმიდისა მარიამ ღმრთისმშობლისა 85 : 87 : 8; 349; 399; 493 : 2; 578 : 8; 687; 691. ბასილი დიდი კესარიელისა შიცვალება ღმრთისმშობლისა: 67 : 1; 170 : 1; 342; 510 : 16; 517.
 შობა იესო ქრისტესი 709 : 4.
 იესოს მოსვლა იერუსალიმს ვირითა 145 : 11—12.
 იესო ქრისტეს სასწაულთქმელება 145 : 10; 709 : 2.
 იესო ქრისტეს მცნებანი 173.

ავგაროზი 87 : 5; 226 : 3; 226 : 5; 493; 434; 462; 711.
 ანდერძი იესო ქრისტესი 145 : 13; 610 : 1.
 ჭვარცმა ქრისტესი 697 : 1 ა.
 ქრისტეს აღდგომა 631.
 იოსებ არიმათიელის უწყება აღდგომისათვის უფლისა იესო ქრისტესა და აღშენებისათვის ეკლესიისა 175.
 სასწაული ანტიქრისტეს მოსვლისა 280 : 4.
 ჯოჯოხეთის ტანჯვის აღწერა 158.
 ზარება და დაბადება იოანე ნათლისმცემელისა 114 : 6; 145 : 8; 237.
 იოანეს გამოსვლა კლდიდან და იორდანედ მოსვლა საქადაგებლად 145 : 9.

ცხოვრება იოანესი 168; 709 : 3.
იოანე მახარებლის განსვენება 189.

ცხოვრება ანდრია სალოსისა 50; 124; 312; 294; 688.

ბასილი კესარიელის „მხეცთათვის სახის სიტყვაი“ 521 : 4.

გამოცხადება წმლისა პრიჯიტაისი 617 : 1.

მოთხრობა ალექსისა და მარგარიტაზე 84.

უწენაესი მფარველობა ათონზე

| მოთხრობანი წმიდათა სასწაულთმოქმედთა | 669.

ჩვენებისათვის კონსტანტინე მეფისა 196.

წერილი ანგელოზისა 664 : 2.

აპოკრიფული კითხვა - პასუხი სარწმუნოებრივ საკითხებზე 18.

აპოკრიფის წიგნი 536; 645.

შელოცვანი 198 : 2; 664 : 1; 664 : 3; 664 : 4.

ასკეტიკა-ჰომილეტიკა

ათანასი ალექსანდრიელი. აღწერისათვის ღვთისმშობელისა და იოსებისათვის 510 : 5; სიტყვა მელქისედეკისათვის მეოთხისა 87 : 6; სწავლანი 113 : 15; ქალწულებისათვის 264 და 268 : 9.

ამბროსი მელიოლანელი. მიცვალებისათვის ძმისა მისისა სატირისა 86 : 2; სიტყვა მიცვალებასა ზედა თეოდოსი. დიდისა 86 : 4.

ამვილოქე იკონიელი. მიგებებისათვის ქრისტესსა 305 : 14; 510 : 10.

ანანია ებრაელი. ვნებისათვის და სიკვდილისა იესო ქრისტესი 693 : 3.

ანასტასი სინელი. ქრისტეს მიერ შესვენებისათვის 510 : 19.

ანდრია კრიტელი [II იერუსალიმელი]. ამაობისათვის კაცობრივთა საქმეთისა და შესუენებულთათვის 176; ლაზარესათვის ოთხ დღე მომაკვდარისა 305 : 8; 309 : 7; ხარეზისათვის ღვთისმშობელისათვის 510 : 7; ჭვარისა ამალლებისათვის 510 : 2; 510 : 24.

ანტონ კუონდიდელი. ქადაგებანი 375 : 1.

ალსარებისათვის 153 : 5.

ალსარებისათვის მართლისა სარწმუნოებისა 153 : 9; 655.

ალსარებისათვის წმინდათა და პატოსანთა ხატთა ცხოველმყოფელთა 129 : 7.

ბასილი (ვახილი) დიდი, კესარიელი. ლოცვასათვის 370 : 5; მოყვასისა სიყვარულისათვის 370 : 4; მცნებანი 153 : 6; პირველი სიტყვა, ვითარმედ დასაბამად ქმნა ღმერთმან ცა და ქვეყანა 521 : 1; სარწმუნოებისათვის 370 : 1; სიტყვა ბეთლემს მომწყდართათვის 510 : 7; სიყვარულისათვის 370 : 2; 370 : 3; სწავლანი სულეირნი 247 : 2.

განჯრახვანი 493 : 1.

განჯა ტანჯვისათვის უფლისა ჩვენისა იესო ქრისტესი 66 : 1. გერმანე მონაზონი. სწავლა მოძღვარ-მოწაფისა 98 : 2; 361 : 3; 427; 658 : 2.

გვირგვინი 99; 121; 658 : 1.

გიორგი ნიკომიდიელი. ტაძრად მიყვანებისათვის ღვთისმშობელისა 510 : 4; ჭვარცმისათვის ქრისტესა 305 : 16; 309 : 12; 510 : 27; 693 : 1.

გრიგოლ ნოსელი. სწავლანი 113 : 10; შემოსვლისათვის მარხვათასა 510 : 22.

გრიგოლ ღვთისმეტყველი. აღ-
გომისათვის ქრისტესსა 305:11;
309:10; მეგრასისათვის და
სულისა წმიდისა 510:30;
ნათლისღებისათვის 309:19;
510:9; სულის წმიდის მოსე-
ლისათვის 309:15; სწავლანი
სულიერნი 247:1; შობისა-
თვის ქრისტესა 309:18.

[დაბრძოლების წიგნი] 46.

დიონისი არიოპაგელი. სიტყვა
დაბადებისა, სამოთხისა და
აღამისათვის 448:5.

ევსუჟი იერუსალიმელი. შესხმა
ხარებისათვის წმიდისა ღვთის-
მშობელისა 441:1.

ეკლესიასა შინა დგომისათვის
153:4; 154:1.

ეპიფანე კვიპრელი. ათორმეტთა
შათ თვალათვის 521:3;
დაფლისათვის ქრისტესსა
305:10; 309:13; 510:28.

ეფრემი. სიკვდილისათვის 239:4.

ეფრემ ასური. სწავლანი სეფ-
რემ პირველი“ 301:1; ეფ-
რემ მეორე“ 301:2; ელია
წინასწარმეტყველისათვის 136:
ქრისტეს მეორედ მოსვლისა-
თვის 190; ფერისცვალებისა-
თვის უფლისა 305:15;
510:15; შაბათისა ყველერო-
სასა 309:4; შესვენებისათვის
510:21; ხორცთა აღების კვი-
რიაკისათვის 309:3.

გელი, ყვაილებით იცხილი 628.
იოდორე აღმსარებელი. სწავლა-
ნი სულიერნი. 40; სიტყვა შე-
სხმისა პოვნისა თავისა იოანე
ნათლისმცემლისასა 510:11.

თნარობაი დადგმულისა სასწაუ-
ლისა 305:3; 510:23.

იოანე ბოლნისელის თქმული
239:6.

იოანე დამასკელი. სიტყვა განხმე-
ლისა ლელვისათვის 309:9;
სიტყვა შობისათვის ღმრთის-

მშობელისა მარიამისი 510:1.
იოანე თესლონიკელი. სიტყვა
განკაცებისათვის იესო ქრის-
ტესი და ხარებისათვის წმი-
დისა ღვთისმშობლისა 441:2.
იოანე კონსტანტინეპოლელი შო-
ბისათვის ქრისტესი 239:i;
239:3.

იოანე მმარხველი. ტაძრად მი-
ყვანებისათვის. 309:16.

იოანე ოქროპირი. ამაღლებისა-
თვის უფლისა ჩვენისა იესო
ქრისტესი 305:12; 309:14;
510:29; არა უღირსად ზა-
რებისათვის ქრისტეს საიდუმ-
ლოთა 177:4; ბაიობისათვის
309:8; 510:25; დაღუმები-
სათვის ზაქარია წინასწარ-
მეტყველისა 510:3; 510:13.
დიდისა ხუთშაბათისათვის
305:9; 309:11; ვნებისათვის
მაცხოვრისა 305:17; 441:5;
693:2; ივავისა მისთვის მეზე-
რისა და ფარისეველისა 309:1;
351:35; 510:17; იუდასაგან
ქრისტეს გაცემისათვის 510:26;
მარგალიტი 219; 360: 412;
მეორედ მოსვლისათვის უფ-
ლისა 113:13; 305:2; 343;
მოწყალებისათვის 113:8; ოქ-
როს წყარო 314: 375:2; სწავ-
ლა-მოძღვრება [ფრაგმენტები]
113:11; 225; 337; 338;
351:48; უძღვებისათვის შვი-
ლისა 305:1; 309:2; 510:18;
ფიცისათვის 113:8; შესხმა
მოციქულთა პეტრესი და პავ-
ლესი 510:14; ხარებისათვის
წმიდისა მარიამისი 441:3;
510:12.

იოანე სინელი. კლემაქსი 70;
126; 259:3; 264 და 268:13.

კირილე მთავარეპისკოპოსი. აღ-
დგომისათვის 239:3.

ლავსაკიონი 301:3.

მანანა 430; 447.

მარგალიტი, გადმოღებული და-
 ბადებიდან 153 : 2; 395.
 მაქსიმე აღმსარებელი. სწავლანი.
 73; 113 : 7; 247 : 3; 417.
 მცნება-ღარიგებანი 578 : 7.
 ნექტარი კონსტანტინეპოლელი
 თეოდორე ტირონელის დღი-
 სათვის 309 : 5.
 ნინოსი წმ. ქადაგებანი 239 : 5,
 7.
 ნუგეშინისცემის წიგნი 235.
 იარბელიანი, ნიკოლოზ. შეიღნი
 მომაკვდინებელნი ცოდვანი
 258 : 5; 264 და 268 : 1; 266.
 პორფირისა და სტავროფორეს
 კითხვა-პიგება 226 : 1.
 პროფლე კონსტანტინეპოლელი.
 შობისათვის ქრისტესსა 510:6.
 სამოთხის ყვაილი 218.
 სიმბოლო სარწმუნოებისა 351:9.
 სტყვა დაბადებისა ამისთვის და
 სამოთხისა შევნიერებისათვის
 113 : 4; 448 : 3.
 სიტყვა მოწაფის გასვენებაზე
 448 : 14.
 სიტყვა ქრისტეს ვნებისათვის
 448 : 13.
 სიტყვანი სულისა სარგებელნი
 75 : 14.
 სიტყვანი, გამოკრებულნი სახა-
 რებათანი წმიდათა მამათა მი-
 ერ 113 : 17.
 სოფრომ იერუსალიმელი. მირ-
 ქისათვის ქრისტესა 309 : 17;
 წმიდასათვის ნათლისღებისა
 მაცხიერისა ჩვენისა 305 : 13.
 სწავლა კეთილისა და ბოროტზე
 351 : 1.
 სწავლა ღვთის არსებობაზე
 361 : 2.

სწავლა ცრემლის შესახებ
 350 : 14.
 სწავლა ხილულთა და უხილავთა
 ნივთთა ზედა 334.
 სწავლა - მოძღვრებანი [ფრაგ-
 მენტები] 51; 79; 329; 351:15;
 351 : 42; 351 : 52; 351 : 55;
 369; 375; 438; 686; 696.
 სწავლა - ქადაგება მესტუმრეო-
 ბაზედ, მგზავრისა და გლახა-
 კის შეწყნარებაზედ. 145 : 3.
 სწავლანი [II სიბრძნენი] მრავ-
 ლთა ფილოსოფოსთან 55 5;
 75 : 7; 75 : 8. 280 : 1; 297 : 1.
 ფილოსოფოსთა თქმულნი 75 : 2.
 ქადაგებანი 239 : 10; 623; 624;
 625; 629; 632.
 ქრისტიანული ზნეთ სწავლა 340.
 შეიღნი მადლნი 258 : 17.
 წიგნი ბ სასოებისათვის აღდგო-
 მისა 86 : 3.
 წიგნი სინანულისა 86 : 1.
 წიგნი წურთისა აღსარების საი-
 ღუმლოსა და მამათა ჩვენოს
 ზედა 630.
 მწიდათა მამათა სწავლამოძღვ-
 რებანი 381.
 წმინდა მარხვათათვის სომეხთა
 153 : 14.
 ხიკარ ბრძენი. სწავლა და მეც-
 ნიერება. 114 : 4.
 ასტრონომია—ასტროლოგია
 [ასტრონომიური და კალენდარ-
 რული ცნობები] 96 : 2; 264
 და 268 : 11.
 ეფემერდინისაგან გარდმოღებუ-
 ლი 617 : 7.
 თალაიშასაღის წიგნი 108; 109.
 სახელები შეიღთა ცათა 113 : 3.
 სახისა და თვისებათათვის კომე-
 ტათასა 140 : 3.

ბიბლიოლოგია

ძველი აღთქმა (დაბადების ნაწ-
 ყვეტი) 351 : 53.
 ახალი აღთქმა: სახარება-ოთხთა-

ვი 7; 21; 26; 34 : 3; 64 : 3;
 107; 160; 167 : 4; 212; 318;
 323; 335; 350 : 3; 351 : 22;

351 : 25;	351 : 29;	351 : 30;	უხალმუნი დავითისი	171;	234;
351 : 39;	351 : 43;	351 : 51;	238;	315;	321 : 4;
351 : 69;	363;	400;	421;	422;	332;
504;	638.				345;
					346;
					347;
					350 : 1;
					351 : 4—6;
					351 : 8;
					351 : 28;
					351 : 32;
					378;
					379;
					473;
					611.

ბიბლიოგრაფიული მასალა
 ათონის მონასტრის ერთი ხელნაწერის აღწერა 181. | ხახანაშვილი, ალ. ნაშრომების სია 197 : 3; 197 : 11.

გეოგრაფია—მოგზაურობანი
საქართველოს გეოგრაფია
 ვახუშტი. აღწერა სამეფოსა საქართველოსი 103; აღწერა აწინდელისა ქართლისა 33 : 4; აღწერა ჰერეთისა, კახეთისა, კვალად თუშეთისა და დიდოეთისა 33 : 6; აღწერა აწინდელისა ოვსეთისა ანუ კავკასიათა შინათა 33 : 8; აღწერა საჩინოთა ადგილთა სამცხე-საათაბაგოსი 33 : 9; აღწერა ეგრესისა ქვეყნისა ანუ აფხაზეთისა, ანუ იმერეთისა 33 : 11; სომხეთის სოფლები ქრისტიანეთა და თათართა ობა 33 : 17; გეოგრაფიული ატლასი 105.
 თუმანიშვილი, დავით მდინარენი საქართველოსანი 33 : 21; ტბანი საქართველოსანი 33 : 22; ქალაქნი საქართველოსანი 33 : 19; ციხენი საქართველოსანი 33 : 20.
 საქართველოს გეოგრაფია 110.

მსოფლიო გეოგრაფია:	მოგზაურობანი:
ჯავთ ბატონიშვილის თარგმანები 31; 62; 74; 111.	გაბაშვილი, ტიმოთე. მთაწმინდის და იერუსალიმის მოხილვა 291.
თუმანიშვილი, დავით. [სია ქალაქებისა და ქვეყნებისა] 33 : 18 ა.	ორბელიანი, სულხან-საბა. მოგზაურობა ევროპაში. 14; 419.
უჩინებულოთა ევროპის ერთა თვისებათა აღწერა 351 : 16.	ხახანაშვილი, ა. მოგზაურობა სვანეთში 197 : 5.

გეოლოგია — გეოცენტრია — ფიზიკა
 მინერალთა თვისებანი 204. | ფიზიკა 531.
 მოპოვებანი ხელოვნებათანი 75 : 9. | ფეიერფერკის წიგნი 528.

დემოგრაფია
 საკათალიკოზო სამწყესო სამცხე-საათაბაგოსი 33 : 13. | სამცხე - საათაბაგოს ეპისკოპოსების სამწყესო 33 : 15.

ათი მცნებანი 153 : 8; 361 : 4.
 ანტონ I, კათალიკოზი. კატეხიზ-
 ბო. 535.
 აღსარება მართლისა ხარწმუნოე-
 ბისა 51 : 3; 51 : 4; 75 : 16;
 264 და 268 : 8.
 ბასილი დიდი. მცნება მღვდელ-
 თა მიმართ 113 : 12.
 ეფთვიმე გრძელი. სიტყვის გება
 სოსთენის მიმართ. სომეხთ
 მოძღვარისა 113 : 19.
 ღარგმანება სომეხთა წვალებათა-
 თვის 113 : 23.
 იოანე დამასკელი. სიტყვაი სი-
 ტყვის საგებელი მათი, რო-
 მელნიც ჰგომობენ წმიდათა ხატ-
 თა. 305 : 4.
 კატეხიზმო 276; 306; 351 : 67;
 707.
 კითხვა-მიგებანი: 75 : 4, 13; 206.
 გრიგოლ ღვთისმეტყველისა 113 :
 : 14; 448 : 6.
 ვასილისა და გრიგოლისა 448 : 7.
 წმიდა მამათა 113 : 16; 448 : 2.

ექვთიმე მთაწმინდელისა 264 და
 268 : 10.
 ექვთიმე მთაწმინდელის და ისი-
 ღორე საბაწმინდელისა 177 : 5.
 იოვანე: კითხვა-მიგება ხარტო-
 ფილაკისა 182.
 კრებანი, მსოფლიო საეკლესიონი
 153 : 13.
 კრებანი უწინარეს ნიკიისა კრე-
 ბისა 75 : 17.
 ნეაგობა 299.
 უწყება პეტროზ მკაწვრელისა-
 თვის და ალაჯორი მარხვისა
 75 : 5; 113 : 21; 153 : 7.
 უწყება საბულის ძისა სურბ სარ-
 ქისისათვის 113 : 22.
 შეჩუენებაი მ-ნიქიველთა წვა-
 ლებისაგან 75 : 15.
 შვილთა საიდუმლოთათვის
 258 : 3; 361 : 3.
 შვიდნი მადლნი ხორციელნი
 258 : 4.
 წიგნის ხარწმუნოებისა 51 : 2;
 258 : 2; 321 : 10.

ეგზეგეტიკა

ათი მცნების განმარტება 229.
 გრიგოლ ნოსელი. განმარტება
 სიტყვისა მის „ვითარმედ ესე
 არს ძე ჩემი“ 510 : 8.
 ღღესასწაულობა ჭვართამაღ-
 ლებისა 145 : 14; 435 : 2.
 იარგმანება 351 : 64.
 თარგმანი დაბადებისა 145 : 1;
 578 : 9.
 თარგმანება იპოლიტესი 153 : 3.
 თარგმანება პეტრი მარქენიასი და
 პორფირიისა წიგნისა 414.

თარგმანება სახარებათა 239 : 9..
 თარგმანება წმ. მოციქულთა სა-
 ხელთა 258 : 16.
 მესტიის სახარების განმარტება-
 მინაწერები 188.
 ნათესავთა რაოდენობა ქვეყანასა
 ჴელა 113 : 2.
 საეკლესიო განმარტებათა წიგნი
 657.
 საღმრთო ისტორია: 86 : 5; 403;
 452; 529.
 ძველი აღთქმისა 460; 465.
 ახალი აღთქმისა 435 : 1.

ენათმეცნიერება

ა. გრამატიკა

ბაგრატიონი, ნიკოლოზი გრამა-
 ტიკა. 391.

დავით ბატონიშვილი. გრამატიკა.
 310, 372.

კითხვა-მიგება ღრამატიკისათვის.
და ნაწილთა მისთა 119.
ნადიროვი, სოლ. ქართული გრა-

მატიკა 397.
ქართული გრამატიკა 256; 275;
300; 351 : 1; 712.

ბ. ლექსიკოგრაფია ლექსიკონები:

ქართული განმარტებითი 163.
ს. ს. ორბელიანის 106; 394.
რუსულ-ქართული 55; 100; 428;
463; თუმანიშვილის 354; იოა-
ნე ბატონიშვილის 122.

ოსურ-ქართული საუბრის წიგნი
58.
განმარტება უცხო ენის ლექსთა
რელამენტსა შინა ხმარე-
ბულთა 60 : 5.

საერო შინაარსის: ეპისტოლენი

ერისთავი [ერისთავი], გიორგი,
გენ.-მაიორი პროთოპაპს ნიკო-
ლაოზს 389 : 1; დავით რეჟ-
ტორს 398 : 2;

ნაპოლეონის წერილი რუსეთის
ხელმწიფესთან და პასუხისგე
ბა 165 : 7.

უცნობის წერილი რუსულ ენაზე
380 : 15.

სასულიერო შინაარსის:

ეპისტოლე ავგაროზთ მთავრისა
ქალაქისა ედესისასა იესო
ქრისტესადმი 85 : 7; 226 : 3;
226 : 5.

ეპისტოლე ავგაროზის მიმართ
იესო ქრისტესი 433; 434; 462.
ეფრემ ასურისა იოანე მონაზო-
ნის მიმართ 301 : 1.

იოანე ოქროპირის ეპისტოლე
ნუგეშისცემითა კირაკოზის მი-
მართ ეპისკოპოზისა 341 ა.

კალენიკოს კონსტანტინეპოლელ
არქიეპისკოპოზისა საპატრიარქო-
სადმი 339 : 2.

კონსტანტინე მეფისა ელისაბე-
დისადმი 140 : 1.

პავლე მოციქულისა პრომელთა
მიმართ 609.

პოლიკარპოს იერუსალიმის პატ-
რიარქისა ვენედიქტესადმი
339 : 1.

რომელთა 708.

წიგნი ფუბლიო პონტოელ მთავ-
რისა ტიბერიოს იმპერატორის
მიმართ იესო ნაზარეტელის შე-
სახებ 226 : 2; 226 : 4.

ისტორია

მსოფლიო ისტორია: გიორგი
ათონელის ხრონოგრაფი 404;
ვახუშტის სინქრონული ტაბუ-
ლა უძველესი დროიდან მე-18
საუკ. შუამდის 33 : 16; დ. თუ-
მანიშვილის მსოფლიო ისტო-
რია 30; მისივე უცხო ხელმწი-
ფეთა სიები 33 : 25; მსოფლიო
მოთხრობათა შემოკლებულად
მოთხრობა 523; საზოგადო ის-
ტორია 489—491; შრეკოვის

საზოგადო ისტორია 65; ცნო-
ბა ისტორიული და ლეოლრა-
ფიული 62.

საბერძნეთისა და რომის ისტო-
რია.

ისტორია ალექსანდრე მაკედო-
ნელისა 19; 28; 101 : 7; 123;
297 : 15.

ისტორია დარღვევისათვის იერუ-
სალიმისა რომელთა კეისრისა
ტიტესაგან 61 : 2.

მატიანე დარღვევისათვის ქალაქისა ფრიგიისა 486.
მეფენი მაკედონელთანი 610 : 10.
მეფენი ჰრომთანი 610 : 11.
ონიკოვი, ნიკოლოზ. რომის მოკლელ ისტორია 326 : 5; საბერძნეთის მოკლე ისტორია 326:3.

პატრიარქნი ჰრომისანი 610 : 3.
პატრიარქნი კონსტანტინეპოლისანი 610 : 7.
პლუტარხი. ისტორია 161.
ტუვეობისათვის ქალაქისა კონსტანტინეპოლისა 61 : 1.
წიგნი რომის კეისრებისა 670 : 3.

მახლობელი აღმოსავლეთი.

ბეფენი ასურესტანელთანი 610:9.
მეფენი ჰურიათანი 610 : 7;
პატრიარქნი იერუსალიმისანი 610 : 4; წინასწარმეტყველნი 610 : 8.
პატრიარქნი ანტიოქისანი 610 : 6.
პატრიარქნი ალექსანდრისანი

610 : 5.
ნადირ-შაჰის ისტორია 525; ონიკოვი, ნ. სპარსეთის მოკლე ისტორია 326 : 2.
სომხეთის ისტორია: ტომობა და შთამომავლობა მამიკონელთა 614.

რუსეთის ისტორია:

[ზაგრატ ბატონიშვილის თარგმანი ალექსანდრე I-ის მანიფესტ-ბრძანებები და 1826—1828 წ. რუს-სპარსთა ომის ამბები] 148;
ონიკოვი, ნიკ. აღწერა მოსკოვისა, პეტერბურღისა და მას შინა მყოფთა ხილვად საუცხოოთა და ხსოვნისა ღირსთა რაიმეთა

ნივთთა. 326 : 1; მოკლე ისტორია რუსეთისა 326 : 4.
ბეტრე III-ის ტახტიდან გადადგება და იმპერატორიკა ეკატერინე II-ის გახელმწიფების ისტორია 280 : 3.
რუსეთის ისტორია 162 : 1.
ცხოვრება პეტრე პირველისა 151.

ისტორია საქართველოსი

ვახუშტი ბატონიშვილი. საქართველოს ისტორია. 31 : 1; 103; 104; 240; მოთხრობა ძველის საათაბაგოსათვის 184; უწყებულეუბა მკითხველთათვის 33:3
თეიმურაზ ბატონიშვილი. საქართველოს ისტორია. 93.
თუმანიშვილი, დავით. შემოკლებული ისტორია მეფის თეიმურაზისა და ძისა მისისა ირაკლისი 33 : 18.
მარიამ დედოფლისეული ქართლის ცხოვრება (პირი) 197 : 10

ონიკოვი, ნ. საქართველოს მოკლე ისტორია 326 : 6.
საქართველოს ისტორია 110 : 2, 3.
უწყება მეფეთა ქართლისათა 20 : 2.
შემოკლებული ისტორია ქართლასა 135.
ხანანოვი, სოლომონ. წაგნა ისტორიულ ამბავთა საქართველოსა შინა შემთხვეულთა 146.
ხერხეულიძე, იმან. ცხოვრება საქართველოს მეფის ირაკლი მეორისა 497.

ისტორია საქართველოს

(მასალები)

გენეალოგიური სქემები (დ. თუ-
მანიშვილის შედგენილი) 33:2;
33 : 5; 33 : 7; 33 : 10; 33 : 12;
33 : 23;

სინქრონული ტაბულები და ქრო-
ნიკები: ვახუშტის შედგენილი:
33 : 14; 33 : 16; ახალციხის
ქრონიკა 679; ფურცელაძის
ქრონიკა 137; ქრონიკები მე-
18 ს. 703.

ანდრეას მოციქულობა და წმიდა
ნინოს ქადაგება საქართველო-
ში 448 : 8.

ანტონ კათალიკოსის „მცირე
ქართლის ცხოვრება“ 713.

არილ მეფის ანდერძი 140 : 2.
ბატონყმობის ამბები 44:2 (მინ.);
410.

იესე ოხეს-ძის თავადასავალი
526.

ტრაქტატი რუსეთ - საქართვე-
ლოსი 1783 წლისა 288; 532.

საწყაობის ნუსხა 538.

ფულის საზომები 386 : 5; 386:6.
წესი და განგება კურთხევისა-
თვის მეფისა 33 : 24.

ზარჯების ნუსხები საეკლესიო და
პირადი 2 : 2.

სხვადასხვა მასალები, მინაწერე-
ბი, წერილები 2 : 1; 2 : 4;
197 : 9; 460; 714.

კანონიკა

სკულის კანონები:

ბასილი დიდისა 311 : 3; კანონი
დლითი დღე ცოდვათა 141 : 3.

ნონანე მმარხველისა 34 : 2; 41;
311 : 2; 141 : 1; კანონისა შე-
ცოდებულთანი 41:2, 3; 141:2.

კრებათა კანონი 311 : 1; კანონი
მე-6 კრებისა 41; 141 : 1.

მეთოდი კონსტანტინეპოლელისა
153 : 12.

სკულის კანონი, თარგმნილი ექვ-
თიმე მთაწმინდელის მიერ
41 : 1; 54; 141 : 1.

აღსარებისათვის: უწყებანი აღსა-
რებისათვის 41 : 5; წესი, რო-
მელი აღესრულებს აღმსარე-
ბელსა ზედა თვისთა ცოდვა-
თათვის. 41 : 4.

ნონაწმინდისათვის: განგება მონა-

ზონად და ენკრატისად მო-
სულთა ზედა 177 : 7; ექვთიმე
ათონელი.

დაყულებულის
ცხოვრების წესი 177 : 6; შე-
მოღებულნი კანონნი მონაწი-
ნებისათვისა ცხოვრებისანი 211.

ნათლისღებისათვის: კანონი ნა-
თელლებულთა 177 : 3.

საეკლესიო კანონები: კანონი ეკ-
ლესიისა 75 : 6; 177 : 1; წირ-
ვის განგება 75 : 1; ცერემონია,
გინა განკარგულება კურთხე-
ვისათვის არქიპატრად გინა კა-
თალიკოსად ოპანეზ კარპიცი-
სა 140 : 4.

უზიარებლობისათვის: კანონი
უზიარებლობისა 177 : 2.

ქორწინებისათვის 49; 60 : 6;
149; 257.

მითოლოგია

არგონავტების ლაშქრობა 13. — | ტროადის ომი 15.

კარაბადინი. 71; 75 : 12; 128; 133; 139; 155; 192; 317; 382; 388 : 4; 437; 472; 494; 498.
სამკურნალო ავეაროზი 211.

წამლები: ელექსირის შემზადებისათვის 89; ნუსხა წამლებისა ელექსირიასი 90; შირიმის წამალი 251 (შენ.).
ცხენის კარაბადინი 359; 619.

ღვთისმსახურება

აკათისტო ნ. დაუქდომელი.
აღსარების წიგნი 153 : 11; 258 : 18; 267; 468.
დაუქდომელი 351 : 10; 351 : 59; ღვთისმშობლისა 96 : 1; 351 : 60; 351 : 65; 353; 358; 365; 698; ჰეარისა 222; იოანე ნათლისმცემლისა 180.
ზატიკი 11; 351 : 23; 351 : 41; 351 : 49.
ოფენი 27; 440.
ოფენი. საღვთისწაულო 25; 34 : 3; 35 : 245; 249; 272; 336; 350 : 5; 350 : 8—9; 350 : 12—13; 351 : 36; 351 : 44—45; 351 : 47; 420; 442; 446; 456; 459; კათოლიკე ეკლესიისათვის: 603; 604; 606.
კონდაკი 3; 9; 12; 260; 263; 274; 308; 319; 320; 344; 351 : 12; 351 : 17; 413; 533; 534; 585; 680.
კურთხევანი 36; 81; 262; 231; 284; 328; 331; 351 : 14; 351 : 33; 351 : 63; 449; 455; 477; 534; 690.
ლოცვანი (და ლოცვები) 23; 51 : 1; 56 : 1; 56 : 5; 64 : 4; 98 : 1; 142; 165 : 5; 194; 223; 224; 258 : 1; 258 : 10; 258 : 12; 269; 321 : 2; 321 : 3; 325 : 5—8; 321 : 11; 321 : 18—21; 321 : 27; 321 : 30—31; 351 : 2; 351 : 18; 351 : 61; 351 : 62; 368; 431; 432; 458; 469; 470; 474; 475; 478; 513; 591; 593;

597; 610 : 2; 613—615; 617 : 2; 621; 626; 643; 672; 682; 685; 709 : 7; 709 : 8; 709 : 9.
ლოცვანი-გოდება 607; ლოცვანი-სვინდისი 356; ლოცვანი კათოლიკეთა 423; 605; 609.
ლოცვანი 709 : 7; 709 : 8; 709 : 9.
მარხვანი (ტრიოდონი) 1 : 4; 22; 24; 38; 261; 327; 351 : 27; 416; 443; 595; 668.
პარაკლისნი 43 : 2; 80; 227; 364; პარაკლიტონი 5; 159; 313; 365 : 2; 451; 453; 054; 457; 671. 321 : 9; 351 : 46; 450.
პახქალია 351 : 40.
უაზნი 8; 10; 48; 64 : 1; 164; 213; 321 : 12; 330; 350 : 6; 351 : 2; 351 : 24; 351 : 31; 351 : 68; 376; 392; 485; 699.
ჟამ-გულანი 241; 242; 244; 302; 321; 387; 488; 692.
საგალობლები 172; 217; 221; 233; 261 : 2; 292; 313 : 1—14; 321 : 1 : 32; 335; 351 : 37; 598; 602. დასადებელნი 271; 351 : 59.
შესხმანი ღვთისმშობლისა 114 : 2; 167 : 3; 527; 43 : 1; 116.
(კირილე ალექსანდრიელის); 350 : 10; 482; 673.
იესო ქრისტესი 350 : 11; 351 : 7; 435.
წმ. ნინოს საგალობლები 20 : 3; 94 : 5.
ანტონ I კათალიკოსის შესხმა და მოთხრობა ღვაწლთა და

ენებათა წმიდათა ღირსთა მოწამეთა გარეჯისათა 510 : 31.

ბასილი დიდისა და გრიგოლ დვთისმეტყველისა 321 : 18; 321 : 22; 351 : 26; 695.

წმ. გიორგის ქება 578 : 1; 710.

გიორგი მთაწმინდელის საგალობელი 94 : 4.

შესხმა დავით აღმაშენებელისა არსენი მონაზონის მიერ 694; დავით გარეჯელის საგალობელი 351 : 21.

საგალობელი მოწამეთა დავით და ტირიქანისა 195.

საგალობელნი ექვთიმე ქართველისა 94 : 2; 321 : 15; ეფრემისი 321 : 16—17; იოანე ოქროპირისა 264 და 268 : 2; 321 : 20;

ილარიონ ქართველისა 94 : 5.

ლუარსაბ მეფისა 94 : 1;

სვეტის ცხოველისა 94 : 3;

მოწამე რაჟდენისი 94 : 7.

ენების კვირიაკისა 324; 325; ხარებისა ნიკოლოზ იერომონახისა; იამბიკონი 75 : 10; 165:6; 258 : 14; იამბიკონი იოანე მონაზონისა 258 : 15; იამბიკონი ამფილოქესი 264 და 268 : 4.

ობითა იბაკონი 259 : 2.

იამბიკო დიმიტრი მეფისა 258:13; 264 და 268 : 3.

მახარებელთა შესხმა იოანე პეტრიწისა. 258 : 11.

საკითხავები 53; 129 : 1; 335; 592.

დიდმარხვისა 309; 322; ეკლესიაში სათქმელი კერეჟისი მტერთა ძლევისათვის 663; ენებისა და აღდგომის კვირიაკისა 37.

ენების კვირასის ფსალმუნები 656.

სამოციქულო 6; 7; 34 : 3; 64 : 3;

200; 220; 350 : 15; 350 : 20; 377.

ყოველდღიური განსჯანი კათოლიკე ეკლესიისა 97.

სინაქსარი 264 და 268 : 15; 303; გიორგი ათონელისა 405.

სწლისპირნი 216; 246; 248; 251; 259; 265; 270; 481.

წესები საეკლესიონი:

განმარტება რაოდენიმე ეკლესიისა და წირვისა 448.

განგება წყლისკურთხევისაი, რომელიარს აიაზმად 34 : 1.

დღესასწაულების წარდგომანი 348.

ეკლესიაში შესვლისათვის 448:4.

ზეთის კურთხევა 321 : 1.

ლოცვათა წესი 612.

მირონის შემზადების და კურთხევის წესი 409.

მოდღვრება საღმრთო ლოტურლიისა 661.

ნღვდელმსახურთა ქცევის წესი 514.

ნათელის წესი 321 : 23.

საეკლესიო-სასწავლო წიგნი 608.

სამოდღვრებელი წიგნი 77.

წესი და განგება აღსრულებისა დაფლვისა 321 : 26.

წესი და განგება დიდის სქემის კურხევისა 321 : 25.

წესი და განგება მონაზონის კურთხევისა 321 : 24.

წესი და განგება ხატის კურთხევისა 709 : 6.

წირვის იარაღის განმარტება 154 : 2.

წლიური უქმე დღესასწაულება 153 : 10.

წიგნი მონათლულთა ჩასაწერი 586.

წიგნი მიცვალებულთა და ცოცხალთა მოსახსენებელი 492.

წიგნი მიცვალებულთა მოსახსენებელი 444; 599; 601.

მხატვრული ლიტერატურა

პოეზია

- „ბესალომ და ეთერი 617:6;
159:32.
„ადამ ვარ“ 380:29.
„ადამი ბნელს გველმან დასცა
396:41.
აღექსანდრე ბატონიშვილი 380:1.
აღექსიანი 509:3.
აღექსის ლექსი 487:1.
აღუდაური, ბერდია 91.
„ამ ქალაქში“ 380:17.
„ამბავს რასმე მოგიტხრობთ“
380:12.
„ამირანი“ 689:33.
ანბანზედ ლექსად თქმული
193:1.
ანბანთ ქება 101:11; 101:12;
230; 396:16; 396:19;
396:21; 396:26; 396:35;
396:36;
ანბანთ ქებანი 201:7; 418:3, 4.
„ანზე ვისი ყმა ხარ“ 201:16.
ანტონ I, კათალიკოსი 33:2
(მან.); 101:6; 418:6;
418:10 ა, ბ.
ანუხიას საასუხო წერილი ლექ-
სად 380:42.
„არ აღვილია აღკრძალვა“
396:34.
„არ ვეწუბოდლი მიჯნურობას“
355:6.
არეშოვი, იოსებ 506:2.
არჩილ II, მეფე 201:2; 386:12;
396:3; 396:11.
„ასსა ლიტრასა რკინასა“ 57:16.
აქა ამბავი მეფის ამბიოსისა
(ეტერიანი) 396:43.
„აწ მოყვრებო“ 380:33.
„აწ რაღა ვჰყო“ 380:3.
„ახ წვიმავ, წვიმავ“ 355:7.
ახალ აღნაგო სულისა ხმაზედ
355:34.
- ახვერდოვი, ნიკოლოზ 82;
162:2; 662:2.
ბაგე ვარდის ხმაზე 355:5.
ბაგრატიონი, დიმიტრი 57:20;
167:6; 278:1; 278:2; 662:1.
„ბანოვანს გულს შენ აღმიჩნდი
დარდადა“ 388:3.
ბარათაშვილი, ნიკოლოზ 57:14.
„ბატონო ამირახურო“ 303 (მინ.
4).
ბატონუმობის გადავარდნაზე
ლექსები 689:22.
ბედის მოჩივარს 355:24.
ბესარიონის წიგნზე მინაწერი
ლექსი 380:46.
„ბეჭედო გულო“ 380:10.
ბნელი მოლექსეთა ლექსი
539:1.
ბოზი მღვდელი 689:19 გ.
„ბროლი შევდე ლალსა ჴედა“
689:16 ბ.
ბრძოლა ძლიერი კატისა თავთა
მიმართ 396:40.
„ბუნებით მონიჭებული“ 380:49.
ვაბაშვილი, ბესარიონ 184:1;
386:19; 386:20; 386:21;
386:24; 418:9; 418:10 ს,
დ, ე, ვ, ზ, ც
ვაბაშვილი, ჴაქარია 396:15.
ვაბაშვილი, იოსებ 396:9.
გაბრიელი 539:2.
„განა ამას მოვიფიქრებდი“
355:13.
„განვშორდი, საყვარელო, პირ-
დაპირ მივარესა“ 355:9.
„განცვიფრებით ვჰვრეტ სანტრ-
ფოს“ 499:2.
გედევანიშვილი, იონა 101:8.
„გვარჩინებულ ტომთაგან“
380:40.
„გველი რომ არის გველია“
380:16.

გიორგიანი 361 : 1.
 წმ. გიორგი ცხოვრება გალექსი-
 ლი 45; 373.
 გონა 380 : 55; 386 : 4.
 გოჩიანი 167 : 1.
 გურამიანი 131.
 გურამიშვილი, დავით 101 : 3;
 201 : 20; 396 : 37—39; 697 : 2.
 „გული გულს ეტრფის“ 380 : 9.
 „გული ყოველთვის მიძგერის“
 355 : 15.
 გურიელი, მამია 57 : 21—22.
 დადიანი, ნიკო 670 (მინ.).
 დავით ბატონიშვილი 355 : 11—
 13; 662 : 3.
 დავით მეფე 201 : 2; 386 : 7;
 396 : 12.
 დავით მღვდლის გიობა ზაქარია
 მოძღვარზე და პასუხი 201 : 15
 დავით რექტორი 396 : 4; 396 : 23.
 „დავღალე სული“ 380 : 28.
 „დაპყიდეს ისარი“ 355 : 18.
 დვანაძე, გიორგი 193 : 2; 515.
 დილარაიანი 293.
 „დიმიტრი თავდადებული“, ხალ-
 ხური 689 : 40.
 ეპიგრაფია თამარ მეფეზე
 251 (შენ.).
 ეპიტაფია ლექსად 380 : 27.
 ეპიტაფია: „ქვასა ამას ქვეშე
 განსვენებულ არს გვამი“
 380 : 54.
 ერაქიანი 464.
 ერევან და მან იშლარამ 335 : 1.
 ერაქიანი 464.
 ერეკლე ბატონიშვილის შვილის
 სიკვდილის გამო 201 : 19.
 ერისთავი, გიორგი 57 : 13; 134;
 355 : 35; 506 : 1.
 ერისთავი, რაფიელ 57 : 25.
 „ერთის ნახვით შემიყვარდი“ 7
 (მინ. 2).
 „ესე ამაოა სოფელი“ 380 : 26.
 „ესე არის სიბრძნე ბრძენთა“
 396 : 2.
 ეშეხონია 201 : 13.

„ვაი სიკვდილო“ 448 : 11.
 ვარდიევი 461 : 1—3.
 „ვარდო შლილო, არა მზრალლო“
 251 : 57.
 ეაშაძე ბესარიონ 697 : 3.
 ვახტანგ VI, მეფე 138; 206 : 6;
 201 : 10; 297 : 2—12; 386 : 13;
 396 : 13.
 „ვერცა ექიმთა მიშველეს“
 448 : 12.
 „ვერძი მარტსა ოცდა ხუთსა“
 386 : 15.
 „ვიწყლო სამხოთა წერილი“
 26 (მინ.).
 „ზოგჯერ ჭერია დასჩუმდე“
 380 : 22.
 ზმად გამოყვანილი განჯუაში,
 ქადრაკში და ნარდში სახმარი
 სახელები 502 : 2.
 ზღაპარი ლექსად 508 : 9.
 თამარ მეფეზედ თქმული შიირი
 386 : 3.
 თამარ მეფის ეპიტაფია 165 : 4;
 251 (შენ.).
 თეიმურაზ I, მეფე 32 : 1; 32 : 2;
 101 : 9; 101 : 10; 201 : 2;
 201 : 4; 201 : 9; 201 : 11; 254;
 290; 396 : 1; 396 : 5; 396 : 8;
 396 : 20; 396 : 24; 396 : 32;
 509 : 1; 509 : 4.
 თეიმურაზ II, მეფე 56 : 2;
 101 : 2; 201 : 1—2; 386 : 6;
 396 : 11.
 თეკლა ბატონიშვილი 662 : 6.
 „თელავსა უნდა გლახაო“
 380 : 39.
 „თვალთვან შებყრობილი“
 380 : 19.
 თუმანიშვილი 354 (შენ.)
 თუმანიშვილი, გიორგი 355 : 4;
 თუმანიშვილ გრიგოლთან წიგნის
 პასუხი 380 : 13.
 თუმანიშვილი, დიმიტრი 386 : 16;
 386 : 22—23; 495 : 17.
 „თა და ვარდი“ 355 : 36.
 იაკობ შემოქმედელი 201 : 12.

„იმერელის სიძე ვიყავ“ 689 : 24
ბ.
როანე ბატონიშვილი 388 : 1.
იოსებ თბილელი 201 : 5; 201:12;
396 : 30.
„იტყვის დაფიქრებით პავლე
თეატრში“ 360 : 20.
„იქნება, ხოლო“, შენ განკურნო
ეს წულული გული 355 : 8.
კაპანაძე, ბასილა 689 : 4.
„კარგსა იქმ და კარგსა ნახამ“
360 : 53.
კატა-თავგიანი 201 : 21.
კნ. სალომეზე მილოცვის წიგნი
355 : 26.
„კრთოლვით ზენათ მობრწყინი
შარავანი“ 304 (შენ. 1).
ლარაძე, პეტრე 185.
ლექსები, გაგონილი სოფ. ჩიხა-
ში 689 : 3, 6.
ლექსები და შაირები 179;
508 : 13.
ლექსება ივ. გომელაურის მიერ
შეკრებილი 689 : 25—69.
ლექსთა კრებული (მე-19 ს.) 500
ლექსთა კრებული დიმ. თუმანო-
ვის შეკრებილი 495.
ლექსები, შეკრებილი ვლ. გოგო-
ლაშვილის მიერ 689 : 11 (2).
ლექსი ალექსანდრე ისარლოვთან
380 : 30.
ლექსი აღა-მაჰმად ხანის ტფი-
ლისზე გამოლაშქრების შესა-
ხებ 518 : 1.
ლექსი ბასილაზე 689 : 5.
ლექსი დიაკვანზედ 380 : 31.
ლექსი ვარდისა და ბულბულის
შესახებ 386 : 25.
ლექსი კნენა ანუსიაზე 380 : 41.
ლექსი ფრანგებზედ ნათქვამი
167 : 2.
მანანას ნათქვამი ლექსი 210 : 22.
მანავ ქალი 508 : 10.
„მართალს გეტყვი“ 380 : 37.
„მართლად ბაფა არა აქვს“
355 : 33.

მარიამ ბატონიშვილი 662 : 4.
წმ. მარინეს წამება ლექსად
26 : 4.
„მე მართლის გულით მოგწერე“
380 : 38.
„მე შენს გულს ვეტრფი“
380 : 11.
მეგობრის ქალისაგან ჩემს ქეთო-
ზე 355 : 19.
„მეგონა გვამი უსულოდ სამარედ
დაიდებოდა“ 51 : 1 (ანდ.).
მელიციონერთაგანნი მწკრივად
შემდგომნი აჩრდილნი 499 : 3.
მექანარე, დიმიტრი 88.
მთიული 499 : 4.
მიქაძე, აბროსი, წილკნელი
201 : 23.
მიშოზე 355 : 26.
მისხილ საბაშვილის იუშორის-
ტული ცხოვრება 693 ა.
მიჯნურთ ბადე 201 : 14.
„მიჯნურისათვის არა გშურს“
56 : 3.
მუნასიბიანი ბექედები 418 : 7.
მუხამბაზის ხმაზედ 1852 წ.
380 : 4.
მუხრან-ბატონი, გრიგოლ 87 : 11;
167 : 7.
მშობელნი, ნუ სტირთ 448 : 10.
მშობელ არარა განვშორებივარ
355 : 22.
„მჭლომარე ჩიტი“ 380 : 34.
ნექაძე, პეტრე 386 : 11; 396 : 22.
ნიკო აბაშიძესთან მიწერილის
წიგნზედ 380 : 47.
ნიკოლოზ თბილელი 264 და
268 : 5.
ნიკოლოზ რესთველი 201 : 2;
386 : 8; 396 : 14.
ნუ ჰგონებ, სულო, სულო ცოდ-
ვილო 701 : 2.
ომიანი 143.
ონანა მდივანი 386 : 28; 396 : 6.
ინოფრე ბოდბისხვეული 201 : 2;
386 : 9.

ორბელიანი, გრიგოლ 57 : 3;
 193 : 4; 522.
 ორბელიანი, ვახტანგ 386 : 14;
 418 : 2.
 ორბელიანი, ნინო 57 : 5.
 ორბელიანი, ნიკ. 258 : 6.
 ორბელიანი, სულხან-საბა 386:10
 „ოხვრის კმუნეთი განვატარე
 დღენი მე“ 355 : 17.
 „პირველი თავი დასაწყისი ნათ-
 ქვამია იგ სპარსულად“ 303
 (მინ. 5).
 „რომელთა იწყეს პირველად
 სიბრძნეთა ქადაგებანი“ 360
 (ანდ.).
 როსტომიანი 351 : 54; 667;
 683 : 2.
 რუსთაველი, შოთა 44; 59; 92;
 166; 289; 303 (მინ. 5); 425;
 537; 683 : 1.
 საგინოვი, გ. 380 : 5.
 „სადილს ვიჭექ“ 380 : 36.
 სასულიერო ლექსები 66 : 2;
 165 : 3; 578 : 5.
 სასულიეროდ ქალისაგან თქმუ-
 ლი ლექსი 380 : 2.
 „სატრფოვ, ხშირად ლალი ფიქ-
 რი“ 57 : 12.
 ს. ქართველოს გიხაროდენი 506:3.
 „სიყვარულო, განმეშორე“
 297 : 13.
 სიმღერები 150.
 სიკვდილ-სიცოცხლის გაბაასება
 503.
 სილომონ მსაჭული 670 (მინ.).
 „სილომონ ქვე ჰსდგას“ 380 : 35.
 სონაზე 355 : 27.
 „სოფლისაგან ნუ მთელი“
 380 : 50.
 სოფლური ლექსები, შეკრებილი
 აღ. ხარაძის მიერ 689 : 10.
 სტეფანე იაგორიჩის პასუხი
 ლექსად 380 : 45.
 სულის ჩივილი 697 : 1 ვ, ზ.
 „სულო, მაცდურო, რად მომეე-
 ლინე“ 355 : 12.

სულხანოვი, აღ. 367 (ანდ. მაგვ.)
 „სურვლი ცუცხლთან შემქნა“
 380 : 51.
 „სფირიდონ ძმობილისა“ 380:32.
 სხვაგვარი ლექსნი 101 : 5;
 201 : 18.
 „სხვას გული ჩემი არ დაემონა“
 499 : 1.
 „ტუჩო ბაგეთა მაგ მშვენსა სა-
 ხეს“ 355 : 3.
 ფიზიკური დამტკიცება მყოფო-
 ბისა ღმრთისა (ლექსად) 701:1.
 ქალბზე 355 : 23.
 „ქალი ვიყავ მოწიფული“ 57 : 23.
 „ქალო რას სტირი“ 502 : 1.
 „ქართლები ლომსა ჰგვანან“
 689 : 23.
 ქეთევან ბატონიშვილი 662 : 5.
 ქეთოზე 355 : 21.
 ქვათათვის ძვირფასთა 388 : 5.
 ქოროლღის ლექსი 689 : 18.
 „ლაწვსა ხალნადად ყრილსა“
 388 : 2.
 „ღმერთო მაღალო ძლიერო“
 380 : 38; 380 : 23.
 „ღმერთო, რომელმან დაჰბადე“
 398 : 42; 303 (მინ. 6).
 „ღრუბლისაგან მთვარე შუქს
 ბნელათა ჰსცემს“ 499 : 5.
 ყაფლანიშვილი, ვახტანგ 18 : 27;
 386 : 17; 386 : 18.
 შავთელი, იოანე 101 : 4; 166;
 201 : 17; 386 : 2.
 „შემდეგ კვლავ იტყვის“ 380 : 21.
 „შენ მხოლოდ ზემთა ბუნებავ“
 380 : 25.
 „შენდა შეყრამდის“ 355 : 31.
 შესხმა ბალავარისა ლექსად
 285 : 13.
 შესხმა ლექსად გრიგოლ მუხ-
 რან-ბატონისა 278 : 3.
 შეიღს მომაკვდინებელს ცოდვა-
 ზე ლექსი 258 : 6.
 ჩახრუხამე 187; 307 (მინ. 7—8);
 386 : 1.
 ჩახრუხაული 355 : 2.

ჩემს დას მარიამს 355 : 25.
 ჩერქეზიშვილი, დოსითეოს 201 : 8.
 ჩიტი 57 : 11.
 ჩიქოვანი, ალექსანდრე 380 : 5—
 8.
 ცახელი 57 : 24.
 ცაციაწოვი, დ. 193 : 3.
 „ცრემლით მტირალი ბულბული“
 355 : 16.
 „ძმაო სვრიდონ სიმონის ძევ“
 380 : 48.
 „ძვირად მოხდება მართებული“
 380 : 14.
 „ძმად წოდებულო ივანევ“
 380 : 26.
 წერეთელი, აკაკი 57 : 6; 57 : 8;
 57 : 15; 57 : 17.

წერილი ლექსად სტეფანე იაგო-
 რჩისხაღმი 380 : 44.
 წერილი ლექსად სფირიდონ სვი-
 მონიძისხაღმი 380 : 43.
 ქავჭავაძე, ალექსანდრე 57 : 19;
 193 : 3; 355 : 29; 355 : 30;
 355 : 32.
 ქავჭავაძე, ილია 57 : 1—2; 57 : 4;
 57 : 7; 57 : 10; 355 : 14.
 „ქავჭავაძემ დაბატიუა“ 57 : 18.
 ჭალაღიდელო, გიორგი 57 : 9.
 ხალსური ლექსები, შაირები და
 გამოცანები 466; 502.
 ხილთა ქება 396 : 33.
 „ჩიელი რა დაბერდება“ 198 : 3.
 „შიო, მართალო სოფელო“
 355 : 20.
 „შაერ-ღრუბელნი“ 418 : 5.

პროზა

აბუ და ნიუტინ 411 : 2.
 აბუ-მალომედი 411 : 6.
 ათას ერთი ღამე 429.
 ალბონდოკანი 411 : 5.
 ალექსანდრიანი 28; 152.
 ალი-ბაბა და ორმოცი რაზონიკი
 411 : 9.
 ანლაზები 689 : 1; 3; 9; 11; 12;
 17; 19—20; 689 : 23—25.
 ანტონ I, კათალიკოსი. წყობილ
 სიტყვაობა 325.
 ატყუა და მოატყუა 508 : 1.
 ბაიაშვილი, გიორგი 487 : 2.
 ბარამიანი 46 (შენ.); 202;
 578 : 4.
 ბაყაყები 487 : 4; 199 : 1.
 ბახტიარნაში 367.
 ბეჟანიანი 382; 580.
 გამოცანები (ლექსად და პრო-
 ზაუ) 57 : 27; 198 : 5; 418 : 8;
 508 : 12; 689 : 1, 9, 16—17,
 19—22.
 გასაყიდელი თხა 508 : 4.
 დავრიშიანი 408.
 დათვის სიზმარი 508 : 11.

ვისრამიანი 520.
 ვოლტერი 418.
 ზებირ-გადმოცემანი 501.
 ზღაპრები 689 : 9; 689 : 12;
 689 : 16.
 ზღაპრის წიგნი 674.
 თიმსარიანი 197 : 2.
 იგავ-არაკნი 467.
 კარამზინი 415.
 კაცი და დედაკაცი 508 : 2.
 კვარაცხელია, ს. 197 : 1, 7, 8.
 ლეგენდები 689 : 13—14.
 მაშრიყის ხელმწიფის ამბავი
 406.
 მირიანი 232; 279.
 მოგზაურობა მიცვალებულის
 ღორბუნისა 411 : 4.
 მოთხრობა სიყვარულზე 380 : 56
 მოსწრებული სიტყვები 689 : 7.
 მწვანე ცხენი 198 : 6.
 ნების მოკვლა 487 : 3.
 ობოლი და ქოსა მეწისქვილე
 508 : 3.
 ორი ძმა 198 : 1.
 პადმანაბა და ღასან 411 : 7.

პრინცი ახმეტე და ფეია პარი-
ბან 411 : 3.
როჟე დე ბოვარი 524.
რუსუდანია 102.
სამი ქურდი 508 : 7.
საშნი დანი 411 : 8.
სასოწარკვეთილება ლამარტინისა
95.
სახალხო წინასწარმეტყველებანი
617 : 5.
სიბრძნე ბალავარისი 17; 258 : 1.
სიდი-ნუმან და მისი ცხენი
411 : 1.
სირინოზიანი 156; 286; 287.
სპილენძის ქალაქიანი 114 : 3.

ფეიქარი და შეგირდი 508 : 5.
ფირმალიანი 169.
ქალჯაჟიანი 39; 114 : 7; 132.
ქვრივი დედაკაცი და ბიჭი
508 : 6.
ქილილა და დამანა 16; 296.
ქმრის მოლაღატე დედაკაცი
508 : 8.
ყაზმან ხელმწიფის ამბავი 316.
ყარამანიანი 29; 283; 374; 426.
ცოდვის წამალი 165 : 8.
ცრუმორწმუნოება 198 : 4.
ხელმწიფის შვილი 199 : 3.
ხელმწიფის შვილი და იმის ძმო-
ბილი 199 : 2.

დრამატიული ნაწარმოებნი

ანტონოვი, ზ. 42; 666.

დრამის ნაწყვეტი 506 : 4.

პედაგოგია

ანგარიში-ლაზარევის ინსტიტუ-
ტის სპეციალური კლასების

მდგომარეობის შესახებ 1897-
1900 წლებში. 197 : 4, 6.

პოლიტიკა

საპოლიტიკო თეატრი 295; 659.

351 : 66; 374 (შენ.); 436 : 2;
530; 578 : 6; 579.

საეტლო და სამთვარიო

ეფუთის წიგნი 63; 255.

კინკლოსი 484.

სიზმრის ახსნა 75 : 3.

საეტლო 118; 258 : 9; 321 : 28;

ქრონიკონი 264 და 268 : 12.

321 : 32; 361 : 5; 579.

ხელთა 264 და 268 : 6-7, 14;

სამთვარიო 64 : 2; 118; 273;

251 : 13.

სამართალი

სამართლის წიგნები 282.

282 : 5; ძეგლის წერა დავითი-

სამართალი ბერძნული 282 : 2.

სი 351 : 56; ვახტანგ VI 72;

სამართალი მოსესი 282 : 2.

115; 130; 209; 282 : 7; 362;

სამართალი რუსული 52.

424.

სამართალი ქართული: აღბუღასი

ნათესაობის სქემა 637.

ფილოსოფია

ანტონ I, კათალიკოსი. განსჯა
საკუთრად თვის თეოლოლიისა,
მისტიკისაი ანუ ღმრთის მეტყ-
ველებისა - 147; კატელორია

439; მეტაფიზიკა 483; რიტო-
რიკა 68; წიგნი კატელორიაი
სიმეტნეი 205.

გნოსის არისტოტელეებითა კატე-
ლორიათა გარდმოცემა 83.
თვის ხელოვნებისა სარატორი-
სა 398.
ლოლიკა 250; 266.
მეტაფიზიკა 112.
მოკლე სიტყვის გება სოკრატისა
670 : 2.
მხითარ სევასტიელი. რიტორიკა
78; 208.
ზრბელიანი, სულხან-საბა. სა-
მოთხის კარი 393.

პორფირი. შეყვანილება 157;
214; 215.
საითყო ფილოსოფია 144.
სამოელ რაბინ იუდიანი. ოქროს
ანაქესი 125.
სიტყვანი და სწავლანი სამეც-
ნიერონი 280; 297 : 1.
ფილოსოფიის საკითხები 471.
ფილოსოფიური წიგნი 69; 76;
341; 665.
ხმ:ი ცოდვილისა 117.

Varia

ეტრატის ფრაგმენტი 480.
სამდივო წიგნი 368.
სასულიერო ხასიათის ფრაგმენ-
ტები 47.
საღებავის რეცეპტი 2 : 3.
სახსოვარი წიგნები 2.

სომხური ტექსტი ქართული ან-
ბანით 297 : 14.
ფორმა მღვდელმთავრისაგან მი-
საცემი ღრამატისა 60 : 2, 3, 4.
შვიდ საიდუმლოთა მხატვრული
სვეტი 258 : 8.

დამწერლობის მიხედვით

ასომთავრული

264 და 268; 350 : 15—16; | 351 : 13.

ნუსხური

1: 3—9; 11; 12; 21; 22—24; 26; 27; 30; 32; 34; 35; 37; 38; 40; 41; 43; 47 : 1—7; 48; 49; 53; 54; 64; 75; 94; 106; 108; 112; 116; 136; 141; 144; 157; 159; 160; 164; 172; 173; 200; 212; 213; 216; 219; 220—222; 224; 227; 234; 241—245; 248; 249; 252; 259—261; 265; 267; 272; 274; 281; 284; 292; 301—303; 305; 307; 309; 311; 312; 315; 318—324; 327—337; 343—	350; 351 : 2—8; 351 : 42; 351 : 14—38; 351 : 40—51; 351 : 53; 351 : 56; 351 : 59— 69; 357; 363; 374; 375; 377— 379; 387; 392; 400; 404; 405; 409; 412—414; 416; 420; 427; 439; 440; 442; 449—451; 455—457; 459; 477; 480; 481; 485; 493; 504; 505; 533—535; 638; 645; 665; 668; 672; 680; 684—687; 690—694; 698; —699.
---	---

მხედრული

3 : 4—5; 4 : 3; 5 : 1—2; 7 : 1; 7 : 3—5; 7 : 10—11; 10; 13; 15—20; 26 : 1; 26 : 4; 26 : 8— 10; 27 : 2; 29; 31; 33; 39; 40	(მინ.); 43 : 2 (მინ. 1—3); 44; 50—52; 55; 61—63; 65—72; 74; 76—83; 85—92; 95—104; 109—111; 113—115; 117—
--	---

135; 137—140; 142; 143;	351 : 57; 352—356; 358—362;
145—153; 155; 156; 158; 161;	364—374; 381--386; 388--391;
163; 165—170; 174—182;	393—399; 402; 403; 406;
184—196; 198; 199; 201;	408; 410; 411; 415; 417—419;
204—211; 214; 215; 217; 218;	421—426; 428—436; 438;
223; 225; 226; 228—231; 233;	441; 445—448; 452—454;
235; 237—240; 241 (მინ.);	457; 458; 460—463; 465--475;
243 (მინ.); 245 (მინ. 5—6);	478; 479; 482—484; 486—488;
246; 247; 248 (მინ.); 249	490—503; 506—532; 536—
(მინ.); 251; 253—258; 261—	539; 578—580; 585; 586;
263; 264 და 268; 265; 266;	591—615; 617—619; 621;
269—271; 273; 275—280;	623—626; 628—632; 637;
282; 283; 285—291; 293—	643; 655—664; 666; 667;
300; 304; 306; 309; 313; 314;	669—671; 673; 674; 679;
316; 317; 325; 326; 338—342;	681—683; 688; 689; 693 ა;
351 : 9—11; 351 : 54— 55;	695—697; 701—703; 707—
	714.

გრაგნილები

3; 9; 137; 413; 433; 434.

ეტრათი

3; 6; 9; 25; 26; 27; 35; 107;	200; 216; 245; 291; 321; 322;
159; 160; 164; 171; 172; 173;	323; 440; 480; 504; 645; 668;
	690.

ავტოგრაფები

შაგრატი ბატონიშვილის 170;	33 : 5; 33 : 10; 33 : 12.
ვახუშტი ბატონიშვილის 103;	რაფიელ ერისთავის 502;
105.	ალექს. იაშვილის 198.
დავით თუმანიშვილის 31; 33 : 2;	ზიზო ჭანიშვილის 199.

ილუსტრაცია-შემკულობანი

3; 26; 32; 33; 35; 43; 52; 104;	402; 413; 421; 444; 462; 474;
257; 302; 307; 311; 323; 363;	489; 49C; 491; 533; 606.

ს ა რ ჩ ე ვ ი

გვერდი

წინასიტყვაობა	VII—XI
ხელნაწერის აღწერა	1—212.

ს ა ძ ი ე ბ ლ ე ბ ი:

ხელნაწერთა კრონოლოგიური საძიებელი	213—223
პირთა სახელების საძიებელი	224—259
გეოგრაფიულ სახელთა საძიებელი	260—269
დარგობრივი საძიებელი	270—288
<i>V a r i a</i>	288
საძიებელი დამწერლობის მიხედვით	288—289
გრაფიკები, ეტიკატი, ავტოგრაფები და ილუსტრაცია—შემკვლობანი	289
შეცდომათა გასწორება ორივე წიგნისა	291

მთავარი შემდგომების განწოდება

წიგნი	გვერდი	სტრიქონი	დაბეჭდილია	უნდა იყოს
I	5	19	მოიხურეს	მოიხუნეს
"	9	24	სიბრძნე გალავარისა . .	სიბრძნე ბალავარისა
"	19	23	XIV ს-ნის პირველი მესამედის (ხელის მიხედვით);	XIX ს-ნის პირველი მესამედის (ხელის მიხედვით);
"	50	5	და აჰალა	და აითალა
"	54	24—25	აკაკი წერეთელი—ბედნიერი ხალხი, იტალიელი პოეტის ქუსტის მიბაძვა	ილია ჭავჭავაძე—ბედნიერი ხალხი, იტალიელ პოეტის ჯუსტინე მიბაძვა.
"	78	5	გადაწერილია 1780 წ.	გადაწერილია 1792 წ.
"	95	28	Ф И М И Я М	Ф И М И Я М
"	166	37	1815 წ.	1814 წ.
"	176	27	თამარიანი	აბდულმესიანი
"	176—177	გადატანი-სას	შესხმა, აბდულმესია შავთე— აბდულმესია შავთლისაგან	შესხმა, აბდულმესია შავთელისაგან
"	227	13	შემოსულია 1925 წ. ბელა-შვილისაგან.	შემოსულია 1925 წ. ვასილ კარბელაშვილისაგან.
II	1	13	შეშთხუშეთანი	შემთხუშეთანი
"	3	5	მაეულალაე	მაეულალაე
"	32	ბოლოში	XVII (ფ. 2 r) და XIX (ფ. 19 და სხვ.) საუკ.	XIX ს-ნის პირველი ნახევარი
"	84	10	1373 წ.	1873 წ.
"	102	19	XVIII საუკ. (ხელის მიხედვით)	1777 წ.
"	111	37	საქართველოს ისტორია XIX საუკუნესი, აკაკისი (ფ. 5 r).	საქართველოს ისტორია XIX საუკუნესი, ილია ჭავჭავაძისა (ფ. 5 r).
"	152	27	სადღესასწაულო (კათოლიკე ეკლესიისა)	სადღესასწაულო (კათოლიკეთა ეკლესიისა)
"	168	25	ტომობა და შთამოსირება მამიკონელთა	ტომობა და შთამოსირება მამიკონელთა

ნაბეჭდ ფორმათა რაოდენობა 19.

შეკვეთა № 119

ტირაჟი 500

შე 05211

საქმედგაშის I სტამბა, თბილისი აკ. წყნეთის ქ. № 3/5